

SZALAI JÁNOS

GEHIRDETÉS ÉS LITURGIA

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT 1969

I.

IGEHIRDETÉS ÉS LITURGIA

I.

A karácsonyi ünnepkör

Összeállította:

DR. SZALAI JÁNOS
hittudományi főiskolai tanár

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT
AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST 1970

Nihil obstat.

Dr. Julius Mátrai
prot. canonicus
censor delegatus adioec.

Nro. 2429/1969
Imprimi potest.
Strigonii die 19. Augusti a. 1969

Dr. Emericus Szabó,
episcopus,
administrator apostolicus
Strigoniensis.

*Minden jog fenntartva,
beleértve a bárminemű eljárással való
sokszorosítás jogát is*

ELŐSZÓ

Liturgikus papi segédkönyv van a kezünkben. Örömmel teszek eleget volt tanítványom és jelenlegi munkatársam ama kívánságának, hogy a gyűjteménykötet elé néhány szót írjak. A munka mindvégig hűségesen megvalósította elgondolásaimat és a szerkesztésben követte irányításomat.

A II. Vatikáni zsinattal hazánkban is nagy lendületet vett a hívek lelkiéletének liturgikus elmélyítése. Az 1969. április 6-án megjelent új „Ordo missae” pedig minden jel szerint véglegesen pontot tett arra az alakulásra és fejlődésre, amely a zsinat liturgikus konstitúciójában sikeresen lezáródott. Ma a kezünkben van az új miserend a „missa typica” nemesen leegyszerűsített alapformájával és megjelent a három évre szóló perikóparendszer is. Jelen gyűjtemény — mint az itthoni próbálkozások első foglalata — valóban nem jelenhetett volna meg időszerűbben.

Az „igehirdetés és liturgia”, vagyis a kinyilatkoztatás révén kapott isteni szónak a keresztény közösség előtti hirdetése és kifejtése, valamint a liturgikus, az istentiszteleti tevékenység, mint lelkipásztori munkánk két alapvető megnyilvánulása jelen összefüggésben elsősorban a szentmisét kívánja szem előtt tartani. A szentmise bemutatása mint Krisztusnak és a hierarchikusan tagolt Isten népének közös cselekménye az egész keresztény élet-megnyilvánulás középpontja.

Az Úr vacsorájának eucharisztikus megünneplése kettős értelemben jelenti az egész újszövetségi istentiszteleti rend csúcspontját. Egyrészt itt megy végbe a világnak szüntelen megszentelése Jézus Krisztusban, másrészt a szentmise mindannak a tisztelgetnek, engesztelésnek, hálaadásnak és könyörgésnek, vagyis annak a kultusznak a foglalata, amelyben az emberek a mennyei Atyát részesítik, amikor Őt Krisztus, az Isten Fia által imádják.

A szentmise egyetlen kultikus aktus, amely két lényegesen és szervesen egymáshoz tartozó részből áll, az igének és az eucharisz-

tiának liturgiájából. Magától értetődő, hogy a liturgia fogalmát itt nem rubricisztikai, hanem kultikus értelemben kell vennünk. A liturgia eszerint a „leiton ergon”, a közösség, vagyis az újszövetség Isten népének istentiszteleti egysége és cselekvése. Úgy is mondhatjuk — a „prex eucharistica” záróakkordját idézve: a papság és a hívek Krisztus által, Krisztussal és Krisztusban megvalósult és szavakban és gesztusokban kifejezett tisztelete és dicsőítése a mennyi Atya iránt a Szentlélek kegyelmi erejének egyesítő kiáradásában.

A keresztyén ember a keresztségben Krisztus életére és halálára van megkeresztelve, vagyis a Szentlélek erejében részt kap Krisztus életének és halálának, mint érdemszerző cselekedeteknek kegyelmeiből (Róm 6,4; Ef 2,6; Kol 3,1). Ezért a keresztyén élet megvalósítása szüntelenül azt igényli, hogy a Krisztusban megtörtént kinyilatkoztatásnak szavát halljuk és az Istenember egyetlen nagy közvetítői és megváltói művének is részesei lehessünk. „Mi emberek, Krisztus húsvéti misztériumának részesei leszünk a keresztség által, amikor Krisztussal együtt meghalunk, vele eltemetkezünk, hogy vele együtt fel is támadjunk.” Az egyház sohasem mulasztotta el, hogy amikor gyermekei a húsvéti misztériumok megünneplésére összejönnek, először felolvassák mindazt „amik róla állnak az egész szentírásban” (Lk 24,47.), utána bemutassa az Eucharisziát, amelyben „halálának győzelme és diadala újra megjelenül” és egyúttal hálát adjon „Istennek szóval ki nem fejezhető nagy ajándékáért” (2Kor 9,15), Krisztus Jézusban, „az ő dicsőségének dicséretére” (Ef 1,12), — mégpedig a Szentlélek ereje által.” (Lit. konst. 6.)

A liturgiának e mély tartalma és üdvösséges jelentősége miatt „az anyaszentegyház nagyon is kívánja, hogy valamennyi hívót vezessenek el a liturgikus cselekmények bemutatásakor ahhoz a teljes, tudatos és cselekvő részvételhez, amit magának a liturgiának a természete is megkíván. De erre a krisztusi nép „mint választott nemzetség, mint királyi papság, mint szent nemzet, mint tulajdonul szerzett nép”, a keresztség által nemcsak jogot kapott, hanem kötelessége is lett.” (Lit. konst. 14.)

A most megjelenő liturgikus segédkönyv, melynek folytatását bizvást várjuk, az imént vázolt szempontok figyelembevételével készült. Korszerű „kerygmatis” ígihirdetési anyagot kíván nyújtani. Nincs szó egészen vagy félig kész szentbeszédekről. Minden vasárnap anyaga három fő részre tagolódik és az első rész újból háromra a három évre beosztott perikópa anyagnak megfelelően. Az egyes évek jelei: A), B), C). Közöljük minden perikópa szövegét, hogy könyvünk használhatóságát ezzel is fo-

kozzuk. A szövegeket rövid exegetikai megjegyzések követik, elsősorban az illető vasárnap, ill. ünnep főgondolatának megfelelően, a három szövegnek lehetőleg összefüggő szemlélete alapján. Ezt követi általában a liturgikus utalás a szentmisében megvalósuló krisztusi kultuszmisztérium két középpontjára, a kereszthalál áldozati valóságára, amelyben saját áldozatunkkal mi is benne foglaltatunk és az áldozat beteljesedésére, a szentháromságú Istennel való egyesülésre a szentáldozásban. A II. rész részint teológiai elmélyítést adja az olvasmányokkal kapcsolatos kérdéseknek, ill. szemelvényeket hoz a múlt és a jelen nagyjaitól, tehát a szó teljes értelmében nyersanyagot ad. A III. rész vázlat-sorozat, mely hit- és erkölcsi életünk elmélyítését és a mindennapi, főleg a közösségi életre küldetési alkalmazását kívánja nyújtani az igének.

A liturgikus reform végrehajtásának fontossága és a hívek lelki életének gyökeresebb kegyelmi megalapozása voltak e munka elsődleges sugalmazói. Mindazoknak, akik akár gazdag ötletekkel vagy gondolatokkal, akár a technikai kivitelezés szempontjából hozzájárultak e kötet megjelenéséhez, köszönetet mondunk. Külön is köszönet illeti dr. Csögl János, dr. Goják János és dr. Kelemen Vendel segédlelkész atyákat.

Adja a jó Isten, hogy híveink életében e papi segédkönyv nyomán sok keresztényi és emberi áldás fakadjon.

Pécs, 1969. aug. 1.

Dr. Cserháti József
pécsi püspök

ADVENT 1. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 2, 1—5): „*És leszén: az utolsó időkben az Úr házának hegye szilárdan áll majd a hegyek tetején, és magasabb lesz a halmoknál; hozzátódnak mind a nemzetek, és odamegyen számos nép, és így szólnak: Rajta! Menjünk fel az Úr hegyére, és Jákob Istenének házához, hogy megtanítson minket utaira, és ösvényein járjunk, mert a Sionról jó a tanítás, és Jeruzsálemből az Úr igéje. És Ő tesz majd ítéletet a nemzetek között, és szolgáltató igazságot számos népnek: és ők kardjaikat ekevasákká olvasztják, és lándzsáikat sarlókká. Nemzet nemzet ellen nem emel kardot, és nem tanul többé hadviselést. Jákob háza, jöjjetek, és járjunk az Úr világosságában!*”

Ez az olvasmány költemény formájában megírt messiási jövődőlés, melynek szinte szó szerinti megfelelője Mik 4,1—3-ban olvasható.

Első része Jeruzsálem jövődőlő dicsőségét szemlélteti azzal, hogy minden hegynél magasabb hegyen áll majd a templom. Jézus beszédében a hegyen épült város és a tartóra helyezett gyeritya ennek a megfelelője (Mt 5,14—15). Jeruzsálem utódában, az egyházban teljesedik be igazán ez a jövődőlés, mely valóban — mint a II. vatikáni zsinat is hangsúlyozza — *signum elevatum in nationes*, Isten jele a világban.

Második része azt írja le, hogyan térnek a nemzetek Jeruzsálemhez, ill. az egyházhoz. Fogékonyak lesznek az Úr tanítására, *utait* és *ösvényeit* keresik. E két szó itt nem a mózesi Törvényt jelenti, hanem Isten bármiképpen megmutatkozó akaratát. Tartalomlag kapcsolódik az út és ösvény képéhez a *világosság* is (5. v.), mely nélkül az utat nem látja az ember. Jézus magát útnak, igazságnak és a világ világosságának nevezte, hiszen benne jelent meg nyilvánvalóan, melyik az életre vezető út, hogyan kell azon jár-

nunk. Ezt a mintát hirdeti és kopírozza az egyház. A szentek ennek az egy útnak: Krisztusnak sok egyéni változatát mutatják be, az egyház pedig a koronkint változó igényekhez alkalmazza Krisztus örökérvényű példáját és tanítását. Egyénenkint és koronkint másként kell megvalósulnia az igazságnak, hogy valóban ugyanaz legyen.

Harmadik része a megtartott isteni törvény gyümölcseit mutatja be: a nemzetek közötti békét, amikor a fegyverekből a termelő munka szerszámai lesznek. Ez azáltal lesz lehetséges, hogy Isten akarátát, törvényét fogadják el legfőbb normának vitás ügyeik rendezéséhez, amennyiben egyáltalán lesznek még ilyen ügyek. Szt. Pál mindenesetre azt ajánlja a korintusiaknak (1Kor 6), hogy addig is, amíg ez a tökéletes állapot elkövetkezik, bízzák Istenre az igazságszolgáltatást. A rosszat jóval viszonzva tesszük ellenfelünket is hajlamosabbá az igazság és szeretet gyakorlására. Ezáltal is a messiási ország megvalósulását segítjük elő.

II. OLVASMÁNY (Róm 13, 11—14): *„Testvérek, ismerjétek fel az időt. Itt az óra, hogy felébredjétek az álomból: üdvösségünk közelebb van, mint amikor hívők lettünk. Múlóban az éjszaka, a nappal pedig közel. Vessük le tehát a sötétség teteteit és öltünk fel a világosság fegyvereit. Élünk tisztességesen, mint nappal, ne evés-ivásban és részegeskedésben, ne tisztátalanságban és tobzódásban, ne civódásban és versengésben. Inkább öltözzetek magatokra Urunkat, Jézus Krisztust, és ne dédelgessétek testeteket, nehogy bűnös kívánságokra gerjedjen.”*

Megfogyatkozott a római hívek buzgósága. Érződött a pogány múlt és a pogány környezet visszahúzó ereje. Ezért az apostol, miután az előző fejezetekben (12—13) felsorolta keresztény ember kötelességeit, most azzal ad nyomatékot szavainak, hogy Krisztus eljövetelét eszükbe juttatja. A megtérésük óta eltelt idő közelebb hozta Krisztus második eljövetelét — akár az egyéni emberhez a halálban, akár az emberiséghez a világítéletben. Az éjszaka múlófélben van. Egyre rövidebb lesz a világ életének az a szakasza, amelyben akár azt is hirdetheti az ember, hogy meghalt az Isten. Közeledik az „Úr napja”, amikor Isten úgy nyilvánítja ki magát, hogy nem lehet tudomást nem venni róla és nem lehet semmiféle teremtménnyel összetéveszteni. Mi a nappal fiai vagyunk, a világosság fiai, öltünk fel tehát a nappali ruhát és vessük le a sötétség cselekedeteit. Hiszen bármikor ránk köszönthet a nappal. A világosság fegyvereit, a nappali ruházatát felöltöni

egyét jelent a Jézus Krisztusba való öltözéssel. Ez titokzatos, szentségi módon megtörtént a keresztségben. Ez Isten műve az emberen. Hátra van az ember műve: Isten segítségével egyéni erőfeszítéssel, tudatos állásfoglalással is magunkévá kell tennünk azt, amit ajándékba kaptunk. Hiszen amikor az Úr napja felvirrad, a mi igazi valónk is ki fog derülni. Akkor minden azon fordul meg, hogy Fiára ismer-e bennünk is az Atya.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 24,37—44): „Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Ahogyan történt Noé idejében, olyan lesz az Emberfiának az eljövetele is. Miként ugyanis azokban a napokban, a vízözön előtt ettek, ittak, nősültek, férjhez mentek egészen addig a napig, amelyen Noé bement a bárkába. Semmit sem tudtak, amíg rájuk nem tört a vízözön, és el nem sodort mindent. Így lesz majd az Emberfiának a megjelenésével is. Akkor, ha ketten lesznek a mezőn, az egyiket felveszik, a másikat otthagyják. Legyetek hát éberek, mert nem tudjátok, melyik órában jön el Uratok. Ezt pedig értsétek meg: ha a ház ura tudná, hogy a tolvaj éjszaka mikor jön, bizonyára vigyázna és nem engedné házába betörni. Legyetek tehát készen, mert amely órában nem gondoljátok, akkor jön el az Emberfia.”

Éberségre van szükség. Sok ember hiába látja az egyházat, Péter hajóját, mely pedig a bekövetkező isteni ítélet jele. Noé kortársai is nyilván látták az épülő hajót, mégis meglepetésszerűen érte őket az ítélet. Nemcsak Jeruzsálem váratlanul bekövetkező pusztulása volt tehát előképe az ítéletnek, hanem az volt a vízözön is. Az egyház olyan, mint Noé épülő hajója: az ítélet jele és a szabadulás eszköze. Általa menekül meg mindaz, aki megmenekül.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz. 63,16b—17; 64,1; 3b—8.): „Te, Uram, vagy a mi atyánk, öröktől fogva Megváltónk a te neved. Miért hagytál minket, Uram, utaidról eltévelyedni? Miért keményítetted meg szívünket, hogy ne féljünk téged? Fordulj vissza szolgálóidért, örökrészed törzseiért.

Vajha szétszakítanád az egeket és leszállnál, és megolvadnának színed előtt a hegyek! Leszállnál, és színed előtt megolvadnának a hegyek! Sohasem lehetett hallani, sem fül fel nem

fogta, szem nem látta, Isten, rajtad kívül, amit a téged váróknak készítettél! Eléje sietsz az örvendezőnek, és annak, ki igazságot cselekszik, kik utaidon megemlékeznek rólad.

Ime, haragra gerjedtél, mert bűnöket követtünk el, bennük maradtunk mindig; vajha megszabadulnánk! Olyanok lettünk mindnyájan, mint a tisztátalan, és minden igazságosságunk olyan, mint a havibajban szenvedőnek ruhája. Lehullottunk mindnyájan, mint a falevél, és gonoszságaink, mint a vihar, elsodortak minket. Nincs senki sem, ki segítségül hívná nevedet, ki felkelne és beléd kapaszkodnék; elrejtetted előlünk arcodat, és összetörtél minket gonoszágunk által. Nos, Uram, te a mi atyánk vagy! Mi vagyunk az agyag, és te vagy a formálónk, kezéd művei vagyunk mindnyájan!

Akárcsak mi az Úr imádságában, a próféta is atyának szólítja a nép nevében Istent, hiszen éppen a gyermeknek kijáró atyai szeretetre, gondoskodásra akar appellálni. Csak Isten szabadíthatja meg a népet, senki más. A 17. v.-ben található szemrehányást („Miért keményítetted meg szívünket . . .”) szt. Jeromos találóan úgy értelmezi, hogy Isten türelme, amellyel javulásunkat várja, üdvösségünket akarja, azok részére, akikből a kellő jóakarat hiányzik, a megátalkodottság elősegítője lesz. Kérésének támogatására hivatkozik Isten hú szolgáira, továbbá arra, hogy Izrael Istennek sajátja. A prófétaban felülkerekedik a bizakodás és kéri, hogy Isten jelenjen meg hatalmával, fenségével és zúzza szét választottainak ellenségeit, adja jelét népe iránti szeretetének. Hiszen eddig is számtalanszor bebizonyította, hogy olyat képes tenni, amit a bálványistenektől senki sem látott még. Szt. Pál (1Kor 2,9) idézi ezt a helyet és a kinyilatkoztatásra alkalmazza.

Megrázó erővel rajzolja meg a próféta a bűn következményeit: Isten előtt utálatossá váltak; egyik bűn a másikat szerzi és végül sodró árként elragadják az embert. Kislelkűség vesz erőt az emberekben és kétségbeesés: nem is mernek már Istenhez fordulni.

Isten Jézus Krisztusban valódi teofániát művelt, a régieknél sokkal tökéletesebbet, de nem hatalmának mérhetetlenségét, hanem irgalmának és emberszeretetének végtelen gazdagságát mutatta meg. Ahol eláradt a bűn, túláradt a kegyelem.

Kettős kérdés fogalmazódik meg szívünkben: a megváltás nagy-szerű ajándékát tudjuk jobban becsülni azáltal, hogy őszinte megdöbbenéssel nézzük a bűn félelmetes erejét. Ez az erő ma is megtapasztható a világban: a gyilkosságok, erőszakosságok, faji megkülönböztetés stb. szörnyű tényeiben. Kérjük az Urat, hogy rajtunk, egyházán keresztül is mutassa meg hatalmát és irgalmát.

Tudjon az egyház minél több módon és minél hatékonyabban hozzájárulni a bajok orvoslásához, a bűn erejének visszaszorításához azáltal, hogy foggyatkozás nélkül érvényesíti Isten kegyelmét a működésében.

II. OLVASMÁNY (1Kor 1,3—9): *„Kegyelem és békeesség nektek Atyánktól, az Istentől, és Jézus Krisztustól, a mi Urunktól. Veletek kapcsolatban szüntelenül hálát adok az Istennek azért az isteni kegyelemért, amelyet Krisztus Jézusban nyertetek. Benne gazdagok lettetek minden tanításban és ismeretben. A Krisztus melletti tanúságtétel is megszilárdult köztetek. Így semmi kegyelmet sem nélkülöztök, miközben Urunk, Jézus Krisztus megjelenését várjátok, aki mindvégig megerősít titeket, hogy feddhetetlenek legyetek Urunk Jézus Krisztus napján. Hűséges az Isten, aki meghívott Fiának, Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak közösségébe.”*

Az apostol — látva a hívek mintaszerű életét (a hibák ellenére) — Istennek ad hálát a kegyelemért, mely nemcsak a híveket gazdagította, hanem az Isten Országának megvalósulását is előmozdította, hiszen életükkel tanúságot tettek Krisztus mellett. Életükre rányomta bélyegét az a tudat, hogy Krisztus megjelenése közel van, bármikor bekövetkezhet. Az Izajásnál olvasható „utolsó időkben” ugyanazt jelenti, mint a prófétáknál ált. szereplő „Úr napja.” Ennek az eszmének újszövetségi továbbfejlődése az itt szereplő „Urunk Jézus Krisztus napja”. Az ítélet napjáról van tehát szó. Ahogyan Isten irgalma és emberszeretete Jézus Krisztusban jelent meg, úgy az ítéletet is Ő fogja végrehajtani. Az ítélet napjáig tartó hűség Jézus Krisztus ajándéka, aki megerősít bennünket; hűségünk biztosítéka Isten hűsége, aki — ha meghívott bennünket Jézus Krisztus közösségébe — nem változtatja meg állhatatlanul üdvözítő szándékát.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 13,33—37): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Vigyázzatok, legyetek éberek, mert nem tudjátok, mikor jön el ez az idő. Éppen úgy, mint az idegenbe készülő ember, aki otthagyja házát és szolgálóira bizza vezetését, mindegyiknek kijelöli a maga feladatát, a kapusnak is megparancsolja, hogy virrasszon. Legyetek hát éberek. Nem tudjátok ugyanis, mikor érkezik meg a ház ura: lehet, hogy este, lehet, hogy éjjélkor, vagy kakasszóra, vagy reggel. Ne találjon alva, ha váratlanul megérkezik. Amit nektek mondom, mindenkinek mondom: Legyetek éberek!”*

Virrasztani annyit jelent, hogy az „éjszakában” élünk ugyan, de nem vagyunk az „éjszakái”. Reméljük és várjuk Jézus visszatérését. Bármikor készek vagyunk fogadására. Hiszen a világosság fiai vagyunk és így természetes magatartásunk az éberség. Ez az éberség, mellyel Jézust várjuk, szorosan összefügg azzal, mellyel az ördög kísértését, cselvetéseit fogadjuk. Jézus hangsúlyozza az Olajfák hegyén, hogy a virrasztást imádsággal kell összekapcsolni. Ez természetes is, hiszen Isten negitsége sélkül, a Hozzá fűződő szeretetkapcsolat megerősítése nélkül a kísértést nem tudjuk legyőzni.

Alkalmasok

1. Öltések magatokra Jézus Krisztust!

Az erényes élet célját és tartalmát foglalja össze ez a mondat.

a) Világos ebből, hogy az erényes élet nem állhat a helytelen cselekedetek elhagyásából. Nem elég magunknak vagy másoknak csak azt hangsúlyoznunk, mit nem szabad tennünk. Minél vonzóbban kell szemünk elé állítanunk Jézus Krisztus példáját. Aki valóban nevelni akar, nem alapozhat csupán a félelem erejére, hanem a jónak, nemesnek természetes vonzóerejét igyekszik kihasználni.

b) A felöltés első tekintetre a külsőség képét idézi. Valójában olyan az a felöltözés, mint amikor a fák virágba borulnak, vagy gyümölcstől roskadoznak. Ami bennünk szunnyadt, az valósult meg, vált láthatóvá, ténylegessé. Jézus Krisztust felölteni tehát azt jelenti, hogy az a mag, amelyet Isten a keresztségben szívünkbe helyezett —, melynek következtében Isten fiainak neveznek bennünket és azok is vagyunk — ez a mag kifejlődik, termést hoz.

c) A felöltözés célja az, hogy Krisztuséhoz hasonlóan a mi testünkben is megdicsőüljön a mennyei Atya. „Úgy világoskodjék világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsérjék mennyei Atyátokat!” (Mt 5,16) Tanúskodnunk kell a világosságról, a nappalról, mely fel fog virradni.

Másrészt kibontakozásunknak ez az egyedül lehetséges útja. Természetünket Isten olyan hatékonyan rendelte, állította be a Jézus Krisztushoz való hasonlóságra, arra, hogy „keresztelve-lünk Jézus élettörténetének egy lapja legyen” (K. Rahner), hogy ha ezt el nem érjük, torzók maradunk.

Kérésünk tehát ez legyen: Istenem, legyek én a te dicsőséged és légy te az én boldogságom!

2. A második megtérés

Az apostol szavaival az egyház megtérésre szólít fel bennünket. Kit az első megtérésre, kit a másodikra. Az első megtérés így fogalmazható meg: inkább meghalok, de halálos bűnnel nem bánom meg Istent. A második megtérésnek ez a programja: Istent semmiféle bűnnel, még bocsánatossal sem akarom megbántani. Vagy: Istennek semmiesetre sem akarok nemet mondani. Bármit kíván tőlem. A második megtérésig is el kell jutnia mindenkinek, aki üdvözülni akar. Ha nem jut el a földön, eljut a tisztítótűzben. Üdvözülni enélkül nem lehet. Különböző képekkel fejezték ki ezt az állapotot a szentek. Szt. Pál Jézus Krisztus rabszolgájának nevezte magát; Keresztes szt. János úgy jellemzi ezt a változást, hogy a szolgából barát lesz. Loyolai szt. Ignác szóhasználatával: a katonából, lovagból hűséges társ, bizalmas. A második megtérés is elsősorban Isten műve az emberben. A külső és belső keresztek súlya alatt kínosan vergődik rendetlen önszeretetünk. Isten szeretete, kegyelme arra ösztönzi szívünket, hogy adja át magát egészen az Ő szent akaratának. Sokszor kell igazi komoly elszánással kimondani: legyen meg a te akaratod, amíg valóban egész szívünket át tudjuk adni Istennek, minden fenntartás nélkül.

Kezdem az új egyházi évet azzal a komoly elhatározással, hogy megtérek. Ha kell, először, ha azon már túl vagyok, másodszor.

C)

I. OLVASMÁNY (Jer 33,14—16): *„Íme napok jönnek, úgy mond az Úr, és valóra váltom azt a jó ígét, amelyet Izrael házáról és Juda házáról mondtam. Azokban a napokban és abban az időben kisarjasztom Dávid igaz sarjadékát, ki majd jogot és igazságot terem az országban. Azokban a napokban megszabadul majd Juda és Jeruzsálem biztonságban lakik, és ezzel a névvel illetik majd: „Az Úr, a mi igazunk.”*

A jó ige a Messiásra vonatkozó isteni ígért. Dávid igaz sarjadéka a Messiás, akinek uralma jogot és igazságot biztosít mindenkire számára. „Az úr a mi igazunk” név is arra utal, hogy a Messiás lesz az az Úr, aki a népnek igazságot szolgáltat. Mindkét kifejezés: „Dávid igaz sarja”, ill. az Úr a mi igazunk” azt a gondolatot fejezi ki, hogy az Úr maga lesz népének pásztora. Kitűnik ez különösen a 23. f.-tel való összevetésből (l. még Ez 34. f.-ét), ahol Isten korholja a nép vezetőit, őket teszi felelőssé azért, hogy a nép fogság-

ba jutott, szétszóródott és Dávid ivadékában olyan pásztort ígér, aki teljesen egyet akar Istennel, aki által valóban maga Isten lesz a nép pásztora. Ezt a jövődölést alkalmazza magára az Úr Jézus, amikor azt mondja magáról, hogy ő a jó pásztor (Jn 10,11—16).

Az egyházban a Szentlélek által valóban maga Isten vezeti népet. A bűn fogságából kiszabadított emberek a szabadságnak, teljes értékű életnek egyre magasabb fokára jutnak el vezetésével. A pásztor-eszme utal arra is, hogy célunk a földi élet körén túl van és ahhoz csak a pásztor vezetésével juthatunk el. Pásztorunk szava szól hozzánk a szentmise olvasmányaiban, sőt a szentbeszédben is.

II. OLVASMÁNY (1Tessz 3,12—4,2): „*Testvérek: gyarapítson és gazdagítson titeket az Úr a szeretetben egymás és mindenki iránt, mint ahogy mi is szeretünk titeket. Tegye állhatatossá szíveteket, hogy feddhetetlen szentségben állhassatok Istenünk és Atyánk elé, amikor Jézus, a mi Urunk eljön összes szentjeink kíséretében.*

Végül kérünk és intünk titeket, testvérek, Urunkban, Jézusban: Megtanultátok tőlünk, hogyan kell Istennek tetsző életet élnetek; éljete is hát így, s haladjatok egyre előbbre. Hiszen tudjátok, milyen utasításokat adtunk nektek Urunk Jézus által. Az az Isten akarata, hogy szentek legyetek.”

A jóban való állhatatosság nagy kegyelmét kéri az apostol hívei részére. Az olvasmány első szakasza ima, amely az apostol legfontosabb kéréseit foglalja magában. Az állhatatosságot talán azért említi utolsó helyen, hogy fontosságát kiemelve, hiszen az állhatatosság nélkül a többi erénynek és jócselekedetnek sem látjuk hasznát.

Az ádvent figyelmeztet az Úrral való találkozásra, az olvasmány pedig arra, hogy a szent Istennel való találkozásra igyekeznünk kell nekünk is szentté lenni. Akkor fogunk „összeilleni” és Istennel a boldogságunkat megtalálni.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 21, 25—28, 34—36):

„*Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: Jelek lesznek a napban, holdban és csillagokban, a földön pedig kétségbeesett rettegés a népeken a tenger zúgása és a hullámok háborgása miatt. Az emberek megdermednek a rémülettől, és a világra zúduló szörnyűségek várásában. A mindenség összetartó erői megrendülnek. Akkor majd meglátják az Emberfiát: felhőn jön, nagy hatalommal és dicsőséggel.*

Amikor ez teljesedésbe kezd menni, nézzetek fel és emeljétek fel fejetekeket! Megváltások ideje közel van! Vigyázzatok magatokra, nehogy elnehezítsék szíveteket a bor és a mámor, meg az élet gondjai és készületlenül érjen benneteket az a nap; mint a tör, úgy fog lecsapni a föld színének minden lakójára. Virrasszatok hát és imádkozzatok szüntelenül, hogy megmeneküljétek attól, ami majd bekövetkezik és megállíthatatok az Emberfiának színe előtt.”

Vessük össze ezt a szakaszt Iz 13,10-zel és rögtön látjuk, hogy a jövődőlés elemeit nem is olyan könnyű szétosztani aszerint, hogy melyik vonatkozik Jeruzsálem pusztulására és melyik a világ végére. A prófétánál ui. ezt olvassuk a Babilonra váró büntető ítélettel kapcsolatban, melyet a médek hajtottak végre: „Bizony az ég tündöklő csillagai nem árasztják fényüket; elsötétül a felkelő nap, s a hold nem világít fényével.” A zsidó apokalipszisek szokását követve, a város pusztulását is kozmikus katasztrófa képével írja le Jézus, amit annál is inkább megtehetett, mivel a pusztulásban a világ pusztulásának előképét látta. Azt is kifejezi tehát ezzel a leírással, hogy a város pusztulása döntő lépés azon az úton, mely Jahve királyi uralmának az egész világra való kiterjesztéséhez vezet. Másrészt viszont az az ószövetségi eszme is kifejeződik ebben, hogy az eljövendő istenország „új teremtés”, mely a régi romjain emelkedik. Jeruzsálem pusztulása jelképezi tehát a régi típusú teremtés végét és az újnak kezdetét. Az Emberfia, aki a felhőkön jön, nyilván azonos a Dániel által megjövendölt titokzatos alakkal: „... láttam az éjszakai látomásban, hogy íme az ég felhőiben valaki jött, aki olyan volt, mint az Emberfia, s amikor az Ősöregig eljutott ... és Ő hatalmat, méltóságot, országot adott neki, hogy minden nép, törzs és nyelv neki szolgáljon, és hatalma örök hatalom legyen ...” (Dán 7,13—14)

Saját életünknek eseményeit is próbáljuk úgy tekinteni, mint jeleket, melyekkel Jézus „jelentgeti magát”.

A l k a l m a z á s o k

1. Vizsgálj meg magadat!

Az új egyházi évet kezdjük alapos lelkiismeret-vizsgálattal. A gyakran hallható panasz: mindig ugyanazt kell gyónnom, — arra vall, hogy a gyónó felületesen ismeri magát. Az autóját bizonyára jobban ismeri.

a) Mi a te Achilles-sarkad? Melyik az a pontja jellemednek, ami-
ben a leggyengébb vagy, ahol leggyakrabban vétkezel, vagy ami
legtöbb botlásod forrása? Ne feledd, hogy a lánc csak olyan erős,
amilyen erős a leggyengébb szeme.

b) Lásd meg főhibád kettős arcát: ami a legveszélyesebb bukta-
tó, az egyben felemelkedésed alapja is. Amelyik szenvedélyünk
a legerősebb, annak helyes irányba terelésével jutunk a legma-
gasabbra. A szenvedély rossz tanácsadó, de jó segítő. Loyolai szt.
Ignác becsvágyát és küzdőkedvét Isten dicsőségének szolgálatába
állította. Szalézi szt. Ferenc lobbanékony természetének megféke-
zésével jutott igazán magasra. Ilyen értelemben is mondhatjuk,
hogy elárad a bűn, ott túlárad a kegyelem.

2. *Miről beszél az adventi koszorú?*

Zöld színe a reménységet hirdeti, mely eltölti szívünket. A ke-
resztény remény a reménytelenség talaján fakad. Az ember fel-
méri saját helyzetét: bűnét és következményeit és felismeri hely-
zete reménytelenségét. Nincs másban reménye, mint Istenben.

A *lila* a bánat színe, mellyel bűneinket siratjuk. A bánatból fa-
kad az igazi keresztény öröm. A megbocsátásban megismerjük Is-
ten irgalmát. Isten vigasztalását várjuk, nem magunkat akarjuk
vigasztalni. (Milyen könnyen megvigasztalódik az ember!) „Bol-
dogok, akik sírnak, mert vigasztalásban részesülnek.”

A *fény*, melyet a gyertyák árasztanak, az Istentől kapott megvi-
lágosítást jelképezik, melyben azonban azok részesülnek, akik
merik vállalni Isten titkainak vakító sötétségét, rendelkezéseinek
áthatalmatlan bölcsességét, általában Istennek azt a bölcsessé-
gét, mely a világ szemében oktalanság.

Néha a kerülő út vezet hamarabb célhoz. Ha a boldogító re-
ményt, a szívderítő örömet és az életre vezető fényt keresed, lépj
erre az útra, melyről az adventi koszorú beszél!

II. TEOLÓGIA

Krisztus érkezése és az ítélet

Az advent akkor és most

Az advent magyar jelentése érkezés. A karácsony előtti néhány hét a Jézus születése előtti századokat idézi. Azokra az emberekre gondolunk, akik csakis vágyakoztak a Megváltó után, várták eljövetelét. De túl az emlékezésen, felélesztjük lelkünkben az ő érzéseiket, sóvárgásukat és készülődésüket. Az advent tehát nem üres megemlékezés csupán, hanem azonosulás az Ószövetség Krisztust váró népével. Azokkal, akik a homályban botorkáltak és sóvárogva várták a hajnalt, a fényt. Mégse gondoljuk, hogy a történelmi advent felidézése a legfontosabb. A lényeg a mi adventünk, a mi krisztusvárásunk. A mi adventünk azon múlik, hogy egzisztenciális szükségünk-e Jézus Krisztus. Sorsproblémáinkat Vele oldjuk meg? Központja és célja életünknek?

Ma az egyház liturgiájában találkozhatunk Krisztussal. Színek, képek és szimbólumok mögé rejtve isteni erejét, közénk jön minden szentmisében. A hitben találkozunk Vele. Iránymutató szavát halljuk a szentírásból és az igehirdetésből. Az eucharishtiában Vele egyesülünk. A szentségekben az Ő ereje áramlik belénk. A liturgia, a templom nekünk Betlehem, Kafarnaum és a Golgota.

Minden várakozásunkat mégsem elégíti ki Krisztusnak a szent liturgiában történő érkezése. Az igazi, a nagy mégiscsak az eszkatologikus, megjelenése a világ végén. Ma meg kell elégednünk a jelképekkel, a színekkel. Akkor isteni hatalmának, szépségének, jóságának teljes ragyogásában jön közénk. Megszűnik a jelkép, véget ér a rejtőzés. Látni fogjuk úgy, amilyen valójában.

A történelmi fejlődés iránya

A pogány világ fölfogását fejezi ki a régi közmondás: semmi sem új a nap alatt. Sötét pillanatainkban egyetértünk ezzel a közmondással. Úgy érezzük, az emberi történelem nem egyéb, mint szakadatlan föl és alá. Mindig oda térünk vissza, ahonnet elindultunk. Szívesen mondogatjuk: az ember ma sem más, ma sem különb, mint volt tíz- vagy százezer évvel ezelőtt. Akkor kőbaltával állt lesben a szomszéd barlang előtt, ma géppisztollyal és atombombával ront szomszédjára. A másik vélemény éppen az ellenkezőt állítja: hol vagyunk már attól a tegyük fel tízezer évvel ezelőtti történelmi pillanattól, amikor az első íj készült el a földön. Ma a Holdra repül az ember. Micsoda szédületes technikai fejlődés, micsoda fejlődése az emberi tudománynak.

Mind a két vélemény szélsőséges álláspont. Azért lehetséges, mert a technikai és erkölcsi fejlődés nem fedi egymást. A tudományos eredmények még nem teszik nemesebbé, különbbé az embert. Az ember nem több és nem különb emberségében és erkölcsiségében azért, mert kőbalta helyett géppisztolyt szorongat, vagy azért, mert nem tevén, hanem rakétán utazik. Ha nem is fedi egymást a tudományok és az erkölcs fejlődése, mégis meg kell állapítani, hogy nemcsak a tudományok és a technika fejlődött, hanem az ember is előrébb jutott, különb lett az évezredek folyamán. Az emberiség nemesebbik fele szakadatlanul munkálkodik a vad erkölcsök, az önzés és erőszak megfékezése és visszaszorítása érdekében. Ebben a munkában oroszlánrészt vállaltak a vallások.

Sokszor eszembe jut: Bekövetkezik-e egyszer majd a jók összefogása? Félretéve előítéleteket, világnézetből és vallásból stb. adódó különbségeket, kezét nyújtanak-e egymásnak a jók, hogy együtt dolgozzanak a különb emberért, a holnap emberéért, aki letéve önzését, számítás nélkül tud szeretni és dolgozni a másikért. Üres ábrándok lennének az ilyen gondolatok? Lehetséges. De egyszer egy napon talán mégis valóra válik ez az összefogás: a jók összeesküvése. Ez lenne az igazi forradalom, amely a jobb jövőt hordozza méhében.

A technika és a tudomány mérföldes léptekkel haladnak, az erkölcsök azonban ólomlábakon. A sok-sok fáradozásnak, a vallások próbálkozásainak ellenére. A nemesebb erkölcsöket hirdető kereszténység vetése, sok századon át hirdetett elvei lassan-lassan mégiscsak kezdenek beérni. Igaz, a gyümölcs sokszor eltér a magtól, amit a kereszténység ültetett el. De ezen talán nem szabadna

csodálkozunk. A mag mindig más, mint a termés, látszólag egyszerűbb és tökéletlenebb.

A kereszténység eszméi, elvei, életereje és lendülete egy valakiben koncentrálódik, egy valakiben mintegy megtestesül: ez a valaki Jézus Krisztus. Tehát a hasonlatot folytatva azt a meglepő kijelentést kell megkockáztatnunk, hogy az a bizonyos mag, melyből a holnap vetése sarjad, a holnap külön, nemesebb embere, az a mag Jézus Krisztus.

Gondolatmenetünk talán megalapozatlannak tűnik. Elfogultsággal bélyegezhetnek. Azonban ha valaki veszi a fáradságot és előítélet nélkül átgondolja a kérdést, igazat ad nekünk. El kell ismernie, hogy az új kor emberének eszméi szinte kivétel nélkül az evangéliumban gyökereznek. Döntő fordulatot adott az új kor történelmének a francia forradalom. Tudjuk jól: a szabadság, egyenlőség, testvériség hármas jelszavát írta zászlóira. Az egyenlőség, a testvériség, a szabadság gondolata központi helyet kapott az apostolok és első térítők igehirdetésében. Annyira nyilvánvaló, hogy még bizonygatni sem kell. Tudja mindenki, aki egy kicsit is járatos az evangélium világában. Az egész földgolyót átjárja manapság a béke vágya. Van-e keresztényibb, krisztusibb gondolat, mint a béke? Az a béke, mely nem az erőegyensúlyon, nem szuronyok hegyén nyugszik, hanem megértésen, a barátságon. Az embertestvériség mai neve szolidaritás, esetleg nemzetközi együttműködés, vagy — ha jobban tetszik — a gazdaságilag elmaradt népek megsegítése. A szabadság, az emberi méltóság, a kizsákmányolás és elnyomás megszüntetésének igénye krisztusi talajból fakad. Sőt, nem kell megriadni a szótól: a javak közös birtoklása is az első keresztények körében valósult meg először (ApCsel 2,44).

Mégegyszer megfogalmazhatjuk: a holnap embere, amennyiben önzetlenül, vállalva megpróbáltatást, dolgozik a jobbert, a másikért, Jézus Krisztus eszméiből nő ki. Az erő és lendület, mely szükséges az önzés, a bennünk lappangó anyagiasság, hatalomvágy, kéjvágy stb. megzabolázásához, szintén tőle származik.

Az új világ az „Isten világa”

Jézus az embert romlott természetének szintje fölé kívánja emelni. Ennek eszméit hirdette, ennek vágyát ültette el a szívekbe. Erre buzdít, lelkesít. Ez a felsőbb világ, az emberi természetet felülmúló világ az Isten világa. A biblia nyelve szerint az Isten országa, a mennyek országa. Ehhez az Isten országához tartozunk mindnyájan, akik tudatosan Krisztus mellé állunk és azok is, aki-

ket Krisztus Lelke irányít: az önzetlen szeretet és áldozatos jóság szelleme. Tudjuk jól, hogy az Isten világa az embereknek csak egyik részére terjed ki. Szép számmal akadnak olyanok is, akik Krisztus szellemét elutasítják. Olyanok, akik megmaradnak önzésükben, testiségükben, anyagiasságukban. Állandó polarizálódás megy végbe a világban. Ahogyan az oldatban a részecskék a pólusokon lerakódnak. Az ember is választ, választania kell. És minden tetteivel megerősíti, vagy megdönti az előző választást.

Krisztus eszméi tért nyernek ugyan a szívekben és a társadalomban, de a maradéktalan, a teljes győzelmet sosem fogják kivívni itt a földi létben. Krisztus diadalát csak az idők vége hozza meg. A diadal a végleges elkülönülést jelenti, az ítéletet.

Krisztus eljövetele és az ítélet

Jézus Krisztus a világ végén jön el ismét nagy hatalommal és fenséggel. A szentírás lenyűgöző képekkel festi Krisztus eljövetelét. Mondanunk sem kell, hogy jórészt szimbólumokkal, jelképes kifejezésekkel van dolgunk. Arra szolgálnak, hogy az esemény fenségét érzékeltessék. A harsonaszó és az angyalok éneke nyilvánvalóan jelképes kifejezés. A felhők isteni hatalmát és méltóságát jelzik. Krisztus megjelenését más fogalmazással is kifejezhetjük. Úgy is mondhatjuk: Ő, aki ma láthatatlanul, mégis valóságosan szívünkben él, — Szentlelkével — akkor majd kitárulkozik, megmutatja magát léleklátó szemünk előtt és ítéletet mond.

Az ítélet abban áll, hogy az egész világ megtudja, megismeri azokat, akik már itt a földön hozzá tartoznak, akikben Krisztus Lelke él. Az ítélet nem több, mint kinyilvánítás, kijelentés. Nem akkor fog eldőlni és nem ott dől el, hogy ki mit érdemel, hanem itt és most, amíg a testben járunk. Minden választásommal megírom ítéletemet. Én magam írom meg. Azon a nagy napon, az ítélet nagy napján csupán nyilvánosságra kerül.

Az ítélet napja

A költők, zeneszerzők és festők szívesen nyúlnak sötét színekhez, amikor az ítéletet jelenítik meg. Nem spórolják a borzalmat. Gondoljunk csak Michelangelo művére vagy a Dies irae-re. Pedig nyilvánvaló, hogy semmitől sem kell tartania azoknak, akik hozzá tartoznak. Akik életükben őt szolgálják. Szívükben nem lehet helye szorongásnak és rettegésnek. „Amikor ez teljeseedsbe

kezd menni, nézzetek fel és emeljétek fel fejetekeket!” (Lk 21,28). Isten népe nem reszketve és félelemmel várja a napot, hanem ahogy a menyasszony várja a vőlegényt. Tele izgatott várakozással, tele reményekkel. Hogyan is reszkethetünk, félhetünk meg szoronghatunk, amikor a győzelem ünnepére gondolunk, a diadal napjára!

Érkezésének időpontját nem ismerjük. Nem tudjuk sem a napot, sem az órát. Az apostolok faggatták ugyan Jézust a világ végéről, de pontos választ nem kaptak. Mert „a napot és az órát senki sem tudja, még az ég angyalai sem, egyedül az Atya”. (Mt 24,36) Igaz, jelek fogják megelőzni és kísérni Jézus Krisztus megjelenését. „Jelek lesznek a napban, holdban és a csillagokban . . .” (Lk 21,25). De ezek a természeti és kozmikus katasztrófák sem nyújtanak biztos eligazítást. Ki tudná megmondani, hogy ez volt az utolsó és most következik a világ vége? Senki sem; és akik megpróbálták értelmezni az egyes jeleket, mindnyájan csalódtak vagy pedig csalók voltak. Az első keresztények közelinek hitték Krisztus eljövetelét. Sokan még életükben várták. Kezdetben még maga szt. Pál apostol is (1Tessz 4,15). Ebben bizony tévedtek, de biztatásuk, az állandó készenlétre, szüntelen éberségre szólító felhívásuk ma is aktuális, éppen úgy, mint akkor, kétezer évvel ezelőtt.

Az első keresztények egész életükben a dicsőséges Krisztus fogadására készültek. Arra törekedtek, és egymást is buzdították, hogy soha, egyetlen percre se szakadjanak el Krisztustól, Krisztus Lelkétől. Mert nem lehet tudni, mikor érkezik: „Lehet, hogy este, lehet, hogy éjfélkor, vagy kakasszóra, vagy reggel.” (Mk 13,35) Nekünk sem árt megszívlelni Jézus szavát: „Vigyázzatok magatokra, nehogy elnehezítsétek szíveteket a bor és a mámor, meg az élet gondjai és készületlen érjen benneteket az a nap; mint a tör, úgy fog lecsapni a föld színének minden lakójára.” (Lk 21,34) Az első keresztények komolyan vették és megélték az Üdvözítő gyakori figyelmeztetéseit és ezzel új távlatot nyert az életük. A nagy találkozásra való felkészülés rányomta bélyegét minden dolgukra és alakította szemléletüket, értékelésüket. Nekünk sem ártana, ha jobban beleélnénk magunkat a Krisztussal való nagy találkozás gondolatába. Előttünk is új horizontok nyílnának. És szívünkől kiszakadna a sóhaj, a Jelenések könyvének zárósora: „Jöjj el, Uram Jézus!” (Jel 22,20)

III. HOMILIA VÁZLATOK

A)

1. „*Szilárdan áll majd.*” (Iz 2,2)

A bálványimádóvá lett világban a zsidóság volt az Isten-alkotta, Istentől kiválasztott nép. Hivatása: Őrizni az igaz Isten hitét és kultuszát, várni a Messiást. Ezért nem pusztulhatott el, míg el nem jön az Eljövendő. Isten csodák sorozatával őrizte népét, a pusztulástól is, a hűtlenségtől is. Ha megverte is, csak azért, hogy megőrizze hivatásában.

Mi keresztények is messiásváró nép vagyunk. Mert eljött ugyan az Úr Krisztusa, de nem véglegesen. Mindent bevégző eljövételét úgy várjuk, mint annakidején a zsidóság első földrelépését. Ma is van választott népe Istennek, de ez már nem fajhoz kötött: Az Egyház. Hivatása hasonlít a zsidósáéhoz: A profán világban őrizni az igaz Isten hitét és kultuszát, és felkészülni a Messiás világvégi eljövételére. Amint Isten a zsidóságnak megígérte, hogy „Szilárdan áll majd”, Egyháza is bírja ígérétét, hogy megmarad a világ végezetéig, és pedig hűségben marad meg.

Isten választott népének tagja vagyok. Megköszönöm az Úrnak, és kérem, hogy hűségesen megmaradjak ebben a szent hivatásomban.

2. „*Kardjaikat ekevasakká olvasztják.*” (Iz 2,4)

A Megváltó végső, világvégi eljövételének boldogságát a Prófeta az örök béke képével festi.

Isten a végtelen, örökké kiegyensúlyozott Béke. Országá az örök béke hazája. Nem a halál és tespedés békéje ez, hanem a diadalmas, termékeny, örömtől túlcsorduló életé. Mikor halottainknak azt kívánjuk, hogy nyugodjanak békességben, nem a sírban való békés porladásra gondolunk, hanem Isten országának erre a boldog békéjére.

Isten mennyországa a béke hona, azért oda csak békeszerető

ember léphet be. Ez a békeszeretet sok mindent jelent. Jelenti a háborúellenességet, a népek közötti béke óhaját; az emberi közösségek, különösen a család egyetértő békéjének munkálását; a gyűlölködés és bosszú kizárását; az embereket egymástól elhidegítő, vagy éppen összeugrasztó pletykák, áskálódások kerülését; a haragosok, veszekedők békítését; a szeretet vezérszerepét az életben; és jelenti a szív békéjét, melyet egyedül az erények adhatnak meg: A tisztaság, becsületesség, jóság, egyenesség, türelem, megbocsátás, szelídség, mértékletesség stb. Alapvető: Minden béke alapja az Istennel való béke.

Karácsonyra készülünk, a béke ünnepére, ez egyben készület az örök béke boldogságára.

3. „*Ne dédelgessétek testeteket!*” (Róm 13,14)

Minden ember belsejében harc dül, mert a test a lélek ellen kívánczik. A kegyelemtől ihletett lélek Jézussá akar alakulni. A test bűnös vágyai vissza akarják húzni, és felismerhetetlenségig torzítanak bennünk Jézus arcát. Harcolnunk kell tehát a test bűnös vágyai ellen, hogy ne akadályozzák Jézussá válásunkat. Ha győzne a bűnös test, az ítéletkor „nem ismerne meg” az Úr.

Aki győzni akar a lélek erejével, az ne csak a bűntől tartózkodik, hanem megengedett dolgokban is gyakoroljon önmegtartóztatást. A testnek meg kell szoknia, hogy a kegyelemtől ihletett és erősített lélek az úr.

Advent feladata, hogy egyre inkább megszülessen bennem Jézus. Vagyis életem, magatartásom egyre inkább tükrözze Jézus életét. Ezért advent a fokozott önmegtartóztatás ideje. Most új lendülettel kell kezdenem.

4. *Gyermek és kereszt*

A szülők vágya, de kötelessége is megóvni gyermekeiket a szenvedéstől, amennyire csak lehetséges. De ez csak fele a kötelességeiknek. Van még egy: Megtanítani a kereszt hordozására.

Ennek alapvető értelme az, hogy a gyermek is örök életre hívott, és az örök boldogságra ő is csak a kereszt hordozása által mehet be. Kivétel nincs, bármennyire kivételnek képzeljék a szülők saját gyermekeiket.

De pusztán földi szempontból is előnyösebb a gyermeket megtanítani a kereszthordozásra. Mert a keresztek jönnek majd, és aki

nem tudja, mert nem tanították meg rá, hogy mit kezdjen velük, az összeroskad alattuk. Annál inkább, minél jobban igyekszik szabadulni tőlük.

Példák: Nem jó szolgálatot tesz az az anya leányának, aki egészen meg akarja kímélni a házimunkáktól. Most könnyen beleszoknék, második természetévé válhatna a háziasság. De ha nem szoktatják hozzá, feleség, anya korában súlyos keresztje lesz. És a házasság tartósságát is komolyan veszélyezteti, ha nincs vérében az otthonteremtés.

Akit rászoktatnak gyerekkorában, hogy semmiről sem kell lemondania, mert mindent megkap, az mit fog csinálni, ha felnőtt korában jövedelme nem felel meg nagyranőtt, soha nem fékezett igényeinek? Összetört, csalódott ember lesz, vagy talán bűnöző.

Akit úgy neveltek, hogy mindig neki van igaza, mindig hozzá alkalmazkodnak, az hogyan fog beilleszkedni munkahelyének, családjának, baráti körének közösségébe? Keresztje lesz környezetének és önmagának.

Aki mindig mindent készen kapott, munka és harc nélkül, mit fog tenni, ha eljön a munka és az élet harcának ideje? Sokkal többet fog szenvedni, és lemarad társai mögött.

Óriási erő a szülői szeretet, de ha nem az értelem irányítja, csak kárt okoz annak, akit legjobban szeret. Imádkozz tisztánlátásért, erőért!

5. „Ketten lesznek a mezőn . . .” (Mt 24,40)

Életünket külső körülményeink szerint szoktuk lemérni: Könnyen vagy nehezen keressük a kenyérrevalót, van-e és mekkora a vagyonunk, egészségesek vagyunk-e, jó-e a házastársunk, milyen a munkahelyünk, van-e elég szórakozási lehetőségünk stb. Úgy gondoljuk, ezektől függ, szép-e vagy nehéz-, esetleg csúnya az életünk. Biztos, hogy ezek a dolgok sem érdektelenek, de boldogságunk végeredményben nem ezeken fordul meg.

Eljön a pillanat, amikor ketten dolgoznak ugyanazon a munkahelyen, fekszenek egymás melletti kórházi ágyon, élnek egyforma szerencsében vagy bajban, és mégis „az egyiket felveszi, a másikat otthagyják”. Pontosan egyforma körülmények között élők közül lehet az egyik végleg boldog, üdvözült, vagy végleg szerencsétlen kárhozott.

Ádvent készülődés ennek a végleges kettéválasztásnak a pillanatára. „Nem tudjátok, melyik órában jön el”; tehát „legyetek éberek, legyetek készen!” Próbáljatok sokkal kevesebbet rágódni

életkörülményeiteken. Egyet tartsatok végzetesen fontosnak: Hogy „felvegyenek”.

Olyanná kell alakulnom, hogy érdemes legyen értem lehajolnia az Úrnak.

B)

1. *„Olyanok lettünk, mint kezdetben voltunk.”* (Iz 63,19)

Magamra értve a kezdetet, születésem pillanatára gondolok. Ádám gyermeke voltam, vagyis a bűn örököse. Sokat emlegetett „gyermeki ártatlanságom” olyan volt csak, mint a tigriskölyök ártatlansága. Bennem szunnyadt a lázadás, az istentelenség, a bűn. A keresztelésünk előtti időszakról el lehet mondani: „Amikor még nem uralkodtál rajtunk, sem nevedről nem hívtak minket.” A keresztségben lettem Istené, valóban ártatlan, a menny örököse.

Most advent elején rá kell döbbernünk: „Olyanok lettünk, mint kezdetben voltunk”, a keresztség előtt. Visszahoztuk a bűnt, melyet a keresztség eltörölt. A bűntudat panasza: „Miért hagytál minket, Uram, utaidról eltévelyedni, hogy ne féljünk téged?” „El-lenségeid (= a bűnök) összetapossák szentélyedet (= a Szentlélek templomát)”. És feltör a tisztulás vágya: „Fordulj vissza szolgáláidért! Vajha leszállnál és megolvadnának színed előtt a hegyek (= a bűn hegyei)!”

Amint egykor Sinai hegyére, ma is leszáll a gyóntatószékbe az Úr, és a Szentlélek tüze megolvasztja a bűn hegyeit. A megtisztult lélek megérez valamit abból, hogy „sohasem lehetett hallani, szem nem látta, Isten, rajtad kívül, amit a téged váróknak készítettél”.

2. *„Mi vagyunk az anyag, és te vagy a formálónk.”* (Iz 64,8)

Minden idők emberének örök vágya az igazság, jóság, bőség uralma. Ezért várták a régi évezredek annyira a Messiást. Isten meg is üzente prófétaival, hogy elküldi a minden vágyat beteljesítő Megváltót. Azóta el is jött Jézusban. A vágyak azonban nem teljesültek. Hogyan lehet ez? Jézus: Újra eljövök, akkor teljesedik be Isten boldogító uralma.

Miért nem most? Mert Isten országához Istenhez méltó polgárok is kellenek, akik Isten stílusában gondolkoznak, élnek, cselekszenek. Ilyen valaki egy van: Jézus. Nekünk is hozzá hasonlónak kell válnunk, Jézusba kell öltöznünk. Jézus első eljövetele azért volt,

hogy megadja ehhez a lehetőséget. Második eljövetelekor azokból alakítja ki a véglegesen boldog Isten országát, akik éltek az általa szerzett lehetőséggel.

Jézus megszületett karácsony éjszakáján. Mire visszajön, bennünk is meg kell születnie, bennünk is növekednie kell bölcsességben és kedvességben, Isten és emberek örömeire. „Mi vagyunk az anyag, és te vagy a formálónk.” Jézust akarja kialakítani bennünk az Atya Szentlelke által. Ezért a kegyelem, a szentségek, a parancsok, a Gondviselés útjai. Ez a célja velünk Istennek, ez az élet-célunk.

Az ítéleten így szól majd az Úr a kárhozottakhoz: „Nem ismerlek benneteket.” Isten az emberek közül csak Fiát akarja megismerni. Úgy kell élnem, úgy kell engednem magam alakítani a Szentlélektől, hogy majd Fia vonásait ismerje fel bennem az Atya.

3. „Szem nem látta . . .” (Iz 64,4)

Lourdes, 1858.: Híradás a mennyből. Nem mond semmi újat, de nagyon kifejező.

Számunkra a menny felfoghatatlan, meghaladja értelmünket. Bernadett nem tudja elmondani Fabich mesternek, milyenre formálja a Hölgy szobrát. Sőt, maga Bernadett meg sem próbálja lerajzolni, megfesteni vagy kihímezni, pedig művésztehetség volt. Érezte, mondta is, hogy lehetetlen halványan is visszaadni, amit látott. Pedig nem is a mennyet látta, vagyis a Szentháromságot, hanem csak Máriát.

Látás a menny boldogságának alapja. Mindig új, mindig lebilincselő, örökké boldogító látás. Ez tükröződött Bernadett arcán a látomások idején.

Testünk a mennyben megdicsőül, szellemi test lesz, romolhatatlan. Ennek jelzése Bernadett épségben maradt teste az üvegkoporsóban.

Nem lesz könny, szenvedés. Jelzik a csodák, főleg a gyertyacsoda: Bernadettet nem égeti a láng a látomás alatt.

Ne gondold a mennyet távoli ködképnek! Egyszer a legközelebb valóság lesz. Boldogító vagy végleg elveszett valóság. Nem is olyan soká kell várnod. És nem a szerencsén múlik. Csupán Isten kegyelmén és rajtad.

4 „Ne találjon alva!” (Mk 13,36)

Alvajáró, akinek kevés, gyenge a hite. A teljes hit bizonyosság, a félhit ködös lehetőség csupán. A félhitű nem a valóságnak megfelelően gondolkodik, tervez, cselekszik. Nem meri egészen aszerint alakítani az életét, amit hite diktál.

Alvajáró az akarategyenge. Mint aki álmában nem bír megmoccani, pedig futni szeretne. Látja és óhajtja a jót, de megbéklyózásként látja a bűnös szokásait, hangulatait, a divat, a környezethatásokat. Akarattalanul sodródik a „széles úton”.

Alvajáró a passzív, akinek minden jósága abban merül ki, hogy nem tesz rosszat. Pedig hát nem teljesíti pl. a szeretet parancsát, aki csupán nem öl és nem rabol. A házaselet sem lesz szép attól, hogy valaki nem veri meg a feleségét. Gyereket sem nevelhet az ember olyan alapon, hogy „tőlem nem tanul rosszat”.

Ébredj, ember, mély álmodból, nehogy így találjon az Úr!

5. Isten ügyis felébreszt

Felébreszti a gyengehitűt, a bűneiben elalvót, a passzív természetlenségben élőket.

Isten első ébresztő mozdulata gyengéd: a kegyelem. Szentbeszéd, szertartások, egyházi énekek hangulatkelő ereje, a felébredő lelkiismeret, figyelmeztetés egy jóakaró részéről, a Lélek sugallatai, olvasmányok, művészi alkotások stb.

De keményebb ébresztő is van: a szenvedések. Érdemes megvárni?

Aki végleg nem akar felébredni, azt is kijózanítja Isten: ítélet. Ugye, nem akarsz későn felébredni?

C)

1. Az élet végén Jézus arca vár

Ma is újév van, az egyházi év első napja. Gondolkozzunk el azon, mit hoz a jövő. Keresztény ember számára éppen olyan titok a jövő, mint bárki másnak. De egy mégis biztos a számunkra: Hogy vár egy arc, amely felé megyünk, és amellyel egyszer szembe kell néznünk. Jézus arca vár az életem végén.

Ez az arc sokaknak rémület lesz. Kiolvashatják belőle a végső elutasítást, a végső reménytelenséget, saját értékenalulóságukat.

Másoknak idegen lesz ez az arc, mert egészen más gondolatokat, érzelmeket olvasnak le róla, mint amilyenek öbennük élnek. Meg fogják érteni, hogy azt a fajta boldogságot, amely Jézus arcáról sugárzik, ők élvezni, sőt tulajdonképpen érteni sem tudják. Meg fogják érteni, hogy ameddig csak nyoma is van bennük az önzésnek, tisztátalanságnak, becsülethiánynak, keményszívűségnek, addig nem lehet övék Jézus boldogsága. Előbb tisztulniok kell a purgatóriumban.

Végül sokak számára boldogság lesz Jézus arca. Úgy fogják érezni, hazataláltak.

Rohannak az évek. Sokmindent hoznak, még többet elvisznek. A végén nem marad más, csak Jézus arca.

2. Három gondolat az ítéletről

Goethe eltávolította íróasztaláról Krisztus művészi ábrázolását: „Nem tudom tovább elviselni ezeknek a szemeknek a tekintetét.” — Pedig egyszer mindenkinek Jézus szemébe kell néznie.

VIII. Henrik vérengzéseinek egyik áldozata, a londoni karthauziak priorja mondta, mielőtt a hóhér kivágta a szívét: „Úr Krisztus, mit fogsz tenni ezzel a szívvel?” — Mit kezdhet majd az én szívemmel?

A haldokló Donoso Cortez párizsi követet császára a szárnysegéd révén biztosította jóindulatú együttérzéséről. A haldokló: „Számomra már csak Jézus jóindulata és együttérzése jelenthet valamit.”

3. Megéred az ítéletet

Tudósok jövendölik a földi élet pusztulását. Nem érdekel, mert millió évekről beszélnek. Úgysem érzük meg. De a végítéletet megérjük valamennyien. A lélkünk örökké él. Hitünk szava világos és közismert. Most arról beszéljünk, mit szól ehhez a józan ész.

Él bennem valami, ami nem test, nem anyag. Bizonyíték: Tudok a testem ellen tenni. Pl. halálosan éhes vagyok. Van enni-valóm, tudok is enni, semmi nem gátolja, még erkölcsi megfontolás sem, hogy egyem. Mégis meg tudom tenni, hogy nem eszem. Inkább éhenhalok, de nem. Egyszerűen azért, mert nem akarok. Mi az bennem, ami nem akar? A test nem, az minden idegszálával enni vágyik. Tehát van bennem valami, ami nem test, sőt szembe tud fordulni a testtel. Ez a lélek.

Ha a lélek nem test, nem anyag, akkor nem is semmisíthető meg anyagi eszközökkel: Méreggel, törrel, bacilusokkal. Csak a Teremtő semmisíthetné meg.

De Isten részéről nem lenne ésszerű megsemmisíteni. Minden élőlénybe tendenciákat, az állatokba ösztönös vágyakat ojtott Isten. Mindezek kivétel nélkül teljesülnek. Egyedül az embernek vannak olyan, lényegéből folyó vágyai, amelyek semmiképp, senkinél sem teljesülnek. Így a megismerés vágya, a szeretetigény, a szépség utáni sóvárgás, sőt maga a véget nem érő élet. Ha ezek sohasem elégülnek ki, folyó közepéig épített híd az ember élete. De Istenről nem lehet feltételezni, hogy ilyen oktan mérnök lenne.

Tehát személyes ügyem a végítélet, akárhány millió év múlva lesz. Én is boldog vagy boldogtalan résztvevője leszek.

4. „Nehogy készületlenül érjen benneteket az a nap!” (Lk 21,34)

A végtelen Szentség és Tisztaság szeme elé kerülni rettenetes annak, aki nem tiszta. És ki tiszta közülünk? Egyet tehetünk tehát: Bűnbánatot tartunk. Jelenti ez a szentgyónást, amely ősi szokás advent idején. De mivel az igaz is hétszer botlik naponta, jelesen kell azt is, hogy állandóan a bűnbánat szellemében élek.

Pogány vallások szokása: Rituális cselekedetekkel mutatni Istennek, mit várunk tőle. Ilyesfélét tesz az, aki minden embertársának, mindent és szívből megbocsát. A bűnbánat szellemében élni tehát azt jelenti többek között, hogy a megbocsátás szellemében élek.

A bűnbánat szelleme ne jelentsen pusztá negatívumot, hogy ti. csupán azzal törődöm, hogy ne kövessek el bűnt, illetve hogy bűneimet megbánom. Az ítéletkor Jézus termést akar betakarítani. Tehát igyekeznem kell minél több jót tenni és minél tökéletebbé válni. A bűnbánat eminens cselekedetei az alkotó munka és a szeretet tettei.

5. *Féljek tőle, vagy óhajtván várjam?*

A mai evangélium az Úr nagy napjáról szólva először azt mondja: „Nézzetek fel és emeljétek fel fejetekeket! Megváltástok ideje közel van!” Tehát óhajtván kell várnunk. De aztán meg arról beszél, mennyire kell vigyáznunk, nehogy rosszul végződjék az a nap számunkra. Féljünk tehát tőle, vagy boldogan várjuk?

Kézenfekvőnek látszik a válasz: Úgy élj, hogy ne kelljen félned, hogy örömmel várhasd. Csak hát lehet-e minden igyekezete mellett biztos benne az ember, hogy meg lesz vele elégedve az Úr? Nagyon sok függ tőle, hogy mint konkolyt vagy mint búzát vesz-e a kezébe.

Az üdvös félelem valóban üdvös. De hogy mégis több vágyakozással várjuk az ítélet napját, már a különítéletét is, mint rettegéssel, próbáljuk átélni, hogy nem szolgálunk Istennek, hanem gyermekei. A szolga retteg, hogy mit fog mondani az Úr. A gyermek vágyakozik Atyja után, ha nem is egészen tökéletes, mert érzi, hogy szeretet várja, még ha meg is fenyítik (purgatórium), és érzi, hogy örökös.

Ápold magadban az istengyermekség tudatát, hogy könnyebb szívvel mehess az Úr Krisztus elébe!

ADVENT 2. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 11,1—10): „Vessző kél majd Jessze törzséből, és virág nő ki gyökeréből. És rajta leszen majd az Úr lelke: a bölcsesség és az értelme lelke, a tanács és az erősség lelke, a tudás és a jámborság lelke, és eltölti őt az Úr félelmének lelke. Nem aszerint ítél majd, amit a szem lát, és nem aszerint ítélkezik, amit a fül hall, hanem igazságosan ítél majd a szegények fölött, és méltányosan ítélkezik a föld szelídeinek; megveri a földet szája vesszejével, és ajkának lehelletével megöli a gonoszt. Az igazságosság lesz derekának öve, s a hűség csípőjének kötője.

Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal, s a párduc együtt tanyázik a gödölyével; együtt él majd borjú, oroszlán és juh, és parányi gyermek terelheti őket. Borjú és medve együtt legelnek, együtt pihennek kölykeik, és szalmát eszik majd az oroszlán, akárcsak az ökör. A csecsemő vígan játszadozik a vipera lyukánál, s az áspiskigyó üregébe dugja kezét az anyatejtől elválasztott kised. Nem ártanak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr ismerete, mint ahogy a vizek betöltik a tengert. Azon a napon Jessze gyökere leszen a népek zászlaja; ő utána kérdezősködnék majd a nemzetek, és dicsőséges leszen nyugvóhelye.”

A 10. f. az asszír sereg pusztulásának megjövendölésével fejeződik be: „Ekkor az Úr, a seregek Ura rettentő erővel összetöri az ágakat, és kivágásra kerülnek a sudár növésű fák, és ledőlnek a magasak. És vassal kivágatik az erdő sűrűsége, és hatalmas cédrusaival együtt elbukik a Libanon.” (33—34.v.)

Ezzel szemben Jessze (Dávid apja) törzséből, a látszólag elszáradt törzsből vessző kél, virág hajt. (A virág héber megfelelője *nécer*, amit Mt 2,23-ban Názáret nevével látunk összekapcsolva, pusztán a hasonló hangzás alapján.)

Valószínűleg azért Jesszét említi és nem Dávidot, mert a megjövendőlt hajtás bizonyos értelemben második Dávid lesz.

A születendő Dávid-ivadéokra kiárad az Isten Lelkének (azaz magának Istennek) hét ajándéka, hogy feladatának ellátására alkalmassá tegye. Hasonló ajándéokban részesültek a jeles, kiváló harcosok (pl.: „... az Úr Lelke megszállá Gedeont” (Bír 6,34) továbbá Jette (11,29), Sámson (13,25; 14,6.19); ugyanígy a próféták is. Izaiás önmagáról írja, amit Jézus saját magára alkalmazott a názáreti zsinagógában: „Az Úr lelke van rajtam...” (Iz 61,1) A messiási korban lesz a legnagyobb mérvű az Úr lelkének kiáradása: „Végül azonban majd kiárad felettünk a lélek a magasból.” (Iz 32,15) és: „Aztán pedig kiöntöm lelkemet minden emberre...” (Jóél 2,28 sk.)

A felsorolt ajándék-nevek nem szinonimák, de nem is különülnek el élesen egymástól.

A *bölcsesség* és *értelem* ajándékai az értelmet tökéletesítik: az előbbi — mely nagy szerepet játszik a bölcsességi könyvekben — arra teszi képessé az embert, hogy a dolgok lényegét felismerje, nem is annyira önmagukban, mint inkább Istenhez való viszonyukban — és mindezt gyakorlatilag hasznosítható módon. Az értelem ehhez többletként az ítélőképességet adja, mely által igaz és hamis, jó és rossz között biztonsággal és gyorsan tud különbséget tenni az ember. A *tanács* az igazságszolgáltatás nehéz és felelősségteljes feladatában segíti a királyt. (Vö.: 9,5, ahol csodálatos tanácsadóról és erős Istenről jövendöl a próféta.) Említi továbbá az *erőt*, mely a bölcs belátásnak megfelelő cselekvéshez szükséges. A *tudás* nem engedi, hogy a király szem elől tévessze Isten jogait, valamint a királynak Istennel és alattvalóival szembeni kötelességeit. A *félelem* az ószövetségi erkölcs alapvető tényezője. A szentírás az Úr félelmét a bölcsesség koronájaként magasztalja. (Péld 1,7; Jób 28,28; Zsolt 111,10) A héber szöveg a jámborságot nem említi.

Egyszóval: a hét ajándék birtokában a király tökéletesen meg tud felelni feladatának.

Az igazság, hűség és béke jellemzik majd uralmát: ezt fejezik ki a békében együtt megférő farkasról és bárányról rajzolt képek, melyeket természetesen nem szöszerint kell érteni. Egyes magyarázók a különböző állatokban a sokféle emberi természet képét látták és összebékülésükben az emberek közt majd megvalósuló egyetértést; helyesebbnek látszik azonban az összes teremtmények Istennel való kibékülésére érteni ezt a helyet Róm 8,19 sk. alapján.

A „szája vesszeje” és „ajkának lehelle” azt jelenti, hogy a ki-

rály (a Messiás) nem erőszakkal, földi erővel irtja ki a gonoszságot a földről, hanem isteni szava erejével és hatalmával. (Vö. lentebb, C év végén az „Újszövetségi próféták” c. részt.)

Dávid sarja zászló lesz a népek között: rá tekintenek, utána indulnak. Tartózkodási helye (amit a Vulg. önkényesen sír-nak fordít,) dicsőséges lesz.

A Szentlélek hét ajándékát ebből a helyből „szabályos” exegetikai módszerekkel bizonyítani nem lehet.

A Messiás- király nemcsak maga rendelkezett azokkal a Lélek-adta ajándékokkal, melyek Isten országának megalapításához szükségesek, hanem ugyanazon Lélek által azokat is részesíti ezekben az ajándékokban, akik a keresztség révén királyi tisztében társai lettek. Ezeknek az ajándékoknak igazi elsajátítása és jó felhasználása révén kell az Isten országának megvalósulását előmozdítanunk. Valahányszor az egyház földi erővel akarta Isten országát terjeszteni, inkább ártott a jó ügynek. De nemcsak a hatalomról kell lemondani, hanem a pusztán emberi bölcsességről is. A dialógus, melyet az egyház a legkülönbözőbb emberekkel folytat, akkor lesz igazán hasznos, ha a Lélek hűséges eszközeiként viselkedünk. Követnünk kell szót. Pál példáját: „Tanításom és igehirdetésem . . . nem a bölcsesség elragadó szavaiból állott, hanem a lélek és erő bizonyosságából, hogy hiteteknek ne emberi bölcsesség, hanem Isten ereje legyen az alapja.” (1Kor 2,4)

II. OLVASMÁNY (Róm 15,4—9): *„Testvérek: Amit hajdan megírtak, azt tanulságul írták, hogy az Írásból türelmet és vigasztalást merítsünk reményünk megőrzésére. Adja meg nektek a békétűrés és a vigasztalás Istene, hogy Krisztus Jézus akarata szerint egyetértsetek, hogy egy szívvel, egy szájjal magasztaltjátok az Istent, Urunk, Jézus Krisztus Atyját. Karoljátok fel tehát egymást, amint Krisztus is felkarolt beneteket Isten dicsőségére. Allítom ugyanis: Krisztus vállalta a zsidóság szolgálatát, hogy bebizonyítsa Isten igazmondását és valóra váltsa az atyáknak tett ígéreteket. A pogányok pedig irgalmasságáért magasztalják az Istent, amint írva van:*

Azért magasztallak téged a pogányok között és dalt zengek nevednek.”

Az apostol idézi a zsoltárt (17,50) és rámutat, hogy Isten a zsidókat is felkarolta Krisztus által (először azok nyertek meghívást az Isten országába, akik a messiási ígéretek hordozói voltak) és így bebizonyosodott, hogy Isten igazat mond; a pogányok pedig ígéret nélkül is elnyerték az üdvösséget. Amint Krisztus felkarolt

bennünket Isten dicsőségére, úgy kell nekünk is felkarolnunk egymást Isten dicsőségére.

Másrészt: mindenkit a maga módján fogad el Krisztus. Az egyház sem törekszik merev egyformaságra; a zsinat óta sokkal nagyobb teret enged a közös lényeg megőrzése mellett a faji, nemzeti sajátosságok kibontakozásának.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 3,1—12): „Ezekben a napokban tűnt fel Keresztelő János és Júdea pusztájában prédikált e szavakkal: „Tartsatok bűnbánatot! Közel van ugyanis a meny nyek országa.” Mert ő az, akiről szól Izaiás próféta:

*„A pusztában kiáltónak a szava:
Készítsétek az Úr útját,
Tegyétek egyenessé ösvényeit.”*

Jánosnak teveszőr volt a ruhája, és bőrvö vette körül csípőjét, sáskával meg vadmézzel táplálkozott. Ekkor kiment hozzá Jeruzsálem, egész Júdea és a Jordán egész környéke. Miután megvallották bűneiket, megkeresztelte őket a Jordán folyóban.

Mikor látta, hogy sok farizeus és szadduceus jön hozzá kereszteskedni, így szólt hozzájuk: „Viperák fajzata! Ki tanított meg titeket, hogy fussatok az eljövendő harag elől? Teremjétek hát a bűnbánat méltó gyümölcsét. És ne véljétek, hogy ismét elgethettek magatokban: Abrahám a mi atyánk. Mert mondom nektek, van hatalma az Istennek, hogy ezekből a kövekből fiaikat támasszon Ábrahámnak. A fejsze már a fák gyökerén van. Tehát minden fát, mely nem terem jó gyümölcsöt, kivágnak és a tűzre vetnek. Én ugyan vízzel kereszteltek titeket a bűnbánatra, de aki nyomomba lép, erősebb nálam, saruját sem vagyok méltó utána vinni. Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel meg titeket. Szórolapátja a kezében, hogy megtisztítsa szérijét és összegyűjtse a búzát csűrőbe, a polyvát meg elégesse olthatatlan tűzzel.”

Júdea pusztája a Jerikótól délre eső hegyes vidék. Valószínű, hogy János az esszéusok qumrani közösségében nevelkedett. A teveszőr ruházat és a sáska, mint táplálék nemcsak az akkori remetéknél volt szokásban, hanem a beduinok is ismerik ma is mindkettő; a sáskát megszárítva el is teszik. A vadméz a Tamaris mannifera nevű növény izzadmánya, amit a Sinai-hegyi szerzetesek ma is gyűjtenek.

János előtt és után sok Messiás-prédikátor működött, de egészen mások voltak, mint ő. Pl. egy Simon nevű ember felgyújtotta Jerikóban a királyi palotát és királlyá kiáltotta ki magát; a többiek is sokan fegyvert szereztek, sereget szerveztek és ezek révén akarták a zsidóság „jogi” elsőbbségét (Ábrahám fiai, az ígélet örökösei) politikai elsőbbséggé realizálni. Többen közülük csodákkal, ill. azok ígérgetésével igyekeztek tekintélyüket megalapozni.

János ezzel szemben kihangsúlyozta, hogy Isten a kövekből is tud Ábrahám-fiakat teremteni; csodákat nem tett, katonai hatalom megszerzésére nem törekedett. Működésének egy célja volt: megváltoztatni az emberek lelkületét, hogy alkalmassak legyenek az Isten országának befogadására, ill. az abba való belépésre. A „tartsatok bűnbánatot” felszólítás görög megfelelője etimológiailag a gondolkodásmód megváltoztatását jelenti, de profán íróknál is kapcsolódik ehhez a bánat, melyet helytelen tettei miatt érez az ember, bár ők inkább az egyes tettek felett érzett bánatot jelölik e szóval, míg a szentírás az egész élet megreformálását fejezi ki vele. A megfelelő héber szó eredetileg a téves, célhoz nem vezető útról való visszafordulást jelenti.

Ennek a változásnak külső jele volt a bűnök megvallása és a fűrdés. Ezek a jelek nem voltak újak a zsidók számára, hiszen az engesztelés napján a főpap is megvallotta az egész nép bűneit (3Móz 16,21) és különleges mosakodást is végzett (uo. 16,24). Új volt az, hogy ezekkel a már egészen közellevő „Isten országára” akarta felkészíteni hallgatóit.

Jánosnál megjelentek a farizeusok (= elkülönültek), akik nemcsak a szentírásban foglalt törvényeket tartották meg, hanem a hagyományokhoz is — gyakran képmutatássá fajuló hűséggel — ragaszkodtak. Sőt a kodifikált hagyományban, a Talmudban azt olvassuk, hogy nagyobb vétek a hagyomány, az írástudók előírásai ellen vétetni, mint a Tóra, az Istentől adott törvény ellen. (Sanhedrin, XI. 3.)

A szadduceusok (nevüket Szádok főpaptól kapták) viszont elvetették a hagyományt, tagadták az angyalok létét és a feltámadást, megnyitottabbak voltak a görög-római kultúra irányában.

Mindkét magatartás akadályozza az embert abban, hogy Isten országának tagja legyen. Mindkét veszély — különféle változatokban — minden kor keresztényeire is leselkedik. A II. Vatikáni zsinat nagy lépést jelent az első magatartás maradványainak felszámolása útján. „A Szentírás ugyan az Isten iránti szeretet valódiságát az embertársak iránti jóságban méri fel (vö. 1Jn 4.20), de akárhány aszkétikus irányzat túlhangsúlyozta a vezeklést, a le-

mondást, az önmegtagadást, mint az Isten iránti szeretet jelét, s nem adott elég helyet a pozitív alkotásnak és a tettekre kész lelkületnek. Amikor a zsinati szöveg kijelenti, hogy a hívek életszentsége a „földi társadalomban is előmozdítja az emberibb életmódot” (Egyház 4) kétségkívül a tevékeny szeretet gyakorlására gondol. Az eredeti szövegben a „humanior” szó áll, tehát olyan életmódot ért alatta, melyben több a humanizmus. Az Egyház nyomatékozni akarja, hogy a vallásos élet nem idegeníti el az embert sajátos feladatától, amivel tartozik a közösség szolgálatának, a szegénység, betegség, tudatlanság leküzdésének és a kultúra fejlesztésének. Akiben él a szeretet, az jobban át tudja magát adni minden nemes eszme szolgálatának, ha azzal embertársait szolgálja. Viszont ha valaki igazi lelkiismerettel végzi kötelességét és szolgálja embertársai javát, annak az életében feltételezhetjük vagy az őszinte hitet, vagy az igazságnak azt a komoly keresését, ami végeredményben Istenre irányul.” (Gál F.: Zsinat és korforduló, 154. o.)

Ugyanakkor fontos feladat a szadduceusi kísértés leküzdése is, amely a világhoz való túlzott alkalmazkodást jelentené, a keresztség igazi tartalmának megtagadását és megrekedést az evlágiságban.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 40,1—5,9—11): „*Vigasztalódjál meg, vigasztalódjál meg, én népem, úgymond a ti Istenetek. Szóljatok Jeruzsálem szívéhez, és kiáltásotok neki: véget ért istentelensége, bocsánatot nyert gonoszsága, kétszeresen is meglakolt az Úr kezétől minden bűnéért!*”

Kiált egy hang: Készítsetek utat a pusztában az Úrnak, csináljatok egyenes ösvényeket a sivatagban Istenünknek. Minden völgy emelkedjék fel, mind hegy és halom süllyedjen alá ;legyen egyenessé, ami egyenetlen, és sima úttá, ami göröngyös; és megnyilvánul majd az Úr dicsősége, és meglátja azt minden test egyaránt. Bizony, az Úr szája mondotta ezt.

Eredj fel magas hegyre, te, ki Sionnak jó hírt viszel; emeld fel hatalmasan hangodat, ki Jeruzsálemnek jó hírt viszel; emeld fel szavadat, ne félj! Mondd Júda városainak: Íme a ti Istenetek! Íme az Úr Isten hatalommal jó, és karja uralkodásra kész; íme, vele jó jutalma, és előtte zsákmánya. Mint a pásztor, legelteti nyáját; karjával összegyűjti a bárányokat, s ölébe emeli, az anyajuhokat ő maga viszi.”

A próféta a babiloni fogságból való szabadulást jövendöli meg. Egy hang (angyal?) kiált a pusztában: készítsétek az utat, mert jön a szent körmenet (1Bár 5,7), melyet (Mik 2,13 szerint) maga az Úr vezet: „Előttünk halad királyuk és élükön halad az Úr.” Mivel abban az időben nem tartották állandóan karban az utakat, hadi vonulások stb. előtt a lakosságot szólították fel, hogy tegye alkalmassá az utat a vonulásra. Az Úr dicsősége nyilvánult meg a teremtésben és az Egyiptomból való szabadulásban — most meg nyilvánul a fogságból való hazatérésben.

Ha összevetjük a prófétai látomást az Ezdrás könyvében leírt valósággal, az ellentét szembetűnő. Az antiochiai exegetikai iskola — és még sok más magyarázó — a Babilonból való szabadulást a messiási kor típusának tekintették. A próféta szemléletében összekapcsolódik a közelebbi és a távolabbi jövendő és a messiási korszak — főleg annak végső kifejelete — bearanyozza fényével azokat az eseményeket is, amelyek önmagukban szerények és szürkék voltak, de tartalmukkal előre formázták a messiási korszak örömét és dicsőségét.

Magas hegyről és erős hangon, tehát a lehető leghatékonyabban kell hirdetni a jó hírt: Isten megmutatja hatalmát és szeretetét, megszabadítja népét.

Hasonló gondolatot találunk Jézusnak az elveszett juhról szóló példabeszédében (Mt 18,12—14; Lk 15,3—7). A próféta elsősorban Isten gyengédségét, Jézus inkább a pásztor örömét emeli ki. Egyik esetben a bűnös nép, a másik esetben az egyes ember megtéréséről, megszabadulásáról van szó. Mindkettő Isten irgalmának műve, aki nem a bűnös halálát akarja, hanem azt, hogy éljen. Ezekkel a képekkel fejezi ki a szentírás, hogy Isten mennyire magáénak tekint bennünket, nem akar lemondani rólunk. Felszólítás ez egyszersmind arra, hogy ennek megfelelő érzületet alakítsunk ki magunkban Istennel szemben. Ha valakit a bűn útvjáról meg akarunk téríteni, ne mulasszuk el ezt az igazságot hangsúlyozni.

Minden szentmise a könyörülő Isten irgalmának hirdetése és megvalósulása. Teljesebbé válik általa a bűn hatalmából való szabadulásunk, megerősödik egyház-voltunk, egymáshoz fűződő kapcsolatunk és a szentáldozásban, ill. előzőleg a szentgyónásban megtapasztaljuk Isten gyengéd szeretetét.

II. OLVASMÁNY (2Pét 3,8—14): *„Szeretteim, főképp egy dolog ne kerülje ki figyelmeteket, az, hogy egy nap az Úr előtt annyi, mint ezer év, ezer év pedig annyi, mint egy nap. Az Úr nem késik ígérését teljesíteni, ahogy némelyek késedelmeskedésnek tartják, hogy türelemmel viseltetik irántatok, mert*

nem akarja, hogy valaki is elveszen, inkább, hogy mindenki bűnbánatot tartson. Mint tolvaj, úgy jön el az Úr napja. Ekkor az egek nagy robajjal megszakadnak, az elemek a hőségben megolvadnak, a föld és ami rajta van, elég. Mivel így minden elpusztul, minden tekintetben szentül és vallásosan kell élnetek, hiszen várjátok és siettetitek az Isten napjának eljövetelét, amikor is az egek tűzbe borulnak és felbomlanak, az elemek a hőségben elolvadnak. Mi ígérete alapján új eget és új földet várunk, az igazságosság hazáját. Szeretteim, minthogy ezt várjuk, legyetek rajta, hogy békeségben, tisztán és feddhetetlenül találjon benneteket.”

Krisztus eljöveteléről ír az apostol, melyet sokan kétségbe vontak, mondván: „No, hol van (Krisztus) megígért eljövetele? Amióta atyáink meghaltak, minden marad úgy, ahogy a teremtés kezdetén volt.” Krisztus mennybemenetele óta már majdnem negyven esztendő telt el. Többen — atyáik — meghaltak eközben a hívők közül és semmi jel sem mutat arra, hogy a világ vége közelednék.

Péter azt mondja, hogy Isten a régi bűnös világot vízzel pusztította el, ezt pedig tűzzel fogja elpusztítani; a késedelem oka nem erőtlensége, hanem türelme, mellyel a bűnösök megtérését várja. Az új ég és új föld mibenlétéről nehéz közelebbit mondani. K. Rahner a lényegre mutat rá, amikor azt mondja, hogy a föld: ég és az ég: föld lesz. Ez — más szavakkal — azt jelenti, hogy amint a feltámadt Krisztus teste, valamint a szentségek anyaga Isten kegyelmének, szentségének hordozója, úgy lesz akkor az egész anyagi világ az Isten dicsőségének megnyilvánulása, teljes valójával annak hordozója és hirdetője. Igazában megszűnik a különbség az — átvitt értelemben vett — ég és föld között.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,1—8): „Jézus Krisztusnak, az Isten Fiának evangéliuma kezdődik.

Izaiás próféta megírta: „Nézd, elküldöm követemet előtted, hogy előkészítse utadat. A pusztában kiáltónak szava: Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit.”

Keresztelő János a pusztában hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára. Kivonult hozzá egész Júdea és Jeruzsálem minden lakója. Miután megvallották bűneiket, megkeresztelte őket a Jordán folyóban. János teveszőrből készült ruhát viselt, csipőjét bőrv vette körül; sáskával meg vadmézzel élt. Ezt hirdette: „Aki a nyomomba lép, hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak és megoldjam saruszóját. Én vízzel keresztelek, ő majd Szentlélekkel keresztel benneteket.”

Vö. A) év.

Az Izaiás-idézet elé Malakiásból vett idézetet illeszt Márk. (Malak 3,1) Máté szövegéhez képest néhány új mozzanatot tartalmaz Márké. János nagyon világosan megmondja, hogy az ő keresztsége nem az igazi, hiszen csak vízzel történik, amint nem ő a Messiás, hanem csak előkészíti annak útját. A saruszíj megoldása a rabszolgák feladata volt. Ker. János tehát még rabszolgánál is kevesebbnek mondja magát Jézussal szemben.

A rabbik Mal 3,1-ben megjövendölt előfutárt Illés prófétára értették, akinek a végső időben való visszatérését várták. Ebből érthető, hogy Ker. Jánostól is megkérdezték, vajon Illés-e ő.

C)

I. OLVASMÁNY (Bár 5,1—9): *„Vesd le, Jeruzsálem, gyászod és nyomorúságod ruháját, és öltözzél annak a dicsőségnek díszébe és pompájába, melyet megad neked az Isten örökre. Vedd körül magadat az Isten igazságának palástjával, és tedd fejedre az Örökkévaló dicsőségének koronáját. Mert az Isten megmutatja rajtad fényességét mindenkinek, aki az ég alatt vagyon. Mert az Isten ezt a nevet adja neked mindörökre: „Igazság békéje” és „Jámborság dicsősége”.*

Kelj fel, Jeruzsálem, állj a magaslatra, tekints kelet felé, és nézd, mint gyűlnek egybe fiaid napkelettől napnyugatig a Szentnek szavára, és örvendeznek azon, hogy megemlékezett róluk az Isten! Mert gyalog mentek el tőled, elhajtotta őket az ellenség, de az Úr visszahozta őket hozzád; olyan pompával hozzák majd őket, mint a királyi trónt. Mert elhatározta az Isten, hogy alacsonnyá teszi a magas hegyeket mind, és az örök bérceket, és betölti a föld színéig a völgyeket, hogy biztonságban haladhasson Izrael az Isten dicsőségére. És árnyékot nyújtanak majd az erdők és az illatos fák mind Izraelnek az Isten parancsára. Mert visszahozza az Isten Izraelt vidámságban, dicsőségének fényében, irgalmában és igazságosságában.”

A próféta arról jövendöl, hogy Isten megszabadítja és összegyűjti népét. Isten fényessége fog felragyoni rajta, hiszen megszabadulása az egész világ számára ékesen szóló bizonyossága lesz Isten hűségének és szeretetének. Az új nevek, amit választott népének ad az Úr, kifejezik a teljes kiengesztelődést Isten és a nép között, mely egykor hűtlen volt, de aztán — éppen a fogság hatására — Istenhez tért.

A völgyek feltöltése és halmok lehordása — azaz a járható út készítése Iz 40,3—4-ben is megtalálható (l. B) év.). A görög szöveg szerint úgy hozzák vissza a választott nép fiait, mint a királyi trónt, a Vulg. szövege viszont azt mondja: „mint az ország fiait”.

Az esemény előképe az Isten népe egybegyülekezésének. Az egyházat Isten gyűjti egybe. Így aztán nemcsak a természet hirdeti Isten dicsőségét, hanem az egyház is, melynek életében megnyilvánul Isten irgalma, igazságossága, hatalma. Az Isten által megszabadított emberekhez a vidámság illik. Akkor is, ha megszabadulásunk csak részben történt meg, további részét reméljük. A szemünkből, egész magatartásunkból sugárzó öröm Isten dicsőségének felragyogása a földön.

II. OLVASMÁNY (Fil 1,4—6,8—11): *„Testvérek, mindig, minden imádságomban örömmel emlékezem meg rólatok, mindnyájatokról, mert az első naptól mindmáig részt vállaltatok (Krisztus) evangéliumának hirdetésében. Bizom is benne, hogy aki megkezdte bennetek a jót, Krisztus Jézus napjára be is fejezi.*

Isten a tanúm, mennyire vágyakozom mindnyájatok után Krisztus Jézus szeretetében. Könyörgök is azért, hogy szeretetek egyre jobban gyarapodjon a helyes ismeretben és a teljes megértésben, hogy el tudjátok dönteni, mi a helyes. Akkor tiszták és feddhetetlenek lesztek Krisztus napjára s bővelkedni fogtok az igaz élet gyümölcseiben, amelyet Jézus Krisztus szerzett, Isten dicsőségére és tiszteletére.”

Az apostol azt kívánja, hogy a hívek szeretete gyarapodjék *megismeréssel és teljes megértéssel*. Bízik abban, hogy aki a jót megkezdte bennük, ezt is megadja nekik, erre is elsegíti őket. A hívek ugyanis nem elégedhetnek meg az ösztönös, vagy megszokott, gépies szeretetgyakorlatokkal, hanem Isten egyre mélyebb megismerésén kell alapulnia erkölcsi életükben. A hit és remény nem választható el a szeretettől. A megismerés sem igazi tettekészség nélkül és viszont a tettekészség is tartalom híján van a megismerés nélkül.

Óhajtja, hogy el tudják dönteni minden helyzetben, hogy mi a helyes. Ezt a képességet valóban csak Isten adhatja meg az embernek. Az ember magától hajlamos arra, hogy saját magát tegye meg a jó és rossz mértékének. Ennek a kísértésnek az összülők is áldozatul estek (1Móz 3,1). A csak emberi szempontok, megfontolások alapján ítélő ember — szentírási példák bőven akadnak pl. a prófétai könyvekben: királyok, tanácsosok, hamis próféták —

előbb-utóbb megszegyenül és elbukik. Azt is szeretné az apostol, hogy olvasói bővelkedjenek az igaz élet gyümölcseiben. Ezt az életet Jézus Krisztus szerezte nekünk. Lényeges, és szt. Pálnál szinte minden levélben visszatérő gondolat rejlik itt: *alapvető az élet; Isten élete bennünk és annak természetes következménye az erényes élet.* Jótetteink a gyümölcsök, melyeket ez az élet terem. A vallásnak és jelesül a kereszténységnek nem az a célja, hogy erényesebbé tegyen bennünket, hanem az, hogy Isten élete bennünk is kibontakozzék, összekapcsolja az embert Istennel. Ennek következménye, velejárója az erényes élet. Sok kereszténynek erényes tettei nem annyira belülről fakadnak, hanem inkább külső eredetűek, mint ahogyan a karácsonyfa sem termette azokat a gyümölcsöket, melyek díszlegnek rajta.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 3,1—6): „Tiberius császár uralkodásának tizenötödik esztendejében, amikor Poncius Pilátus volt Júdea helytartója, és Galileának Heródes volt a negyedes fejedelme, Annás és Kaifás főpapok idején szólott az Úr Jánoshoz, Zakariás fiához, a pusztában. S ő bejárta a Jordán egész környékét, hirdette a bűnbánat keresztségét a bűnök bocsánatára, ahogy meg van írva Izaiás próféta beszédeinek könyvében:

„A pusztában kiáltónak szava:
Készítsétek az Úr útját,
Tegyétek egyenessé ösvényeit.
A gödröket töltsétek fel,
A hegyeket, halmokat hordjátok el,
Ami görbe, egyenessé lesz,
A göröngyös sima úttá változik,
És minden ember meglátja az Isten üdvösségét.”

Az első rész Ker. szt. János működésének és Jézus életének történelmi beillesztéséhez fontos támpont. Tiberius császár uralkodásának 15. esztendeje a történetírók számítása szerint 28. aug. 19. és 29. aug. 18. közé esik; ha pedig a nép valószínű számítási módját vesszük figyelembe, akkor 26—27-re esik ez az év. Pilátus 26—36-ig volt helytartó Palesztinában. 1961-ben a tengeren túli Cezáreában talált lelet régészeti igazolása helytartóságának. Lukács feltehetően Kr. u. 80 k. írta evangéliumát, melyben elsősorban a pogányokat tartotta szem előtt. Ekkor már megérett az idő arra, hogy az ószövetségi kinyilatkoztatást velük is megismertessék. Ebből érthető, hogy Izaiást nemcsak a 3. v.-ig idézi, mint

Máté és Márk, hanem tovább is: „... és minden ember meglátja az Isten üdvösségét” — tehát nemcsak a zsidók, hanem a pogányok is. Annál is érthetőbb Lukács eljárása, mivel szt. Pálnak, a pogányok apostolának kísérője volt.

Alkalmazás

Újszövetségi próféták

Az ádvent emlékezés a próféták korára. Ám a próféta-ság újszövetségi hivatás is. *Elsősorban Krisztus* jelenik meg úgy az ősi apostoli igehirdetésben, mint a Mózes által előre mondott próféta (ApCsel 3,22; 37). De a hívek is részesednek a hivatalban (ApCsel 2,18).

Az egyház nem csupán az apostolokon, hanem a prófétákon is alapul. „Apostolokra és prófétákra alapozott épület vagytok s a szegletkő maga Krisztus Jézus.” (Ef 2,20) Természetesen ezen az általános próféta-i hivatáson túl egyesek kifejezetten, a többenél nagyobb mértékben is megkapták ezt a krizmát. (Pl.: „Agabus... a Lélek sugallatára előre megmondta, hogy nagy éhség fog támadni az egész földön.” (ApCsel 11,27)

Az apostoli időket követő évtizedekben is megmaradt az egyházban a próféták jelentősége. A 2. sz. *vége felé* azonban *eltűnt a próféta-ság mint intézmény*. Kiváló, szentéletű szerzetesek gyakran kapták meg azonban a próféta nevet. Később a szentírásmagyarázókat és hitszónokokat tekintették a próféták utódainak. Aztán hosszú időre megfeledkeztek a próféta-ságról, bár mindig voltak próféták az egyházban: Bingeni szt. Hildegárd, szt. Brigitta, Szienai szt. Katalin stb.

A próféta-i igehirdetés nem csupán szavakkal történik. Jelképes cselekedeteket is felhasználnak az Úr üzenetének közvetítésére. Pl. Jeremiás hetekig igát hord a nyakában és ily módon tolmácsolja az Isten akaratát, hogy ti. vegyék magukra Nabukodonozor igáját; Izaiás fiainak nevével prófétált: Seár — Jásub = a maradék visszatér; Macher-sálál — chás-báz = rabolj gyorsan, prédálj hamar! stb. Az igehirdetésnek ez a módja az újszövetségben is fontos szerepet játszik, hiszen *Jézus élete és igehirdetése nem kis részben jelekkel történő prédikálás*. Csodái nemcsak arra valók, hogy isteni hatalmát igazolják, hanem jelek is, melyek a messiási korszak elérkeztét mutatják és felszólítják az embert a Messiással kapcsolatban az állásfoglalásra. Ezért nem művelt Jézus csodát ott, ahol nem talált hitet, mert megfelelő lelkület híján a csoda

igazi célját nem érheti el. Az *egyház is folytatja a jelképekkel történő igehirdetést*. A vagyonról és a házaseletről való lemondás, mely mindig fellelhető az egyházban, tanúskodás a már megvalósult, de még ki nem nyilvánult korszakról, melyben nem házasodnak és vagyont sem gyűjtenek. A házasság viszont Krisztusnak és az egyháznak termékeny szeretetkapcsolatát példázza. De a többi szentség „külső jele” is ilyen értelmű jel is: Krisztus halálát és feltámadását jeleníti meg. Maga az egyház is: *signum elevatum in nationes*. Az eucharishtiában tűnik ki talán legjobban ez a prófétai jelleg. Általa az Úr halálát (múlt) hirdetjük és tesszük jelenvalóvá (jelen) míg el nem jön (jövő) és meg nem valósítja azt a tökéletes szeretet-kapcsolatot, amit az eucharisztia jelez és a megvalósulás felé visz. Hirdeti a lakomát, melyre hivatalosak vagyunk az Isten országában.

A *próféta Isten szavát közvetíti*, ezért „amint lehull a zápor és a hó az égből, és oda többé vissza nem tér, hanem megitatja a földet, megöntözi és megtermékenyíti, . . . úgy lesz az én ígém is, mely szájamból kimegy; *nem tér az vissza hozzám eredménytelenül, hanem végbeviszi mindazt, amire küldöm.*” (Iz 55,10—11) Tehát amint Isten szavával világot teremtett, most is hatékony a szava. Amikor az egyház hirdeti Isten ígését — és minden keresztyén, mint a prófétai adomány birtokosa — nem értelmi felvilágosítást végez csupán, hanem folyamatot indít el, ill. folytat, melynek mozgatója Isten erőt jelentő szava. Hirdetésével egyszersmind megvalósulását is előmozdítja.

A hamis prófétákat az különböztette meg a többi között az igazaktól, hogy az előbbieknél mindig készen állt a szó, amíg az utóbbiak gyakran várni kényszerültek a felelettel, mert amíg Isten nem felelt, ők nem szólhattak. Az egyház az igaz próféták sorsában osztozik.

II. TEOLÓGIA

A pogány népek és a választott nép ádventje

A pogány népek

A Megváltó-várás ideje, a történelmi ádvent jóval hosszabb volt, mint ahogy ezelőtt gondolták. Legalább félmillió, ha nem egymillió éves múltra tekinthet vissza az emberiség. A Megváltó érkezésének közvetlen előkészítése a zsidó nép életében csupán néhány évszázadot ölel fel.

A pogány népek ádventje ma még sok tekintetben fel nem mért terület. Annyi bizonyos, hogy az ősember nem hitetlen ember. A paleantropológia egyik alapvető tétele, hogy a vallás egyidős az emberrel. Az ősember hitt a halál utáni életben, hitt a túlvilágban. A látható világon túli erőkkel igyekezett kapcsolatot teremteni. Gondjaiban, küzdelmeiben — a vadászatban, a harcban — onnét várt támogatást. Barlangrajzai tanúsítják, hogy mágikus úton igyekezett „kiprovokálni” a túlvilági erők segítségét. A maga módján megpróbálta a túlvilágra jutott lélek sorsát is befolyásolni. Fegyvereket, szerszámokat helyezett a holttest mellé, nyilván azért, hogy ne szenvedjen hiányt és boldog legyen odatúl. Vitatható, hogy volt-e az ősembernek büntudata és ha igen, milyen volt. Mennyiben tekintette a törvény megszegését egy magasabb hatalom megsértésének. A ma élő primitív népeknél nem egyszer nagyfokú büntudatot találunk. Nem hiányzik a tisztulás vágya sem, sőt a tisztulási szertartások egész sorát ismerjük. Nem beszélve az áldozatbemutatás legkülönbözőbb változatairól. A pogány ember ezen az úton kívánta kiengesztelni Istent és megnyerni tetszését. Nem járunk messze az igazságtól, ha ezekben az ősi szokásokban és vallásos elképzelésekben rejtett Messiás-várást látunk. Várták a Messiást, noha nem tudtak róla. Az ismeretlen Megváltót várták, a maguk módján.

A választott nép

A zsidó nép hitében és várakozásában öltött alakot a Megváltó képe. Isten — nem tudni, miért — ezt a népet választotta ki, hogy a földreszálló Isten Fia számára elkészítse a lépcsőt. A zsidó nép fokozatosan ébredt rá hivatására. Csak lassankint tudatosult benne és vezéreiben, hogy Isten ereje pihen rajta, hogy Isten — ígérete szerint — egészen rendkívüli módon óvja és védelmezi ezt a népet. Tudatosult bennük az is, hogy Istennek nagy tervei vannak és azokat általuk kívánja végrehajtani. Hogy miben áll ez az isteni terv, az jó ideig homályban maradt. Ők mindenesetre az isteni terv letéteményesei, Isten hatalmát és erejét képviselik. Isten hatalma és ereje rajtuk keresztül nyilvánul meg. Már jó korán a dávidi dinasztiával kapcsolták össze Messiás-elképzelésüket.

A Dávid házából származó Messiáskirály Izrael hatalmát kiterjeszti az egész földre. A Messiáskirályt Isten képviselőjének tartották és emberfölötti tulajdonságokkal ruházták fel. A zsidó nép életében döntő fordulat következett be akkor, amikor az ellenség legyőzte és az egész országot elfoglalta. A babiloni fogság alapjaiban rázta meg az egész zsidóságot. Eddig úgy tudták, hogy a nép hatalma, ereje Isten hatalmát és erejét képviseli. Erőtlenné vált az Isten? Nem csoda, hogy a fogság a dávidi dinasztia hatalmára épülő Messiás-képet is megingatta. A nép hitében ekkor jelent meg a szabadító Messiás gondolata. Elsősorban a földi szabadítóé, aki a fogságból kimentí és hazavezeti a népet és ismét nagygyá teszi Izraelt. Ez a hit hamarosan kiegészült. A Szabadítóban már Megváltót láttak, aki a bűnből is szabadulást hoz. A próféták szakadatlanul formálták, alakították a hitet a háttérből és szívósan mélyítették a túlvilági, természetfeletti reményeket. A büntudat, éppen a próféták működésének eredményeképpen, megerősödött a népben. A bűn kiváltja az Isten haragját és a büntetést, az érezhető, tapasztalható büntetést, a csapásokat, a csatavesztést stb. A bűn és az isteni büntetés együtt múlik el. Ilyen módon nevelte Isten századokon keresztül a zsidó népet és ébresztgette bennük a tisztulás vágyát. A szabadító Messiás mint a bűnből, mind a rab-ságból, az elnyomás alól meg hozza a szabadulást. Felragyogtatja a régi dicsőséget. Hatalmát aztán fokozatosan kiterjeszti a nemzetekre, a pogányokra. Nekik is meg hozza a bocsánatot, a megváltást.

A választott nép nagysága és tragédiája

A zsidó népnek egyedülálló szerepe van az Isten terveiben. Isten jóindulatának fényében sütkérezett, jobban, mint bármilyen más nép a földön. Egyedül az egyház mülja ebben felül, az új Izrael. A zsidó nép hivatása, hogy teremje meg a Megváltót az egész földnek. Jézus Izrael díszje, Júda hegyeinek rózsája. Persze ez a kitüntetés nem azért jutott nekik osztályrészül, mert különösen rászolgáltak volna. Isten szeretetének különben is az a tulajdonsága, hogy szeretetreméltóvá teszi az embert. Ő mindig előbb szeret és kitartóbban. Izrael története is tele van hűtlenségekkel, bűnökkel. Isten mégis mindig megmaradt ígérete mellett, megtartotta eredeti szándékát. Helyesebben: megmaradt volna, ha a döntő pillanatban nem keresztezik öntelten tervét. A Megváltót elutasították, mert megjelenése nem egyezett meg azokkal az elképzelésekkel, melyeket ez a mindkét lábával a földön járó nép kialakított róla. A zsidó nép nem fogadta be az égi Messiást, mert az nem volt egyúttal földi szabadító is. Idáig már képtelenek voltak követni a prófétákat, és köztük az utolsót, Keresztelő Jánost. Eddig a neveltségi szintig nem lehetett elvezetni őket. Persze Isten elhatározásainak titkait legfeljebb megsejteni tudjuk. Ha ez a törés nem következik be, akkor ma minden valószínűség szerint a választott néphez való tartozás révén részesülnénk a megváltás kegyelmeiben. De mert a meghívottak nem voltak méltók a lakomára, az utakról, sövények mellől verbuválták össze a süketeket, vakokat, sántákat. Így részesülhettünk abban a szerencsében, hogy a nemzetek fiai egyenrangúvá lettek a nagy lakománál a választott nép fiaival, az ország fiai pedig kivették. Szt. Pál szerint a világ végéig megmaradnak megátalkodottságukban és csak akkor fogják megtapasztalni Isten irtalmát. A testi Izrael helyébe a lelki Izrael lépett: az egyház és lett örököse az atyáknak tett ígéreteknek. Mi vagyunk a „maradék” Izraelből, melyről ismételten szoltak a próféták. A maradék, amely sok hányattatás után megpillantja majd a szabadulás útját. Mi a lelki szabadulást tapasztaltuk meg a Megváltó által.

A választott nép tragédiája elgondolkoztató és egyúttal intő jel. Nem voltak elég erősek ahhoz, hogy a választottság királyi palástját önteltség és felfuvalkodottság nélkül viseljék. Hivatásuk az volt, hogy megőrizték az istenhitet és a messiásvárás lángját. Hogy ez sikerüljön, visszahúzódtak, elzárkóztak mindenkitől. Becsuktak ajtót, ablakot. És ez lett a vesztük. Magukat hamarosan többre tartották más népeknél. Elbizakodottá váltak. Már Isten sem férkőzhetett a lelkükhöz, ha nem felelt meg elképzeléseiknek. El

lehet töprengeni Nagy Frigyes háziorvosának szaván. Egyszer megkérdi tőle az uralkodó: „Tudna Ön legalább egy istenbizonyítékot mondani?” Az orvos válasza: „Felség, a zsidó nép.”

Keresztelő János

Keresztelő János az utolsó próféta. A zsidóság ádventjének, Megváltó-várásának utolsó nagy képviselője. Az Isten arra rendelte, hogy a zsidóságot felkészítse a Megváltó befogadására. Fáradozásait csak félsiker kísérte.

Legnagyobb tettet abban kell látnunk, hogy a bűnbánatot hirdette és hangsúlyozta. Hallgatóival azt kívánta megértetni, hogy ne evilági szabadítót lássanak a Megváltóban, hanem azt, aki képes megbocsátást hozni. Aki megtisztítja Isten előtt a népet bűneitől, mire Isten megint a régi szeretettel hajol le hozzá és elárasztja a javak bőségével, mint egykor az ősidőkben. A legelső, mindennek feltétele az őszinte bűnbánat, a megtérés. Szavaiban fenyegetés is van: ha a megtérés nem következik be, úgy a Megváltó csakis Isten haragját hozhatja, amely le fog sújtani a népre és pusztulásukat okozza.

Óriási sikereket könyvelhetett el. Még ha van is benne túlzás, akkor is meghökkentő az, amit szt. Márk ír: „Kivonult hozzá egész Júdea és Jeruzsálem minden lakója.” (Mk 1,5) Nagyon népszerű lehetett. A jelek azt mutatják, hogy Jézus sosem rendelkezett akkora tekintéllyel, mint Keresztelő János, sosem bírta annyira a zsidóság osztatlan rokonszenvét, mint előfutára. Aszketikus egyénisége imponált. A nép és vezetői életmódja miatt is nagyon becsülték. Tetszett nekik, hogy „János teveszőrből készült ruhát viselt, csipőjét bőrvő vette körül, sáskával meg vadmézzel élt.” (Mk 1,6) Prófétának tartották, minthogy az is volt. Sőt még a prófétánál is nagyobb volt. Még Heródes király, a kisdedől unokája is tartott tőle. Félt Jánostól. „Tudta, hogy igaz és szent ember, ezért védelmezte.” (Mk 6,20) Ez persze nem akadályozta meg abban, hogy félreállítsa az útból, amikor kellemetlenné vált számára.

Keresztelő János prédikációi nagy szolgálatot tettek Jézusnak. Elősegítették, hogy a figyelem Jézus felé terelődjék. Érdeklődést támasztott Jézus iránt. Szavai sok esetben már feltörték az ugart. A talaj alkalmassá vált Jézus igéinek befogadására. Érdemei elvéülhetetlenek. Nem titkolhatjuk azonban, hogy olykor — persze akarata ellenére — János akadályt is jelentett Jézus számára. A nép vezetői kijátszották Jézus ellen. Még János tanítványai is

fennakadtak azon, hogy Jézus nem úgy él, mint mesterük, tanítványai sem böjtölnek. (Vö.: Mt 9,14)

János tanítványainak egy része mindvégig makacsul ragaszkodott mesterük tanításához. Nem voltak hajlandók Jézushoz pártolni annak ellenére sem, hogy Keresztelő János maga szólította fel őket erre. A Jordán partján hívei karéjában ünnepélyesen Messiásnak vallja Jézust, magáról meg kijelenti: „Nem vagyok a Messiás.” (Jn 1,20) Még fogságából is, nem sokkal halála előtt elküldi embereit Jézushoz, hogy szóra bírják és most már ő adjon számot előttük messiási küldetéséről.

Keresztelő János kivételes egyénisége és lelki nagysága előtt fejet kell hajtani minden kor keresztényének. Értékelésünket Jézus szavaival summázhatjuk: „Bizony mondom nektek, nem született nagyobb az asszonyok gyermekei közt Keresztelő Jánosnál.” (Mt 11,11)

III. HOMILIA VÁZLATOK

A)

1. „Eltölti a földet az Úr ismerete.” (Iz 11,9)

A végső időkben örök béke és boldogság köszönt ránk, mert eltölti a földet az Úr ismerete. A mennyben nem lesz bűn, tehát nem lesz az, ami elrontja a békét és boldogságot. Azért nem lesz bűn, mert színről színre látjuk majd Istent, és ez a látás oly lenyűgözően tárja elénk a bűn ostobaságát, gyilkos voltát, hogy senkinek még csak távoli kísértése sem lesz mást tenni mint amit az Úr akar. Látjuk majd Isten végtelen boldogságát, és azt is, hogy ez gyökerében függ össze végtelen szentségével. Tehát mi ebből a boldogságból csak úgy részesülhetünk, ha mi is szentek, tiszták, erkölcsileg tökéletesek vagyunk. Ez a kimondhatatlan boldogság nem élvezhető másképp, csak ha úgy élünk, ahogy Isten él. Világossá lesz előttünk, hogy a bűn nemcsak ellentmondása a jónak, de a boldogságnak is, mert az erkölcsi jó és a boldogság elválaszthatatlanul egy.

Földi életünkben is annál könnyebb az Úr útján járni, minél inkább ismerjük őt. Ennek az istenismerésnek az útja csak igen kis részben tanulás, sokkal inkább a Szentlélek ajándéka. Így tökéletesedésének módja a kérő és elmélkedő ima, és még inkább a kegyelem élete, az Istenhez méltó élet, Isten szeretete. Aki halad a szeretetben, halad az ismeretben is. És megfordítva is: Minél inkább ismer, annál jobban szeret.

2. *A hívő nem fantaszta*

Az emberek hajlandók fantasztának tartani azt, aki komolyan veszi a hitét. Sok vallásos ember is gondolkozik így. Pedig nem fantaszta, aki pl. mindenképpen többre tartja a pénzét a becsületet, az élvezetekenél a tiszta lelkiismeretet, a sikernél a sikeresen kialakított jellemet, igaza keresésénél a szeretetet, az érvényesülésnél a szelid jóságot; aki szívesen szenved, vezekel, uralkodik

magán, csak hogy minél inkább övé legyen Isten. Tragikus, ha templomjáró, vallásos ember kissé ütődöttnek nézi a hitéből élő. Azt jelenti, hogy nincs nála rendben valami a vallásossága körül. Külső vallásossága csak aranyfuttatás, mely Isten előtt értéktelen életet takar. Vigyázz, az Úr nem „aszerint ítél majd, amit a szem lát”, vagyis nem külsőséges vallásosságod szerint, hanem hited belső gyengesége szerint, és kiköpi langyos életedet.

A betlehemi Gyermeke már születésének körülményeivel kimutatta, hogy szemében a lényeg az igazán fontos, vagyis a hit és a hitből fakadó élet. Át kell gondolnom eddigi felfogásomat, mielőtt eljön az az idő, mikor nem a hatalom, nem a pénz, nem az érvényesülés, nem az élvezetek, hanem „Jesse gyökere lesz a népek zászlaja”. Ha meg nem változom, és nem igyekszem olyanná lenni, mint azok, akiket eddig fantasztáknak gondoltam, az Úr engem is megöl szája lehetetével.

3. „Viperák fajzata.” (Mt 3,7)

Kikkel szemben ilyen kemény a Keresztelő? A farizeusokkal és a szaduceusokkal. „Ki tanított meg titeket, hogy fussatok az eljövendő harag elől?”

Valamennyiünkben ott lappang a viperafajzat, a farizeus és szaduceus. Mindkettő vallásos típus, de vallásosságuk alapján hibás. A szaduceusok azért vallásosak, hogy földi életükben megsegítse őket Isten. Más élet szerintük nincs is, a halál végleges, az örök élet csak kegyes szólam a szemükben. Hány ilyen gondolkodású ember ül ma is a templomok padjaiban, akik szintén csak evilági segítséget várnak és kérnek az Úrtól. Ismertető jelük: Mésének tartják a test feltámadását.

A farizeusok hite teljesebb; az ő hibájuk, hogy megrekednek a vallás betűjénél, a külsőségeknél. Ima, templombajárás, böjt, egyházadó, kenetes beszéd, merev hagyománytisztelet. Belül semmiben sem különböznek a vallástalan emberektől, sőt esetleg sokkal rosszabbak azoknál. Nincs bennük bűntudat, bűnbánat, nincs szeretet. Vallásosságuk képmutatás, a legnagyobb mértékben ön- és közveszélyes.

Ha hasonlítok valamelyik típusra, akkor nekem is szól: „A feje már a fák gyökerén van. Minden fát, mely nem terem jó gyümölcsöt, kivágnak és tűzre vetnek.” Teremjétek az igaz hit, a bűnbánat és a szeretet gyümölcsseit!

4. „Teremjétek hát a bűnbánat méltó gyümölcsét!” (Mt 3,8)

Az egyház a gyónásra gondol, mikor felolvastatja a mai evangéliumot. A bűnbánat szentsége a fő eszköze annak, hogy egyenes és sima út készüljön Isten és ember között. Mit jelent bűnbánatot tartani, gyónni?

Beleigazodni a világmindenségbe. A teremtet világ törvényszerűen követi Isten akaratát. Az ember szabadságot kapott Teremtőtől, tud Isten törvényei ellen tenni, nem úgy pl. mint a kő vagy virág. De ezzel „kilóg” a világmindenségből, rontja annak harmóniáját. Isten ezt eltűri, de nem végleg és nem mindörökre. Egyszer helyre fogja állítani a világmindenség harmóniáját az ember világában is, midőn véglegessé teszi Isten Országát. Ennek az örökké boldog országnak életében nem vehet részt az, aki „kilóg” annak tökéletes harmóniájából. A bűnbánat szentségében szerezhetem vissza esélyeimet, hogy részt kaphatok Isten országában.

Gyónni annyit is jelent, mint felállni. A bűn mindig elesés, gyengeség, legyőzetés. Rom, amely maga alá temet. A gyónás felállítás, erő, győzelem, szabadulás.

A gyónás tisztulás. A bűn ragadós mocsok. Jó gyónás után olyan a közérzet, mint egy alapos és szükséges fürdés után.

5. A bűnbánat gyümölcse

A bűnbánat szentségében megtisztulunk. Ez a tisztulás azonban nem hasonlíthat csupán a ruha kimosásához. Mert Isten nemcsak tisztaságot vár tőlünk, hanem gyümölcsöt hozó tisztaságot. Ezért a gyónás inkább a gyümölcsfák megtisztításához, a férgek és gombák eltávolításához hasonlítson, hogy a kegyelem napsugara és harmata ne hiába érje a lelket, hanem minél bőségesebb gyümölcsöt hozzon.

Sok hívő problémája: Nincs mit gyónnom. Azért érzik így, mert néhány szabály betartásának gondolják az istenes életet. Pedig a keresztyén élet nem abból áll, hogy megtartok pár parancsot. A jézusi életnek bőséges termést kell hoznia Isten országa számára. Ezért gyónás előtt ezt is vizsgáljam meg: Mi gyümölcsöt hoz életem? Ha pedig semmi, vagy kevés és hitvány a gyümölcs, keressem az okokat. Ha kérem a Lélek megvilágosító kegyelmét, rájuk fogok bukkanni, és lesz mit gyónnom: Önzés, lustaság, kevéshitűség, türelmetlenség, öntetszelgő felfuvalkodottság, bizalmatlan-

ság, felsőbbbségeskedés, önelégültség, mások hibáztatása, gyanakvás, restség a megváltozásra, önvizsgálatra, mások szolgálatára stb.

„Minden fát, mely nem terem jó gyümölcsöt, kívágnak.”

B)

1. *„Türelemmel viseltetik irántatok.”* (2Pt 3,9)

Hajlandó vagyok elaludni bűneimben, terméketlen tunyaságomban, mert nem szól közbe Isten. De hiszen sokkal nagyobb dolgokat is eltűrt szó nélkül: Fia kínhalálát, prófétái és apostolai csúfos végzetét, a vértanúk gyötrődését, szüzek meggyalázását, ártatlanok kegyetlen pusztulását, tömeggyilkosságokat, égbekiáltó bűnök végtelen sorát. Eltűr engem is aljasságaimmal, minden apró piszkossággal. Hallgat, de csak azért, hogy

a) nyilvánosságra jöjjenek a szívek gondolatai. Hogy mindenki megmutathassa, kicsoda és mennyit ér: az áldozat is, kínzója is. Hallgat, de mindent tud és nem felejt.

b) Hallgat, mert szeret. A bűnöst is szereti, azért vár. Nem akarja halálát, hanem hogy megtérjen és éljen. Rám is vár, hogy hozzá térjek. De nem vár örökké. Ki tudja, mikor jár le a türelmi idő?

c) Hallgat, mert ráér. Minden ember élete az ő ítélőszéke előtt ér véget, azt senki el nem kerülheti. És akkor majd szólni fog Isten. Szava ítélet lesz, döntés örök sorsomról. Hallgat, és sokmindent eltűr tőlem, ameddig a bizonyítás ideje tart. Egy örökkévalóság áll rendelkezésére, hogy érvényt szerezzen az igazságságnak.

Fel kell ébrednem, mert Isten hallgatása a bűnösre nézve fenyegető csend. De várakozó csend is, mely időt és alkalmat ad a megterésre.

2. *„Összegyűjti a bárányokat, s ölébe emeli.”* (Iz 40,11)

Karácsony a szeretet ünnepe, mert Isten felénk áradó szeretete hozta közénk a Gyermeket. A betlehemi Kisded mosolyában Isten szeretete ragyog. Ezzel szemben Jézus világvégi eljövetelére félelemmel gondolunk, mert a Bírót várjuk ítéletre. Valóban ítélni fog, szétválasztani. De ez csak egyetlen nézőpontja az Úr nagy napjának. És talán nem is a lényeges szempontja. Izaiás jöven-

dölését olvasva sokkal inkább úgy áll előttünk a végső nap, mint amelyen lelkünk Pásztora jön kimondhatatlan szeretettel övéért, akiket visszaváltott a Gonosz hatalmából, akik kedves „zsákmánya”, akiket édes gyengédséggel emel ölébe.

Az apostoli korban nem félték az újra visszajövő Krisztustól. Várták, könyörögték eljövetelét, mint menyasszony a vőlegényét. Nekünk is meg kellene találnunk ezt a hangulatot, mikor a világ végére gondolunk. Hogy örömmel, vágygal várjuk. Ennek a hangulatnak alapja a bensőséges szeretet. A vallás gyakorlását, az erkölcsi parancsok útján való járást a szeretet töltse meg édes tartalommal: Szeretem azt, aki kimondhatatlanul szeret engem, öröktől és örökké szeret.

Jöjj el, Úr Jézus!

3. „Új eget és új földet várunk.” (2Pt 3,13)

Érdekes, amit Péter apostol ír az Úr napjáról, mely váratlanul jön, mint a tolvaj. Hogy hogyan, miként lesz a világnak tűz általi pusztulása, az elemek olvadása és felbomlása, pontosabban nem tudjuk. Mindenesetre, mióta ismerjük az atomok világát, sokkal reálisabban tudunk gondolkozni erről a fizikai pusztulásról. De ha kíváncsiságunk fel is ébred ezzel kapcsolatban, mint hívők nem tartjuk fontosnak sokat bibelődni vele. Az Apostol sem beszél arról, milyen lesz az új ég és új föld. Egyet mond róla: Az igazságosság hazája lesz. Ezt ígérte az Úr.

A jelenlegi emberek világát nem érezzük az igazságosság hazájának, hiszen tömérdek az igazságtalanság szerte a világon. Az átlagember ezért sokat morog, kritizálja Istent és a világ vezetőit. A jobbak már inkább változtatni akarnak az igazságtalanságokon. És mi, hívők?

Tudjuk, hogy Isten sincs megelégedve azzal, amit mi emberek a világból, a mi világunkból csináltunk. Ezért ígért új eget és új földet, az igazságosság hazáját, majd az Isten napjára. De ennek az új hazának polgára csak az lehet, aki a kegyelem erejében már most építeni próbálja az új világot.

Akkor lesz számomra boldog az Úr napja, ha nem úgy élek, mint a „világ”. Mert akkor vele pusztulok a kárhozat tűzében. Az eljövendő Isten országához méltó életet kell kezdenem.

4. Akik képtelenek utat készíteni az Űrnak

Az evangélium felhívásának nem tehet eleget az önelégült ember. Nem készítheti az Űr útját, mert egyszerűen nem veszi észre a hegyeket és szakadékokat, amelyek Istentől elválasztják. Nem egyenesítheti az utat, mert eszébe sem jut, hogy görbe úton jár. Az önelégült, és ezért magabiztos „jó” emberek nagyobb veszélyben vannak, mint a cégéres gazemberek. Nem hiszed? Gondolj arra: Jézust nem a rablógyilkosok, nem az utcalányok vagy házasságtörők vitték keresztre, hanem az „igaz” emberek, a vallásosak, a bűjtőlők, az imádkozók, a nép példaképei.

Ha tehát arról van szó, hogy készítenünk kell az utat az Istennel való találkozásra, ne gondold, hogy neked nincs tennivalód, azon az alapon, hogy híven teljesíted vallási kötelességeidet! Ez szép és szükséges. De kevés, és ha ennyi az egész, nem is egyszerűen semmi, hanem még több a veszedelme, mint a haszna: Elaltatja ugyanis a lelkiismeretet. Vigyázz tehát, ha igaz és jó embernek tartod magad! Jézus mondta: Nem jöttem hívni az igazakat. Gúny ez. Nincs igaz ember, csak öntelt és beképzelt ember van. Az ilyeneket pedig hiába hívja Jézus. Eszükbe sem jut, hogy nekik egyáltalán menniük kell. Azt hiszik, már a célnál vannak.

Az önelégültek vallásossága visszataszító. Visszataszító az emberek szemében, de Isten számára is. Ők azok, akiknek nincs szükségük irgalomra, bocsánatra, kegyelemre. Nincs szükségük közvetítőre, közbenjáróra. Nem hallgatnak senkire. Lenéznek mindenkit. Ők Isten bennfentesei. Menthetetlenek.

5. Nem maradhatsz ilyen!

Egyenesítsétek az Űr útját! Bizony, nem könnyű és nem kellemes feladat. A hegyeket, szakadékokat a saját életemből, a saját jellememből kell eltüntetni, az én életvezetésem görbeségeit kell kiegyenesítenem. Nehezebb dolog ez, mint valódi utat építeni, bármilyen nehéz terepen. Éppen ezért könnyen készek vagyunk ilyesféleképpen kialakítani az álláspontunkat: Én már csak ilyen vagyok, ilyen korban már nem lehet megváltozni, különben sem vagyok én olyan rossz.

Ezt a keserves munkát, állandó alakulásodat Isten akarata szerint semmiképp sem lehet „megúszni”. Isten semmi tökéletlenséget, bűnt, rossz szokást nem ölelhet magához. Először, mert végtelenül szent, nem hagyhat jóvá még hallgatólagosan sem akárcsak egyetlen bűnt is. Azután a mennyek országát is elrontaná a „rossz

természetű” ember. Ugye, elképzelhetetlen, hogy akármilyen boldog országban boldog lehetnél, amíg olyanok az emberek, mint most? És a tökéletlen ember élvezni sem tudja a csupán tökéleteseknek készített boldogságot, mint a gyomorrontásos ember sem élvezi a finom, de egészséges gyomornak készült ételt.

A végleg használhatatlan embert élete végén eldobja, tűzre veti Isten. Ez a pokol. Akiből „lehet még valamit csinálni”, abból szentet farag. Ez a purgatórium. Csakhogy itt sokkal fájdalmasabb átalakulni, mint a földi életben lett volna. Mert a tisztítóhelyen a tökéletessé tevés eszközei nem a szentségek, az önnevelés stb., hanem a szenvedés, az érzéstelenítés nélküli operáció. Persze, ha mindezt elengedné Isten, akkor is, önként, vállalnánk. Mert „odaát” nagyon is világosan rádöbbenünk, mennyire bántja Istent bűnösségünk, és hogy mennyire piszkosak vagyunk. Magunk vetnénk magunkat az engesztelés és tisztulás lángjaiba.

Nem lenne egyszerűbb és jobb most elkezdni az átalakulást, hogy halálunkkor rögtön, vagy legalább minél hamarabb magához ölelhessen bennünket Istenünk?

C)

1. Szabadulás a bűn rabságából

A babiloni fogság képe a bűn rabságának. Mert a bűn rabság. Az értelmetlenség rabsága, a szenvedélyeké, a gyengeségé, a lelki halálé, a fásultságé, végeredményben a kárhozat rabsága.

Szabadulást csak Isten adhat. „Az Úr visszahozza őket.” Magától nem szabadulhatna a bűnös. Isten adta meg a szabadulást Jézus Krisztusban.

Nemcsak megadja a visszatérés lehetőségét, hanem könnyűvé is teszi. „Alacsonnyá teszi a magas hegyeket, és árnyékot nyújtanak az erdők, az illatos fák mind.” Atyánk segít átjutni a megtérés akadályain. Ilyen akadályok: A hit gyengesége, a gyónástól való elszokottság, a bűnhöz való ragaszkodás, a szegény, hogy azt mondják, „mégis beadta a derekát” stb. Kérd Istent, átsegít minden nehézségen.

A szabaddá és könnyűvé tett visszatérés útján el is kell indulni. Isten lehetőséget, indítást, segítséget ad, elindulni az embernek kell. Csalagosson a tiszta lélekkel ünnepelt karácsony örömének kívánása!

És még egy szó a gyakori gyónókhoz: A karácsonyi gyónás valóban végleges szabadulni akarás legyen a bűntől!

2. *Lelki szabadságharc*

Az ember egyik alapvető vágya a szabadság. Erről tanúskodnak nagyban a politikai és gazdasági szabadságharcok, kicsiben a kamaszok lázadásai, a házastársak feszültségei, az anyós-menyharc, a főnökök iránti ellenszenv stb.

A legnagyobb rabság a szenvedéllyé lett bűn. Gondoljunk pl. az ital, a pénz, a parázna vágyak, a lustaság rabjaira. A rab lélek nem tud szárnyalni Isten felé. De nem tud különben sem egész szívéből örülni, nem tud édesen önfeledt lenni, állandósul benne egy bizonyos nyomasztó érzés, a szorongás. Sokan érzik is: Ez a bűntől van. Mások annyira beleszoktak már a bűnbe, hogy nem tudják, tulajdonképpen mi a baj. Csak érzik, hogy valami sehogyan sincs jól. Mint a rabságban született madár sem tudja, mi hiányzik. A bűnösnek a tisztaság öröme, a lelkiismeret békéje, az önelgyőzés boldogsága hiányzik. Az, hogy egészen nyitott szívvel tudjon rámosolyogni a világra, emberekre, Istenre.

Rossz érzés ez, pedig csak előjele a jövődő tragédiának: Az örök rabságnak, mely végleg a bűn honába taszítja az Isten örömére szomjas embert. Ez a kárhozat, mely égetőbb minden földi tűznél.

A bűn és kárhozat rabságából egyetlen kiút van: A bűnbánat és az új élet akarása. A bűnbánat Isten által előírt formája pedig a bűnbánat szentsége.

Köszönöm, Atyám, hogy nekem bűnösnek megbocsátó kezedet nyújtod.

3. *Rossz környezet*

A babiloni bálványimádók maguk között tartották fogva a választott népet. A fizikai rabság 70 év múltán véget ért. Az erkölcsi rabság sok izraelita számára erősebbnek és tartósabbnak bizonyult. Sokan nem tértek vissza az Ígért Földjére, mikor az Úr szabadulást adott. Megszokták, és hozzáidomultak a pogány élethez.

Vetítsük át mindezt a saját életünkre: Mindenki tapasztalja önmagán, milyen nagy hatása van a környezetnek. Már a mozdulatokat, a beszédmodot is könnyen átvesszük, de ugyanígy a gondolkodásmódot, a magatartást, az erkölcsöt is. A jó környezet felemel, a rossz lehúz. Még a legerősebb egyéniség sem vonhatja ki magát egészen ez alól. Sajnos, a rossz hatások általában erősebbeknek bizonyulnak.

A romlott társaságot természetesen kerülni kell, gyermekeimet

távol kell tartani ilyenektől. De mivel a világból kimenni nem lehet, és a világ tele van rossz környezethatásokkal, nagyon fontos a pozitív felkészülés. Ágoston: „Ha már a rossz embert el nem kerülheted, kerüld legalább a rosszását!” Minden rossz hatás alapvető ellenszere az Istennel szorosan egyesült élet. Ehhez tudatosan hozzá kell adni a bátorságot, a szelíd alázatot és a szeretetet.

Bátorság: Nem szégyellem, hogy jó akarok lenni. Ha kell, nyíltan is szót emelek a gonoszság és züllöttség ellen. Szelíd alázat: Nem nézek le senkit, mert „rossz”. A gőgös bukik le leghamarabb. Szeretet: Igyekszem Isten kovászává lenni.

Ne szégyelld a jót, tarts ki benne, de vigyázz, hogy meg ne utáltasd!

4. *Segítsed gyermekeidet!*

Aki életet ad, felelősséget is vállal, hogy azt az életet felneveli. Az eredeti bűn következményeképpen a gyermekeket is hegyek, szakadékok választják el Istentől, ők is hajlandóbbak a görbe utakra, mint az egyenesre. A nevelés célja: Olyan élet kialakítására ösztönözni, vezetni, segíteni, amely méltó lesz arra, hogy a végén magához ölelje az Isten.

„Rosszul sikerült” gyermekek szüleinek védekezése: Én nem tanítottam rosszra. Ha ez igaz is, akkor sem nevezhető nevelésnek. A gyermeket nem kell rosszra tanítani. Mint minden embernek, neki is rosszra hajló a természete. Gyermeke ellen vétkezik, aki azt képzei, hogy az ő gyermeke kivétel, nem is ember, hanem angyal.

A rossz minden emberben jelentkezik, nagyon is korán. Ezt kell kinevelni belőle. És természetesen a jóra oktatni és szoktatni. A gyermek olyan, mint a termőföld. A gatz magától is megtermi, ami érték, azt belé kell plántálni és gondozni. Termést csak így lehet várni.

A nevelést nem lehet elég korán kezdeni. Nem szabad addig várni, míg „megjön az esze”. Aki erre vár, az egyszerre csak azt veszi észre, hogy „ennek a gyereknek nem lehet parancsolni”. Neveltnek, nevelőnek egyaránt könnyebb és kellemesebb a gatz addig kikapálni, amíg meg nem erősödött. Később vagy nem megy, vagy csak óriási erőfeszítések és kínlódások árán.

Ha szereted gyermekedet, még ma elkezded olyanná nevelni jellemét, amilyennek magad is szeretnéd.

5. „Hogy el tudjátok dönteni, mi a helyes” (Fil 1,10)

Hogy mi a helyes, annak eldöntése nem egyedül és egyszerűen az értelem feladata. Mégcsak nem is a hittől megvilágított, az egyház tanítását követő értelemé. Pál apostol így ír erről: „Szeretetek egyre jobban gyarapodjék a teljes megértésben, hogy el tudjátok dönteni, mi a helyes.” Tehát a lelkiismereti döntés akkor helyes, tökéletes, ha a szeretet inspirálja. Egyedül ez ment meg a farizeusi legalizmustól, betűrágástól, külsőségességtől, a lex minimi elvétől.

Könnyen megértem ezt az élet példáiból. A boldog házaselethez nem elég elméletileg tudni és ennek alapján tenni, ami kötelessége a házastársaknak. Adott helyzetben és a házasság egészében csak a szeretet súghatja meg, mit kell tennem, hogyan kell viselkednem. Vagy: Nem tud nevelni az, aki ugyan jól ismeri és alkalmazza is a pedagógiai elveket, de nem inspirálja a szeretet. Az anyát többre tanítja szerető szíve, mint akár a legmagasabb fokú neveléstudomány.

Szeresd Istent, szeresd embertársaidat, és mindig tudni fogod, mi a helyes. Ez az egyetlen módja, hogy „tiszták és feddhetetlenek legyünk, és bővelkedjünk az igaz élet gyümölcseiben”.

ÁDVENT 3. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 35,1—6a): „*Örvend majd akkor a pusztaság s a járatlan vidék, újjong majd a sivatag, és virul, mint a liliom. Virulva virul és újjong, újjong és hálát zeng. Övé lesz a Libanon dicsősége, a Kármel és a Sáron pompája. Meglátják ők az Úr dicsőségét, Istenünknek fenségét.*

Erősítsétek meg a lankadt kezeket, s a roskadozó térdeket szilárdítsátok meg! Mondjátok a kislelkűeknek: Bátorság! Ne féljete! Íme a ti Istenetek bosszút áll és megfizet, maga az Isten jön, hogy szabadulást hozzon nektek! Akkor majd megnyílik a vakok szeme, s a süketek füle nyitva lesz; ugrándozik majd a sánta, mint a szarvas, és megoldódik a némák nyelve.”

Liliom helyett talán sáfrányt jelentő szó áll a héberben.

Isten áldása bőven kiárad majd Sionra és lakóira. Ennek jele lesz a pusztaságban újraéledő és dúsan tenyésző növényzet. A termékenységéről híres Libanon, Kármel és Száron vidékével vetekszik az egész ország, mely eddig pusztá volt. Kimondhatatlanul is a paradicsom bőségét idézi fel ez a kép. Amint Ezekielnél a Sinai, itt a pusztá és sztyeppe lesz szemtanúja az isteni mindenhatóság és irgalom megnyilatkozásának.

De nemcsak a természet alakul át, hanem az emberek is. A lankadt kezek és roskatag térdek megerősödnek, amikor meglátják az Úr hatalmának megnyilvánulását. Isten maga jön el, hogy igazságot tegyen. Az 5—6. v.-ben említett gyógyulásokra: vakok látnak, süketek hallanak, sánták járnak — hivatkozik Jézus János követői előtt (Mt 11,5; Lk 7,22). Ez nem jelenti szükségképpen azt, hogy direkt jövedőlésről, ill. annak beteljesedéséről van szó. Jézus találóan alkalmazza a prófétai szöveget. Különben Izrael teljes restaurációja valóban a messiási korban következik be.

Egyszóval: eltűnik minden, ami az élet teljesebb kibontakozásának útjában állt. Öröm és boldogság tölti el az emberek szívét, és ezért, ha a bánat jeléül a zsidók fedetlenül hagyták fejüket (Ez 24,17), vagy eltakarták arcukat (Iz 53,3), majd a szabadulás idején örömben megkoszorúzzák fejüket.

A bűn nyomában pusztulás és halál jár. Isten törvényeivel az életet védi és kegyelmével annak gazdagodását segíti.

A szentmisére szóló meghívás ígéret is, hogy a bűn pusztítását segít jótátenni kegyelmével. A letarolt és kifosztott szív újraéled Isten kegyelméből. Igéje világossága lesz a bűn okozta vakságunknak, kegyelmével hatékony ösztönző és segítség, hogy az örök életre vezető úton tudjunk járni.

II. OLVASMÁNY (Jak 5,7—19): „*Legyetek türelemmel, testvérek, az Úr eljöveteléig. Lám a földműves türelemmel vár a föld értékes gyümölcsére, míg a korai és a késői eső meg nem érkezik. Legyetek türelemmel ti is, erősítsétek meg szíveteket, mert az Úr eljövetelének ideje közel van. Testvérek, ne panaszkodjatok egymásra, nehogy ítéletet vonjatok magatokra. Nézzétek, a bíró már az ajtóban van. Testvérek, a szenvedés elviselésében és a kitartó türelemben vegyetek példát a prófétákról, akik az Úr nevében szóltak.*”

Az örvendező keresztény lelkiületnek lényeges tartozéka a türelem. A földművesnek is türelemmel kell várnia munkája gyümölcsét. A türelem és remény arra is készítenek, hogy panasz nélkül igyekezzünk elviselni egymás gyengéit. A türelem és a panaszkodás kerülése lesz számunkra is a mércéje annak, mennyire erős a reményünk, mennyire hasonlítunk a prófétákra és magára Jézusra. Tanúszkodásunk eszköze is a türelem és a zokszó nélküli szenvedés: ebből láthatják a hitetlenek, hogy mennyire vesszük komolyan Isten ígéretét.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 11,2—11): „*Az időben: Mikor János a fogságban hallott Krisztus tetteiről, elküldte tanítványait ezzel a kérdéssel: „Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?” Jézus így válaszolt a kérdésre: „Menjetelek, mondjátok meg Jánosnak, amit hallottok és láttok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások megtisztulnak, süketek hallanak, halottak feltámadnak és a szegényeknek hirdetik az evangéliumot. Boldog az, aki bennem meg nem botránkozik.*” Amikor elmentek, Jézus beszélni kezdett a tömegnek Jánosról: „Mit mentetek ki látni a pusztába? Széltől hajladozó ná-

dat? Vagy mit mentetek ki látni? Előkelő ruhába öltözött embert? Akik előkelő ruhát viselnek, a királyok palotáiban vannak. Miért mentetek ki? Prófétát látni? Igen, mondom nektek, többet, mint profétát. Ez az, akiről megvan írva:

*Nézd, elküldöm követemet előtted,
Hogy előkészítse utadat.*

Bizony mondom nektek, nem született nagyobb az asszonyok gyermekei közt Keresztelő Jánosnál. A mennyek országában azonban a legkisebb is nagyobb nála.”

Az evangélium két részből áll:

a) A János-tanítványok küldöttsége.

Ker. szt. Jánost fogságba vetette és a Macherus vár börtönében őriztette Heródes. Ezt a várnak is beillő palotát még Nagy Heródes építtette. Innen a börtönből kérdeztette János Jézustól, hogy ő-e a Messiás. Ez a kérdés nagyon különös, ha meggondoljuk, hogy Jn 1,29 szerint János isteni bizonyoságtétel alapján tudta, hogy Jézus a Megváltó. „Láttam a Lelket, mint galambot leszállni az égből és rajta maradt. Én előzőleg nem ismertem őt, hanem az, aki engem küldött vízzel kereszteni, az mondotta nekem: Akire látod a Lelket rászállni és rajta maradni, az Szentlélekkel fog kereszteni. Én meg láttam és tanúságot is tettem arról, hogy ő az Istennek Fia.” (1,31—34)

Mi okozta a zavart János lelkében? Az, hogy Jézus viselkedése — az elbeszélések szerint — nem egyezett meg azzal a képpel, melyet ő ismert és kirajzolt tanítványai meg hallgatói lelkében. „Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel meg titeket. Szórólápátja a kezében, hogy megtisztítsa szérűjét és összegyűjtse a búzát csűrrebe, a polyvát meg elégesse olthatatlan tűzzel.” (Mt 3,11—12) Ezzel szemben Jézus szelíden lépett fel; vigyázott arra, hogy a megroppant nádat össze ne törje és a pislogó mécsbelet ki ne oltsa. Ez az ellentét nyilván János tanítványainak is feltűnt. A maguk megnyugtására is kérdezték hát, hogy Jézus-e az eljövendő, vagy tovább kell várni.

Válaszul Jézus Izaiást idézi (Iz 26,19; 29,18; 35,5; 61,1) és mintegy rámutat arra, hogy a Messiást és a messiási korszakot nemcsak a hatalom jellemzi meg az isteni igazság megvalósulása. A János által kihangsúlyozott messiási ténykedést Jézus majd második eljövetelekor hajtja végre. Addig együtt növekszik a kon-

koly a búzával, együtt van a hálóban kicsi és nagy hal. János problémája tehát a prófétai látás egysíkúságából, távlatnélküliségéből fakad.

b) *Ker. János dicsérete.*

János nagyobb a prófétáknál, hiszen ő az Előfutár. Rámutat a földön megjelent Jézusra. Azonban még ő sem volt képes arra, hogy az őszövetségi felfogás szűk kereteit áttörje és valóban azt várja Jézustól, amit valóban hozni és adni akart.

Az örömet, melyet Isten kínál, sokszor azért nem tudjuk élvezni, mert nem azt várjuk, ami valóban örömmel töltené el szívünket és amit Isten valóban adni akar. A szentmise ünneplése örömünk forrására, gyökerére irányítja figyelmünket: Isten szeretetere és a megváltásra. Boldog az, aki nem botránkozik meg Isten magatartásán, aki különböző áldozatokat kíván tőlünk, nemesnek tűnő vagy akár valóban nemes vágyaink megvalósulását tagadja meg tőlünk. Boldog az, aki a szentmise testvéri közösségében megújulva készségesen segíti a vakokat, sántákat, az élet elesettjeit több örömhöz, teljesebb élethez.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 61,1—2a,10—11): „Az Úr lelke van rajtam, mert felkent engem az Úr, elküldött engem, hogy örömhírt vigyek a szelídeknek, meggyógyítsam a megtört szívűeket, szabadulást hirdessek a foglyoknak, megnyitást a bezártaknak, hogy hirdessem az Úr megengesztelődésének esztendejét.

Örvendve örvendek az Urban, és lelkem újjong az én Istenemben, mert felöltöztetett az üdv ruházatába, s az igazság köntösével vett körül, mint a vőlegényt, ki koszorúval ékesíti magát, és mint a menyasszonyt, ki ékszereivel díszíti fel magát. Mert amint a föld meghozza növényzetét, s amint a kert kisarjasztja magvait: úgy sarjasztja ki majd az Úr Isten az igazságosságot, és a dicséretet minden nemzet előtt.”

A próféta boldogan mondja magáról, hogy örömhír hirdetésére kente fel az Úr lelke. Előképe ebben az Úr Jézusnak, aki az örömhír hirdetésével az ígéretet kezdte valóra is váltani. Alkalmazta is magára a názáreti zsinagógában (Lk. 4,16—22). Nekünk is alkalmaznunk kell magunkra, hiszen bennünket is felkent a Szentlé-

lek, prófétává tett és megbízást adott, hogy az Ország örömhírét életünkkel és szavainkkal hirdessük. Minden szentmise töltkezés az Igével és a Kenyérrel, aztán küldetés az örömhír eljuttatására a megtört szívűekhez.

II. OLVASMÁNY (1Tessz 5,16—24): *„Testvérek: Legyetek derűsek. Imádkozzatok szüntelenül. Adjatok hálát mindenért, mert Isten ezt kívánja mindnyájatoktól Krisztus Jézusban. Ne oltsátok ki a Lelket, s a prófétai beszédet meg ne vesdétok. Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg. Mindenféle rossztól óvakodjatok.*

A békesség Istene szenteljen meg benneteket, hogy tökéletesek legyetek. Órízze meg szellemeteket, lelketeket és testeteket feddhetetlenül Urunk, Jézus Krisztus jöveteléig. Aki meghívott benneteket, az hűséges és végbe is viszi.”

Annak biztos tudata, hogy az Úr eljön, derűssé teszi a hívek lelkülétét. Ez fontos, mert csak a derűs lelkű ember tud eredményesen tanúskodni az örömhír mellett. Aki valóban a Léleknek adja át magát, az nem lehet a lehangoltságnak, pesszimizmusnak, „komolyságnak” rabja. Az apostol azt írja a korintusiaknak: „... minden bajom közepette túlárad bennem az öröm.” (2Kor 7,4) Tehát még a bajok sem jogosítanak fel a bűbánatra. Az Úr közelségének tudata a Vele való meghitt beszélgetésre, az imádságra is hajlamosabbá teszi az embert. Mindenért hálát adunk, hiszen Isten gondviselő jósága mindent a maga céljának szolgálatába tud állítani és lelkülétünk helyességén fordul meg, hogy bennünket is közelebb segítenek-e célunkhoz életünk mindenféle eseményei. A Szentlélek ajándékait — jelesül a prófétálás adományát — nagyra kell tartanunk, hiszen üdvösségünk elsősorban Isten műve. Jól mondja ezzel kapcsolatban Hans Urs von Balthasar: „Nem csupán az volt Istentől, ami végül is megvalósul, hanem sok más is, amit a készség hiánya az egyházban elfojtott. Várakozva nézni, ugyan lesz-e belőle valami (Gamaliel) csak fél bölcsesség; gyakran olyanok tesznek így, amilyenek azt is mondták: „Hadd lássuk, vajon eljön-e Illés és segít-e rajta?” (Mt 27,49) Különösen jelentős és időszerű ez a felszólítás: „Vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg!” Másszóval: Vessétek le az előítéleteket. Az egyházon kívül élők is indítványozhatnak vagy tehetnek (és tesznek is) olyat, ami Isten szándékaival egybevág (pl. a szociális igazságosság megvalósulása) és ezeket teljes szívvel-lélekkel magunkévá kell tennünk, megvalósulásukat minden erőnkkel szolgál-

nunk kell. Ugyanakkor szükség van a tévedések gyors és biztos felismerésére is.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 1,6—8,19—28): „Föllépett egy ember, akit Isten küldött, akinek János volt a neve. Ő tanúságtételre jött, hogy tanúskodjék a világosság mellett, hogy mindenki higgyen általa. Nem ő volt a világosság, hanem bizonyosságot kellett tennie a világosságról. Egyszer a zsidók papokat és levítákat küldtek Jánoshoz, hogy megkérdezzék őt: „Te ki vagy?!” János így tanúskodott: megvallotta, nem tagadta, hanem megvallotta: „Nem én vagyok a Messiás!” Erre újra kérdezték őt: „Hát akkor mi vagy, talán Illés?” „Nem vagyok”, mondotta ismét. „Te vagy a próféta?”, de erre is nemmel válaszolt. Ezért tovább faggatták: „Ki vagy tehát? Nekünk ugyanis választ kell vinnünk azoknak, akik küldöttek minket; mit mondasz magadról?!” Ő azt felelte: „Én csak a pusztában kiáltó szó vagyok: Egyenesítsétek az Úr útját, amint Izaiás próféta megmondotta.” A küldöttek pedig a farizeusok közül voltak. Tovább kérdezték őt: „Miért keresztepsz tehát, ha nem te vagy a Messiás, sem Illés, sem a próféta?!” János így válaszolt: „Én vízzel keresztelek, köztetek áll azonban, az, akit ti nem ismertek. Ő utánam jön, de nagyobb nálam és nem vagyok méltó saruszíját sem megoldani.” Ez Betániában történt, a Jordánon túl, ahol János keresztelt.”

Az itt elbeszélt esemény Jézus negyven napos böjtje és a Jordán folyóban történt keresztelkedése után zajlott le. A Keresztelő ekkor a Jordánon túl, Betániában keresztelt. Lehetséges, hogy Betánia helyett Betabara név a helyes, ami átkelőhelyet jelent. Ez esetben e név azt a helyet jelölné, ahol a zsidók Jósue vezetésével átkeltek a Jordánon, hogy az Ígéret földjét elfoglalják (Józ 3—4. f.) Így a keresztelés helye felidézné egy olyan régi eseménynek az emlékét is, melynek a mostanival közös vonása: az ígéret teljesülésének kapujában vagyunk.

A kultikus tisztaság szakértőiből álló hivatalos küldöttség keresi fel Jánost. Értesültek tevékenységéről és feladatuk volt az ilyen esetek, ill. emberek kivizsgálása. Kérdésükre János megvallja, hogy ő nem a Messiás, mégcsak nem is Illés. (Ennek hangsúlyozása — a bevezető versekhez hasonlóan — az evangelista részéről indokolt, mert többen azt hirdették, hogy tulajdonképpen Ker. János volt a Messiás.) János világosan megmondja, hogy nem azonos a prófétával sem, akinek eljöveteléről Mózes jövendölt (5Móz 18,15—18). Feladata: előkészíteni a Messiás útját.

A szentmisében, szentáldozásban egyesülök Jézussal. Ennek az is legyen az eredménye, hogy egyre jobban hozzá hasonlítok, őt

hirdetem és aki velem kapcsolatba kerül, az hozzá is közelebb jut. Bennem is az emberek közt áll Krisztus; tegyem könnyebbé, hogy felismerjék.

C)

I. OLVASMÁNY (Szof 3,14—18): „Zengedezzél, Sion leánya, ujjongj, Izrael; örvendezzél és vígadj teljes szívvel, Jeruzsálem leánya! Az Úr megsemmisítette ítéletedet; eltávolította ellenségeidet, Izrael királya, az Úr, körötted vagy, nem kell többé félned semmi bajtól. Ama napon, majd ezt mondják Jeruzsálemnek: Ne félj! Sion, ne lankadjon el kezed! Az Úr, a te Istened, közötted vagy, erős ő és megszabadít. Örvendezik majd feletted örömmel, hallgat szeretetében, és újjongva vígad fölötted. A fecsegőket, kik a törvénytől eltávoztak, elpusztítom —, mert közüled valók voltak —, hogy többé ne legyen gyalázatod miattuk.”

A próféta diadaléneke ez a szakasz. Isten megsemmisítette az Izrael ellen kimondott ítéletét. A megtisztult népben magának az Úrnak is nagy öröme telik és örömet választottai szívébe is átlánálja. Eljön az a boldog kor — az idők teljességekor, Krisztus második eljövele után — amikor az oda nem valókat Isten eltávolítja a választottai köréből és a jóknak jósból, Isten iránti szeretetből fakadó öröme tölti el a szíveket. Kezdődött ez azzal, amikor „a követelményeivel ellenünk szóló adóslevelet eltörölte, az útból, eltávolította és a keresztre szegezte.” (Kol 2,14)

Folytatódott azzal, hogy a benne bízóknak a szenvedések között is erőt adott az örvendezésre. „Behívták az apostolokat (a főtanácsba), megvesszőztették őket, aztán rájuk parancsoltak, hogy Jézus nevében ne beszéljenek és szabadon engedték őket. Boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.” (ApCsel 5,40—42) Beteljesedik majd akkor, amikor megjelenik az új ég és új föld, amikor az új Jeruzsálem lesz az égből az Istentől, mint a vőlegényének felkészített menyasszony. Valóban közöttük lesz, velük fog lakni és ők az ő népe lesznek. Letöröl szemükről minden könnyet, gyászt, jajgatást nem lesz többé, mert a régi világ elmúlt. (Vö.: Jel 21,1—4)

II. OLVASMÁNY (Fil4, 4—7): „Örüljete az Űrban szüntelenül. Újra csak azt mondom, örüljete. Jóságos emberségteket ismerje meg mindenki. Az Űr közel van! Ne aggódjatok sem-

mi miatt, hanem minden imádságokban és könyörgésekben terjesszétek kéréseteket az Úr elé, hálaadástokkal együtt. Akkor Isten békéje, amely minden értelmet meghalad, megőrzi szíveteket és értelmeteket Krisztus Jézusban.”

Fogságból írja az apostol ezt a levelét, mégis az öröm hangja benne a vezérszólam. Örül, hogy tapasztalta Isten segítségét és szeretett híveinek támogatását. Legfőképpen azonban annak örül, hogy helyzete „inkább javára vált az evangéliumnak. Az egész császári testőrségben és a többiek körében is köztudomású lett, hogy bilincseimet Krisztusért viselem. Azok közül, akik az Úrban testvéreim, sokan fölbuzdultak bilincseimen és egyre bátrabban terjesztik Isten tanítását.” (1,12—14) Tehát ő „az Úrban” örül: örömmel tölti el szívét, hogy az Úr olyan csodálatosan működik az egyházban. Ebből is látható, hogy közel van az Úr. Ő mindig közel van azokhoz, akik engedelmességgel, imádsággal, hűséggel fordulnak Felé. Akit ez a tudat eltölt, annak szívében öröm lakik és Isten békéje. Ha nem is következik be a paruzia, kegyelmének erejével képessé tesz bennünket a megpróbáltatások türelmes elviselésére és ezzel az igazi bajtól, a bűntől megment bennünket. Nem engedi, hogy a hitetlenség, kétségbeesés, lázadás, irigység, gyűlölet és a többi bűnös lelkiállapot kialakuljon, ill. megrögződjék bennünk.

A l k a l m a z á s o k

1. Fájdalom és öröm — idő és örökkévalóság

„A fájdalom az időnek árnyéka, míg az öröm az örökkévalóság állapota. A fájdalom és öröm együtt élnek, mert testvérek. Az öröm az öregebb, a fájdalom a fiatalabb. De a fiatalabb fog előbb meghalni, az öregebbik akkor már csak az emlékét fogja őrizni. Kedves emlékét, mely annyira kedves lesz, hogy az égben a boldogságnak kiegészítő részét fogja alkotni.” (Faber: Bethlehem.)

2. Ádventi komolyság — ádventi öröm

Az ádventi komolyságban is örvendezésre szólít fel az egyház. Az örvendezés nem mókázás, kacarászás. Lehet, hogy valaki folyton viccelődik, igazi öröm még sincs a szívében. A másik talán csendes, szótlán, mégis öröm melegíti a szívét. Az öröm mélyeb-

ben van a szívben, a vidámság a felszínen. A vidámság nem lehet meg a szomorúsággal, bánattal, de az öröm igen. Sőt: nemcsak a bánat ellenére, hanem belőle. A legmélyebb, legigazabb örömök közé tartozik az, amely a legyőzött fájdalomból fakadt, a türelemmel fogadott szenvedésből hajt.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 3,10—18): „Az időben megkérdezte a tömeg (Keresztelő Jánostól): „Mit tegyünk hát?” Akinek két ruhája van — válaszolta — az egyiket adja oda annak, akinek egy sincs. S akinek van mit ennie, ugyanígy tegyen.” Jöttek a vámosok is, hogy megkeresztelje őket s így szóltak hozzá: „Mester, mit tegyünk?” Ezt felelte nekik: „Ne szédjete be többet, mint amennyi meg van szabva.” Megkérdezték a katonák is: „Hát mi mit tegyünk?” Nekik így felelt: „Ne zsaroljatok, ne bántsatok senkit, hanem elégedjete meg zsoldokkal.”

A nép feszülten várakozott. Mindnyájan azon töprengtek magukban, vajon nem János-e a Krisztus. Ezért János így szólt hozzájuk: „Én csak vízzel keresztelek benneteket. De nyomomba lép az erősebb, akinek sarusziját sem vagyok méltó megoldani. Ő majd Szentélekben és tűzben fog benneteket megkeresztelni. Szórólapátja már a kezében, hogy rendet teremtsen szérűjében, a búzát csűrűbe gyűjtse, a pelyvát meg olthatatlan tűzzel elégesse.” És még sok mással is buzdította a népet, így hirdette nekik az üdvösséget.”

Vö.: Víz. u. 1. vas. B).

János valóban előkészíti az embereket a Megváltó fogadására. Az emberekben megvan a készség, hogy tegyenek is valamit. János fel is sorolja a követelményeket, mindenkinek állapotához mérten. Nem elég ugyanis az Isten országáért lelkesedni, hanem tetteinket és lelkületünk az Isten országa követelményeinek megfelelően át kell alakítani. Semmiféle foglalkozás nem akadályozza meg az embert abban, hogy tagja legyen az Isten országának. Igazságosság és szeretet vezesse tetteinket, gondolkodásunkat, és akkor Isten kegyelme szabad utat talál szívünkbe.

A szentmisén kérdezzük mi is az Úrtól: mit tegyek? Mit tegyek, hogy a szent ünnepen minél több kegyelmet nyerjek és azokat jól fel is használjam? Tartsak lelkiismeretvizsgálatot, egyszer éppen a foglalkozásommal adódó bűnveszélyekre irányuló különös figyelemmel.

II. TEOLÓGIA

Örömtelenségünk oka bűnösségünk

A megváltás nélküli emberiség bánata

A mai ádventi vasárnap alaphangja az öröm. Az ádventi zárándok előtt a távolban az isteni ígéretek fényében már feltűnt a Megváltó. A Messiás láttán támad fel benne az öröm. Az öröm a Megváltóval lépett a földre. Ezt az örömet hirdették a karácsonyi angyalok: „Nagy örömet hirdetek nektek, mely szól az egész népnek.” (Lk 2,10) Jézus tanítását evangéliumnak nevezzük, azaz jó hírnek, örömhírnek.

Ez az öröm a megváltott, a bűneitől szabadult emberiség derűje. A bűn rabságában nincs öröm, hanem szomorúság és bánat. Megváltó nélkül nincs szabadulás a bűntől, nincs kiút, nincs öröm. A bűn szomorúságát érdemes lenne felkutatni a lelkekben, a társadalom életében és nem utolsósorban az emberiség múltjában. Valaki azt írta egyszer, hogy a csodálatosan szép görög szobrokon a harmonikus formák ellenére is valami megfoghatatlan bánat ül. A görög tragédiák pedig a meg nem váltott ember tragédiái. Bennük minden bűn, sőt még a nem szándékos botlás is szükségképpen kihívja a végzetet. Drámáik ezért olykor szinte elviselhetetlenül nyomasztóvá tudnak válni számunkra, a mai európai ember számára. Nincs feloldás, nincs bennük tisztulás. Csupán az örök törvények érvényesülésében találhat némi megnyugvást a néző. Ennek a valóban tragikus életérzésnek az a magyarázata, hogy isteneik, noha tele vannak emberi gyengékkel, egyet mégsem tudnak: megbocsájtani, szabadulást hozni a bűnből. A görög ember nem ismerte a bűnbánatot, az újrakezdés lehetőségét. Ezért a görög világ alapjában véve komor, szigorú, örömtelen. A bűn rabságában élő, abból szabadulni nem tudó ember mondhatnám: metafizikus bánata megül mindent. Az olykor sóváran áhított görög derű csak látszat, csak felszín, mint a tenger kékje és az ég azúrja.

Ádám bűne

A bűn már a teremtés hajnalán az ember mellé szegődött. De ezért az ember viseli a felelősséget és nem Isten. Isten ugyanis büntetlennek, jónak teremtette az embert és nem bűnösnek. Megajándékozta világos értelemmel, az erkölcsi értékek tiszta látásával és erős akarattal. Ura volt ösztöneinek. Egyénisége harmonikus volt, környezetére is áradt belőle a derű. Isten szándékából, jóindulatából még a halált sem kellett megízlelnie. A legkiválóbb isteni ajándék azonban a megszentelő kegyelem. Örökké sóvár lelkét, amely a földiek bírásában sohasem képes kielégülni, Isten maga kívánta betölteni, önnön végtelen gazdagságának odaajándékozásával.

Az Isten nagylelkű tervét keresztülhúzta az első emberpár, akik Isten előtt az egész emberi nemet képviselték. Szembeszegültek Isten akaratával. Ezt a tragikus tényt öltözteti a Biblia a jól ismert bűnbeesés történetébe. Maga a történet természetesen nem helyszíni beszámoló. Nem történelmi dokumentum. Éppen ezért nem is értelmezhetjük szó szerint. A keleti ember szereti az elvont igazságokat, az elvont tanításokat képekben, színes történetekben megjeleníteni. A keleti ember számára természetes dolog, hogy az elbeszélés hitelét ne a részletek igazságában, hanem a lényegi mondanivalóban keresse. A lényegi mondanivaló a mi esetünkben az, hogy az ember vétkezett, szembefordult Istennel. Meglehetősen haszontalan és mindenképpen eredménytelen dolog azt firatni, hogy miben is áll konkrétan összeütközés engedetlensége. Eleve képtelenek vagyunk megválaszolni. Találgatásokba bocsátkozni pedig felesleges. Elégedjünk meg azzal a lesújtó igazsággal, hogy az első emberpár szembefordult Istennel és a bűn ezzel kezdetét vette.

Az áteredő bűn

A bűn legelső következménye, hogy Isten visszavonta kegyelmi ajándékát. A bűn után nem volt hajlandó önnön lényével ajándékozni meg az embert. Sem az ősszülők, sem utódaik nem részesülhettek Istent látásában. Az ősbűn következtében az ember Isten kegyelme nélkül születik a világra. Pedig Isten nem ilyennek akarta. Az ember születésekor tehát nem olyan, amilyennek Isten elgondolta. Nem felel meg Isten akaratának. Ez a meg nem felelés, ez a más mivolt, a kegyelem hiánya, ez a bűn, az eredeti bűn.

Igaz, a bűn, szorosan értelmezve, szándékos szembefordulás Isten parancsával, tudatos szembeállítás Istennel. A magzat nyilván

nem képes személyes aktussal megszegni Isten parancsát. Nem fordul szembe Istennel, csupán elfordult állapotban él. És ebben az értelemben bűnben van.

Sok ember fejében megfordul a gondolat: ha Ádám követte el a bűnt, miért torolja meg Isten a fiakon? Nincs ebben igazságtalanság? Nem szabad elhamarkodottan ítélni. Mindenekelőtt gondoljuk meg, hogy a kegyelem Isten ingyenes ajándéka, teljesen ingyenes. Lehet egy teljesen ingyenes ajándékkal kapcsolatosan igazságról vagy igazságtalanságról beszélni? Nem nagyfokú gőg azt hánytorgatni, miért vont vissza egy olyan ajándékot, amire semmivel sem szolgáltunk rá? Másrészt arra is jó gondolni, hogy Ádám minket képviselt. Mint ahogy minden egyes ember bizonyos értelemben az egész emberi nemet, az *embert* képviseli. Ádámmal a leszármazás révén a nemzedékek megszámlálhatatlan során keresztül mindnyájan kapcsolatban állunk. Gondoljuk meg, hogy az egész emberi nem egységet alkot a múltban, jelenben, a jövőben. Olyan, mint egy tengerré szélesedő folyam. Minden egyes tagja kapcsolatban van közvetítők révén a másikkal, mindeneggyessel. Sorközösségünk manapság szembetűnőbb, mint régen. Néhány ember vétke, — gondoljunk az atombombára — az egész emberiségnek árthat.

Kevés olyan tétele van a keresztény tanításnak, amely annyira nyilvánvaló lenne, mint az emberiség egyetemes bűnösségéről szóló. Fájdalommal tapasztaljuk mindnyájan, hogy a bűn szinte beleette magát a természetünkbe. Van-e ember, aki ne mondhatná el azt. Pál apostollal: „A belső ember szerint az Isten törvényében lelem örömet, de tagjaimban más törvényt érzek, s ez küzd értelmem törvénye ellen és a tagjaimban levő bűn törvényének rabjává tesz.” (Róm 7,23) Találók a szólás-mondás, hogy a bűn a levegőben van. Már a levegő is fertőzött, amit magunkba szívunk, és a ma született csecsemő is ezt a fertőzött levegőt szívja be. Olyan a világ, hogy benne a bűn a természetes és nem az erény! Igazat kell adnunk azt. Jánosnak, aki azt írja levelében, hogy „az egész világ a gonosz hatalmában van.” (1Jn 5,10)

Az eredeti bűn és az evolúció

Ma már bizonyított igazságnak tekintik az ember állati ősöktől történt származását. Az Úr Isten az állati fejlődés csúcsán elhelyezkedő emberszerű lényeket ajándékozta meg a lélekkel. Ez az emberrelválás megközelítően egymillió évvel ezelőtt játszódhatott le. Az ember a múltjából magával hozta az állati örökséget. Gon-

doljunk arra a sokrétű megegyezésre, ami fennáll az ember és az állat szervezete, idegműködése, ösztönvilága, sőt érzelmi élete között. Ezeket a megegyezéseket tudományos igénnyel jóformán csak napjainkban kezdik felmérni. Az értelem fénye öntudatra ébresztette. Felismerte különállását, egyúttal szembeállítását környezetével. Kiszolgáltatottságának érzése alkalmassá tette lelkét az Isten megismerésére. Az értelem és akarat lehetővé tette, hogy ráébredjen a jó és a rossz etikai fogalmára.

Ezt a primitív embert hívta meg Isten szolgálatára és szólította fel, talán csupán a lelkiismeret szaván keresztül, a helyes és a jó követésére. Egyúttal a halhatatlanságot helyezte kilátásba. Nem tudjuk persze, hogy hogyan közelítette meg az első embert. Azt sem, miben is állt valójában a felemelés, hogy milyen mértékű volt az értelem világossága, az erős akarat, az ösztönök feletti uralom. Természetesen nem mérhetünk a XX. század mércéjével, hiszen ősemberről van szó. De olyan emberről, aki még nem ismerte az erkölcsi eltévelyedést, még nem fogadta el a gonoszát élete alkotórészének. Ez pedig már magában véve is sokat nyom a latban. Elképzelni sem tudjuk, hogy milyen irányt vett volna az emberiség életútja, ha az ősök nem paktálnak le a bűnnel. Ha nincs bűn, nyilván szebb lenne az élet és boldogabb. Valóságos paradicsom. Erről azonban kár ábrándozni. A bűnbeesés bekövetkezett. Az ember nem a jót választotta, hanem a rosszat. Elbukott. Helyet adott magában a rossznak. Az állati örökség kerekedett felül. A lelki romlottság, ziláltság, tompultság jellemzi ettől kezdve az embert. Ezt öröklí őseitől. Ezt örökölte ósatyjától. Közismert ugyanis, hogy a lelki, szellemi, erkölcsi tulajdonságok éppen úgy öröklődnek, mint a testiek, mint a haj vagy szem színe. Csakhogy erről kényelmetlen beszélni, pedig nagyon is igaz. A bűn, a rossz hatalmát Jézus Krisztus kegyelmi segítségének erejével fokozatosan visszaszorítjuk. És ha már a jót választottuk, meg is szilárdítja akaratunkat, hogy mindvégig kitartsunk és állhatatosak legyünk.

A bűn misztériuma

Kérdezzük meg azt is, hogy miért is teremtett Isten olyan világot, melyben ennyi a rossz, ennyi a bűn?

Válaszunkban abból kell kiindulnunk, hogy az evolúció a jelek szerint az egész teremtés alapszövetét képezi. Az evolúció pedig azt jelenti, hogy a tökéletes formák, a különb állapot kialakulását félresiklások, hibás kísérletek, és zsákutcába jutott fejlődési vonalak tömege kíséri. A tudat síkján mindez a szellemi tompultság-

ban, az akarat korlátoltságában, a rosszban és a bűnben jelentkezik.

Hivatkozhatunk arra is, hogy szabadakarat nélkül nincs ember. Amennyiben Isten embert akart alkotni, a szabadakarat képességével is el kellett látnia, ez pedig szükségképpen jelenti a jó és a rossz közötti választás lehetőségét. Az ember élt a választás szabadságával, sőt visszaélt vele. Az Istennek meg kellett adni a szabadságot, noha jól tudta, mi fog következni.

Nem érektelen rámutatni arra sem, hogy etikai jó csak azért lehetséges, mert van szabadakarat. Csak a szabad elhatározásból fakadó döntésnek, jócselekedetnek van Isten előtt értéke. Paradoxonnak tűnik, pedig a 2x2 igazsága: azért vagyunk jók, mert tudunk rosszak lenni. Aki rózsát akar tépni, számol a tövisekkel is. Az elmondottak jól-rosszul kigondolt bölcselkedések. A bűn misztériumát egyedül Jézus Krisztus misztériuma oldja meg. Egy titkot egy másik titok. Akkor sejtünk legtöbbet a megoldásból, ha a paradicsom fáját a keresztfával együtt látjuk. De ne is maradjunk csak a keresztnél, hanem menjünk el a húsvét-hajnali sírhoz. Az ember elbukott, hogy Isten megmutassa szeretetét és felemelje. Megszégyenült, hogy annál nagyobb legyen a dicsősége. „Ő Ádám valóban szükséges bűne, melyet eltöröl Krisztus halála. Ő szerencsés véték, mely ily nagy és ekkora fölségű Megváltót érdemel.” (Exultet) A bűn miatti szomorúság húsvét hajnalán helyet ad az örömmel. A bünt legyőzte Krisztus.

Tartsatok bűnbánatot!

Szakítsatok a bűnnel, változtassátok meg életmódokat. Ennyi Keresztelő János felhívása tömören.

Á régi próféták nyomdokait követte. Hányszor kellett fejére olvasnia a választott népnek bűneit. Elhagyták Isten útját, semmi-be vették parancsait. Tudni sem akartak Istenről, elfelejtették; bálványok előtt hódoltak és mutattak be áldozatot. Az Isten szelintük túl szigorú volt és kemény, a bálványok pedig engedékenyek. Nem tiltották, hogy kedvteléseiknek és szenvedélyeiknek éljenek, hogy az eredeti bűnben megromlott természet hajlamait kövessék. A próféták sziszifuszi munkát folytattak, amikor egyre terelgették vissza a karámba a választott népet. „Térjete meg, kiki az ő rossz útjáról és igen gonosz szándékaitoktól.” (Jer 25,5)

Sem a próféták, sem János nem elégedtek meg az üres bűnbánati gyakorlatokkal. „Nem a hamun és szőrzsákon múlik, hanem a megtérésen és a jócselekedeteken.” (Talmud, Ta, an 16a) A dön-

tő a szív és a lélek elfordulása a rossztól, és a ráirányulás Istenre. A szándék, az akarat és az érzés megreformálása nélkül nincs megtérés. Mégsem korlátozható csupán a lélekre, az érzültre. A lélek-újulás a valódi megtérésben olyan intenzitással történik és olyan erővel, hogy szükségképpen kiárad a cselekedetekre. Igazi lélek-újulás nincs az egész élet megújítása nélkül. „Teremjétek hát a bűnbánat méltó gyümölcsét.” (Mt 3,8) Ebben a tekintetben sem kicsik az igények: „Akinek két ruhája van, az egyiket adja oda annak, akinek egy sincs. S akinek van mit ennie, ugyanígy tegyen.” (Lk 3,11) A vámosokhoz így szól: „Ne szedjétek be többet, mint amennyi meg van szabva.” Nem gondolhatnánk mi ebben az összefüggésben az uzsorakamatra vagy a felsrófolt árakra, amivel kihasználjuk a másik szorultságát? Önzők vagyunk valamennyien! János még a katonákhoz is szól: „Ne zsaroljatok, ne bántsatok senkit, hanem elégedjétek meg a zsoldotokkal.” (Lk 3,14) Mintha azt mondaná: sose élj vissza hatalmaddal, hivataloddal. Se nyeresz-kedési szándékból, se bosszúállásból, részrehajlásból vagy csupán hatalmaskodásból.

Mindnyájan megtérésre szorulunk. Jól néznénk ki, ha valaki az-
zal utasítaná vissza: nekem nem kell, én keresztény vagyok! Ha
valakinek, hát elsősorban neked szól János szava: térj meg! Te
sem vagy annyira közel Istenhez, hogy még közelebb ne kerülhet-
nél hozzá. Még nem itatott át annyira Krisztus szelleme, Krisztus
lelke, hogy mondhassad: nekem elég! Mert — ha így gondolkozol
— megérheted, hogy egy vallástalan különb lesz, mint te és egy
hitetlen közelebb áll Istenhez, mint egy keresztény! Nos, jól néz-
nénk ki mi keresztények! Az ítélet, jól tudod, most készül! „A fej-
sze már a fák gyökerén van.” (Mt 3,10)

III. HOMILIA VÁZLATOK

A)

1. „Öröm és vidámság lesz a részük.” (Iz 35,10)

Lelkünk szomjazza az örömet, nélküle el is sorvad. Kell az öröm az egészséghez, a munkához, a felebaráti szeretethez, az egészséges vallásossághoz. Nagy Sz. Teréz: „Jobban félek egyetlen savanyú apácától, mint egész sereg ördögtől.” Az apostoli lelkület alapvonásai között is ott kell lennie az örömnak, különben nem lehet vonzó egészséges lelkivilágú emberek számára.

Nem csodálatos ez, hiszen az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtetett, ő pedig maga az Öröm. Isten nem kedvetlen, morcos öregúr. Örökké fiatal, szép és erős, maga a végtelen élet, a végtelen gazdagságú élet. Ha lelkünk Istenre van beállítva, akkor az örömré van ráhangolva. Amilyen Isten, olyannak kell lennie az általa adott vallásnak is. A kereszténység az élet és öröm vallása.

Hogy vallásunk elvesztette tömegeket magával ragadó erejét, annak egyik oka az lehet, hogy az átlagember szemében Jézus tanítása valami örömtelen, életidegen, a lemondást célként előíró tilalomgyűjtemény. Papok feladata hirdetni, a hívek feladata életükkel bizonyítani, hogy ez nem így van.

Öreg papot kérdeztek, miért olyan kevés ma a papnak jelentkező fiatalember. Azt felelte: „Talán azért, mert mi papok nem nagyon látszunk boldogoknak.” Gyermekünk, ifjúságunk miért nem lelkesedik vallásunkért? Talán mert szüleiken és nagyszüleiken sem látszik, hogy öröm lenne szeretni Istent.

2. Az életöröm vallása

A látszat nem azt mutatja, hogy a kereszténység az életöröm vallása. Mesterünk szava: Aki utánam akar jönni, hordozza velem együtt a keresztet, tagadja meg magát. Nincs kereszténység, nincs

üdvösség, önmegtagadás, bűnös énünk keresztrefeszítése, aszkézis, böjt, vezeklés, tilalomfák tisztelbentartása nélkül.

Vallásunk mégis az életöröm vallása. Mert a keresztthordozás nem cél. Csak eszköze a nagy célnak: Hogy életünk legyen, olyan életünk, amely öröm a Szentlélekben. Mégcsak az sem áll, hogy míg a földön élünk, önsanyargatás, utána végtelen boldogság. A keresztény élet lényegét nem parancsok és szertartások teszik. A jézusi élet lényege: Alkalmassá válni a Szentháromság boldogságának élvezésére. Az aszkézis olyan, mint a szőlőmetés, mint a gyomlálás, kapálás, mint az operáció. Eltávolítja a lélekből mindazt, ami lehetetlenné teszi vagy csökkenti képességünket részt venni Isten kimondhatatlan örömeiben. Az önzésre, kapzsiságra, bujaságra beállított lélek számára ugyanis idegen, élvezhetetlen az az öröm, mely magáé a végtelen Tökéletességé, Tisztaságé, Jóságé. Aki éli Jézus keresztthordozó életét, egyre alkalmasabbá válik a mennyei örömök befogadására, de már „útközben”, földi életében képessé lesz olyan örömökre, olyan belső derűre, amelyet kizárólag a krisztusi élet adhat meg.

Még a legnagyobb szenvedések, lelki viharok, kísértések idején is ott lehet a lélek mélyén a Szentlélek öröme. Mint a tenger: Ha viharok dúlnak is a felszínén, a mély mindig csendes és békés.

Írtom a bennem lévő rosszat, hogy kiteljesedjék bennem az isteni élet, a boldogságot adó élet.

Isten türelmes

Isten nem szereti a „gyors munkát”. A teremtetést egy pillanat elintézhette volna, mégis évmilliók alatt viszi végbe. Türelmes Isten országának építésével kapcsolatban is. Nem akarja, hogy azonnal megvalósuljon. Türelmes az emberekkel, hosszú időt ad a megtérésre, az érlelődésre. Engedi nőni a rosszat, az ítéletig.

Tőlem is azt kívánja, hogy türelmes legyek. Türelmes az önmegtagadásban. Tudnom kell ezerszer újrakezdeni, kedvem el nem veszíteni. Türelmes a munkában, a házasságban, a gyermeknevelésben. Türelmetlen ember csak kivételesen tud valami igazán szépet és jót létrehozni. Mert minden széphez és jóhoz idő kell. Türelmem nélkül könnyen torzó, elrontott, semmi lesz minden.

Türelmesnek kell lennem az emberekhez. Nekem sincs több jogom, mint amit Isten tart fenn magának. Ő nem türelmetlenkedik, én milyen jögről teszem? Ha ő nem akarja most rögtön kicsupálni a konkolyt, én mi jögről esnék neki?

A türelem nem gyengeség és nem megalkuvás. Sokkal inkább erő. Alkotó erő, erkölcsi erő, győzelmes erő. Az önmagának parancsolni tudó ember ereje.

4. *Türelem*

Hogy szép-e az életem, az nem a végzet, a sors, a szerencse dolga. Pontosan egyenlő sorsú embereknek lehet az élete szép vagy csúnya. Kiki a maga életét teszi ilyenné vagy olyanná. Az élet széppé tételéhez sokminden kell. Ma egyről beszéljünk, a türelemről.

Mennyire más eredményt érek el, ha ugyanazt a munkát türelmesen vagy türelmetlenül végzem! Aztán a türelmetlen ember ideges, hirtelen, mogorva, durva, kapkodó, elkeseredett, átka családjának, környezetének, saját magának. Nincs ideje és nincs „idege” élni, szeretni, kedvesnek lenni, jól érezni magát, családjával foglalkozni.

Betegségben és minden bajban sokkal jobb, ha türelmes vagyok. Kevesebb a szenvedés, könnyebb az elviselés, de a szabadulás is. Vagy jobb, ha kesergek, veszekszem, bűnbakot keresek, világfájdalmat árasztok? Ha türelemmel viselem a csapásokat, sokkal jobban fognak szeretni az emberek, az Isten.

Beszélni könnyű erről, belátni is könnyű, de megtenni nehéz, különösen, ha türelmetlen természetet örökölt valaki. A türelmes természet kialakításához is türelem kell. Szalézi Sz. Ferenc húsz esztendeig kezdte mindig újra és újra, míg a türelem szentjévé vált.

Soha ne kérd számon az Űrtől vagy az emberektől boldogságot! Azt elrontani elsősorban magad szoktad, pl. türelmetlenséggel. Inkább vigyázz, nehogy túlságosan próbára tedd Isten türelmét, és nehogy megkeserítsd türelmetlen természetteddel családod életét!

5. *Keresztelő János*

Mi értelme volt a Keresztelő végletesen önmegtagadó, zordon életmódjának? Azt akarta vele hangsúlyozni, amit Péter apostol írt levelében: „Minden elpusztul, . . . új eget és földet várunk, az igazságosság hazáját.” Tehát ne ragadjatok bele a földi életbe, mert úgyis semmivé lesz. Készüljetek az új, messiási világra, arra tegyétek alkalmassá magatokat.

Aztán a kényelmes életről is akart valamit mondani: Igaz, nem bűn az életet kényelmessé tenni, de nehogy ezt gondoljátok mennyországnak. Különbözik a boldogsághoz nem kell sem pénz, sem gyönyörű lakás, erdei mézen is lehet belső örömben élni és véglegesen boldoggá lenni.

Amit pedig a leginkább akart hangsúlyozni, az a bűnbánat, a vezeklés. A földiesség, a bűn fogságából utat készített nekünk az Úr a boldog Isten országába. Ez az út a bűnbánat útja. Boldog, aki végigjárja. Elindulni pedig azonnal kell, mert nem tudjuk, meddig adott rá lehetőséget Istenünk.

B)

1. „*Felkent engem az Úr.*” (Iz 61,1)

Gyermek születése öröm a családban. Jézus születése öröm nemcsak egy családnak, hanem az egész emberiség nagy családjának. Olyan nagy öröm, hogy nem tudunk megelégedezni róla, nem tudunk betelni vele. Ezért ünnepeljük karácsonyt csaknem kétezer esztendő után is, és mindig örömmel várjuk és üljük meg. Mert ez a Gyermek valamennyiünké, rámosolyog minden emberre, kivétel nélkül.

Minden család azt akarja, hogy gyermeke túlnőjön rajta, több legyen, mint a szülei. A betlehemi Gyermek túlnőtt az egész emberi családon. Nem ebben vagy abban a dologban, hanem mindenben és végtelenül. Mert „az Úr lelke van rajtam, felkent engem az Úr”. Jézus, az emberiség Gyermek, Isten. Egy lényegű a végtelen felségű Istennel. Túlnőtt rajtunk, nem is a lehetőségek határáig, hanem emberi szűk agyunk legmerészebb elképzelésein is túl.

A családból kiemelkedett gyermekek gyakran okoznak csalódást. Elfelejtik kinőtt családjukat, lenézik, nem közösködnek vele. Jézus nem így. Bár annyira kinőtt közülünk, hogy a felséges Isten jobbán ül, dicsőségében is főgondja, hogy ott helyet készítsen számunkra. Visszajön értünk, hogy magával vigyen. Azt akarja, hogy ahol ő van, övéi is ott legyenek. Nekem egyetlen dolgom van: Életemmel megmutatni, hogy én is ott akarok lenni, ahol ő van.

2. „Meggyógyítsam a megtört szívűeket.” (Iz 61,1)

A karácsony Isten mozdulata, melynek következményei felmérhetetlenek. Válasz az ember mozdulatára, melynek következményei szintén felmérhetetlenek. Az ember ősi mozdulatát a Szentírás azzal fejezi ki, hogy Ádám beleharapott a tiltott fa gyümölcsébe. Ezzel a mozdulattal azt mondotta: Nem kell az Isten; magamnak, a magam elképzelései szerint élek, magam leszek a föld istene. És amit ennek a mozdulatnak folytatásaként tett az ember, az szép volt és jó, hiszen egybeesett Isten parancsával („Hajtsátok uralmatok alá a földet!”): Megteremtette a kultúrát és civilizációt. Otthonává és szolgájává tette a földi világot. De ez a nagyszerű és sikeres vállalkozása mégis tragédiába fulladt. Isten nélkül nem tudta kikerülni a két nagy buktatót: Rabja lett önmaga nemtelen vágyainak, és rabja lett a meghódított földnek. Ennek már csak következménye, hogy az ember számtalanszor lett ellensége az embernek, és gyakran poklot csinált otthonából. Nagyban is (háborúk, igazságtalan társadalmi és gazdasági tragédiák, gyűlölködések stb.). A világ legyőzője, az ember, összetörte saját szívét.

Isten mozdulata: Eljövök közétek, hogy „meggyógyítsam a megtört szívűeket”. Karácsony hirdeti „az Úr megengesztelődésének esztendejét”. Nem lerombolni, elítélni jött a kultúrát és a civilizációt, hanem értelmet adni neki azzal, hogy „szabadulást hirdet a foglyoknak” szenvedélyeik rabságából, „megnyitást a bezártaknak”, akiket a föld bűvölete ejtett rabszolgaságba. „Íme, szabadtód eljött.”

3. „Vizsgáljátok felül mindent!” (1 Tessz 5,21)

Nagy erő a megszokás. Ha a jót szoktam meg, hasznos erő. De ha a rosszat, akkor leragaszt, gúzsbaköt, visszahúz. Adventben, Jézus végső eljövetelének fényében nem árt átvizsgálni mindent: Felfogásomat a különböző dolgokról, magatartásomat, szokásaimat, viselkedésemet. Ha úgy érzem is, hogy minden rendben van, mert lehet, hogy csak a megszokás révén nem veszem már észre, mi elhibázott életemben.

Ki tudna felsorolni mindent, amit meg kellene alaposan vizsgálnunk? De legalább néhány dologra már idén, ebben az adventben sort kellene kerítenünk, majd jövőre jöhetnek más problémák, úgysem tudunk a végére érni sohasem. De tenni mindig kell valamit, hogy egyre tökéletesebbé váljunk.

Mindenkinek külön kell kikönyörögni a Szentlélektől, hogy vezesse rá, számára melyek azok a legfontosabb dolgok, amelyeket újra át kell gondolni. Néhány ötlet: Nem tudnék jobb házastárs, szülő, gyermek lenni? Valóban szeretem az embereket? Nem vagyok túl szigorú és türelmetlen mások megítélésében? Törődöm valamit a vezekléssel? Elgondolásaim az életről megfelelnek a hit szempontjainak? Együttérzek Jézus Egyházával? Próbálok legalább jól imádkozni?

„Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit!”

4. „Te ki vagy?” (Jn 1,19)

A Keresztelő tudta magáról, hogy ő kicsoda, és mennyit ér. „Én nem vagyok méltó . . .” Nagy dolog ez, mert általános emberi hiba, hogy többre tartjuk magunkat a valónál. Szinte már az élet-szentség kezdete, ha valaki rájön, hogy ő nem is olyan kiváló és jó ember. Csakhogy ez roppant nehéz dolog. Hibáinkat a hátunkon hordjuk. Sokkal könnyebben észrevevesszük mások hibáit. És talán ezt a tényt lehetne felhasználni az önismeret egyik hathatós eszközeként.

Először is ezen az alapon: Ki mint él, úgy ítél. Ezt a népi megfigyelést igazolja a mélylélektan is. Próbáld felhasználni! Igaz, kissé kellemetlen belenézni ilyen túl igaz tükörbe, nem is nagyon hiszünk neki. Pedig jobb lenne kiüríteni ezt a keserű poharat. Mert rádöbbsz, és el is ismerni, hogy bizony tökéletlen, bűnös ember vagyok, ez már félig kész út Isten felé.

Meg lehetne tenni ezt is: Gondolj néhány emberre, írd össze jó és rossz tulajdonságaikat. Abból, hogy az emberekről több rosszat vagy több jót tudsz-e elmondani, következtethetsz arra, milyen ember vagy. Aki több rosszat vesz észre, az rossz ember, mert nincs benne elég szeretet. A szeretet ugyanis igyekszik befődni a bűnök sokaságát, a jót pedig feltétlenül észreveszi. Márpedig minden emberben sokkal több jó van, mint rossz. Aki nem veszi ezt észre, gyengén áll a szeretetben. Pedig a tökéletesség mértéke a szeretet. Akiben kevés a szeretet, az keveset ér, akármilyen vallásos vagy tökéletesnek látszó különben, mert nagyon messze van a jó Istentől.

„Te ki vagy?” Jó lenne a Lelket kérve minél inkább tisztába jönni ezzel. Nehogy az Úr mondja meg neked, az ítéletkor, mert akkor már késő lesz.

5. Teljesítsd hivatásodat!

Keresztelő János pontosan tudta, mi a hivatása, pontosan tartotta is magát hozzá, és pontosan teljesítette is.

Minden ember általános hivatása, hogy Isten országát építve a földön méltóvá váljék Isten örökké boldog országára. Ez az, amiről nem szabad megfeledkeznünk. Ennek a gondolatnak kell irányítania egész életünket.

De ezen belül mindenkinek külön hivatást ad Isten. Fontos dolog ezt tudni és komolyan venni, mert ennek teljesítéséről éppen úgy számot kell majd adni az ítéleten, mint pl. a káromkodásról. Isten meg fogja kérdezni nemcsak a paptól vagy orvostól, hogyan teljesítette hivatását, de a cipésztől vagy vasesztergályostól is. A becsületes munka éppúgy kötelesség, mint a vasárnapi mise. És arról is számot kell adni, milyen feleség, milyen munkatárs, milyen apa voltál. Aki nem teszi széppé házastársa életét, az biztosan nagyobbat vétett, mint ha pénteken húst evett volna. Miért a pénteket gyónjuk meg mindig, a házastárssal kapcsolatban pedig csak panaszkodunk? Vagy kinek jut eszébe mellét verve megvalítani, hogy selejtet gyártott? Talán mosolygunk rajta, pedig bizony bűn ez is.

Az Isten országát nem lehet csak imával, misével, böjttel építeni. Minden hivatásbeli és állapotbeli kötelességem teljesítésével is ezt kell tennem. Aki ezt nem akarja megérteni, szűgyent hoz vallásunkra, szűgyent magára az Istenre. Ez pedig elég a kárhözatra.

C)

1. „Örvendezik majd feletted örömmel.” (Szof 3,17)

Jó érzés, ha valaki örül nekünk, ha örömmel várnak, ha nem tudnak tőlünk elszakadni, ha valakinek boldogság csak ránk tekinteni is. Teljes ez a jóézés, ha olyan valaki örül nekünk, akit szeretünk, vagy aki felettünk áll, vagy aki tökéletes.

Az istenhívók gyakori tévedése, hogy valamiket várnak Istentől a földi életben is, az örökkévalóságban is, de arra nem gondolnak, hogy boldogság csúcsa az lenne, ha érezném, látnám, örül nekem az Isten, és gyönyörűségét leli bennem. Ó, aki végtelenül tökéletes, gazdag és hatalmas, akit szeretni kimondhatatlan boldogság.

Nagyon száraz és örömtelen a viszonyom Istenhez, ha az adokapok alapján állok. Adom a jámborság gyakorlatait, a parancsok

megtartását; várom a földi oltalmat és az örök jutalmat. Több örömem lenne, ha így gondolnám: Olyan akarok lenni, hogy ha reámetekint Isten, „hallgasson örömében”, mint mikor az ember a túláradó örömtől szólni sem tud. Ezért teszem akarátát, ezért igyekszem növekedni kegyelemben, a Jézushoz való hasonlóságban a szentségek által.

Isten túláradó szeretetben, kimondhatatlan örömben akar találkozni velem, nem pedig valami természetfeletti vásárban. Ha ezt megértem, más, szebb, vidámabb lesz életem és vallásosságom.

2. „A te Istened közötted vagyon.” (Szof 3,17)

„Ujjongj, örvendezzél és vigadj teljes szívvel!” A boldogság korát festi Szofonías próféta. Mi ez a boldogság? „A te Istened közötted vagyon.” Ez a boldogság csúcса, sőt az egyetlen boldogság, mely képes teljesen és csömör nélkül jóllakítani az embert.

Tehát a boldogság koráról szól a Próféta. De vajon az Isten közöttünk lakásának eredménye, látható jele a bőség lesz már a földi életben? Nem. „Szegény és alázatos népet hagyok benned.” Isten a mi Szerelmesünk, aki „örvendezik felettünk, hallgat szeretetében és ujjongva vigad”. A szerelmes nem ajándékokkal, gazdagságával tesz boldoggá, hanem jelenlétével, szeretetével. A gazdag ajándék pótléka szokott csak lenni a ki nem elégitő szeretetnek. Igaz, a valódi szeretet adni is akar. Isten is ad, de földi jólétnél sokkal boldogítóbb kincseket. Isten végtelenül gazdag, de nem azért, mert nagy vagyona van. Ő önmagában gazdag. Akit boldoggá akar tenni, annak önmagát adja. Aki kicsit is megkóstolta, az tudja, micsoda boldogságot fejez ki ez a pár szó: „A te Istened közötted vagyon.”

Rajtam áll, enyém-e ez a boldogság. Csak azok tudják befogadni, akik „nem cselekszenek gonoszságot, nem beszélnek hazugságot, és szájukban nem lesz en csalárd nyelv”.

A boldogságot minden szív óhajtja. Bár minden szív tudná, hol és hogyan keresse!

3. „Szórolapátja már a kezében.” (Lk 3,17)

Isten egyszer véglegesen kettéválasztja az emberiséget, véglegesen boldogokra és boldogtalanokra. Ez életünk leglényegesebb realitása.

A szétválasztás már megkezdődött, mindenki számára attól a pillanattól kezdve, hogy felelősen tudott dönteni és cselekedni. A szétválasztás normája Jézus: Ellene vagy mellette. Egész életünk-

kel, akár akarjuk, akár nem, azt mutatjuk meg, hová tartozunk. Újra és újra kimutatjuk, kinek a lelke él bennünk: A betlehem-i pásztoroké vagy a Szentcsaládét be nem fogadóké, Heródesé vagy a Bölcséké, Jánosé vagy Júdásé, a farizeusoké vagy Magdolnáé?

Jézussal szemben nincs semlegesség. Egész életvezetésem, minden tudatos tettem, szavam döntés ellene vagy mellette. Ez a döntés érik véglegessé életem utolsó tudatos akarásával. Ezt a döntést veszi tudomásul, és ezt hirdeti ki az ítélő Krisztus.

Minden tudatos tettem mérleli a végső döntést. Nem tudhatom, melyik tettemet fogja Isten végső, egészen kiérlelődött döntésének tekinteni. Az után a tettem után pontot tesz: Halál. Ezt a döntést mondja ki végső ítéletként. Mindig úgy kell cselekednem: Lehet, hogy ezt tekinti részemről utolsó szónak az Úr.

4. *Advent régen és ma*

Milyen szépek voltak a régi adventek, hogy szerette a magyar nép! Ma már alig jelent valamit.

A régi advent varázsát az adta, hogy nemcsak a „rég jó időkre” kedves az emlékezés, hanem a régi rossz időkre is. Ezek emléke ugyanis a jelen jólétének tudatosabb élvezetéhez segít. Advent emlékezés volt a vallási értelemben vett rossz időkre, mikor még nem jött el a Messiás, mikor még kárhozatra szánt volt a bűnös emberiség. Az összehasonlítás erősítette a megváltottság örömét. Ezt élték át, mikor a hideg sötétségben bandukoltak a fényesen kivilágított templom felé, hajnali misére.

A mai ember hite gyenge már ahhoz, hogy ilyen gyermeki módon tudjon öröendezni a megváltáson. Nem hatja meg az emlékezés a régi rossz időkre. Sőt, inkább vissza akarja hozni a Krisztus előtti időt. Ismét el akar szakadni Istentől, félti tőle függetlenségét, azért inkább új bálványokat keres magának, és a földi élvezetekben keres megváltást.

Mit szólhatunk mindehhez? Csak azt remélhetjük, hogy az emberiség sem jár rosszabbul, mint az a kisfiú, aki mindenáron meg akarta ölelni az izzó kályhát. Édesanyja látta, hogy sehogysem tudja visszatartani, azért megengedte, hogy egy ujjával megérintse. A kisfiú aztán többet nem akart ölelkezni a kályhával. Azt reméljük, és azért imádkozunk, hogy a pogányság felé kapkodó emberiség is csak a kisujját égesse meg, ne többet.

Nekünk, akik hűségesek maradtunk Krisztushoz, van egy szent feladatunk. Hogy őrizzük a megváltottság tudatát, míg az ujját megégetett emberiség rá nem jön arra, hogy nem jó az annyira óhajtott istennélküliség.

ÁDVENT 4. VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 7,10—14): „Ama napokban így szólt az Úr Acházhoz: Kérj magadnak jelt az Úrtól, a te Istenedtől, akár az alvilág mélyéből, akár fenn a magasból! Erre azt mondotta Acház: Nem kérek, és nem kísértem az Urat. Erre ő azt mondotta: Halljátok tehát, Dávid háza! Kevés-e nektek, hogy terhére vagytok az embereknek, és azért terhére vagytok az én Istenemnek is? Ezért az Úr maga ad majd nektek jelt: Íme a szűz méhében fogan és fiút szül; neve Emmánuel lesz.”

Néhány exegéta Izaiás 7—12. f.-ét „Emmánuel-könyvnek” nevezi, mert a messiási jövendölések központjában az Emmánuel-Isten velünk alakja áll, aki szűztől születik. A történelmi körülményeket így írja le a próféta: „Történt pedig Acháznak, Júda királyának napjaiban, . . . hogy Rászin, Szíria királya, és Fákee, . . . Izrael királya felvonult Jeruzsálem ellen, hogy ostrom alá fogja, de nem tudták bevenni. Hírül vitték ezt Dávid házának ily szóval: Szíria Efráimban táborozik. Erre megremegett az ő szíve és népének szíve, mint ahogy megremegnek az erdő fái a szélről. Az Úr pedig azt mondotta Izaiásnak: Eredj ki Acház elé a Felső-tó vízvezetékének végéhez, a Kalló-mező irányában fiaddal Seár-Jásubbal együtt és monddad neki: Vigyázz, légy nyugodt! Kérj magadnak jelt az Úrtól . . .” (Iz 7,1 sk.) A próféta ill. az Úr arra szólítja fel tehát a királyt, hogy kérjen garanciát Istentől akár itt lent a földön, akár fent az égen. Helyesebben úgy kellene fordítani: akár az alvilág mélyéről, akár az égen. Mindkét terület olyan, hogy ott csak Isten képes valamit végbevenni. Acház a jámborság álarcát ölti magára és azt mondja, hogy nem kísérti az Urat, hisz ő anélkül is, hogy Isten csodajelekkel erősítené. Vonakodásának valódi oka az lehetett, hogy amikor elhatározta magát arra, hogy Asszíriától kér segítséget, akkor már úgyis letett arról, hogy a próféta tanácsa szerint Istenre hagyatkozzék. Isten maga határoz-

za meg tehát a jelet: a szűz méhében fogan és fiat szül és nevét Emmánuelnek fogják hívni. A „szűz” helyén álló héber szó nem jelent a szó szoros értelmében vett szűzet, hanem fejlett, házasságra alkalmas nőt, aki azonban még nem házas és így rendes körülmények között szűz. Sem a héber eredeti, sem a görög fordítások nem bizonyítják kényszerítő erővel, hogy a próféta szűzi szülésről beszél. „Egyébként is gyerekes dolog volna azt hinni, hogy a természet legelemibb törvényeivel ellentétes tényről néhány szó filológiai elemzésével bizonyítani lehet.” (Jacono) A régi keleti nyelveknek nincs is szavuk a biológiai értelemben vett szüzességre. Több magyarázó úgy véli, hogy az itt megjövendölt Emmánuel Áház egyik gyermeke közvetlen értelemben. Áház ugyanis midőn látta, hogy sok és erős ellenfele van, akik új dinasztiát akarnak alapítani, nem bízott Istenben és feláldozta fiát a Hinnom-völgyében (2Kir 16,3). De ekkor már meg is történt egy másik fiának fogantatása, aki jel lesz majd, mely mutatja, hogy Isten nem hagyta el Dávid házát és a kishitűség ellenére is valóra váltja terveit. De nemcsak a közvetlen jövőben, hanem később is: a végső időkre ígért isteni jótéteményeket is meg fogja adni egy másik Emmánuel által; közvetett értelemben tehát Krisztusra vonatkozik e jövendölés.

II. OLVASMÁNY (Róm 1,1—7): *„Pál, Krisztus szolgája, meghívott apostol, akit az Isten kiválasztott evangéliumának hirdetésére, amelyet prófétái által a szent iratokban előre megígért, Fiáról, Jézus Krisztustról, a mi Urunkról. Ő test szerint Dávid nemzetségéből született, a szentség lelke szerint azonban a halálból való feltámadásával az Isten hatalmas Fiának bizonyult. Altala nyertük a kegyelmet és az apostoli küldetést, hogy neve dicsőségére munkálkodjunk a hitért minden nép között, s ezek közé tartoztok ti is, Jézus Krisztus meghívottai.*

Üdvözlöm Rómában mindazokat, akiket az Isten szeret és a szentségre meghívott. Kegyelem és békesség nektek Atyánktól, az Istentől és Urunktól, Jézus Krisztustól.”

Jézusban beteljesedtek a prófétai jövendölések: a Dávidnak, ill. Dávid házának ígért szabadító ő, aki Dávid családjából származott test szerint. Isteni természetének méltósága, fensége igazában a halálból való feltámadásban és azt követően a Szentlélek elküldésében vált nyilvánvalóvá. A „szentség lelke” a „test”-nek viszonypárja: egyik az isteni, másik az emberi természetet jelöli. Az apostol azokat üdvözli, akiket Isten szeret — és akik ennek kö-

vetkeztében képesek arra, hogy Istent szeressék. A szeretetet Isten kezdi. Ez a liturgikus közösség összegyülekezésénél is említést és figyelmet érdemel. Továbbá az is, hogy Istennek ezt az „előzékeny” szeretetét kell utánoznunk hívővel — hitetlennel szemben.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 1,18—24): „Jézus Krisztus születése pedig így történt. Anyja, Mária, Józsefnek volt a jegyese. Mielőtt egybekeltek volna, méhében fogant a Szentlélektől. Férje, József azonban igaz ember volt, nem kívánta a dolgot bíróság elé vinni, hanem titokban akarta őt elbocsátani. Míg ezen töprengett, az Úr angyala megjelent neki álmában s ezt mondta: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert a Szentlélektől foganta gyermekét. Fiút fog szülni, kit Jézusnak nevezel, mert népét ő szabadítja meg bűneitől.”

Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által:

*Íme a Szűz méhében fogan és fiút szül.
Neve pedig Emmánuel lesz.
Ami annyit jelent: Velünk az Isten.*

Miután pedig József álmából felébredt, megtette, amit parancsolt neki az Úr angyala és magához vette feleségét.”

Az evangélista célja: Jézus csodálatos fogantatásának elbeszélése, amelyből kitűnik, hogy az Izaiásnál olvasható messiási jóvendülés Jézusban teljesedett be. A történetet részleteiben ismertnek tételezi fel és csak azokat a részleteket emeli ki, amelyek céljához fontosak.

A zsidóknál a házasságkötést tanúk előtt történő eljegyzés előzte meg, ami jogi következményeit tekintve a házassággal ért fel: pl. a jegyes elbocsátása csak váláslevéllel történhetett, a férfi halála esetén a nő özvegynek számított stb. Az eljegyzés után kb. egy évvel vezette házába a vőlegény a menyasszonyt, aki ezzel apja hatalma alól férje hatalma alá került. Nők részére az eljegyzés átlagos kora 12—12 és fél év volt, a házastársi együttélés megkezdése pedig 13 és fél—14 éves korban történt.

Amikor József megtudta, hogy Mária gyermeket vár, titokban el akarta bocsátani, mivel „igaz” ember volt. Máté nem azért nevezi igaznak, mert meg akarta tartani a törvényt és megesettnek vélt leányt nem akart feleségül venni, hanem valószínűleg azért, mert jóindulatú, megbocsátásra kész volt. Nem akarta Máriát tör-

vényszék elé állítani, hanem beérte volna azzal, hogy két tanúval aláíratja a váláslevelet és szép csendben elbocsátja. Mátéra jellemző módon az angyal álmában jelenik meg Józsefnek és felvilágosítja Máriával kapcsolatban. Ez annál is inkább szükséges volt, mert a zsidóktól teljesen idegen volt az a gondolat, hogy a Messiás másként jön a világra, mint a többi ember. Az angyal „Dávid fiának” szólítja Józsefet, mintha ezzel is jelezni akarná, hogy Dávid-ivadék mivoltának nagy jelentősége lesz: így lesz a Messiás is Dávid családjának tagja. (Érdekes párhuzam: Jézus a fogadott fiúságot szerezte meg nekünk — ő sem volt vérszerinti Dávid-ivadék.) Jézus nevének héber megfelelője a Jehosua, ill. rövidebb formájában Jesua = Jahve az üdvösség. Máté rámutat, hogy a szüzi fogantatással Izaiás jóvendölése teljeseedett be. Ez volt számára a leglényegesebb közölnivaló.

B)

I. OLVASMÁNY (2Sám 7,1—5,8b—11,16): *„Történék pedig, hogy mikor a király már a palotájában lakott s az Úr már nyugodalmat szerzett néki mindenfelől valamennyi ellenségtől, így szólt a király Nátán prófétához: Nem látod-e, hogy én cédruspalotában lakom, az Isten ládája pedig bőrök között vagyon? Mondá erre Nátán a királynak: Eredj, tedd meg mindazt, ami szándékodban van, mert az Úr veled vagyon. Ím azonban még az éjjel szózatot intéze az Úr Nátánhoz, mondván: Eredj s mondd szolgámnak, Dávidnak: Ezt üzeni az Úr: Hát te házat akarsz építeni nekem lakásul? Én elhoztalak téged a legelőről, a juhok mögül, hogy népem, Izrael fejedelme légy s veled voltam mindenütt, ahol csak jártál s kipusztítottam minden ellenségedet színed elől s oly nagy nevet szereztem neked, mint a föld nagyjainak neve. Nos, én népemnek, Izraelnek helyet szerezek s elültetem, hogy ott lakjék s ne háborgassák többé s a gonoszság fiai ne nyomorgassák többé, mint azelőtt, attól a naptól fogva, hogy bírakat rendeltem népem, Izrael fölé. Nyugodalmat adok tehát neked minden ellenségedtől s ím előre megmondja neked az Úr, hogy házat alkot neked az Úr. Allandó lesz házad és királyságod mindörökké színed előtt és szilárd leszen trónod mindenkor.”*

„Színed előtt” helyett a görögben „szíнем előtt” áll.

Ez a jóvendölés elsődlegesen Dávid földi királyságának örököseire vonatkozik, de ezek az utódok csak előképei az igazi, egyet-

len Utódnak, akiben az ígéretek a legteljesebb mértékben valósulnak meg. Jézus uralkodik Dávid házában mindörökké és országának nem lesz vége.

II. OLVASMÁNY (Róm 16,25—27): *„Testvérek, annak (pedig), akinek hatalmában áll megerősíteni benneteket evangéliumomban, a Jézus Krisztusról szóló tanításban, amelyet annak a titoknak kinyilvánításában, amelyre ősidők óta csend borult, de amelyet most az örök Isten parancsára a próféták írásai kinyilatkoztattak, és minden nemzet előtt ismertté tetek, hogy a hit befogadására eljussanak:*

*Neki, az egyedül bölcs Istennek
Dicsőség Jézus Krisztus által
Örökkön-örökké. Amen.”*

Isten nem akkor határozta el az emberiség megváltását, amikor az első emberek magukat és utódaikat bűnössé tették öelötte, hanem öröktől fogva. A hit kapcsol össze bennünket Isten örök szándékával. A hit Jézus Krisztusban, aki által dicsőítjük, szeretjük, szolgáljuk a mennyei Atyát. Az ádvent azt a korszakot idézi emlékezetünkbe, amikor az emberiség nagy része egyáltalán nem, vagy csak nagyon homályosan ismerte az üdvösség titkát, mert kinyilatkoztatás híján meg sem ismerhette. Egyre kevesebb az ilyen ember. De sok van olyan, aki nem tudja vagy nem akarja elfogadni a kinyilatkoztatást. Az egyház élete és az egyes hívek élete kell, hogy ezt megkönnyítsék számukra. A szentmisén szeretetünk közösségébe kell fogadnunk azokat is, akik még nem dicsőítik Istent Jézus Krisztus által.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 1,26—38): *„A hatodik hónapban az Isten elküldte Gábor angyalt Galilea Názáret nevű városába egy szűzhöz, aki jegyese volt egy Dávid házából való férfinak, Józsefnek és Máriának hívták. Az angyal belépett hozzá és megszólította: „Örülj te, kegyelemmel elhalmozott! Veled van az Úr. Minden asszonynál áldottabb vagy.” E szavak hallatára Mária meghökkent és gondolkozni kezdett rajta, miféle köszöntés ez. Az angyal így folytatta: „Ne félj Mária! Kegyelmet találtál az Istennél. Anyává leszel, fiút szülsz, és Jézusnak fogod elnevezni. Fiad nagy lesz és a Magasságos Fiának fogják hívni. Az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját és uralkodni fog Jákob házán örökké, s országának nem lesz vége.” Mária megkérdezte az angyalt: „Hogyan*

válík ez valóra, mikor férfit soha nem ismerek?” Az angyal ezt válaszolta: „A Szentlélek száll rád és a Magasságos ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő Szentet is az Isten fiának fogják hívni. Lásd, rokonod, Erzsébet is terhes lett öregségében, s már a hatodik hónapban van, noha meddőnek mondják, mert az Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária így válaszolt: „Az Úr szolgálója vagyok, teljesedjenek hát be rajtam szavaid.” Erre az angyal eltávozott.”

Mitán a meddőnek tudtul adta az angyal, hogy fia fog születni, most a szűzhöz küldi el követét az Isten hasonló üzenettel. Bizonyára nem véletlen, hogy Lukács Zakariással kapcsolatban azt írja, hogy megjelent neki az angyal, míg Máriához: bement. Közeledik az Úr jövetele a világba, a megtestesülésben. Zakariást szent helyen: Jeruzsálemben, a templomban éri a jelenés, míg Máriát a hírhedt Názáretben. („Jöhet-e valami jó Názáretből?” Jn 1,46) Názáret pedig Galileában fekszik, a mindenféle népség lakta területen. Olyanok is lakják nagy számban, akik nem is tartoznak a szövetséghez. Ezek között lakik Mária, és már ez a körülmény is arra utal, hogy a Messiás nemcsak a választott néphez jön, hanem minden emberhez. Zakariás a templomban van, az oltár mellett, az illatáldozatot akarja bemutatni, ami igen valószínűleg egy papnak az életében csak egyszer fordult elő, tehát papi pályafutásának mintegy koronája, — várja a Messiást és hírül adják neki az Előfutár születését. Mária az egyszerű názareti házban szintén a Messiást várja és hírül adják neki az Isten Fiának fogantatását és születését. A régi szertartás, templom, áldozat, papság elvesztette jelentőségét.

Az angyal köszöntő szavának megértéséhez figyelembe kell vennünk, hogy a próféták Sion leányát, azaz Izrael népét köszöntötték így Messiást-hirdető jövendöléseikben (Joel 2,21—23; Szof 3,14; Zak 9,99). Máriában tehát mintegy megtestesül a Messiást-váró zsidóság és a beteljesüléskor a jövendöléseket idézve köszönti őt az angyal.

Kegyelemmel elhalmozottnak nevezi az égi küldött Máriát, míg Zakariásról és Erzsébetről azt emeli ki a szentírás, hogy szentül éltek, buzgón imádkoztak gyermekért. Az új üdvösségi rend, mely Mária anyaságával kezdetét veszi, nem az emberi érdemek méltányolása révén jött létre, hanem teljesen Isten jóságából, kegyelméből. Tagjává is kegyelemből leszünk ennek az új országnak és nem érdemeink alapján.

„Veled van az Úr.” Hasonló bátorításban volt részük az üdvtörténet nagy alakjainak: Mózesnek (2Móz 3,12), Gedeonnak (Bír

6,12). E biztatásból is sejtheti a szentírást jól ismerő Mária, hogy nagy feladatot bíz rá az Úr.

„Minden asszonynál áldottabb vagy.” Hasonló dicséretben részesült Jahel, a hőslelkű asszony, aki népének ellenségeit megsemmisítette (Bír 5,24), Judit, aki levágta Holofernesz fejét (Júd 13,18 sk.). Mária tehát a választott nép hőslelkű asszonyainak sorába tartozik: ő hozza majd világra a legfőbb ellenség legyőzőjét.

Azok a szavak, amelyekkel hivatását közli Máriával az angyal, Izaiás jövendölését juttatják eszünkbe (7,14), amint Zakariášhoz intézett szavai is az Előfutásra vonatkozó Izaiás-szövegre utaltak.

Mária kérdésére, hogy hogyan történik ez, az angyal a Szentlélekre hivatkozik, aki életet adó és rendező erő. Egyszersmind az is benne rejlik ebben a tényben, hogy az új ország ill. szövetség tagjai nem a test ösztönéből, hanem a Lélek erejéből fognak (újíj)szülni. A szövetség sátorát felhő borította be, jelezve, hogy ott lakik az Isten. A Salamon építette templomot is felszentelésekor felhő árnyékolta be, annyira, hogy a papok nem tudták szolgálatukat végezni. (2Móz 40,34, ill. 3Kír 8,11) Mária az Isten temploma lesz, benne fog lakni az Isten.

Erzsébetre, idős rokonára is hivatkozik Mária előtt az angyal. Erzsébet Lévi törzséből származott, tehát Mária is. Abban az időben eléggé elterjedt az a nézet, mely szerint két messiás lesz: egy királyi, Dávid házából és egy papi, Lévi törzséből. Isten terve azonban az volt, hogy e kettőt: a királyi és papi méltóságot egy személyben egyesíti.

Mária szabadon vállalkozott az Istentől neki szánt feladatra. Az igazán nagy dolgokat mi is akkor visszük végbe, amikor igent mondunk Isten akaratára.

Szívedben is, a hívek közösségében is a Szentlélek erejéből Krisztus formálódik. Az ádventi boldog várakozás arra is vonatkozik, amikor mindkettő nyilvánvaló lesz majd. Te is, talán az a szűkebb közösség is, amelyben élsz, mint katolikus, éppen olyan reménytelen helyzetet jelent ebből a szempontból, mint Názáret és Galilea. A te dolgod az, hogy Máriához hasonlóan igent mondj Isten akaratára.

C)

I. OLVASMÁNY (Mik 5,2—5a): *„Te, Efráta Betlehemje kicsiny vagy ugyan Júda ezrei között; mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövendő uralkodója, aki kezdettől fogva, az örökkévalóság napjaitól fogva származott. Ezért átadja őket ellenségeiknek, addig az időig, melyben szülni fog az,*

akinek szülnie kell; és testvéreiknek maradékai visszatérnek Izrael fiaihoz. És ő majd odaáll és legeltet az Úr erejével, az Úrnak, az ő Istenének fenséges nevében, és ők biztonságban lakoznak, mert ő akkor nagy lesz a föld széléig. És ő lesz a béke.”

A próféta az asszír elnyomástól való szabadulást összekapcsolja a messiási korrall. Bethlehem kicsinysége nem akadályozta annak, hogy a legnagyobb, a Messiás szülessék benne. — Juda ezrei helyett Juda nemzetségeit kell fordítani. A Vulg.-ban és az arra támaszkodó magyar fordításban a Messiás örök létéről van szó, viszont a héber szöveg úgy is érthető, hogy ő nem közönséges halandó. Mikeás ebben a részben nyilván szem előtt tartja Izaiást (9,6) és az ott megjövendölt „szűz”-re céloz azzal, hogy „szülni fog az, akinek szülnie kell”, míg az „örök Isten” messiási címet így írja körül: „aki kezdettől fogva, az örökkévalóság napjaitól fogva származott.” Sem Izaiás, nem Mikeás szövegét nem tekintik úgy a szentírásmagyarázók, mintha ezekből a Messiás örökléte bizonyítható volna, csupán hosszú időtartamot értenek. A szakasz befejező mondata is párhuzamos Izaiás szövegével. (Vö. Karácsony, éjféli mise, I. olv.) A Messiás uralma alatt megvalósul a világbéke.

Mt 2,4—6 alapján nyilvánvaló, hogy a zsidók ezt a jövendölést a Messiásra értették, hiszen Heródes kérdésére, hogy hol kell születnie a Megváltónak, ennek alapján feleltek.

A békével fordított zsidó szónak olyan gazdag a jelentéstartalma, hogy aligha lehet azt más nyelvben egy szóval visszaadni. A Septuaginta több, mint 25-féleképpen fordítja. A béke ellentéte a Bibliában nem a háború (az is salom = béke lehet, ha jól, jó cél érdekében vezetik), hanem mindaz, ami akár az egyes ember jó közérzetét, akár az emberek közötti jó viszonyt veszélyezteti. A bűn Isten és ember között rontotta el a jóviszonyt; a Messiás elsőrangú feladatai közé tartozik tehát ennek helyreállítása. A Messiás a béke fejedelme, de a békét harc árán tudja helyreállítani (Joel 3,9sk.): háborúval semmisíti meg a háborút.

II. OLVASMÁNY (Zsid 10,5—10): *„Testvérek, amikor Jézus a világba lép, így nyilatkozik:*

*Aldozatot és ajándékot nem kívántál,
De embertestet alkottál nekem,
Nem kedves előtted az engesztelő és égő áldozat.
Ezért így szóltam: Nézd, jövök, Istenem,
Hogy teljesítsem akaratomat,
Amint a könyvtékercsben rólam írva van.*

Először tehát ezt mondta: „Áldozatot, ajándékot, engesztelő és égő áldozatot nem akartál és nem telt benne kedved”, jól-lehet ezeket a törvény írta elő. Azután így folytatta: „Jövök, hogy teljesítem akaratomat.” Eltörli az elsőt, hogy helyébe állítsa a másodikat. E szerint az akarat szerint Jézus Krisztus testének feláldozása által egyszer s mindenkorra megszentelődünk.”

A régi áldozatokban sem az áldozati tárgy nem képviselt olyan értéket, nem volt olyan szent, hogy Isten lekötölte volna, sem az áldozatot bemutató ember lelkilete nem volt hiánytalan. A próféták, a zsoltáros ismételten kifogásolják a bűnbánat, irgalmasság stb. hiányát az áldozatot bemutató emberekben. Jézus tökéletes áldozatot mutat be, mert tökéletes engedelmességgel, szeretettel adja át magát a mennyei Atyának. Azért jött el a földre, hogy ezt az áldozatot bemutassa és számunkra is lehetővé tegye az abba való bekapcsolódást.

Legalább a szentmisében tudatosítsuk ezt az igazságot. Imánk, áldozatunk értéke, természetfeletti ereje Krisztus áldozatából van. A vasárnapi szentmisehallgatásban foglaljuk össze és bele az egész hét minden imáját, szenvedését, munkáját.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 1,39—45): „Mária még ezekben a napokban útnak indult és a hegyekbe sietett, Juda városába. Zakariás házába tért be és üdvözölte Erzsébetet. Amikor Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, örömeiben mozogni kezdett méhében a gyermek, maga Erzsébet pedig eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy az asszonyok között és áldott a méhed gyümölcse! Hogy lehet az, hogy Uramnak anyja látogat el hozzám? Lásd, az örömtől, mihelyt meghallottam köszöntésed szavát, megmozdult méhemben a gyermek. Boldog, aki hisz annak a beteljesedésében, amit az Úr mondott neki.”

Különösen jelentős szt. Erzsébet utolsó mondata: „Boldog, aki hisz . . .” Nem a testi anyaság egymagában, hanem a hitből fakadó engedelmesség, amivel erre vállalkozott, teszi igazán boldoggá a Szűzanyát. Jézus hasonló értelemben beszélt, amikor szülőanyja boldogságát irigyelte egy asszony a hallgatóságból: azok az igazán boldogok, akik Isten ígését hallgatják és meg is tartják (Lk 11,17). Az ószövetségi választott nép üdvörténete is egy embernek nagy hitével kezdődik. Ábrahám otthagyta Úr Kaldeust, ahol pedig jó dolga volt és elment az ismeretlenbe, csupán csak azért, mert hitt

Isten szavának; ment terméketlen feleségével, Sárával abban a biztos hitben, hogy népes ivadékkal fogja megáldani az Isten. Ábrahám hitte, hogy a terméketlen nő szülni fog, Mária hitte, hogy szűzen szülni fog, méghozzá a világ Üdvözítőjét.

A II. Olv. Jézus engedelmességére, az evangélium Szűz Máriára irányítja figyelmünket. Szűz Mária előre kapta meg Krisztus kegyelmét, de előre is azonosult fia alázatos engedelmességével. Adventi várakozásunk akkor nem hiábavaló, ha szívünket idomítgatjuk és egyre alkalmasabbá igyekszünk tenni Jézus engedelmességének, alázatos önküresítésének, egész lelkületének befogadására.

A kicsinyek kiválasztásáról és felmagasztalásáról is beszélnek ezek az olvasmányok. Jézus önként kicsivé tette magát, az Atyára bízta, hogy megdicsőítse őt. Ami megjárt nek, azt ki is akarta érdemelni, az Atyától akarta kérni és elfogadni. Adventi magatartásunk lényeges elemei: alázatos, engedelmes, az Atya iránt odaadó lelkület.

Az eucharisztia ünneplésénél gondoljunk arra, hogy milyen készséges, segíteni akaró lelkület volt Szűz Máriában, mellyel szt. Erzsébetet felkereste és segítségére volt. A testvériség megerősödése a szolgálatkészség gyarapodását is jelenti. Ha többre nem telik, akkor legalább egy-egy jó szóval örömet szerezni, vigasztalást nyújtani. Jézust vinni szívünkben az emberekhez. Isten földi örömet és boldogságot is ad annak, aki őszinte szívvel törekszik másoknak örömet szerezni.

II. TEOLÓGIA

Jézus az ígért Messiás

A keresztény hitvilág középpontjában Jézus Krisztus áll. Istenben sokan hisznek. A mohamedánok is, a hinduk is, a kínaiak is és — ne lepődj meg — hisznek még a pogányok is. Mi keresztények, protestáns és keleti keresztények egyaránt, túl azon, hogy Istenben hiszünk, hiszünk Jézus Krisztusban, az Isten Fiában, akit elküldött megváltásunkra. Istenünkhöz és Atyánkhoz Jézus Krisztus nyitotta meg az utat, és csakis általa, az Ő segítségével juthatunk el hozzá. Ezért bízunk benne és hagyatkozunk Urunk Jézus Krisztus örök életet szerző irgalmára (Jud 21). A megváltó Krisztusba vetett hitünk nemcsak megszületéséig, fellépéséig nyúlik vissza, hanem az ószövetségi zsidó népig. Az ószövetség prófétáinak jövődölései, a zsidó nép messiási reményei táplálják a megváltó Krisztusba vetett hitet.

Az Isten kiválasztotta a zsidó népet és úgy intézkedett, hogy ez a nép adja a Megváltót, a Messiást az egész emberiségnek. Isten különleges jóindulatát élvezte a választott nép. Isten törvényekkel és szigorú szabályokkal irányította. A zsidó nép vezető egyéniségei a pátriárkák és a próféták látnoki szavakkal nyilatkoznak az eljövendő Messiásról. Szt. Pál dagadó öntudattal sorolja fel a zsidó nép kiváltságait: „Övék az istenfiúság, a dicsőség, a szövetségek, a törvényadás, az istentisztelet és az ígéretek. Övék az atyák, és test szerint közülük származik Krisztus, aki mindennek fölött való, mindörökké áldott Isten.” (Róm 9,4—5)

A jövődölés és teljesedése

A Messiásról szóló jövődölések meglehetősen homályos kijelentések. Mikeás próféta pl. így jövődöli meg Jézus szülőhelyét: „És te Efráta Betlehemje kicsiny vagy ugyan Juda ezrei között, mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövődó uralko-

dója . . .” (Mik 5,2) A zsidó írástudók, mint említettük, számon tartották ezt a jövődölést és ennek alapján irányították a napkeleti bölcseket Jeruzsálembe.

Abban mindvégig bizonyosak voltak, hogy a Messiás Dávid király családjából származik. Isten egykor azt ígerte Dávidnak, hogy a királyi ház hatalma megszilárdul és állandó lesz a király halála után is. Így fogalmazta meg a korabeli krónikás: „állandó lesz háza és királyságod mindörökké színed előtt és szilárd lesz trónod mindenkor.” (2Kir 7,16) Egy kicsit fellengzősnek tűnő kitételek a „mindörökké” meg a „mindenkor”. Hol van az a királyi család, amely képes megőrizni hatalmát mindörökké? Egyetlen kivételes esetben mégis megvalósult: Jézus Krisztus esetében. A Dávid házából származó Jézus kezébe tette le Isten az egész emberi nem és nemcsak a zsidóság üdvössége feletti hatalmat. Az angyal így közölte mindezt Máriával: „Az Úristen neki adja atyjának, Dávidnak trónját és uralkodni fog Jákób házában örökké, s országának nem lesz vége.” (Lk 1,33) Jézus Krisztusé lett minden hatalom az égen és a földön. (Mt 28,18) Ő valóban király, csak-hogy országa nem evilágból való (Jn 18,36). A jövődölések nem egészen úgy teljesedtek be, ahogyan azt a zsidó nép várta és ahogyan elképzelte. A Messiás evilági, földi hatalmából semmi sem lett.

Ha az elmondottakat átgondoljuk, akkor a zsidóság állásfoglalása Jézussal szemben más megvilágításban áll előttünk. Meg tudunk érteni és magyarázni sok mindent, amiben eddig csak megátalkodottságot és makacs elutasítást láttunk. Ahogy minden szerelemben, minden kapcsolatban van kibogozhatatlan tényező, van titok, úgy az Isten és a zsidó nép kapcsolatában is.

A leggyakrabban idézett jövődölések közé tartoznak Izaiás híres szavai a Messiás szüzi anyjáról. Izaiás az ellenségtől szorongatott királyi család, Akáb családjának vigasztalására és bátorítására szánta szavait. Az értelmük: ne aggódjatok, a királyi ház nem pusztul el, Isten velünk van. Kézzelfogható jele az isteni segítségnek, hogy íme az utód, a trónörökös rövidesen megszületik! Ugye milyen világosak, milyen érthetőek így Izaiás szavai? Csakhogy mögöttük egy mélyebb értelem is rejlik! Izaiás ezt a mélyebb értelmet is hirdette. Eszerint Isten végleges hatalmának kinyilvánulását, az Istentől nyert szabadulás napját is egy fiúgyermek születése jelzi, aki egy szűztől vesz életet. Az írástudók hagyománya előtt sem volt kétséges, hogy Izaiás szavai nyilvánvalóan a Messiásra vonatkoznak.

Jézus Krisztus édesanyja, a názáreti Mária még leány, amikor az angyal hírül adja neki, hogy ő Isten választottja. Nem is érti,

hogyan lehet édesanya, mikor nem ismer férfit? Megnyugszik, amikor megtudja, hogy nem a test és vér indulatából, hanem a Szentlélektől fogamzik meg szíve alatt a gyermek. József, Mária jegyese semmit sem tud az angyali jelenésről. Amikor el is mondja neki az angyal az Isten tervét, akkor sem tudták azonnal, mit is kíván igazában tőlük a Mindenható. Legfeljebb sejtették, hogy pl. teméntelen áldozat vár rájuk.

Jézus messiási öntudata

Egy pillanatig sem lehet vitás, hogy Jézus tudatában volt messiási küldetésének. Arról azonban már lehet beszélni, hogy mikor, milyen körülmények között vallotta magát annak. Az Újszövetségben 55 alkalommal fordul elő a Messiás név, helyesebben annak görög megfelelője: Krisztus. Igaz, legtöbbször az evangelisták nevezik így. Életének sorsdöntő pillanatában, a főtanács előtt, a legrégebbi evangélista, szt. Márk szerint, Jézus is nyíltan Messiásnak mondja magát (Mk 14,61). Pilátus előtt is megerősíti ezt a kijelentését azzal, hogy nem utasítja el a „zsidók királya” címet (Mk 15,2). Ennél beszédesebb bizonyítékra nincs is szükség.

Egyébként felesleges kijelentésekre vadászni, hiszen nyilvánvaló, hogy Jézus Messiásnak tartotta magát, a nép és annak vezetői tudták ezt róla. Éppen ez okozta vesztét. Ha nem tekinti magát Messiásnak, akkor miért támadnak ellene, akkor miért vállalná a kereszthalált? Könnyen érthető azonban, hogy nem kérkedett úton-útfélen messiási küldetésével, mert a szó, a pusztá szó megütközést, visszatetszést szülhet a népben. Ne feledjük egy percig se, hogy ők másféle Messiásról álmodoztak. Jézus magatartásával, csodáival, tanításának meggyőző erejével akart elismerést aratni. Külső megjelenésében ugyan messze esett a nép elképzeléseitől, de szavaiban, fellépésében messiási erő sugárzik. Az Ács Fia királyként viselkedett. Úgy beszélt, mint akinek hatalma van (Mt 7,29). Szuverén úr volt élet és halál, sorsok és szokások felett. Isten nevében, Isten hatalmával intézkedett, tanított, változtatott meg törvényeket. Kell még bizonyítani, hogy tudatában volt messiási küldetésének? Pedig lehetne érvelni abból is, hogy a próféták jövődölései mind a legutolsókig Jézus életében teljesedtek be. Szt. Máté egyenesen azt a feladatot tűzte célul maga elé, hogy kimutassa, Jézus életében beteljesednek a próféták jövődölései.

Jézus Krisztus a közvetítő ég és föld között

Jézus Krisztus megváltói életével és halálával kaput nyitott nekünk az Atyához. Ő maga a kapu, az egyetlen ajtó. „Én vagyok az ajtó. Aki énrajtam megy be, üdvözülni.” (Jn 10,9) Sőt, maga Jézus a találkozás, a kibékülés, mert az Isten és az ember benne, az ő istenemberi személyében boldog örömmel egymásra talált. Elszakíthatatlan örök barátságban és egységben.

Jézus Krisztus testével-lelkével fölment a mennybe és Isten trónján ül. Szemtől-szembe az Atyával képviseli a mi ügyünket. Szünet nélkül közbenjár értünk. Benne most már örökre egyesülve marad az Isten és ember.

Jézus az egyetlen közbenjárónk. Nem lehet több és nem is lehet más. Az Atya csak vele áll szóba, csak őt hajlandó meghallgatni, mivel egyedül Jézusban találja meg a saját arcának vonásait, egyedül benne ismer magára. Jézus Krisztus ugyanis a láthatatlan Isten képmása. És azért áll csak vele szóba, mert csak ők értik meg egymást és beszélnek „isteni nyelven.” Hiszen Jézus Krisztus öröktől fogva az Atya Igéje, akivel örök és meg nem szűnő társalgást folytat. Az ember mégsincs kizárva ebből az isteni párbeszédből. Mert amikor az Atya Jézussal szóba áll, akkor az emberrel beszél, és amikor Jézus szól, akkor az ember szól.

Keresve sem találhatnánk alkalmasabb közbenjárót Jézus Krisztusnál. Ő ismeri természetünket, annak gyengeségét, fogyatékosságait. Tisztában van azzal, mit várhat tőlünk. Ismeri az emberi lét nyomorát, megkóstolta a kint, a kiszolgáltatottságot, az élet legaljára jutott. Ember, mint mindegyikünk.

Jézus Krisztus pusztja jelenlétével is közbenjár értünk. Kereszthalálával szerezte meg Isten bocsánatát. Kereszthalálának sebei ott ragyognak kezén, lábán és oldalán. Szünet nélkül az Atya elé tárja ezeket a sebeket és ezzel meg nem szűnő irgalomra ösztönzi. Azt sem felejthetjük el, hogy itt a földön számtalanszor tanújelét adta jó szívének, ki nem fogyó szeretetének. Maga volt a szeretet és a jóság. Szüntelenül körüljárt jót cselekedvén. Ez a felfoghatatlan emberszeretet lobog benne most is.

Örömmel vesszük ezért tudomásul, hogy az egyetlen közvetítő Isten és ember között „az ember Krisztus Jézus, aki önmagát adta mindenekért váltságul”. (1Tim 2,5—6)

Jézus Krisztus közvetítő szerepét a történelem útjain az egyházban hajtja végre. Az egyházon keresztül áramlik Jézus megváltó kegyelme minden kor embere felé. Nem arról van szó, hogy az egyház megkerüli Krisztust, pláne feleslegessé teszi. Hiszen

Krisztus hat az egyházban, ő fejt ki benne a szentségek révén üdvözítő erejét.

Jézus Krisztus megváltó kegyelme áramlik át az egyház tagjain és fűz egybe valamennyiünket az egyetlen fő, Jézus Krisztus életető erejében. Egy fő alatt egyesülünk és valósággal egybe tartozunk. Benne, a főben mindnyájan utat találunk az Atyához. Ő, a fő szól helyettünk, tagok helyett. Pontosabban: a mi fájdalmunk, kérésünk, panaszunk, hódolatunk szól belőle. Mi tehát általa, az ő szájával terjesztjük kéréseinket az Atya elé. Így lesz érthető az Atya fülének a mi szavunk. Jézus Krisztusban az egyház áll a Mindenható trónja előtt. Bármit terjesztünk az Atya elé, mindig „a mi Urunk Jézus Krisztus által” tesszük.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Mit jelent Megváltó?*

Megváltó: Aki megszabadítja az embereket valamitől, ami akadályozza boldogságukat. Semmelweis az anyák megváltója. Megváltók a szabadsághősök, a társadalmi igazság harcosai stb. Egyénileg megváltásnak érznek az emberek valami nagy szerencsét, ami megszabadítja őket gondjaiktól, súlyos betegségből való gyógyulást, reménytelen helyzetekben magát a halált is.

Mindez a megváltás csak részproblémákat old meg, nem hoz egyik sem teljes boldogságot. Ezt csak az Istennel való egyesülés adhatja meg. Teljes értelemben tehát csak az a Megváltó, aki elhárítja, megszünteti Istennel való egyesülésünk minden akadályát. Ennek pedig egyetlen akadály van, a bűn. Az tehát a Megváltó, aki elveszi a világ bűneit.

Ilyen Megváltót csak Isten adhat, mivel a bűnöket csak Isten veheti el tőlünk. Ő a sértett, egyedül ő bocsáthat meg. Az Istentől küldött Megváltó már eljött: Jézus Krisztus. Elvette a világ bűneit, elégtételt nyújtván Atyjának kereszthalálával, és lehetővé tette felvételünket a Szentháromság boldogságába, mivel elküldötte Szentlelkét, aki szentté, az üdvösségre alkalmassá tesz bennünket.

Ne várjam megváltásomat pénztől, szerelemtől, gyermekeimtől, orvosoktól stb. A valódi és egyetlen boldogságot Jézus hozta, csak általa szerezhetem meg magamnak.

2. *Szűz és anya*

A szűz magányos ember, mert az ember magányosságát csak a házastárs tudja feloldani. Sok ilyen magányos ember van. Nemcsak azok, akik hivatásuk miatt választják a szüzességet, hanem az özvegyek, az elhagyott házások, vagy, akik valami okból nem is kötöttek házasságot.

Isten szava: Nem jó az embernek egyedül lennie, nem jó a magányosság. Jézus a szüzességet nem is a magányosságért ajánlotta. Hanem azért, hogy a szüzességre hivatott teljesebb értelemben lehessen az Úré.

Mindenkinek, aki bármilyen okból magányos, nemcsak jó, de kötelessége is feloldania magányosságát, mert ez hozzátartozik az emberség tökéletességéhez. Ez a magányosság Jézusban oldható fel. Ő lehet az ember Jegyese, Testvére, Gyermeke, mindene. Hogyan? Ha cselekszi Isten akaratát. Ez pedig a szeretet. A magányos magányossága feloldódik, mert bár egy személyt nem szerethet, mégis szerethet egy Valakit: Jézust, mégpedig minden emberben.

A magányos nem lehet egy valakinek mindene, legyen tehát mindenkinek mindene. Így lesz lelkiileg apává, anyává. Aki tehát magányos, az ne várja a szeretetet, hanem adja. Akár elfogadják, akár nem. Csak arra ügyeljen, hogy ezt a szeretetet ne ennek vagy annak, hanem Jézusnak adja. Csak így menekülhet meg a csalódásoktól és a bűntől. Nehéz ezen a téren az önellenőrzés. Talán egyetlen módja, ha arra ügyelek: Ne legyek személyválogató. Tehát mindenkit, és nem zárok ki senkit. A személyválogatás azt jelentené, hogy a szeretetből átcúsíztam az önszeretembe, hiszen a „nekem jót” keresem.

Mindez nem sikerülhet sok ima nélkül.

3. „*Test szerint Dávid nemzetségéből született.*” (Róm 1,3)

Jézus a zsidó népből született. Miért pont abból? Isten mindig hangsúlyozta: A kegyelem kegyelem, vagyis ingyenes ajándék. Izrael kiválasztása is az. Nem egy nép kiválóságát akarta jutalmazni az Úr. És hogy ne is értelmezhezzék így, nem egy már meglévő népet választott ki Isten, hanem a népek tengerében ő maga, közvetlen beavatkozással hozott létre egy kis népet, apró országot, melyre vonatkozóan előre szerződést kötött e nép ősatyjával, Ábrahámmal. A nép története bőségesen mutatja, hogy nem is tudott volna megmaradni, ha az Úr nem őrzi, óvja csodálatos módon.

Hitünk erősítésére szolgál: Ez a kicsi, nem különösképpen tehetséges nép egyedül bírt helyes fogalommal Istenről. Egyedül neki voltak olyan kimagasló személyiségei, mint a próféták, egyedül neki van olyan csodálatos ősi könyvgyűjteménye, mint az ószövetségi Szentírás 45 „kötete”. Mindez érthetetlen lenne Isten különös beavatkozása nélkül. Megtörténtek az ószövetségi csodák? Magának az ószövetségi népnek az élete nyilvánvaló csoda.

Jézus hite, vallása, melyet csíraszerűen hordozott a választott nép, ezek szerint Istentől ered.

A keresztény vallás palántanevelő melegágya a zsidóság volt, csak mikor Jézus vallása elnyerte teljességét a Szentlélek kiáradásával, akkor ültette át Isten a világ kertjébe. A választott népre gondolva imádjuk Isten bölcsességét, erejét, szeretetét, irgalmas jóságát.

4. Szent József ádventje

Józsefnek megvoltak az álmai jegyesével kapcsolatban. Ezeket az álmokat megsemmisíteni látszott az élet. Kiderült azonban, hogy Isten a szép álmok helyett kimondhatatlanul szebb valóságot ajándékozott neki. Ha az én álmaim dőlnek össze, kétségbeesés és zúgolódás helyett imádságos lélekkel kutassam, mi lehet velem Istennek sokkal szebb terve!

Isten híradása Józsefnek öröm, de ugyanakkor feladat, súlyos követelés: Önfegyelmet, szolgálatot, a szenvedések vállalását kívánja. Isten nekem is kimondhatatlan örömet készít, de az ára is ugyanaz: Önfegyelem, Isten ügyének szolgálata, a keresztút vállalása. Ezt egyetlen hivatásban sem kerülhetem el.

Földi megdicsőülésben nem volt része Józsefnek, de Jézus szíven pihenve távozott Isten országába. Kívánhatok-e magamnak többet?

5. „Igaz ember volt.” (Mt 1,19)

Aki nyelvében nem hibázik, az az Írás szerint tökéletes ember. József az volt, mert nem híresztelte el Máriát, bár látszólag minden ellene szólt. A rosszat, amit másról megtudunk, akkor sem szabad kibeszélni, ha akármennyire is igaz. Elég a főszabályra gondolni: Amit magadnak nem akarsz . . . Nem szabad tehát elrabolnom mások becsületét, mégha az a másik „nem érdemli” is. Mint ahogy a pénzét sem szabad elrabolnom, mégha nem is érdemli meg a fizetését, vagy ha éppen hamis úton jutott is hozzá.

De József igaz embersége még inkább megmutatkozik abban, hogy nem is hitte el Máriáról a bűnt. Megmagyarázni sehogyan sem tudta, hogyan kerülhetett áldott állapotba, mégsem hitte, hogy házasságtörő. Ki mint él, úgy ítél. József ítéletével (= Mária ártatlan) saját magáról mondott ítéletet. Minden ember így van. Így veszi Isten is. „Ne ítéljete, hogy meg ne ítéltessetek!”

Ha méltó akarsz lenni Jézushoz és Máriához, légy olyan, mint József. És számíts arra, hogy olyanná lenni nehéz és hosszú út, keserves és lassú átalakulás műve.

B)

1. *Dávid király*

Isten Dávid királyi házából támasztotta a Megváltót. Ezzel az egykori betlehemi pásztorgyerek „oly nagy nevet szerzett, mint a föld nagyjainak neve.” Közeli kapcsolatba kerülni Jézussal még nem az igazi kiválasztottság, még nem életszentség. Jézus nemzetségfájának nem egy tagja bizony nagyon is érdemtelen személy. Dávid király méltó volt a nagy kitüntetéshez. Igaz emberségének néhány vonása:

Istenben bízott, nem a maga erejében, de Istenben feltétlenül. Így győzte le Góliátot, így tette naggyá népét.

Tisztelte a tekintélyt, mégha azt méltatlan ember viselte is. Tisztelte a király tekintélyét, még személyes ellenségében is (Saul).

Bűneit elismerte, bűnbánatot tartott egyetlen figyelmeztető szóra. (Uriás elleni bűne.)

A kegyelem révén mi közelebbi kapcsolatba kerültünk Jézussal, mint Dávid király, hiszen Jézus Lelke él bennünk. Legyünk méltókká ehhez a kapcsolathoz!

2. „A próféták írásai kinyilatkoztattak.” (Róm 16,26)

Jézus nem váratlanul jött. Az egész világ sóhajtozott egy Istenküldöttje után. Egy nép egész létének pedig ez volt egyedüli értelme: Várni a Messiást az egy igaz Isten hitében. Ezt a népet Isten támasztotta és választotta magának.

Izrael népe nemcsak várta a Megváltót, de sokmindent előre, évszázadokkal előre tudott róla. Isten prófétái által szinte előre megfestette a Messiás alakját, életét, művét. A választott nép szent könyveiben sokminden megvolt írva róla. Így pl. eljöveteleének ideje, származása, életének sok mozzanata, szenvedése, szenvedésének több részlete, csodái. A jövődöléseket persze nem mindig értették meg, csak mikor Jézus élete kibontakozott, akkor döbbsentek rá a beteljesedésre.

Mindez megerősítheti, ésszerűbbé teheti hitemet. Csak Isten ujja lehet, hogy ennyi és sokmindenben olyan részletekbe menő jövőndölés ráillik egy több száz évvel később született valakire. (2Pét 1,18—21.: „Az égből jövő szózatot mi is hallottuk, amikor ott voltunk vele a szent hegyen.) (Urunk színeváltozásakor.) Így a prófétai jövőndöléseket még jobban hisszük. Jól tesztetek, ha figyelték rájuk, mint sötétben világító lámpásra. Először is azt értették meg, hogy az Írásnak egyetlenegy jövőndölése sem származik önkényes értelmezésből. Hisz sohasem keletkezett jövőndölés emberi akaratból, mindig csak a Szentlélektől sugalmazva beszéltek az Isten megbízottaiként a szent emberek.”

3. Fogantaték Szentlélektől

„Kisded Atya nélkül.” Mária férfit nem ismert. Jézus születése tehát csoda, mint ahogyan csoda a személye is: Istenember, egy személyben Isten is, ember is. A csodás születés magyarázata: „A Szentlélek száll rád és a Magasságos ereje borít be árnyékával. Ezért a születendő Szentet is az Isten fiának fogják hívni.” (Lk 1,35)

Abrándozott az emberiség azelőtt is szűz anyaságról, istenek emberalakban való megjelenéséről, de most lett valóság, a Szentlélek csodája folytán. Mivel a Lélek a Szeretet Istene, a Személyes Szeretet, aki az Atya és Fiú végtelen kölcsönös szeretetéből származik, azért Jézus fogantatásának olyan leírása, hogy ez a Lélek műve, jelzi, hogy Isten Fiának emberrélevése a szeretet műve. Az Írás szerint Isten megbánta, hogy embert teremtett (vízözön). Annyira tele van bűnnel, gonosszággal, tökéletlenséggel. Isten Fiának megtestesülése és megváltói műve által mintegy rákényszeríti magát, hogy szeresse az embereket. Jézuson keresztül néz bennünket, sőt beoajt Jézusba, hogy szerethessen. Az én dolgom, hogy a szentségek és a jézusi élet által megmaradjak Jézusban.

4. Nevek az emberi életben

Egy idős asszony azt mondta, élete egész történetét négy név adja: Édesanyám, Jóska (a férje), Józsika (fia) és Kisjóska (unokája). Valóban, egy-egy név adhat értelmet és édességet az életnek.

De ezek a nevek nem adják meg az élet teljes értelmét. Sokféle módon veszendők, nem ragyoghatják be az élet minden vonatko-

zását, nem szólnak örökre. És nem is adatnak meg mindenkinek. (Magányos emberek.)

Egyetlen név ad meg mindent, amit csak várhat emberfia, sőt többet a legmerészebb várakozásnál: Jézus. Értelmet ad az egész életnek, mindörökre. Magában foglal minden édességet. Csalódni nem lehet benne. Áthatja az élet minden porcikáját.

Jézus neve nem zárja ki a többi nevet életemből. Inkább összegűjti, helyére teszi, édesebbé teszi, a velük kapcsolatos csalódásokat feloldja. E Névben valóban üdvösségünk van.

5. Csak a szeplőteleniség fogadhatja be Jézust

A Szűzanya ihlessen a lelki tisztaság utáni vágyra!

A Szahara homokszemeinek súrlódásából keletkező nyöszörgő hangot hallván az arabok azt mondják, hogy a sivatag siratja régi termékenységét. Bár mi is tudnánk sírni a keresztségben nyert, később gyarapodott, de a bűnökkel eltékozolt kegyelmi szépségünk után. A Szeplőtelenre gondolva talán rádöbbenünk saját ragadós szennyeségünkre. Bár akárcsak egyetlen könnycseppel ki tudna sajtolni lelkünkéből, és elvezetne egy jó szentgyónásra! Segítene bár úgy gyónni, hogy az igazi elfordulás lenne a bűntől és igazi odafordulás az örök Szépséghez!

Szűzanyánk nemcsak ihlet a bűntől való szabadulásra, hanem segít is. Szívének ajtaja mindig nyitva, mint azé a falusi asszonyé, aki rossz útra tért, messze távozott leányát éveken keresztül éjjel-nappal nyitott kapuval és ajtóval várta, míg haza nem tért.

A jövőre nézve bátorít a Szeplőtelen. Ő is ezen a sáros földön járt, de csak a lába szennyeződött be, a szíve nem. Nem a maga erejéből maradt szeplőtelen, hanem Isten kegyelméből. Nekem is ígéretem van Jézustól, hogy az Atya megadja mindenkinek a jó lelket, aki kéri.

C)

1. „Az örökkévalóság napjaitól fogva származott.” (Mik 5,2)

Mikeás megjövendölte, hogy Betlehemből fog származni az Uralkodó. Hogy nem egyszerűen egy jövőendő királyra gondolt, mutatja: „Aki kezdettől fogva, az örökkévalóság napjaitól fogva származott.” Az eljövendő uralkodó tehát csak Isten lehet, mert csak Isten van öröktől fogva. De ember is ez az Uralkodó, mert

születni fog, mégpedig Betlehemben. Jézus valóban Isten és ember, igaz Isten és valóban ember, egy személyben.

Nem valószínű, hogy Mikeás kortársai (vagy maga Mikeás) értették volna, miről van szó. Nekik még nem nyilatkoztatta ki Isten nyíltan a Szentháromság titkát. Csak Jézus mondotta el, hogy Istennek Fia van, és ez ő maga, aki öröktől fogva születik az Atyától, és az időben testet vett magára, emberré lett. Jézussal kapcsolatban tehát két születésről beszélünk. Mint Isten, öröktől fogva születik az Atyaistentől, szellemi születéssel. Ennek időpontja nincs, örök születés. Mint Istenember, Máriától született csodás, de valódi emberi születéssel, Betlehemben, karácsony éjszakáján.

Ebből már látszik, hogy Jézust nemcsak a zsidó nép uralkodójának szánta Isten, hanem az egész emberiség, sőt az egész mindenség Királyának. A hit, amelyet adott, szintén nem emberi ész műve, nem is csak egy népnek szól. Jézus vallása Istentől van, minden népnek adatott, mindörökre.

Nem áll tehát, hogy minden vallás jó. Igaz, minden vallásban van jó, van sok érték. De ha Isten maga jött el hitet, vallást adni nekünk, akkor világos, hogy csak ez az egy vallás a teljes értelemben „jó” vallás.

2. „Ő leszen a béke.” (Mik 5,5)

A próféták a Messiás korát mindig a béke eljövételének mondják. Ez a béke számukra többet jelentett, mint nekünk. Mi békén azt értjük, hogy nincs háború. A próféták ezen túlmenően valami tökéletes állapotot neveztek békének, amelyben nemcsak háború nincs, de egészség van, bőség, öröm, minden jó, ami széppé teszi az emberi életet.

Az egészen tökéletes, teljes értelmű béke a maga kiteljesedésében majd a Messiás második eljövetelekor virrad a választottakra. Csírájában azonban máris itt van mindazok számára, akik Jézuséi. A kegyelem gyermekei a háború viharában, a családi perpatvarok közepette és minden bajban is a belső béke birtokosai. És ha semmijük nincs is, mégis úgy érzik, hogy mindenük megvan. A szomorúság mélyén is él bennük az öröm.

Jézusnak ezt a békéjét, amelyet a világ nem adhat, csak Jézus, természetesen nem lehet megvásárolni néhány imával, templomjárással, böjttel, a jámborság cselekedeteivel. Szabott ára van: Én magam. Csak úgy lesz enyém a béke, ha egészen Jézusnak adom magam, ha ő lesz nekem a Minden, és övé bennem minden. Ha hajlandó vagyok a hitben úgy gondolkodni, mint Jézus, és ha

hajlandó vagyok Istent és az embereket úgy szeretni, mint Jézus, vagyis az életem árán is, mindennek feláldozásával.

Kicsiny vagyok, mint a betlehemi barlang, de az enyém is lehet Isten és Isten békéje.

3. „Eltörli az elsőt, hogy helyébe állítsa a másodikat.” (Zsid. 10,10)

Teremtő és teremtmény között végtelen a szakadék. Isten jóságában ezt áthidalta a kegyelemmel, és isteni régióba emelte az embert. Ádám bűne, mellyel eldobta a kegyelmet, nemcsak visszahozta, de elmélyítette a szakadékot. Az emberiség megpróbált Isten közelébe férkőzni, mégpedig az áldozatok révén. Maga a választott nép is ezt tette. Mindez azonban erőtlen emberi próbálkozásnak bizonyult, nem volt más haszna, mint az emberi jószándék megmutatása.

Isten aztán mégis magához emelt bennünket Jézus Krisztus által. Az Istenember az engedelmesség áldozatával tüntette el a bűn szakadékát, szerezte vissza a kegyelmet. Ha Isten nem tudott olyan parancsot adni az embereknek, amelyet meg ne szegtek volna, Jézustól viszont nem tudott olyat kívánni, amit meg ne cselekedett volna. Jézus Istennek áldozta életét, ez az áldozat érte el tetőpontját a Kálvária hegyén, a keresztség áldozatában. Ennek kedvéért emelt bennünket ismét, végleg magához Atyánk.

Jézus áldozatába bele kell kapcsolódnia minden embernek. Ennek titokzatos eszköze a szentmise. Jézus megjelenik az áldozati oltáron, és ismét jelenvalóvá teszi keresztségáldozatát. Azzal, hogy részt veszek a szentmisén, azonosítom magam Jézus áldozatával.

4. „Boldog, aki hisz.” (Lk 1,45)

Jézus az Istentől küldött Megváltó. Ezt teszik elfogadhatóvá csodái, a prófétai jóvendölések teljesevé, Jézus egyénisége, az egyház történelme. De mindez együtt is csupán elfogadhatóvá, ésszerűvé teszi, hogy ő a Megváltó. Bizonyosságot nem ad. Ezért történhetett meg, hogy még a csodák szemtanúi közül is nagyon sokan elutasították, hogy Jézust, mint Isten küldöttjét fogadják el.

Bizonyosságot ebben a dologban emberi eszközökkel nem is lehet szerezni. Bizonyosságot csak Isten adhat, és ad is, mégpedig a hit kegyelmében.

A hit belső bizonyosság arról, hogy ez és ez igaz, mert Isten maga mondja. A hit ajándék, csak kérni lehet, csak a jóakaratomat,

vágyakozásomat mutatni lehet, de emberi erővel megszerezni lehetetlen. Megkaptam a hit kegyelmét a keresztségben csíraszerűen, ez bontakozott ki azután a kegyelem és a keresztes nevelés révén.

A hitre vigyázni kell, mert el lehet veszíteni, de önerőből visszaszerezni nem lehet. Kerülök tehát mindent, ami veszélyezteti, imádkozom érte állandóan, főleg hitellenes kísértésben, keresem a hívők társaságát, és élek a hitem szerint. Aki nem alakítja életét a hitbeli meggyőződése szerint, annak meginog és elvész a hite,

Eletem értelme, boldogsága, örök sorsom függ attól, élő hittel fogadom-e el egész életemmel megváltottságomat Jézus Krisztusban.

5. „Zakariás házába tért be.” (Lk 1,40)

Karácsony a szeretet ünnepe. Nemcsak a családban megnyilvánuló szeretet, hanem a hívek családjáé is.

Minden embert szeretnünk kell, de ez a szeretet más és más formában mutatkozik meg a különböző emberi viszonylatok szerint. Másképp szeretem az anyámat, mint gyermekemet vagy a munkatársamat. Amint a vérségi kötelék, a házassági kapcsolat, a munkatársi viszony, vagy akár csak a szomszédság sajátos szint ad a szeretetnek, sajátos módon kell szeretnünk hittestvéreinket, akikkel a közös hit köt össze. Ahogyan Mária is bátorítást, buzdítást, megértést keresett nagy titkával Erzsébetnél (aki akkor egyedül volt testvére hitében, hogy ő az Úr anyja), úgy nekünk is kölcsönösen kell épülnünk és erőt merítenünk egymás hitéből.

Sajnos, mi valahogyan nagyon messze kerültünk attól, amit a hívek közösségének lehet nevezni, és ami oly nagy ereje volt az ősegyháznak. Hirtelen tenni valamit, vajmi nehéz. Természetesen nem arról van szó, hogy mint keresztyének fogjunk össze földi célokért, különösen nem, hogy fogjunk össze mások ellen. Csak arról, hogy testvérnek érezzük egymást, ne idegennek. Sajnos, az orvosi és hivatali előszobákban is szorosabb közösség szokott kialakulni, mint templomainkban, különösen városokban.

Kiindulásnak jó lenne, hogy a vasárnapi misét ne csupán Isten-nél tett látogatásnak tekintsem, hanem egyben találkozásnak a hittestvérekkel. Legalább gondolatban üdvözljem őket, gondoljak rájuk szeretettel, és a közös imával fejezzem ki, hogy összetartozónak érzem magunkat.

Milyen megható a Szűzanya és Erzsébet találkozása! Valaminek érződnie kellene ebből, ha találkozom hittestvéreimmel. Hiszen Jézus Lelke él bennünk!

KARÁCSONY

A) (Éjféli mise)

I. OLVASMÁNY (Iz 9,2—7): „A nép, mely sötétben járt, nagy fényességet lát; azok számára, kik a halál árnyékának országában laknak, világosság támad. Megsokasítottad a népet, de nem növelted meg az örömet. Örvidenek előtted, mint ahogy örvidenek aratáskor, mint ahogy újjongnak a győzők a szerzett prédának, amikor szétosztják a zsákmányt. Mert terhes igáját, vállára nehezedő botját, sanyargatójának pálcáját összetörted, mint egykor Mádiánt. Mert minden erőszakos, harcban szerzett préda és vérrel átitatott ruha elégetésre kerül, s a tűznek lesz eledele. Gyermek születik ugyanis nekünk, és Fiú adatik nekünk, s a fejedelemség az ő vállára kerül, és leszen az ő neve: Csodálatos, Tanácsadó, Isten, Hős, Az örökkévalóság Atyja, a béke Fejedelme. Növekszik majd uralma, s a békének nem leszen vége; Dávid trónján és országa fölött fog ülni, hogy igazságos ítélettel megerősítse és megszilárdítsa mostantól fogva mindörökké; a seregek Urának féltő szeretete műveli majd ezt.”

Az előző versekben Zabulon és Neftali földéről volt ugyan szó, de az összefüggésből nyilvánvaló, hogy sötétségben ülőknek és majd világosságban részesülőknek nemcsak őket tekinti a próféta, hanem az egész népet, sőt — mivel a Messiás világuralmáról van szó — az egész emberiséget. A sötétség az elnyomatásnak, zsarolásnak, kiszolgáltatottságnak jelképe elsősorban. Éppen ott fog támadni a világosság, ahol a legtöbb értelemben uralkodik a sötétség: Galileában (a név eredetileg körzetet jelent), mert hiszen Zabulon, Áser és Neftali törzse nem irtotta ki az ott talált pogány törzseket, a kánáneusokat, sőt idővel a zsidók össze is házasodtak velük. Ez sötét folt volt a többi zsidó szemében. A szerencsétlenség, az asszír iga is elsőnek érte őket. Az a szabadulás, amit a próféta megjövendöl az asszír igával kapcsolatban, egyben előképe

annak a teljes és tökéletes szabadulásnak, amit a Messiás fog majd megvalósítani. Akkor sokasodik meg igazán az öröm. A héber szöveg értelme ui. ez: megsokasítottad a népet, megnöveltet az örömet. Isten úgy fogja összetörni a sanyargató birodalmat, mint Mádiánt Gedon által (Bír 7), azaz váratlanul, nem remélt módon születik meg a szabadulás.

Mai napig sincsenek egészen egy véleményen az exegeták arra vonatkozólag, hogy hány neve van a Gyermekeknek. A modern magyarázók többsége a négy név mellett foglal állást: Csodálatos Tanácsadó, Erős Isten, Örök Atya, Béke Fejedelme.

Ami az első nevet illeti, Iz 11,2 (I. Ádv. II. vas. C) I. Olv.) is azt írja, hogy az Emmánuel nem a külszín után fog ítélni, hanem valódi értékük szerint becsüli meg a dolgokat. Erdemes már itt kiemelni: a Szentírás csak Istenről mondja, hogy csodálatos az ítéleteiben és terveiben. A második név, az Erős Isten kétségtelenül a születendő Gyermeke istenségét hirdeti. A zsidóknak az annyira hangsúlyozott monoteizmusa miatt természetesen nem lehetett olyan világos képük a név értelméről, mint nekünk, akiknek Isten a Szentháromság titkát kinyilatkoztatta.

Az Örök Atya név egyrészt a Messiás atyai jóságát, alattvalói iránti emberséges magatartását ígéri, amivel szorosan összefügg az országában megvalósuló béke is. A magyarázók azon a véleményen vannak, hogy az „örök” nem feltétlenül jelent határtalan tartamot, talán csak határozatlan, nagyon hosszú.

A Béke Fejedelme névhez I. Ádv. II. vas., mint fent. Megmondja azt is, hogy Dávid családjába tartozik a Messiás.

Isten garantálja a jövőndölések teljességét.

II. OLVASMÁNY (Tit 2,11—14): *„Megjelent ugyanis megváltó Istenünk kegyelme minden ember számára s arra tanít minket, hogy szakítsunk az istentelenséggel és az evilági vágyakkal, éljünk fegyelmezetten, szentül és buzgón ezen a világon. Várjuk reményünk boldog beteljesülését: a nagy Istennek és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljövételét, aki önmagát adta értünk, hogy minden gonoszságtól megváltson, megtisztítson és jótettekben buzgólkodó, választott népévé tegyen.”*

A levél szakasza jól kapcsolódik az ünnephez, hiszen azzal kezdődik, hogy íme eljött hozzánk jóságos Istenünk. Istenfélő életre való buzdítását éppen ezzel akarja megalapozni: Isten valóra váltotta ígétét, Jézus Krisztusban valóban megjelent üdvöt szerző kegyelme, de akkor mi sem maradhatunk meg az ígéretek-

nél, fogadkozásoknál. Az üdvösség első szakaszának megvalósulása megszilárdítja reményünket, hogy az ígélet további része is meg fog valósulni. Másrészt az Atya bőségesen kiárasztott kegyelmével tőlünk is sokat kíván: jótettekben buzgólkodó, mindig többre, különbre törekvő közösséggé akar formálni bennünket.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 2,1—14): „Ebben az időben történt, hogy Augusztus császár rendeletet adott ki, hogy az egész földkerekséget írják össze. Ezt az első összeírást Cirinus, Szíria helytartója, bonyolította le. Mindenki elment a maga városába, hogy összeírják. József is fölment Galilea Názáret nevű városából Júdeába, Dávid városába, Betlehembe, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. Ott tartózkodásuk alatt elérkezett a szülés ideje. Mária megszülte elsőszülött fiát, bepólyázta és jászolba fektette, mert nem jutott szállás nekik.

Pásztorok tanyáztak a vidéken kint a szabad ég alatt és éjnek idején őrizték nyájukat. Egyszerre csak ott állt előttük az Úr anygala és beragyogta őket az Úr dicsősége. Nagyon megijedtek. De az anygal megnyugtatta őket: „Ne féljete! Mert nagy örömet adok tudtul nektek és majd az egész népnek. Ma megszületett a Megváltótok, Krisztus, az Úr, Dávid városában. Ez lesz a jel: Találtok egy jászolba fektetett és bepólyált gyermeket.” Egyszeribe mennyei seregek sokasága vette körül az anygalt és dicsőítette az Istent e szavakkal: „Dicsőség a magasságban az Istennek és a földön békesség az Istennek tetsző embereknek.” ”

Augusztus császár uralkodása alatt, akkor, amikor az egész birodalomban béke volt, született meg a Béke Fejedelme. A császár összeírást rendelt el, mely az adókiivetéshez szükséges, a vagyoni állapothoz vonatkozó adatokat volt hivatva rögzíteni. Quirinus (Cirinus) volt Szíria helytartója, így a Szíriához tartozó Palesztinában is ő hajtotta végre a császári parancsot. Nagy Heródes király volt akkor Palesztinában, de a császár kegyéből, így nem is merült fel kétség, hogy az összeírást Palesztinában is végrehajtják. Egyiptomban talált feljegyzések arról tanúskodnak, hogy az idegenben tartózkodóknak az összeírásra haza kellett térniük; a feleségek férjükkal együtt tartóztak a hivatalnokok előtt megjelenni. Mindenki abba a városba ment, ahol a birtoka volt. A Dávid-ivadékok birtoka volt Betlehem és környéke. Domitianus császár idejében Jézusnak paraszt rokonsága élt Betlehemben. Az evangélista Betlehemet „Dávid városa” néven említi. Ezzel is azt hangsúlyozza,

hogy Jézus a Messiás, hiszen Dávid családjába tartozik és trónjának várományosa. A császár rendelete volt az a természetes ok, melyet Isten belekalkulált tervébe: Jézus akkor születnék meg a názáreti Mária gyermekeként, mikor annak Józseffel együtt Betlehembe kell mennie. Minden ember Isten terveit szolgálja, még az is, aki meg akarja azokat hiúsítani.

Jézus elsőszülött volt; ez jogokkal és kötelességekkel járt. Kiváltságos helyzetet is jelentett, mert az elsőszülött a Messiás is lehetett. Egyáltalán nem azt akarja jelezni Lukács az elsőszülött névvel, hogy Máriának később más gyermeke is született. Profán példa is van erre. Egyiptomban találtak egy, a Kr. u. 5. sz.-ból származó sírfeliratot, melyben egy fiatal anya arról panaszkodik, hogy elsőszülöttjének világrajöveletekor ragadta el a halál.

Betlehem az Egyiptomba vezető út mentén feküdt, volt tehát a városban szálláshely a karavánok részére. Mária azonban nem akarta gyermekét a zsúfolt szálláson világra hozni, ezért választották inkább a barlangistállót. Isten Fia valóban szolgai alakot vett fel. Először a pásztoroknak jelentették születését az angyalok. A társadalom e lenézett elemeinek mutatta meg magát először az, aki később azt mondta, hogy ő a jó pásztor és az elveszett juhokat jött keresni.

B) (Pásztorok miséje)

I. OLVASMÁNY (Iz 62,11—12): *„Íme az Úr tudtul adta a föld határáig: Mondjátok meg Sion leányának: Íme szabadítód eljön! Íme jutalma vele vagy, és szerzeménye öelötte. Szent népnek hívják majd őket, az Úr megváltottjainak; téged pedig keresett városnak neveznek, nem pedig elhagyottnak.”*

A megszabadítottakat szent népnek fogják hívni, hiszen Istenhez tartoznak, a Szenthez, aki ismét megszerezte őket magának. Az újszövetségi választottak még teljesebb értelemben alkotják Isten szent népét, hiszen a kegyelem révén, mely kiárad szívükbe, Isten életének és szentségének valóban részesei lesznek.

II. OLVASMÁNY (Tit 3,4—7): *„Üdvözítő Istenünk kinyilvánította jóságát és emberszeretetét, megmentett minket. Nem azért, mert igazak voltak tetteink, hanem irgalmasságából s a Szentlélekben való újjászületés és megújulás fürdőjében, akit Üdvözítőnk, Jézus Krisztus által bőven árasztott ránk, hogy kegyelmével megigazuljunk s az örök élet reménybeli örököséivé váljunk.”*

Ha megigazulásunk irgalomból, cselekedetek nélkül történt is, az örök élet elnyerésére csak akkor lehet reményünk, ha a kegyelemmel együttműködve igaz életet élünk.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 2,15—20): „*Mihelyt az angyalok viszatértek a mennybe, a pásztorok így szóltak egymáshoz: „Menjünk el Betlehembe, hadd lássuk, ami történt, amit az Úr tudtunkra adott.” Gyorsan útra keltek és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő gyermeket. Azután hogy látták őket, azt is elbeszélték, amit nekik a gyermek felől mondtak. Aki csak hallotta, csodálkozott a pásztorok beszédén. Mária pedig mind emlékezetébe véste szavaikat és szívében gyakran elgondolkozott rajtuk. A pásztorok hazatértek, dicsőítették és magasztalták az Istent mindenért, amit csak hallottak és láttak, úgy ahogy hírül adták nekik.”*

Az angyal hirdette örömhír valóban öröme gyújtotta a pásztorok szívét. Ez azt mutatja, hogy szívük — gyarlóságaik ellenére is — fogékonyabb volt Isten üzenetére, mint az ún. igazaké.

Érdekes összevetni az angyali híradást az Augusztus császár születését hirdető prienne-i felirattal. A császárt is Szabadítónak, Üdvözítőnek nevezi az írás, akinek születésében az elődök reménykedése valóra válik. Születésnapja a világ számára az örömhírek láncolatának kezdete. Lukács tehát kora felfogás- és kifejezőmódjához alkalmazkodott. Ismerte kortársainak várakozását és reménykedését, bemutatta a teljeseledést Jézusban.

A pásztoroknak adott jel: jászolban fekvő pólyás, már alkalmas arra, hogy próbára tegye az ember szívét: van-e igazi készség benne Isten terveinek elfogadására. A Szabadító istállóban születik, jászolban fekszik?

Az angyalok éneke a magasságban lakó Isten dicsőségét hirdette és békét ígért az embereknek, akiken Isten megkönyörült. Valóban Jézus születésével Isten megdicsőülése kezdődött. Benne kinyilvánul Isten hatalma, bölcsessége, emberszeretete. Jézus azt tekintette feladatának, hogy megdicsőítse az Atyát. Így pl. Lázár feltámasztásakor azt mondta Mártának: „Nem mondtam, hogy ha hiszel, akkor meglátod Isten dicsőségét? (Jn 11,40) Halálára készülve pedig így beszélt: „Most megrendült a lelkem. Mit is mondjak? Atyám, szabadíts meg engem ettől az órától? De hiszen éppen ezért az óráért jöttem! Atyám, dicsőítsd meg nevedet! (Jn 12,27)

Jézus a megígért Béke Fejedelme. Műve: a béke megteremtése. Helyreállítja a bűn által megzavart rendet. Amikor Jézus a megváltás művének befejezéséhez közeledett, a jeruzsálemi bevonu-

laskor, az emberek ujjongtak és énekeltek az angyalok énekéhez hasonlóan: „Áldott az Úr nevében érkező király! — kiáltották. — Békesség a mennyben és dicsőség a magasságban!” (Lk 19,38) Jézus földi életét tehát közrefogja, mintegy összefoglalja a dicsőség és békesség eszméje.

C) (Ünnepnap i mise)

I. OLVASMÁNY (Iz 52,7—10): *„Mily szép a hegyeken annak a lába, aki kihirdeti és kikiáltja a békét! Hirdeti a jót, kikiáltja a szabadulást, és azt mondja Sionnak: Királlyá lett a te Istened! Hallga! Őreid szavukat felemelik, ujjonganak mindnyáján, mert szemtől-szembe látják majd, amikor az Úr hazahozza Siont. Örvendjétek, ujjongjatok mindnyáján, Jeruzsálem romjai, mert az Úr megvigasztalta népét, megváltotta Jeruzsálemet. Felkészült az Úr szent karja minden nemzet szeme láttára; és meglátja a föld minden határa Istenünknek szabadítását.”*

Mezopotámiából indul már a hazatérők karavánja, hírnökök előzik meg őket, akik a Jeruzsálemet környező hegyekről hirdetik a jó hírt. (Ezt a verset szt. Pál az evangélium hirdetőire alkalmazza a Róm 10,15-ben; egyáltalán nem lehetetlen, hogy az „evangélium” elnevezést az újszövetségi jó hír ennek az izaiási helynek görög fordítása alapján kapta. Annál is valószínűbb ez a feltevés, mivel a fogságból való szabadulás és a megváltás között lényeges hasonlóság van.) Az örök örvendezve kiáltanak fel, amikor látják, hogy vezeti vissza népét az Úr. — Ha beleéljük magunkat a próféta gondolat- és érzésvilágába, színesen elképzeljük, amit leírt, vagy megpróbáljuk elgondolni, hogy érthette ezt a jövődölést egy Krisztus előtt élt zsidó, haszna lesz belőle lelkiéletünknek, mert a megváltás lényegét segít megérteni. Nemcsak az újszövetség teszi könnyebbé az ő megértését, hanem fordítva is.

II. OLVASMÁNY (Zsid 1,1—6): *„Azelőtt az Isten a próféták útján több alkalommal és többféle módon szólt őseinkhez. Ebben a végső korszakban a Fián keresztül beszélt hozzánk, akít a mindenség örökösévé tett, hiszen a világot is általa teremtette. Mint dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása ő tartja fenn hathatós szavával a mindenséget. Miután pedig megváltott minket a bűntől, helyet foglalt az isteni Fölség jobbján, s annnyival kiválóbb, mint az angyalok, amennyivel különb nevet örökölt náluk. Vajon melyik angyalnak mondta*

valaha: „Fiam vagy, ma szültelek téged.” Vagy pedig: „Én Atyja leszek, ő meg a Fiam.” Amikor pedig Elsőszülöttét bevezeti a világba, így szól: „Imádja őt Isten minden angyala.”

Ez az olvasmány ellensúlyozza a két előbbi mise olvasmányát és evangéliumát: azokban az domborodott ki, hogy Jézus önkéntesen kiüresítette magát, itt viszont méltóságát látjuk, mely a prófétáknál, sőt az angyalokénál is nagyobb.

Az olvasmány két részből áll: a) Krisztus felette áll a prófétáknak. b) Krisztus az angyalok felett is áll.

a) Krisztus fellépését a próféták csak előkészítették. Az Atya a próféták által is tudott szólni, szájukba tette szavait. (Vö. Jeremiás meghívása.) De a prófétai szavak igazi értelmét Krisztus világítja meg. Sokszor maguk a próféták sem voltak tisztában az általuk hirdetett isteni üzenet megvalósulási módjával, idejével. A levél írója nem is tartja szükségesnek bővebben bizonygatni, hogy Krisztus a prófétáknál nagyobb.

b) Krisztus az angyaloknál is nagyobb, akik szintén közvetítettek Isten és az emberek között. Ők közvetítették Mózesnek is a Sinai hegyen a kinyilatkoztatást. Ám a zsidók által lenézett „ács fia” sokkal nagyobb az angyaloknál is. Ő a láthatatlan Isten képmása, de úgy, hogy benne ragyog az istenség, tehát tökéletes képmás. Az Atya láthatatlan, de a Fiúban megmutatta magát. A Fiú természetének, mint képmásnak megfelel az a feladat, hogy az Atyát kinyilvánítsa. Mivel a világ és főként az ember Isten képmása, tökéletességeinek véges utánpótlása, Benne, a szükségyszerű, természetéből kifolyólag létező képmásban teremtett mindent. Ő az elsőszülött minden teremtmény előtt, aki mintegy bizonyítéka és alapja az isteni létgazdagság utánozhatóságának. De érte teremtett mindent, hogy az Atya képmásaként, született közvetítőként uralkodjék a világon. Azt mondhatjuk tehát, hogy Krisztus a világ létalapja, központja, kezdete és vége. Amit Isten hatalmas, teremtő szaváról az ószövetség tanít, azt a levél szerzője Krisztusra, a megtestesült Igére alkalmazza.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 1,1—18, ill. rövidebben: 1—5,9—14. Mi a rövidebb részt eltérő szedéssel jelezzük.): *„Kezdetben volt az Ige, ez az Ige Istennél volt és Isten volt az Ige. Ő kezdetben Istennél volt. Minden ő általa lett, s nála nélkül semmi sem lett, ami lett.*

Őbenne élet volt, s ez az élet volt az emberek világossága, a világosság, mely a sötétségben világít, de a sötétség nem fogadta be. Föllépett egy ember, akit Isten küldött, akinek János volt a neve. Ő tanúságtételre jött, hogy tanúskodjék a vi-

lágosság mellett, hogy mindenki higgyen általa. Nem ő volt a világosság, hanem bizonyosságot kellett tennie a világosságról. Az *igazi világosság, mely megvilágosít minden embert, a világba jött. A világban volt, a világ őáltala lett, de övéi nem fogadták be. Mindazoknak azonban, akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekeivé legyenek, azoknak, akik benne hisznek, akik nem a vérnek vagy a testnek kívánságából, s nem a férfi akaratából, hanem Istenből születtek. Az Ige testté (emberré) lett s miköztünk lakozott; mi pedig láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya Egyszülöttének dicsőségét, aki tele van kegyelemmel és igazsággal.* János tanúságot tett róla, mikor így szólt: „Ő az, akiről mondtam, hogy utánam jön, de nagyobb nálam, mert előbb volt, mint én!” Mert mi mindnyájan az ő teljességéből részesültünk, mégpedig kegyelmet kegyelemre halmozva. A törvényt ugyanis Mózes közvetítette, a kegyelem és az igazság azonban Jézus Krisztus által valósult meg) Istent soha senki sem látta, az Egyszülött Isten, aki az Atya keblén van, ő nyilatkoztatta ki.”

A rövidebb változat a Ker. Jánosra vonatkozó részeket hagyja el. Ezek a részek azokat tartják elsősorban szem előtt, akik Ker. Jánosban látták a messiást.

Az evangélium szövegében az „Ige” a görög „Logosz” fordítása. Többféle filozófiai és vallási felfogás szótárában is fellelhető volt a Logosz. Szt. János azokat tartja szem előtt elsősorban, akik a Logoszt közvetítő lénynek tekintették Isten és a világ között; a közvetlen kapcsolatot ugyanis az anyag lenézése miatt lehetetlennek tartották. Isten szerintük sokkal magasztosabb, fenségesebb annál, semmint hogy kapcsolatba kerülhetne az anyagi világgal. Sokan Krisztust azonosították a Logosszal és így istenségét tagadták. Szt. János rámutat arra, hogy Krisztus valóban Logosz, azaz Közvetítő Isten és a világ között, elhinti az emberi szívekbe a bölcsességet, az igazság fényét, de nem középső helyet foglal el természetét tekintve Isten és a világ között, mert ő is Isten.

Élet volt benne, mely forrása lett az emberek életének is. Akik befogadták, azoknak megadta az új életet, az istengyermekeit. Valóságos Isten, de valóságos ember is lett, egy közülünk. „Sarx” lett, hús-vér ember.

Sokan jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot és így elzárták magukat az isteni élettől. Pedig az apostolok tanúskodhattak róla, hogy látták dicsőségét, felismerhető volt az emberség fátyla mögött az isteni élet gazdagsága és szépsége is. Minél inkább él az ember a megismert igazság szerint, annál mélyebben tud e fenséges titokba bepillantani és annál ragyogóbban áll előtte

Krisztus dicsősége. Kegyeelmet kegyelemre halmozhat az ember, ha a kapott kegyelmet jól felhasználja. Mózes közvetítésével csak törvényt adott Isten, de nem kegyelmet; a törvény inkább lett a bűn és halál eszköze, mint a jósága és az életé. Jézusban nemcsak az Isten akarata lett nyilvánvaló számunkra, hanem Őt magát ismerhetjük meg, a Láthatatlant és valódi életközösségbe kerülünk vele. Ez valósággal újjászületés, hiszen az Istennel való meghitt kapcsolat csak a belőle újjászületett ember számára lehetséges.

A harmadik misének szövegei, főleg az evangélium vezet bennünket legmélyebbre a megtestesülés titkának értésében. Itt látjuk igazán, milyen közel jött hozzánk az Isten Jézus Krisztusban. Nemcsak eljött megmenteni erejével, tanítani bölcsességével, osztozni szegénységünkben, szenvedéseinkben, hanem saját képére és hasonlatosságára újjászült bennünket, a lehető legközelebb emelt magához. Lehető legnagyobb ajándékát adta: önmagát. Annyira lesz a miénk, amennyire mi is az övé akarunk lenni. A szentmise ennek a szent cserének, szentséges életközösségnek, kölcsönös önátadásnak ünneplése és egyre tökéletesebb megvalósulása. Az oltáriszentség, ahogy a kenyeret esszük, mélyértelmű szimbolizmusával segíti ennek megértését.

Ennek a misének olvasmányai arra is felszólítanak bennünket, hogy a karácsonynak ne csak hangulatát keressük, hanem igazságának mélységébe is igyekezzünk lehatolni. Az ünnep meleg érzelmi gazdagsága legyen a lendítő erő ehhez a további és maradandóbb hatású munkához. Ne csak Lukács szavaira figyeljünk, hanem Jánoséira is.

II. TEOLÓGIA

Az Ige testté lön

1. *Lenyűgöző hittitok*

Az ember kábultan áll előtte. Imádó hódolattal megpróbálja megragadni, amennyire az evilági méretekhez szokott értelem képes rá.

A mítoszok is tudnak az istenség testben való megjelenéséről. Nem egy pogány istenről olvassuk, hogy emberi testben jelent meg. A kereszténység mégis alapvetően újat hirdet, mert szemben a mítosszal egy valósággal köztünk élő valakire, a Názáreti Jézusra mutat és mondja: ő a megtestesült Isten. Az első századokban még meglehetősen vonakodva fogadják ezt a hitigazságot, mind a zsidókeresztény, mind a pogánykeresztény körökben. Éppen azért, mert nem tudják összeegyeztetni magasztos istenfogalmukkal, az Isten fenségéről alkotott elképzeléseikkel. Az Isten végtelenül felülmúlja a világot — mondták —, egészen más, mint a látható világ teremtményei. Ez így igaz is. Az azonban helytelen, hogy sokan lehetetlennek tartották azt, hogy a láthatatlan Isten ember legyen, valóságos ember.

Egy Árius nevű papi ember 300 k. azt kezdte hirdetni, hogy Jézus csupán ember volt, igaz, páratlanul kiváló ember. Távol állt tőle minden bűn, minden tökéletlenség. Keresztelésekor aztán abban a kitüntetésben részesült, hogy az istenség rászállt és egyesült vele. A kérdés megvitatására 325-ben összehívták az első zsinatot Niceában. A zsinat kijelentette, hogy Jézusban a második isteni személy öltött testet. Jézus tehát valóságos Isten és valóságos ember.

A kedélyek azonban még nem nyugodtak meg. Nyitva marad ui. a kérdés: mi az isteni és az emberi elem viszonya, kapcsolata Jézus Krisztusban. Nestorius püspök és követői azt tanították, hogy a második isteni személy és Jézus emberi személye egymás mellett éltek, ahogy a házaspár, férj és feleség él egy tető alatt. Az Ige, Isten második személye ilyenformán csak felhasználja Jézus emberi személyét, emberségét, de valójában elkülönül tőle. Nestorius konstantinápolyi püspök azt is kijelentette, hogy Mária

csak az ember Jézus Krisztust szülte, de nem az Istent. Nestorius tanítása gyorsan terjedt, de ugyanakkor nagy ellenkezést is váltott ki. Ezúttal Efezusban ült össze a zsinat 431-ben és kihirdette, hogy Jézusban megmarad mind a két természet, az isteni és az emberi természet, Jézus azonban mégsem két valaki, két személy, hanem csupán egy: a második isteni személy. Következik ebből az is, hogy Mária valóságosan Isten anyja. Mint érdekesség: a zsinat bezárásának napján nagy tömeg volt a zsinat templomába ujjogva afeletti örömeiben, hogy az atyák Máriát Isten anyjának vallották. Talán ez volt az első Mária-körmenet.

Néhány évtized múltán, a Jézus személye körüli viták utolsó felvonásaként, Jézus embersége, emberi természete került veszélybe. Egy utolsó kísérlet arra, hogy mentse a „tisztá” Istenfogalmat. Ezen eretnokség hívei szerint az istenség annyira eltölti, Jézust, hogy embersége csak látszattá légiesül.

Úgy tesz, mintha . . . de természete, cselekvésmódja nem azonos a miénkkel. Megint egy zsinatnak, a kalcedoni zsinatnak kellett rögzítenie az egyház tanítását, azt, hogy Jézus éppen olyan ember, mint bármelyikünk, éppen olyan emberi természete van, mint nekünk, csupán a bűnt kivéve. Érdekes mindezt elmondani, főleg átgondolni, mert ezáltal tisztázódik bennünk is, mit tanít az egyház Jézus Krisztusról, és tisztázódik, mit is hiszek, mit vallok én Jézusról. Azért is érdemes eltöprengeni a felsorolt eltévelyedéseken, mert rejtetten, álöltözetben közöttünk is felütik fejüket. Hányszor ábrázolják Jézust, főleg a gyermek Jézust ma is úgy, mintha mégsem volna egészen olyan, mint mi. Ezzel meghamisítjuk emberségét! Pedig ő nem járt levegőben, állandó mennyei transzban. Árius lelke is tovább él közöttünk. Hajlamosak vagyunk Jézust pusztán nagy embernek látni, történelmi hősnek. Az emberiség kiválóságaival helyezzük egy sorba. Istenségével meg nem tudunk mit kezdeni, feszélyezve érezzük magunkat miatta.

2. Jézus Krisztus istenember

Az első zsinatok végérvényesen rögzítették, hogy Jézusban egy személy birtokolja az isteni és az emberi természetet. Ez az egyetlen személy az Atyával és Szentlélekkel öröktől fogva létező második isteni személy. A személy és a természet szavak jelentése nem világos mindenki előtt. Mit is értünk rajtuk? Természetünk az, ami az embert emberré teszi, az isteni természet az, ami Istent Istenné teszi. Az emberi természet alkotó elemei, hordozói a test, a lélek, az értelem, az akarat, az indulatok, az érzelmek, minden

képességem és erőm. Természetem fejlődik, bontakozik, változik. A személy pedig az én, öntudatom birtokosa. Cselekvéseim természetemből fakadnak. Szememmel látok, fülemmel hallok, eszemmel gondolkodom. De mégsem a szem lát, a fül hall, az ész gondolkodik, hanem én látok, én hallok, én gondolkodom. Az én változatlan. A hetvenéves aggastyánban ugyanaz, mint volt a húszéves ifjában.

Jézus Krisztus valódi emberi természettel rendelkezik, de emberi én-je hiányzik. Emberi énje helyébe az isteni én, az isteni személy lép. Nem ketten vannak tehát egy testben, egy emberi Valaki és egy isteni Valaki, hanem csak isteni Valaki. Jézus emberi szemével lát, emberi eszével gondolkodik, de szemével az isteni én lát, eszével az isteni én gondolkodik. Persze mindent az emberi test, az emberi természet működései szabályai s törvényei szerint. Az isteni én tehát az emberi természet útján hat, működik. De a második isteni személynek nyilvánvalóan isteni természete is megmarad. Jézus is vele is tud élni és szükségképpen él is vele, mivel az isteni tevékenység felfüggesztésére még gondolni is képtelenség. A megtestesült második személynek kétféle tevékenysége van tehát: isteni és emberi. Megismer isteni értelmével és emberi értelmével, akar isteni akaratával és emberi akaratával. Következik ebből, hogy Jézus Krisztusnak egyformán tulajdoníthatunk isteni és emberi tulajdonságokat. Egyformán hordozója és forrása isteni és emberi tevékenységeknek. Nincs is ebben semmi új, semmi meglepő, hiszen a szentírás gyakran él ezzel a lehetőséggel. Az újszövetségi iratokban olvashatjuk pl., hogy a názáreti Jézus Isten egyszülöttje, Örök Bíró, egy az Atyával stb., másrészt hogy az Ige testté lett, az élet szerzőjét megfeszítették.

3. Jézus Istennek vallotta magát

Jézus Krisztus életének minden percében tudatában volt annak, hogy ő Isten megtestesült Igéje. A kérdés csupán az lehet, kinyilvánította-e magáról ezt az igazságot. A válasz: igen, kinyilvánította. Ismételten beszél mennyei Atyjával való kapcsolatáról. „Én és az Atya egy vagyunk”, — jelenti ki tanítványainak (Jn 10,30). Fülöp nevű apostolának azt mondja: „Aki engem lát, Atyámat is látja.” (Jn 14,8) E. Stauffer meggyőzően bizonyítja, hogy az oly gyakran elhangzó „én vagyok” ugyancsak istenségének kinyilvánítása. (Stauffer: Jesus, Gestalt u. Geschichte, Berlin. 130.)

Isteni hatalmat vindikált magának, amikor állítja, hogy az Atya jobbán fog ülni és eljön minden embert megítélni. Csodatettei még a szavaknál is ékebben hirdetik isteni erejét, istenségét. A

jeleket és csodákat azért művelte, „hogy higgyétek, hogy Jézus a Messiás, az Isten Fia, és hogy hívén életetek legyen az ő nevében”. (Jn 20,31)

4. *A karácsonyēj a szeretet csodája*

Elmélyedve a karácsonyēj szent titkában, elfogódva hajtjuk meg fejünket. Ennyi jóságra érdemtelenek vagyunk. A megtestesülés nagy csodájának ui. csak egyetlen magyarázata lehet: a szeretet. A szeretet és könyörület hozta le közénk az Isten Fiát, hogy keserves kínszenvedésével és kereszthalálával jobbra fordítsa örök sorsunkat. Mily megindító szót. János szava: „Úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszülött Fiát odaadta érte.” (Jn 3,16)

A láthatatlan Isten karácsony éjjelén látható lett. Közénk jött, hogy megismerjük. Számunkra most már nem a Nagy Ismeretlen az Isten, a Nagy Idegen, hanem az Ismerős, a Jóbarát. Mi most már látjuk, tudjuk, milyen. A világ Jézus által ismerte fel, hogy milyen az Isten. Nemcsak Hatalom, Erő, Igazság, Hűvös Fenség, hanem Szelidség, Jóság, Irgalom. Karácsony éjjelén tudta meg a világ a legszebbet az Istenről, azt, hogy az Isten a Szeretet.

5. *Látogatás a betlehemi Kisdednél*

A pásztorok nyomán én is a betlehemi jászol elé osonok. Meghúzódom óvatosan. A fényes éjszakában, az Isten előtt hivatlan betolakodónak érzem magam. Koldus vagyok. Egy a csavargók, a vakok és a bénák közül. Nekem sincs menyegzős ruhám. Nekem a lelkem foltos és a szívem szaggyal, rongyos. Félek, mikor int az Úr és mutat felém: azt kötözzétek meg és dobjátok a külső sötétségre.

Most köszönetet mondok. Te gondoltál-e erre a nap forrágában? Legelőször is azt kellene — kell! — mondanom: köszönöm Isten Fia, hogy a mi üdvösségünkért földre szálltál és ember lettél. Persze, legyintek magam előtt, kit érdekel ma egyáltalán az üdvösség, a lélek üdvössége. Még a szó is, ahogyan mondom, annyira idegenül cseng, mintha nem is illene a mai világba. Vagy talán még nincs így? Akadnak ma olyanok is, akik igazán törődnek üdvösségükkel, halál utáni sorsukkal? Kell, legyenek ilyenek. Mert különben miért testesültél volna meg?

Sok-sok köszönnivalónk lenne a kis Jézusnak. Már sok éve ki akartam fejezni hálámat azért, mert rongyos istállóban születél, mert szegény ember lettél. Isten létedre szegényember. Persze

nem értettük meg belőle az isteni intést, a Te zseniális figyelmeztetésedet. Mi papok sem. Soha nem is értettük, leszámítva talán az első századok lelkes keresztényeit. Mert ha megértettük volna, akkor bizonyára nem lett volna az egyház, pontosabban a h i v a t a l o s, a felsőbb egyház, annyi századon át az előkelők, a gazdagok, a sors kegyeltjeinek egyháza. Nem értjük meg, csak felvillan bennünk olykor, hogy a tisztesszegénység, ha párosul jószándékkal, erővel, értelemmel, talán az Isten legnagyobb ajándéka. Megköszönöm gondolatban azt is, hogy egyszerű ácsember lettél. Eből sem vontuk le a tanulságot sohasem. Valami nagyot üzentél ezzel nekünk. Valójában sohasem értettük meg, mert nem úgy cselekedtünk, nem értettük meg azt, amit ma a forradalmak indulója harsog: hogy egyik ember annyi, mint a másik. Hogy itt a földön a legnagyobb méltóság az ember méltósága és nem a rang, nem a cím és nem a vagyonnak kijáró respektus.

Sokat nem értettünk. És sok mindenért köszönettel tartozunk, amit nem értünk.

III. HOMILIA VÁZLATOK

Éjféli mise

1. *Az élet lényege*

Az éjféli mise egy más világ hangulatával borítja el a szívet, felemel a szépség, a béke, a szeretet, a fény világába. Jólesik ez a hétköznapi szürkesége, gondjai, bajai közepette. Az éjféli mise csillogása nem álmvilágot tükröz, nem talmi vigasztalást vagy üres ábrándozást nyújt. Az élet leglényegét jelképezi, sőt a szentmise titka által tartalmazza: „Megjelent megváltó Istenünk kegyelme.” Ez a kegyelem nem valami, hanem Valaki: Isten Fia, aki emberré lett, hogy mi istenné váljunk. Ez az élet lényege, értelme, célja, feladata.

Hogy Jézus istállóban született, jászolban feküdt, az nem véletlen, hanem prófétai cselekedet. Azt fejezi ki, hogy az élet lényegéhez nem kell több ennyi díszletnél. Csak egy talpalatnyi föld, akármilyen, hogy élni tudjunk. Az élethez hozzátartozik a munka, a kultúra, a család, a szórakozás, sokminden. De egyik sem, sőt mind együtt sem a lényeg. Nem arról van szó, hogy tehát ezeket meg kell vetnem. Hanem arról, hogy mindezekben a lényegget keressem, az isteni életet. És ha ezt keresem, becsületesebb és jobb lesz a munkám, nemesebb a szórakozásom, szebb a családi életem stb.

Isten eljött a mi világunkba, hogy bennünket, egész életünket, minden tevékenységünket felemelje a maga világába.

2. *„Kik a halál árnyékának országában laknak.” (Iz 9,2)*

A világ sötét és hideg, a templomban fény és lelkét melegítő hangulat. Jelképe ez annak a valóságnak, hogy Jézus születése, köztünk-lakása fényt és meleget hozott az emberi életbe.

Sokszor érezzük az életet hidegnek és sötétnek, értelmetlen taposómalomnak, reménytelenül és szürkén egyhangúnak. Sokszor vagyunk magányosak, mint a lombjáthullatott téli fa. A fények és melegek, amelyek időnkint meg-megszépítik életünket,

ritkák és kiszámíthatatlanok. Egyetlen valami van, ami örök fény és soha ki nem fogyó meleg: Isten jelenléte a földön.

Karácsony nem azt hirdeti, hogy egyszer régen Isten itt járt a földön. Hanem azt, hogy velünk van, köztünk él, most is és mindörökké az Isten. Rajtunk áll, hogy észrevegyük, hogy megérezzük: Köztünk van, velünk van, szeret bennünket.

Nem érzed? Szólítsd, hívd, nyújtsd feléje szívedet, meg fogod találni, és szép lesz az életed.

3. *Miért szép?*

Nagyobb ünnep van karácsonynál, de szebb, szívet melegítőbb nincs. Miért is nincs mindig karácsony!

Valamit észre kell venni: Önmagában az első, a betlehemi karácsony egyáltalán nem volt szép, sőt! Mert mi szép van egy elhanyagolt istállóban, mi szép van a szegénységben, amely már-már nyomor, mi szép van az emberek rideg közönyében? Mi szép van abban, hogy csak ennyit nyújtottunk Istennek, mikor a földre lépett? A betlehemi kép nagyon is vigasztalan és sivár. Egy valami tette széppé, ragyogóan örök-széppé: Megjelent benne az Isten. Isten mosolya, Isten jósága, irgalma, szeretete.

Talán azért választotta az Atya Fiának születési helyéül éppen azt a nyomorúságos (testileg és lelkileg nyomorúságos) környezetet, mert meg akarta értetni velünk: Nem lehet olyan nyomorúság, olyan szürkeség, olyan reménytelenség, elhagyatottság, amely széppé ne válna, ha megjelenik benne az Isten.

Egész életemben ott lehet karácsony fénye, ha ott van benne az Isten.

Hajnali mise

1. „*Megmentett minket.*” (Tit 3,4)

Pál apostol magáról és a többi újkeresztényről ír Titusznak, de ki az közülünk, aki többé-kevésbé joggal el ne mondhatná ugyanezt: „Mi magunk is ostobák, engedetlenek és tévelygők voltunk, mindenféle szenvedély és gyönyör hatalmában tartott; gonoszságunk, irigységünk miatt utálatra méltók voltunk és gyűlöltük egymást.” Pál és a hasonló Jézushoz tértek életében bekövetkezett a fordulat: „Amikor Istenünk kinyilvánította jóságát és ember-

szeretetét, megmentett minket.” A szeretet győzte le bennük a tévelygést és ocsmányságot.

Karácsony megünneplésének ez a célja: Megérezzük a betlehemi Gyermekek mosolyában Isten jóságát és emberszeretetét; ez a szeretet vonzzon magához bennünket, és így megmenekülünk. Karácsony nem csak az emberek egymásközti szeretetének ünnepe, hanem elsősorban azé a szereteté, mellyel Isten magához akar vonzani bennünket. Bár megéreznénk az ünnep ihletett perceiben, mennyire szeret bennünket az Isten! Bár mi is megmenekül-nénk azzal, hogy visszhang támad a lelkünkben: Én is szeretlek, Uram, hajolj le hozzám! Ments meg, emelj ki bűnös életemből, hogy a tiéd legyen örökre!

Isten jósága és szeretete vár az imádságban, az egyház közösségében, az Ostyában, a bűnbánatban.

Bár megéreznénk a karácsonyi ének valóságát: Békesség a jó-akarátú embereknek!

2. Fény az életünkben

Mit találtak a pásztorok Jézuskánál? Ünnepi fény a hétköznapi egyhangúságában. Fény, angyalének, reménysugár. Sok szépsége van a pásztorelet mindennapjainak, mint ahogyan minden munkakörnek és életformának. Boldog, aki ezeket a szépségeket észreveszi és élvezni tudja. De olyan az emberi lélek, hogy kell valami más is. Némelykor egy kis rendkívüli, egy pár emelkedettebb óra. Ez a közös és családi ünnepek értelme. Elsősorban a karácsonyé. Kiemelkedés a hétköznapiakból, ünnepi ruha és asztal, ünnepi hangulat és melegebb légkör, egy kis önfeledtség, ajándékozó öröm. Sokat veszít, aki nem tudja megtalálni a karácsony hangulatát a templomban, családi körben, a szívében. Boldog, akinek a lelkében kigyúlnak a karácsonyfa gyertyái.

Próbáljunk meg még valamit: Átmenteni néhány sugarat a karácsonyi fényből a mindennapokba! Az ünnepek hangulata a menny előíze. Maradjon meg bennünk a vágy a mennyország után. A karácsony a szeretet és tisztaság légkörét teremti meg. Bár ünnepek után megmaradna a szeretet és a tisztaság vágya!

Élvezzük a karácsonyt, de próbáljunk meg ezen felül nemesebben érző emberekként kikerülni a kétnapos ünneplésből!

3. Azért jött, hogy szerezze az Atyát

Sokszor hallottuk: Jézus értünk jött a földre. Igaz ez, de csak másodsorban. Az anyagi énekben is csak második a Békesség, első a Dicsőség. Jézus első gondolata az Atya. Isten elfeledett Atya lett a földön, Jézus azért jött, hogy valaki itt is szeresse őt. A Fiúisten élete az Atya szeretete a Szentlélekben. De emberszívvel is akarta szeretni. Saját isteni Szívvel, de kiárasztván reánk a Lelket, a mi szívünkkel is. Ez földreszállásának első célja.

Egy pici leány azért akart színésznő lenni, hogy a színházban is szeresse valaki Istent. Valami hasonlót kér tőlünk is a betlehemi Kisded.

A Fiú szeretete ihlessen bennünket szüleink iránti szeretetre. Nem lettek ők is, az én hibámból, elfelejtett szülők? A szeretet ünnepén vizsgáljuk át szüleinkhez való viszonyunkat. Aki szüleit nem tudja szeretni, az senkit sem tud, legfeljebb önző szeretettel. Ez pedig már a kárhozat.

Jézusom, tiéd a szívem, szeresd bennem is a Végtelen Szeretetet!

4. Az ajándékozás ünnepe

Az ajándékozás a szeretet ősi kifejezési módja. A legnagyobb ajándékozó maga az Isten. Ajándéka a teremtet világ, az emberi élet. Legnagyobb ajándéka: Ő maga.

Az én ajándékaim is csak úgy érnek valamit, ha magam vagyok ajándék embertársaimnak. Szüleim egykor ajándékként fogadtak. Ajándéknak érezhetnek most is? Hitvesem egykor ajándéknak érezte, hogy vagyok és hogy egymásra találtunk. Ezt érezheti ma is?

Sokan megteszik, hogy karácsony előtt elrejtik kislányuk babáját, és karácsonykor új ruhába öltöztetve adják vissza. Magammal is csinálhatnék ilyesmit. Megkopott szeretetű, rossz szokásoktól szennyes, fásultan megszokottá vált éneket újjávarázsolva nyújthatnám ajándékkul, tartós ajándékkul azoknak, akikkel együtt telik életem.

Ajándékot illik adni ilyenkor Istennek is. Nem kell rajta törni a fejemet. Amit ajándékkul adok az embereknek, azt Urunk úgy veszi, mint a neki nyújtott ajándékot.

Előfordulhat, hogy életed ajándékát nem fogadják el az emberek, sőt talán visszadobják, össze is törik. Ilyenkor első gondolatod az legyen: Jézusom, mutasd meg nekem, miért nem kellek, mi hiba

van bennem, és segíts megváltozni! Életajándékomat pedig nem vonom vissza. Egyszer talán elfogadják. De ha nem is, egyben biztos lehetsz: Elfogadja Isten.

5. *Nyílt szívet!*

A pásztorok öröme: Megtalálták Jézust. Én is megtalálhatom. Tulajdonképpen mindig és mindenhol. A lelkiismeret szavában, a szenvedésben, minden emberben, feladataimban, a predikáló papban, a szentmisében, a hívek közösségében, az Ostyában, a gyóntatószékben. Egy valami azonban kell hozzá: Nyílt szív, amely nem hajlandó botránkozni, előítéleteket táplálni, eleve megmerevedni.

A pásztorok nyílt szívüknek köszönhetik, hogy odataláltak Jézuskához. Az evangélium elmondja, hogy a pásztorok aztán mindenkinek elmondták, amit hallottak és láttak. De egyetlen utalás sincs arra, hogy mások is felkeresték volna a Barlangot. Bizonyára megütköztek a hírhozók személyén, az istállón, a szegényszagon. Guzsbakötötte őket az előítélet, hogy a Messiásnak királyként kell megjelennie. Így botránkoztak később az írástudók, a farizeusok, a főpapok, az eucharisztikus beszéd hallgatói, a nagypénteki zúgolódók, a názareti falubeliek. És a ma vallásos botránkozói. Akik botránkoznak azon, hogy az egyház nem akar megmerevedni, múzeumvá válni, hogy ki akarja javítani saját hibáit, hogy nem akar már kiátkozni senkit, hogy testvérnek akar érezni minden embert, hogy szebbé akarja tenni szertartásait, hogy könnyíteni akar a hívek terhein. Akik az egyházon botránkoznak, botránkoztak volna Jézuson is, akinek „éppen az istálló tetszett”. Botránkoztak volna Jézus vendégeskedésein a „bűnösöknél”, Jézus szombati gyógyításain, a képmutatók elleni jajjain, a kereszten. Nem találták volna meg Jézust, mint ahogyan most sem találják, csak a maguk szokásaihoz ragaszkodnak görcsösen.

Isten igaz vallása nem lehet megmerevedett, hiszen Isten az élet Istene, nem a halálé. Isten vallása csak nyíltszívű kitárulkozás lehet Isten felé, egyház felé, emberek felé, minden emberi érték felé. Boldog, aki a betlehemi Gyermeke elfogulatlan, jóhiszemű mosolyával tud rámosolyogni az egész világra.

Ünnepi mise

1. „Királlyá lett a te Istened.” (Iz 52,7)

Minden ember számára megtiszteltetés, ha egy nép vezetésére emeltetik. Isten számára nem megtiszteltetés, még akkor sem ha az egész teremtet világon való uralkodásról van szó. Az ő részéről leereszkedés, irgalmas jóság, hogy elvállalja a királyságot, vagyis ha kezébe veszi az emberek ügyét. Mondhatjuk, elrontott ügyét.

Az Isten ellen a maga fejére és ösztöneire hagyatkozó ember kátyúba vitte saját magát. A könyörülő Isten szabadulást hoz. Ennek nyitánya a karácsony. Jele, hogy „felkészült az Úr szent karja”. Jézus valóban született Király. Nincs szüksége megváltásra, kikiáltásra, erőszakos hatalomátvitelre, elismerésre. Azzal, hogy Isten, született Ura mindennek.

Mosolyog a Jézuska, de nem mosolyogni jött. Mosollyal nem lehet segíteni a szenvedélyei és holmijai rabságába került emberen. Jézuska mosolya csak bátorítás, csak a jóindulat jelzése, hogy „felkészült az Úr szent karja”, elhozza a szabadítást, a minden rossztól való megváltást, a boldogságot, az örök életet, a győzelmet bűn és halál felett.

Sokak szemében a karácsony az egyházi év csúcspontja. Pedig csak nyitány. Bájos, lenyűgöző nyitány, de folytatást kíván. A folytatás Jézus Király részéről a törvényadás, a húsvéti győzelem és Isten országának megalapítása volt.

Részemről is legyen folytatása a karácsonynak. A mai szép ünnep legyen nyitánya új életemnek, melyben Jézus a Király!

2. A hódító Gyermek

Isten első parancsa az emberekhez: Hajtsátok uralmatok alá a földet! Az embert tehát a természet meghódítójának szánta az Úr. De a legnagyobb hódító a betlehemi Gyermek. A legnehezebbet, az emberi szívet akarja meghódítani. Nem magának, hanem az Atyának. Nem a maga boldogságára, hanem a mi boldogságunkra.

Az egész teremtet világ pontosan követi a Teremtő természeti törvényekben adott akaratát. Az emberi szív szabad. Isten várja tőlünk, a szeretet sugallta engedelmességet, de nem kényszerít rá. Isten a szeretetet szeretettel akarja előhozni az emberi szívből. Az egész teremtés Isten szeretetének megnyilvánulása. A szeretet

csúcspontja a megtestesülés. Célja, hogy rezonáljon az emberi lélek. A Kisdéd jászolánál meg kell éreznem, hogy szeret az Isten, és azt akarja, hogy én is szeressem őt.

Olyan hódító a Gyermek, aki azt teszi szabaddá és boldoggá, aki meghódol, nem az erőszaknak, hanem a Szeretetnek.

3. „*Fián keresztül beszélt hozzánk.*” (Zsid 1,2)

Mi a keresztény vallás lényege? Mi különbözteti meg a többi vallástól? Nem az, hogy más a tanítása, vagy hogy más Istent imád. A különbség lényege, hogy a többi vallás tanítás, erkölcsi parancsok, rituális előírások gyűjteménye. A mi vallásunk lényegét karácsony mutatja: Közöttünk az Isten, emberré lett értünk, hogy mi istenivé lehessünk. Vallásunk lényege nem az erkölcsi előírások, nem is a szertartások meghatározott formája, nem is egy bizonyos hittan. Ha Isten csupán tanítást, előírásokat akart volna nekünk adni, megtehetette volna megbízott emberek, próféták útján, mint ahogyan nagyrészt meg is tette. Hogy Fiát küldte, jelzi, hogy nem egyszerűen üzeni vagy törvényt adni akart.

Isten a legszorosabb kapcsolatra lépett velünk a megtestesülés titkában. Egy lett közülünk. És az Isten Fia nemcsak saját emberi testével és lelkével került kapcsolatba, hanem, ha másképpen is, de velünk is. Jézus az ő Szentlelkét árasztotta lelkünkbe, hogy így egyik legyünk vele, a kegyelem által mintegy isteni vér csörgezzен ereinkben. A keresztség által új teremtménnyé lettünk, Istenből született kegyelem gyermekei.

Egyformán jó minden vallás? Semmiképp. A többi vallás tanítása, erkölcsi törvényei, rítusai lehetnek jók, imádhathják ugyanazt az Istent, de nem tesznek Isten gyermekévé, nem Jézus örökös társaivá, nem képesek részesíteni a Szentháromság életében, boldogságában. Betlehem hirdeti: Az Isten örök Igéje megszületett Betlehemben, hogy megszülethessék bennünk, ha befogadjuk őt.

4. „*A világ nem ismerte fel őt.*” (Jn 1,10)

Nem ismerték fel a gyermek Jézust, azért jutott neki csak jászol. Nem ismerték fel a tanító és csodatevő Jézust, azért kellett meghalnia a kereszten.

Életem egyetlen értelme, hogy Isten gyermeke és örököse legyek. Ez csak akkor adatik meg nekem, ha felismerem, és a felis-

merésnek megfelelően befogadom Jézust. Létkérdés tehát, örök sorsomat eldöntő, felismerem-e őt.

Jelenlétem a karácsonyi szentmisén önmagában még nem biztosítéka annak, hogy felismertem Jézust. Lehet, hogy csak a karácsony hangulata ragadott meg, vagy az ősi szokás szépsége. Lehet, hogy csak ünnepelni szeretek, vagy kiéhezett vallásos igényem jelentkezett és hozott ide.

Csak az ismeri fel Jézust, aki Péter apostol vallomásával nézi a Kisdedet: Te vagy a Megváltó, az élő Isten Fia.

Nem egyszerűen szóval mondott vagy elvont értelmi felismerést vár Jézus. Egész lényemmel, minden porcikámmal fel kell ismernem őt, szívemmel, akaratommal, érzelmeimmel. Élményszerűen, sodróerejűen, lélekbenyilallóan. Életreszóló felfedezésnek kell lennie, hogy Isten van itt, szabadítóm, életem értelme, boldogságom egyetlen lehetősége, a végtelen Szeretet, a MINDEN.

Hogy felismerhesd, nézd a jászol Gyermekeit, nézd a hópehely Ostyát! Nézd, és imádkozz. Mert a felismerés Isten ajándéka. Mint művésznek ajándék az ihlet, nem megszerzett állapot. Felismered, ha ihlet a Lélek. Nézd és imádkozz!

5. Jézusom, örömem

Karácsony titka az öröm gazdag forrása számomra.

Jele, hogy szeret az Isten. — Boldogság a szülőknek, ha szeretik őket gyermekeik. Öröm a tanárnak, főnöknek, ha szeretik beosztottjai. Milyen öröm, ha valakit „mindenki szeret”! Karácsony nagy kinyilatkoztatása: Ennyire szeret az Isten. Ismer bennünket, mégis szeret. Milyen jó némelykor úgy imádkozni, hogy nem teszek mást, csak sűtkérezem Isten felém áramló szeretetének melegében!

Jele, hogy nem vagyok értéktelen, sőt, nagyon sokat érek. Alapvetően fontos érzés ez, hogy éplelkű, derűs, egészségesen magabiztos maradhassak. Karácsonykor meg lehet ez az érzésem, hiszen értem jött el, hozzám jött az Isten. Bármilyen hasznavehetetlen, senkinek nem kellő ronccsá váljak, értékes maradok a legnagyobb szakértő, Isten szemében.

Jele annak, hogy boldog lehetek. A föld, az emberek nem tehetnek boldoggá egészen és örökre. De itt van az Isten, saját boldogságát hozta el nekem. Bármennyire reménytelenül nyomorult az életem, boldog lehetek.

Aki sokszor és komolyan gondol Jézusra, az megismeri, mi a szívbeli öröm.

KARÁCSONY NYOLCADÁBA ESŐ VASÁRNAP

vagyis

A SZENTCSALÁD VASÁRNAPJA

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Sir 3,3—7,14—17a): „*Isten tekintélyt adott az atyának a gyermek előtt, és megszabta az anya jogát a gyermekekkel szemben. Ki szereti Istent, bűneit engeszteli; tartózkodik tőlük, és mindennapi imája meghallgatásra talál. Kincset gyűjt, ki megbecsüli anyját; ki tiszteli atyját, örömét leli gyermekeiben, s amikor imádkozik, meghallgatásra talál. Ki tiszteli atyját, hosszú életű lesz, s aki szót fogad atyjának, felüdíti anyját.*

Fiam! Legyen gondod atyádra öregségében, és ne keserítsd őt életében! Ha meg is fogyatkozik értelmében, légy elnéző iránta, és meg ne ved őt erőd teljességében. Az atya iránt tanúsított kegyesség ugyanis nem megy feledésbe, és anyád hibájáért jóval fizetnek neked: a jótett fejében gyarapodsz majd.”

Az olvasmány egyes részei csak a latinban találhatók, más részek az itt alapul vett latin szövegtől eltérnek: „Ki szereti Istent, bűneit engeszteli” helyett a görögben: „Ki tiszteli atyját, bűneit engeszteli.” Az első bekezdés végén: „ki szót fogad atyjának” helyett a görögben: „ki hallgat az Úrra”.

A második bek. első mondata a héberben így szól: „Fiam! Légy buzgó atyád megbecsülésében, — S el ne hagyd őt élte semmilyen napján.” Az utolsó mondat a héberben: „... s az majd engesztelő áldozat gyanánt szolgál.”

II. OLVASMÁNY (Kol 3,12—21): „*Testvérek! Mint Istennek szent és kedves választottjai, öltsetek magatokra az irgalmas-ságot, a jóságot, a szelidséget és a türelmet. Viseljétek el egymást és bocsássatok meg egymásnak, ha valakinek panasa van a másik ellen. Ahogy az Úr megbocsátott nektek, ti is bocsássatok meg egymásnak. Legfőként pedig szeressétek egymást, mert ez a tökéletesség köteléke. S Krisztus békéje töltse be szíveteket, hiszen erre vagytok hivatva egy testben.*

Legyetek hálásak. Krisztus tanítása éljen benneteket eleve-nen, teljes bölcsességgel tanítsátok és intsétek egymást. Az Istennek énekeljétek hálás szívvel zsoltárt, himnusz és szent dalokat. Akár mondtok, akár tesztek valamit, tegyetek min-dent Urunk Jézus nevében, így adjatok hálát általa Istennek, az Atyának.

Asszonyok, engedelmeskedjétek férjeteknek, ahogy illik az Urban. Férfiak, szeressétek feleségeket, s ne bánjatok dur-ván velük.

Gyermekek, fogadjatok szót szüleiteknek mindenben, mert ez kedves az Úr szemében. Édesapák, ne keserítsétek gyerme-keiteket, nehogy kedvüket veszítsék.”

A kolosszeiekhez írt levél főtémája *Krisztusnak a mindenség feletti uralma*. Ha pedig Krisztus a mindenség Ura, akkor az er-kölcsi életet is ő szabályozza. A 3,12—16-ban az apostol az új em-ber képét rajzolja meg. Milyennek akarja Krisztus az embert, mi-lyennek kell lennie az embernek, ha Krisztushoz akar hasonlítani, amint Krisztus, a mindenség Ura elvárja tőle.

Érdemes ilyen szempontból összehasonlítani a két olvasmányt. Az elsőben dominál a jutalom motívuma: imája meghallgatásra talál, örömét leli majd gyermekeiben, hosszú életű lesz stb. Szt. Pálnál — ami természetesen is — magasabb erkölcsi értéket képvi-selő indítékok szerepelnek: Istenhez tartozunk, választottjai va-gyunk, viselkedjünk tehát ennek megfelelően; az Úr megbocsá-tott nekünk, mi sem vonakodhatunk megbocsátani; el kell hogy töltsön bennünket Krisztus lelkülete. Krisztus uralma nem külső-séges eszközökön alapul és nem azokkal akar megerősödni; ki-adott törvény és megfelelő ígéretek, ill. büntetések. Lelkületét adja belénk, annak lehetőségét nyújtja, hogy szívünkben hozzá hasonuljunk és így lényünk, életünk belső törvénye legyen az ál-tala adott törvény.

Krisztus új embert akar, és ez nem csupán körvonalazott ideál, hanem egyrészt általa megélt valóság, másrészt velünk is közölt, számunkra is hozzáférhetővé tett valóság. Az egy test közössé-gében — és ennek a közösségi életnek magaslati pontja a szentmise, ahol ennek az életnek minden értéke intenzívebbé válik, ahol Krisztus tanítása megint eltölti szívünket, átéljük megbocsátását és hajlamosabbá válunk mi magunk is a megbocsátásra, hiszen hajlékonyabbá, formálhatóbbá vált szívünk a zsoltárok, himnu-szok és szent énekek éneklése által — ennek az egy testnek újból és újból átélt közösségében formálódunk egyre jobban Krisztus másaivá.

A családi nevelés, az engedelmességre, szülők tiszteletére és

szeretetére történő nevelés ne rekedjen meg az első olvasmány szintjén, hanem emelkedjék fel a másodiknak sajátos keresztény magaslataira. Próbálják a szülők is elsajátítani igazán értelemmel és szívvel szt. Pál tanítását. Legyen szívünkben szeretet, mert ebben foglalható össze a keresztény tökéletesség. A helyes fordítás talán ez lehetne: mindezek fölött legyen bennünk szeretet, azaz a tökéletesség kötele, öve. Az apostol gyakran beszél úgy az erényekről, mint felöltött ruhadarabokról. A régi ruházatban a minden darabot összetartó, a többinek a helyes tartást, állást biztosító övhöz hasonlítja a szeretetet, amely nélkül a többi erény igazi formája, teljes gazdagsága nem valósulhat meg.

Krisztus békéje kell, hogy irányítsa a hívek szívét, az a béke, amelyet a világ nem képes megadni. Ez a béke lesz egyik hatékony jel a világ számára, melynek az Egyház arcán kell felismernie Isten szépségét és jóságát.

A befejező versekben ismétlődik a hála gondolata; a hála a keresztény ember jellemző erénye kell, hogy legyen. A családi ott-hon boldogságának megteremtésében szintén igen nagy fontossága van.

A családtagokhoz intézett felszólítások kétszer is utalnak arra, hogy az Úr miatt, rá való tekintettel kell a jót tennünk, a családi békét előmozdítanunk. Másként is lehetne mondani: mivel Isten házanépe, családja vagyunk, családi életünket engedelmesség, szelidség, megértés jellemezze.

A)

AZ EVANGÉLIUM (Mt 2,13—15,19—23): „Miután a napkeleti bölcsek eltávoztak Betlehemből, az Úr angyala megjelent Józsefnek álmában és ezt mondta neki: „Kelj fel, vedd a gyermeket és anyját, menekülj Egyiptomba, s maradj ott addig, míg nem szólok neked; mert Heródes keresni fogja a gyermeket, hogy megölje. Erre felkelt, vette a gyermeket és anyját még az éjjel, s Egyiptomba távozott. Ott maradt mindaddig, míg Heródes meg nem halt, hogy beteljesedjék az Úr szava, amelyet a próféta által mondott: „Egyiptomból hívtam az én fiamat.”

Heródes halála után megjelent az Úr angyala Egyiptomban József álmában, s így szólt hozzá: „Kelj fel, vedd a gyermeket és anyját, menj Izrael földjére. Meghaltak ugyanis, akik a gyermek életére törtek.” Erre felkelt, vette a gyermeket és anyját, s Izrael földjére ment. Mikor azonban meghallotta,

hogy Archelaus uralkodik Judeában atyja, Heródes után, félt odamenni. Almában újra utasítást kapott, hogy Galílea tartományába menjen. Odament, letelepedett egy Názáret nevű városban. Így beteljesedett a prófétai mondás: Názáreti-nek fogják hívni.”

A szentcsalád élete sem volt mentes gondoktól és bajoktól. Egyiptomba menekülnek, mert a gyermek életét fenyegeti a gonosz király. Ha saját Fiának ilyen sorsot rendelt az Atya, senki-nek sincs joga és oka kételkedni Isten szeretetében azért, mert súlyos megpróbáltatások érik, mert családjá miatt sok gondja-baja van.

Máté Ózeás 11,1-et Jézusra alkalmazza, jóllehet a próféta a zsidó népre értette, amit mondott.

A próféták ismételten hasonlítják a Messiást virágzó ághoz, sarjhoz; az ennek megfelelő *nécer* héber szót hozta kapcsolatba Máté Názáret nevével. A helység nevét sem az Ószövetség, sem Josephus Flavius nem említi, de a legújabb ásatások arról tanúskodnak, hogy a völgyben már Kr. e. 2000-ben laktak emberek és Kr. e. 1200 k. felhúzódtak a hegyoldalakra.

A liturgia összefüggésében olvasva a szöveget, az isteni gondviselés családjainkat oltalmazó jóságát érthetjük ki belőle. Isten gyermekeiként szeret bennünket, a sorscsapásokban sem hagy magunkra. Bizalmunkkal arányosan válik javunkra mindaz, amit Isten ránk küld. Isten nem álmainkon keresztül (bár elvileg ezt sem kell kizárni), de sugallataival, felvilágosító kegyelmével tudatja velünk akaratát, ill. segít annak felismerésére a konkrét helyzetekben. Családi, különösen nevelési problémákban is jó volna az Ő tanácsát is kikérni, megszívlelni.

B)

AZ EVANGÉLIUM (Lk 2,22—40, ill. rövidebb változat: 22,39-40): „Mikor elteltek a Mózes törvényében megszabott tisztulás napjai, felvitték (Jézust) Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak, ahogy az Úr törvényében elő volt írva: Minden elsőszülött fiút az Úrnak kell szentelni; s az áldozatot is beakarták mutatni, ahogy az Úr törvénye előírta: egy pár gerlicét vagy két galambfiókat.

Élt Jeruzsálemben egy Simeon nevű igaz és istenfélő ember. Várta Izráel vigaszát és a Szentlélek élt benne. Kinyilatkoztatást kapott a Szentlélektől, hogy addig nem hal meg, míg

meg nem látja az Úr Fölkentjét. A lélek indítására a templomba ment. Amikor a szülők a gyermek Jézust bevitték, hogy a törvény előírásának eleget tegyenek, karjába vette és áldotta az Istent e szavakkal:

*„Bocsásd el, Uram, szolgádat,
Szavad szerint békében,
Mert látta szemem üdvösségedet,
Melyet minden népnek megadtál,
Világosságot a pogányok megvilágosítására,
És dicsőségül népednek, Izraelnek.”*

Apja és anyja csodálkoztak azon, amit fiúkról mondott. Si-meon megáldotta őket és így szólt anyjához, Máriához: „Ez sokaknak romlására és sokaknak feltámadására lesz Izraelben, jel lesz, amelynek ellenemondanak —, a te lelkedet is tör járja át —, hogy sokaknak kiderüljenek a titkos gondolatai.” Volt egy Áser törzséből való Anna nevű próféta asszony, Fánuel leánya, aki már igen öreg volt. Hét évig élt férjével szüzessége után, aztán özvegyen maradt. Már nyolcvannégy éves volt. Nem hagyta el a templomot soha, éjjel és nappal böjtölt és imádkozott az Isten szolgálatában. Ebben az órában

is odajött, dicsőítette az Istent és beszélt róla mindenkinek, aki csak várta Jeruzsálemben a megváltást.

Miután így eleget tettek az törvényének, visszatértek galileai városukba, Názáretbe. A gyermek pedig nőtt és erősödött, bölcsesség töltötte be és az Isten kegyelme volt rajta.”

A rövidebb változatban csupán az első bek.: „... az Ūrnak”-ig és az utolsó bekezdés szerepel: Miután így ...

A görög szöveg kettőjük tisztulásáról beszél. Az anyák tisztulásának szabályozását 3Móz 12,1—4-ben találjuk. Az anya hét napig a szülés után tisztátalan maradt és még 33 napig otthon kellett maradnia.

Az elsőszülöttekre vonatkozóan 2Móz 13,12-ben olvassuk, hogy azok az Ūré (az állatok elsőszülöttei is). Ūgy kellett ezt felfogni, mint az Egyiptomból való csodálatos szabadulás örök emlékét: az egyiptomi elsőszülötteket megölte az Ūr, hogy megszabadítsa „elsőszülöttjét”: Izraelt. Az állatokat feláldozták, a gyermekeket (fiúkat) megváltották öt sékelért. Áldozatot is kellett bemutatni: a módosabbak bárányt, a szegényebbek galambot vagy gerlét áldoztak.

Ezzel a szertartással, a bemutatással a gyermeket az Úr tulajdonának nyilvánították. (A szentírás nem mondja, hogy Jézusért a váltságdíjat megfizették.) Számunkra ez az ünnep egyik legfontosabb tanítása: gyermeked és te magad is Istenhez tartoztok, Istenéi vagytok. Az egész család úgy tekintse magát, mint Isten házanépét, Istenhez tartozó közösséget. A jogcím nem az egyiptomi szabadulás, hanem annál több: a bűn szolgálatából mentett ki Isten és Elsőszülöttjét, szeretett Fiát áldozta fel értük.

Az ószövetségi előírás, hogy a szülők magyarázzák meg gyermekeiknek, mi az értelme ennek a szertartásnak, figyelmeztet bennünket, hogy vallásos gyakorlatainkat ne engedjük pusztá külsőséggé silányulni. Tudjuk mi magunk és magyarázzuk meg gyermekeinknek is, hogy a szentségek stb. az Úr szeretetének milyen tényein alapulnak, miket hirdetnek.

Az agg Simeon próféta, akinek Istentől kapott kitüntetése megközelíti Ker. Jánosét: megláthatja, sőt karjára veheti a Messiást. A Szentlélek nemcsak arról világosítja fel, hogy ez a kisgyermek az Üdvözítő, hanem a rá vonatkozó izaiási jövődőlés értelmét is feltárja előtte. Simon hattyúdalát szellemében és szavaiban is Izaiás ihlette. Iz 40,5: „És megnyilvánul majd az Úr dicsősége és meglátja azt minden test egyaránt.” Továbbá: 52,10; 42,6; 46,13; 49,6. Mária és József nem értették Simeon szavait, nem voltak tisztában a messiási mű horderejével, az üdvösség egyetemességével stb. Azt is megmondja Simeon (vö. Iz 8,14), hogy próbakő lesz Jézus. Lépcső, melyen egyesek fellépnek, mások megbotlanak. Izrael egyetemességében és egyedeiben nem azért fog üdvözülni, ha üdvözülni fog, mert választott nép, hanem azért, mert Jézus mellett foglal állást. A Jézussal kapcsolatos állásfoglalás fényt derít az emberek igazi valójára.

C)

AZ EVANGÉLIUM (Lk. 2,41—52): „Jézus szülei minden évben felmentek Jeruzsálembe, a húsvét ünnepére. Amikor tizenkét éves lett, szintén felmentek, az ünnepi szokás szerint. Az ünnepnapok elteltével hazafelé indultak. A gyermek Jézus azonban Jeruzsálemben maradt anélkül, hogy szülei tudták volna. Abban a hitben, hogy az úti társaságban van, mentek egy napig és keresték a rokonok és ismerősök között. Mikor nem találták, visszafordultak Jeruzsálembe, hogy keressék. Három nap múlva akadtak rá a templomban, ott ült a tanítók között, hallgatta és kérdezte őket. Akik csak hallgatták, mind csodálkoztak okosságán és feleletein. Amikor meglát-

ták, megdöbbenek. Anyja így szólt hozzá: „Gyermekeim, miért tetted ezt velünk? Lásd, apád és én szomorúan kerestünk.” Ezt felelte: „De miért kerestetek? Nem tudtátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell fáradoznom?” Ám ők nem értették meg ezeket a hozzájuk intézett szavakat. Velük ment hát, visszatért Názáretbe és engedelmeskedett nekik. Szavait anyja mind megőrizte szívében. Jézus meg gyarapodott bölcsességben, korban, s Isten és emberek előtti kedvességben.”

Azt gondolná az ember, hogy a szentcsaládban nem volt mit elviselni egymástól a családtagoknak. Az evangélium meggyőző arról, hogyha nem egymás hibájából fakadtak a problémák, fakadtak az Isten rendelkezéséből. Jézus gyermekkori viselkedése, valamint a rá vonatkozó jövődőlés éppen elég fájdalmat és töprengést okozott Mária anyai szívének. Éreznie kellett, hogy gyermeke nem lesz annyira, úgy az övé, mint más asszony magáénak érezheti gyermekét. Ő igazán nem magának nevelte a gyermekét. Ebben is Isten szolgálója volt: nemcsak vállalta engedelmességből az anyaságot férj nélkül, de vállalta azt is, hogy úgyszólván gyermek nélkül is marad.

A szentmisére elhozzuk gondjainkat, örömeinket, kéréseinket és Jézus szívével egyesülve tárjuk azokat a mennyei Atya elé. Magunktól a legrövidebb út családunkhoz vezet. Próbáljuk az olvasmányok fényében szemlélni családi problémáinkat is és kérjük Isten kegyelmét, hogy a Szűzanya és szt. József lelkületével tudjuk fogadni és viselni a családi kereszteket.

II. TEOLÓGIA

Pázmány Péter: „Mint kell a keresztény leányt nevelni”

(Részletek)

Maga, úgy tetszik, igazán írta Aristoteles, hogy a leányok jó neveléséből áll főképpen az országok böcsülletes állapotja, nemcsak azért, hogy fele az ország lakosinak asszony, hanem azért is, hogy a férfiak jó nevelése nagy részre az asszonyoktól vagyon. Mert a kiktől születünk és kisdedségünkben neveltetünk, azoktól szopjuk téjjel együtt az erkölcsöket, melyek az új edényben legtartósabbak. Erre nézve merem mondani, hogy életünk tekéletes vagy feshett állapotja az asszonyemberek nevelésétől árad: mivel első nyolc esztendőnk, azaz legnagyobb és hajlandóbb üdönket asszonyemberek gondviselése alatt töltjük. A minémü vélekedéseket és erkölcsöket akkor belénk csepegetnek, azoknak zsinóra után futamodik a több életünk. Ennek felette a szent házasság csendes állapotja a leányok nevelésén áll, mert a rosszul nevelt leány menyekzője holtig való galyiba.

Azt kívánják a bölcsek, hogy miképen a kegyetlen medve éktelen kölyköket hoz, de nyelvével, mint gyalúval, kölykeinek külső tagjait úgy rendeli, hogy nemcsak szüli, hanem mesterségesen ékesíti fajzásait: azonképen a jó szülék, a kiket e világra hoztak, azokat nevelésekkel jóra is oktassák. Mert nem a születésből, hanem a nevelésből vagyon jó vagy gonosz erkölcsünk. Ezt akarván ismértetni Lycurgus azon alamból két agárkölyköt nevelte: egyiket konyhához, másikat vadászathoz szoktatá. Mikor együtt volnának a lacedaemon várasiak, előhozatván az agarakat, egy tál abárlást és egy eleven nyulat letétete: egyik agár mindjárt a nyúl után indula, másik a moslékba kapa. Ezzel hiteté, hogy a nevelésből vagyon a erkölcsök különbözőése. Annakokáért, miképen Diogenes nem az erkölcstelen gyermekeket, hanem tanítóját büntetete: úgy a Lacedaemon bírái nem az egymással veszekedő atyafiakat büntették, hanem az apjokat, hogy nem jól nevelte fiait.

Kövessék a Themistokles példáját, kirül azt olvassuk, hogy, mi-

kor sok kéri voltanak leányának, jámbornak adta inkább, hogys-
em gazdagnak; inkább akarván oly vót, aki pénz nélkül, hogys-
em oly gazdagságot, mely emberség nélkül szűkölködjék.

A család: az emberi szeretet bölcsője

(A Holland Katekizmusból; szabadon)

A családban teszi először az ember azt, amit egyetlen állat sem tud: mosolyog. A gyermek megismeri anyját. Az ember megismeri az embert: „Kedves kicsi, kezd megismerni anyádat egy mosollyal” — éneklí Vergilius, a költő. A családban ébred fel szunynyadó emberségünk, és átéljük, hogy a többi ember közé számítanak minket is. Apánkat, anyánkat, testvéreinket, barátainkat, szomszédainkat, nagyszüleinket a család révén fedezzük fel. Mások megtalálása nevel emberré. Mert az ember szeretetre teremtetett.

Az első „mások” apánk és anyánk. Nincs mélyebbre ható befolyás a világon, mint a szülő és gyermek közötti. Nem is lehet visszacsinálni: szüleinek mindig gyermeke marad az ember.

A családban kezdődik az útunk ahhoz a Máshoz is, aki mindenki másban is jön hozzánk: Istenhez. Ő a gyermeket szülei révén teremti és neveli és ugyancsak a szülők révén ismerteti meg magát először a gyermekkel. A család jelenti a gyermek számára az egész világot, amelyben a szülők a Jóság, Mindenhatóság és Mindenüttvalóság. Istenről alkotott képünkön eltussolhatatlan nyomot hagy az, ahogyan szüleinket láttuk. Persze mások, akiket életünk folyamán megismerünk és akik szeretnek bennünket, szintén formálják Isten jóságáról kialakult fogalmunkat. Sokat javíthat ez a későbbi ismereten a szülők mintájára alkotott istenkép hibáin. Sőt, van bennünk egy törekvés, mely szülön és ismerősen túl magához Istenhez akar eljutni, aki nem az előbbieknél felnagyítása. Ő végérvényesen Jóság, amelyet szívünk éhez.

A szeretetre nevelés

(A Holland Katekizmusból; szabadon)

A nevelés: szolgálat. Önzés az is, ha valaki nem törődik a gyerekével, de az is önzés, amikor saját maga képmását vagy vágyálmát akarja formálni belőle. A gyermek egyetlen példány valami újból, nem pedig a szülők ismétlése, újabb kiadása. Ezt az új életet

kell, hogy szolgálják a szülők, hogy magára tudjon találni, önmagát egyre jobban meg tudja valósítani. A vezetésben áll a szolgálat, nem a szabadjára engedésben; mert az utóbbi által a gyermek nem önmaga lenne, hanem önmagának rabszolgája.

Azáltal válik leginkább önmagává, ha belenő a szeretet felszabadító parancsába: létének forrása, az Isten iránti szeretet és szeretet embertársai iránt. Korán mondja el az anya gyermekének, kinek a kezében van mindannyiunk élete. Szoktassa imára, a jászol és kereszt tanítását fejtse ki előtte és ehhez fűzze a jó és a rossz közötti különbség magyarázatát. De bármit mond is, mindennél fontosabb a családi légkör: milyen őszinte ott a hit és milyen valóságos a szeretet.

Sehol nem fogják a szülők annyira érezni tehetetlenségüket, mint éppen itt. Az ősbűn teremtette helyzethez tartozik az is, hogy akaratlanul is átadják a rosszat is gyermeküknek. De mint keresztényeknek bízniuk kell abban, hogy a megváltás, melyben gyermeküket részesíthetik, erősebb a bűnnél.

Hasonló a helyzet a felebaráti szeretetre neveléssel is. A szülőknél óhatatlanul meglévő egoizmus átplántálódik a gyermekekbe is, viszont az is tény, hogy ugyanígy átplántálható a megértő jóság, türelem, segítőkészség is. Röviden így foglalhatjuk össze a szeretetre nevelést: örülni mások örömének: erre megtanítani a gyermeket. Ezzel jár majd az is, hogy megindítja őket mások fájdalma, szenvedése.

Gondolatok családról, szeretetről, türelemről

A türelem olyan fa, amelynek keserű a gyökere, de édes a gyümölcse.

(Perzsa közmondás)

Szeretni egy embert annyit jelent: olyannak fogadni el, amilyennek Isten öröktől fogva elképzelte.

(Dosztojevszkij)

A port-royali apácákról mondta valaki: Tiszták, mint az angyalok, és hidegek, mint a sátán.

A családi otthon éjjeli menedékhellyé és abraolóteknővé zülött le korunkban.

(Gorkij)

1. A profán és a szakrális a házasságban

Az egyház mindig nagy figyelmet szentelt a családdal és házassággal kapcsolatos problémáknak. Legutóbb a II. Vatikáni zsinat foglalkozott velük. A zsinati atyák arra buzdítanak minden jószándékú embert, hogy minden erejükkel segítsék a házassággal kapcsolatos gondok megoldását. Az egyház nagyon jól tudja ugyanis, hogy „az ember boldogsága, valamint a keresztény közösség és társadalom jóléte szorosan összefügg a házaskapcsolatok és a család egészségével.” (EMV 47.) A család nemcsak a társadalomnak ad új polgárokat, hanem az egyháznak is, és egyáltalán nem mindegy, hogy teljes értékű, egészséges szellemű emberek lesznek-e vagy pedig haszontalan, sőt kártékony tagok.

A házasságban van valami, ami túlmutat a megszokott profán szinten, és szinte vallásos jelleget kölcsönöz neki. Már a primitív népek is megsejtették ezt. Ezért a házasságot rendszerint vallásos szertartás keretében kötötték meg. A házasságkötésben a felek egész magukat, személyüket, nemcsak testüket ajándékozzák a másiknak a szeretet gesztusában. Van ebben valami isteni. Az Atya jellemzője, hogy önmagát közli a Fiúval és a kettőjük közti személyes Szeretet a Szentlélek. A házaspár szeretet ezt a fontos önatadást mintázza és ábrázolja. A házasság az isteni személyek önmagukat ajándékozó szeretetének visszfénye.

A bűn által megromlott emberi természet kártevéseinek a házasság is ki volt téve. Sokszor vált kereskedelmi ügylétté, máskor szeretkezéssé degradálódott. Az isteni hasonlóság elhomályosult. Ősi fényét Krisztus állította vissza.

2. A házasság mása Krisztus és az egyház kapcsolatának

A házaspár életük és egész önmaguk átadása révén Jézus Krisztus irántunk érzett végtelen szeretetéből részesülnek és ezt a szeretetet — kegyelmet — egymásnak is ajándékozzák. A keresztény házaspár igaz szerelme tehát természetfeletti értékkel bír. Részesedést biztosít abból a szeretetből, amivel Krisztus szeretete egyházát és önmagát adta érte. Ahogy Krisztus, a Fő, szünet nélkül szeretetével — szent kegyelmével — árasztja el az egyház tagjait, mintegy önmagát ajándékozva, ugyanúgy a házaspár szerelmében személyük átadásában Krisztus szeretetét, szent kegyelmét adják a másiknak, mindketten gazdagodnak a Megváltó

szeretetében. A házasság kicsiben azonos azzal az életközösséggel, ami Krisztus és az egyház között áll fenn. A házasság tehát kegyelemközvetítő képességgel rendelkezik, azaz szentségi erővel bír. „A keresztény hitvestársak a házasság szentségének erejével jelzik a Krisztus és Egyház közti egységnek és termékeny szeretetnek titkát és részesednek benne.” (Az Egyház. 11.)

A kegyelem mindig Krisztussal, a kegyelem forrásával kapcsol össze bennünket. A házasság szentségében is Krisztussal találkozunk a házaspárok. Ahogy Isten hajdan választott népével találkozott, „úgy találkozik most az emberiség Megváltója, az Egyház jegyese a házasság szentségén keresztül a keresztény hitvesekkel” (EMV 48.), és közöttük marad. Jelenléte dinamikus, aktív. Az a célja, hogy szeretetüket az egyháza iránt érzett szeretetéhez tegye hasonlóvá, és valóban kölcsönös önátadássá érlelje. A szentségi kegyelmek hatására elmélyül házaskapcsolatuk, gazdagszik, mert a házaspárok minden szeretet forrásából merítenek. (Vö.: B. Häring, LThK, zsinati köt. III. 432.)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Alapvető érdekem*

Ha érdemes valamiért dolgozni, áldozatokat hozni, úgy a szép családi életért, igen. Az összetartó család széppé tehet a legsorszármazottabb életet is. A rosszul sikerült családi élet tönkretelheti a legnagyobb szerencsét is.

De az örök élet szempontjából is döntő, hogyan élek a családban. Isten országának örök polgára csak az lehet, aki bizonyította, hogy tud szeretni, tudja széppé tenni mások életét. És hol lehet ezt inkább bizonyítani, mint a családi életben? Mit kezdjen Isten azzal, akinek annyi szeretete sem volt, hogy egy ilyen kis közösséget be tudott volna tölteni vele? Kit tud szeretni az, aki a maga választotta, kezdetben oly nagyon rokonszenves házastársát sem tudja szeretni, neki sokmindent megbocsátani, vele szemben önzetlenségül viselkedni, hozzá alkalmazkodni? Mit ér az az ember, aki saját gyermekeiért sem érez annyi felelősséget, hogy rendes embert próbáljon belőlük nevelni, ahelyett, hogy csak élvezné létüket, ragaszkodásukat? Kivel szemben tud jó lenni az, aki legnagyobb jótevőivel, szüleivel szemben sem tud?

A családi élet szépsége legnagyobb evilági érdekem; érdemes érte minden áldozatot meghozni. És egyben vizsga Isten előtt. Bár azt hallhatnám az ítéleten: Mert a kicsinyben hű voltál, menj be Urad örömébe!

2. *Becsület kérdése is*

Szép lesz a családi élet, ha benne mindenki becsületesen teljesíti a többiekkel szemben, amit vállalt.

A házastársak az esküvői oltárnál elvállalták, hogy széppé teszék egymás életét. Nemcsak azt vállalták, hogy elfogadják a másik jószágát, szeretetét, hanem hogy megpróbálják legalább széppé tenni társuk életét. Megtartottad? Igyekszel még most is?

Problémád legalább? Vagy csak azon rágódsz, a társad milyen hozzád? Magadnak eleve, lelkiismeretvizsgálatok sora nélkül, „előlegezed a bizalmat?”

Aki gyermeket hoz a világra, kötelességet vállal. Hogy rendesen felneveli, megad neki mindent, ami szükséges. Ebben a „minden”-ben benne van az is, hogy rendes embert nevel belőle, és igyekszik úgy elindítani életét, hogy egykor eljusson Istenhez.

Aki elfogad szüleitől, annak becsületbeli kötelessége törleszteni. Amivel és amikor kell. Tisztelettel, szeretettel, gyengédséggel, megértéssel, türelemmel, gyámolítással.

Nem szabad attól függővé tennem viselkedésemet, milyenek hozzám családom tagjai. A magam részéről teljesíteni akarom kötelességemet. Biztos, hogy nem fogom megbánni. Aki vet, aratást is remélhet. És szeretni fog Isten.

3. Karácsony szellemét a családba!

Ha a magam részéről meg akarok tenni mindent, hogy családom élete minél szebb legyen, a betlehemi Gyermekek legyen példaképem!

A környezettel, a körülményekkel, amely Jézuska születését körülvette, ezt akarta mondani a Kisded: „Nem várok tőletek semmit, csak itt akarok lenni köztetek, értetek. De nagyon szeretném, ha szeretnétek.” Ha ilyen lelkülettel tudnék jelen lenni családomban! Persze, ezzel az őszinte lelkülettel, nem ennek „megjátszásával”, szemrehányó kihangsúlyozásával.

Azzal, hogy gyermek lett az Isten, ezt akarja mondani: „Olyan akarok lenni, hogy szeretni tudjatok.” Én is sokkal többre mennék, ha nem követelném a szeretetet, nem nehezményezném elmaradását, hanem állandóan, újra és újra, bele nem fáradva, próbálnék egyre inkább olyanná válni, akit könnyű szeretni.

Még valamit mond a kicsi Jézus: „Ha nem szerettek is, ha csak rosszat kapok is tőletek, én értetek élek, értetek hajlandó vagyok mindenre, még életem feláldozására is.” Jó házastársnak lenni, jó szülővé válni, felnőtt korban is jó gyermekként viselkedni, mindez áldozatot, önfegyelmet jelent, esetleg az élet áldozatát.

A családi élet szépsége nem a szerencse és nem a véletlen műve. Azért tenni kell, szenvedni kell. Bár megihletne Jézus szelleme!

4. „Lesztek, mint az Isten.”

Ezzel fogta meg a Sátán az emberiséget a kezdet kezdetén. Ezzel dűlja fel ma is a szép családi életet.

Aki nem veszi halálos komolyan Istent, aki a mennyekben van, az könnyen válik saját maga istenévé. Vagyis lesz maga magának célja, normája, törvényhozója, bálványa. És megpróbál, ahol lehet, elsősorban a családjában, isten lenni. Megkísérlik ezt férjek és feleségek egyaránt. Mi jó várható, ha egy családban két „isten” vívja csatáját? Még a gyermek is megpróbál isten lenni, neki sikerül legjobban, sajnos. Ezzel a „sikerével” csak azt éri el a gyerek, hogy nagyon neveletlen felnőtt válik belőle. A szülők aztán megpróbálnak a gyermek istenei lenni. Ez csak kóros esetekben sikerül. Az egészséges gyermek hamar észrevesz, hogy talmi bálványokról van szó, és sajnos inkább ember alattinak kezdi nézni szüleit. És persze nem egykönnyen találja meg Istent.

Mennyivel boldogabb az a család, amelynek Jézus az Istene! És ezzel Törvényhozója, Példaképe, Segítője. Aki saját magánál is jobban szereti Jézust, az csak jó házas társ lehet, csak jó szülő, gyermek, testvér. Mennyire más az a nevelés, ahol a gyermek szülei példáján át érzi, hogy Jézus az Úr!

5. Szeresd szüleidet!

Ötéves gyermek kérdezte anyját, mi a lélek. — Találd ki! — Tudom már! Amivel szeretlek téged.

Az állat csak addig ismeri anyját, ameddig rászorul. Az embernek másnak kell lennie, mert lelke van. Aki rossz a szüleihez, arra joggal mondják, hogy lelketlen.

Aki szüleit nem szereti, képtelen a szeretetre. Minden más szeretetkapcsolata is csak ösztön, testiség vagy önzés. Azért „szeret”, mert neki jó. A szülőket könnyebb szeretni, mint másokat, legalábbis a szeretet evangéliumi értelmében. Hozzájuk köt a vér és a hála. Ők szeretnek bennünket legerősebben és legtartósabban, ők hajlandók értünk a legnagyobb áldozatokra is, ők bocsátanak meg legkönnyebben. Ha hibáznak is ellenünk valamiben (ők is emberek!), sokkal több a jó, amit élveztünk és élvezhetünk tőlük. Aki még szüleit sem tudja szeretni, azt nem használhatja Isten, nem veheti be Országába.

Vigyázz, meg ne dermeszd szüleid szívét! Durvasággoddal, hidegségeddel meg ne fagyaszd bennük a szeretetet! Ez is gyilkosság. Sokszor vetik a szülők szemére, hogy nem értik meg gyer-

mekeiket. És a felnőtt gyerekek próbálják megérteni szüleiket? Pedig nekik könnyebb lenne, mert fiatalon rugalmasabb az élet.

Aki úgy érzi, nem szereti, nem tudja szeretni szüleit, sokat és nagyon buzgón imádkozzék új szívért. Roppant közel van ugyanis a kárhozathoz.

6. Fognak szeretni felnőtt gyermekeid?

Nagyon fontos kérdés! Akkor van rá esélyed, ha bemutatod kisgyermekeidnek, hogyan kell bánni az idős szülőkkel. Nem egyszer-kétszer, ötletszerűen, hanem állandóan. Ebben a dologban az elméleti oktatás eredménye szinte szóra sem érdemes a gyakorlati bemutatóval szemben.

Bánnj mindig tisztelettel szüleiddel, ha gyermeked nem is látja. Légy kedves hozzájuk. Szeress velük beszélgetni, szívesen hallgasd őket, még ha sokszor hallottad is ugyanazt, vagy te jobban tudod. Próbáld megérteni őket. Légy figyelmes, udvarias. Mutasd ki szerető ragaszkodásodat, háládat. Ne vedd természetesnek, ha akármilyen formában segítenek. Hibáikkal szemben légy megértő, elnéző. Élettapasztalatukat szívesen használd fel. Kíméld őket. Ne engedd, hogy akár a magad vagy az unokák cselédjei legyenek. Vedd észre, ha gyengülnek, betegeskednek. Ne mondd, hogy csak hisztiznek. Ápold őket. Vedd észre anyagi gondjaikat, segítsd őket, ne szedd el a pénzüket. Ha távol élnek, keresd fel őket gyakran, levélben is, személyesen is. Ne siess mindig, amikor velük kellene foglalkoznod. Komolyan érdekeljenek sorsuk, életük. Vedd észre, mikor kell tőlük hálásan elfogadnod, mikor adnod.

Egyáltalán nem könnyű mindezt végigcsinálni. De kell. Földi érdekből is, örök érdekből is. Mindez neked is jól esnék idős korodban. Hogy megkapjad, kizárólag akkor van rá esélyed, ha ezt látják tőled gyermekeid. És ne feledd: Isten úgy fog bánni velünk, ahogyan mi bántunk az emberekkel, ezt Jézus nagyon világosan és részletekbe menően megmondotta. És kivel bánok szépen, ha a szüleimmel nem? Vigyázz, ahogyan te bánsz apáddal, anyáddal, úgy fog veled bánni az Úr. Bizonyítsd be Istennek, hogy tudsz önzetlenül, hasznot nem remélve is szeretni, jónak lenni!

7. Tiszteld szüleidet!

Aki nem becsüli az embereket, aki nem adja meg a köteles tiszteletet, abban nem él Jézus szelleme, az nem kovásza környezetének, hanem mérgezője, bomlasztója. És ki iránt tud őszinte meg-

becsüléssel lenni, aki nem tiszteli szüleit? Minden más tisztelet-tudás alapiskolája a szülők tisztelete.

Örök kifogás: Szüleim nem olyanok, akiket tisztelni lehet. Csak-hogy: Nemcsak a szülői tökéletességnek jár tisztelet. Általában sem csak az erkölcsi tökéletességnek jár tisztelet, hanem pl. a tudásnak (jellemhibák esetén is), az állásnak (előjárók), így a szülői méltóságnak is, függetlenül attól, méltók-e rá. Különben is, örö-lük mondhatok utoljára ítéletet, bár ítélkezni általában nem tanácsos, mert az Úr saját mértéked alapján fog ítélkezni rólad. Gondolj arra szüleiddel kapcsolatban, hogy a Feszületet is azért tiszteljem, mert Feszület, nem mert pl. művészi érték.

A szülők iránti tiszteletet fő lelkiismereti kérdésnek kell tekinteni, mert Isten is annak veszi. Hogyan beszélek, viselkedem velük? Kimutatom tiszteletemet? Hogyan beszélek róluk?

A szüleit nem tisztelő vallásos ember botránykő, szégyent hoz Urára. Felelőssége, és ezért büntetése is rettenetes lesz. Szent Ágostonnak nagyon nem jó apja volt. Mégis, megtérése után így ír a Szent: „Mivel megvettem atyámat, akit adtál nekem, téged vetettek meg, Istenem.”

8. *Hűség, szolgálat, áldozat*

Maga a család, a házaselet önmagától nem ad boldogságot, leg-feljebb futó örömeket. A családi élet boldogságát meg kell terem-teniök azoknak, akik élik azt. Hűséggel, szolgálattal, áldozattal.

Házastársamé, családomé az életem. És a hűség ne csak azt je-lentse, hogy nem csalom meg, hanem sokkal inkább hűséget az el-ső szeretethez.

Szolgálat . . . Nem érdekel, mit kapok, én szolgálom családomat. Nem a saját boldogságomat keresem, az ő életüket akarom széppé tenni. Nem azon rágódom, szeretnek-e. Én szeretem őket, feltétel nélkül, mindenek ellenére, nagyon szeretem.

Mindez nem megy áldozat nélkül. Aki mindenáron maga akar boldog lenni, nem lesz boldog, sem itt, sem Istennél. Aki hajlandó lemondani mindenről, még a boldogságról is, övéért, az boldog lesz. Csak az találhatja meg a házasságban, gyermekeiben azt, amit keresett, aki hajlandó értük feláldozni az életét. Napról nap-ra, újra és újra.

Aki jó házastárs, szülő, gyermek akar lenni, annak hőssé kell válnia. Sikerülhet? Istennel biztosan.

9. Milyen a jó férj?

Amilyennek Isten megálmodta: Hajtsátok uralmatok alá a földet és népesítsétek be!

Az igazi férfi Isten munkatársa: teremő és gondviselő. Munkája Isten teremő művének folytatása. Gondoskodása Isten gondviselésének képviselte. Ura a teremőnek, nem szolgálja és rabja. Nem lehet rabja sem a technikának, sem a kényelemnek, sem saját alantas vágyainak. Ura és parancsolója önmagának, hogy ura és parancsolója tudjon lenni a dolgoknak, méltó feje a családnak.

A házaselet teremő élet. Nem válhat apró piszkosságok barlangjává. A talpig férfi felelősnek érzi magát azért, hogy benépesítse a földet, de azért is, hogy kikkel népesítse be. Annyi gyermeket vállal, amennyiért felelősséget tud vállalni. És valóban vállalja a felelősséget értük. Nem háríthatja a nevelés gondját feleségére, még kevésbé a nagymamára. A nő egész lényé inkább a gyermek testének gondozására van beállítva, és rendszerint el is akad annál. A szellem, a jellem, a lélek nevelése elsősorban az apa feladata. Az értelem, az objektív normák, az erkölcs képviselője elsősorban a férfi. Ugyancsak ő az önfegyelemre való nevelés, az eszményadás, a lelkesítés mestere. Az apa pusztá magatartása többet számít gyermekei alakításában, mint az anya minden igyekezete. A gyermek jellemét és vallásosságát elsősorban az apától kéri számon Isten. Az apa nem mondhat le, az anya javára sem!

A legnagyobb tragédia az eltékozolt élet. Úgy dolgozz családodért, úgy kormányozd, úgy vezesd, nevelj, úgy szeresd, hogy egy pillanattig se kelljen úgy érezned, hogy hiába éltél.

10. Milyen a jó feleség?

Amilyennek Isten megálmodta: A férfi segítője és társa. Nem játékszer, nem cseléd, nem zsarnok.

Nem lehet pusztán a férfi vágyainak kielégítője. Isten az aszszonyt az élet anyjának akarja. Aki játékszerre süllyed, azt elveti a Teremő. És nem csodálkozhat, ha elveti férje, mihelyt ráunt, vagy már nem vonzó játékszer.

Cseléddé degradálja saját magát, akinek egyetlen gondja a család testének és anyagi ügyeinek ápolása. A dolgozó nő is keresse az alkotás örömét, otthonában is, munkahelyén is. Még ha csupán takarító is. Azután kérjen részt férje gondolataiban, alkotó terveiben, szellemi életében, szórakozásaiban. Érdeklődjék, ösztönözzön, lelkesedjék, bátorítson, csüggedésben támasz legyen. Így válik nélkülözhetetlenné. És nem ez számára a legfontosabb?

Zsarnok nőuralom? Elveszett asszony az, akinek sikerül a papucs-kormányzás megteremtése. Megöli saját szerelmét, a legszebb érzést. Mert csak úgy tudja szeretni a férfit, ha becsülni is tudja, ha felnézhet rá, ha erősebbnek érzi. Aki boldog feleség akar lenni, az ne maga alá gyűrni próbálja férjét, inkább segítse arra a poszt-
ra, amelyre Isten állította, segítse valóban fejévé lenni családjá-
nak.

Aki jó férjet akar, igyekezzék minél jobb feleség lenni!

11. Gondoltál erre?

A szülők egyik nagy vágya és gondja, hogy jó házastársat kap-
jon gyermekük. Valóban, ezért érdemes sokat imádkozni, és nagy
bölcsséggel sok mindent megtenni. De van ezen a téren a szü-
lőknek egy sokkal lényegesebb feladata. Hogy gyermekeiket úgy
neveljék, hogy jó házastárs válják belőlük. Hiába kap gyermekük
jó férjet, vagy feleséget, ha ő maga nem, vagy alig alkalmas a har-
monikus házasságra.

Tehát pl. házasnak kell nevelni a gyereket. Rosszat tesz neki
az az édesanya, aki hamis kíméletből teljesen elengedi neki a há-
zimunkát. Meg kell tanítani alkalmazkodni. Nem szabad rászok-
tatni, hogy minden vágya parancs. Rá kell vezetni az önkritikára.
Ne szuggeráld belé, hogy neki mindig és mindenkiel szemben
igaza van, akár pajtásokról, akár tanáraitól, nagyszüleitől vagy
éppen a másik szülőjéről van szó. Meg kell tanítani áldozatok vál-
lalására, figyelmességre. Meg kell szerettetni vele az örömszer-
zést, és hozzá kell szoktatnia, hogy mások kedvéért bizonyos dol-
gokról le kell mondani.

Legtöbbet ér olyan családi légkört teremteni, hogy a gyerekek
önkéntelenül, minden „prédikáció” nélkül megszeressék a szép
családi életet, az egymásért élést, az összetartást, az igazi szerete-
tet.

12. Szülők és fiatal házasok

Nincs benne a tízparancsolatban, hogy a szülők szeressék gyer-
mekeiket, mert ez ugyis természetes. Senki sem hoz akkora áldo-
zatot az emberért, mint a szülei. Aki azonban jó szülő akar lenni,
annak meg kell hoznia a legnagyobb áldozatot is: Le kell monda-
nia gyermekeiről, amikor azok házasságot kötnek.

Talán nem könnyű, de tudomásul kell venni: Az új házasság ré-
vén új család alakul. Ez már nem az én családom, hanem új család,

más család. Isten elgondolása is ez: Az ember elhagyja . . . Nem szabad tehát féltékenynek lenni vőre, menyre. A gyermeked már az övé. A szeretet ilyenkor lemondást követel a szülőtől. A szülői-gyermekei szeretetnek meg kell maradnia, de más, új formában.

Az új család még fiatal, tapasztalatlan, segítségre szoruló. A tanácsot elsősorban szüleitől kaphatja az ifjú pár. De a tanács nem lehet parancs, követelés, feltételállítás. Ne legyen türelmetlen, bizalmatlan, lekezelő, beleavatkozó, sértődős, mindenbe beleszólo. Bíznod kell gyermekedben és társában. Vedd természetesnek, hogy gyermeked családja egészen új család, nem a tiédnek másolata. Egyáltalán nem baj, hogy más benne a stílus, más a szokás, más a beosztás. Minden ember más, minden család is más. Ami más, azért még nem rossz. Ez nem ok arra, hogy „levedd a kezéd róluk”.

A fiatalok minél többet legyenek egyedül. Ha nem kerülhető el az együtt lakás, akkor is legyen egészen külön életük. Csak így tudnak összeszokni.

Az anya soha ne akarjon túltenni menyén. Ne provokálja az összehasonlítást még apróságokban sem. A gyermeked szereti anyját is, feleségét is, de másképp, össze nem hasonlítható módon. Ne nehezítsd ezt a kettős szeretetet!

A fiatalok közötti nézeteltérésekbe nem szabad beleszólni, könnyebben feloldódnak, ha nem veszel tudomást róluk.

A szülői szeretetben is lehet salak. Ezt nem tagadni kell, inkább tenni róla. Ki kell dobni belőle minden önzést, minden szűkeklültséget, gyanakvást, féltékenységet, előítéletet, és akkor nagyon jó lesz minden.

13. *Isten képviselői*

A szülő az Istentől származó élet közvetítője. Ezért jár neki tisztelet. De milyen tiszteletet érdemel az, aki eldugaszolja, zavarossá, piszkossá teszi az élet forrását, vagy megöli azt az életet, amelynek létrejöttében maga működött közre.

A szülő Isten akaratának, parancsainak közvetítője. Ezért jár neki engedelmesség. A gyermeket szülein keresztül hívja Isten, rajtuk keresztül akarja oktatni, nevelni. Isten akaratát kell tehát közvetítened gyermeked felé, nem pedig saját elképzeléseidet, szűk agyú, földies elgondolásokat. Gyermeked is csak Isten útjain lelhet boldogságot.

A szülő Isten szeretetének közvetítője. Ezért jár neki szeretet. Az Isten a szülőkön keresztül érezteti meg először az emberpalántával, hogy szereti. A szülő szeretete legyen isteni! Vagyis önzet-

len, a szeretett lény javát akaró, szigorú és mégis gyengéd. Nem szabad a gyermeket játékszernek tekinteni, nem szabad úgy közelkedni felé, mint a szülő saját örömének forrásához, szeretet és gondoskodási igényének kielégítőjéhez vagy öreg korának biztosítójához. A szülő ne legyen a szeretet koldusa, aki azért ad meg és enged meg mindent, azért mond le a komoly nevelésről, csakhogy szeressék, hogy behízelegje magát gyermekénél. Aki önzően, vagyis a maga jóérzését keresve szeret, az megvetést és hálátlanságot fog aratni. Gyermeké legfeljebb sajnálni fogja, nem szeretni. Mert a gyerek a legszigorúbb bánásmódot is megbocsátja, sőt megköszöni, de soha nem tudja megbocsátani a szeretetet kolduló önző szeretetet.

A szülőkre nézve is áll: Legyetek tökéletesek, mint mennyei Atyátok!

14. *Türelem a családban*

A kínai császár egy szépen élő nagy család fejétől kérte ennek a boldog családi életnek receptjét. Az öregember felírta: „Türelem, türelem, türelem.”

Csak türelemmel lehet a házastársak harmóniáját kialakítani, egymás hibáit elviselni, az idősök és fiatalok ellentéteit feloldani, a rossz hangulatokat átvészelni, a véleménykülönbségeket közös nevezőre hozni, egymás keresztjeit hordozni, a gyermekeket következetesen nevelni.

A türelmetlenség még soha nem oldott meg semmit. Az csak szétválasztja, nem összehozza az embereket, csak mélyíti az ellentéteket, és elviselhetetlenné teszi a légkört. A nevelésben először veszekedéseket, aztán kapkodást, a végén beletörődést eredményez. Csak az tudja fékezni mások hibáit, aki önmagán uralkodni tud.

A türelem rózsát terem, a házas- és családi életben elsősorban.

ÚJÉV

(Karácsony nyolcada)

AZ ISTENANYA MÁRIA ÜNNEPE

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (4Móz 6,22—27): „Szóla az Úr Mózeshez mondván: Szólj Áronhoz és fiaihoz: Így áldjátok meg Izrael fiait és ezt mondjátok nékik:

Aldjon meg téged az Úr és őrizzen meg téged, mutassa meg néked arcát az Úr és kegyelmezzen néked, fordítsa feléd arcát az Úr s adjon békességet néked! Így hívják le nevemet Izrael fiaira és én megáldom őket.”

Az Úr tehát maga határozta meg, milyen formában hívják le áldását a papok a népre. Ez volt a naponkinti papi áldás szövege. A polgári év kezdetén felolvastatja az egyház ezt az ősi áldásformulát és ezzel is Isten áldását akarja leesdeni az új választott nép tagjaira.

II. OLVASMÁNY (Gal 4,4—7): „Amikor elérkezett az idők teljessége, az Isten elküldte a Fiát, aki asszonytól született és alávetette magát a törvénynek, hogy kiváltson minket a törvény szolgaságából, s az Isten fiaivá lehessünk. Mivel pedig az Isten fiai vagytok, az Isten az ő Fiának Lelkét árasztotta szívünkbe, akit őt így szólítja: Abba, Atya! Tehát nem vagy szolga többé, hanem fiú, ha pedig fiú, akkor az Isten kegyelméből örökös is.”

A zsidózásra, azaz a zsidó szokások megtartására hajló galatákat az apostol figyelmezteti, hogy idejétmúlt, gyerekes dolgot tesznek. Aki már kinőtt a kiskorúságból, az ne helyezze magát ismét gyámok vezetése alá. A Törvény a zsidók részére, a kozmikus jelenségek a pogányok és zsidók részére egyaránt fontos szerepet játszottak a megváltás előtti időszakban. A természet erői félelemmel töltötték el a pogányokat, nem engedték feledni felsőbb erőktől való függésüket. A zsidóság a kinyilatkoztatás révén megkapta annak a lehetőségét, hogy mítosztalanítsa a kozmoszt és a

természet erőit Isten teremtményeinek és szolgálóinak tekintse. Ennek ellenére pl. a szombat megtartása a pogányokéra emlékeztető, babonás jellegű szokássá fajult. A természet ritmusához igazodó ünnepek megtartásának jelentőségét eltűlozták, feledve, hogy ezek csak árnyékai a jövődönnek. Bár Isten szövetségesként és atyaként bánt a néppel, igazi „felnőtt” magatartás csak akkor vált lehetségessé, amikor a megváltás megtörtént. Isten gyermekei letünk, Lelkét kiárasztotta szívünkbe. Krisztus sorstársunk lett: asszony fia, a törvény alattvalója, hogy szolgálai helyzetünkben ki tudjon emelni bennünket. A Krisztussal való személyes kapcsolat a hit és a kegyelem által, az életében való részesedés és életének folytatása — ez a felnőtt viselkedés, mely korunkhoz illik.

A Lélek elárasztotta, birtokába vette Máriát és anyja lett az Isten Fiának. Belénk is árasztja Lelkét az Isten és ezáltal gyermekei leszünk. Mária anyaságának titka istenfiúságunk titkát és boldog valóságát juttatja eszünkbe. Az új esztendő úgy lesz igazán hasznos számunkra, ha igyekszünk lelkileg, kereszténységünkben felnőtté válni. Az Istenanya arra tanít bennünket, hogy Istenben Atyánkat lássuk és Jézusban testvérünket. Az asszonytól született Jézus életközösséget vállalt velünk, hogy életközösséget létesítsen köztünk és Isten között.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 2,16—21): azonos a pásztormise evangéliumával a második mondattól: *„Gyorsan útra keltek . . .”* és ez a többlet a végén: *„Amikor eltelt a nyolc nap és körülmételték, a Jézus nevet adták neki, ahogy az angyal nevezte, mielőtt még a méhben megfogant volna.”* L. a pásztormise evangéliumához fűzött megjegyzéseket is.

Mária nemcsak az angyal szavaiból szerzett tudomást fia kilétéről és hivatásáról, hanem figyelmesen hallgatta a pásztorok szájából mindazt, amit az emberek az Emberfiáról mondtak. A sok balga vélekedésben is fellelte az igazság morzsáit. Hozzáillesztette ahhoz, amit az angyaltól hallott, és szívében gyakran elgondolkodott rajtuk. Neki is növekednie kellett a hitben, Isten akaratának megértésében. Érdemes figyelemre méltatnunk külön is azt a tényt, hogy ő, aki anyallal társalgott, Istentől kapott üzenetet, nem tartotta feleslegesnek, hogy az emberekre is figyeljen és éppen ebben a fontos dologban, melyről az emberek végeredményben kevesebbet tudtak, mint ő, fontolgassa, szívébe vesse szavait. Bölcsessége nyilvánult meg abban is, hogy lehetségessé tartotta, hogy Isten az egyszerű emberek szája által is közölhet vele felvilágosítást fiára vonatkozóan. Csodálatraméltó alázatosság,

mely méltóságában sem kaptja el magát és a legegyszerűbbek ajkát is kész lesni.

Alázatosság kellett ahhoz is, hogy ezt a homályt, bizonytalanságot vállalja. Figyelt és megjegyzett mindent, ami Fiával történt, amit Fiáról mondtak, hiszen nagyon jól tudta, hogy ő is csak apránként fogja megérteni, mire is választotta ki az Isten. De a legfőbb bölcsesség ott volt szívében: legyen meg az Isten akarata. Mindig azt akarom, amit Isten vár tőlem. Jézusnak azt a nevet adják, amit az angyal előre megmondott. Ebben az is kifejeződik, hogy ők Isten tervének, az Örök Bölcsesség tervének készséges szívű végrehajtói.

II. TEOLÓGIA

Régi épületek kapuja felett gyakran látunk Mária képet vagy szobrot. A ház gazdája Mária oltalmába ajánlja ezzel a ház lakóit és mindazokat, akik a kapun ki-bejárnak. Az egyház ezt az ősi katolikus szokást újíttja fel, amikor az év bejáratához, az esztendő kapujába mennyei édesanyánkat állította. Védje, oltalmazza anyai szívével gyermekeit, azokat, akik régi gondokkal és új reményekkel indulnak az új esztendőnek.

Mária Isten anyja és a mi anyánk

Mária a keresztény tökéletesség és erények drága kertje. Isten olyan bőségben harmatozta rá kegyelmét, hogy lelkének virágai páratlan ragyogásban bontakoztak ki. Mind a mai napig csodájára járunk és nem tudunk betelni velük. Istenszeretete, hite, bizalma, odaadása, alázata, hűsége, szolgálata szünet nélkül hirdetik nagyságát. Mária kivételesen nagy egyéniség. Vitathatatlanul a legkiválóbb ember, akit valaha is hátán hordozott a föld. Mégsem erényei és lelki tökéletessége teszik páratlanná, hanem anyasága, hogy életet adott Isten Fiának. Anyasága révén került az Istenhez a legközelebb. Egyesült vele oly szorosan, hogy jobban már nem lehet. Szívével, lelkével, minden idegszálával, minden sejtjével egy volt vele.

Elindulva a gondolkodás útvesztőin, felmerül bennünk a gondolat: Mária istenanyai méltósága valóban egészen rendkívüli és csodálatos valami; de miért érdeme ez Máriának, hiszen nem rajta múltott, hanem az Istenen. Ő adta Máriának ezt a páratlan nagy méltóságot. Való igaz, hogy mi emberek — és ebben Mária sem kivétel — csak visszaragyogtatjuk az Istenből áradó fényt. Minden emberi kiválóság az Istent, az Alkotót dicséri. A mi dicsőségünk abban áll, hogy lehetőleg folt, fogyatkozás nélkül tükrözzük

vissza a Teremtőt. Mert lehetünk görbe tükör, homályos és csorba tükör is, hiszen szabad akaratunk van.

Mária sem volt kénytelen elfogadni az istenanyai méltóságot, senki és semmi sem kényszerítette arra, hogy szűz legyen, alázatos és jó, mint ahogy téged sem kényszerít erre senki. Ő önként és szabadon vállalt mindent. Úgy ahogy Isten kívánta, ahogy a teremtés hajnalán elgondolta. Nem túlzás Mária ajkára adni a gyönyörű sorokat: „Öröktől fogva rendelt engem (az Isten), ősidők óta, még a föld előtt; nem voltak még tengerek, én már fogantattam...” (Péld 8,23—24) Amikor az Űristen a Megváltóra gondolt, akkor a Megváltó édesanyjára is gondolt; öröktől fogva kiválasztotta őt a föld leányainak koszorújából.

Szűz Mária már az első perctől kezdve több volt, mint csupán édesanya. Nemcsak életet adott Krisztusnak, hanem önként és szabadon társa lett a megváltás művének végrehajtásában. Áldozatul odaadta Istennek akkor, amikor bemutatta a templomban. Tudatosította és megújította felajánlását, ahogy ezt a tragikus események megkövetelték. „Szíve mélyéig együttsszenvedett Egy-
szülöttjével. Anyai lelkülettől csatlakozott áldozatához. Szeretettel beleegyezett a maga szülte áldozati bárány bemutatásába.” (Az Egyház. 58.) Nem átkozódott, nem jajongott Fia elvesztése miatt.

Szűz Mária magatartása a kereszttel már nem a test szerinti édesanyáé. Ekkor már túlnőtt test szerinti anyai mivoltán, új távlatok bontakoztak ki lelki szemei előtt. Odaadta szíve gyermekét, hogy ezáltal életet nyerjenek azok, akik a lélek szerint születtek. Anyai szeretete és gondoskodása ekkor már azok felé fordul, akik Fia megváltó halála folytán új életre születnek. Igenli, helyesli szent Fia halálát, hogy mi életet nyerhessünk.

Ez a gondoskodása arra jogosít fel bennünket, hogy mi, a Krisztus halálában újjászülettek édesanyáinknak tudjuk és hívjuk. Anyai szeretettel azóta is védi és oltalmazza a kegyelem gyermekeit az egyház tagjait, akik ezer veszélynek és cselvetésnek kitéve vándorolnak az égi haza felé. Szűz Mária a kereszttel elveszítette test szerinti gyermekét, de ugyanott anyja lett azoknak, akik szent Fia kiömlő vérében születtek újjá a lélek szerint. Megtisztulva a bűntől, Isten Lelkét fogadtuk szívünkbe. Méltán mondhatjuk Istennek: Atyánk!

Mária édesanyai gondoskodásában osztozik az egyház. Azért nevezzük az egyházat anyának, mert olyan, mint Mária. Mert lelki újjászületésünk forrása, támogatója és védője. Az egyház az édesanya termékenységevel és szerető gondoskodásával szüli, neveli és oltalmazza gyermekeit.

Édesanyánknak, az Egyháznak jövődjére

Az egyház szentségeiből merítjük lelkünk új életét. Üdvözülésünk csakis az egyházban mehet végbe. Az egyház ezért — a II. Vatikáni zsinat szavaival — Isten népének egyetlen reménysége. (Egyház, 32.) Az egyház jövődjére nyilvánvalóan szívügye minden kereszténynek.

Egyes jelekből arra lehet következtetni, hogy a látható egyház a világ színpadán kisebbségben marad. Egyrészt a széles körben előretörő hitetlenség miatt, másrészt azért, mert a pogány kontinensek lakossága nagyobb iramban szaporodik, mint a keresztény földrészek népei. Sokan úgy ítélik meg, hogy az egyházra kisebbségi sors vár a jövőben. Ha ez valóban így lenne, akkor sem riadunk meg. Fülünkben cseng Jézus bátorító szava: „Ne félj, te kisdéd nyáj! Mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy nektek adja az országot.” (Lk 12,32) Az egyház minden körülmények között az Isten üdvözítő akarátának jele és eszköze. Üdvösségünk szentsége. Ha kisebbségi sorba jut is, a megváltás kegyelmei meg nem fogyatkoznak, az egész emberiségre.

Ám lássuk meg a jót is, amit az esetleges kisebbségi sors tartogat. Régóta közismert, hogy azok, akik kisebbségben élnek, jobban összetartanak. Talán éppen a kisebbségi sors ébreszti rá a holnap keresztényeit a keresztény testvériség gondolatára. Arra, hogy egy testnek vagyunk a tagjai, összetartozunk. A diaszpóra-kereszténységben talán jobban érvényesül a közös hit, a szentségek, az egyetlen áldozatban való részvétel összetartó ereje. Tudatosan ápolják majd egymásban a hitet. Nevelik egymásban Krisztust. A kisebbségi sors is nyeresége lehet Isten népének.

De átka is van: az elkülönülés, a kaszt-szellem. Nem egy kisebbségi csoportnak rákfenéje. Csak akkor kerülhető el, ha a keresztény átérzi az egyház nagy küldetését és maga is osztozik benne. Ha tudja, hogy az egyház a velünk maradt Krisztus, a történelem útjait járó Üdvözítő, hogy Krisztus határtalan emberszeretete és irgalma *benne* jár-kezel az emberek között. Nem zárkozhat el másoktól, nem vonulhat vissza a bűnös emberiségtől, mert megrövidíti az emberek között bolyongó Krisztus útjait. Krisztus jósága, szelídsege és irgalma bennünk kívánja megközelíteni a rossz útra tért jóbarátot, a kiégett lelkű embertársat.

Ha számarányban hátrább rúkkol is az egyház, tekintélyéből nem veszít. Sőt úgy tűnik, hogy az egyház erkölcsi tekintélye soha nem állt annyira delelőn, mint ma. Az egyház ma lett erkölcsi nagyhatalom a világ szemében, amikor a földi hatalom csaknem teljesen kihullott a kezéből. A világ elvárja, hogy az egyház nyi-

latkozzék, hogy a pápa hallassa szavát. És felfigyel rá. A világ legalább hallgatólagosan elismerte, hogy az egyház a világ lelkiismeretének őre.

Az egyház és a világ gondjai

Sokszor a szemünkre vetik, hogy figyelmünket kizárólag az örök javakra, üdvösségünkre összpontosítjuk és nem vesszük tudomásul az emberiséget foglalkoztató törekvéseket, az emberiség evilági gondjait. Kétségtelen, létezett az egyházban olyan aszketikus irányzat, amely a világtól, a világ ügyeitől való elfordulást tűzte ki eszménynek. Ennek az irányzatnak eredete alighanem manicheista gyökerekre nyúlik vissza, keresztény változata is inkább szerzetesi körökben virágzott, a szerzetesi aszkézist képviseli.

Manapság azonban nyomatékkal hangsúlyozza az egyház a keresztény ember világi küldetését. Az egyház társadalmi feladatainak a II. Vatikáni zsinat egy egész konstitúciót szentelt. A keresztény ember és az egyház is osztozik a világ gondjaiban, részt vállal a feladatok megvalósításában. A világ reményei, sikertelenségei nem idegenek a keresztény embertől. A keresztények kötelesek együttműködni a társadalom nagy feladatainak megvalósításában. Ilyenek az emberi személy méltóságának, jogainak, szabadságának megvédése, a házasság helyes formájának kialakítása, az igazi kultúrértékek elterjesztése, az életszínvonal emelése, az elmaradt népek segítése, a béke megteremtése és megvédése, a nemzetközi együttműködés fokozása. Egész erőnket latba kell vetnünk, mert ezzel a munkával Isten szándékait valósítjuk meg, segítjük kibontakozni az emberi történelemben.

A béke kívánása

A világ gondjai és reményei között az első helyet foglalja el a béke megtartása. Nekünk keresztény hivatásunk, hogy ennek a nagy kincsnek megszerzésében együtt munkálkodjunk. Nem számításból, nem politikai fogásból, hanem Isten parancsát és lelkiismeretünk szavát követve. A békét a karácsonyi angyalok énekelték. Azóta szüntelenül fülébe cseng minden kereszténynek. Azóta tudjuk, hogy a béke nem a politikusok, az államférfiak műve, hanem — Isten után — az emberé. Minden jóakarató emberé. A megbocsátóké, a szelídeké. A nyolc boldogság embereié.

A keresztény ember sosem játszhat a háború gondolatával. Ki

kell vetni a szívéből és meg kell gyűlölnie. Hiszen a háború átka közöttünk jár, csak legyen szemed észrevenni. Ott az utcasarkon a féllábú, amott a vak. Ez maradt csonka, amaz félemler. Ezt aján-dékozta neki a háború. Szemben szülőházunkkal két öreg lakik. Túl a nyolcvanon. Egyedül, magányosan. Volt egy fiuk, Jóska. Délceg, értelmes magyar gyerek. A szülők szemefénye és azt hit-ték, hogy majdan öregségük támasza. Jött a vihar és a fiút kitepte körükből és valahol a Tiszánál golyótól találva elesett. Egyszer, évek múltán, felkerekedtek és megnézték a sírt. Hazajöttek. Az-óta csendben, szinte lábujjhegyen járnak és körülöttük egyre sű-rűsödik a magány. Élnek ketten, szomorúan. De hány ilyen seb-zett szívú ember él még, akiknek életét a háború tette tönkre.

Elutasítom a háborút azért is, mert minden népet testvéremnek tekintek. Hogyan gyűlölhetnék vagy vethetnék meg csak egyetlen népet is a föld kerekén? Hisz talán nincs egyetlen nép sem, mely-nek kultúrkincsei ne lennének szellemi táplálékom. Goethe lábain-nál ültem, és Shakespeare színházába járok, máskor meg Gorkij mezítlábasaival rovom Oroszhon útjait. Adósa vagyok minden nációnak. A nép lelkének egy darabja énem alkotórésze lett. Ha megvetném, gyűlölném őket, énem egy darabját vetném meg.

Ha azt akarod, hogy ne legyen háború, akkor előbb a szívedből vedd ki a háborút, a gyűlöletet, a lenézést, a megvetést, a bosszú-állást. Ne a szomszédéből, a magadéból. A béke nagyon nagy kincs. Még közel sem tettünk meg az érdekében mindent.

III. HOMILIA VÁZLATOK

1. *Van-e értelme az egésznek?*

Isten bölcsessége irányította a világ létrejöttét, az ő bölcsessége irányítja emberi életünket is. És az a sok értelmetlenség az ember életében? Mit felel erre az egyház?

A Szűzanyára mutat: Gondolj Máriára, és nem fogod mondani, hogy értelmetlen az élet. Mert az Istenanya élete biztosan nem volt értelmetlen. Pedig az ő élete sem különbözött a miénktől: Munka, gondok, szegénység, megnemértés a rokonság körében, üldöztetés, csalódások, fiának tragédiája. Miért nem volt értelmetlen az élete? Mert egészen Istené volt, Istennek élt, mert értelmet adott életének, szenvedéseinek, „értelmetlen” szenvedéseinek és „szürkén értelmetlen” hétköznapijainak is az egész lényét betöltő isten- és emberszeretet.

Boldog új esztendő? Az vár rám, ha megérezem: Van értelme életemnek, egyhangú munkámnak, küzdelmeimnek, csalódásaimnak, szenvedéseimnek. Ezt pedig akkor fogom érezni, ha a Szűzanya lelkületével szeretem Istent és az embereket. Mert akkor minden lélegzetvételemmel bizonyítani akarom ezt a szeretetemet. És lehet értelmetlen egyetlen perc is, melyben szeretetemet bizonyítom, és amelyben éppen ezért rámosolyog Isten?

Előttem egy új esztendő. Azért kaptam, hogy bebizonyítsam: Akarok és a kegyelem erejében tudok is szeretni, tehát méltó vagyok a végtelen Szeretet boldogságára.

2. *Újesztendei reménység*

Mindent megteszünk, hogy szép legyen az új esztendő. De hiába építem a házat, ha Isten nem építi — figyelmeztet a Szentírás.

Úgy kell bízunk Istenben, mint kicsi gyermek bízik a szülei-
ben. Süllyedő hajón, a vad pánikban egyetlen kisgyerek volt nyugodt. A kormányos fia volt, bízott az apjában. Istenben feltétlenül megbízhatom. Ő végtelenül bölcs, hatalmas, mindenható, és ki-

mondhatatlanul szeret valamennyiünket. Hogy mennyire szeret bennünket, arról fogalmat ad a Jászol és a Kereszt.

Csak meg kell bíznom Istenben, ha pl. irányítást ad parancsai-ban. Ha nehéz is, ha nehezen látom is be, hogy úgy a jó. Mert biz-tosan egyedül úgy a jó. Ha ebben a tekintetben nem bízol Isten-ben, nem tud rajtad segíteni.

Megbízom Istenben a sorscapások idején is. Jóbbal mondom: Ha megölsz is, benned bízom.

A feltétlen bizalomnak ember sem tud ellenállni, Isten biztosan nem. A feltétlen bizalom legyőzi Istent.

3. Istenben megbízhatsz

A legtöbb, amit embernek adhatok, a feltétlen bizalom. Isten is ezt várja tőlem. Mit ad érte? Mindent. A bizalom legyőzi Istent.

A bizalmatlanságot ilyen kísértő gondolatok ébresztik:

„Nem törődik a világgal Isten. Megteremtette, de most hagyja, hadd forogjon keserű levében.” — De Isten nem játszadozó, éret-len gyermek. Az otthagyja a homokvárat, ha már felépítette, esetleg szét is rúgja. Már az értelmes felnőtt is céllal alkot, meny-nyivel inkább a végtelenül bölcs Isten! Ha pedig Istennek célja van ezzel a világgal, azt érvényre is juttatja. Már csak ezért is tö-rődik a világgal. Elsősorban velünk, emberekkel. Különben el le-het képzelni, hogy ne törődjék az emberekkel az, akinek Fia maga is emberré lett?

A másik oka Istennel szembeni bizalmatlanságunknak, hogy nem a szájunk íze szerint rendezi a dolgokat. Sem egyéni életün-ket, sem a világ életét. Isten természetesen nem apró-cseprő földi vágyaink szerint irányítja életünket, hanem örök célunk szerint. Az örök cél felé irányító eszközei sem mindig kellemesek. De biz-tos lehetek benne, hogy szükségtelenül nem kínoz. Minden operá-ciója és keserű orvossága életmentő.

Mi folyton kapni szeretnénk. De Isten tudja, hogy nem az a fon-tos, mit és mennyit ad nekünk, hanem az, hogy ő egyszer keblére ölelhessen. Úgy alakítja tehát életünket, hogy ha mi is akarjuk, alakulhassunk és alkalmassá válhassunk Isten boldogságára. A legjobb megtanulnunk, amennyire lehet, Isten ízlését, és elsajá-títani azt.

A kisgyerek játékaútója elromlott. Apja meg akarta javítani, és ezért szétszedte. A gyerek toporzékolt, hogy még jobban elrontja. Így vagyunk mi is Atyánkkal. Ha szétszedi ostoba terveinket, elrontott életünket, csak meg akarja javítani. Ha hagyjuk, sőt se-gítünk neki, valami nagyon jó jön ki belőle.

4. *Nincs megállás*

Ami él, annak fejlődnie kell, mert mihelyt megáll, máris sorvadni kezd. Így van testi életünkkel, mesterségbeli tudásunkkal, szellemi életünkkel. Aki szellemiekben, mesterségében nem tanul, nem képezi magát, visszacsúszik.

Így van ez a jellemmel is. A teljes ember tökéletességéhez feltétlenül hozzátartozik a jellem, az egyre tökéletesebbé váló jellem. Sőt, ez a legnagyobb érték, megmarad a síron túl is, sőt ettől függ a boldogság.

Végleg kialakult jelleme nincs senkinek sem. Azt alakítani kell a halál pillanatáig. Aki ezt abbahagyja, csúszni kezd a kárhozát felé.

Minden újév napja felhívás: Tökéletesítsd jellemedet, hogy egyre inkább kedves légy Istennek és embereknek! Ez az értelme annak, hogy még élsz. Ha már elérted volna azt a tökéletességet, amelyet Isten személy szerint tőled kíván, már magához emelt volna. Hogy élsz, annak a jele, hogy még nincs veled megelégedve.

A test, a szellem, a mesterségbeli tudás gyarapodásához táplálék kell. A jellem növekedéséhez is. Ez a táplálék Isten szava. Mária az egyszerű pásztorok szavát is „emlékezetébe véste, és szívében gyakran elgondolkozott rajtuk”, mert Isten üzenetét hozták. Aki szép jellemet akar magával vinni Isten elé az örökkévalóságba, annak mindennapi tápláléka legyen a vasárnaponként hallott ige mindennapos imádságos átgondolása. Roppant alakító erő! Megéri a napi 5—10 percet.

Sokkal boldogabb lesz ez az új esztendő, mint minden eddigi, ha elkezdted a mindennapi elmélkedést.

5. *„Isten fiai vagytok.”* (Gal 4,6)

Isten Fia ember gyermeke lett, hogy az emberek gyermekei Isten fiaivá legyenek. Megszoktuk, hogy Istent Atyánknak nevezzük és érezzük. Valamit azonban nem szoktunk eléggé tudatosítani. Azt, hogy nem csak azért vagyunk Isten gyermekei, mert ő atyai érzelmeket táplál irántunk, és fiainak tekint bennünket. Nem is csupán azért, mert mi gyermeki szeretettel ragaszkodunk hozzá. Szent János apostol azt írja, hogy nemcsak neveztetünk Isten gyermekeinek, hanem azok is vagyunk.

Isten örökbe fogadott bennünket a keresztségben, és örököseivé tett. Ez azonban többet jelent az emberek között történt örökbe fogadásnál. Mert az örökbe fogadó szülő adhat ugyan nevet, szeretetet, gondviselést, örökséget, de nem adhatja a vér rokonságát, a

test, az arc, a mozdulatok öröklött rokonságát. Isten mindezt megadja a keresztségben. A Lelkét küldte lelkünkbe, és ezzel saját életét indította el bennünk a kegyelemben. Az isteni természet részesei lettünk. Életünk Jézus vonásait vette fel, mozdulataink Isten mozdulatait idézik.

Újévi program: A csíraszerűen megkapott isteni élet növelésében együttműködöm Isten Szentlelkével, hogy egyre jobban hasonlítson életem és mozdulataim Isten egyszülött Fiának életéhez és mozdulataihoz.

6. „Nem vagy szolga többé.” (Gal 4,7)

Isten Szentlelke él bennem, tehát Isten gyermeke, Jézus testvére vagyok. Lelkem és mozdulataim Jézuséit idézik, az isteni természet részese vagyok. De akkor úgy is kell élnem, gondolkoznom, éreznem, viselkednem, mint Isten gyermekének, nem pedig mint ha csak szolgája lennék az Úrnak, aki csupán a fizetését várja.

Nem vettük a szolgaság lelkét. A szolgálélek jellemzői a bérért dolgozás, az urában az idegent látás, a félelem, a kötelességek mérískélése, a formalizmus.

A büntetéstől való félelem segíthet gyengeségemben, de cselekedeteim fő rugója nem lehet. Legerősebb ösztönzőm a szeretet, a ragaszkodás legyen. Atyám kedvében akarok járni, ki akarom mutatni szeretetemet. Nem idegen valaki parancsait teljesítem, melyek a parancsoló érdekeit szolgálják. Inkább igyekszem azonosulni Atyám akaratával, elgondolásaival, érzelmeivel, mert amit parancsol, az közös ügyünk, nekem éppen annyira érdekem, mint neki.

Imáimban, egész életvezetésemben gyermekként viselkedjem, ezt a tudatot élezzem, tápláljam.

Párbeszéd a vonatablaknál: Apa, ott az ég? — Igen, kicsikém. — És ott lakik a jó Isten? — Igen. — És most idelát? — Igen. — Apa, integessünk a jó Istennek! — Az apa életében először integett a jó Istennek.

7. „Ha pedig fiú, örökös is.” (Gal 4,7)

Mit hoz az új esztendő? Bár azt hozná, hogy közelebb visz a menny boldogságához!

Várjuk a menny, az örök élet jutalmát. De ne mint fizetést vagy prémiumot várjuk, hanem mint örökséget! Ne úgy gondolkod-

junk: Ha jó vagyok, megjutalmaz Isten, és minél jobb vagyok, annál nagyobb lesz a jutalom. Inkább így értsem Isten mennyországra való ígérését: Mindenem a tiéd. Mert örökösök vagyunk, valamennyien általános örökösök. Osztzkodni nem kell, mint a szentáldozásban sem. Valamennyien az egész Jézust kapjuk. Igaz, nem egyforma lesz mennyei boldogságunk, de ez nem az osztzkodás következménye lesz. Arról van szó, hogy ki-ki annyit tud befogadni Isten boldogságából, amennyire képes kegyelemadta tökéletességének mértéke szerint. Mozgatóm, ösztökélőm ne a jutalom nagysága legyen, hanem az a vágy, hogy minél inkább egygyé válhassak azzal, akit szívem minden erejével szeret.

A mennyei boldogság örökség. De nem halott apától örökölnék. Maga az élő Isten lesz örökségünk. Az örökség ára nem az elválás lesz az örökhagyótól, hanem éppen a vele való végleges találkozás. Az ő szentháromsági életébe való végleges felvétel.

Most következő esztendőm készülődés legyen elnyerni ezt az örökséget!

8. *Mária gyermekei*

Üjév napján az egyház az Istenszülőre gondol, hogy újesztendei programunk legyen: Mária gyermekei vagyok.

Mi emberek valamennyien Éva gyermekeiként születünk. Éppen olyanok is vagyunk, mint Éva. Engedetlenek, gyenge hitűek, kevélyek, istent játszók. Nem csoda, hogy Isten megbánta, hogy embert teremtett. Mégsem irtotta ki az emberiséget, sem a vízözönben, sem azután. Inkább megadta a lehetőséget, hogy Éva gyermekeiből Mária gyermekeivé váljunk. Engedelmesekké, hívőkké, tisztákká, alázatosakká.

Mikor Mária méhébe fogadta Jézust, mi is gyermekei lettünk. Mert mi az „egész Krisztus” tagjai vagyunk, egy test Jézusban. Ha Máriát anyáknak szólítjuk, ez nem egyszerűen azt jelenti, hogy ő anyai érzelmekkel van irántunk. A Szűzanya és mi közöttünk titokzatos, de valóságos kegyelmi anya—gyermek viszony van.

Éljem, ápoljam ezt a drága viszonyt. Érződjék éltemen, hogy Mária gyermeke vagyok!

9. *Alakulnom kell*

Érdekes lenne tudni, mit hoz az új esztendő. De a fontos kérdés nem ez. Hanem hogy mivé alakulok ebben az évben. Jöhet jó vagy rossz, végeredményben csak annyiban „érdekes”, jobb leszkek-e általa vagy rosszabb.

Eszembe juthat: Én már nem tudok más lenni. Ilyen vagyok és kész. Van, akinek így is tetszem. Ha meg nem, nem tehetek róla.

Attól függ, mi van ennek a gondolatnak a mélyén. Ha az, hogy nekem nem kell javulnom, mert elég jó vagyok, akkor ez végzetes és tragikus gondolat. Mert tévedés, a beképzelt góg tévedése, biztos út a kárhozatba.

Ha az van a gondolat mélyén: Nem vagyok ugyan túl jó, de nem akarok javulni, — akkor két eshetőség van. Vagy egyáltalán nem tud így használni Isten, és az örök tűzre vet; vagy csak erősen átalakítva tud használni, és akkor mégis át kell alakulni, csak sokkal kellemetlenebb módon, mint a földön lehetett volna: purgatórium.

Ha végül ez a gondolat lényege: Nem bírok megváltozni. Ezer-szer próbáltam, nem megy. — Ebben az esetben nem vagyok elvesztett ember. Csak egy kis bizalmat kell kérnem az Úrtól. Igaz, a magam erejéből megváltozni nem tudok, de él az Isten. Ha ő kívánja alakulásomat, erőt és kedvet is ad hozzá, csak kérni kell. Ha bízom Istenben, magam fölé tudok emelkedni, át tudom ugrani saját árnyékomat. Előbb-utóbb meg lesz elégedve velem Atyám.

10. *Lennék valakié*

Nem jó az embernek egyedül lennie. A magányosság az élet egyik legszörnyűbb réme. Kell, hogy szerethessek és szeressenek.

Hogy milyenek emberi kapcsolataim, jórészt tőlem függ. Olyan vagyok-e, akit lehet szeretni, tudok-e önzetlenül szeretni és tudom-e a szeretetet elfogadni. Ha a szép újesztendőről gondolkodom, és úgy érzem, nem szeretnek úgy enyém, mint kellene, akkor elsősorban lelkiismeretvizsgálatot kell tartanom, és magamban keresni a hibát. Biztosan nem csak bennem van, de az is biztos, hogy nem csak a többiekben. És engem a magam hibája kell, hogy érdekeljen, mert azt tudom kijavítani.

Ha úgy érzem, enyém közül ez vagy az nem szeret, pedig én nagyon kívánnám, ugyanakkor vegyem észre azt is, hogy vannak viszont olyanok is mellettem, akik az én szeretetemet óhajtják, és én tagadom meg tőlük. Például szüleid, vagy más valaki. Nem remélheted a szeretetet senkitől, amíg önző vagy. Az általad meg-

tagadott szeretet pedig az önzés jele. Csak a „nekem jó” alapján tudsz szeretni. Talán ezért nem kellesz annak, akinek szeretetére vágyol. Fogadd el mások szívét, hogy elfogadják a tiédet is!

Az emberi magányosság teljes és végleges feloldója csak Isten lehet. Keresd vele a meleg szeretet-kapcsolatot! Nem zárja ez ki az emberi kapcsolatokat, inkább felemeli, gazdagabbá teszi, és ha elvesznek, pótolja.

Isten jobban szeret, mint bárki más, és az iránta való szeretetnek több édessége van, mint bármi másnak. Keresd Isten Szívét! Ha elindulsz feléje, elébed jön. Bár ebben az esztendőben rátalál-nál, visszavonhatatlanul!

11. *Mit vársz?*

Az új esztendőtlől azt várom, hogy meglegyen a létbiztonságom és célja legyen életemnek. Mindkettőt a maga teljességében csak Isten adhatja meg.

Létbiztonság: Biztos talaj a lábam alatt. Valamilyen létbiztonságot adhat a jó állás, a képzettség, a gyűjtött vagyon, a jó erő és egészség, a hálás gyermek. De ki meri állítani, hogy akár ezek, akár más valami teljes és végleges biztonságot nyújtanak? Az ember élete gyökerében mindig létbizonytalanság. Biztonságérzést csak az adhat, ha Isten tenyerén érzem magam. Az Istenben feltétlenül bízó ember szaván fogja Jézust, aki elmondotta híres beszédét az ég madarairól és a mezők liliomairól. Isten nem enged, hogy valaki is csalatkozzék az ő szavában. Természetesen nem úgy kell gondolni, hogy akkor nem érhet betegség vagy más baj, inkább úgy, hogy Isten az őt szeretőknek mindent a javára fordít.

Életcél: Csak az érzi, hogy érdemes élnie, akinek életcélja van. Sok minden adhat célt az életnek: Munka, feladat, család stb. De mindez csak részleges, nem az egész embert átfogó cél lehet, és bármelyik bármely pillanatban szertefoszolhat. (Gyógyíthatatlan, ágyhoz kötő betegség.) Mindenkinek adott életcélt Isten, csak az a kérdés, hogy felismeri-e az ember és követi-e. Ez az életcél: Alkalmassá válni Isten életében való részvételre, vagyis Jézussá válni a kegyelemben. Ez az életcél, mely az egész embert átfogja, örök, soha el nem enyészik, nem teszi feleslegessé a többi célt. Azokat inkább mind magába foglalja, magasabb értelmet ad nekik, tökéletesebb megvalósításukra ösztönöz.

Aki felismeri élete valódi nagy célját, nem kerülhet egy pillanatra sem olyan helyzetbe, hogy értelmetlennek, céltalannak lássa életét.

12. Vársz még valamit az élettől?

A fiataikor a várakozás, reménykedés korszaka. Aztán, az évek fogytával, a csalódások szaporodásával egyre kevesebbet merünk várni az élettől. Legfeljebb nyugodt öregséget, örömet az unokákban. Sokan még ezt sem merik remélni.

Pedig az emberszív boldogságának legalább felét az teszi ki, amit még vár az élettől, amiben még remél. Mi értelme van az olyan életnek, amelynek már a reménykedésben sincs jövője?

Tragikus gondolat: Én már nem várok az élettől semmit. Nemcsak azért tragikus, mert fájdalmasan szomorú, hanem főleg azért, mert gyökere a hit gyengesége vagy hiánya. Akinek kellő hite van, éreznie kell, hogy az élet, a boldogság java még előtte van. Mert várja Jézus, aki helyet készít számunkra az Atyánál. És életfeladatunk java is még előttem van: Olyanná kell alakulnom, hogy bebocsátást nyerjek a Szentháromság boldog családjába. Mert még biztosan nem vagyok olyan tökéletes.

Kilátástalan jövő? Reménytelen új esztendő? Ilyet a hit nem ismer. A legnagyobb remény él a hívőben: Közelebb, közelebb, hozzád, Istenem! Közelebb a hit eleven erejében, a szeretetben, Isten és emberek megértésében, a jellem tökéletesedésében. Nem várok már semmit? Pedig engem vár Valaki: A végtelen Szeretet, aki kimondhatatlanul boldoggá akar és tud tenni.

13. Ahogyan én ...

Rohan az idő. Már nem olyan sok van vissza, és ott állunk az örökkévalóság kapujában. De mielőtt azon belépnénk, megítél Isten.

Vajon milyen lesz hozzám az örök Bíró? Megmondotta: Amilyen én vagyok az emberekhez. De nemcsak akkor lesz így, a döntő órában, így van egész életemben. Ahogyan én bánok az emberekkel, úgy bánik velem Isten.

Ha azt szeretném, hogy érdekelje sorsom az Istent, akkor engem is érdekeljen az emberek sorsa. Ki ne mondjam még gondolatban sem a szót: Mi közöm hozzá? Nehogy Isten is ezt mondja.

Ha azt akarom, segítsen Isten, segítenem kell az embereken, akin és ahol csak tudok.

Ha azt szeretném, legyen velem szemben megértő az Úr, nekem is megértőnek kell lennem. Csak így fogja megérteni Isten, hogy hibáim ellenére nem vagyok rossz ember.

Isten bocsánatát várom, nekem is meg kell bocsátanom.

Ha ma kellene Isten elé állnom, és ő úgy bánná velem, mint én eddig az emberekkel, mi lenne örök sorsom? Jó akarok lenni mindenkihez, szeretni fogok mindenkit, hogy életemben és halálomban jó legyen hozzám és szeressen Isten.

14. *A mindent megrabló idő*

Újév napja eszünkbe idézi végső elmúlásunk napját. Minden évben egyre jobban érezzük, hogy meg is kezdődött már ez az elmúlás. Fokozatosan elhagy a szépség, az erő, az egészség, az emlékezet, a remények.

Rajtam áll, hogy a rohanó és engem is magával ragadó idő megrabol-e vagy gazdagít engem.

Nem fogom olyan nagy veszteségnek érezni a földi szépség elmúlását, ha közben egyre alakul bennem a lélek, a jellem szépsége, mely átsugárzik arcomon, mozdulataimon.

A testi erő gyengülése nem keserít úgy, ha közben nő a lelki erő, amely mindent kibír Istenért, embertársakért.

Elhagy, kihagy az emlékezet, de nem baj, ha emlékezem a legfontosabbra: Szeret engem és vár az én Istenem.

A testi egészség romlása semmi, ha egészségtől duzzadó a lélek. Ha tele van szeretettel, jóindulattal.

Ha minden remény elhagy, megmarad a legnagyobb: Mindenem, boldogságom lesz Isten. Ez több életem minden nagyszerű álmánál.

Rabló az Idő? Csak ha hagyom magam megrabolni. A hívő, Istenbe kapaszkodó ember élete végén gazdagabb, mint bárki a világon. Csak gyűjtse a kincseket. Olyanokat, amelyek Isten szemében is sokat érnek, és ezért megmaradnak mindörökre.

KARÁCSONY UTÁNI 2. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Sir 24,1—4,12—16): „Magasztalja önmagát a bölcsesség; tiszteletben állván Istennél, eldicsekszik népe körében. Kinyitja száját a Magasságbeli gyülekezetében, és dicséri magát serege előtt. Magasztalják népe körében, megcsodálják a szentek összességét; dicsérik a választottak sokasága előtt, s áldják az áldottak közt, mikor így szól: Meghagyta nekem a mindenség Teremtője és mondotta, s aki teremtettem engem, pihenőt adott sátramban; és mondotta nekem: Jákobban lakjál. Izraelben legyen örökrészed, és választottaim között verj gyökeret. Kezdetben teremtettem, még a világ előtt, és nem szűnöm meg sohasem. A szent hajlékban tettem színe előtt szolgálatot, majd pedig Sionban kaptam állandó lakást; a szent városban találtam ekképp pihenőt, és Jeruzsálem lett uralmam székhelye. A dicsőséges nép közt vertem gyökeret, az én Istenem részében, az ő örökrészében, s a szentek gyülekezetében megtelepedtem.”

A 24. fejezet Sirák fia könyvének legemelkedettebb részeihez tartozik. A bölcsesség, mely Istentől származik és közreműködött a teremtésben is, itt megszemélyesítve jelenik meg. (Vö. Péld. 8) Izraelben, Isten választott népében talál magának végleges, állandó lakhelyet. A zsidókra vonatkozik a „népe . . . a szentek . . . a választottak . . . az áldottak.” A latin szöveget úgy is lehet fordítani: megpihent sátramban, de az összefüggésbe ez a fordítás jobban illik. A bölcsesség mindig Isten lakóhelyén teljesít szolgálatot: először a szent hajlékban, vagyis a szent sátorban, majd a templomban, mely Sion hegyének szomszédságában emelkedett.

Izraelnek örök dicsősége, hogy Istentől megkapta a törvényt és így körében megjelent az isteni bölcsesség. Megmutatkozott ez az isteni bölcsesség a világ teremtésében és kormányzásában, de megmutatkozik a választott népnek adott törvényben is. E tör-

vény beható tanulmányozása igazán bölccsé teszi az embert. Végül ez a bölcsesség megjelent a földön és az embereket emberi módon tanította. Ez Jézus Krisztusban történt. „Krisztus Isten ereje és Isten bölcsessége.” (1Kor 1,24) Azért jelent meg Krisztusban az Isten bölcsessége, hogy a miénk legyen: „Általa van nektek életetek Krisztus Jézusban, aki Istentől bölcsességünk, megigazulásunkká, megszentelődésünk és megváltásunkká lett.” (1Kor 1,30) Isten bölcsessége a balgaság áruháját öltötte magára, ereje a gyengeségét. Már Betlehem mutatja ezt. „Mivel a világ a maga bölcsességével nem ismerte fel Istent isteni bölcsességében, úgy tetszett Istennek, hogy balgaságnak látszó igehirdetéssel üdvözítse a hívőket.” (1Kor 1,21)

Az isteni bölcsesség tovább működik a világban az Egyházon keresztül. Gyakran került kísértésbe az Egyház, hogy az Isten gyengesége helyett a világ erejét, az Isten „balgasága” helyett a világ bölcsességét fogja be szekerébe. Igehirdetésünkben is gyakran került túlsúlyba az emberi bölcsesség meggyőző ereje az Isten bölcsessége helyett. A zsinat ezen a téren is nagy fordulatot akar elérni.

Valahányszor összegyülekezünk a szentmisére, az Ige asztala is meg van terítve számunkra. Mit várunk, mit vagyunk képesek befogadni? Mit tudunk igazán értékelni? Nyitott szívre talál-e nálunk Isten ígéje? Emberei gyengeségei mögött meglátjuk, megérezzük-e Isten bölcsességét?

II. OLVASMÁNY (Ef 1,3—6,15—18): „Áldott legyen az Isten, Urunk Jézus Krisztus atyja; Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert őbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által — akarata szerint — gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket. Azóta, hogy értesültem Urunk Jézusba vetett hitetekről és minden szent iránt tanúsított szeretetetekről, mindig hálát adok értetek és imádságomban újra meg újra megemlékezem rólatok, Urunk Jézus Krisztusnak Istene, a dicsőség Atyja adja meg nektek a bölcsesség és a kinyilatkoztatás lelkét, hogy megismerjétek. Gyűjtson lelketekben világosságot, hogy megértsetek, milyen reményre hívott meg benneteket, milyen gazdag az a fönséges örökség, amelyet ő a szenteknek szán.”

Isten *lelki* áldással áldott meg bennünket Jézus Krisztusban. Az apostol figyelmeztet, hogy nem csupán a földi javakban, értékekben kell Isten áldását látnunk. Isten öröktől fogva elhatározta, hogyan fog áldásával elárasztani bennünket, örök terve, bölcsességének örök határozata az időben valósul meg, de az idők kezdete előtt megfogalmazódott már az Atyában és pedig Fia által, Fiában, aki az Atya bölcsessége. Öröktől fogva elhatározta a Fiú megtestesülését, a megváltás egész művét. Kiválasztottságunk ennek következtében nemcsak a Fiúval, hanem az emberré lett Igével is szoros kapcsolatban van. Arra választott ki, hogy Krisztus által szentek és feddhetetlenek legyünk, sőt gyermekei legyünk. Illik, hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét és igyekezzünk méltók lenni hozzá. A régi törvényt bölcsességgént magasztalták és joggal, hiszen valóban bölcsen élt és gondolkodott, aki a törvény szerint igazította szívét. A Krisztusban nyert életszabály egyúttal életerőt is jelent, valamint az életnek sokkal magasabb szintjét: istengyermeki életet, és ez az igazi, teljesértékű bölcsesség. Az apostol megdicséri híveit, hogy hitük és szeretetük mutatja, mennyire magukba fogadták az igazi, tettreváltott bölcsességet és kéri Istent, hogy árássa még bővebben lelkükbe a bölcsesség és kinyilatkoztatás lelkét.

Az isteni bölcsesség kész szívünkbe költözni. A szentmisében a felolvasott és magyarázott Ige, valamint a kenyér színében önmagát feláldozó és bennünket is szeretetre ösztönző, erősítő Krisztus.

AZ EVANGÉLIUM ugyanaz, mint Karácsony 3. miséjében.

Az Isten Igéje, Bölcsessége felütötte köztünk sátrát; világosodik közöttünk és rajtunk múlik, hogy befogadjuk-e fényét. Keresztelő Jánoshoz hasonlóan nekünk is feladatunk, hogy tanúságot tegyünk az igazságról, az isteni Bölcsességről. Az egyház sorsa, az egyes keresztény sorsa Isten kezében eszköz: a gyengeségek, megaláztatások révén erejét, bölcsességét akarja megmutatni és érvényre juttatni. Nem úgy kell elsősorban képviselnünk Isten bölcsességét a világban, hogy törvényeit, tanítását helyesen értelmezzük és mindenkinél jobban tudjuk, miről mit kell tartani, mi mire volt vagy lesz jó. Elsősorban abban áll ennek a feladatnak teljesítése, hogy hűséges és készséges szívvel vállaljuk sorsunkat, küldetésünket, jószándékunk ellenére is gyakran bekövetkező fiasónkat.

VÍZKERESZT

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Iz 60,1—6): „Készülj fel, gyűjts örömfényeket Jeruzsálem! Eljött világosságod: az Úr dicsősége ragyog fölötted. A földet sötétség borítja, a népeket homály fedi, de fölötted felragyog az Úr és dicsősége látható lesz benned. Népek jönnek világosságodhoz, királyok a benned tündöklő fényességhez.

Nézz körül és lásd: mind összegyűlnek és eljönnek hozzád. Fölkerekednek fiaid a messzeségből és leányaid minden tájról. Ha majd látod, boldogság tölt el. Szíved csodálkozástól és örömtől remeg, mert tengernyi sokaság özönlik feléd. Karavánok lepnek el, tevék érkeznek délről és keletről. Eljönnek mindnyájan: aranyat, tömjént hoznak és az Úr dicsőségét hirdetik.”

Az egész 60. fejezék Jeruzsálemről szól, a szent város megdicsőüléséről. A szórványban élő zsidók mind Jeruzsálembe sereglenek majd, de a pogány népek is szeretettel és lelkesedéssel tekintenek a szent városra és feléje igyekeznek. Hiszen az Úr dicsősége ragyogja be, míg a föld többi részére homály borul. Aki világosságban akar járni, annak Jeruzsálem felé kell fordulnia. A világosság Isten jelenlétét, sőt magát az üdvösséget jelenti. A 4. v.-tól kezdve megszemélyesíti a próféta Jeruzsálemet: anyaként örül fiai és leányai jöttének. A keleti országokból a pogányok értékes ajándékokat hoznak, amelyek közül az aranyat, mint legértékesebbet és a tömjént, mint az istentisztelet anyagát meg is nevezi a próféta. Egyszersmind meg is vallják Izrael Istenének erejét és hatalmát.

A zsidók közül igen sokan még szt. Jeromos idejében is szőszentként értették ezt a helyet. Az első keresztények is sokáig azon a nézeten voltak, hogy Jeruzsálemből indul ki a világ vallási egysége. Úgy tűnik, hogy szt. Pál is ezen a nézeten volt. Amikor ui. a gyűjtéseket szervezi, így ír a rómaiaknak: „Macedónia és Achája ugyanis jónak látták, hogy gyűjtést rendezzenek a jeruzsálemi

szegény hívek javára. Jónak látták, de tartoznak is vele nekik, mert ha lelki javaikban osztoznak a pogányok, kötelesek anyagiakban segítségükre lenni.” (15,26—27) Csak amikor a zsidók makacs elutasító magatartását látták, kezdték Krisztust az egyetemeség központjának tekinteni.

Az Egyház az új Jeruzsálem, melyet beragyog az Úr dicsősége. Benne lesz látható, érzékelhető Isten üdvözítő szándéka. Történelme, szentjei, tanítása, fennmaradása olyan jelek, melyekben a gyakran sötét felhők mögül is észrevehető az Isten fénye. Az Egyházban Isten dicsőül meg. Különösképpen a szentmisében, amely Isten üdvözítő, szabadulást adó erejének ténye. Az első részben hirdetjük Isten bölcsességét, amely lényegében mindig a kereszt bölcsessége, a második részben pedig az Isten erejét, amely a kereszt halálos gyengeségében rejtőzött. A legfőbb parancs megvalósulásának is alkalmá és eszköze a szentmise: szeresd Istent teljes szívedből — Jézus szívének szeretetével egyesülve, és szeresd a felebarátaidat, akikkel egy asztalhoz vagy hivatalos és akiket ha nem szeretsz, ez asztal közösségéből kizárod magad.

A jövődölést a zsidók nacionalizmusuk erősítésére használták és a triumfalizmus érzését erősítette bennük. Ugyanez a veszély bennünket is fenyeget. Összetévesztjük az Egyház megjövendölt és a végső időben beteljesedő dicsőségét azzal a fénnel, mely az évszázadok folyamán többször is beragyogta az Egyházat: a külső hatalomnak, gazdagságnak stb. fényével. Az effajta „sovinizmusnak” az igazi egyházhűséghez semmi köze. Az Egyház szolgálni akar — szögezte le a II. Vatikáni zsinat — és nem uralkodni.

II. OLVASMÁNY (Ef 3,2—3a,5—6): *„Testvérek, bizonyára hallottatok Isten kegyelmi adományáról, amelyben a ti javatokra részesültem. Kinyilatkoztatásból ismertem meg a titkot, amelyről korábban nem tudtak az emberek úgy, ahogy most a Lélek a szent apostoloknak és prófétáknak kinyilatkoztatta. Eszerint Jézus Krisztusban a pogányok is társörökösök, tagjai az egy testnek és részesei az ígéretnek az evangélium útján.”*

Az apostol hangsúlyozza, hogy Isten titkát, a pogányok üdvözítésének szándékát kinyilatkoztatásból ismerte meg. Nemcsak a zsidók elutasító magatartása volt az oka annak, hogy az apostolok a pogányokhoz fordultak. Isten tudára adta Pálnak, hogy az Ő örök terve a pogányok üdvözítése. Ennek a tervnek megfelelően a pogányok társörökösök és egy testet alkotnak a zsidókkal. Igaz, hogy a próféták ismételtén jövődöltek az üdvösség egyete-

mességét. De ezekből a jövődölésekből nem derült ki, hogy társ-örökösök lesznek. Úgy tűnt inkább, hogy a Jeruzsálemben felragyogó világosságot majd ők is meglátják és a zsidóságtól tanulják meg az igazság útját, elsősorban a törvény lelkiismeretes megtartását. Most derült ki teljes világossággal, hogy a körülmetélés, a választott néphez való tartozás egyáltalán nem biztosítéka az üdvösségnek, az Isten Országába való bejutásnak és a pogányok akár meg is előzhetik a zsidókat.

Mindig tragikus következményekkel jár, ha Isten szavának egy konkrét értelmezését abszolutizáljuk, saját emberi törekvéseink, vágyaink igazolására használjuk és nem számolunk azzal, hogy az Igét mindig újra és mélyebben kell megérteni, hogy megértésünk olyan folyamat, mely legalább a dolgok beteljesüléséig tart. De még tovább is. A folyton növekvő, fejlődő — tehát nemcsak fennmaradó és számszerűleg gyarapodó — egyháznak életfontosságú feladata, hogy mindenkori fejlődési állapotában, „korának megfelelő” felfogást alakítson ki az Isten kinyilatkoztatott igazságról.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 2,1—12): „Amikor Heródes király idejében Jézus megszületett Juda Betlehemében, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe, s kérdezősködtek: „Hol van a zsidók most született királya? Láttuk ugyanis csillagát napkeletről s eljöttünk, hogy hódoljunk előtte.” Amint ezt Heródes király meghallotta, meghökkent és vele egész Jeruzsálem. Ekkor összehívta az összes főpapokat és a nép írástudóit, hogy megtudakolja tőlük, hol kell születnie Krisztusnak. Válaszuk ez volt: „Juda Betlehemében. Így írta meg ugyanis a próféta:

*És te Betlehem, Juda földje,
Egyáltalán nem vagy kicsiny Juda vezetői között,
Mert belőled származik a vezér,
Aki népemnek, Izraelnek, a pásztora lesz.*

Ekkor Heródes titokban magához hívatta a bölcseket, megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét, majd Betlehembe küldte e szavakkal: „Menjetek és szerezzetek a gyermek felől pontos értesülést. Ha megtaláltátok, jelentsetek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak előtte.” A királyi kihallgatás után eltávoztak. És íme a csillag, melyet napkeleten láttak, vezette őket egészen addig, amíg meg nem érkeztek, majd megállt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor megpillantották a csillagot, igen-igen megörültek. Bementek

a házba és meglátták a gyermeket anyjával, Máriával. Ekkor leborultak és hódoltak előtte. Majd kitárták kincseiket, átadták ajándékaikat: aranyat, tömjént és mirrát. Mivel álmukban utasítást kaptak, hogy ne térjenek vissza Heródeshez, más úton mentek vissza hazájukba.”

Mt 1,18—2,23-ig az evangélista Jézus gyermekségének történetéből több olyan eseményt emel ki, melyek párhuzamba állíthatók az ószövetségi nagy emberek életének eseményeivel. Az összehasonlítás célja az, hogy megmutassa: Jézusnál már gyermekkorában fellelhetők az elhivatottság jelei és benne teljesedik be több régi nagy, szent ember hivatása. Jézus az új Mózes, hiszen közös vele gyermekkori sorsa: megmenekül a király gyilkos szándékától. Ő az új Salamon, akinek bölcsessége vonzza keletről a mágusokat.

Kiemeli a zsidók hitetlenségét és a pogányok készségét a Messiás befogadására. A papok és írástudók tudták, hol született a Megváltó, de egy lépést sem tettek keresésére. „Tárgyilagos” válasz tellett csak tőlük. Talán attól is féltek, hogy ellenkező esetben Heródes szemében ők is gyanússá válnak.

A bölcsek hódolatának leírásánál Máté nyilván Iz 60,6-ra gondol. Ezek az emberek a pogányságot képviselték, akikről szent Pál így ír: „Isten igazságát hamissággal cserélték fel, s inkább a teremtmény előtt hódoltak, mint a Teremtő előtt...” (Róm 1,25) Ajándékaik azt is kifejezik, hogy ezt a rossz cserét vissza akarják csinálni: elhozzák az aranyat, melyből bálványait készítették, a tömjént, melyet bálványaik előtt égettek és a mirrát, mellyel a bálványokkal való paráználkodás helyét meghintették.

Az evangélium mágusnak nevezi a Messiás hódolóit. Mivel keletről jöttek Palesztinába, nem lehetnek perzsa papok, hanem az ugyancsak mágusnak nevezett babiloni magas rangú tisztviselők, királyi tanácsosok. (Róluk történik említés pl. Jer 39,3.13-ban) Asztronómiával és asztrológiával foglalkoztak. Nagy Sándor óta önálló papi kasztot alkottak. Érthető, hogy ezek a „kaldeusok” Palesztinába jöttek. Egyrészt Babilonban nagyszámú zsidó diaszpóra volt abban az időben. Ezek révén a messiásvárás mindenféle fokozódott. A mágusok annál is inkább fogékonyak voltak az ilyen behatásra, mivel az ékírások tanúsága szerint régóta vártak egy megváltó királyra, aki nyugaton fog megjelenni. Az új csillag megjelenését, mint a várt király születésének hírnökét tekintették. Az sincs kizárva, hogy Bálaám prófétának, Mózes kortársának jövődölését is ismerték: „Csillag támad Jákobból, vessző kel fel Izraelből és megveri Moáb fejedelmeit.” (4Móz 24,17)

1. Isten akarata nincs mindenestül belefoglalva a tízparancsba.

Csak a főparancs tartalmaz valóban mindent: szeresd Istent teljes szívedből-lelkedből, felebarátodat pedig mint önmagadat. Szeresd annyira, hogy ki tudd találni, fel tudd ismerni akaratát minden körülmények között; olyankor is, amikor nem misehallgatásról, idegen holmi tiszteletbentartásáról stb. van szó. A napkeleti bölcsek sem írásban kapott, félreérthetetlenül fogalmazott parancsot teljesítettek, amikor elindultak a Messiást keresni. Mekkora szívbeli készségre volt szükségük, hogy a Megváltóra vonatkozó jóvendőlést mélyen szívükbe véssék és amikor üt a cselekvés órája, húzódozás, kényelmeskedés nélkül bele is fogjanak a kockázatos vállalkozásba. Nagylelkűen vállalkoztak az útra, mert a szeretet sarkallta őket. Nem fordultak vissza csalódottan akkor sem, amikor rátaláltak, pedig bizonyára nem így képzelték el a lakást stb. Hiszen először a királyi palotában keresték!

Isten számunkra is ad jeleket: személyek, események eszünkbe juttatnak valamit, ösztönöznek valamire; a külső események a belső megvilágosító és ösztönző kegyelemmel együtt a 11. parancs. Talán még nem is hallottad meg sosem?

2. Az ünnep hármass titka valósul meg a szentmisében

a) Jézus keresztselkedése: a bűnbánat, megtérés szándéka, életünk megjavítása. Közöttünk van Isten Országá (bár oly nehéz felismerni). A Szentlélek minket is felkent papokká, királyokká, prófétákká: a szentmisében a pappal együtt bemutatjuk a magunk módján az áldozatot; a hallott isteni ígét visszük a világba, életünkkel és szavainkkal hirdetjük; Isten Országának megvalósulását erőnk szerint előmozdítjuk.

b) A napkeleti bölcsekkel elhozzuk ajándékunkat. Végsősoron önmagunkat ajánljuk és ajándékozzuk Istennek. Nem az a nagy dolog, hogy mi odaadjuk, hanem az, hogy Ő elfogadja. Ezáltal lesz minden igazán a miénk, szolgálja földi és főleg örök javunkat. — A szentmisében a hitben találkozunk Jézussal, mint a bölcsek is. Mi kenyeret és bort látunk, meg egymást látjuk — ők gőgicsélő kisbabát láttak, amikor bementek a házba.

c) A kánai mennyegző titka: Krisztus és az Egyház, Krisztus és a lélek násza. Mi az Úr Jézusé leszünk egyre igazabban, Ő meg a miénk; rajta keresztül egymással is szorosabb, bensőbb szeretet-

kapcsolatba kerülünk, ha igazán jól veszünk részt a szentmisén. A sorrend: Krisztuson keresztül az emberekhez vagy az embereken keresztül Krisztushoz — a szentmise egy valóságában összeolvad a kettő. Mivel így egymáséi leszünk Krisztussal, természetesen „vagyonunk” is közös lesz; nekünk adja érdemeit, kegyelmét, Szentlelkét és elfogadja koldusságunk ajándékait.

3. Mindenkinek megvan a maga útja Istenhez

A magam útját nekem is el kell találnom. Ennek az egyéni útnak a kulcsa tulajdonképpen a szeretetben rejlik. Aki igazán szereti az Istent, őszintén vágyódik utána és keresi Őt, az meg is találja, hiszen nem is keresné, ha már meg nem találta volna. A napkeleti bölcsek az asztrológia babonás útjain indultak el és többre jutottak mint azok a zsidó papok, akik az objektíve helyes ismeret birtokában voltak. Ha igazán őszinte szeretet van szívemben és vágy, hogy Istent mindig jobban ismerjem és szeressem, hamisnak fogok érezni minden kopírozott utat, minden olyan utat, amely híján van az egyéninek, a nekem szóló vonásoknak; amely folyton új feladatokat lát, csak az a szeretet lesz célhoz vezető csillagom. A szentek nem egyformák, csak a lényegben.

Figyelembe kell ezt vennem akkor is, amikor másokat próbálok Krisztushoz vezetni. Mert ez a vezetés feladatom, de Istent kell követnem, aki mindenkit a maga útján akar vezetni. Az ember-szívek bensejének kulcsa nem szériában készül; az igazi szeretet tesz találékonnyá, hogy X-hez úgy tudjak közelíteni, ahogyan őt valóban el lehet érni. Követnem kell Istent abban is, hogy kegyelme mindig meghagyja, sőt növeli az ember szabadságát.

4. Komoly szándék és tettekézség

Aki így keresi Istent, meg is találja, mert Ő mindenkinek megadja a lehetőséget, mindenki számára van csillaga. Nagy akadályok: önelégültség, kényelemszeretet, emberi tekintettől való félelem. Párhuzamba állítom a napkeleti bölcseket az Úr-Káldeusból Isten szavára kivándorló Ábrahámmal, a pusztában vándorló zsidósággal . . . Aki Istent keresi, annak mindig el kell hagynia valamit, ami biztosabbnak tűnik, mint az, amit Isten ígér. Új alapot kell teremteni létének: az Isten szavát. Az én életemnek mi az alapja? Mi a bizonyíték?

II. TEOLÓGIA

A missziókról

A Jézus imádására megjelent bölcsek a pogányság képviselői, és jelenlétük mutatja Isten üdvözítő szándékának egyetemességét, világosan jelzi akaratát, hogy Krisztust minden ismerje meg és ismerje el.

Az Üdvözítő megmondta világosan apostolainak, hogy tanítását minden néppel közölniük kell (Mt 28,19). Az egyház minden időben törekedett is ennek a parancsnak végrehajtására. A kétségtelen fellepett hibák nem homályosíthatják el a misszionáriusok hősie, áldozatkész szeretetének dicső tetteit.

A missziós tevékenység egyik legfőbb sarkallója régebben a pogányok üdvösségéért való aggodás volt. Lelkük megmentésének szándéka ösztönözte a misszionáriusokat gyakran emberfeletti erőfeszítésre. Ma ez a gondolat már nem játszik olyan döntő szerepet, mint régen; az eddiginél nagyobb súllyal esik latba ilyenirányú fontolgatásainknál az a tény, hogy Istennek rendkívüli eszközök is rendelkezésére állnak, hogy üdvözítő tervét végrehajtsa és igazában semmi biztosat nem tudunk azok örök sorsáról, akik önhibájukon kívül nem ismerhették meg kellően vagy egyáltalán Krisztust és tanítását. Az a gondolat kerül inkább előtérbe, hogy Isten népének tagjává kell tenni lehetőleg minél több embert, megismertetve velük a Jézus hozta örömhírt az Isten kimondhatatlan szeretetéről, beavatni őket a megváltás szent titkába és a kegyelem hatékony jelei által egyre jobban részeltetni őket Krisztus életéből.

Az egyház egyre jobban tekintettel akar lenni az egyes népek sajátos szokásaira, kultúrájára stb. Az egyformaság helyébe az igazi, a sokféleségben megvalósuló egység lép. Amint lehet, bennszülött püspökök és papok veszik át az egyházi élet irányítását. Egyre jobban mindenkinek mindene akar lenni az egyház a szeretet és szolgálat szellemében.

A világban végbemenő gazdasági, társadalmi, technikai válto-

zások sürgetik és elő is segítik az emberiség egységessé válását. A missziók munkája, a krisztusi szellem terjedése ezáltal könnyebbé válik és viszont elő is segíti, gazdag tartalommal meg is tölti ezt a folyamatot.

A II. Vatikáni zsinat megváltoztatja az egyház arculatát. Alighanem ennek az átalakulásnak mérve fogja döntően befolyásolni a missziós tevékenység hatásfokát is. Az egyházra is érvényes, hogy elsősorban nem azzal hat, amit mond vagy tesz, hanem azzal, ami. Igaz, hogy az egyház működését a Szentlélek irányítja és kíséri. Ő garantálja a hitletétemény tévedésmentes értelmezését, teszi fogékonnyá a hallgatók szívét az igazság iránt stb. Mindezek nem zárják ki azt, hogy igazán eredményes eszköz akkor lesz az egyház a Szentlélek kezében, ha a lehető legjobban megvalósulnak benne magában a hirdetett igazságok. Ha valóban a szeretet, szabadság, szolgálat szelleme hatja át az egész egyházat.

Az egyház számára is gazdagodást jelent az egyes népekhez, kultúrákhoz való alkalmazkodás, és nem veszteséget, valaminek feladását. Egyetlen konkrét forma sem alkalmas arra, hogy az egyház igazi gazdagságát kibontakoztassa. Párhuzamba állíthatjuk ezt a kérdést a fejlődéelméletnek azzal a tanításával, hogy a fejlődés egy-egy iránya véges lehetőségeket nyújt; az egyes utak bizonyos pontnál tovább nem járhatók. A Krisztus korabeli zsidóság hibái, melyeket az Üdvözítő kemény szavakkal ostromozott: a farizeusi törvénykultusz, külsőségben való megrekedés, uralomvágy stb. vissza-visszatérnek az egyházban is, akárcsak az a szűkeblű gondolat, hogy aki Isten országának részesévé akar válni, annak előbb zsidóvá kell lennie. Modern változatban: európaivá, rómaivá, nyugativá stb. A többi „eredendő” bűnnel, ill. kísértéssel együtt ezt is le kell győznünk.

A missziók ügyét minden jó keresztény szívügyének tekinti és ha egyebet nem is tehet, megteszi a legtöbbet: imával, önmegtagadással szenteli magát az egyetemes egyház Krisztustól kapott feladatának szolgálatába.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Istent keresni kell*

Megható, ha évtizedek után egymásra találunk, akiket nagyon messze sodort egymástól az élet. Előfordul, hogy olyanok találunk egymásra, akik régen egymás mellett éltek. Így lehet minden valóságos ember a jó Istennel, mégpedig újra és újra. Egyre jobban rá lehet, és kell is találunk a jó Istenre. Keresnem kell tehát az Urat akkor is, ha már rátaláltam. Isten kimeríthetetlen gazdagságába egyre előbbre lehet hatolni. Táguló szívem is egyre jobban be tudja fogadni őt.

Az emberek közötti viszony is akkor szép, ha egyre inkább egymásra találunk az ismeretben és szeretetben. Istent is egyre jobban meg kell ismernem és egyre jobban meg kell szeretnem. Ugyanakkor egyre jobban eltölt a kegyelem, egyre jobban Isten gondolatait, „szokásait” veszem fel. Aki nem így van vele, az egyre jobban elhidegül, egyre kevésbé érti és szereti Urát.

Legyen Isten keresése egész életem: Imádságom, szentmisém, a szentségekhez járulás, a prédikációhallgatás, a bűcsújárás. Istenkeresés legyen lelkiismeretesen végzett munkám, emberszeretetem, alakulásom Isten akarata szerint.

Ki minél jobban rátalál Istenre, annál többet fog élvezni a vele való örök egyesülésből.

2. *Példaképeink*

Istenkeresésünk örök példaképei a napkeleti bölcsek.

Nem ismertek akadályt. A távolság, a hosszú út nehézségei, veszélyei, az emberek értetlensége nem lehet akadály. Otthagytak házat, családot, kényelmet. Éveket áldoztak fel életükből, egy-két napért, vagy talán csak óráért. Bár lenne ebből legalább valami a mi életünkben!

Alázatosan keresték. Nemcsak saját látomásaiknak hittek, nem-

csak a tudományuknak, nemcsak az isteni sugallatoknak. Mindenkire figyeltek, ki valami útbaigazítást adhatott. A hírhedetten gonosz Heródesre és a Jézus születését mégcsak nem is sejtő papokra is. Bár én is alázatosan tudnék tanulni bárkitől, aki szavával vagy életével bármi kis útbaigazítást tud adni az istenkereső életben! Sokkal közelebb lennék már Jézusomhoz.

Az Isten által megjelölt úton haladtak, akár csillaggal, akár a Szentírás szavával, akár méltatlan papok által mutatta nekik az utat. A maguk feje után sohasem mentek. Ebből is tanulhatok. Bárhonnan, bárkitől jön Isten szava, többet ér, mint a legbölcsebb okoskodás.

A bölcseknek egy életre szóló élmény volt megtalálni a betlehemi Gyermeket. Számomra több, egyszerűen létkérdés, örök létem kérdése, megtalálom-e Istenemet.

3. Jézusra rá kell találni

Jézus jelenthetné számomra a Mindent. Hogy mégis keveset jelent, annak több oka lehet. Talán távolinak, idegennek érzem. Nem hús és vér, nem közeli és kitapintható, mint az édesanya, a gyermekem, a kedvesem. Rágondolva nem melegszik úgy fel a szívem, mintha szeretteim jutnak eszembe. Nem érzek utána olyan erős és sürgető vágyat. Sokszor úgy éreztem, nem véd meg a csapásoktól, nem nyújt vigaszt bajaimban.

A Jézus iránti szeretet, bensőséges viszony nem adódik készen, mint pl. az anya—gyermek viszonyban. Az iránta fellobbanó érzélem nem adott az ösztönökben, mint a szerelem vagy az unokák szeretete. Jézust keresni kell és megtalálni. Szerelméért harcolni kell, hogy kincsem legyen. Ez a harc nem könnyű. Éppen olyan nehéz, mint amilyen nagy a győzelem édessége.

Sok minden kell ehhez a harchoz. Nagyon sok imádság, szólítgatása a Láthatatlannak. Ki kell lépnem szűk önmagamból, szégyenes elképzeléseimből. Minden erőmmel igyekeznem kell megérteni őt, az ő gondolatait. Hozzá kell alakítanom először akaratomat, azután tetteimet, ezeken keresztül aztán érzelmeimet, sőt ösztönös vágyamat is. Jézus közelségét keresni kell az egyház közösségében is, az áldozatban, a szentségekben is. Az emberekben, a természetben, a munkában, mindenütt.

Roppant nehéz, nagy kitartást igénylő feladat. De mindenki számára lehetséges. Lehetségesebb, mint akár a legszerényebb földi cél. Isten ígérte meg kegyelmét, a jó lelket azoknak, akik ké-

rik. Meg is ér minden fáradságot. Elképzelhetetlen boldogság csírázásának kezdete, ha valaki őszintén kezdi érezni: Jézusom, min-denem.

4. Keressük együtt, valamennyien keresztények!

A széthúzás sehol sem szép, családnál sem, munkahelyen sem, a nemzeten belül sem. De a legszomorúbb a kereszténységen belül. Tragikus, hogy a szeretet vallásának hívei szemben állnak egymással, száz és száz egyházat alkotva.

Boldog korban élünk, mert most indult meg valami, ami máris közelebb hozta egymáshoz a keresztény testvéreket, és remélhet-jük, hogy talán-talán megérjük a keresztény egységet. A re-ménytkeltő jelek szaporodnak: Megfigyelők a zsinaton, a Szent-anya bocsánatkérése, az egyházfők kölcsönös látogatásai, teológu-sok közös munkája, közös könyörgések stb.

Nekünk is tudnunk kell erről, részt is kell vállalnunk a nagy mű-ből. Mi sem lehetünk közömbösek és csak nézők, ha egyszer Urunk legnagyobb óhajáról van szó: Hogy egyek legyenek.

Mit lehet tennünk? Fel kell hagyni minden ellenségeskedéssel, egymás sértegetésével, a meddő vitákkal. Nem vezet eredményre azonban a hitközömbösség sem. Egyedül Istenre sem bízhatjuk a dolgot.

Elismerem, hogy egyénileg a protestánsok esetleg közelebb áll-hatnak Istenhez, mint én. Elismerem és értékelem eredményeiket. Eszembe sem juthat, hogy valami csak azért rossz, mert ők csinál-ják. Tanulhatunk is tőlük, mint ahogyan máris sokat tanultunk: népnyelvű liturgia ,a Szentírás előtérbe helyezése, a világiak fo-kozottabb bevonása az egyház ügyeibe, a szabadabb véleménycse-re stb. Minderre ők hamarabb rájöttek, mint mi.

Természetesen itt is a legnagyobb a szeretet legyen. A megértő és türelmes szeretet, a megbecsülő szeretet. És az ima, sok ima. Ar-ról ismernek meg, hogy Jézus tanítványai vagyunk, hogy szeret-jük egymást. Ők is, mi is Jézus tanítványai akarunk lenni.

5. Elég tág-e a lelked?

Az önző ember a legbuzgóbb vallásosság ellenére sem lehet Is-tené. Istent csak a szeretetben lehet megtalálni. És nem elég a szűkkeblű szeretet sem: család, baráti kör, nemzet szeretete. Az igazi szeretet nem ismer határokat és nem személyválogató. Ha tudni akarom, hogyan állok az egyedül üdvözítő szeretet dolgá-

ban, meg kell vizsgálnom pl. ezt: Érdekel-e a nagyon elmaradott népek sorsa, akik nagyon-nagyon távol élnek tőlünk? Van-e rám hatással anyagi nyomoruk, szellemi elmaradottságuk, erkölcsi és vallási mélypontjuk?

Velük is törődnöm kell. Ahogyan tudok. Vannak, akik nagyon sokat tesznek értük. Így a misszionáriusok, némelyek pedig anyagiakban áldoznak nagyon sokat. Mindenki nem teheti sem az egyiket, sem a másikat. De azért mindenki megteheti a magáét. Ima, önmegtagadások és szenvedések felajánlása, adakozás missziós célokra.

Önzetlenné kell válnom, hogy méltó legyek Jézusomhoz. Van-e rá fényesebb alkalom, mint a missziók segítésében? Katolikussá kell lennie gondolkodásomnak, és ez általánosat, mindenre kiterjedőt jelent. Osztozhatom Isten gondjaiban, ő akar valamennyiünket bevonni ebbe a nagy munkába. Ha együtt érzek Jézussal, ha az ő Lelke él bennem, minden tőlem telhetőt megteszek, hogy a Háromkirályok csillaga felragyogjon minden népnek, és valamennyien odataláljanak Jézus jászolához.

6. „Hozzád megy a nemzetek kincse.” Iz. 60,5

Az izaiási jövődőlés első részét ősidők óta megértette az egyház: A bűn sötétsége, az Istennel kapcsolatos dolgokban való tudatlanság elborítja a világ népeit, az egyháznak kell nyújtania mindegyiknek azt a világosságot, amelyet Urától kapott. De voltak időszakok, mikor mintha elfelejtettük volna, hogy midőn „népek jönnek és királyok a nekünk támadt fényességhez”, akkor ezek a nemzetek elhozzák majd kincseiket, értékeiket, hogy ajándékol adják Jézusnak. Az egyház virágzó századaiban elfogadta és felhasználta Isten dicsőségére a népek értékeit: A görög bölcseletet, a római jogot, az arab filozófiát stb. Az egyház kevésbé dicsőséges századaiban viszont csak világítani akart, de szinte gőgös mozdulattal utasította el, ami nem „saját termés” volt. Minden idegenből származó gondolatban csak azt kutatta, mi benne a téves, az eretnek, és aztán elutasította az egészet.

Az egyház ugyanis tévedhetetlen akkor, midőn az isteni fény őrzéséről van szó, de nem tévedhetetlen minden magatartásában. A legutóbbi Zsinat a Lélek sugallatára észrevette a hibát, és korrigálta. Kimondotta, hogy az egyház elfogadja, sőt hálásan köszöni a „nemzetek kincseit”. Fel akarja használni, be akarja építeni Isten országába mindazokat az értékeket, amelyeket a tudományok, a művészetek, a koráramlatok, a sajátos népi kultúrák, más vallá-

sok produkáltak. Tudatosult az egyházban, hogy a kinyilatkoztatás és a kegyelem fénye az új Jeruzsálemből jön, de azért nem minden érték forrása az egyház. Nagyon sok gondolatot kaphat más világnézetektől a kinyilatkoztatás jobb megértéséhez, gyümölcsözőbb alkalmazásához.

Az egyház le akarja vetközni a sovinizmust, a gögöt, a szűklátókörűséget. Örüljünk neki!

7. „A pogányok is társörökösök.” (Ef 3,6)

Voltaire: Minden nép meggyőződése, hogy volt egy aranykor, de az ember elbukott és elfajult. Jön majd valaki, aki bíró, király, közvetítő, törvényhozó lesz, aki megszabadít a gonoszság hatalmából.

Ennek illusztrálásra a különböző népek ősi hagyományaiából:

Görögök: A bűnös emberiség akkor szabadul meg a bűntől, büntetéstől és haláltól, ha megjelenik egy isten, aki elviseli helyette kínjait, és kész lesz meghalni érte. Ez a várva várt szabadító a „szörnyen megharagudott atya drága fia” lesz.

Cicero: Minden jövődölés hirdeti egy király megjelenését, aki előtt mindenkinek hódolnia kell, hogy megmeneküljön.

Vergilius: Lesz egy csodálatos gyermek, akinek születésével új világ kezdődik.

Konfuciusz: Az égből jön egy szent, aki mindent tud, és minden hatalom nála lesz.

India: A földre száll majd Agni, az Isten küldöttje, aki megvált a bűntől, és kibékíti Istent az emberrel.

Irán: Eljön egy megváltó, aki szűz gyermeke lesz. Nagy áldozatot mutat be, ettől a világ élete jobbra fordul.

Germánok: Messiást várnak, a neve Vidar.

Ugyanígy megváltót vártak ósidóktól Asszíriában, Babilonban, Egyiptomban, Mexikóban stb.

Tehát az összemérés meggyőződése volt, hogy szükség van valakire, Isten küldöttjére, aki az emberiség elrontott dolgát helyrehozza. Mert valami baj van az emberrel, és ezt a bajt csak Isten orvosolhatja. Fog is jönni valaki Istentől. Mindez az őskinyilatkoztatás nyoma legkülönbébb emberi kultúrákban. Megerősíthet bennünket hitünkben, mert Jézus az egyetlen, akiről el lehet fogadni, hogy ő a várt Istenküldöttje. Aki hisz benne, az biztos is ebben.

VÍZKERESZT UTÁNI 1. VASÁRNAP

Az Úr keresztelésének emléknapja

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (Iz 42,1—4+6—7): „Íme az én szolgám, akit támogatok, az én választottam, akiben kedvemet találok. Reá adtam lelkemet, igazságot visz majd ő a nemzeteknek. Nem kiált ő majd és nem lesz személyválogató, szava nem hallatszik az utcán; a megtört nádszálat össze nem zúzza, s a füstölő mécsbelet ki nem oltja; hűségesen visz igazságot. El nem lankad és kedvét nem veszíti, míg igazságot fel nem állít a földön, tanítására várnak a szigetek. Én, az Úr, hívtalak meg téged igazságban, fogtam meg kezedet és őriztelek meg, és tettelek a nép szövetségesévé, a nemzetek világosságává, hogy megnyisd a vakok szemét, és kihozd börtönéből a foglyot, a tömlöcből a sötétségben ülőket.”

Ezt a prófétai szakaszt úgy tekinthetjük, mint az Atya szózatának, mely a kereszteléskor elhangzott, bővebb kifejtését. Az első négy verset (. . . tanítására várnak a szigetek.) Máté a 12,17—21-ben kifejezetten idézi, mint olyan jövendölést, amely Jézusban beteljesedett. (Egyébként a teljes Iz 42,1—7 az első Ebed Jahvedal.) Az igazság, melyet az Úr szolgája visz majd a nemzeteknek, elsősorban az igaz Isten helyes ismerete, mellyel összekapcsolódik a Vele szembeni kötelességünk, ill. akaratának ismerete, hogyan kell egyéni és társadalmi életünket berendeznünk, hogy az valóban helyes, a Teremtő szándékának megfelelő legyen. A szolgáló egész tevékenységét isteni vonások jellemzik, Isten „lelkülete” nyilvánul meg viselkedésében: a jónak, értéknek kis szikráját, maradékát is menteni akarja; feltűnést kerülve, de lankadatlanul törekszik az igazság megvalósítására, erejének tudatában. Építeni akar és nem rombolni. Jósága mindenkire kiárad.

A második rész megmondja, hogy a Messiás lesz a közvetítője az új szövetségnek, melyet Isten az új választottakkal, az Egyházzal köt. (Vö. Mt 26,28; Zsid 8,8)

A Messiás itt megjövendőlt tevékenységét folytatja az Egyház a szentmisében, amikor hirdeti az igazságot, Isten ígését, hirdeti és nyújtja a bűnbocsánatot és a keresztdozmat megújításával megújítja a szövetséget Istennel. Isten népe megszabadított nép, de ez a szabadulás még nem teljes; minden szentmise alkalom arra is, hogy szabadulásunkat teljesebbé tegyük.

II. OLVASMÁNY (ApCsel 10,34—38): *„Ama napokban Péter így kezdett beszélni: „Valóban el kell ismernem, hogy az Isten nem tesz a személyekben különbséget, mindenki kedves előtte, aki féli és az igazság szerint jár el, bármely nép fia is. A tanítást ugyan Izrael fiainak adta, amikor békét hirdetett Jézus Krisztus által. Ő a mindenség Ura. Ti tudjátok, mik történtek a Jánostól hirdetett keresztség után Galileától kezdve egész Judeában. Miképp kente fel az Isten a názáreti Jézust a Szentlélekkel és hatalommal. S ő, ahol csak járt, jót tett, meggyógyította az összes ördögtől megszállottat, mert vele volt az Isten.”*

Az apostol rámutat Jézus keresztelkedésének igazi értelmére és céljára: ekkor kente fel őt Isten Szentlélekkel, ekkor kapott papi, királyi, prófétai megbízatást. Talán igazuk van azoknak, akik éppen a felkenetés mozzanatában látják megindokolva, miért éppen galamb képében jelent meg a Szentlélek Jézus feje felett. Úgy vélik, a szentírást jól ismerő zsidók gondolkodásában a galamb képe elválaszthatatlanul összefonódott az olajágéval, melyet Noé galambja visszahozott a bárkába. Az olajágon keresztül pedig a felkenés, mely olajjal történt, asszociálódott a galamb képéhez. Bármint van is a dolog, annyi bizonyos, hogy Jézus keresztelkedését sokkal inkább lehetne bérnalkozásnak nevezni lényegét tekintve, hiszen a bűntől való tisztulás teljesen hiányzik belőle.

Jézus keresztelkedésének ünnepe saját keresztelkedésünket juttassa eszünkbe, elsősorban annyiban, amennyiben az is felkenetés, a bérnalkozásnak bizonyos mértékű elővételezése. Bennünket is felken már a keresztelezésben a Szentlélek és Krisztus királyi, papi és prófétai hivatalából részesített bennünket.

Aki Krisztus követője akar lenni és Isten országának terjesztője, annak a Szentlélek emberévé kell válnia. Egyre érzékenyebbek lenni a Szentlélek indításaira és készségesebbnek azok végrehajtására. Emberi erővel Isten országát nem építhetjük. Csak amennyire érvényesül bennünk, áthatja lelkületünket és munkánkat a Szentlélek, annyira építjük valóban Isten országát.

Voltaképpen a sátán ellen küzdünk, akinek hatalmát szembe-

szökően mutatták Jézus korában a megszállottak. De a sátán elleni harc egymagában is csak a Szentlélekkel felvértezve képzelhető el.

A)

AZ EVANGÉLIUM (Mt 3,13—17): „Jézus megjelent Galileából a Jordán mellett Jánosnál, hogy megkeresztelje. De János e szavakkal tiltakozott: „Neked kellene engem megkeresztelni és te jössz hozzám?” Jézus így válaszolt neki: „Hagyd el most ezt! Úgy illik hozzánk, hogy teljesítsünk mindent, ami elő van írva.” Erre felhagyott az ellenkezéssel. Miután Jézus megkeresztelkedett, rögtön feljött a vízből. Akkor megnyílt az ég és látta, hogy az Isten Lelke, mint galamb leszállt és föléje ereszkedett. Egy hang szólt az égből: „Ez az én szeretett fiam, akiben kedvem telik.”

Az Izaiásnál megjövendölt szolga itt, mint kedvelt fiú jelenik meg. Leszáll rá a Szentlélek, hogy felkenje Istentől kapott feladatának végzésére. Ennek következtében Krisztus emberi természetét eltelik a Szentlélek ajándékaival a lehető legmagasabb fokban. Jézus viselkedésében két dolog tűnik fel leginkább: beáll a bűnösök közé, hiszen értük jött, magára akarja venni bűneiket; azt tartja, hogy mindent teljesítenie illik, amit a mennyei Atya előírt. Akarata teljesen azonosul az Atya akaratával.

Jézus keresztelkedése saját keresztelkedésünket juttatja eszünkbe. Bennünket is birtokba vett a Szentlélek, ösztönöz is arra, hogy kedvvel, jó szívvvel teljesítsük az Atya akaratát, viszont az Atya is gyermekének ismer azóta. Karácsony titkához kapcsolódik ennek a vasárnapnak a tanítása, mert istengyermeki életünk valóságára irányítja figyelmünket. Azt is hangsúlyozza, hogy a Lélek révén küldetésünk is van Isten igazságának megvalósítására.

A szentmisében összegyülekezik Isten népe, mely szent ugyan, mert az Úr, de bűnös is. Tisztulási vágya hozza a templomba és boldogan veszi tudomásul a hit fényénél, hogy közöttük van, akit tökéletes ismerettel még nem ismernek: Jézus Krisztus. Az Ő jelenléte a biztosíték arra, hogy bűneinktől megszabadulunk. Miatta árad Isten népére is a Lélek, hiszen értünk szállt rá a Jordánnál. Óálta, Óvele és Óbenne leszünk mi is szeretett fiak, akikben a mennyei Atyának kedve telik. Éljük át úgy a szentmisét, mint akik megtisztultunk és megújultunk az Isten irgalmának fürdő-

jében. Az a Lélek, amelynek ereje a keresztvizet eltöltötte és új életre keltett bennünket, a szentmisében megújítja istengyermeiki életünket.

B)

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,6b—11): „Ama napokban Keresztelő János így prédikált: „Aki nyomomba lép, hatalmasabb nálam. Arra sem vagyok méltó, hogy lehajoljak és megoldjam sarusziját. Én vízzel keresztelek, ő majd Szentlélekkel keresztel benneteket.”

Ezekben a napokban történt, eljött Jézus a galileai Názáretből és megkereszteltette magát Jánossal a Jordánban. Amikor feljött a vízből, látta, hogy megnyílik az ég és a Lélek galamb alakjában leszállt rá. Szózat is hallatszott az égből: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.”

C)

AZ EVANGÉLIUM (Lk 3,15—16,21—22): „A nép feszülten várakozott. Mindnyájan azon töprengtek magukban, vajon nem János-e a Krisztus. Ezért János így szólt hozzájuk: „Én csak vízzel keresztelek benneteket. De nyomomba lép az erősebb, akinek sarusziját sem vagyok méltó megoldani. Ő majd Szentlélekben és tűzben fog benneteket megkeresztelni.

Ekkor történt, hogy mikor már az egész nép megkeresztelkedett és Jézus is fölvette a keresztséget és imádkozott, megnyílt az ég, a Szentlélek leszállt rá látható alakban galambként. Szózat is hallatszott az égből: „Te vagy az én szeretett fiam, benned telik kedvem.”

Jézus kereszttelkedésének leírásánál Lukács háromszoros megalázkodást állít szembe háromszoros felmagasztaltatással. Jézus beáll a tömegbe, egy lesz a sok közül, akik kereszttelkedni jöttek. Kéri és felveszi a bűnbánat szentségét, mintha bűnös lenne és bocsánatra szorulna. Imádkozik, mint ahogyan a segítségre szoruló ember imádkozik.

Ezt a háromszoros megalázkodást követi a háromszoros felmagasztaltatás: megnyílik az ég Jézus felett, leszáll rá a Szentlélek és az Atya fiának ismeri el.

„Vajha szétszakítanád az egeket és leszállnál!” (Iz 64,1) Így fo-

hászcodott a próféta. A Jézus felett megnyílt ég mutatta, hogy az a régi vágy most teljesült: benne Isten szállt le a földre. Benne lakik az istenség teljessége.

Isten Lelke lebegett a teremtéskor a vizek felett, mint az anyamadar fiókái felett, amelyeknek életet adott és ez az életet is formálni is akarja bennük. Jézusban az Isten új teremtést hoz létre, ilyen szempontból is érthető tehát a Lélek jelenléte.

Az Atya fiának vallja Jézust, hiszen a Szentlélektől fogantatott, ő az Iz 42,1-ben megjövendőlt Szolga és a legfőbb: Isten örök Fia.

A szentmisére Isten fiai gyűlnek össze. Idézzük fel ma keresztelésünk emlékét Jézus keresztelésével párhuzamosan. A Szentháromság nyilvánult meg a Jordánnál — bennünket is a Szentháromság vont életközösségébe keresztelésünk révén. Az isteni élet a szentháromsági élet. Ebbe a szent családba kerültünk, mint kitaszított, elhagyott gyermekek egy harmonikus, boldog családba. Ennek megfelelően rendelte Jézus azt is, hogy hívei, Isten gyermekei a földön is családot alkossanak, az egyházat. Ennek a családnak egyik formáló, összetartó tényezője a szentmise. A közös asztal, melyhez hivatalosak vagyunk, az egy kenyér, melyből mindannyian részesülünk, előrevetített képe és megvalósítója annak a lakomának, melyen nem jelképek segítségével valósul meg az élet- és szeretetközösség Istennel és egymással, hanem a maga valóságában.

II. TEOLÓGIA

Pázmány Péter: *Az alázatosságrul*

(Kivonatosan)

Az alázatosságnak böcsülletes méltóságát két dolog ismérteti: egyik, a Krisztus tanítása és példája. Másik, azok a *privilegiumok*, kiváltképen való magános áldomások, melyeket ad Isten az alázatosoknak.

Először azért, az alázatosságot böcsülletessé és kívánatossá teszi a mennyei Mesterek, a Krisztus Jézusnak tanítása és példája. Mert noha Plato, Aristoteles, Plutarchus, Seneca és több világi bölcsek szép és mély tanuságokat irtak az okosságrul, igazságrul, irgalmasságrul, mértékletességrül, erősségrül és több erkölcsök jóságrul: de senki közülük az alázatosságot tekéletes erkölcsök és jószágok közé nem számlálta, sőt az elvetett félemes embernek rosszágát nevezték *humilitás*-nak, alázatosságnak.

Példával tanította Ábel az ártatlanságot, Noé a reménységet, Ábrahám a hitet és engedelmességet, József a tisztaság-ot, Jób a békeséges türést, Mózes a szelidséget, Dávid az ellenség-szeretést, Illés az Isten tisztességének buzgó kívánását; egyéb szentektül egyéb tekéletes erkölcsöket tanulhatunk: de az alázatosságnak nem taláztatott e földön mestere: Hanem ezt ő maga az Isten Fia, mennyből alászállván, nyelvével és példájával tanítá . . .

Első és legnagyobb eset akkor lett mennyországban, mikor az angyal isteni hasonlatosságot kívána; és ottan ördöggé változék, pokolba esék. Másik, mikor az ördög azzal hiteté Évát, hogy Istenhez hasonló lészen, ha a tiltott gyümölcsöt megkóstolja. Látván az Isten Fia, hogy a teremtettség állat ily igen vágyódik az isteni hasonlatosságra; azt is tudván, hogy az alázatosságot egyéb meg nem kívántathatja velünk, ha az ő példája meg nem kívántatja; kevélységünket sem orvosolhatja egyéb, hanem az Istennek maga alázása; oly állapotba öltözék, melyben ő hozzá hasonlólk lehetünk, ha alázatosak lészünk.

Az emberek alázatosságában két dolog taláztatik: első, értelem-ben vagyon: mikor ember megtekinti bünökkel és egyéb fogyat-

közásokkal terhes állapotját és meggyőztetvén a valóságos igaztul, azt itili maga felől, hogy nem böcsületet és dicsiretet, hanem orczapirulást és gyalázatot érdemel. Másik, akaratban vagyon: mikor ember kívánja, hogy mások olyannak tartsák őtet a minémü, és nemcsak illetlen böcsületet nem kíván, hanem örömet szenved, ha érdemlett böcsületben sem tartatik, vagy érdemetlen gyaláztatik. Amaz első dolog nem lehetett Krisztusban, úgymond Sz. Bernárd, mert, magát ismervén, tudta, hogy ő Isten fia, minden tisztaságnak kutfeje és minden böcsületre méltó: hanem az ő alázatossága abban volt, hogy, a mi példánkért és az alázatos-ságnak böcsületet szeretéseért, nem úgy viselte magát, mint méltóságához illett, sőt akarta, hogy egyebek se úgy tiszteljék őtet, a mint érdemlette, hanem az érdemetlen gyalázásokat és kisebbbitéseket jó kedvvel szenvedte.

Erre az alázatosságra tanított minket Krisztus nyelvével és prédikálásával, mikor törvényt hirdetett és sententiát mondott, hogy: Valaki magát felmagasztalja, megaláztatik; valaki megalázza magát, felmagasztaltatik. A végvacsora előtt, nagy alázatossággal megmosá tanítványi lábát: példát adván, hogy senki ne szégyenlje megalázni magát és egyebek lábaihoz borulni, ha ő, Ur és Mester lévén, ezt mivelte. Egyszer a tanítványok azt kérték tőle: Kicsoda nagyobb Isten országában? Krisztus egy ártatlan gyermeket mutatata, és azt mondá, hogy mennyországba nem mennek, ha ehez hasonlók nem lesznek. Nem üdönek és vékony okosságnak, hanem alázatosságnak hasonlatosságát kívánta: mellyel a hiúságos dicsekedéstől és tisztességkívánástul üresek légyenek, mint a gyermekek...

Cselekedeteivel és példájával ennél is világosban tanította Krisztus az alázatosságot. Mert elsőben: valami jó volt benne, azt mindenestül Istennek tulajdonította, Isten javainak vallotta: tudományát, Atyja tudományának; cselekedetét, Atyja cselekedetinek mondotta.

Másodszor: a fulákos nyelvek szidalmit nagy alázattal viselte. Mennyiszer gyaláztatott azzal, hogy paraszt nemből való; kézimunkás ember fia? ... Végezetre, csalárd, álnak, községsalogató volt az ő neve ... Ezeket a gyalázatos kisebbségeket és rágalmazó szókat ... alázatos csendességgel szenvedte Krisztus. Soha meg nem haragudt, soha nem feddődött, soha bosszút nem állott; sőt kemény szót sem szólott...

A hit nem lehet alázatosság nélkül. Mert a ki fogva nem tartja okoskodását alázatos engedelmességgel, bolondságnak itili az isteni dolgokat...

A szeretet mivel gerjed és nevelkedik inkább, mint ha a magunk alacsony és méltatlan kicsinységét, isteni felséghez képest, semminek tartjuk, és magunk utálásával Istennek tiszteletre és szerelmére emeltetünk? Valaki magát nagyra böcsüllí, Istent nem böcsüllí: valaki magát megalázza, Istent nagynak vallja és szeretni akarja. Ha azért a tűz hamu alatt tartatik elevenen: az isteni szeretet is, az alázatosság fedele alatt bátorságos.

Az atyafiui szeretetnek és egyességnek megtartása, úgy tetszik, teljességgel és alázatosságon fordul. Mert miképen a kevélyek, egymás előtt kapdosván a konczot, a világi jószágon, tisztén és méltóságon mindenkor veszekednek: úgy az alázatos emberben semmi oka nem találtatik a háborgásnak. Azért mindenekkel békeességén alkoszik. Mert magát semminenk, egyebeket magánál jobbaknak itil; dicsiretet és dücsöséget nem kíván; senkit nem utál és nem gyaláz; sőt ha valakitül gyaláztatik, vagy károsittatik, nem törődik rajta, mert eszébe jut, hogy ennél többet és nagyobbbat érdemlett, mivel sokszor méltó volt a pokolra . . .

Sok különböző indulati és cselekedeti vannak az alázatosságnak, melyeken, mint garádicsokon, elébb-elébb mehetünk annak telkettségében.

Első és legelső cselekedete az, hogy ember, szeme előtt viselvén erőtlenségét, ne kövesse azokat, kiket a sz.-írás bolondoknak nevez, mert magukban biznak: hanem a magában való bizakodást félretétvén, Istenben vesse reménységét . . . Mert valaki Isten kívül keres segítséget, gyakran úgy jár, mint Ádám segítő társával, kitül elrontaték: vagy, mint a ki törött nádhoz támaszkodik, mely csak esetet és kezének sérelmét szerzi, erőtlen segítségével.

Második és feljebbvaló cselekedete az alázatosságnak az, hogy ember nemcsak kívánságát tartóztassa a magas és méltóságos állapotra való vágyódástul, hanem azokat, tehetsége szerént, elkerülje . . . Nem ellenkezik az alázatossággal, hogy ember azokért a mennyei ajándékokért, melyekkel Isten ötet áldotta, alkalmatosnak és Isten segítségével elegendőnek itilje magát valami gondviselésre és tisztességes hivatalra: elég, ha magát méltatlannak itili abból, a mi magáé.

Harmadik és az elsőknél magasabb cselekedete az alázatosságnak az, hogy hiúságos dücsöséget, azaz dicsiretet, tiszteletet, nagyraböcsülést ne kívánjon az ember szent életéből: sőt elrejtse és titkolva a benne való jót . . .

Negyedik felséges cselekedete az alázatosságnak az, hogy ember meggondolván, minémü gyaláztatot és veszedelmet érdemlett bűneivel, utálja és minden kisebbségre érdemesnek érzi magát.

Azért kívánja és örömes szenvedni, hogy mindenek utálják és semminek tartsák őtet . . .

Ötödik felsőbb és csudálatosb garádicsa az alázatosságnak, az, hogy noha az alázatos ember isteni ajándékkal ékesítettett; noha a tekéletességnek tetejére jutott . . . de szüvéhez nem ragad semmi a dűcsőségből és tiszteletből, hanem, egyebek előtt nagy lévén, magában kicsinyen marad.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Isten szelíd Szolgája*

Harminc év rejtettsége után a Megváltó a világ elé lép. Ez az első gesztusa jelzi, hogy beteljesedett Izaiás jóvendölése Isten szelíd Szolgájáról. Nem úgy jön, mint ahogyan népe és minden korok embere várná és talán szeretné. Semmi csinnadratta, égbőlszállás. Nincsenek látványos reformok, és szó sincs Isten ellenségeinek eltiprásáról.

Marad tehát minden a régiben? Nem akarja mássá, jobbá, Istenévé tenni a világot? De igen. Addig nem is pihen, míg ezt végbe nem viszi. De nem erőszakkal, hanem az emberek megváltoztatásával. Minden embert jóvá akar tenni. Szelíden, de fáradhatatlanul. Nem tör és zúz. Beáll a bűnbánó emberek sorába, hogy mint testvérük, meggyógyítsa vakságukat, vagyis Isten üzenetével rádöbbsentse őket életük céljára, értelmére, és megszabadítsa őket szenvedélyeik, gonoszságaik, gyengeségeik rabságából, meggyógyítsa bűnöktől sebzett lelküket. Isten nem elpusztítani akar, hanem szövetségre lépni mindenki vel, választott népe fiaival is, pogányokkal is.

Így kezdte működését Jézus, így folytatta, így tesz ma is. Ezt kívánja egyházától, papjaitól, apostoli lelkületű híveitől. Tehát én se „rendcsinálást”, a bűnösök elpusztítását várjam Jézustól. Hanem a magam számára és a többi magamfajta bűnös számára a megvilágosító hitet, a bűn rabságából való szabadulást, a tiszta élet örömet.

2. *Szelídség*

A szelídséget gyengeségnek tartják, pedig valójában erő. Igen nagy erő. Legyőzi a saját indulatot, haragot, türelmetlenséget, idegességet. Legyőzi az embereket. Legyőzi a nehézségeket.

A szelídség hiánya sokmindent tönkretesz, minden ügyet inkább hátráltat, mint előrevisz. Szelídséggel győzte le Jézus Pétert, Magdolnát, a vámost, a jobb latrot stb.

A szelídségnek meg kell nyilvánulnia elsősorban mások megítélésében. Aztán a beszédmódban, viselkedésben.

A szelídség alapfeltétele a szép házaseletnek, a jó gyermeknevelésnek, a közösségi életnek, az apostolkodásnak, és annak, hogy kedves legyék Isten előtt.

Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld. Hosszútávon már a földi életben a szelíd fog győzni. A durva és türelmetlen csak igen rövid lejáratú és roppant kétes sikereket ér el. És a szelídeké lesz mindenképpen Isten örök országának földje.

3. *Megtört nádszál, mécsesnek füstölő bele*

Isten stílusa a türelmes jóság, amely mindent remél. Aki nem ilyen, abban nem Isten Lelke lakik.

Tehát türelmes jóság! Pl. a házastárssal szemben. Nem jó házastárs? Sok hibája van? Azért nem kell felborítani, összetaposni mindent! Várj! Egyetlen ember sem kész 30 éves korában, de még 50—60 évesen sem. Ne azt éreztesd, hogy elítéled, megveted, hogy csalódtál benne. Inkább, hogy még sokat vársz tőle, és képesnek is tartod őt erre. Ne törd össze, inkább bátorítsd, lelkesítsd, segítsd!

Légy türelmesen jó mindenkihez, a „bűnösökhöz” is. Ellenségeidhez is. Egy helytelen szó, tett, magatartás még nem az „utolsó szó”. Ne is vedd annak, ne is tedd azzá! A szeretet mindent remél, és éppen ezért mindent eltűr, mindent elvisel.

Soha ne akard összetörni azt, aki más elveket vall, akinek mások az elgondolásai, más az ízlése, mint neked. Még ha biztosan nincs is igaza. Az igazságot szeresd, ragaszkodj hozzá, de az embertársat is szeresd. Így tesz Jézus, ezt várja tanítványaitól is.

A szelídség, türelem, jóság a legnagyobb erő. Meggyógyítja a megtört nádat, lángra képes lobbantani a füstölő mécsbelet. Erőt tudsz adni másoknak a jobbálevéshez, ha érzik, hogy bízol bennük. Mert ugye, azt akarod, hogy mindenki jobbá legyen, nem pedig eltiporni akarsz másokat?

4. „Igazságot visz a nemzeteknek” (Iz 42,1)

Ha Izaiás jóvendülésének csak a magyar szövegét olvassuk, nem tudjuk megállapítani, mit is jelent az az „igazság”, amelyet a Megváltó visz majd a föld minden népének. Mert ez a magyar szó három dolgot jelenthet, három egészen különböző dolgot. Ahelyett, hogy az eredeti héber szövegből megállapítanánk, melyikről van itt szó, értsük inkább mind a háromra. A valóságban Jézus mind a hármat hozza.

Első jelentés: Igaz tanítás Istenről, emberről, világról. A hit igazsága. Jézusnak köszönöm én is, hogy a hitben világos előttem mindaz, ami szükséges az üdvösségre. Maga az Atya mondta: „Őt hallgassátok!”

Jelentheti azt is, hogy igazzá, megigazulttá, tehát Isten előtt kedvessé teszi az embereket. Jézus hozta a szentté tevő kegyelmet, amely egyedül tesz igazzá Isten előtt, és alkalmassá, hogy felvegyen életközösségébe. Jézus hozta a megigazulást, és mindazt, ami erre elősegít, ebben megerősít, megőriz és tökéletesít.

Végül igazságtevésre is lehet gondolni. Ezt is hozza Jézus. Megítéli a népeket és az egyéneket. Valamilyen formában megkezdődött ez már, a végső igazságtevés azonban az örökkévalóság kezdetén lesz.

Adja Isten, hogy elfogadván a hit igazságát, igazzá válván a kegyelemben, örök boldogságot hozzon nekem a végső igazságtevés!

5. Vakság és börtön

„Hogy megnyisd a vakok szemét” — ezért küldi Isten Szent Fiát. Az értelem vakságáról van szó, mely nem tudja, mit akar velünk az Isten. A tudomány megoldotta már a világ sok titkát, és még nagyon sokat meg fog oldani. Valamennyit azonban soha nem lesz képes. Vannak ugyanis olyan titkok, tények, valóságok, amelyeket az emberi értelem természeténél fogva nem tud megismerni. Ezért szükséges a kinyilatkoztatás, a természetfeletti igazságok közlése Isten részéről. És olyan igazságoké is, amelyek ugyan nem haladják meg az értelem képességeit, de csak nehezen ismerhetők meg, és sok tévedés veszélyével. A természetfeletti valóságok dolgában az emberi értelem vakságát csak Isten változtathatja világossággá, látássá a hitben.

„Kihozd börtönéből a foglyot.” Börtönünké vált a bűnös emberi élet, melynek bűvköréből nem tudunk a magunk erejéből

kilépni. A bűn rabláncát oldotta le rólunk Jézus, megváltott bennünket, hogy ki tudjunk törni Isten országa felé, ahová Atyánk hívott meg bennünket.

„Kihozod a tömlöcből a sötétségben ülőket.” A bűn rabsága nemcsak börtön, de sötétség is. Mert a bűnös élet kikezdi a hitet, és ezzel sötétségbe borítja a kinyilatkoztatott igazságokat.

Jézus kegyelmével törjünk ki a félhitetlenség tömlőcéből és a bűn börtönéből!

6. *Nem akarsz Jézussal menni?*

Jézus beállt a bűnbánó bűnösök sorába. Pedig egyetlen volt az emberek közül, akinek nem kellett volna. Végzetes lenne, ha nem akarnék Jézussal beállni ebbe a sorba. Pedig nem nagyon akarunk.

Be kellene ezzel ismernünk, hogy bűnösök vagyunk. Nemcsak úgy elvontan, semmitmondóan bűnösök, hanem konkrétan, úgy, mint bárki emberfia. Ez pedig nem tetszik nekünk. Szidjuk Isten ellenségeit, a bűnösöket, a saját ellenségeinket. Ezzel csak azt mutatjuk, hogy magunkat különbeknek érezzük magunkat. „Mi mások vagyunk mint ők.” Még a templomi közös imát sem szeretik sokan, mert szeretik magukat elkülöníteni a tömegtől. Pedig bűnbánat nélkül én sem mehetek Istenhez. Bűnbánat viszont lehetetlen bűntudat nélkül. Az igaz bűntudat: Semmivel sem vagyok jobb, mint az emberek.

A Keresztelő csodálkozott, Jézus mégis beállt a sorba. Én sem vonhatom ki magam. Nem háborgok és szónoklok a „bűnösök” ellen. Inkább elismerem, hogy közülük való vagyok, és beállok a bűnbánók sorába.

ÉVKÖZI 2. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 49,3,5—6): „*És szólt hozzám (az Úr): Szolgám vagy te, Izrael, rajtad mutatom meg dicsőségemet. És most így szól az Úr, ki anyám méhétől fogva szolgájának alkotott engem, hogy visszavezesse hozzám Jákobot, és hozzá gyűjtessék Izrael, és így dicsővé lettem az Úr szemében, és Istenem lett nekem az én erőm, és mondotta: Kevés az, hogy szolgám légy nekem Jákob törzsének helyreállításában és Izrael maradékának visszatérítésében: Íme a nemzetek világosságává tettelek, hogy üdvösségem légy a föld széléig.*”

A szolga, akihez az Úr szólt, a Messiás, akit méltán nevez Izraelnek, azaz „az Úr harcosának”, hiszen ez a név egyrészt nagyon is jól jellemzi feladatát, másrészt mert ő Izrael törzsének legnemesebb hajtása.

A Messiás nem érheti be azzal, hogy a zsidóságnak hoz szabadságot: a nemzeteknek is világossága lesz.

II. OLVASMÁNY (1Kor 1,1—3): „*Pál, Jézus Krisztusnak Isten akaratából meghívott apostola és Szosztenész testvér, Isten korintusi egyházának, a Krisztus Jézusban megszentelteknek, a meghívott szenteknek s mindazoknak, akik náluk vagy nálunk segítségül hívják Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak nevét. Kegyelem és békesség nektek Atyántól, az Istentől és Jézus Krisztustól, a mi Urunktól.*”

A híveket Isten hívta meg arra, hogy az Egyháznak, Jézus titokzatos testének tagjai legyenek és így szentekké váljanak, megszentelődjenek. Krisztushoz tartozásuk külső jele, hogy Jézus nevét hívják segítségül. A pogányok a bálványokhoz fohászkodnak, a zsidók nem fogadják el Jézust. A hívők Krisztuson keresztül kapják nagy bőségben Isten ajándékait. Pál az apostolságra kapott

Istentől meghívást, ennek megfelelően fogadják szavát. Az egyház közösségében más-más hivatásokat osztogat Isten: akaratát tiszteletben kell tartanunk. Isten az egységet akarja, nem az elkülönülést: akár náluk vagy nálunk hívják segítségül Jézus nevét, ugyanahhoz a testhez tartoznak. (Később részletesen kioktatja a pártoskodókat.) Isten kegyelmi ajándékainak, melyet Jézus Krisztusban ad nekünk, az Egyház egységében leszünk részeseivé. A Krisztushoz tartozást és az Egyházhoz tartozást nem lehet elválasztani.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 1,29—34): „Másnap, mikor látta János Jézust maga felé közeledni, így szólt: „Íme az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit! Ő az, akiről megmondottam: „Utánam jön egy ember, aki nagyobb nálam, mert előbb volt, mint én. Én azonban nem ismertem őt, de azért jöttem vízzel kereszteni, hogy megismerje őt Izrael népe. Majd így tanúskodott János: „Láttam a Lelket, mint galambot leszállni az égből s rajta maradt. Én előzőleg nem ismertem őt, hanem az, aki engem küldött vízzel kereszteni, az mondotta nekem: „Akire látod a Lelket rászállni és rajta maradni, az Szentlélekkel fog kereszteni.” Én láttam és tanúságot is tettem arról, hogy ő az Istennek Fia.”

Előző nap a hivatalos küldöttek előtt beszélt Jézusról a Keresztelő, most a köréje seregülő egész nép előtt mutatott rá a felé közeledő Jézusra és Isten bárányának nevezte. Ezzel lényegében azt mondta, hogy Jézus az, akiről Izaiás jövendölt, aki magára veszi és eltörli a világ bűneit: „... az Úr őreá helyezte mindnyájunk gonoszságát. Feláldoztatott, mert ő maga akarta, és nem nyitotta meg száját; viszik, mint a juhot leölésre, és mint nyírója előtt a bárány, elnémul, és meg nem nyitja száját.” (Iz 53,6—8) Ki akarja tehát józanítani őket hamis Messiás-ábrándjaikból: győzni fog ugyan a Messiás, de a bűn felett és feláldoztatása árán, továbbá az egész világ bűneit veszi el, az egész világnak lesz megváltója, nemcsak a zsidóságnak. Élete feláldozása azért ilyen hatásos, mert ő nem közönséges ember: Jézus után jön, de előtte létezett; a Lélek szállt rá és rajta is maradt, a Lélekkel fog kereszteni is.

Eljött tehát a népek világossága, hogy a föld határáig kiterjessze, megvalósítsa az üdvösséget. Egybegyűjti az új Izraelt, az Egyházat. Ez a munka a világ végezetéig tart. Most mi vagyunk az ő áldó, segítő keze, tanító ajka és szenvedő teste. Egyesülünk Vele a szentáldozásban, hogy minél alkalmasabbak legyünk művének folytatására. Íme itt vagyok Uram, hogy megtegyem akaratodat.

B)

I. OLVASMÁNY (1Sám 3,3b—10,19): „*Ama napokban Sámuel az Úr templomában aludt, hol az Isten ládája volt. Történt, hogy szólította az Úr Sámuelet. Az felelé és mondá: Itt vagyok. Azzal Hélihez szalada és mondá: Itt vagyok, hívtál. Az mondá: Nem hívtalak, menj vissza és aludjál. Elméne tehát és aluvék. Am az Úr ismét szólítá Sámuelet. Sámuel megint felkele, Hélihez méne s mondá: Itt vagyok, hívtál. Az felelé: Nem hívtalak, fiam, menj vissza és aludjál. Sámuel ugyanis még nem ismerte az Urat s még nem nyilatkozott meg neki az Úr szózata. Am az Úr ismét, harmadszor is szólítá Sámuelet. Az ismét felkele s Hélihez méne s mondá: Itt vagyok, hívtál. Megérté erre Héli, hogy az Úr szólítja a gyermeket s azért azt mondá Sámuelnek: Eredj s aludjál s ha megint szólít, mondd: Szólj, Uram, mert hallja szolgád. Elméne tehát Sámuel s aluvék a helyén. Ekkor eljőve az Úr és oda-áll a szólítá, mint ahogy másodszor szólította: Sámuel, Sámuel! Mondá erre Sámuel: Szólj, Uram, mert hallja szolgád. Sámuel aztán felnővekedék s az Úr vele volt s ígéreteiből semmi sem esék a földre.*”

Alvás helyett a héber szöveg mindig lefekvésről szól. Ígéreteiből semmi sem esett a földre: beteljesedett minden, amit jövendölt.

Sámuel készségét kell észrevennünk, mellyel Isten hívására felelt. Meg akarja hallgatni és meg is akarja tenni, amit Isten mond neki.

II. OLVASMÁNY (1Kor 6,13c—15a, 17—20): „*A test nem kicsapongásért van, hanem az Úrért, az Úr pedig a testért. Isten ugyanis feltámasztotta az Urat és hatalmával minket is feltámaszt. Nem tudjátok, hogy testetek Krisztus tagja? Aki viszont az Úrral egyesül, egy lélek vele. Kerüljétek az erkölcstelenséget. Minden bűn, amelyet az ember elkövet, a testén kívül van, de a kicsapongó a tulajdon teste ellen vét. Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok? Nem tudjátok, hogy nem vagytok a magatokéi? Nagy volt a váltságdíjatok. Dicsőítsétek meg tehát Istent testetekben.*”

Szt. Pál ismételten elmagyarázta a korintusiaknak, hogy „minden szabad nekem”, nem kötnek a Törvény előírásai, amelyeket egyébként teljes egészükben megtanulni sem igen lehetett, még

kevésbé megtartani. A korintusiak közül igen sokan nem tudták, vagy inkább nem akarták megérteni, hogy ezzel nem a lanyhaság és szabadosság előtt akarja az apostol megnyitni a sorompót, hanem a szeretet szabadabb, önkéntesebb mozgását akarja elősegíteni; hogy végeredményben nem kevesebbel is beérést hirdet, hanem a külsőségekről a lényegre, a szívre irányítja a figyelmet, a Törvény betűi helyett a Lélek ösztönzésére.

Az apostol mesteri módon oktatja a „szabadság” elméleti és gyakorlati hirdetőit: éppen a szabadságra hivatkozva cáfolja meg őket. Akik ugyanis szabadjára engedik az ösztönöket, azok szolgájává válnak. Még az evéssel-ivással kapcsolatban sem korlátlan a szabadság, hiszen a mértéktelenség, az evés-ivás gyönyörének hajhászása is szolgaságra vezet. A test egésze pedig egyáltalán nem a paráznaságért van, hanem az Úrért: az Úr tagjává akarja tenni testünket és meg akarja dicsőíteni. A keresztség óta hozzá tartozunk. Nagy bűn tehát Krisztus tagjává vált testünket meggyalázni paráznasággal. A Szentlélek temploma is a test és míg a többi súlyos bűnök csupán lehetetlenné teszik a Szentlélek további bennünk tartózkodását, a paráznaság meg is szentségtele-níti ezt a templomot. Továbbá arra is rámutat, hogy Isten nagy áron megvett bennünket és így a teremtés és fenntartás mellett új jogcímen is magáénak tekint. Nem rendelkezhetünk önkényesen testünkkel. Feladatunk az, hogy testünkben is megdicsőítsük mennyei Atyánkat.

Nem azt kell tehát kérdeznünk, mit szabad még megtennem, anélkül, hogy súlyos bűnt követnék el. Isten megdicsőítése legyen a célunk. Ő rajtunk, életünkön keresztül is ki akarja jelenteni magát a világnak. A többi teremtmény is hirdeti Isten bölcsességét, hatalmát stb., az isteni élet gazdagságának nagyobb fokát azonban csak az ember képes láthatóvá tenni a világban. Jézusban megjelent emberi formában az Isten és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszerűltének dicsőségét, nemcsak csodáiban, de türelmében, együttérzésében, áldozatos szeretetében stb. Ezt kell folytatnunk, mint Titokzatos Teste tagjainak; azt kell kutatnunk, hogyan adhatjuk át magunkat egyre jobban a Lélek ösztönzésének, hogy testünkön, életünkön egyre vonzóbban ragyogjon az isteni élet szépsége.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 1,35—42): „Másnap megint ott állott János két tanítványával együtt. Rátékitett az arramenő Jézusra és így szólt: „Íme, az Isten báránya!” Amikor a két tanítvány hallotta e mondását, követte Jézust. Mikor pedig Jézus megfordult és látta, hogy követik őt, így szólt hozzájuk: „Mit kívántok?” Ők pedig azt felelték: „Rabbi (ami annyit

jelent, mint mester), hol lakol? Ő azt válaszolta: „Jöjjetek és lássátok!” Elmentek tehát megnézték, hol lakik s nála is maradtak aznap. Körülbelül tíz óra volt akkor. A kettő közül, akik János szavára követték őt, az egyik András volt, Simon Péter testvére. Ő először saját testvérével, Simonnal találkozott s azt mondotta neki: „Megtaláltuk a Messiást (ami annyit jelent, mint Fölkent)” s Jézushoz vezette őt. Amikor rátekinített Jézus, így szólt hozzá: „Te Simon vagy, János fia, Kéfa, azaz görögül Péter (magyarul szikla) lesz a neved.”

Egyedül szt. János beszéli el a tanítványok meghívásának kezdeti szakaszait is; a szinoptikusok csupán a végleges meghívást mondják el, mely a Genezáreti tó partján történt a csodálatos halfogás után.

András és János feltehetően nagyobb csoporttal mentek Galileából Jánoshoz, mikor híret vették működésének. Amikor Jézusra mutat és Isten bárányának nevezi, tekintélyére alapozva kétkedés nélkül a Messiás nyomába szegődnek, de megszólítani nem merik. Jézus megvárja őket és megkérdi tőlük kit keresnek. Jelképes erejű ez a jelenet: hiába keresné az ember Istent, meg nem találhatná, ha Isten elébe nem menne az emberi keresésnek. Aból, hogy Jézust mesternek szólítják, kitűnik, hogy Keresztelő János Jézus-fogalmát még nem vették át, nem jutottak még el annak felismerésére, hogy Isten fiával állnak szemben.

Délután öt órakor érkeztek Jézus bizonyára igénytelen szállására és nála is maradtak. A beszélgetés nagy hatással lehetett rájuk, mert András lelkesülten újságolta testvérének is a nagy hírt: megtaláltuk a Messiást. Simonnak mindjárt az első találkozáskor új nevet ad Krisztus. Mások is viselték ezt a nevet (pl. Kaifás), de ahogyan Péter jutott hozzá, az különös jelentőséget ad e névnek: Péter hivatását fejezi ki.

Sámuel az ószövetségben, az apostolok az újszövetségben: példái az Isten szavára figyelő készséges szívnek. Úgy kellene eljőnnünk a szentmisére, hogy felkészülünk: valami utasítást, szeretettől sugallt parancsot kapunk — azt szívünkbe vessük — és azzal az őszinte szándékkal megyünk el, hogy meg is valósítjuk. Kész az én szívem, Istenem, kész az én szívem. Az igazán készséges, nyílt szív meghallja, mit akar szólni hozzá az Úr. Először mi is azt hisszük talán, hogy csak a Héli, a pap szölongat bennünket, csak ő az, aki valamire rá akar venni minket, aztán lassan rájövünk, hogy az Úr szólt.

I. OLVASMÁNY (Iz 62,1—5): „Nem hallgathatok Sion miatt, nem nyugodhatom Jeruzsálem miatt, míg fel nem kel az ő igaza, mint a világosság, és szabadítója fel nem gyullad, mint a fáklya. Meglátják majd igazadat a nemzetek, és a királyok mindnyájan dicsődet, és téged új néven hívnak, mellyel az Úr szája nevez el. Dicsőség koronája leszel az Úr kezében. Nem hívnak többé elhagyottnak, és országodat nem hívják többé pusztaságnak, hanem így neveznek: „Kedvem telik benne”, és országodat: „Népes”; mert az Úr kedvét találja benned, és országod benépesül. Amint ugyanis egybekel az ifjú a leánnyal, úgy kelnek egybe veled fiaid; s amint örül a vőlegény a menyasszonynak, úgy örül majd neked a te Istened.”

A próféta nem szűnik meg könyörögni az Úrhoz, hogy jöjjön már el Sion igazsága és szabadulása. A Vulgáta a Messiás személyének eljövételéről beszél, a héber szöveg a Messiás országáról. („Igazad” és „dicsőd” helyett a héberben „igazságod” és „dicsőség” áll.) Az új név azt a nagy, lényeges változást fejezi ki, ami a választott nép életében bekövetkezik. Talán így is lehetne mondani: nem is ti lesztek már. A „népes” megfelelője a héberben „férjezett”; „országod benépesül” helyett pedig ez áll: „országodnak férje lesz”. A feldúlt ország olyan, mint a gyermekitől elszakított özvegyasszony, a jövőd ország pedig a sokgyermekes anyához hasonlítható. Az utolsó vers mindebben az Isten a nép között létrejövő szeretetkapcsolat, termékeny életközösség képét látja. A héber szöveg így szól: „Amint az ifjú feleségül veszi a lányt, úgy fog téged feleségül venni felépítőd(?)” azaz az Úr.

Az Egyház Krisztus jegyese, termékeny arája, akitől mi is születünk. A kánaeni menyegzőről szóló evangéliumot úgy tekinthetjük, mint ennek a próféciónak újszövetségi megfelelőjét. Mindkettővel ugyanazt az igazságot akarja hangsúlyozni a Szentlélek: Krisztus és az Egyház termékeny életközösségét.

II. OLVASMÁNY (1Kor 12,4—11): „Testvéreim, a lelki adományok ugyan különfélék, a Lélek azonban ugyanaz. A szolgálatok is különfélék, de az Úr ugyanaz. Sokfélék a jelek is, de Isten, aki mindenben mindent végbevisz, ugyanaz. A Lélek ajándékait mindenki azért kapja, hogy használjon vele. Az egyik ugyanis a bölcsesség ajándékát kapja a Lélektől, a másik a tudás adományát ugyanattól a Lélektől, a harmadik a

hitet kapja ugyanabban a Lélekben, vagy pedig a gyógyítás adományát szintén ugyanabban a Lélekben. Van, aki csodatevő hatalmat kap, van, akinek prófétálásnak vagy a szellemek elbírálásának képessége jut osztályrészül. Más különféle nyelveket, vagy pedig a nyelvek értelmezését nyeri el ajándékkul. Mindezt azonban egy és ugyanaz a Lélek műveli, tetzése szerint osztva kinek-kinek.”

A lelki adományokat a Lélekkel, a szolgálatokat az Úrral (Jézussal), a jeleket (természetfeletti erők hatásait) az Istennel (az Atyával) hozza kapcsolatba, ez arra vall, hogy a Szentháromság hittétele ismert és köztudott dolog volt az apostol idejében.

Az új választott népet Isten különféle adományokkal halmozta el, hogy törvényét minél jobban el tudják sajátítani, az új szövetségnek megfelelően tudjanak élni. Egyeseket a bölcsesség ajándékával tüntetett ki. Ez annyit jelentett, hogy az evangélium mélyen átértett igazságait hatékonyan tudták hirdetni. Mások a tudás birtokában a Szentlélek különös felvilágosítása alatt jutottak ismeretekhez és ezeket közölték másokkal. *Hitnek* azt a különösen erős hitet nevezi, amelyet csodatevő erő kísér. (Vö.: Mk 9,23) A *prófétálás* adománya arra teszi képessé az embert, hogy olyasmit is megismerjen, amit természetes erővel lehetetlen volna megismerni, a *szellemek elbírálása* azt a tehetséget jelenti, mellyel az ember eldönti, vajon a „lelki” adományok Istentől, Szentlelkétől erednek-e vagy sem. A *nyelvek adománya* nem idegen nyelvek ismeretét jelentette, hanem azt, hogy valaki ihletett állapotban az előtte is ismeretlen idegen nyelven magasztalta Istent. Ezért volt szükség arra, hogy más valaki ezt értelmezze a közösség számára.

A karizmák révén is erősítette Isten a hívekben az összetartozás és az egymásért való felelősség tudatát.

Amikor összegyülekezünk a szentmisére és újból átéljük egy testbe való tartozásunkat és meg is erősítjük, meghallgatjuk Isten igéjét, mely a szeretet törvényének konkretizálása, két kérdést feltehetünk magunknak: milyen speciális adottságom van, aminek révén Isten törvényének megtartását elő tudnám segíteni kisebb vagy nagyobb környezetemben (elesettek, elbátortalanodottak vigasztalása, lelkesítése; vallásos élményeim egyik-másikának feltárása, amelyben világossá válik azok „természetes” volta stb.) másrészt: mit kaphatok másoktól, mi az az ajándék, amit a környezetemben élő vagy velem valamilyen formában kapcsolatba kerülő emberek révén Isten adni akar nekem. Félretenni minden önelégültséget, mások lenézését, semmibebevését. Pál apostol em-

beri adottságain is sokan fennakadtak és megfélekedtek kiválasztottságáról. A Lélek ajándékainak jelentős részét embereken keresztül akarja nekem adni.

AZ EVANGÉLIUM (Jn 2,1—11): „Harmadnapon pedig menyegzőt tartottak a galileai Kánában, melyen ott volt Jézus anyja és amelyre meghívták Jézust is tanítványaival együtt. Mikor fogytán volt a bor, Jézus anyja így szólt öhozzá: „Nincs boruk!” Jézus pedig azt felelte neki: „Asszony, mi dolgod neked velem? még nem jött el az én óráim.” Az anyja meg így szólt a szolgálkhoz: „Ha valamit mond nektek, tegyétek meg!” Állt pedig ott hat kőkorsó a zsidók tisztálkodására, melyeknek mindegyike két-három mérős volt. Jézus azt mondta nekik: „Töltsétek meg a korsókat vízzel!” Meg is töltötték azokat szíinig. Utána parancsot adott nekik: „Merítsetek most és vigyétek a násznagynak.” Ők meg elvitték. Mikor pedig a násznagy megízlelte a borra vált vizet, — nem tudta, hogy honnan való, mert csak a szolgálk tudták, akik a vizet merítették — hívatta a násznagy a vőlegényt és így szólt hozzá: „Minden ember először a jó bort adja, s csak miután megittasodtak, akkor az alábbvalót. Te (azonban) mostanig tartogattad a jó bort.” Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában és kinyilvánította az ő dicsőségét s hittek benne tanítványai.”

Kána kb. 13 km-re van Názárettől északra (Khirbet Kana). Josephus Flavius is említ hasonló nevű helységet Galileában. Ma — tévesen — az utasoknak a Názárettől 6 km-re fekvő Kefr Kenna-t mutajták Kánaként.

Jézus meghívásának családi okai lehettek. Akik akkor már tanítványai voltak, szintén vele mentek. Ezt az evangélista nem mulasztja el megemlíteni, hiszen ők voltak a csoda hívó tanúi.

A körülményekből arra következtethetünk, hogy a csoda a szokás szerint egy hétig tartó lakodalom vége felé történhetett. Az egy hét alatt a vendégek jöttek-mentek, bort bőségesen ittak (a héberben lakodalom = iddogálás) és talán a váratlanul beállító tanítványok miatt is az előre beszerzett bor kezdett kevésnek mutatkozni. Mivel a vendégek általában kötelességüknek tartották, hogy ajándékot is adjanak az ifjú párnak, még kellemetlenebb volt a vendéglátók helyzete. Szűz Mária kérése azon a megfontoláson is alapulhatott, hogy mint vendégek, ők is adhatnának valami ajándékot a fiataloknak. Szavaiból nem tűnik ki biztosan, hogy csodát kért volna fiától.

Az anya és fia közti párbeszéd elég sok gondot okozott a szentírásmagyarázóknak. Amit a magyar fordításban így olvasunk: „Asszony, mi dolgod neked velem?” — biztos, hogy az eredetiben is bizonyos distanciát juttat kifejezésre anya és fia között, ha nincs is olyan kemény hangzása, más is az árnyalata. Jézus bizonyos fenntartással fogadja tehát anyja kérését, de elutasításról szó sincs. Ez a kifejezés ismert volt a zsidó és hellenista-görög világban egyaránt és a hangsúlytól is függően kb. azt jelentette: ne zavarj, mit akarsz? Az, hogy Jézus „asszony”-nak szólítja anyját, a korabeli környezetben nem hat tiszteletlenül, de mindenesetre szokatlan és biztosan jelzi azt, hogy Jézust messiási működésében a rokoni kapcsolatok nem befolyásolják.

A válasz második része: „Még nem jött el az én órá” — egyrészt azt fejezi ki, hogy Jézus egész életét, működését a mennyei Atya akaratának veti alá, másrészt azt, hogy a nyújtandó isteni segítség égi hatalmának kinyilvánítása, megdicsőülésének első álomlása lesz. Az evangélium más helyén (7,30; 8,20) az „én órá” megjelölés Jézus halálára vonatkozik; János felfogásában ez egyszerűen megdicsőülésének ideje is.

Jézus első csodáját méltán tekinthetjük megváltói működése nyitányának, mert felcsendülnek benne a jelkép gazdagságában a „jó hír” főtémái: a hűtlenné vált Izrael helyett az új választott, az Egyház lesz Krisztus — az Isten — féltőn szeretett jegyese; az új bor az új teremtettség jelképe; a lakoma és annak bősége a messiási javak gazdag kiáradása és az örök lakoma előrevetített képe.

Ünnepeljük ma a szentmisét Kána jegyében. Minden szentmise Krisztus és az Egyház szeretet-kapcsolatának és egységének elmélyítése, megújítása. Az oltáron a bor, mely Jézus kiontott vérévé változik (ami a próféták korától jelképe volt a messiási kor kegyelmi gazdagságának, most hordozója lesz annak); Isten asztalt terít nekünk, a hívők közösségének és valódi lakodalomban, házasságkötésen vagyunk, Krisztus és az Egyház egységét átéljük, mert mi tesszük azt, amit Krisztus akar tenni: az Egyház (képviselője a pap) tette Krisztus tettévé magasztosul. Szenvedéseink az Ő szenvedésévé lesznek, szenvedése — érdemei a miénk, áldozata áldozatunkká, áldozatunk áldozatává.

1. Az a tény, hogy Jézus első csodáját menyegzőn tette, sem nem véletlen, sem nem csupán a házasság megbecsülésének jele.

Szt. Pál tanítja, hogy a férj és feleség szeretete és közössége képmása annak a szeretetnek, mely Krisztust és az Egyházat összekapcsolja.

Ha ez így van, az egyezés nem véletlen, amint a fénykép vagy festmény sem véletlenül hasonlít a személyre, tárgyra.

Időben ugyan Ádám és Éva volt az első, de Isten gondolatában Krisztus és az Egyház. Vagyis az első emberpár teremtetésekor, a házasság rendelésekor a minta, ami Isten szeme előtt lebegett: Krisztus és az Egyház termékeny szeretetközössége, egysége volt.

A kegyelem által felemelve és támogatva ez a kép-szeretet természetes növekedéssel egyre valódibb lesz, egyre inkább beéri azt, aminek képe. A jó házasság jó kereszténnyé segít alakulni.

Egyszer a jelképek megszűnnek, közvetlenül „érezkelhető” lesz a valóság. Nem lesz a kenyér és bor lelkünk tápláléka és nem lesz házasság sem. Nem kell fénykép, ha láthatom és megölelhetem azt, akit szeretek. A nőtlenség, ill. szüzesség emellett akar tanúskodni, a házasság mélyebb értelmét és végső átalakulását akarja hirdetni.

2. Jézus nem orrlógató aszkétává akar nevelni bennünket. Minden olyan örömünkre áldását adja, minden olyan örömünket helyesli, ami emberségünkben nem aláz meg bennünket, amelyben Ő is részt vehetne. Örüljünk Isten ajándékainak, mert önmagunkban is szépek, és mert még értékesebb ajándékok ígéretei, jelképei.

II. TEOLÓGIA

Az Egyház: Krisztus teste

Ha az egyház tagjainak Krisztushoz és egymáshoz való viszonyát egy képpel akarjuk kifejezni, jobbat nem találhatunk, mint amit szt. Pálnál olvasunk: az Egyház Krisztus teste. Ennek a testnek a tagjait a Szentlélek élteti és fogja egységbe. Az egység nem a tagok elhatározása folytán jön létre. Alapja Krisztus testének és az éltető Léleknek egysége. A keresztség és az oltáriszentség az értünk meghalt és feltámadt Krisztussal, meghalt és feltámadt testével hoz kapcsolatba bennünket. Az eucharisztia és az egyház közötti kapcsolat szoros, bensőséges: az egyház tagjai ugyanazon asztalhoz hivatalosak, hogy azt a csodálatos kenyeret egyék, mely Krisztus valóságos testével hozza kapcsolatba őket és megerősíti a testhez való tartozásukat. Az oltáriszentség által teljesebbé, tökéletesebbé válik Krisztusba való testesülésünk.

Az egyház Krisztus teljessége. „Mindazok a képességek, erények és lelki ajándékok, amelyek fejben, mint azok adományozójában kiváló módon gazdag bőségben vannak meg, az egyház minden tagjára átszármaznak, sőt aszerint, hogy milyen fokozatot foglal el a tag Krisztus misztikus testében, napról-napra tökéletesednek is. Így aztán az egyház mintegy a Megváltó kiegészítése és teljessége lesz; Krisztus ugyanis minden szempontból szinte beteljesedik az egyházban.” (Aqu. szt. Tamás: Comm. in Ep. ad Eph. cap. 1. lect. 8. id. dr. Cserháti József: Az egyház c. művében, majd így folytatja:) „Ahogyan a fej és a test az emberben egymásra vannak utalva és egymásra rászorulnak, *úgy van szüksége az egyháznak Krisztusra, Krisztus pedig sok tekintetben az egyháztól függővé tette magát*, amennyiben az alanyi megváltás vonalán az egyházat az üdvözítés szempontjából nélkülözhetetlen segítő-társává tette. . . . Krisztus bár személyesen, de láthatatlan módon vezeti az egyházat, mégis megkívánja a megváltási mű keresztülvitelében a misztikus test tagjainak közreműködését, segítségét. Az enciklika (Mystici corporis) erre a kapcsolatra is felejtethetlen

sorokkal mutat rá: „Nem kell azt gondolnunk, hogy Krisztus, a fej, minthogy oly magasan áll felettünk, nem szorul rá a test segítségére. Erről a titokzatos testről is áll ugyanis, amit Sz. Pál az emberi testről állít: „Nem mondhatja a fej a lábaknak, nincs rá-tok szükségem. (1Kor 12,21) ... Üdvözítőnk, amennyiben saját maga láthatatlanul kormányozza az egyházat, a megváltás művének végrehajtásában titokzatos testének tagjait is segítségül akarja hívni. Ez azonban nem azért van, mintha ő rászorulna erre vagy erői elégtelenek volnának, hanem mert jegyesének nagyobb megtiszteltetése céljából ő maga így rendelkezett. Míg ugyanis kereszthalálával a megváltás felbecsülhetetlen kincsét egyházának ajándékozta, annak közreműködése nélkül, addig e kincs szétosztásának megszentelő művét nemcsak megosztja tiszta jegyesével, hanem úgy akarja, hogy ez bizonyos szempontból az ő munkájának gyümölcse is legyen. Félelmetes nagy misztérium és soha eleget nem elmélkedhetünk róla, hogy sok-sok ember üdvözülése a titokzatos Krisztustest tagjainak imáitól és e célból önkéntesen vállalt vezekléseitől függ és amellyel a lelkipásztorok, valamint a hívek, főleg a családapák és családanyák isteni Üdvözítőknnek tartoznak.” „Ha ennek a jelen életnek fáradságait, szenvedéseit mintegy Isten kezéből, alázatos lélekkel fogadjuk, úgy az Apostol szerint „kiegészítjük testünkben azt, ami hiányzik Krisztus szenvedéseiből a mi testünkben az ő teste, az egyház javára.” (Kol 1,24) (I. m. 486—488. o.)

A Szentlélek irányítja az egyházban Krisztustól rendelt hivatalokat is, meg ő adja a karizmákat is. Mindkettőnek nélkülözhetetlen szerepe van abban, hogy az egyház egyre tökéletesebben egygyé váljék Krisztussal, a fővel. A karizmák megjelenési formája az idők folyamán változik: az apostoli időkben — mint szt. Pál leveleiből láthatjuk — a nyelvek és prófétálás adománya, a szellemek megkülönböztetésének képessége stb. fordult leginkább elő, később inkább a szegénymozgalmak jelezték a karizmák létét az egyházban. Sajnálatos módon elnyomta a hivatal a karizmákat és ezzel az egyházat dinamizmusától jelentős mértékben megfosztotta.

A *Mystici corporis* enciklika már előkészítette a II. Vatikáni zsinat állásfoglalását, mely különös figyelmet szentel a karizmatikus adományoknak (főleg 12. p.).

Pázmány Péter: *Miért lett Isten emberré?*
(Kivonatosan)

Bizonyos, hogy az Isten Fia azért jött a világra, hogy felkeresse az elveszett juhok, igazítsa és üdvözítse a bűnösöket, felemelje az elesetteket, megszabadítsa az ördög fogságában heverőket, megbékéltesse Istennel a haragban lévőket, megdicsőítse a választottakat. A végre lett emberré az Isten Fia, hogy tudatlanságunkat tanításával oktassa, bátortalan félelmességünket biztatásával vastagítsa, restségünket példájával serkegesse, erőtlenségünket foganatos malasztjával gyámolítsa.

... az a kérdés, miért választotta Isten ezt a módot váltságunkban, hogy a Fiu Isten emberi természetébe öltöznék, és elégtételével vinné végbe szabadításunkat?

Keresztyének, talán itt csak fel kellene kiáltanunk Sz. Pállal: Oh isteni bölcsességek gazdagságának felséges volta! Mely foghatatlanok a te itiletid! ...

Első és főbb ok, melyért Isten emberré lett, az Isten dücsősége: Isten senkinek semmivel nem tartozik, ha jó akaratból ígéretivel nem kötelezi magát: senkitől semmit nem vár: semmire nincs szüksége. Azért valamit cselekszik, magáért cselekeszi; isteni hatalmának, jóvoltának, dücsőségének ismértetésére. Az emberi nemzetet, noha másképen megszabadithatta volna Isten: de nevének dücsőségért, maga kegyelme dicsiretiért, szent Fiát akarta váltságunkért küldeni. Mert semmiben nem fénylik világosban, csudálatosban sem ismértetik az Isten hatalmának végetlen ereje, szerelmének tengere, igazságának és bölcsességének titka, mint hogy a Fiu Isten szenvedése által akart minket üdvözíteni. A vörő órában mindenkor forognak némely kerekék; mert vagy terh, vagy pléh keménysége vonzza azokat; de az óra elfolyván, minden kerekék egyszersmind forognak: úgy az Isten hatalmassága a teremtésben; irgalmassága a bűnök türesében; igazsága a Sodoma rontásában; bölcsessége, a világ vezérlésében fénylett. De eljövén az üdők teljessége, a Fiu testesülésében minden isteni tulajdonságok egyszersmind csudálatosan kimutatódtak.

Először: Istennek mindenható ereje fénylett a világ teremtésében. Mert végetlen hatalom kellett ahoz, hogy ennyi számtalan állatok, ily nagy és szép alkotmányok, semmiből, segítség, munka, fáradság nélkül egy hagyással lettek ... Mindazáltal a teremtésben nem mutatódott utolsó és legnagyobb cselekedete az Isten hatalmának: mert több és szebb állatokat teremthet Isten; több világokat fondálhat ... Hanem az Isten emberré léte, isteni hatalmasságának legfelsőbb és legnagyobb cselekedete: mivel jobbat

és nagyobbat nem alkothat Isten annál, hogy Istent emberré tenné, embert Istenné.

... Második oka, melyért az Isten Fia emberi testben született, az embernek felmagasztalása, tisztessége, haszna. Ugy vagy on hogy Isten magáért cselekeszik főképen mindeneket: de a maga dűcsűsűge után, a mi hasznunkat is nézi. ... Ha a király pecsétje valamely viaszon megbomlik, különben helyre nem hozhatni, hanem ha a király pecsétét ismég azon viaszra nyomják. A Fiú Isten képe, hasonlatossága, ábrázatja az Atya Istennek. Hogy azért az emberi nemzetben megbomlott és romlott hasonlatosságot megújítaná az Isten Fia: magához foglalá az emberi természetet, és sokkal böcsűlletesben emberré nyomá az isteni ábrázatot, hogys em az első teremtesben.

Pázmány Péter:

Az Isten igéje, világossága az emberi tudatlanságnak
(Kivonatosan)

Minekutána ördög irigységéből, az első ember vétkével reánk árada a bűnnek veszedelmes mirigye, úgy elfogta lelki szeműnk fényét a tudatlanság hályoga és oly vakságra hozott, hogy nemcsak a mennyei s természetfelett való igazságok fényességét nem láthattuk, de a világi és természet folyásához tartozó dolgok nézésére is értelműnk olyan, mint a bagoly szeme a nap sugárinak látásához. ... Az ember lelkéről némelyek azt vitatták, hogy a testtel együtt meghal, és olyan lészen halál után, minémű volt születés előtt, azaz semmi. Némelyek azt állatták, hogy egy testből másba mennek a lelkek, és a gonosz emberek lelke baromba rekesztetik ... A világrul azt vitatta Aristoteles, hogy kezdet nélkül, örökké volt, és alkotó ura nem találatott. Ilyen szükséges nagy dolgokban, ily temérdek vakságok regnáltak. És, ha valamely nagy tudományu philosophus igazat talált valamiben mondani: azt sok állhatatlan habozással, kételkedő tétovázással, bizonytalan állhatatlansággal elegyítette. Plato és Socrates, fogok között mondották, hogy egy Istennél több nincsen; de, magukat a községhez alkalmaztatván, a pogány isteneket áldozatokkal tisztelték ... Efféle setétség nemcsak a pogányokban volt: hanem a zsidóságnak tekintetes nagy része, úgy mint a sadduceusok azt hitték az állatták, hogy nem lészen feltámadás; sem angyal, sem lélek nincsen: azaz az ember lelke meghal testével együtt ... Ilyen vakságban lévén a világ, nem ismerte világtalanságát; nem

is kérte Istent, hogy szemefényét megadja: mindazáltal a nagyirgalmu Krisztus Jézus, kirül az evangéliomból hallók, hogy szent igéjével világosságra hozá az utfélen kolduló vakot; az emberi természet vakságát is, mennyei tudományának és szent igéjének fényességével, lelki világosságra hozá.

... Szép tiszta forrásnak neveztetik a sz.-írás. Mert ez nyitott és nem lakat alá vetett forrás. Azért ha a tudomány-szomjuhozó szegények vizet kívánnak: ugyan kérve hija Isten őket, hogy ingyen és fizetés nélkül merítsenek mennyei tudományt az ő forrásából. Mert ő nála vagyon az élet forrása: az elevenítő vizek kut-feje; az ő székiből foly amaz eleven víz, mely oly tiszta, mint a kristály. Ez amaz igaz Jordán vize, melyben megtisztul a Námán poklossága. Mert ennek mosogatásával minden mocskunk és szennyünk elvételik; vakságunk megvilágosodik, mint a Siloe-vizében; betegségünk meggyógyittatik, mint a Probatika-tóban. Ez tápláló és élesztő víz, mely nélkül úgy nem élhet lelkünk, mint a hal nem él víz nélkül. Ez a víz, mely a testi kívánságok tüztét megoltja: mert az Isten igéje tisztaságszerző, melyre nézve írja Sz. Jeronimus, hogy a ki elméjét a sz.-írásban foglalja, a testi vétkeket megutálja. Ez a víz, mely neveli lelkünkben a jóságokat. Mert noha a vizek, melyekkel öntözzük kerti veteményeinket, a jó füvekkel egyaránt, vagy talán jobban nevelik az ártalmas gyökereket: de az Isten igéjének vize kiszárasztja a gonosz füveket, és csak a szép, hasznos jóságokat gyarapítja. Végezetre, ez az a forrás, mely örök boldogság örömére emeli lelkünket: ha úgy nem bánunk véle, mint a kikirül a sz.-írás mondja, hogy isszák és tanulják a sz.-írásnak tiszta forrását, de azt cselekedetekkel zavarják és el-lenzik; azért a hamisságnak bűdös tócsáira szorulnak.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. „Hogy üdvösségem légy a föld széléig.” (Iz 49,6)

Jézus a világ üdve, boldoggá tevője. Azáltal, hogy ő „az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit.”

De miféle boldogság az, amely csak abból áll, hogy elvételnek bűneink? Jézus eljövetelének fő célja nem is ez, hanem hogy Szentlélekkel kereszteljen. A bűnök elvétele csak akadályelhárítás a Lélek útjából. A Szentlélek nem lehet együtt a bűnnel. Ezért áldozta fel magát Isten Báránya, és szerzett bocsánatot a világ bűneire.

A főcél tehát a Szentlélekkel való keresztelés. Ez az, ami boldogság, üdvösség. De mit jelent megkereszteltetni Szentlélekkel? Jelenti a részesülést Isten életéből, a felvételt a Szentháromság boldog családjába, az embernek önmaga fölé emeltetését, a képességet eggyé lenni Istennel, a lehetőséget Jézussal együtt örökösvé lenni Istennek, élvezni egykor a kegyelem mértéke szerint Isten boldogságát.

A keresztyén élet központi gondolata nem a bűn, nem is a bűnbánat, hanem az isteni élet, melyet keresztségünkör a Szentlélek indított el bennünk, és amelynek ki kell bennünk teljesednie az örök életre.

2. A bűnbánat nem elég

A Keresztelő keresztelése csak jelkép. Csupán kifejezése a bűnbánók tisztulási vágyának. Szép emberi aktus, de önmagában kevés. A bűnbánat is, a jelképes keresztség is. Azért mondja János a maga keresztségéről: Ez csak víz. Az emberi bánat csak feltétele lehet a lelki tisztulásnak, de önmagában nem tesz tisztává, ismét ártatlanná. Jézus keresztsége már tűz, elégeti, megsemmisíti a bűnt. Jézus keresztsége kiárasztja a Szentleket, és ezzel nemcsak tisztává teszi, de Isten rendjébe emeli a keresztelkedőt. Bennün-

ket nem János, hanem Jézus keresztségében részesítettek gyermekkorunkban. Az tehát nem jelkép volt, hanem valóság.

A keresztség utáni bűnöket is csak Isten semmisítheti meg. A bűnbánat könnye megint csak feltétel, önmagában nem hoz tisztulást. Ezért nem intézheti el ügyét senki Istennel „személyesen, négy szemközt”. Isten Jézus által és Jézusban tesz bűnösből ártatlanná, Isten ellenségéből Isten gyermekévé, a kárhozat fiából a menny örökösévé. Ennek Isten által rendelt formája a bűnbánat szentsége.

A bűnbocsánathoz kellett a váltságdíj lefizetése: Jézus keresztség-áldozata. És kell, hogy Jézus Lelke adja át nekünk a bocsánatot, először a keresztségben, azután a bűnbánat szentségében. Kell tehát a bűnbánat, de a világ bűneit csak Jézus veheti el. Csak aki Jézusban megkeresztelkedik, és aki a pap feloldozásában megkapja Jézus bocsánatát, csak az Isten gyermeke, akiben kedve telik az Atyának.

3. Mindenki megváltója

A választott nép tévedése volt, hogy a Megváltó csak az ő Királyuk. Így gondolták még az apostolok is: „Mostanában állítod helyre Izrael országát?” Magát Pétert a Szentlélek eljövetele után is szinte kényszerítenie kell az Úrnak, hogy a pogány Kornéliuszt megkeresztelje. Szemrehányást is kapott érte: „Körülméletlen emberek házában jártál.” (ApCsel 11,3)

Nemcsak régi probléma ez, de örök. Vagy nem gondolom Jézust gyakran az én saját, külön Istenemnek? Vagy társadalmi osztályom Istenének? Vagy a fehér emberek Istenének? Nehezen akarom megérteni, hogy Jézus Megváltója vetélytársamnak, ellenségemnek, a „bűnösöknek”, a lenézetteknek, a „vadembereknek”. Mert ha érteném, tesvéreimnek érezném mindannyiukat. De sokszor még a templomban mellettem ülőt sem érzem testvéremnek, olyan valakinek, akinek éppúgy megváltó Istene Jézus, mint nekem.

„Isten és én”, — ez a beállítottságom, nem a „mi”. Orvoshoz lehet „privátim” menni, Istenhez nem. Ő csak Jézusban fogad el mindenkit. Jézusban pedig eleve sokan vagyunk.

Régi pogány gondolat, hogy a népeknek, otthonoknak stb. külön istenei vannak. Aki „privátim” akar Jézussal beszélni, az nem találja meg őt, csak saját agyréméhez imádkozik. Uram, taníts meg gondolataidra!

4. „*Én előzőleg nem ismertem őt.*” (Jn 1,33)

Ismerte, hiszen rokonok voltak. De nagy különbség van ismerés és ismerés között. „Csak most döbbsentem rá, kicsoda ő.” Így van ez emberi viszonylatokban, sokkal inkább így vagyunk Jézussal.

Mi ismerjük Jézust. De aki még egyszer sem érezte életében, hogy „én eddig nem ismertem őt”, az tulajdonképpen csak egészen felületesen ismeri, valószínűleg rosszul ismeri. Mert ha két személy igazán szereti egymást, egyre inkább előrehaladnak egymás megismerésében. Így kell lennünk Jézussal is, ha szeretjük őt.

Talán csak Bírámát látom benne, akitől félni kell. Vagy csak földi életem, sorsom Urát, akivel ajánlatos jóban lenni. Mindkettő igaz, de önmagában mindkettő nemcsak messze van a teljes igazságtól, de így kiszakítva nem is igazak.

Az apostolok először Izrael földi értelemben vett Királyát látták Jézusban. Nehezen jöttek rá, hogy nem jól gondolták. Aztán világos lett előttük, hogy Királya ő Izraelnek, de természetfeletti értelemben. Ez már igaz, de mégsem az, mert nem csak Izrael Üdvözítője. Ezt aztán már jóval az Úr mennyebemenetele után ismerték csak fel. Pedig hát már a Keresztelő, sőt a próféták hangsúlyozták, hogy az egész világ Megváltója.

Ez csak egy vonal Jézus megismerésében, de mutatja, hogy Jézust megismerni nem olyan egyszerű dolog. Az apostoloknak is nehezen ment, pedig személyesen ismerték, nap mint nap tanítot-ta őket.

Jézus arca millió és millió vonást rejt. Egészen megismerni sohasem lehet. De mindig előrehatolni titkaiba, ezt lehet és kell. Sikerülni is fog, ha sokat imádkozunk és nagyon szeretjük. Aki szereti, egyre jobban megismeri. Aki nem halad a megismerésben, az nem is szereti.

5. „*Tanúságot is tettem.*” (Jn 1,34)

A hit nem csupán egyéni ügy. Nem mondhatom: „Én hiszek, másokhoz semmi közöm.” Igaz, a hitet nem parancsolhatom meg senkinek, még saját gyermekemnek sem. Nem is erőszakolhatom rá senkire. Senkit ellenséggként nem kezelhetek azért, mert nem hívó. De nekem is meg kell tennem, amit a Keresztelő tett: „Tanúságot is tettem arról, hogy ő az Istennek Fia.”

Keresztelő János a Szentlélek által ismerte fel, kicsoda Jézus. Én is a Szentlélek kegyelme által hiszek, a Lélek gyújtotta fel ér-

telmemben a felismerést, a Lélek adja nekem a szilárd meggyőződést, hogy Jézus az Isten Fia.

A hit ajándéka feladat is: Tanúságot kell tennem. Szóval is, mint a Keresztelő, de étellel is, mint a Keresztelő. A teljes tanúságtétel szó és élet. A szó ne legyen rábeszélés, ne legyen okvetetlenkedés, csupán kijelentés. Az élet pedig ne legyen önmagam „megjátászása”, nem „példamutatás”, hanem egyszerűen csak élet, hitből való élet.

A szót csak akkor veszik komolyan az emberek, csak akkor tekintik tanúskodásnak, ha vele megegyezik az élet. Az ilyen tanúságtétel vonz, a pusztá szó üres szólamnak hat csupán, éppen ezéért taszít.

A valódi hit termékeny, saját életemet alakító. A valódi hit vonzó, másokat is magával ragadó. Az én hitem valódi?

B)

1. Isten szócsövei

Az Úr nem közvetlenül szól minden egyes emberhez, hanem választottjai útján. De honnét tudom, hogy kihez szólt valóban Isten, és ki elmebeteg vagy csaló?

Van bizonyos külső igazolás, így a csodák és jövendölések. Sámuel bírót és főpapot pl. az igazolta, hogy minden jövendölése beteljesedett, az apostolokat csodák. Ezek az igazolások azonban nem perdöntőek, és nem is mindenki számára hozzáférhetők.

Mi tehát a döntő, melynek alapján biztos lehetek abban, hogy Isten szavát hallom, nem csalás vagy beteges képzelődés áldozata vagyok? A döntő kritérium a hit. Isten kegyelme adja nekem a hit bizonyosságát: Ez Isten szava. Gyakran kell kérnem a Szentlelket, hogy őrizze, erősítse, tisztítsa bennem a hitet, és óvjon meg attól, hogy hitem keveredjék olyasmikkel, mint a babona, az előítéletek, a téves elképzelések. Nem a magam eszében kell bíznom, azt könnyen összezavarják ösztöneim, indulataim, a divatos eszmék, vagy éppen a régihez való görcsös ragaszkodás. Istent kell kérnem, ő világosítson meg, adjon érzékenységet az igazság felismerésére. Fel kell ajánlanom jóakaratomat, bizalmamat.

Aki a Szentlélekre bizza magát, nem fog csalódni.

2. „Nem vagytok a magatokéi.” (1Kor 6,20)

Pál apostol a test bűnös élvezetei, a kicsapongás ellen szól. Értelmezzük rajta a torkosságot, iszákosságot, paráznaságot, mindenfajta mértéktelenséget (élvezetek, gyógyszerek, dohányzás, kábítószeres stb.). Ezeket sok ember nem tartja bűnnek, azzal a jelszóval, hogy nem árt vele senkinek, különben is a saját testével és életével azt csinálja mindenki, amit akar. Hiszen az övé, és kinek mi köze hozzá.

Ez azonban tévedés. Nem a miénk sem a testünk, sem az életünk. Nem vagyunk a magunkéi. Életünket, testünket kaptuk, ajándékba kaptuk Istentől, soha senki nem fizette ki. És Isten nem korlátlan uralomra adta nekünk, csak sáfárjává tett életünknek és testünknek. Elszámolással tartozunk neki, hogy az őáltala megadott normák szerint sáfárkodtunk-e.

Ez a sáfárság tulajdonképpen templomgondnokság. Isten a Szentlélek templomának szánt bennünket, és azzá is tett a keresetségekben. Úgy kell tehát kezelnünk testünket, mint Isten Lelkének templomát. A templomgyalázás még a nem hívők szemében is ocsmány dolog.

De nemcsak a teremtés és a Szentlélek bennünklakása címén tartozunk elszámolni Istennek. Van még egy: „Nagy volt a váltásdíjak.” Az ember rabszolgául adta el magát a Bűn fejedelmének. Isten Fia váltott meg vére, élete árán. Ha testünkért ilyen árat fizetett Jézusunk, odadobhatjuk-e újra a Sátánnak?

„Dicsőítsétek meg Istent testetekben!” Isten pedig megdicsőíti majd testünket a végső napon.

3. „A kicsapongó tulajdon teste ellen vét.” (1Kor 6,18)

Nem szabad azt gondolni, hogy mikor arra int Pál apostol, hogy kerüljük az erkölcstelenséget és dicsőítsük meg Istent testünkben, akkor meg akar fosztani az élet örömeitől. Ellenkezőleg, teljessé és jobban élvezhetővé akarja tenni az élet örömeit.

Minden öröm testi is, lelki is, Isten találománya. Vagy közvetlenül, mint pl. az evés, ivás, szerelem, házasság, családi élet, a természet szépségei. Vagy közvetve, hogy úgy alkotta meg az embert, hogy az élvezés sok módját tudja kitalálni: Művészet, lakáskultúra, öltözködés, szórakozások, sport, maga a munka stb. minden örömben találkozhatunk tehát Istennel. Minden öröm csak akkor élvezhető igazán, ha Istennel találkozunk benne, vagyis ha mindent Isten receptjei szerint élvezünk. Különben az öröm tűz-

be salak kerül, és korom meg füst. Az öröm édességét elrontja a bűn keserősége. Mert a bűn az örömből unalmat, csömört, kiábrándulást csinál. A bűnös öröm nem gazdagít, hanem üresen kongóvá teszi a szívet. Boldog, aki minden örömében rá tud mosolyogni Istenre.

Isten receptjei a parancsok. Valamennyi használati utasítás a világ örömeinek élvezetéhez. Sokszor ugyan gátak, melyek önfegyelmet, aszkézist, lemondást követelnek, de olyan gátak, amelyek a szennyes ár, az örömtelen kiüresedés ellen védenek. Az Apostol szavait tehát így kell érteni: Az élet szépségeit, örömeit Isten használati utasításai szerint keresd és élvezd. Ha tested nem a kicsapongásokért lesz, hanem Istenért, meg fogod érezni már földi életedben, hogy az Úr pedig a testedért van.

4. Gyermekeinkre is vonatkozik

Jézus csak a kereszttel mehetett be Isten örömébe. Mindenki, még a gyermekek is csak akkor üdvözölhetnek, és csak akkor lehet szép életük a földön, ha megtanítod őket keresztre feszíteni nemtelen vágyaikat. A kényeztetésnek az a tragédiája, hogy a gyermek nem tanul meg parancsolni magának, nem tanulja meg önmagában legyőzni azt a rosszat, amely minden emberben, kivétel nélkül, benne van, és amely megfékezetlenül önpusztító erővé lesz. Egy halálraítélt fiatalember mondta: „Nem jutottam volna ide, ha apám ránevel arra, hogy este tegyem rendbe ruháimat.”

A gyermeket nem szoktatom le a torkosságról, holnap részeges lehet. Ma mindent megadsz neki, nem tanítod meg lemondani, könnyen sikkasztóvá válik, ha nem lesz elég jövedelme vágyai kielégítésére. A kis gaz, ha időben ki nem kapálják, túl erőssé válik. Ha nem is lesz gazember elkényeztetett, meg nem nevelt gyermeked, de kiállhatatlan természetű, önző hálátlan lesz. Mindent megszerezhet magának az életben, de szép élete nem lesz, mert nem lesz olyan, akit szeretni lehet. És nem lesz meg benne a kiegyensúlyozottság, amely a lelki békéhez elengedhetetlen. Tehát: Egészen kis korától szoktasd önfegyelemre, önlegyőzésre, sőt apró vezeklésekre!

Kényeztetéssel, nemtörődomségeddel ne légy sátánja gyermekeidnek. Olyan sátánja sem, aki a szeretet álarcával jön. Jobb életet kívánsz nekik, mint neked volt? Tanítsd még több önfegyelemre, mint téged tanítottak a szüleid!

5. Tiszta szerelem

Isten közvetlenül is megteremthetne minden embert. De akkor idegen lenne mindenki mindenkinek. Nem lenne a szülő—gyermek viszony édessége, nem lenne testvér, rokon. Így is oly kevés a szeretet, hát még úgy! És még valami nagyot veszítenénk: Nem lenne gyermek- és serdülők, mert hiszen anya nélkül ki törődnék az emberpalántákkal?

Az emberek szaporodásának módja Isten gyengéd szeretetének bizonyossága. Sok szépséget hoz vele életünkbe: Szerelem, anyai szeretet, gyermekkor, rokon kapcsolat, család stb. Isten szeretetének jele az is, hogy az embereket is belevonja teremtői munkájába.

Ezért szent minden, ami az emberek szaporodásával kapcsolatos. Csak szentül kell gondolkodni is róla, szentül is kell részt venni benne. Nem szabad bemocskolni azt, amit tisztának és szentnek tervezett Isten.

Tehát szent a szerelem, a párkeresés, a házasság, a születés. Szent az ember teste, szent az ember nemző ereje, szent a férfi és nő kapcsolata. Mindez Isten ajándéka. Nem csupán szükséges, és ezért megtűrt rossz. Nem búnszagú, inkább becsülendő és tisztelendő.

Boldogok a tiszta szívűek, mert nekik minden tiszta. Ahol mások mocskot kerestek, ők ott is meglátták Isten terveit és szeretetét. Jutalmul meg fogják látni Istent. Sejtésszerűen meglátták Istent a szerelem gyönyörű érzésében, a házasság szentélyében, a gyermekük ragyogó szemében, saját tisztán érző szívükben. Színről színre látják majd a mennyben.

A tiszta szerelem, a tiszta házasság egy darab az elveszett Paradicsomból. Ne adjuk ezt is oda a Sátánnak!

C)

1. „Mint vőlegény a menyasszonynak.” (Iz 62,5)

Nem minden vallásosság tetszik Istennek. Pl. nem tetszik az olyan, amelynek lényege a vallásos gyakorlatok végzése. „Ez a nép nyelvél tisztel engem...” Természetesen szükség van a vallás gyakorlataira, de ha ez minden, az nemcsak nem elég, de egyenesen veszélyes, mert hamis önértékelést sugalmaz. Aki a vallás lényegét a szertartásokban látja, az inkább babonás, mint

vallásos. És állandó botránykő hívek és nem hívők előtt egyaránt. Ilyen emberek miatt vetődik fel újra és újra a kérdés, mi a jobb, ha vallásos, vagy ha becsületes az ember. Az ilyenek élete láttán támad az a benyomás, mintha a kettő ellentétessé lenne, és a vallásosság tulajdonképpen egy lenne a képmutatással.

De a pusztán parancsvallásosság sem kedves Isten előtt. Isten és az egyház parancsait persze meg kell tartani, de ez nem elég, mert nem is lehet mindent parancsokba foglalni. A csak parancsokat nézés könnyen vezet farizeizmusra, legalizmusra. A betű önmagában öl, csak a Lélek éltet.

Ezzel jutottunk el az igaz vallásosság titkához. Istennek egyedül az olyan vallásosság kedves, amelyet a Szeretet Szentlelke éltet és irányít. A tökéletes vallásosság abban áll, ha Jézus bennem élő Szentlelkének engedem át magam, hogy ő szeresse bennem és általam az Atyát és az embereket. Istennel szemben az egyedül elégséges magatartás a szeretet. Ennek csak irányjelzői a parancsok, és érte vannak a szentségek, a szertartások, az ima, a búcsújárások.

A vallás Istenhez való viszonyomat fejezi ki. Ez a viszony arra a viszonyra hasonlítson, amely a vőlegény és menyasszony között van. Ne paragrafusok és ne a szertartásokban adott illemszabályok merítsék ki, hanem vezérmotívuma a bizalom és szeretet legyen.

2. „Ügy kelnek egybe veled fiaid.” (Iz 62,5)

Jézus első csodáját menyegzőn cselekedte. Talán nem csalódunk, ha mély értelmet tulajdonítunk ennek a ténynek. A választott nép gondolatvilágában, sőt magában a kinyilatkoztatásban ősrégi gondolat, hogy a házassági viszony képe az Isten—lélek viszonynak. Isten nem azzal akarja boldoggá tenni az embert, hogy elhalmozza boldogító javakkal, hanem hogy titokzatos, szellemi módon egyesül vele, felveszi saját életébe. A mai Izaiás-jövendölés is erre utal: „Amint örül a vőlegény a menyasszonynak, úgy örül majd neked Istened.”

Valamit azonban jól meg kell értenünk ezzel kapcsolatban. Isten nem egyszerűen velem, X. Y.-nal óhajt egyesülni titokzatos, boldogító nászban. Az izaiási sorok nem az Isten—lélek viszonyra, hanem az Isten—Jeruzsálem viszonyra vonatkoznak. Jeruzsálem pedig az egyházat kell értenünk. Istennel csak az az egyén fog boldogan egyesülni, akire áll az előző jövendölés, amely ezt jövendöli az egyháznak: „Amint egybekel az ifjú a leánnyal,

úgy kelnek egybe veled fiaid.” Az egyházat akarja magához ölelni Isten, engem csak az egyház közösségében.

Megérthetem Istent. Ki és mi vagyok én egyedül? Csak egyetlen sejt Krisztus titokzatos testében. Mit csináljon velem elszakítva a Testtől? A vőlegény szereti a menyasszony szemét vagy kisujját, de nem külön, függetlenül az egész menyasszonytól. A legszebb szem is borzalom, ha nincs a test egységében.

Legyek tehát egy hitben és szeretetben az egyházzal, mert csak így lehetek egy az Istennel. A levágott testrész tűzbe kerül, nem nyerheti el a Vőlegény szeretetét.

3. Öröm, mert szeretet

Vallásunk az öröm vallása, mert lényege a szeretet: Nász Istennel, és az egy Test közössége az embertársakkal.

Minden szeretet öröm, legalábbis van benne öröm. Még a gyűlölet, a bosszú is adhat valamiféle örömet, mert mindkettő gyökerében rokon a szeretettel (megsértett, csalódott szeretet). Viszont nem lehet öröm ott, ahol egyáltalán nincs szeretet: Közömbösség, lelketlenség, irgalmatlanság, érzéketlenség.

A bűnös szeretet is hozhat örömet, de csak magához hasonlóan zavarosat. Valódi, tiszta, a lélek gyökeréig hatoló öröm csak az olyan szeretetben lehet, amilyenell Jézus szereti Atyját és az embereket. Ezt a szeretetet nemcsak egyszerűen kívánja tőlünk az Úr (meg is haladja képességünket), hanem Lelke által szívünkbe is árasztotta ennek a szeretetnek a csíráját. Ez a szeretet természetfeletti, egyedül elég az üdvösségre, és a földi öröm legbősebb forrása is.

Tudatosan kell törekednünk arra, hogy minden szeretetünk (szülők, hitves, gyermeke, barátok munkatársak iránt) természetfeletti legyen. Vagyis az ösztön, az érdek legfeljebb színezz, de az istenszeretet motiválja alapvetően, és felül tudjon emelkedni ösztönön, érdeken. Az ilyen szeretetnek jellemzője, hogy nem személyválogató, nem tagadja meg soha senkitől jóindulatát.

A természetfeletti szeretet jelképe a kánai borcsoda. A vize nyós, érzélgős, önző szeretetet az isteni szeretet tüzes borává változtatja kegyelmével az Úr. Jézus elküldi szívembe Lelkét, hogy azon keresztül is szerethesse Atyját és testvéreit. Ha szeretetemet vizsgálom, azt kell kérdeznem magamtól: Lehet-e ez a szeretet, ez az érzélem, ez a magatartásom Jézus szeretete? Mit kell ki-dobnom szívemből, mit kell megváltoztatni, hogy szeretetem Jézus szeretete legyen?

Jézusom, tiéd a szívem, szeress vele Szentlelked által!

4. „Ti szomjazók, jöjjetek!”

Jézus első gesztusa a bűnbánat keresztsége (múlt vasárnap). A második a lakodalmi borcsoda. A jézusi élet bűnbánat és vezeklés, de célja nem az életöröm kioltása, hanem a lélek örömszomjának minden elképzelést felülmúló kielégítése.

A földi élet örömeit igazán élvezni csak az tudja, aki Jézus Lelkével élvezi. Minden öröm Isten találmánya, nekünk készítette valamennyit de el kell hinnünk, hogy ő tudja legjobban, hogyan élvezhetők legteljesebben. Aki ezt nem érti, annak ha lakodalom is az élete, de csak olyan lakodalom, amelyben vizet isznak. Csak akit Jézus Lelke vezérel az életben, annak az itala lesz Jézus bora. Nem igazi élvezet az, amelyben csak a test vesz részt. Úgy élvezni az élet minden szépségét, hogy az egész ember élvezzen, a szellem is, a lélek is, csak Jézus evangéliumának receptje szerint lehet.

Jézus jobb bort csinált a vízből, mint amilyen az emberkészítette bor volt. Az evangélium receptje szerint nemcsak jobban tudom élvezni az örömöket, hanem azon felül Jézus minden emberi gyönyörűséget messze felülmúló gyönyörűségben részesíti azokat, akik az övéi.

Mária azt mondta a szolgáknak: Tegyétek, amit Fiam mond! Nekünk is ugyanezt mondja. Ha megfogadjuk szavát, Jézus lakodalmi lesz számunkra az élet és résztvehetünk a Bárány örök menyegzőjén.

ÉVKÖZI 3. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 9,1—4): „Egykoron megvetés tárgyává tette Zábulon földét és Neftáli földét, de az utolsó időkben megdicsőíti majd a tengerhez vezető utat, a Jordánon túl fekvő vidéket, a pogányok Galileáját. A nép, mely sötétben járt, nagy fényességet lát; Azok számára, kik a halál árnyékának országában laknak, világosság támad. Megsokasította a népet, de nem növelted meg az örömet. Örvidenek előtted, mint ahogy örvidenek aratáskor, mint ahogy ujjongnak a győzők a szerzett prédának, amikor szétosztják a zsákmányt. Mert terhes igáját, vállára nehezédő botját, sanyargatójának pálcáját összetörted, mint egykor Mádiánt.”

Magyarázatot l. az éjféli misénél.

Zábulon és Neftáli törzse Izrael országának legészakibb részén lakott, ezért ők érezték meg elsőnek az asszír igát: 733-ban asszír tartománnyá lett földjük. Ezzel áll szemben az a dicsőség, tisztesség, mely azzal éri őket, hogy a Megváltó itt kezdi meg működését.

II. OLVASMÁNY (1Kor 1,10—13; 17): „Testvérek, Urunk, Jézus Krisztus nevére kérlek titeket, éljeteek mindnyájan egyetértésben, ne szakadjatok pártokra, legyetek egyek ugyanabban a lelkületben, ugyanabban a felfogásban. Kloe hozzátartozói ugyanis azt a hírt hozták felőletek, testvérek, hogy pártokra szakadtatok. Arra gondolok, hogy akadnak köztetek, akik így nyilatkoznak: Én Pállal tartok, én meg Apollóval, én Kéfással, én pedig Krisztussal. Talán megosztott Krisztus! Vajon Pált feszítették értetek keresztre, avagy Pál nevében keresztelkedtetek meg! Krisztus ugyanis nem keresztelni küldött engem, hanem azért, hogy az evangéliumot hirdessem, de nem bölcselkedő beszéddel, nehogy Krisztus keresztje elveszítse erejét.”

Akiket Isten megvilágosított a keresztségben, akik megismerték Krisztus tanítását, nagyon helytelenül tesznek, ha az emberi bölcsességet, ékesszólást fölébe helyezik az Istentől kapott világosságnak. Ami emberi köntöse csak az igazságnak, az nem jelenthet többet számunkra magánál az igazságnál. Pál — igen tiszteletreméltó módon — elsősorban saját párthíveit dorgálja meg. Nemcsak arra hivatkozik, hogy elsősorban nem is kereszteni küldte az Úr — ezt nagyon jól elvégezheték mások is — és így keresztlései nem is szolgálhatnak alapul az ilyen pártalakuláshoz, hanem három nyomós okot is felhoz ellenük: ez az eljárás megosztja Krisztus titokzatos testét, ami lehetetlen, hiszen élő, egy test. Tagjai nem élhetnek külön egymástól; nem az ő, Pál nevében kereszttették meg őket, nem hozzá tartoznak tehát, az új életet nem tőle kapták, hanem Krisztustól, Krisztus nevét viselik, mert az ő életét kapták, élik, hiszen őt feszítették értük keresztre, ő adta értük és nekik az életét. Nem is akarta Pál bölcselkedő beszéddel magának megnyerni hallgatóit, inkább Isten ígéjének, a meghirdetett keresztnak erejére hagyatkozott, mert üdvösséget csak az szerezhet.

Aki Isten ígéjének hirdetésekor elsősorban vagy pláne kizárólag a szónok tulajdonságaira figyel, azt értékeli: vonzó vagy taszító külsejét, hangjának kellemes csengését vagy nyersségét stb., vagyis, aki megreked az embernél, az elzárja magát Isten életető kegyelmétől. Az ember életet nem tud adni, isteni életet legkevésbé.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 4,12—23): „Amikor Jézus meghallotta, hogy János börtönbe került, Galileába ment. Elhagyta Názáretet s a tenger melletti Kafarnaumban, Zabulon és Neftáli vidékén telepedett le, hogy beteljesedjék Izaiás próféta szava:

„Zabulon és Neftáli földje,
Tenger melletti út, a Jordánon túl, a pogányok Galileája,
A nép, mely a sötétségben ült, nagy fényt látott,
És világosság támadt azok számára,
Akkik a halál földjén és árnyékában ültek.”

Ettől fogva kezdett Jézus prédikálni ily szavakkal: „Tartsatok bűnbánatot! Közel van ugyanis a mennyek országa.” Amikor Jézus a Galileai-tenger mellett járt, két testvért látott, Simont, akit Péternek neveznek és testvérét, Andrást, amint hálójukat a tengerbe vetették; ugyanis halászok voltak. Így szólt hozzájuk: „Kövessetek engem, és emberek halászaivá teszek titeket.” Erre azonnal otthagyták hálójukat

és követték. Onnan továbbment, más két testvérét vett észre, Jakabot, Zebedeus fiát és ennek testvérét, Jánost, amint a bárkában atyjukkal, Zebedeussal együtt hálójukat szedték rendbe és meghívta őket. Ezek is otthagyták a bárkát és atyjukat, s követték.

Ezután bejárta egész Galileát, tanított zsinagógáiban, hirdette az Ország evangéliumát, s a nép körében gyógyított minden betegséget, minden gyengeséget.”

Vö. éjféli mise I. Olv.

Az evangéliumban elbeszélte esemény Jézus megkísértése után történt. A közben eltelt időt Jézus valószínűleg Júdeában töltötte és csak akkor jött Galileába, amikor híret vette Keresztelő János letartóztatásának. Kafarnaum (mai nevén Tell Hum) a Genezáreti tó északi partján feküdt, ma rom. Ma is láthatók ott egy zsinagóga romjai, mely annak a zsinagógának romjaira épült, melyben Jézus prédikált. Kafarnaum Neftáli földjén terült el és tőle délre húzódott Zabulon törzsi birtoka. „A tenger melletti út” elnevezés két útra is ráillik: jelölheti a Földközi-tengerhez vezető karavánutat is, amely Mezopotámia felől jött, és a Galileai-tenger nyugati oldalán vonuló utat is. A nép, mely sötétségben ült, nemcsak a megnevezett földeken lakó nép volt, hanem Izrael egész népe.

Jézus prédikálását folytatja az egyház. Minden szentmisében hirdeti Isten ígét, világít az Istentől kapott fénnel, hogy megmutassa az Istenhez vezető utat. Azért jövünk — többek között — a szentmisére, hogy életutunkat világító lámpánk telepét feltöltsük, hogy tovább világítson. De Isten ígéje nem lehet pusztán külső fény. Nem lehet megtanult életszabály. Szívünkbe kell fogadnunk, egészen sajátunkká kell tennünk imával és elmélkedéssel, alázattal és szeretettel. A prédikáló pap megőrli (néha talán csak darálja?) az Istentől kapott táplálékot, hozzáadott dolgaival igyekszik gusztust csinálni hozzá, és ha valóban jól végzi dolgát, valósággal tejjé alakítja: megmarad ereje, de egészen hozzánk szabott lesz a formája. Aki igazán keresi a fényt, és éhezi az igazságot, az nem akad fenn az emberi erőlködés kudarcain. Nem azt kell nézni, hogy a hírhozó dadog. Az a fontos, hogy szabadulásunk híret hozza.

Apostolai meghívásánál talán azért is esett halászokra Jézus választása, mert ezek kis társaságokban éltek és volt gyakorlatuk az ilyen társaság vezetéséhez. De van bizonyos hasonlóság a halászat és az apostolkodás között abban is, hogy a halász is türelemmel várja, míg hálójába kerül a hal, fáradozása sokszor sikertelen. A térítés stílusa sokkal inkább hasonlít a halászhoz, mint pl. a vadászathoz. Jézus példabeszédeiben több párhuzamot is vont a halászat és az Isten országának terjedése között.

B)

I. OLVASMÁNY: (Jón 3,1—5,10): „Ekkor ismét szólott az Úr Jónáshoz, mondván: *Kelj fel, menj Ninivébe, a nagy városba, és hirdesd ott a szótatot, melyet majd mondok neked. Felkelt erre Jónás és elment Ninivébe az Úr szava szerint. Ninive háromnapj járóföldre terjedő nagy város volt. Alighogy bement Jónás a városba, egy napi járásnyira, nagy hangon hirdette: Még negyven nap, és Ninive elpusztul! Ninive lakói hitték az Istenben és bűjtöt hirdettek, és nagyjaik, kicsinyeik egyaránt szőrruhát öltöttek. Mikor látta az Isten az ő cselekedeteiket, hogy megtértek gonosz útjukról, megbánta az Isten a rosszat, melyről azt mondta, hogy reájuk hozza, és nem hozta reájuk.*”

A három nap járóföld, amint a 4. v.-ből kitűnik, a város átmérőjére vonatkozik, nem a kerületére. Diodorus görög történetíró Ninive átmérőjét 27 km-re, kerületét pedig kb. 86 km-re becsülte. A héber szöveg nem csupán nagy városnak, hanem Isten előtt, Isten szemében is nagy nak mondja Ninivét.

Jónás bűnbánati prédikációja nem maradt eredménytelen és így Isten a feltételesen kiszabott büntetést nem küldte rájuk. Jézus példának állította a zsidók elé a niniveieket: ha ott történtek volna csodái, már rég bűnbánatot tartottak volna (Mt 12,41; Lk 11,32).

II. OLVASMÁNY (1Kor 7,29—31): „*Azt mondom tehát, testvérek: az idő rövid, azért akinek van felesége, úgy éljen, mintha nem volna; aki sír, mintha nem sírna; aki örül, mintha nem örülne; aki vásárol, mintha meg sem tartaná; s aki felhasználja a világ dolgait, mintha nem élne velük, mert ez a világ elmúlik.*”

Az idő rövid: feszes, mint a kikötő felé suhanó hajó vitorlája. Ezt a képet idézi fel az apostol által használt görög szó. Nem szabad tehát átadnunk magunkat sem az örömeknek, sem a bánatnak, amikkel evi világ traktál bennünket. Hiszen ez a szín, ez a jelenet elmúlik. Szegezzük tekintetünket a célra, a végső állapotra.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,14—20): „*János elfogatása után Jézus Galileába ment, s ott hirdette az Isten evangéliumát: „Beteljesedett az idő és már közel az Isten országa. Tartsatok bűnbánatot és higgyetek az evangéliumban.*”

Amikor Jézus a Galileai tenger partján járt, látta, hogy Simon és testvére, András — halászok lévén — épp hálót vetnek a tengerbe, megszólította őket: „Gyertek, kövessetek és én emberhalásszá teszek benneteket.” Rögtön otthagyták a hálójukat és csatlakoztak hozzá. Alig ment valamivel tovább, megpillantotta Jakabot, Zebedeus fiát és testvérét, Jánost, amint a hálót szedték rendbe a bárkában. Őket is mindjárt meghívta. Erre otthagyták apjukat, Zebedeust halászlégényeivel a bárkában és nyomába szegődtek.”

Vö. az A év magyarázatát.

Jézus hirdette a zsidóknak, hogy a régen várt Isten Országa elérkezett. Az Isten Országa a foglalatja volt mindannak, amit a zsidók a jövőtől vártak. Néhány helytől eltekintve Máténál az Isten Országa helyett a „mennyeik országa” kifejezést találjuk, ahol a „mennyeik” Isten neve helyett áll, amit tiszteletből nem akartak kimondani. A „mennyei” elnevezés nem a hol kérdésre adott válasz, hanem a honnan? és hová? kérdésre.

Az Isten Országa megalakulását embereknek is hirdetniük kell, tanúskodniuk kell róla. Elsősorban Jézus apostolainak lesz ez a feladata. Meghívásukat Márk röviden beszéli el. Nyilvánvaló, hogy nem egy szempillantás alatt és első látásra-hallásra, meggon-dolatlanul szegődtek Jézus nyomába. Keresztelő János tanúságtételét is ismerték [vö. Évk. 2. vas. B.], Jézus egyéniségének hatása is formálta már bennük az elhatározást. Jézus megmondja, hogy szellemi síkon folytatják ezentúl foglalkozásukat: emberhalászok lesznek.

Jónáshoz hasonlóan Jézus és apostolai is bűnbánatot hirdetnek. A Szentlélek a biztosíték arra, hogy működésük nem lehet teljesen eredménytelen és hogy, akik szavukra megtérnek, az örök életre szóló gyümölcsöket tudnak teremni. A bűnbánat alól soha nem érezhetjük felmentve magunkat. Minden szentmise is bűnbánattal kezdődik, az Egyház bennünket is felszólít a világtól való elfordulásra és az Isten felé való fordulásra.

C)

I. OLVASMÁNY (Neh 8,1—4a,5—6,8—10): „Mikor elérkezett a hetedik hónap, és Izrael fiai már városaikban laktak, egybegyűlt az egész nép, mint egy ember, a Vízkapu előtti térségen, és felszólították Ezdrás írástudót, hogy hozza elő Mózes törvénykönyvét, melyet az Úr rendelt Izraelnek. Odahozta

tehát Ezdrás pap a törvényt a hetedik hónap első napján a férfiak, a nők és mindazok gyülekezete elé, akik érteni tudtak belőle. És reggeltől délig felolvasott belőle nyilvánosan a férfiaknak s a nőknek és azoknak, akik érteni tudtak belőle a Vízkapu előtti téren és az egész nép füle figyelt a könyvre. Felállott pedig Ezdrás írástudó egy faemelvénnyre, melyet a felolvasás céljaira készített. Majd felnyitotta Ezdrás a könyvet az egész nép előtt, — magasabban állott ugyanis az egész népnél — és amikor felnyitotta, felállott az egész sokaság, és Ezdrás áldotta az Urat, a nagy Istent. Erre az egész nép kiterjesztett kézzel ráfelelte: Amen, amen. Aztán meghajoltak és arcukkal a földre borulva imádták az Istent. Ezután felolvastak az Isten törvényének könyvéből tagoltan, világosan és érthetően. Meg is értették, amit olvastak.

Majd Nehemiás (ő az Átersáta), Ezdrás pap és írástudó, meg a leviták, akik taníttattak, így szólottak az egész néphez: Az Úrnak, a mi Istenünknek van szentelve ez a nap. Ne szomorkodjatok tehát és ne sirjatok! Sirt ugyanis az egész nép, mikor hallotta a törvény szavát. Egyben meghagyta nekik: Menjete, egyetek zsírosat, igyatok rá édes italokat és juttassatok egy-egy falatot azoknak is, akiknek nincs; mert az Úr szent napja ez, ne szomorkodjatok tehát! Az Úrban való örömünk ugyanis a mi erősségünk.”

A hetedik hónap kb. októbernek felel meg. Az előző hónap végére elkészültek Jeruzsálem erősen megrongált falának kijavításával és így a lakosság többé-kevésbé védelmet talált. (l. erről a 7. fejezetet.) Ezdrás, akit Artaxerxes király éppen azért küldött haza, hogy a népet oktassa, nyilván Nehemiás óhajára (Nehemiás címe: Átersáta = helytartói cím perzsául) kisebb-nagyobb megszakításokkal felolvasta Mózes 5. könyvét, vagy legalábbis azokat a részeket, melyek a vallási, továbbá a köz- és magánéletet szabályozó törvényeket tartalmazták. A babiloni fogság ugyanis nemcsak az ország anyagi romlásával járt, hanem az Istennel kötött szövetség és abból fakadó kötelelességek tudatának elhalványulásával is. Isten megmutatta gondoskodását azzal, hogy egyrészt Círus által megadta a szabadságot (536), másrészt Artaxerxes sűrgette a vallási élet újjászervezését.

A nép megilletődve hallgatta az Úr törvényét, később nyilvános bűnvallomást tettek, majd megújították hűség-ígéretüket, még írásban is kötelezték magukat arra, hogy szigorúan megtartják a törvényt.

Ünnepnappá, az örvendezés napjává tették Ezdrás és Nehemiás ezt a napot mindenki számára (ezért kötötték a hallgatóság lelkére, hogy a szűkölködőkről se feledkezzenek meg) s azt mondták: az az öröm, melyet érzünk amiatt, hogy az Úr törődik velünk, kegyelmébe fogadott, nagy erőt jelent számunkra.

II. OLVASMÁNY (1Kor 12,12—30, vagy 12—14,27): „Testvérek: a test ugyan egy, de sok tagja van, a testnek ez a sok tagja azonban mégis egy test. Így Krisztus is. Mi ugyanis mindnyájan egy Lélekben egy testté lettünk a keresztséggel: akár zsidók, akár pogányok, akár rabszolgák, akár szabadok. Mindnyájunkat egy Lélek itatott át. Mert a test nem egyetlen tagból áll, hanem sokból. *Ha a láb azt mondaná is: „Nem vagyok kéz, tehát nem tartozom a testhez”, azért a testhez tartozik. Ha pedig a fül mondaná: „Nem vagyok szem, tehát nem tartozom a testhez”, azért a testhez tartozik. Ha a test csupa szem volna, hol maradna a hallás? Ha meg csupa hallás, hol lenne a szaglás? Isten határozta meg minden egyes tag feladatát a testben, a tetszése szerint. Ha valamennyi egy tag volna, hol lenne a test? Így azonban sok a tag, de a test csak egy.*

A szem nem mondhatja a kéznek: „Nincs rád szükségem” vagy a fej a lábnak: „Nincs rád szükségem”. Ellenkezőleg, a gyöngébbnek látszó tagok sokkal szükségesebbek. Sőt a test alacsonyabbrendű tagjait nagyobb gonddal vesszük körül és a tisztességtelen tagok nagyobb tisztességben részesülnek, a tisztességes tagoknak viszont nincs erre szükségük. De azért Isten alkotta így a testet, és azért részesítette az alacsonyabbrendű tagot nagyobb tisztességben, hogy a testben ne támadjon meghasonlás, hanem a tagok törődjenek egymással. Ha szenved egyik tag, valamennyi együtt szenved vele, s ha tiszteletben van része az egyik tagnak, mindegyik vele örül. Ti Krisztusnak teste vagytok s egyenként tagjai. Ám az egyházban Isten némelyeket apostollá, másokat prófétává, ismét másokat tanítóvá tett. Adott csodatevő hatalmat, gyógyító erőt, segítőkészséget, kormányzóképeséget, különféle nyelvadományt. Vajon mind apostolok? Mind próféták? Mind tanítók? Valamennyien rendelkeznek csodatevő hatalommal és gyógyító erővel? Mindnyájan beszélnek nyelveken? Mindnyájan értelmezik a beszédeket?”

A hívek Krisztust alkotják, mint szervek a testet. Amint a testbe került étel átalakul, testté lesz, bármi volt, úgy az egyes hívők is átalakulnak a keresztséget révén és akár szolgák voltak, akár sza-

badok, akár görögök, akár barbárok, egyaránt a test tagjai lesznek.

Az egység biztosítója, ill. létesítője a Szentlélek, istengyermeki életünk lelke, mozgató ereje. Ő hatja át Krisztus Lelke — a Test minden tagját.

Amikor összegyülekezünk a szentmisére, a Szentlélek az általa sugalmazott Szentírás révén, a kegyelmével kísért prédikáció hallgatás révén törekszik kialakítani bennünk az azonos gondolkodást és érzésvilágot, felkelteni szívünkben a szent vágyakozást — minél jobban Krisztussá akar formálni bennünket. A keresztségben belénk plántálta a hit-remény-szeretet természetfeletti erényeit. A szentmise jó alkalom ezek fejlesztésére, gyarapítására. Hittel tekintünk egymásra, mint a Test tagjaira; a Kenyérre és Borra; hittel hallgatjuk Isten tanítását. A jelképek felkeltik vágyunkat és élesztik reményünket, hogy Isten valóságát egyszer közvetlenül is „megtapasztalhassuk.” Együttlétünk egymással és főleg Jézussal a Szentlélekben felgyullasztja szeretetünket.

Az új választott népet Isten különféle adományokkal halmozta el, hogy törvényét minél jobban el tudják sajátítani, az új szövetségnek megfelelően tudjanak élni. Egyeseket (vándor) apostolokká tett, akik felkeresték a pogányokat és hirdették köztük Krisztust, másokat a prófétákhoz hasonlóan ihletett meg, hogy hallgatóságukat fel tudták rázni a tespedtségből, sokan csodatevő hatalmat kaptak tőle és ennek gyakorlásával erősítették a hitet stb.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 1,1—4;4,14—21): „Mivel már sokan megkísérelték, hogy a körünkben lejátszódott eseményeket leírják úgy, ahogy ránk maradt azoktól, akik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az isteni szónak, jónak láttam én is, hogy elejétől kezdve mindennek szorgalmasan utánajárjak és sorba mindent leírkak neked, tiszteletreméltó Teofil, hogy meggyőződjél róla, mennyire megbízhatók azok a tanok, melyekre téged tanítottak.

Jézus a Lélek erejével visszatért Galileába. Híre elterjedt az egész környéken. Tanított a zsinagógákban és mindenki elismeréssel beszélt róla.

Mikor Názáretbe ért, ahol nevelkedett, szombaton szokása szerint bement a zsinagógába, és olvasásra jelentkezett. Izaiás próféta könyvét nyújtották neki. Szétbontotta a tekercset és épp azon a helyen akadt meg a szeme, ahol ez volt írva:

*„Az Úr lelke van rajtam, mert felkent engem.
Elküldött, hogy jó hírt vigyek a szegényeknek.
S a foglyoknak hirdessem a szabadulást,*

*A vakoknak a látást,
Hogy felszabadítsam az elnyomottakat,
Es prédikáljam: az Úr esztendeje elérkezett.”*

*Összetekerte az Írást, átadta a szolgáknak és leült. A zsina-
góban minden szem részegeződött. S elkezdte beszédét:
„Ma beteljesedett az Írás, amit az imént hallottatok.”*

A betlehemi istálló megfelelője a názáreti kezdés. Jelentéktelen hely, lakói átmeneti lelkesedés után ellenségesen fordulnak szembe Jézussal. Bizonyára nemcsak azért, mert nem látták szívesen, hogy egy közülük való magasan föléjük emelkedik, hanem az ilyen Messiás nem kellett nekik, amilyet Isten küldött. Jézus tekintete „véletlenül” arra az Izaiás szakaszra esik, mely gyönyörűen foglalja össze a Messiás küldetését, bár elsődlegesen a próféta hivatásáról szólt. Amint Jézus a szöveget felolvasta, a jövődőlés be is teljesedett. Jézus megkezdte azt a működést, amelyet a próféta szavaival és életével jövődölt. A jóbel-év vonásaival körvonalazza küldetésének lényegét. A törvény szerint minden ötvenedik évben fel kell szabadítani a rabszolgákat; mindenki visszatérhet birtokára és nemzetségéhez. Az Üdvözítő fellépése valóban az Úr kedves esztendejét, a szabadulás korszakának beköszöntését jelentette. Sokkal teljesebb és lényegesebb szabadulást, mint amelyet az emberek vártak.

Az Egyház is alkalmazhatja magára Izaiás szavait, hiszen Jézus működését van hivatva folytatni. A Szentlélek a biztosíték, hogy azoknak, akik keresik és elfogadják, valóban szabadulást tud adni. Magának az Igének hirdetése is eszközli az Isten Országának mind teljesebb megvalósulását.

A hívek is részesednek Krisztus papságában. De tudatában is kell lenniük, hogy az Úr Lelke azért van rajtuk, azért kente fel őket a keresztségben és bérnálásban, és azért erősíti meg felkenetésüket az Ige hallgatásakor, hogy vigyék az örömhírt. Akkor is, ha sokszor názáreti módra viselkednek azok, akiket meg akarunk örvendeztetni. A mi életünkben is be kell teljesednie az Írásnak. Osztoznunk kell Jézus sorsában, hiszen átvettük szerepét. A magamnak való rendelkezésnek, az önuralom megszerzésének igazi értelme: képes legyek minél nagyobb készséggel és önkéntességgel vállalni azt, „ami írva van”, szabadság és sors magasztos egységét.

II. TEOLÓGIA

A Szentlélek: az egyház szíve

„Amikor a Szentlelket néhány szentatya és sz. Tamással együtt néhány teológus is nemcsak az egyház lelkének, hanem szívének is nevezi, *a lélek és a szív képeivel ugyanazt akarják kifejezni.* A szentírásban is használatos a szív kifejezése az ember ama legbensőbb lelki központjának a megjelölésére, amelyből gondolataink, elhatározásaink, személyes cselekedeteink, különösen pedig örömünk és szomorúságunk, de főleg a szeretet származik. A szív az a hely, ahol a test és a lélek érintkezik. A szív tehát összekötő, itt kerülnek kapcsolatba az értelemmel az érzelmek és az ösztönök, amelyek a szívben tisztulnak meg. Így a szív egyesítő, egybekötő és tisztító munkára van hivatva. A szentírás e képes szavait hasonlat alakjában a Szentlélek tevékenységére lehet alkalmazni. A Szentlélek a Krisztust és a hívőket egybekötő kötelék. A Szentlélekben talál az emberiség Krisztusra és annak eleven teste lesz, benne talál Krisztus az emberekre és a fejük lesz. Tehát a Lélek a közép — *de személyes alakító és tisztító tényező is Krisztus és a hívők kapcsolatában.* Sz. Tamás szerint a szív az emberi szervezet legbensőségesebb tagja. Az ember láthatatlan belső tere, ahonnan az élet folyama ered. „A szív valamilyen titokzatos erőt sugároz ki magából, ezért a szívhez hasonlítjuk a Szentlelket, aki az egyházat láthatatlanul élteni és egyesíti.” XIII. Leó a „Provida mater” (1895) kezdetű körlevelében azt tanítja: „Ugyanaz a Lélek az egyházban úgy tevékenykedik, mint ahogyan Krisztus e titokzatos test feje, úgy ő, mint ennek szíve titokzatos erővel hatja át; ezért a szívhez hasonlítjuk a Szentlelket . . .”

(Dr. Cserháti József: *Az egyház.* 518. old.)

Az egyház szentségei

„Nem vagyunk valóságos világban, amíg jelentés nélküli világban vagyunk... Krisztus szent és tiszteletreméltó kezébe vette a természetes elemek számos darabját, és fölemelte őket a szent-ség színvonalára, ami által valóban azzá is váltak, amit jelentenek. Így tisztít végül igazán a víz, így táplál a kenyér, így tesz ittassá a bor. A biblia nem más, mint vaskos szótár, mely arra tanít, hogy a dolgokat isteni jelentésükben használjuk.”

(Paul Claudel)

Newman: A Parakletos: az Egyház élete

Imádlak, Szentlélek Isten, a legszentebb Szentháromság harmadik személyét, mert itt e bűnös világban a hegyen olyan megszire fénylő világosságot állítottál fel. Te alapítottad az Egyházat, rendezted el és tartottad meg. Állandóan ajándékaiddban részesíted azért, hogy az emberek lássák, hozzá közeledjenek, belépjenek és ott éljenek. Így úgyszólván az eget lehozta a földre és csodálatos közösséget hoztál létre, ahol az angyalok mint Jákob létráján fel és le járnak. Jelenléted helyreállította a közösséget Isten és emberek között. Megadtad nekik a kegyelem világosságát, amelynek egykor a dicsőség fényébe kell átmennie. Dicsérlek és áldalak határtalan irgalmadért irántunk, bűnösök iránt.

Isteni Parakletos, főleg azért imádlak, mert végtelen jóságodban felvettél Egyházadba, természetfeletti mindenhatóságodnak ebbe a művébe. Nem volt jogom a világ minden javát fölülmúló ilyen csodálatos kegyelmet kérni. Sok ember volt, kiknek sokkal jobb volt a természetük az enyémnél, sokkal vonzóbb tulajdonságaik voltak, mint nekem és kevésbé szennyezte be lelküket a bűn: — és ennek ellenére kifürkészhetetlen szeretettől vezetve, mégis engem vettél fel nyájadba. Minden tettednek megvan az oka és tudom jól, elhivatottságom is, emberi fogalmazás szerint, bölcs elhatározás eredménye: de tudom azt is, hogy ennek oka nem bennem van. Semmit sem tettem ennek elnyeréséért, hanem éppen ellenkezőleg, mindent megtettem ellene. Mindent megtettem, hogy terveidet keresztezzem és azért mindent csak kegyelmednek köszönhetek. Irántam viseltetett érthetetlen szereteted nélkül bűnben és sötétségben élhettem és halhattam volna meg, mindég csak

rosszabbá váltam volna, talán még istentagadó lett volna belőlem, talán még meg is gyűlöltem volna az Istent és végül az örök tűzre, a pokolba kerültem volna. Csak a Te diadalmas szereteted őrzött meg ettől. Volt-e istentelenebb ifjúkor, mint az enyémnek egy része volt? Nem ingereltelek-e a végsőkig fel? Harcoltam és küzdtem erősen, hogy megszabaduljak Tőled. Erősebb voltál azonban nálam és győztél. Szavam sincs már: csak alázattal és imáddal borulok le a porba szereteted és irgalmad mélysége előtt.

Végül kegyelmed lassan, de biztosan Egyházadba vezetett. Még azt a kegyelmet is adtad, hogy ezt a hivatottságot teljesen kihasználjam és üdvösségemre fordítsam. Vezess és állandóan vigyél végtelen irgalmad forrásához. Lelkem pedig lángoló imáddal legyen teli. Véd mélyen lelkembe szentségeid és parancsaid iránt az igaz szeretetet. Tanítsd meg a megbocsátást, hisz ezt mindig megadod nekem és taníts meg, hogy az oltáron jelenlétedet úgy értékeljem, mint megbecsülhetetlen igazgyöngyöt. *Nélküled semmit sem tehetek, Egyházadban és szentségeidben vársz rám. Engedd, azokban találjak mindig támaszt, míg az örök élet dicsőségében kimondhatatlan teljességüket elérik.*”

J. H. Newman: Elmélkedések. SZIT. 104—105. o.)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. „*A halál országának árnyékában világosság támad.*” (Iz 9,2)

Isten üzenete nélkül, vagy ennek hittel való elfogadása nélkül „a nép sötétben járt, a halál árnyékának országában lakik”. Az Isten Követének eljövetelével, az evangélium hirdetése által „a nép nagy fényességet lát”, mert „világosság támad” értelmükben.

A hit öröm, nagyobb a gazdagon aratók vagy a győztes hadsereg öröme. A hit a felszabadultság ujjongása, mert megmenti az emberi életet a tudatlanságtól és bizonytalanságtól saját célját, rendeltetését, lehetőségeit illetően. A hit megmondja, mit várhatunk Istentől, és mit vár tőlünk Isten. Meghozza annak bizonyosságát, hogy nem hiábavaló az élet, hogy értelmét legfeljebb saját hibánkból vesztheti el létezésünk, hogy a legmélyebb emberi vágyak túlaradóan teljesülnek, hogy lesz igazságosztás, hogy a halál árnyék csak, álom, amelyet eloszlat az örök élet ragyogása. A hívő sohasem magányos, sohasem kell azt éreznie, hogy hiába jónak lenni, hogy bűneire nincs bocsánat, hogy nincs kiút és nincs megoldás.

A hit biztos örömhír, Isten üzenete, amelyre építeni lehet.

2. „*Sanyargatójának pálcáját összetörted.*” (Iz 9,4)

Jézus a bűnt törte össze, nem a szenvedést. Mert a bűn az életünk sanyargató pálca. A szenvedés, ha fáj is, lehet felemelő, megtisztító, Istenhez vezető. A bűn csak „terhes iga, vállra nehezédő bot”. A bűn az egyetlen valami, ami valóban tönkreteszi az emberi életet, az örökkévalóságot.

Ha nem olyan az életünk folyása, amilyennek kívánnánk, mindenben keressük az okot, elsősorban a körülményekben, az emberekben. Pedig egyetlen sanyargatónk a bűn. A szegénység, betegség csak akkor teszi tönkre az embert, ha hozzájárul a bűn, a sokarcú bűn.

A bűn egyik arca, hogy annyira bele vagyok szerelmesedve

a földi jól-élésbe, hogy ezt jobban szeretem Istennél. Ha az Urat szeretném jobban, nem lenne számomra olyan nagy tragédia, a nyomor sem, vagy a sors bármilyen csapása. A bajokat tehát igazi bajjá a földiekhez való túlzott ragaszkodás bűne teszi.

Másik arca a bűnnek, hogy nem bízom Istenben. Nem hiszem el, hogy ha szeretem őt, akkor minden javamra válik. Ha elhinném, ha nem lennék bűnösen kishitű, máris nem lenne olyan rettenetes a legnagyobb szenvedés sem.

Ismét más arca a bűnnek a beképzelt gőgöm. Úgy érzem, nem érdemlem meg, hogy verjen az Isten. Ez növeli szenvedésemet. Ha alázatos lennék, tisztulásnak érezném a kint, és máris könnyebb lenne.

Abban is megnyilvánul a bűn, hogy nem is akarom megérteni Istent, nem vagyok kíváncsi arra, mit gondol ő. Aztán bűn a szeretet hiánya is, melynek következtében eszembe sem jut, hogy engesztelnem kellene Istent, és erre jó alkalom minden kelletmetlenség. Mindkettő nehezebbé teszi a bajok elviselését.

Az emberek részéről engem ért bántásokat is saját bűnöm teszi még fájdalmasabbakká. Sokkal kevesebb gyötrelmem lenne az emberektől, ha lenne bennem alázat, megértés, megbocsátó készség, türelem, szelídség, jóhiszeműség, irgalmas szív. Mindezek hiánya bűn, és ez teszi olyan nehézé az együttéléssel együttjáró súrlódásokat.

Ha nem lenne az ezerarcú bűn, sokkal kevesebb lenne a fájdalom, sőt a szenvedések ellenére gazdagon élhetne bennem az öröm. Minden szenvedés közelebb vinne Istenemhez, egyre inkább alkalmassá tenne a Végtelen Szeretet befogadására, a menny boldogságának élvezésére. Ezért törte össze Jézus a bűnt, nem a szenvedést. Engednem kell, hogy bennem is megsemmisítse a bűnt.

3. „Ne szakadjatok pártokra!” (1Kor 1,10)

Tragikus, ha a híveket bármi is pártokra szakítja. Pedig nem is ritkán fordul elő. Így pl. pártja alakulhat egyik papnak a másikkal szemben. Vagy a mai nagy, egyházon belüli forrongásban egyik gondolatnak a másik ellen. Az egyházközség gyakorlati problémáival kapcsolatban pártjai lehetnek a különböző megoldásoknak.

Nem baj az, ha másképp gondolkoznak az emberek egyik vagy másik dologban, ha nem szorosan vett hittételről van szó. Nem lehet kívánni, hogy mindenkinek egyformán forogjon az esze kerekre, vagy mindenkinek egyforma ízlése legyen. Meg is mondhatja mindenki a véleményét, gazdagíthatjuk vele egymást. A baj ak-

kor kezdődik, ha nem vélemények állnak egymással szemben, hanem pártoskodó, ellenséges hangulatú emberek. Mert tragédia az egyének számára is, a közösségnek is, ha megszűnik, vagy csorban szenved a szeretet. Szeretet nélkül semmi sem vagyok, legyen bár a legbölcsebb vagy a legjobbat akaró ember a világon.

A személyek körül kialakuló pártoskodás már önmagában is hiba. Nem emberekhez kötődünk, hanem Krisztushoz. A pap személye nem takarhatja el Jézust. „Vajon Pált feszítették értetek keresztre?”

Az eszmék és gyakorlati megoldások dolgában pedig a köteles szeretet azt kívánja, hogy hallgassuk meg egymást, igyekezzünk megérteni másokat, őrizzük meg az egymás iránti tiszteletet, a nyugalmat, az egység akarását. Ha nem kell dönteni az egyöntetűség érdekében, akkor ne bántsuk egymást csak azért, mert nem egyformán gondolkozunk valamelyik kérdésben vagy ügyben. Ha pedig dönteni kell, próbáljunk tárgyilagosak lenni, gondoljuk át mások érveit is, a szeretet érdekében inkább legyünk engedékenyek, ha esetleg meg is vagyunk győződve a magunk igazáról. A szeretetet inkább kíséri Isten áldása, mint a pusztai emberi okos-ságot. A döntést mindenképpen fogadjuk el és valósítsuk meg házasság nélkül.

4. Ne légy személyválogató!

Az ige hirdetői, Isten szolgálói között nem szabad válogatni. „Ne szakadjatok pártokra! Talán megoszlott Krisztus?” A papot nem bölcselkedni küldte Jézus, hanem azzal bízta meg, hogy az egyház nevében átadja Isten üzenetét. Nem fontos tehát, hogy okos-e, ékesen szóló-e. Az sem lényeges, „szentéletű”-e. Mindenképp Krisztus szavát mondja, Krisztus nevére keresztel, Krisztus hatalmával mutatja be az áldozatot, bocsátja meg a bűnöket.

Ha a pap személyes tulajdonságait nagyon fontosnak tartom, számomra „Krisztus keresztje elveszti erejét”, mert akkor már nem abban bízom, hanem emberi erőben és tulajdonságokban. És ha bármilyen okból kevésre tartok egy papot, úgy járhatok, mint a názáretiek, akik azért nem hallgattak Jézusra, mert az ismerős ács fia volt. Lehet, hogy a legjobban lenézett vagy legellenszenvesebb pap hozná számomra azt, ami Istenhez közelvisz. Ha elfogadnám tőle.

Jézus a „pogányok Galileájából” jött, pedig még egyik apostol is kétekedett benne, hogy jöhet egyáltalán valami jó arról a bűnös vidékről. Csakhogy Isten ereje szívesen nyilatkozik meg abban,

ami gyenge. Minden pap emberek halásza Jézus megbízásából. Nem tudod, melyikükre bízta az Úr, hogy téged fogjon ki a menny számára. Azért ne kerüld egyiket sem!

5. „Tartsatok bűnbánatot!” (Mt 4,17)

Jézus egész lénye, egész életműve: Szabadulást hozni a bűntől.

Már a neve ezt jelenti, így magyarázza maga az Angyal: A Jézus nevet add neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.

Az Előfutár is így mutatja be: Az Isten báránya, aki elveszi a világ bűneit.

Jézus első igehirdetése: Tartsatok bűnbánatot, mert közel van már Isten országa!

A bűnbocsánatért ontja vérét: Ez az én vérem, mely kiontatik a bűnök bocsánatára.

Feltámadása után első gondolata: Akinek megbocsátjátok bűneit, meg vannak bocsátva.

Mennybemenetele előtt utolsó parancsa apostolaihoz, hogy elmenvén az egész világra, hirdessék a bűnös bocsánatát.

Lehet-e valami köze Jézushoz, aki nem akar bűnbánatot tartani?

A tisztiorvos megkérdezte Bernadettől, ki a bűnös. Azt felelelte, hogy aki szereti a bűnt. — Mindenki követ el bűnt, de ezért még nem kárhozik el senki. Csak aki szereti a bűnt, vagyis ragaszkodik hozzá, nem akar szabadulni tőle. A mennyország kapuja az a keskeny ajtó, mely a gyóntatószékbe vezet.

B)

1. *Miért nem akarsz megtérni?*

Mi lehet az oka, hogy különben vallásos emberek évekig nem gyónnak?

Egyik oka lehet, hogy valamilyen bűnnel nem akarnak szakítani. Valóban, a gyónás csak akkor ér valamit, ha a jövőre való erős fogadás őszintén megvan. Különben csak szentségtörés, nem tisztulás. Ha valaki valóban nem akar szakítani valami súlyos bűnnel, ne is menjen gyónni. Viszont sokat imádkozzék kegyelemért, világosságért, erőért. És próbáljon komolyan elgondolkozni azon, érdemes-e. Van-e olyan valami a világon, amiért érde-

mes közvetlen, bármelyik pillanatban bekövetkezhető lehetőség tenni a poklot? Ki tudja, melyik percben ér véget az Úrtól kiszabott türelmi idő?

Ha viszont szeretne valaki szabadulni a bűntől, de úgy érzi, nincs ereje, az menjen győnni. Még ha előre sejti is, hogy vissza fog esni a bűnbe. Számolni kell a kegyelemmel is. Az pedig bőven árad a bűnbánat szentségében és a szentáldozásban. És ha újra el-esnék, járuljon újra és újra a szentségekhez. Ha a jóakarat, megvan, győzni fog.

2. Színpad a világ

Mély gondolata Calderonnak, hogy színpad a világ. Vagyis nem végleges, nem az „igazi” ez az élet. A valódi élet Istennél lesz, örökké tart. Tehát nem fontos, jól csinálom-e dolgomat a földi életben? Elég, ha csak jámborkodom? Semmiképp. Isten szerepet osztott, és csak azt engedi az „igazi életbe”, aki jól játszott a szerepét. Tehát nagyon komolyan kell venni ezt a „színpadot”. Sokkal komolyabban, mintha ez az élet végleges és egyedüli lenne.

Aki csak a földi életben hisz, könnyebben megunja az egészet, mert nagyon sok nehéz és hálátlan szerep van. De aki azt hiszi, hogy élete „játékával” bizonyítani kell, sokkal intenzívebben éli földi életét.

Nem az a fontos, milyen szerepet kell eljátszanod, (gazdag vagy szegény embert, boldog vagy megcsalt feleséget stb.), csak az a fontos, hogy Isten tetszésére játszd.

Egy pillanatig se vedd túl komolyan az életet, mintha végleges lenne, és vagy itt lehetnél boldog, vagy sehol. Őrizd meg lelked rugalmasságát, a készséget, hogy „igazi” életet élj.

Ne zavarj bele másokat szerepükbe! Pl. feleségedet a jó feleség szerepébe. Menthetetlenül belezavarodsz magad is.

Próbálj úgy játszani, hogy meg legyenek elégedve veled társaid, akikkel együtt szerepelsz az élet színpadán. De ha már választanod kell, inkább a Főrendező ízlését kövesd!

3. „Mert ez a világ elmúlik” (1Kor 7,31)

A számkivetésbe induló Aranyszájú Sz. János mondta: Életünk vándorút, amelyen öröm és bánat gyorsan tovatűnik. A világ tarka vásár, amelyben egy ideg adunk és veszünk, azután hazamegyünk.

Nem szabad úgy élnünk, mintha ez az életünk lenne a végleges. A mi hazánk a Szentháromság kebelén van. Oda megyünk, ott a mi végleges otthonunk. Mindig arra kell gondolnunk, hogy ez a világ vár ránk, és ez az igazi. Jelen életünkben óvakodnunk kell attól, hogy itt is valami istenünkké váljék, ami elfeledtetné velünk az igaz Istent és az ő országát. Ne legyen tehát istenünk a has, se a pénz, se a pozíció, se az autó! Semmi.

Mindez nem jelenti azt, hogy idegen nekünk ez a földi élet, és hogy előle valami ködös misztikába menekülünk. Isten országa ugyanis nem „odaát” kezdődik, mint a búzakalász élete sem a föld felett indul meg. Amint nincs búzakalász föld alatt csírázó búzaszem nélkül, ugyanígy nincs örökélet a mennyben, ha nincs az meg csírájában a földön.

Csak annyira vagyunk idegenek a földön, amennyire idegen a búzaszem a föld alatt: Kifelé törekszik, de ugyanakkor egyáltalán nem lehet mondani, hogy föld alatti élete nem fontos, mert hiszen kifelé törekszik. Sőt! Döntő a föld alatti élete. Ha az nem sikerül, nincs búzakalász. Így van a mi földi életünk is. Nem végcél, „fölfele” törekszünk. De isteni életünknek itt kell csíráznia, táplálkoznia, szárbaszökkennie. (Csírázás = keresztség, táplálkozás = szentségek, szárbaszökkenés = jézusi élet.) Isten országát nem kapja meg, aki nem kezdi építeni itt a földön.

Aki tehát nem végleges otthonának tartja a földet, annak többet kell tennie a földi élet szépségeért, mint annak, aki csak a holtig tartó életet ismeri. Mert az utóbbinak csak a földi élete függ attól, hogyan élt, mit alkotott önmagából és a világból. A hívőnek egész örökkévalósága függ tőle.

Hamis az a vallásosság, amely csak jámborkodik, és távol tartja magát a munkától, közösségtől, tudománytól, technikától, társadalmi problémáktól. Remekbeszabott, teljes földi élettel kell bizonyítanunk, hogy méltóak vagyunk az örök hajlékokra. Egyéni, családi, társadalmi életünkkel örök életre szóló bizonyítványt kell szereznünk.

Száz százalékosan hűségesnek kell lennünk a „kicsinyben”, hogy bemehessünk Urunk örömébe.

4. Lelkipásztoraink

Szükség van-e papokra? Ezt egyedül Isten döntheti el, mert ő határozza meg, hogyan érintkezik velünk.

Jézus papságot rendelt, hogy folytassa az ő művét, Isten és emberek között fenntartsa a kapcsolatot. Imádkozni ugyan minden

ember tud, de ezzel nem merül ki az Isten-ember kapcsolat. Mert pl. Isten üzenetét őrizni és hirdetni kell. Ez legkönnyebben intézmény útján megy. Isten üzenetét alkalmazni kell minden kor viszonyához. (Pl. a kamat valamikor lopásnak számított, sőt rablásnak, az akkori gazdasági rend magyarázza ezt.) Erre sem ér rá mindenki, tehetsége sincs rá mindenkinek.

Isten áldozatbemutatót is kíván, ezt is a papságra bízta. Enélkül nem lehet kapcsolatra lépni Istennel, legalább elégségesen nem.

A bűnbocsánat módját is csak a sértett, tehát Isten határozhatja meg. Ő papjaira bízta: Bűnbánat szentsége.

Egyáltalán, a rosszrahajló emberiséget intézményesen kell figyelmeztetni, oktatni újra és újra igazi céljára, Isten imáadására, az erkölcsi normákra. Így is eléggé elkanászkodott az ember, mi lenne, ha intézményesen nem figyelmeztetné senki? A szülők leg többje még a Miatyánkra sem tanítja meg gyermekét.

Jézus a papság által folytatja művét a világ végezetéig. A papság által tanít, buzdít, fenyeget, vigasztal, bocsát meg, mutatja be áldozatát, szenteli meg a világot. „Aki titeket hallgat, engem hallgat. Aki titeket megvet, engem vet meg. Menjete, tanítsatok, kereszteljete. Akinek megbocsátjátok... Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre stb.

5. „Beteljesedett az idő.” (Mt 1,15)

Nagyon sok embernek erre a mondatra épül élete: Majd! Az ábrándozók jelszava ez. Milyen jó házastárs leszek! (Most azonban nem sokat tesz érte, sem önevelésben, sem a háziasság gyakorlatában.) Milyen nagyszerűen nevelem majd gyermekeimet! (Később: Majd ha megjön az eszük.) Hogy dolgoznék én egy jobb munkahelyen! Milyen szép öregkorom lesz! (De nem próbál belejönni az önzetlenségbe, türelmességbe, mások megértésébe, megbocsátásba, pedig ezek nélkül lehetetlen a szép öregkor. Tudom én, majd, ekkor és akkor mit csináljak! Csak most nem tesz semmit, a jelenlegi sürgető problémák megoldására.)

Az értékes ember fő gondolata a Most. Sőt egyetlen gondolata: minden napnak a maga baja. Természetesen, mivel emberek vagyunk, minden Mostban benne van a jövő látása és építése, de most. Az emberi életnek sok fontos órája van, de egyetlen fontosabb sincs, mint a Most. Ha nem eszerint cselekszem, szétfolyik az életem, nem lesz belőle semmi. Istennek most és az ítéleten csak ábrándokat, soha meg nem valósult szép elképzeléseket tudok átnyújtani. Ez lesz életem „gyümölcse”.

Jó feleség leszel majd? Légy most jó gyerek, tanulj alkalmazkodni, segíteni, kedves lenni, tanulj dolgozni önfeláldozóan! Nem majd, hanem most! Milyen szép öregkorod lesz?! Inkább tedd széppé a jelent magadnak és környezetednek azzal, hogy szépen élsz. Ha most nem értesz a szép élethez, és nem veszed hozzá a fáradságot, öregkorodban vajmi nehéz lesz belejönni. Vagy azt gondold, akkor magától megy minden, akkor készen terem a boldogság?

És a jövő? Jézus is a jövőt hirdette: „Jön az Isten országa.” De nem azért beszélt a jövőről, hogy ábrándozzunk róla, hanem hogy most készüljünk rá: „Tartsatok bűnbánatot!” Most!

Jézus tanítványát mindig a Most érdekli. A Majd csak annyiban, hogy most készül rá. Urunknak még utolsó szavai is ezek, mielőtt mennybement: Ne az időpontban és a jövőendő körülményein törjétek a fejetekeket. Inkább készüljetek, készítsétek elő magatokat most a Szentlélek fogadására. A Majd úgyszólván egyszer Most-tá változik, akkor foglalkozzunk a mostani Majd, a majdani Most feladataival!

C)

1. „Mindannyiunkat egy Lélek itatott át.” (1Kor 12,13)

Sok bűne van a mai kor emberének, de közülük az egyik legnagyobb és legvégzetesebb a magába zárkózó önzés. Már pusztán természetes vonalon is bűn az elzárkózás, a csak magunknak élés. Bűn önmagunk ellen és a közösség ellen, bűn a józan ész ellen. Gyökere a gőg, önzés, szeretetlenség, ridegség. Ezrek, milliók munkája segíti életemet, valamennyiükre rá vagyok utalva. Én sem vonhatom ki magam a közösségből, még érzelmileg sem. Ártok vele a közösségnek, igaz, nem túl sokat, de nagyot ártok vele magamnak. Mert a magába zárkózó élet satnya és egyre satnyuló élet. Istenadta természetünk szerint közösségi lények vagyunk, tehát önmagát, emberségét tagadja meg, aki közösségi lény mivoltát tagadja meg. És különben is „csak az önzőnek nincs boldogsága a földön.” Az önzően begubózó tulajdonképpen beteg lelkileg, és egyre inkább azzá teszi magát.

A hívő embernek még nagyobb bűne, ha elzárkózik a közösségtől. Isten akarata, hogy egy Test legyünk Krisztusban, testvéri közösség. Ez a „testvéri” nemcsak szólam, hanem titokzatos valóság. Természetfeletti értelemben „egy vér” folyik ereinkben: „Mind-

annyiunkat egy Lélek itatott át.” Aki egy akar lenni Jézussal, annak egynek kell lennie testvéreivel is. Aki testvéreitől elszakad, szükségképpen elszakad Jézustól is. A kisujj, ha elszakad a kéztől, elszakad a fejjel való közösségtől is. A magányba vonuló szent remeteség értelmét is az emberi közösségért való fokozottabb ima, vezeklés adja meg.

A közösségi érzés ápolásának nagy iskolája a közösen végzett liturgia. Ennek egyik célja lerombolni magamban a falakat, amelyek elválasztanak testvéreimtől, akikkel eggyé kellennem Krisztusban. A szentmisén Jézus nem az én imámat várja, hanem a közösségét.

Ha nem vagyok hajlandó együtt imádkozni másokkal, annak valami oka van. Jó, ha az, hogy még nem szoktam meg. De lehet a mélyén gőg is, mellyel lenézem testvéreimet, vagy a szeretet hiánya, amely miatt idegennek érzem őket. Ha csak máshoz vagyok szokva, meg kell szoknom az újat. Jézus kívánja tőlem. Ő vezette Szentlelke által az egyházat, mikor az mindenképpen a közös istentiszteletet szorgalmazza. Ha gőg vagy szeretetlenség is közrejátszik, nagyon kell vigyáznom. Ez az a két hiba, amely legbiztosabban szakít el Jézustól. Biztosabban, mint bármiféle erkölcstelenség.

Szeretnem kell a testvéri közösséget, az „egész Jézust”, mert ha nem szeretem, tulajdonképpen Jézust nem szeretem.

2. „Ha szenved egyik tag . . .” (1Kor 12,26)

Nem vagyok sziget az ember-óceánban. Egyek vagyunk Krisztusban, egymásnak tagjai. A valósággal kerül szembe, aki ezt figyelmen kívül hagyja. Aki pedig a valósággal kerül szembe, az Istennel kerül szembe. Erzem-e, hogy egyek vagyunk testvéreimmel? Ha igen, akkor valóban együttérzőnek kellennem.

Az együttérzés ismerős érzés mindenkinek. Feltámad bennünk, ha filmen, színdarabban, regényben elnyomott vagy az igazságért küzdő rokonszenves hős szerepel. A valóságos életben sokkal ritkább ez az érzés. Még a hozzánk legközelebb állókban sem vesszük észre az elnyomottságot, a szenvedést, a jóért, szépért való küszködést. Pedig ügyes író vagy rendező családtagjaim, munkatársaim, ismerőseim életéből is tudna megható (és pontosan igaz) sztorit írni, amin talán zokogni, de biztosan meghatódni tudnék. Csak éppen az orrom előtt lévő valóság nem hat meg, sőt. Talán éppen én vagyok az elnyomó és szenvedést okozó vagy növelő.

Az együttérzés hiányának okai: Nem gondolunk az ítéletre. Pedig ott elsősorban erről ítél meg az Úr. Aztán túlteng bennünk az Én. Más sorsa, szenvedései, bajai, érzései, örömei csak annyiban érdekelnek, amennyiben engem érintenek. Családtagom betegsége csak azért fáj, mert nekem kell ápolnom. Rossz közérzete csak azért kellemetlen, mert elrontja az én hangulatomat is. De hát szeretet ez? Csupa önzés. Pedig szeretet nélkül egyszerűen nincs mennyország, csak kárhozat van. Ismer bennünket Istenünk. Tudja, hogy aki az emberekkel nem tud együttérezni, az nem tudott volna annak idején a szenvedő Jézussal sem, nem tud együttérezni Istennel sem.

Ha üdvözülni akarok, ki kell irtanom magamból az ilyesfajta gondolatokat: Mi közöm hozzá? Megérdemli a sorsát. Ezen az alakon úgy sem lehet segíteni. Nincs ennek semmi baja, csak mindig hisztizik. Megvan nekem is a magam baja, ki sajnál engem? Segítsen magán mindenki, ahogyan tud. Velem ki törődik?

Hol kezdjem? A közvetlen környezetemben. Sokkal szebb lenne az életem, ha lenne benne őszinte együttérzés. Magam is több szeretetet, megértést, ragaszkodást kapnék. És béke laknék a szívemben. Ami pedig döntő, Isten csak azt az embert fogadja el önmagának, aki szép lassan elfelejti ezt a szót: Én, és megtanulja azt a szót, amely sokkal jobban megfelel a valóságnak és Isten akaratának: Mi.

3. *Fides ex auditu*

Isten nem közli velünk személyesen üzenetét, hanem emberek által. Mi is szüleinktől, hitoktatóktól, prédikáló papoktól hallottuk. Van itt egy nagy kérdés: Megbízhatóan jut-e el hozzánk Isten üzenete? Egy kis pletyka útjára kell csak gondolni, a falu egyik végétől a másikig: Mennyit változni! Isten szava meg évezredek és országokon keresztül jutott el hozzám. Az nem lett egészen más?

Erről Istennek kellett gondoskodnia, mert ha tényleg megváltozik üzenete, akkor felesleges, sőt káros lenne a kinyilatkoztatás. Isten üzenetének változatlan továbbítására az egyházat jelölte ki. Nemcsak kijelölte, ez nem is lenne elég, hanem a világ végezetéig mellette áll Szentlelkével. Úgy őrzi egyházát, hogy az tévedés, változtatás nélkül őrizze és magyarázza az isteni szót. Nem egyes püspökökre vagy papokra bízta a hit kincstárnokságát, hanem az egyházra.

A Szentírás önmagában nem lehet a hit szabálya. Mint minden írás (levél, törvény), sokféleképpen érthető és magyarázható. Különösen, ha hozzávesszük, hogy a Szentírás évezredekkel ezelőtt keletkezett, milyen nehéz tehát az akkori emberek gondolkodásmódja szerint értelmezni, amit írtak. Pedig erre van szükség. Pusztán emberi értelem kikerülhetetlen veszélyben lenne, hogy téved, rosszul ért és értelmez. Ha nem lenne döntő tekintélyű magyarázó, aki a Lélek világosságában magyaráz, akkor teljes lenne a bizonytalanság. Istennek „intézkednie” kellett. Meg is tette. Megbízta, és alkalmassá is tette egyházát a hit őrzésére és tanítására.

4. *Szentírás*

Isten a természettel közölte akaratát, a fizika és biológia törvényiben. Az emberrel is közölte, de nemcsak az ösztönébe és értelmébe adott törvényekkel, hanem emberhez méltóan, vagyis szóban is. Ez a kinyilatkoztatás. Prófétái, majd Fia által szólt hozzánk.

Az isteni üzenet mindenkinek szól, tehát mindenki számára hozzáférhetőnek kell lennie. Akik az üzenetet közvetlenül kapták, tovább adták. Szóban, írásban, jelképes cselekedetben. Isten leírt üzenete a Szentírás. De nem arról van szó, hogy ha valaki leírja Isten üzenetét, az már Szentírás. Csak akkor az, ha Istentől indított és irányított, sugalmazott emberek írták le. Így ezekért a könyvekért maga Isten felelős, hogy ti. ezekben valóban Isten szava található, változás és tévedés nélkül.

A Szentírás nem egy könyv, hanem 72 könyv gyűjteménye. Nem is egy ember írta. Évszázadok alatt jött létre. Jézus aztán az egyházra bízta: Őrizze, hirdesse, magyarázza, értelmezze. Ha Isten ígéje a mag, akkor a Szentírás a magtár, melyből az Egyház a vetőmagot előhossa, hogy elvesse hívő lelkünkbe, és az termést hozzon.

5. *Gondolatok a prédikációhallgatásról*

Kellemesebb, ha mesteri szónok a pap, de nem ez a fontos. Sokkal lényegesebb, hogyan fogadom. Fontos hírre akkor is figyel az ember, ha dadogva adják elő. Nincs fontosabb üzenet a prédikációnál, hiszen Urunk szól benne hozzánk. Minél gyengébb stílusban adja elő az egyház megbízottja az isteni szót, annál inkább kell figyelnem.

Igaz, hogy már „ezerszer hallottad”, de gondolsz is rá napközben? Befolyásolja a magatartásodat? A földnek is újra meg újra kell az eső. Lelkünknek is. A gyenge prédikáció csendes eső, harmat a léleknek. Hiányzik, ha elmarad.

A legjobb étel sem hasznos, ha étvágytalanul fogyasztjuk vagy nem emésztjük meg. Isten igéjét is kedvvel kell hallgatni. Ezt a kedvet tudatosan fel kell kelteni és kérni az Úrtól. A hallottakat pedig át kell elmélkedni, vagyis imádkozva átgondolni, magamra, körülményeimre alkalmazni. Hétközben rendszeresen kell gondolnom rá, imádságaimban visszaidézni.

Nincs hasznosabb és fontosabb munka a jó prédikáció hallgatásnál.

ÉVKÖZI 4. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Szof 2,3; 3,12—13): *„Keressétek az Urat valamennyien, ti alázatosai a földnek, kik az ő törvénye szerint cselekesztek; törekedjete az igazságra, törekedjete az alázatosságra, hátha így rejtkehelyet találtok az Úr haragjának napján!*

Szegény és alázatos népet hagyok meg benned, mely majd az Úr nevében bizakodik. Izrael maradékai nem cselekszenek majd gonoszságot, nem beszélnek hazugságot, és szájukban nem lesz en család nyelv, hanem nyugton legelnek és lehet vednek, és nem lesz, ki felrettentse őket.”

Vö. Adv. III. vas. C)

A népet bűnei miatt utoléri Isten büntetése. A büntetés következményei: a nép nagy részének őszinte bűnbánata, a kevélyek pusztulása. Aki megmarad a népből: a szegény és alázatos nép, nem bízik már a saját erejében, hanem tudatában van annak, hogy az Úrtól kell remélnie a segítséget. Ez a bizalom el is nyeri jutalmát, mert az Úr kimutatja szeretetét népe iránt.

II. OLVASMÁNY (1Kor 1,26—31): *„Gondoljatok csak meghívástokra, testvérek. Nem sokan vannak köztetek olyanok, akik a világ szerint bölcssek, nem sok a hatalmas, nem sok az előkelő. Isten azonban azt választotta ki, ami a világ szemében ostoba, hogy megszégyenítse a bölcsesket, s azt választotta ki, ami a világ előtt gyönge, hogy megszégyenítse az erőseket, s ami a világ előtt alacsonyrendű, és lenézett, azt választotta ki az Isten, a semminek látszókat, hogy megsemmisítse azokat, akik valaminek látszanak. Így senki sem dicsekedhet Isten előtt. Általa van nektek életetek. Krisztus Jézusban, aki Istentől bölcsességünk, megigazolásunk, megszentelődésünk és megváltásunk lett. Így teljesül az Írás: Aki dicsekszik, az Úrban dicsekedjék.”*

A korintusiak nagyon válogattak a tanítókbán, igen nagyra tartották emberi adottságaikat. Az apostol rámutat, hogy köztük sem igen vannak olyanok, kik a világ szemében kiválók, tiszteletet érdemelnek, de ez így van jól, ez az Isten akarata. Azért választotta ki Isten a tudatlanokat, hogy bölcsebbé tegye őket tanításával és Szentlelke megvilágosító kegyelmével a világ szemében bölcsesné; a gyengéknek adta kegyelme erejét, mellyel sokan még a vértanúságot is képesek voltak elviselni. Ezáltal nyilvánvalóvá teszi Isten, hogy minden jó tőle van, az ő erejéből, őt illeti a dicsőség. Nincs nagyobb akadálya Isten irgalmának, felemelő kegyelmének, mint a magában bízó, gőgös lelkület. (Vö.: a farizeus és a vámos.)

Ajándékait Isten Jézus Krisztuson keresztül adja: Beleolt bennünket, Szentlelke a mi életünk éltető elve is lesz és ezen életközösség révén részesülünk Krisztus bölcsességében, megigazultá tevő áldozatának erejében, szentségében.

A szt. Pál szerint beteljesülő Írás nem szó szerint található az Összövetségben, hanem rövid összefoglalása Jer 9,23—24-nek.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 5,1—12a): „*Midőn (Jézus) látta a tömeget, felment a hegyre és leült. Tanítványai hozzá jöttek, ő pedig száját szólásra nyitotta, s a következőképpen tanította őket:*

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa.

Boldogok a szomorúak, mert vigasztalást nyernek.

Boldogok a szelídek, mert ők birtokolják a földet.

Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert eltelnek vele.

Boldogok az irgalmasok, mert irgalmasságot nyernek.

Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.

Boldogok a békességszeretők, mert őket az Isten fiainak hívják.

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa. Boldogok vagytok, ha gyaláznak titeket és üldöznek, meg hazudva minden rosszat mondanak rátok énmiattam. Örüljetek és ujjongjatok, mert jutalmatok bőséges lesz a mennyekben.”

Jézus számos követelményt sorol fel, amit az Isten Országa támaszt az emberrel szemben. Itt van már az Ország javaival, kincseivel, de ezeket csak az teheti magáévá, akiben megvan a meg-

felelő lelkület. Első helyen a *lelki szegénységet* említi. Ez végeredményben annak elismerésében áll, hogy nem vagyunk elégedők önmagunkban boldogságunk eléréséhez. Istenre rá vagyunk utalva. Szegények vagyunk, akik élhetünk, ha ő megszán bennünket. Ellentéte az önelégültség, a magában bízó „gazdagság”. A magában bízó lelkület támasza és „tárgya” lehet a vagyon, az egészség, a tudás stb. A *szelídek* le tudnak mondani a bosszúállásról és Istenre hagyják, hogy megfizessen kinek-kinek cselekedetei szerint. Akik *éheznek és szomjazzák az igazságot*: akik nem merülnek el az élvezetekben, pillanatnyi örömekben, nem a földi értékeket tartják leg többre, hanem az Isten megismerését és szeretetét, a teljes emberi (természetes és természetfeletti) érték gazdagság kibontakozását. Az *irgalmasok* együtt tudnak érezni szenvedő embertársaikkal és erejükhez mérten enyhíteni is akarják szenvedésüket. Ez nemcsak alamizsnálkodással történhet, hanem számtalan más úton: az elnyomottak jogainak védelmével, a kizsákmányolás elleni küzdelemmel stb. A *tiszta szívűek* nem elégednek meg a külső rendezettséggel, a tárgyilag jó cselekedettel. A szándék tisztaságát mindennél fontosabbnak tartják. Számítás nélkül, Isten kedvéért tudnak jók lenni, jót tenni. A *békeségszerzők* azon fáradoznak, hogy elsimítsák az emberek közt felmerülő ellentéteket. A tehetősebb egyéneket vagy országokat arra igyekeznek rávenni, hogy segítsék a fejlődésben elmaradt országokat és általában rászoruló embertársaikat, és csökkentsék minden módon a feszültséget, békétlenséget. Boldogok, *akik üldözést szenvednek az igazságért* Jézushoz hasonlóan és Jézus lelkületével is viselik el azt. Aki sorsközösséget vállal Jézussal a szenvedésben, az sorsközösségben lesz vele a dicsőségben is.

A boldogságot megindokoló ígéretek végeredményben az örök boldogságnak más-más szempontból történő megjelölései: Isten látása, az Ígélet Földjének birtokba vétele, nem lesz többé könny, sírás; eltelnék igazsággal . . .

A Szofoniásnál említett szegények, alázatosak, akik az Űr nevében bizakodnak, tőle várják életük értelmének megtalálását, Jézusban vezérükre találtak és példaképükre, aki önként szegény lett velük és alacsony sorsú, aztán feltámadásával és megdicsőülésével biztosítékot adott arra, hogy ezen az úton valóban el lehet érni a boldogságot. Úgy jöjjünk el a szentmisére, hogy tudatosítsuk szegénységünket, elhatározzuk szelidségünket . . . a nyolc boldogság szellemében, tehát és kérjük az Urat a szentáldozásban, hogy már itt a földön is éreztessen meg valamit abból a boldogságból, mely ezekből fakad.

I. OLVASMÁNY (5Móz 18,15—20): „*Prófétát támaszt néked az Úr, a te Istened, a te saját nemzetségedből s a te testvéreid közül, úgy, mint engem: arra hallgass. Azt kérted ugyanis az Úrtól, a te Istenedtől a Hóreben, amikor együtt volt a gyülekezet, mondván: Ne halljam tovább az Úrnak, az én Istenemnek szavát, s ne lássam tovább ezt a felette nagy tüzet, hogy meg ne haljak. Erre azt mondta az Úr nekem: Jól mondtátok mindezt. Prófétát támasztok majd nekik a testvéreik közül, hozzád hasonlót, s annak a szájába teszem szavaimat, hogy elmondja nekik mindazt, amit parancsolok nekik. Aki az ő szavára, melyet az én nevemben szól, hallgatni nem akar, azon majd én bosszút állok. Viszont a prófétát, aki elkapatja magát s olyat mer szólni nevemben, amit én nem parancsoltam neki, hogy mondjon, vagy más istenek nevében szól, azt meg kell ölni.*”

A próféta tulajdonképpen nem olyan személyt jelöl, aki előre tudja mondani — Isten segítségével — a jövődőt, hanem olyat, aki Istennek mintegy szóvivője, ügyvédje az emberek előtt. Az első nagy próféta Mózes volt. Isten biztosítja Mózeszt, ill. a zsidókat, hogy később is ad prófétákat nekik, egészen addig, míg el nem jön a legnagyobb próféta, Jézus Krisztus. (Vö. Jn 6,14; ApCsel 3,22; 7,37) Istennek ezt az ígéretét megelőzte az, amellyel papságot ígért a népnek, majd királyságot. Be is teljesedett mindhárom ígérete: szolgált neki a templomban az ároni papság, vezette népét Dávid háza, intette őket a próféták hosszú sora; mindez azonban csak addig, amíg el nem jött az, aki egyszemélyben pap, király és próféta.

II. OLVASMÁNY (1Kor 7,32—35): „*A nőtlennek arra van gondja, ami az Úré: hogyan járjon az Úr kedvében. A nő azonban a világi dolgokkal törődik: hogyan keresse felesége kedvét, ezért meg van osztva. A nem házasszony és a szűz arra gondol, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen, míg a férjes nő világi dolgok kötik le: hogyan járjon férje kedvében. Ezt javatokra mondom, nem azért, hogy törbe csaljalak, hanem, hogy a feddhetetlen életre és az Úrhoz való osztatlan ragaszkodásra segítselek titeket.*”

A keresztyén nőtlenség értelmére mutat rá az apostol. Nem fadhat a vállalkozás a házasság megvetéséből, kényelemszeretet-

ből, félelemből. Egyik valóban keresztény indítéka lehet az, hogy az ember egészen az Úré akar lenni, osztatlan szívvel, minden erejével az Úrnak akar szolgálni, országa terjedésén akar dolgozni.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,21—28): „(Jézus és tanítványai) betértek Kafarnaumba. Itt szombaton mindjárt elment a zsinagógába és tanított. Tanításával ámulatba ejtett mindenkit, mert úgy tanított, mint akinek hatalom van a birtokában, nem úgy, mint az írástudók.

A zsinagógában volt egy tisztátalan lélektől megszállt ember. Ez ilyeneket kiabált: „Mi közünk egymáshoz, názáreti Jézus? Vesztiinkre jöttél. Tudom ki vagy: Az Isten szentje”. Jézus ráparancsolt: „Hallgass és takarodjál ki belőle!” A tisztátalan lélek erre összevissza ráncigálta az embert, aztán nagy kiabálással kiment belőle. Mindnyájan elcsodálkoztak. „Ki ez? — kérdezgették. — Tanítása egészen új, s akkora a hatalma, hogy még a tisztátalan lelkeknek is tud parancsolni, s azok engedelmeskednek is neki.” Hamarosán elterjedt a híre Galilea egész vidékén.”

A megszállottság nem azonos semmiféle ideg- vagy elmebetegséggel, bármennyi hasonlóság fedezhető is fel köztük és nem intézhető el a dolog azzal, hogy a régiek nem ismerték ezeknek a betegségeknek a természetét és a betegek megnyilvánulásai alapján ördögi megszállásra gondoltak. Írnak az evangélisták siketnémáról, aki csak beteg volt, de nem ördögtől megszállott (Mk 7,31—37) és olyanról is, aki ördögi megszállottság következtében volt néma (Mt 9,32—34).

A megszállottság abban áll, hogy a gonosz lélek hatalmába keríti valakinek az érzékszerveit, esetleg az egész testét. Az ember értelme és szabadakarata, személyisége azonban nem kerül az ördög hatalma alá. Az ördög ezen a módon is akadályozni akarta, főleg Krisztus fellépése korában az Isten Országának terjedését. Kiűzetésük jele annak, hogy elérkezett hatalommal az Isten Ország, megjött Krisztusban az erősebb (Mk 3,27), hogy az erőtől elvegye zsákmányát.

Az ördög megvallja Jézust, de ő ezt a vallomást elutasítja, hiszen a kellő lelkiület hiányzik belőle: nem Krisztushoz akar fordulni, hanem Krisztus és egyháza ellen; nem jót akar tenni, hanem rombolni, elrontani Isten művét és meghiúsítani a megváltást. (Vö. Jak 2,17—20: a hit cselekedetek nélkül halott. Az ördögök is hisznek és remegnek.)

Eljött Jézusban a próféta, Isten ügyének szószólója. Szava hatékony: még az ördögök is engedelmeskednek neki. De pusztán igehirdetésének hatására is ámulatba esnek az emberek, mert megérik az erőt, mely szavaiból árad. Aki hittel és alázattal befogadja Isten ígését, részesül annak erejében. Vizsgáljuk meg magunkat, milyen a hitvallásunk? Elfogadja-e Jézus? Önátadás, szeretet, készséges szív párosul-e vele? Jaj nekem, ha Jézus engem is inkább elhallgattatna, amikor a Hiszekegyet mondom!

C)

I. OLVASMÁNY (Jer 1,4—5,17—19): *„Józsiás király napjaiban így szólt hozzám az Úr: Mielőtt megalkottalak anyád méhében, ismertelek téged, mielőtt kijöttél méhe szájából, megszenteltelek, és prófétául rendeltelek a nemzetek között. Te tehát övezd fel ágyékosdat, kelj föl és mondd el nekik mindazt, amit parancsolok neked. Ne ijedj meg tőlük, én sem fogom engedni, hogy megrettenj arcuktól. Én ugyanis ma erős várossá, vasoszloppá és ércfallá teszek téged az egész országban. Juda királyai, főemberei, papjai és a föld népe előtt; ők harcolnak majd ellened, de le nem győznek, mert én veled vagyok, hogy megszabadítsalak téged — úgymond az Úr.”*

Az Úr már eleve arra rendelte Jeremiást, hogy hirdesse ígését nemcsak a zsidóknak, hanem a nemzeteknek, azaz a pogányoknak is. A megszentelés is a prófétai tisztességre való kiszemelést jelenti. (Vö. Sirák fia 49,9; Gal 1,15) Az ágyék felövezése a felkészülést jelenti a nagy és nehéz feladatra. Ameddig bízik az Úrban, erőt is nyer tőle, hogy prófétai hivatását teljesíteni tudja. „... én sem fogom engedni, hogy megrettenj arcuktól...” a héberben: „hogy én meg ne ijesszelek arcuktól.” Jeremiás gyengeségében, emberi esendőségében is ellen fog tudni állni királynak, főembereknek és a félrevezetett népnek, mert az Úr ereje fog megnyilvánulni benne. A világ szemében gyenge fiatal embert, aki még 30 éves sem volt, választotta ki Isten, hogy vasoszlopként és ércfalként álljon szemben a hitetlenséggel, kétkedéssel. A nép, melyhez küldetett, hogy megmentse, nem fogadta be őt.

II. OLVASMÁNY (1Kor 12,31—13,13): *„Törekedjetek (azonban) értékesebb adományokra! Ezért mindennél magasztosabb utat mutatok nektek.*

Szólhatok az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok vagy pengő cimbalom. Lehet prófétáló tehetségem, ismerhetem az összes titkokat és mind a tudományokat, hitemmel elmozdíthatom a hegyeket, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek. Szétoszthatom mindenemet a nélkülözők közt, odaadhatom a testemet is égő áldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem használ nekem. A szeretet türelmes, a szeretet jóságos. A szeretet nem féltékeny, nem kérkedik, nem is kevély, nem tapintatlan, nem keresi a maga javát, nem gerjed haragra, a rosszat nem rója jel. Nem örül a gonoszságnak, örömet az igazság győzelmében lel. Mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél, mindent elvisel. S a szeretet nem szűnik meg soha. A prófétálás véget ér, a nyelvek elhallgatnak, a tudomány elenyészik. Most megismerésünk csak töredékes, és töredékes a prófétálásunk is. Ha azonban elérkezik a tökéletes, ami töredékes, az véget ér. Gyerekkoromban úgy beszéltem, mint a gyerek, úgy gondolkoztam, mint a gyerek, úgy ítéltam, mint a gyerek. De amikor elértem a férfikort, elhagytam a gyerek szokásait. Ma még csak tükörben, homályosan látunk, akkor majd színről-színre. Most még csak töredékes a tudásom, akkor majd úgy ismerem mindent, ahogy most engem ismernek. Addig megmarad a hit, a remény és a szeretet, ez a három, de közülük a szeretet a legnagyobb.”

A korintusiak körében gyakoriak voltak a különböző karizmatikus adományok és ők ezeket a kelletténél többre értékelték. Az apostol a szeretetről írt himnusszal hívja fel figyelmüket a legfontosabbra, ami nélkül a többi nem ér semmit.

Elöljáróban nem lesz hiábavaló rámutatni arra, hogy az újszövetségi szentírásban ez a három szó: hit, remény, szeretet, nem mindig azt jelenti, amit a teológiában főleg a középkor óta ezeken értünk (legalábbis a latin teológiában). A hit többnyire azt jelenti szt. Pálnál. szt. Jánosnál és a szinoptikusoknál: egész lényünkkel ragaszkodni Istenünkhöz, aki megvált bennünket. Van tehát ebben a hitfogalomban valami abból is, amit mi szeretetnek nevezünk. A remény pedig azt a bizalomteljes várakozást jelenti, mellyel készülünk arra, hogy az üdvösség művét Isten befejezi, teljesen végbeviszi: Krisztus másodszor is eljön, a halottak feltámadnak megdicsőült testtel, az élők átalakulnak és boldogan élnek Istennel örökké. A szeretet pedig a felebarátainkkal Krisztusban megvalósuló egységet, közösséget jelenti.

A hit-remény-szeretet hármasságának tehát hármasság van:

a megváltó, szabadulást hozó Isten, Krisztus második eljövetele és a felebarát.

Az egyházi szóhasználatban a hit inkább értelmi tevékenység: az Istentől kapott világosság révén létrejött isteni ismeret; a remény és a szeretet pedig az akarat tényei: az első életét alapozza az ígért örök javakra és rendíthetetlenül bízik Isten könyörületében és segítségében, a második pedig elsősorban magára Istenre irányuló szeretet, ragaszkodás és értékelés, majd tőle kiindulva a felebarátra. A teológiai szóhasználat jogosult és mélyebb megértést tesz lehetővé, és nem zárja ki, hanem magában foglalja a szentírás tanítását.

Először a *szeretet szükségességét* hangsúlyozza az apostol. Még ha az angyalok nyelvén beszél is valaki — írja ezt a nyilvánvalóan szónoki túlzást, azt akarva kifejezni, hogy a képzelhető legfenségesebb nyelvet tudná is beszélni valaki — szeretet nélkül nem lesz több tőle. Birtokába juthatna valaki titkoknak, titkos erők ismeretét szerezhethné meg, ha nincs szeretet benne, nem lesz több tőle. Az igazán meglepő dolgok azonban akkor kezdődnek, amikor a hitről kezd beszélni. Jézus szavához kapcsolódva (Mt 21,21) azt mondja, hogy ha valakinek olyan erős hite lenne is, hogy hegyeket tudna áthelyezni — ami megint nem szó szerint értendő, hanem lehetetlennek tűnő dolgokra — szeretet nélkül még ezzel sem lenne külön ember Isten mértékén mérve. Sőt: ha valaki a közösségért az áldozatosságnak olyan hősie tényére is képes volna, hogy a három ifjúhoz hasonlóan (Dán 3) engedje megégetni magát (mivel szót. Pál korában az effajta büntetés nem volt szokásban, arra kell gondolnunk, hogy ezt a bibliai példát tartja szem előtt), vagy legalább úgy kockáztatja mintegy az életét, hogy vagyonát szétosztja a szegények között — szeretet nélkül még ez sem ér semmit neki. Vannak emberek, akik természettől arra hajlamosak, hogy mindenüket, sőt végül életüket is odaadják embertársaikért. Amire egyesek természettől fogva hajlamosak, azt mások karizmaként a Szentlélektől is kaphatták. Az irgalmasság hősie tettekre képesítő fokáról van tehát szó, mely szeretet nélkül nem tesz érdemesebbé az örök boldogságra. Cselekedeteink fő rugójának tehát a szeretetnek kell lennie, mégpedig az Isten iránti szeretetnek.

A következő versekben a *szeretet tulajdonságait* sorolja fel, anélkül persze, hogy teljességre törekednék. Türelmes a szeretet, a sértést elviseli és bosszúvágyán uralkodik. Nem féltékeny (ez elsősorban a zsidóknak szól, akikben más vallásokkal szemben erősen megnyilvánult a féltékenység. Vö. ApCsel 5,17: „A főpap és akik vele tartottak, vagyis a szadduceusok pártja, féltékenységükben felléptek ellenük.” (Továbbá: 17,5) A kérkedés, gőgöskö-

dés, kihívó viselkedés mind azt célozza, hogy az ember a másik fölé kerekedjék. A szeretet sem gondolataiban, sem szavaival nem akarja a másik embert maga alá alázni. Nem keresi a magáét, hanem amennyire lehet, a másik érdekét a magáénál előbbre tartja. A másik javára ítél, ha sértés éri, mert feltételezi, hogy nem olyan rossz szándékkal tette az illető, amit tett, mint amilyen szándékot hajlamosak vagyunk feltételezni. Nem örül annak, ha az igazságtalanság, jogtalanság valahol diadalmaskodott és nem tapsol az erősebbnek azért, mert erősebb, hanem az igazság győzelmének örül. A hibákat nem veri dombra, nem akar bíró lenni mások felett (az „eltűr” az „elfed” helyett áll már a latin fordításban, bár az utóbbi jelentésben többször szerepel a megfelelő görög szó). Mindent elhisz, azaz a jót tételezi fel még akkor is, ha annak már igen csekély a valószínűsége. Bízik Isten kegyelmének erejében és még a megrögzött bűnösök megtéréséről sem mond le. Az elhisz-re-mél-elvisel tulajdonképpen fokozás: a szeretet jót tételez fel a felebarátjáról még akkor is, ha vétkezni látja. Ha meg kell győződnie az ellenkezőjéről, akkor reméli a javulást Isten kegyelmében bízva; ha az sem következik be, türelemmel elviseli.

Ezután egészen himnikus magaslatra emelkedik a levél. „A szeretet nem szűnik meg soha . . .” A nyelvek és a tudomány adománya az igehirdetéssel együtt elenyészik, hiszen nem gyűjtünk gyertyát fényes nappal. Mindaz az ismeret, amit ezeknek az ajándékoknak a segítségével szerzünk, csak töredékes, tökéletlen. Amikor pedig a tökéletes állapot elközeleg, a tökéletlen megszűnik. A gyermek a maga módján ítél és beszél: pillanatnyi benyomások, felszínes, ismeretek alapján. A felnőtt kort elért ember a dolgok lényegét, okait, igazi természetét kutatja és elhagyja a gyermekhez illő gondolkodást. Ezzel egyben a korintusiakat is figyelmezteti, hogy próbáljanak meg felnőttebb gondolkodásra szert tenni a hit dolgaiban is. A másik hasonlat a tükör: megismerhetünk valamit tükörből is, meg saját valóságában is. Az utóbbi ismeret nyilván értékesebb, igazabb. Különösképpen áll ez azokkal a tükrökkel kapcsolatban, melyek szt. Pál korában voltak használatban. (A Korintusban készült tükrök különben híresek voltak, bizonyára ez is inspirálta az apostolt a hasonlatra.) Most a földi életben a teremtményekben, mint tükörképekben látjuk Istent, de az örök életben közvetlenül, szemtől-szembe ismerjük meg. Ezzel egyáltalán nem azt akarja mondani, hogy olyan tökéletesen ismerjük meg majd Istent, mint amilyen tökéletesen ő ismer minket — ez nyilvánvalóan lehetetlen —, hanem azt, hogy az emberileg lehetséges tökéletes ismerettel fogom megismerni Istent. Amire az embert, ill. engem, ezt az embert képesíteni tud Isten, olyan ismerettel fogom őt megismerni. Azt is mondhatjuk Caietanus-

szal, hogy amint Isten az istenség révén, közvetítő nélkül ismer meg bennünket, úgy az örök életben mi is az istenség révén fogjuk őt megismerni, közvetítő nélkül. A maga nemében tehát tökéletes lesz ismeretünk, mint Istené is az.

Szt. Pál nem azt tanítja, hogy a hit és a remény teljesen megszűnik az örök életben. Hiszen Isten akkor is felfoghatatlan marad számunkra, amikor boldogító színelátását élvezzuk majd, sőt akkor fogjuk igazán látni, hogy mennyire felfoghatatlan.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 4,21—30): „Jézus így kezdte beszédét a zsinagógában: „Ma beteljesedett az Írás, amit az imént hallottatok.” Mindenki helyeselt neki és csodálkozott a fontos szavakon, amelyek ajkáról fakadtak. „De hát nem József fia?” — kérdezték. Így szólt hozzájuk: „Biztos ezt a mondást szegzitek majd nekem: Orvos, magadat gyógyítsd meg. A nagy tetteket, amelyeket — mint hallottuk — Kafarnaumban cselekedtél, vidd véghez itt, a hazában is.” Majd így folytatta: „De az is igaz, hogy egy próféta sem kedves a hazájában. S igazán mondom nektek, sok özvegy élt Izraelben Illés idejében, amikor az ég három évre és hat hónapra bezárult, úgy hogy nagy éhínség támadt az egész földön. De közülük egyikhez sem kapott Illés küldetést, csak a szidóni Szäreptában élő özvegyasszonyhoz. Ugyanígy Elizeus próféta korában is sok bélpoklos élt Izraelben s egyikük sem tisztult meg, csak a szír Naámán.” Ezt hallva, mind haragra gerjedtek a zsinagógában. Felpattantak, kiűzték a városon kívülre és felvezették arra a hegyre, amelyen városuk épült, a szakadék szélére, hogy letaszítsák. De ő áthaladt köztük és eltávozott.”

Jézus ószövetségi példákkal bizonyítja, hogy a zsidók nem változtak: most sem kedves egy próféta sem a hazájában. Őket is ámulatba ejtették Jézus szavai, hírét hallották csodáinak is, de fennakadtak azon, hogy Józsefnek, az egyszerű ácsnak a fia. Pedig Jézus az Atya rendeléséből hirdeti az Ország örömhírét. Így a zsidók maguk készítetik majd arra az evangélium hirdetőit, hogy minél hamarabb a pogányokhoz forduljanak.

Az evangélium hirdetőjében Isten emberét kell látnom. Az Ige liturgiája nemcsak annyiban teszi próbára hitemet, hogy kétkezés nélkül elfogadom-e, amit ott hallok, hanem annyiban is, hogy az ígét kifejtő szónok szavain keresztül tudok-e Isten üzenetére figyelni. Soha nem személytelen üzenet, amit Isten küld. Az üzenethez személyét is el kell fogadnom: ő nem levelet kézbesít, nem csupán szavakkal ismétel, hanem valóban beiktatódik Isten és szívem közé.

II. TEOLÓGIA

Csak kétféle szeretet van

(Michel Quoist nyomán)

Szeretetből születünk és szeretetre születünk. A földi élet során megtanulunk szeretni. A halál lesz szeretetünk vizsgája. Ha jól begyakoroltuk, megtanultuk a szeretetet, akkor örök szeretetben fogunk élni. Valahányszor csak magunkat szeretjük, meghamisítjuk magunk és mások rendeltetését. Csak kétféle szeretet van: magunk kizárólagos, rendetlen szeretete és az a szeretet, mely Istenre és a többi emberre irányul.

A szeretet arra való, hogy belőlem mások felé szárnyaljon.

Az önszeretet méreg, Uram, és én mindennap iszom belőle.

Az önszeretet rólam beszél és süketté tesz, ha mások vagy másról beszélnek.

Az önszeretet alakoskodik, csillogni akar, másokat el akar homályosítani.

Az önszeretet sajnáztatja magát és lekicsinyli embertársai szenvedését.

Az önszeretet erényesnek minősít és jó embernek tart.

Az egészben azonban az a legrosszabb, hogy az önszeretet lopott szeretet. Másoknak volt szánva és ők hasznát vehették volna. Ha el nem rontom, szeretetem fejlődött volna. De én visszájára fordítottam. Az emberek önszeretetéből fakad minden emberi nyomor. Önzésről-önzésre építik az emberek azt a természetellenes világot, mely végül is tönkreteszi őket.

Segíts szeretni, Uram! Ne engedd, hogy eltékozzoljam szeretetem hatalmát! Tedd, hogy körülöttem senki ne szenvedjen azért, mert elloptam tőle azt a szeretetet, melyből életének táplálkoznia kellett volna.

Gyermekem, soha nem adhatsz elég szeretet az emberek és a világ szívébe. Mert az emberek végtelen szeretetre éheznek. És egyedül én, az Isten tudok határtalanul szeretni.

Ha akarod fiam, neked adom szívemet, szeretetemet. Szeresd az embereket az én szívemmel!

Önzetlen szeretet

Nem válik-e önzéssé a szeretetünk, ha igazában azért szeretjük felebarátunkat, mert ezért Istentől jutalmat remélhetünk? Nem volna-e tisztább az a szeretet, amely csak a másik embert nézi? Egyáltalán: képes-e az ember ilyen önzetlen szeretetre?

Nem tagadható, hogy a probléma reális és mindenkinek számolnia kell vele. Az evangéliumot félreértheti és eltorzíthatja úgy az ember, hogy felebarátját valóban csak eszköznek tekinti saját tökéletessége és boldogsága elérése érdekében.

De ez nem szükségképpen van így. A helyes szeretet ténylegesen megvalósult Jézusban és a szentekben. A szeretet gyakorlása, a benne való növekedés természetsszerűen magával hozza az Istenhez való közeledést. Az ígért jutalom tulajdonképpen maga Isten, ill. szeretetében való boldogság és állandóság. Ha ezért a boldogságért, ill. szeretetért fellelkesedve és arra Istentől indítatva a felebaráti szeretet útjára lép az ember, éppen úgy nem válik önzővé, mint az a házastárs, aki tudja, hogy csak az igazi szeretet útján találhatja meg boldogságát a házasságban és kezdettől fogva törekszik erre az áldozatos, igaz, a másikat boldogítani akaró szeretetre. Így a szeretet révén magát a szeretetet akarja az ember: annak végső kiteljesedését Istenben. Csak akkor szeretünk igazán jól, ha ezt akarjuk. Igaza van Schillernek: Egyetlen dolog van a föld kerekén, ami nem tűr meg más vásárlót, mint önmagát: a szeretetnek csak a szeretet lehet a bére.

Istenben szeretni

„Egy embernek azt mondani, hogy „Istenben” szeretjük, egyáltalán nem azt jelenti, hogy iránta érzett szeretetünk nem valódi és igazán szenvedélyes, sőt a szenvedély szépségét és emelkedettségét éppen ez biztosítja. Egy embert Istenben szeretni azt jelenti, hogy nem arra irányul, ami felszínes és mulandó benne. Olyan szeretettel szeretjük, amely minél jobban hasonlítani akar Isten örök szeretetéhez.”

(Ignace Lepp)

Szent Ágoston Vallomásaiból

Szívemnek Világossága, elvesztem a földi dolgokban és sötétséggé lettem. De éppen ebben a sötétségemben fog el a vágy utánad. Tévedtem; de akkor rád gondoltam és hallottam hangodat.

Most hát szomjasan és lihegve térek vissza te forrásodhoz. Ne akadályozzon senki ebben! Inni akarok belőle, életet akarok meríteni: — nem én akarok önmagam élete lenni. Gonoszul éltem önmagamból és magam halállá lettem. De most már föléledek tebened. Beszélj hozzám, szólj lelkemhez! Hiszek neked.

Mindig közelemben voltál irgalommal teljes haragoddal. Minden bűnös örömet keserűséggel töltötted el, hogy megtanuljak olyan örömet keresni, amiben nincsen fájdalom, s így *csak téged találjalak meg és senkit kívüled, Uram, aki a fájdalmat tanítómesterre tette: mert te versz, hogy gyógyítsál és vigasztalsz, hogy éljünk.*

Későn kezdtelek téged szeretni, régi és örökké új szépség. Te nálam voltál, én azonban nem voltam nálad. Ekkor hangosan hívtál, és süketségemet megoldottad; villámod ért és ez vakságomat megszüntette és édes illatod lengett körül. Immár látóvá lettem, és sírnom kell utánad. Éhezlek és szomjazlak téged. Megérintettél engem: és égek a te békédért.

Ki adja meg nekem, hogy nyugalmat találjak benned, hogy elfedjem nyomorúságomat és téged karoljalak át, én egyetlen Javam?

Adj engem magadnak, Istenem, adj vissza egészen magadnak! Lásd, szeretlek téged! És ha ez nem elég, akkor jobban akarlak szeretni, hogy megsemmisüljek a veled való egyesülésben és rejtj el titokzatos lényedbe.

Istenem, most már tudom, hogy boldogtalan vagyok nélkülöd. Boldogtalan nemcsak kifelé, hanem a legmélyebben önmagamban. Inkább mindent el akarok veszíteni és téged megtalálni, mint mindent megnyerni és téged nem bírni! Mert magadnak teremtetél bennünket, ó Istenünk és nyugtalan a szívünk, míg benned el nem nyugszik.

Newman a szeretetről

A szeretet bizonyos értelemben minden erény egyben... Más szavakkal: az összes jámbor hajlamok gyökere, fejlődik és virágzik bennük, részei ezek neki. És azért, ha szeretetről szólnunk, szükségszerűleg említést kell tennünk róluk. A szeretet mintegy az az anyag, amelyből az összes kegyelmi adományok kialakulnak; a léleknek az a sajátága, mely az újjászületés gyümölcse és amiben a Szentlélek lakozik. Szent János szavai szerint: „Mindaz, aki szeret, Istentől született... aki a szeretetben marad, Istenben marad és az Isten őbenne.” (Jn 4,7; 16) Szeretünk anélkül, hogy okunk lenne rá; szeretünk, mert a természetünkhöz tartozik, hogy

szeressünk; és a természetünk, mert a Szentlélek Isten tette a természetünké.

... A szeretet mindig az újjászületés jele.

... A hit legfeljebb hősöket teremt, a szeretet azonban szenteket szül. Hittel csak e világ fölé tudunk emelkedni, szeretettel azonban az Isten trónja elé... Ez óva int minket, hogy megértheti valaki az égi valóságokat a legvilágosabban, a legmegnyugtatóbban, a legszabatosabb, teljes készséggel felfoghatja az Evangélium igazságait és igazodhatik hozzájuk, megértheti, miként minden körülte csak látszat s nem lényeg, olyan tökéletes bizalommal lehet az Isten ígéje iránt, hogy még csodát is tudna művelni... Jellemezhetnek valakit az összes elmondottak, ha nincs még azonfelül is valami, ha nincs szeretete, akkor mindezek semmit sem használnak neki. Rettenetes intés ez mindenkinek, ki nagyra van fáradalmaival, szenvedéseivel, áldozataival vagy tetteivel! *Nem egyedül a hit révén vagyunk Krisztuséi, nem egyedül tettek révén, hanem a szeretet által; nem a világ megvetése, a bűn gyűlölete, a földieknek az égiekért való feláldozás, nem lelki békesség és nemesszívűség által, — ámbár mindezt meg kell tennünk és ilyeneknek kell lennünk, és ha tökéletes a szeretetünk, így is lesz, — de a szeretet építi a hitet és nem a hit a szeretetet.* Nem e dolgok egyike révén üdvözülünk, hanem a bennünk égő égi láng által, mely midőn elemészt, mi látható, a láthatatlan felé tör. A szeretet a lélek nemes, nyugodt, kielégült megnyugvása és odaadása Isten szemléletében; nemcsak mindenek fölött való értékelése Istennek, hanem gyönyörködés Benne, mert Ő Isten és parancsai jók; nem valami heves felgerjedés, vagy elragadtatás, hanem amint Szent Pál írja, a szeretet türelmes, nyájas... A hit szeretet nélkül száraz, zord, erőtlen, hiányzik belőle az édesség, nem megkapó, nem megnyerő, nem kellemes. Az volt szeretet, ami Krisztust a földre hozta. A szeretet csak másik neve a Vigasztalónak. Az örök szeretet az, ami az összes dolgok köteléke égen és földön. A szeretet az, amiben az Atya és a Fiú egy a Lélek egységében, ami által az ég angyalai egyek, ami által az összes szentek egyek Istennel, ami által az Egyház egy a földön.

III. HOMILIA VÁZLATOK

A)

1. „Szegény és alázatos népet hagyok meg benned.” (Szof 3,12)

Nincs nagyobb tévedése a hívőnek, mint ha azt gondolja, hogy azok Isten kedvencei, akiknek minden jól megy és minden sikerül. Ellenkezőleg, Isten kedvencei, akiket dédelgetve szeret és magához emel, azok, akiket megtört az élet, a testi és lelki csapások áradata, vagyis a szegények, az egyszerűek, a szomorúak, az üldözöttek.

De valamit még hozzá kell tenni. Nem egyszerűen a „sokat szenvedettek” Isten kedvencei. Mert lehet a szegény is a pénz szerelmese, a megalázott is bűnösen kevély stb. Azok állnak nagyon közel az Úrhoz, akik őszintén alázatosak, szelídek, irgalmasszívűek, tisztalelkűek, igaz emberré levést szomjazók. Vagyis akiknél a szenvedés mélyszántás volt, akik porhanyóvá vált lelkükbe hajlandók befogadni az ígét és a kegyelmet.

Az élet árnyékos oldalán élők általában alkalmasabbak Isten barátságára. Magyarázat? A gazdagok, a sikeresek, a jóllakottak, az élet győztesei úgy érzik, ők az okosak, a mindenhatók, a magukban elegek, a senkire nem szorulóak. Pedig ember semmire sem mehet Isten nélkül. Amire tulajdonképpen és végső soron vágyik az ember, azt kizárólag Isten adhatja. A sikereseknek még Istennel szemben is vállonveregető, bennfentest játszó a magatartásuk. Nem várják és nem kérik tőle az igazi nagyságot és az igazi boldogságot.

A megtört és alázatos szív epedve várja, hívja, esdi Istenét, leereszkedő kegyelmét. Boldog, mert kielégítést nyer.

2. „Azzal dicsekedjék a dicsekvő...” (Jer 9,24)

Boldognak érzi magát az ember, ha dicsekedhet, hiszen ez azt jelenti, hogy valami jól megy. De meddig tart ez a boldogság, ha csupán olyannal dicsekedhetünk, amit eszünkkel, erőnkkel, pénzünkkel, szerencsével elérhetünk? Mert az ilyesmi kevés, akármi-

lyen nagy dolog, kevés az emberszív vágyaihoz képest. Ezért elé-
gíthet ki nagyon rövid ideig.

„Azzal dicsekedjék a dicsekvő, hogy ismer engem, — úgymond
az Úr.” Ez teheti ugyanis egyedül boldoggá az életet, és nemcsak
azt teszi boldoggá, hanem az egész örökkévalóságot.

Istent ismerni azt jelenti, hogy a hitben ismerem életem értel-
mét, a boldogság titkát, hogy ismerem a szeretetet, mely minden
ismeretet meghalad, hogy el tudom dönteni, hogy mi az igazán
jó és hasznos nekem, hogy ismerem azt, aki boldoggá teszi örökéle-
temet.

Akik ismerik Istent, azok viszont nem szoktak dicsekedni. Sem
ezzel, sem mással. Mert minél jobban ismerik Istent, annál inkább
érik, hogy milyen kevésbé ismerik, és hogy egészen megismerni
nem is lehet. Azért sem dicsekednek, mert az istenismerettel járó
öröm túl nagy, túl bensőséges ahhoz, hogy kibeszélhető lehetne.

Isten megismerése nem megy tanulással, okoskodással. Ez ke-
gyelem. Előre tehát kettő visz benne: Az imádság és az Isten sze-
rint alakított élet. Minél jobban szeretem, annál inkább ismerem,
és minél jobban ismerem, annál jobban szeretem.

3. „Nem sokan vannak köztetek . . .” (1Kor 1,26)

Mise, körmenet alatt önkéntelenül körülnézünk, hányan va-
gyunk, és milyen a „minőség”. Hajlandók vagyunk megütközni
és szomorkodni azon, hogy kevés köztünk a művelt, a gazdag, az
előkelő, a fiatal, a jó erőben lévő. Ezt a tényt az egyház, a vallás
hanyatlása jelének tartják. Pedig nem így van. Pál apostol idejé-
ben sokkal kevesebben voltak, és az összetétel is sokkal „rosszabb”
volt. Pedig akkor igazán nem hanyatlott, hanem diadalútja kez-
detén volt az egyház.

Mi a magyarázat? „A semminek látszókat választotta ki Isten,
hogy megsemmisítse azokat, akik valaminek látszanak.” Nem az
a baj, ha valaki „valaminek látszik”. Hanem az, hogy ez önteltté,
gőgössé teszi, nem éri, hogy tanulnia kell Istentől, hogy segítségé-
re szorul, hogy nála nélkül semmi, mert nem lehet boldog. Ezért
nehéz a gazdagnak, akár pénzben, akár tehetségben, életerőben,
pozícióban az, mennybe jutni. A kevély képtelen megtalálni Is-
tent.

Boldogok a szegények, a megtörték, az egyszerűek, az elnyo-
mottak, az életből kikopók. És boldogok azok a bármiben gazda-
gok, akik úgy tudnak érezni és viselkedni, mintha szegények,
semmik volnának. Mert ez is a valóság, és ha ezt éri valaki, ak-
kor éhezi és szomjazza az Istent és Isten szeretetét.

Ha a „gyengéket” látod a templomban, az asszonyokat, az időseket, a szegényeket, a betegeket, az egyszerűeket, tudd meg, az emberiség értékesebb részét látod. Mert bennük könnyebben lakást vesz a bölcsesség és a szeretet, vagyis ami valódi értéket ad az embernek és az emberi életnek.

4. Ízleld meg!

Hiába dicsérik, ismertetik szakszerűen valamelyik kiváló borfajtát, csak akkor tudom meg, milyen, ha megkóstolom.

A kereszténység az életöröm vallása. Nemcsak a halál utánra ígér örök boldogságot, már jelen életünket is derűssé teszi, sőt a legboldogítóbb élményekre képesíthet. Ez bizonyítható, de csak egyetlen módon. Ha megkóstolom az igazán keresztény életet. Meg is kell kóstolnom először magam miatt, mert másképp nincs üdvösség. Az örök boldogság csírája a valódi kegyelmi élet, amely szükségképpen öröm, még a szenvedésben, még a bűnös vágyak keresztre feszítésében is. És meg kell kóstolnom szerettem miatt is, mert csak saját életem belső ragyogásával tudom vonzóvá tenni Jézus vallását, hogy mások is kedvet kapjanak hozzá.

Hogyan kell belekóstolni a valódi jézusi életbe? Megmondja a nyolc boldogság, a szép élet örök és egyetlen receptkönyve.

Tehát minden erőmmel, és ez csak a kegyelem ereje lehet, megpróbálok egészen tisztaszívű lenni. Meg fogom látni Istent. Nemcsak „odaát”, már most, élményszerűen megérezem, hogy itt lakik a szívemben. Ha szelíd és békességszerető vagyok, érezni fogom, hogy valóban Isten gyermekeként kezel. Ha irgalmasszívű vagyok, átélem Isten irgalmasságát. Kialakítom magamban a lelki szegénység, a szent függetlenség szellemét, és elkezdődik számomra a mennyország. Megsiratom bűneimet, és más fájdalomaimban is Isten szívére sirom ki magam, tapasztalni fogom, mily édes az Úr. Ha hajlandó vagyok bármit elviselni Jézusért, ő lesz örömem itt és az örökkévalóságban.

Aki mindezt újra és újra megpróbálja, őszintén és komolyan, ezerszer is újrakezdve, az belekóstol az igazi keresztény életbe, és csírázni kezd szívében az öröm. A menny csak azé lesz, aki előre hozzászokik a menny ízéhez.

5. Ne próbálj rövidíteni!

A nyolc boldogság fényében minden bűnt türelmetlenségnek lehet felfogni. A bűnös megpróbálja lerövidíteni az utat a boldogsághoz. De mindenképpen eltéved, és legfeljebb pici örömeket, hamis gyönyöröket talál, amelyek a boldogságnak csak álarcát hordják, de azt is hamar levetik. Külön tragédiája ezeknek a rövid és könnyű úton elért örömeknek, hogy nemcsak hamisak, de lehetetlenné is teszik a valódi boldogságot.

Jellegzetes „rövidítők” a pénz hajszolói. A gazdagodást a legrovidebb és legbiztosabb útnak gondolják a boldogsághoz. Rá fognak jönni, minél gyorsabban érnek el sikert, annál hamarabb, hogy így csak pici örömeket érhetnek el. Közben a pénzimádatban elkérgesedett szívük alkalmatlanná válik a boldogságra, mert az csak a lélekben függetlenké.

Az erőszakosak, bosszúállók, kíméletlenek, mindenkin áttiprók is rövidítenek az élet napos oldala irányában. De eltévednek a gyűlölet bozótjában, a ridegszívű szeretetlenség hősivatagában. Olyan tájakra keverednek, ahol igazában még kis örömök sem teremnek.

Akik nem győzik kívánni a lelki tisztaság talajából kinőtt boldogság kivirulását, azok a pillanat gyönyörének hajszolásával a csömör, a mocsok, a kiégettség szeméttelépére tévednek.

Akik minden áron meg akarnak szabadulni minden sírástól, minden üldöztetéstől, vajon jól fogják magukat érezni a becstelenségben, elvtelen megalkuvásban, a gerinctelenségben, a mesterséges örömök hajszolásában, a kötelességek felrúgásában?

És akik csak magukkal törődnek, irgalmat, együttérzést segítőkészséget, megbocsátást nem ismernek, azok körül nem fagy-e meg a világ, és nem pusztul-e végén el szeretetre szomjas lelkük az egyedülmaradottság sivatagában?

Végül mintegy foglalata a nyolc boldogságnak, hogy boldog csak az lehet, akinek fővágya, életének vezérmotívuma, hogy szomjazzon az igazságot, vagyis azt, hogy igaz emberré, Isten tetsése szerintivé váljon. A rövidítők körülményektől, emberektől, birtokolt dolgoktól várják azt, ami csak az önnevelés, csak a jézusivá alakulás gyümölcse lehet.

Csak az jár jól, aki a Jézus-mutatta úton jár, bármilyen meredek, keskeny és szűk út. Egyedül vezet oda, ahová szívünk vágyik.

B)

1. „*Prófétát támasztok majd nekik a testvéreik közül.*” (5Móz 18,18)

Mózes beszéde sok száz évvel Jézus születése előtt hangzott el. Mózes a választott nép legnagyobb prófétája volt. (A próféta olyan ember, akin keresztül Isten szól az emberekhez.)

Istent meglátni kibírhatatlan a halandó embernek, vele bármilyen érintkezésbe kerülni is nagy lelki erőt kíván. (Sinai törvényhirdetés: 2Móz 20,18—19) Ezért választott prófétákat az Úr. Altaluk tanította, vezette, buzdította korholta, fenyegette, vigasztalta, nevelte népét.

De Mózes nem prófétákról, hanem csak egy Prófétáról beszél, jövődől. Ez nem lehet más, csak Jézus. Ő nemcsak Isten nevében beszélt, hanem maga volt az emberré lett Isten. Ő hozta el a kinyilatkoztatás teljességét. Az őt megelőző századok prófétái csak előkészítették a választott népet Jézus fogadására. Egyrészt a nép alakításával, nevelésével, oktatásával, másrészt a Messiásról szóló jövődölésekkel.

Jézus óta nincs próféta. Jézus a csúc, új próféta nincs. De Jézus a világ végezetéig folytatja prófétai munkáját az egyházban. Jézusban kimondta a bennünket érintő végső szót Isten, de ez a szó nem hal el, hanem él a világ végéig az egyház ajkán. Az egyház idehirdetése Jézus prófétaságának állandósítása egészen addig, míg a hitet felváltja majd a látás.

Még egy figyelmeztető szó 3000 év távlatából: „Azt mondta az Úr nékem: Aki az ő szavára, melyet az én nevemben szól, hallgatni nem akar, azon majd én bosszút állok.

2. Papi nőtlenség

Miért nem nőülnek a katolikus papok? Nem Jézus rendelte így. Vannak nős katolikus papok is, a keleti rítusokban általánosan, különleges esetekben a latin egyházban is (katolikussá lett , pap-pá szentelt protestáns pásztorok). Tehát egyházi törvény, amelyet végeredményben bármikor meg lehetne változtatni. Ez nem teljesen lehetetlen, de nem valószínű.

Ha nem is Jézus rendelte így, a mai szentlecke alapján is világos, hogy apostoli, sőt jézusi eredetű az ajánlása. Nem a papi birtok egybentartása volt tehát a celibátus indító oka, hiszen ilyesmi Pál apostol korában még szóba sem jött. A papi nőtlenség alapvető

értelme, hogy Isten embere minél teljesebben az Úré és Isten népéé lehessen.

Nem jó az embernek egyedül lennie, ez isteni megállapítás. Hibát követne el az a pap, aki magányos ember akarna lenni. Magányosságát fel kell oldania fokozott, misztikába hajló istenkapcsolata révén és a minél szélesebb körű lelki atyaságban, keresztény testvériségben.

Lehetetlen az önmegtartóztató élet? Biztosan nem az, különben nem ajánlaná az Úr. Különösen nem lehetetlen annak, akinek erre hivatást adott. Vannak buktatói, nehézségei? Természetesen, mint ahogyan a családos életnek is vannak. A papi nőtlenség egyik buktatója a feltörő érzékiség, a másik a külön, érdes, megnemértő magatartás kialakulása. Azért kell emlékeztetni erre a híveket, hogy a papok erkölcséről, magatartásáról ne egymás között beszéljenek, hanem nagyon sokszor hozzák fel imádságaikban, és kérjék az Urat és a Tisztaságos Anyát, segítse a kegyelem a keresztény nép hivatott pásztorait.

3. Milyenek a papok?

Isten akarata, az emberek létérdeke, hogy az emberek ne feledkezzenek meg Atyjukról. Ezért van a napok közt Isten napja, a házak között Isten háza, az emberek között Isten embere, a pap. Emlékeztető valamennyi Istenre, Isten bennünket magához ölelni akaró szeretetére.

Isten házát igyekszünk szebbre építeni, mint a többi házat. Szeretnénk, ha vasárnap mindig szebb idő lenne. Ugyanígy ideális lenne, ha a papok erkölcsösebbek, tisztábbak, jobbak lennének a többi embernél. Ezt óhajtanák a hívek is. De kérnünk kell őket, ne álljanak meg az óhajnál. Imádkozzanak érte nagyon sokat, és különben is tegyék meg, ami tőlük telik. A pap is ember, aki rászorul mások érdeklődésére, támogatására, segítőszándékú figyelmzettetésekre, megértésre. A házasság egyik nagyon jó érzése, hogy valakinek szükségük van rá. Érezze a pap is a hívek magatartásából, hogy szükség van rá.

A papok felelősek Isten előtt a hívekért, ezt mindenki érti. De meg kell értenünk még valamit: A hívek pedig felelősek papjukért, hogy el ne kallódjék, el ne fásuljon, el ne veszítse idealizmusát.

4. *Ha rossz papot látsz . . .*

Sajnos, akadnak többé-kevésbé rossz papok. Nem öröm, de tény, és nagyon fontos hogy ne engedjük ez a tényt saját botránykövünké lenni.

Saját vallásos és erkölcsi életünk feltételéül nem szabhatjuk a pap életszentségét. Mindenki a maga bűneiért felel, nem lehet még a papok bűneivel sem takaróznunk az ítéletkor.

A pap akármilyen ember, tisztelet jár a hivatalának. A vasárnap lehet időjárás szempontjából a hét legcsúnyább napja, mégis Isten napja. A templom lehet a község legelhanyagoltabb épülete, mégis Isten háza. A templom előtt emelünk kalapot, nem a legszebb ház előtt. Így nem a kiváló embert tiszteljük a papban, hanem a papot. Mert a pap, akármilyen ember is, Isten embere, Jézus mása. Titokzatos módon Jézus ereje él a papban, ez feltétlenül tiszteletreméltó.

Nem utasíthatom el a pap tanítását, buzdítását, erkölcsi útmutatását azért, mert nem tartom feddhetetlen jellemnek. Ha iszákos orvos tilt el a szeszes italtól, ennek ereje éppen olyan, mintha absztinensből származna. Ha megszegem utasítását, azért, mert gyakran részeg, éppenúgy ártok magamnak, mintha egy józan-életű orvos utasítását venném semmibe.

Példaképünk a Szűzanya. Ismerte az apostolokat, tudott nem éppen épületes viselkedéseikről, mégis tisztelte őket, elfogadta vezetésüket, Krisztus-más voltukat.

5. *Jézus pedagógiája*

A tisztátalan lelkek kikiabálják, kicsoda Jézus. Az Úr megtiltja nekik. Miért? Hiszen meg kell tudniok az embereknek, hogy ő a Megváltó, Isten Fia. Jézus ezt meg is mondja, de nem ezzel kezdi. Tanításával, viselkedésével, csodáival lassan készíti elő, és vezet rá az embereket erre a nagy kinyilatkoztatásra.

Nagy lecke ez azok számára, akik a hittől távol élő szeretetteiket szeretnék „megtéríteni”. A jóakarát működik bennük, mégis, legnagyobb elkeseredésükre, visszautasítják őket, esetleg durván. Ha valakit Isten hitére és szeretetére akarok segíteni, nem szabad ajtóstul rohanni a házba. Nem lehet pl. azzal kezdeni, hogy „te is elmehetnél már gyónni”. Még azzal sem, hogy „miért nem jársz templomba”.

Hogyan kell hát csinálni? Recept erre nincs. Minden ember, minden helyzet mást kíván. Az a fontos, ne bízzuk magunkat türelmetlen indulatainkra. Nem lehet senkit egyetlen lendülettel Is-

ten lábaihoz lökni. Okosan, lassan, szeretettel. A Szentlélekre kell bíznom magam. Őt kérjem sok imával, benne bízom, ne magamban! Majd ő irányít, észrevétlenül rávezet az isteni pedagógiára.

Ne „sikert” akarjak elérni. Ha „siker” lesz, nem az enyém. Egyedül a Szentlelkeké. Lehet, hogy nem is általam talál valaki Istenre, sőt, lehet, hogy ellenemre, erőszakos térítő módszereim ellenére.

C)

1. *„Ha szeretet nincs bennem ... (1Kor 13,1)*

A végítélet vagy a különítélet nem bírósági ítélet. Mert az csupán azt mondja ki, hogy bűnös vagy ártatlan. A negatív „nem bűnös” fogalma nem szerepel az ítélő Jézusnál. A végítélet és a különítélet termésbetakarítás, szüret, gyümölcsszedés.

Jó erre gondolnunk, mert tudnunk kell: Nemcsak azt a fát vetik tűzre, amelyik mérges gyümölcsöket termett, hanem azt is, amely gyümölcsöt nem hozott. Nem elég tehát, ha nem káromkodom, nem gyűlölködöm, nem vagyok rabló, részeges, becstelen, tolvaj, sikkasztó stb. Gyümölcsöt keres életemben az Úr.

Rávilágít erre Tosztoj meséje, melyben a kárhozatra vetett néni angyalnak panaszkodik, hogy tévedésből jutott a pokolba, hiszen ő semmi rosszat nem tett, vallási kötelességeit teljesítette. Isten megüzeni neki: De jót sem tettél, soha, senkivel. A néni emlékezteti az Urat, hogy egyszer egy hagymát vetett egy koldusnak. Isten beleegyezik, hogy az angyal ennél a hagymánál fogva felhúzzhatja a mennybe. A hagyma bírja a nénit, pedig sok száz kárhozott kapaszkodik belé, hogy szintén a mennybe jusson. De a néni egymás után rugdossa le a belékapaszkodókat. Mikor az utolsót is lerázta magáról, elszakad a hagyma, ő visszazuhan az örök tűzbe. Véglegesen bebizonyította, hogy nincs benne szeretet.

Gyónásaimban ne csak a bűnöket keressem. Vizsgáljam meg azt is, van-e életemnek édes gyümölcse. Ha nem igen találok, tudnom kell, hogy a kárhozat fenyeget.

2. *Csak az szeret, aki mindenkit szeret*

A szeretet sokfélét jelent. Isten parancsából olyanfajta szeretettel kell lennünk egymás iránt, amilyenel Jézus szeretett bennünket. Megvan-e ez bennem?

Erre a létkérdésre magamnak is nehéz felelnem. Egyik kritériu-

ma: Csak akkor van bennem krisztusi szeretet, ha mindenkit szeretek, kivétel nélkül. Mert ha csak azokat szeretem, akikhez köt a vér, a rokonszenv, a szerelem, az érdek stb., akkor mennyivel vagyunk mások, jobbak, krisztusibbak bárkinél?

Nem jelenti ez, hogy ugyanazzal a szeretettel, kell ragaszkodnom mindenkihez, amellyel anyámat, hitvesemet, gyermekemet, jóbarátomat szeretem. De meg kell lennie bennem a jóindulatnak, segítőkészségnek, megbecsülésnek, érdeklődésnek minden embertársam iránt.

Miért tartozik a valódi szeretethez a mindenki szeretete? Mert így szeret Isten, tehát csak így él bennem, csak így irányít Jézus Lelke. A Szentlélek nem tud személyválogató lenni olyan értelemben, hogy megtagadja a szeretetet bárkitől is. Ha én ilyen vagyok, elűztem a Lelket, aki nem tud megférti semmiféle szeretetmegtagadással.

De nem is szeretet az ilyen válogatás, sokkal inkább önszeretet, önzés. Nem is az embert szereti, hanem azt, ami benne számára vonzó, tehát tulajdonképpen érdek. Még akkor is, ha olyan szép nevekkel illetik, mint anyai szeretet, barátság, szerelem stb. Nem baj, ha valami különösen vonzó számomra valakiben, de nem lehet ez a szeretet alapja, legfeljebb a szeretet színezője. A szülői stb. szeretetben is az alapvető az általános emberszeretet legyen, különben igen könnyen csúszik hamis vágányra (pl. majomszeretet).

Félni kell annak szeretetétől, aki másokat gyűlöl vagy egyszerűen csak nem szeret. Kérjem a Szentlelket, valódi szeretettel tudjak szeretni, amely nem kivételez, hanem jó mindenkihez.

3. A nőies szeretet

A férj óhajtja a szeretetet, a nőt pedig boldoggá teszi, ha szeretet. Tragédia számára, ha azt kell észrevennie, hogy szeretetére már nem tartanak igényt, terhére van férjének, gyermekeinek. Ha ilyesmit venne észre valaki asszony, nagyon erősnek és okosnak kell lennie. De még jobb ezt a bajt megelőzni okossággal, vagyis azzal, hogy elkerüli a nőies szeretet vakvágányait, amelyek miatt szeretete nemkívánatossá válhat.

A női szív eredete erős és áldozatos, de könnyen téved. Néhány példa a nőies szeretet hamis vágányai közül:

A szűkkeblű szeretet, amely csak saját családját akarja ismerni, azon kívül minden és mindenki idegen vagy éppen ellenség. A szűkkeblű szeretet tulajdonképpen önzés, mert csak saját magáról akar tudni. A családjá is ő maga. Az igazi szeretet tágilelkű, min-

denki iránt jóakarátú. Mivel a szűkkeblű szeretet nem igazi, azért terhes és ellenszenves éppen azok számára, akik „élvezik”.

Hibás és önző a féltékeny szeretet is. Saját birtokának tekinti férjét és gyermekeit. Előfordul, hogy némelyik feleség féltékeny férjének még a munkájára, ártatlan szórakozásaira, hobbjára, olvasmányaira is. Sok anyából azért válik lehetetlen anyós, mert abban az álomban ringatózott, hogy gyermeke örökké az övé marad, és haragszik arra, aki „elrabolta”. Okos asszony viszont számol azzal a ténnyel, hogy ő nem isten, vagyis nem tudja férje vagy gyermekei minden vágyát betölteni. Nem várja tehát, hogy férjének egyetlen gondolata ő legyen, inkább igyekszik részt kérni minden gondolatában. Az okos édesanya pedig nem magának, hanem az életnek, jövő hivatásának és jövőendő házastársának neveli gyermekét, aztán pedig nagylelkűen átadja, ha eljön az ideje. Több szeretetet „ment meg” így magának, mint féltékenykedésével. A féltékeny birtokolni akaró szeretet lehet akármilyen áldozatos, mégis taszító és kellemetlen.

Hibás, és hamar unalmassá válik az olyan szeretet, amelyik csak a testre irányul. Áll ez minden vonatkozásban, férjjel és gyermekekkel szemben egyaránt. A jól szerető asszony szereti férje és gyermekei gondolatait, terveit, eszményeit, munkáját, szórakozását. A nőnek meg kell próbálnia társnak lenni, különben teher lesz, és „mindennek elrontója”.

4. „De hát nem József fia?” (Lk 4,22)

„Mindenki helyeselt neki, és csodálkozott a fönséges szavakon.” Mégis elűzték, sőt a szakadékba akarták lökni. Egyrészt mert nem mindenben beszélt a szájuk íze szerint, másrészt mert előítélettel voltak az „ács fia” iránt.

Jézus tovább prédikál egyháza által. Ha nem akarok hasonló lenni a názáretiekhez, nem szabad az Úr igéjének választóvizévé tenni sem saját ízlésemet, sem az igehirdető pap személyét.

Ha helyeslek valamit a predikációban, nem szabad azért helyeselnem, mert nekem tetszik, mert én is úgy gondolom. Alázattal és bizalommal kell fogadnom Isten szavát, és ha észreveszem, hogy nem felel meg az én ízlésemnek és elgondolásaimnak, hát akkor magamat igazítom a igéhez. A hit nem hit már, ha az egyéni értelem, gyenge emberi elképzeléseim, vagy a divatos áramlatok szerint akarom eldönteni, hogy mit hiszek és mit nem. Ebben az esetben ugyanis nem Istennek hinnék, hanem csak a magam eszé- nek.

Nem szabad előítélettel lennem a prédikáló pap személye iránt sem. Általa az egyház, tehát maga a földön tovább élő Jézus hirdeti az igét. Nem szabad a pap tudományát tekintenem, sem előadói készségét, egyéniségét, még erkölcsi nívóját sem. Számomra ő mindenképpen Isten hangszórója.

Vajon hogyan ítelt Isten a názáretiekről, akik elűzték és megakarták ölni Jézust? Hasonlóképpen, mint azokról, akik az egyházra nem hallgatnak vallásosságuk ellenére, mert az ilyenek is elűzik és megölik saját szívükben Jézus igéjét.

5. *Te felismered?*

A názáretiek nem ismerték fel Jézusban a Messiást, mert hiszen a jól ismert ács fia volt, aki nem járt iskolába sem.

És én felismerem-e Jézust? Mert sokszor és sokféleképpen találkozunk vele.

Így az igehirdetésben. A názáretiek is elismerték, hogy Jézus gyönyörűen prédikált, de nem látták benne Isten szavát. Én azt látom a pap igehirdetésében?

Jézus van jelen a hívek közösségében. Ha felismerném, jobban szeretném a közös imát.

Vagy felismerem Jézust szenvedő embertársaimban? Tetteim és velük kapcsolatos érzelmeim nem azt mutatják.

És a szentségekben? Ha mélyen hinném, hogy a szentségek vételében Jézussal találkozom, sokkal többször gyónnék és áldoznék.

Hogy katolikusnak neveltek, ez kb. annyit jelent, hogy Jézus földije vagyok. Ez önmagában még nem üdvözít. Csak ha valóban és mindenütt felismerem őt.

ÉVKÖZI 5. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 58,7—10): *„Törd meg az éhezőnek kenyeredet, s a szűkölködőket és a bűjdosókat vidd be házádba; ha mezítelent láatsz, takard be, és ne vedd meg önnön testedet! Akkor majd felvirrad, mint a hajnal, világosságod, és gyógyulásod gyorsan bekövetkezik; színed előtt halad majd igazságosságad, és az Úr dicsősége gyűjt egybe téged. Akkor majd könyörögsz, és az Úr meghallgat, kiáltasz, és Ő így szól: Íme itt vagyok. Ha eltávolítod körödből az igát, és megszűnsz ujjaddal mutogatni és haszontalanságot beszélni; ha odaadod kenyeredet az éhezőnek, és jóllaktatod a lesújtott lelket; akkor felragyog a sötétben világosságod, és sötétséged déli verőfényre változik.”*

Az Úr felszólítja a zsidókat, hogy gyakorolják az irgalmasságot, és akkor érezni fogják az Ő hatékony segítségét; a világosság nyilván összefüggésben van az egyiptomi szabadulás után a zsidókat vezető tűzoszloppal, mely az Úr oltalmának jele volt. Irgalmas lelkületük következménye az lesz végső soron, hogy megdicsőül bennük az Isten, mert ők érdemessé teszik magukat segítségére, az Úr viszont nem késik megjutalmazni őket. A világosság és a déli verőfény a legnagyobb boldogság szimbólumai — együtt szerepel ebben a szakaszban az Úr dicsőségével, ami megint csak arra utal, hogy igazságuk úgy világosodik majd az emberek előtt, hogy dicsérik érte a mennyei Atyát.

II. OLVASMÁNY (1Kor 2,1—5): *„Én is, amikor nálatok jártam, testvérek, nem keresett szavakkal vagy bölcsességgel akartam nektek hirdetni Isten tanúságtételét. Elhatároztam ugyanis, hogy nem akarok másról tudni köztetek, csak Jézus Krisztusról, a megfeszítettéről. Gyöngeségem tudatában félve és nagyon elfogódottan mentem hozzátok. Tanításom és ige-*

hirdetésem ezért nem a bölcsesség elragadó szavaiból állott, hanem a lélek és erő bizonyosságából, hogy hiteteknek ne emberi bölcsesség, hanem Isten ereje legyen az alapja.”

Az apostol igehirdetését csodák, jövődölések, prófétálások kísérték. Szavain szinte érezhették a Lélek melegét és erejét és ez volt hatással rájuk. Az igazi, üdvösséget szerző hit Isten ajándéka. Nem az hisz, aki „meg van győzve” arról, hogy a kinyilatkoztatásban foglaltak igazak, hanem az, aki az Istentől kapott kegyelemmel, erővel magáévá tudja tenni a kinyilatkoztatott igazságokat. Az emberi bölcsesség megkönnyítheti a hitre való eljutást, de akadálya is lehet annak. A hit nem csupán értelmi belátás; a kényszerítő logikai lánc hiánya nem fogyatékosága a hitnek, hanem természetes velejárója, hiszen emberi személyes állásfoglalást akar az Isten.

Az EVANGÉLIUM (Mt 5,13—16): „Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só ízét veszti, mivel sózzák meg? Másra már nem való, mint hogy kidobják és az emberek eltapodják. Ti vagytok a világ világossága. Nem lehet elrejtteni a hegyen épült várost. Nem azért gyűjtják meg a lámpát, hogy a véka alá tegyék, hanem a lámpatartóra, hogy mindenkinek világítson a házban. Úgy világítson a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák jócselekedeteiteket és dicsőítsék mennyei Atyátok.”

Isten bölcsességét az Egyháznak kell a világba eljuttatnia, azzal a világot mintegy megsózni. Nagyon alkalmas ez a hasonlat annak kifejezésére, hogy Isten a földi értékeket nem helyettesíteni akarja az égiekkel, hanem átalakítani, felemelni, amint a só sem étel, hanem átjárja és megízesíti az egészet. Házasság, barátság, tudomány, technika stb. azzal kapja meg végső, Istentől akart teljességét, ha az ember általuk is természetfeletti célja felé törekszik.

Az Egyház világosság is kell, hogy legyen. Ne rejtse hitét véka alá, akkor sem, ha gúnyolják miatta, ha kevés követőre talál.

Sem az ízét veszett só, sem a véka alá rejtett lámpa létének nincs értelme.

Jótetteink mennyei Atyánkat dicsőítsék. Ez legyen a célja jóságunknak. Az nem kegyes csalás részünkről, ha a dicsőséget Istentől várjuk, mert hiszen valóban tőle kaptuk az erőt a jóra, az a mag fejlődött ki, melyet ő ültetett és növelt.

Templombajárásoddal is vállalod a hegyen épült város szere-

pét. De még inkább azzal, ha meg is látszik mindennapi életeden is, hogy templomba jársz. Ha a templom ízét, Jézus áldozatának ízét bele tudod vinni az életbe is. Feltűnés nélkül, észrevétlenül, el nem szóva a dolgot.

B)

I. OLVASMÁNY (Jób 7,1—4,6—7): *„Katonasor az ember élete a földön, és napjai olyanok, mint a napszámos napjai: kívánczik árnyék után, mint a szolga és várja a munkája végét, mint a napszámos. Nekem is kárbavesztett hónapok jutottak részemül, és keserves éjjeleket számlálok magamnak. Ha lefekszem, kérdelem: Mikor kelek újra? Majd várom az estét, és mire bedáll a szürkület, jóllakom kinnal.*

Napjaim gyorsabban szaladnak, mint a takács vetélője, és remény nélkül eltűnnek. Emlékezzél meg, hogy életem már csak lehellet, és szemem nem lát többé boldogságot.”

Jób saját életét és általában az emberi életet a hadbavonult katona folyton veszélyben forgó életével hasonlítja össze: neki is nagyon sokat kell túrnie és érzi, hogy élete is veszélyben forog. Úgy várja az enyhülést mint a napszámos az árnyas pihenőt. Ha lefekszik nem tud igazán pihenni, már felkelni szeretne, ha meg felkelt, az ágy nyugalmaát óhatja. Nem várhat már semmit az életből a szenvedésnek pedig nem tud értéket és értelmet tulajdonítani. Jézusnak kell eljönnie, hogy erre megtanítsa az embereket és a betegek gyógyításával felvillantsa a végső, boldog állapotot, amelyben nem lesz többé könny és fájdalom.

II. OLVASMÁNY (1Kor 9,16—19,22—23): *„Hogy az evangéliumot hirdetem, azzal nem dicsekedhetem, hiszen ez kényszerítő kötelességem. Jaj nekem ugyanis, ha nem hirdetem az evangéliumot! Ha önszántamból teszem, jutalmam lesz, ha nem önszántamból, csak megbízott hivatalnok vagyok. Mi tehát a jutalmam? Az, hogy mint az evangélium hirdetője, ingyen nyújtsam az evangéliumot, s ne éljek az evangéliumban gyökerező jogommal.*

Bár mindenkitől független voltam, mégis mindenkinek szolgálója lettem, hogy minél többet megnyerjek. A gyöngék között gyöngé lettem, hogy megnyerjem a gyöngéket. Mindenkinek minden lettem, hogy mindenkit üdvözítsek. Mindezt az evangéliumért teszem, hogy nekem is részem legyen benne.”

Az apostol lemond az evangéliumban gyökerező jogáról, hogy ti. hívei eltartsák, hogy ezáltal is nagyobb isteni jutalomra váljon méltóvá. Parancsot kapott az evangélium hirdetésére, de nem csupán a büntetéstől való félelem sarkallja az ige szolgálatára. Ez részben az anyagi szolgálatásról való lemondásból látszik, másrészt abban az önmagát szinte feladó szolgálatból, ahogyan törekszik mindenki vel azonosulni, minden fajta hívő közösségbe beilleszkedni. És amikor mindezt megtette, akkor beáll a sorba, a többi közé és reméli, hogy neki is része lesz az evangélium ígérte jutalomban. Nem szegi kedvét, hogy sok szempontból kicsi, gyöngye emberekkel kell bajlódnia neki, a szellem óriásának. Szívesen lesz kicsi a kicsikkel, mert tudja, hogy Isten ezeket választotta ki, hogy erejét megmutassa rajtuk.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,29—39): „(Jézus) a zsinagógából Jakabbal és Jánossal együtt egyenesen Simon és András házába ment. Simon anyósa lázas betegen feküdt. Mindjárt szoltak is neki. Odament hát hozzá, s kezén fogva felsegítette. Erre megszűnt a láza és kiszolgálta őket.

Napnyugta után, amikor beesteledett, odahordták hozzá a betegeket és a gonoszlélektől megszállottakat. Az egész város ott tolongott az ajtó előtt. Sok beteget meggyógyított különféle betegségekből, és sok ördögöt kiűzött, de nem engedte őket szóhoz jutni, mert tudták, hogy kicsoda.

Hajnal tájban, amikor még sötét volt, Jézus elindult és kiment egy elhagyatott helyre imádkozni. Simon és társai utána mentek, hogy megkeressék. Mikor megtalálták, ezt mondták neki: „Mindenki keres téged.” De ő így válaszolt: „Menjünk máshová, a szomszédos helységekre, hogy ott is hirdessem az evangéliumot, hiszen azért jöttem ki.” S bejárta egész Galileát, prédikált a zsinagógákban és ördögöket űzött.”

A betegségben is végső soron az ördög keze van. A betegek gyógyításával is azt bizonyítja Jézus, hogy elérkezett az Isten Országá. Legnyilvánvalóbban az ördögűzések bizonyítják ezt.

Jézus tudta előre, hogy másnap keresni fogják, hiszen a csodák vonzották az embereket. Ezért még sötétben felkelt és egy elhagyatott helyre ment. Kereste a magányt, mert imádkozni akart. Az apostoli élet nem nélkülözheti az Istennel töltött időt. Enélkül kiüresedik a szív. Másrészt el is akart szakadni szépen csendben a kafarnaumiaktól. Másfelé is hirdetni kell az evangéliumot. Kafarnaum most túlságosan a csodák ígézetében él. Jézus pedig tanítani jött és a csoda csak a hitelesítő pecsét. A csodák ál-

tal nyújtott jó révén a legnagyobb jó befogadására akarta alkalmassá, fogékonyá tenni hallgatóit. Ez nem mindig sikerült.

A szentmise tanít meg bennünket a szenvedés helyes értékelésére. Nem keseregünk, mint Jób, mert tudjuk, hogy ha szenvedéseinket Jézuséhoz csatoljuk, hogy vele együtt szenvedjünk, akkor azok az örök életet szerzik meg számunkra. Így gyógyított meg minket Jézus: élet forrásává tette a halál hírnökét. A szentáldozás záloga a végleges gyógyulásnak: a dicsőséges feltámadásnak.

C)

I. OLVASMÁNY (Iz 6,1—2a,3—8): „Abban az esztendőben, amikor meghalt Óziás király, láttam az Urat; magas és kiemelkedő királyi széken ült, és ruhájának szegélye eltöltötte a templomot. Szeráfok lebegtek felette és kiáltották és mondták egymásnak: Szent, szent, szent az Úr, a seregek Istene, dicsőségével tele van az egész föld!

És megrendültek a küszöbök alapjai a hangos kiáltásoktól, és a ház betelt füsttel. Ekkor én így szóltam: Jaj nekem, végem van, mert tisztátalan ajkú ember vagyok, és tisztátalan ajkú nép között lakom, s a Királyt, a seregek Urát láttam szemmemmel! Erre az egyik szeráf odarepült hozzám, kezében izzó kőszén volt, melyet csípővassal az oltárról hozott, és megérintette szájamat és így szólt: Íme, azzal, hogy ez megérintette ajkadat, eltűnt a te gonoszságod, és bocsánatot nyert a bűnöd. Majd hallottam az Úr szavát, amint mondotta: Kit küldjek el, és ki megyen el majd nekünk? Ekkor én azt mondtam: Itt vagyok én, engem küldj!”

Óziás valószínűleg 738-ban halt meg.

Izaiás meghívatási látomása Isten fenségének lenyűgöző erejű kinyilvánítása. Magasabban ül, mint a királyok szoktak, királyi palástja az egész templomot betölti. A zsidók igyekeztek ezt az antropomorfizmust elhalványítani: a LXX csak Isten dicsőségéről beszél, hogy az eltöltötte a templomot, a Targum pedig csak dicsőségének fényéről. Fenségét hangsúlyozzák még a szeráfok, e magasrangú angyali lények. Nevük csak itt szerepel a szentírásban (bár ugyanazzal a szóval nevezi a szentírás a tüzes kígyókat is, melyek a lázongó zsidókat halálra marták a pusztában, semmi tartalmi közösség nincs e kettő között). Arcukat eltakarják, hiszen az ószövetségi felfogás szerint nem láthatja senki az Isten arcát, lábukat pedig azért takarják el, mert mindenféle meztelenség tiszt-

teletlenségnek számított. Nyilván két kar felelget egymásnak és a legfelsőbb fokot akarva kifejezni, háromszor is szentnek nevezik Istent. Szentsége a bűnnel való teljes és feltétlen szembenállást jelenti. A füst is Isten jelenlétére utal, fenségét jelzi. A látást nem akadályozta, mert olyasmi lehetett, mint a színeváltozásnál szereplő fényes felhő. A próféta megvallja bűnösségét (talán arra céloz, hogy hallgatott, pedig Oziás királlyal szembe kellett volna szállnia) és méltatlanságát arra, hogy a szeráfokkal együtt dicsérje Istent és hirdesse üzenetét az embereknek. Az angyal jelképes cselekedettel megtisztítja a látomásban ajkát. Készségesen vállalkozik ezután arra, hogy Isten üzeneteit közvetítse.

II. OLVASMÁNY (1Kor 15,1—11, ill. 3—8,11): *„Figyelmetekbe ajánlom testvérek az evangéliumot, amelyet hirdettem nektek. Elfogadtátok és szilárdan kitarítottok benne. Általa elnyeritek az üdvösséget, ha megtartjátok úgy, ahogy hirdetem nektek. Másként hiába lettetek volna hívővé.*

Elsősorban azt hagytam rátok, amit magam is kaptam: Krisztus meghalt bűneinkért, az Írás szerint: eltemették, és harmadnap föltámadt, ismét az Írás szerint. Megjelent Péternek, majd a tizenkettőnek. Később egyszerre több mint ötszáz testvérnek jelent meg, ezek közül a legtöbben még élnek, néhányan azonban már meghaltak. Azután Jakabnak jelent meg, majd az összes apostolnak. Utánuk pedig mintegy elvetéltek megjelent nekem is. Én ugyanis az utolsó vagyok az apostolok közt, s arra sem méltó, hogy apostolnak hívjanak, hiszen üldöztem az Isten egyházát. De Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok, s rám árasztott kegyelme nem maradt bennem hatástalan. Többet dolgoztam mindegyiküknél, igaz ugyan, hogy nem én, hanem az Isten kegyelme velem. Mindegy tehát, hogy én vagy ők: ugyanazt hirdetjük s így lettetek hívővé.”

Amint húsvétkor az apostoloknak, úgy később a híveknek is — főleg a korintusiaknak — nehéz volt elhinni, hogy Jézus feltámadt. Főképp nehéz volt életük, magatartásuk alapjává tenni ezt a hitet és reménységet: mi is feltámadunk Krisztussal. Pedig enélkül a hit és remény nélkül üdvözülni nem lehet. Pál arra hivatkozik, hogy Jézus sok embernek jelent meg feltámadása után és így nincs okuk a korintusiaknak kételkedni az erről szóló tanúbizonyosságban. (Az asszonyokra nem hivatkozik!)

Röviden arra is utal, hogy Jézus halála és feltámadása az Írások szerint történt. Valóban: Iz 53,9-ben arról olvasunk, hogy go-

noszok közt adtak neki sírt; a 15. zs-t is a Messiásra értelmezi: nem hagyja az Úr a Messiás lelkét az alvilágban, sőt teste sem lát romlást.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 5,1—11): „Amikor egyszer Jézus a Genezáret tavánál állt, nagy tömeg sereglett hozzá, hogy hallgassa az Isten szavát. A tó partján látta, hogy két bárka vesztegel. A halászok kiszálltak, és a hálót mosták. Beszállt most az egyik bárkába, a Simonéba, s megkérte, hogy lökje egy kicsit beljebb a parttól. Aztán leült és a bárkából tanította a tömeget. Mikor befejezte a tanítást, így szólt Simonhoz: „Evezz a mélyre, és vessétek ki a hálótokat halfogásra.” „Mester, egész éjszaka fáradoztunk, nem fogtunk semmit. De a te szavadra azért kivetem a hálót” — válaszolta Simon — és így is tett és akkora tömeg halat fogtak, hogy szakadozni kezdett a háló. Intettek a másik bárkán a társaiknak, hogy jöjjenek segíteni. Jöttek is és úgy telerakták mind a két bárkát, hogy majdnem elsüllyedt. Ennek láttán Simon Péter Jézus lábához borult és szavakra fakadt: „Uram, menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok.” Mert a sikerült halfogás láttán társaival együtt félelem töltötte el. Hasonlóképpen Jakabot és Jánost is, Zebedeus fiait, Simon társait. De Jézus bátorságot öntött Simonba: „Ne félj! Ezentúl emberhalász leszel.” Kivonták a hajókat a partra és mindenüket elhagyva a nyomába szegődtek.”

Az apostolok meghívását a háló mellől mindhárom szinoptikus elbeszéli, de Máté és Márk csak röviden szólnak róla, Lukács viszont még a csodálatos halfogás történetét is elbeszéli. (Vö. Mt 4,18—22; Mk 1,16—20)

A Genezáreti tó (Tibériás tenger) adatai: hossza 21 km, legnagyobb szélessége 12 km. Mélysége: 48—250 m. Keresztülfolyik rajta a Jordán folyó és így vize állandóan felfrissül.

A csodálatos halfogás csoda-jel: megmutatja Péternek, hogy milyen szerepet szán neki Isten és bátorítja, hogy mindig számíthat az isteni segítségre. Eszköz lesz ő az isteni kegyelem kezében. A csoda megrendíti Pétert: Isten közelségének, kinyilvánulásának tapasztalása eszébe juttatja bűnösségét és szinte nem tudja elviselni a szent Isten közelségét.

Izaiás előtt látomásban, Péter és társai előtt csoda-jelben nyilvánult meg Isten fensége, szentsége. Mindkettőnek bűnössége jutott eszébe és ezért nyomasztónak érezte Isten közelségét. Izaiásnak szénparázs-látomással, Péternek a csodálatosan eredményes

halászzal ad biztosítékot Isten arra, hogy igehirdetésüket kegyelmével támogatja és eredményessé teszi.

A misében megjelenünk a felséges, szent Isten előtt. Bűnösségünk megvallásával és bocsánatának kérésével kezdjük a szentmisét. A szentmise a szent Isten és a bűnös ember találkozása azon keresztül, aki magára vette a világ bűneit és szentté akar tenni bennünket. Nekünk is meg kell néha rendülnünk Isten szentségének, bűn iránti utálatának tudatában és át kell érezni méltatlanságunkat. A szentmisében megtisztulunk és örvendező szívvel visszük az életbe az ország örömhírét.

II. TEOLÓGIA

A föld sója, a világ világossága

Minden keresztény részesedik Krisztus prófétai küldetésében is. Mindegyik által akar valamit mondani Isten az embereknek. Szavuk nem marad pusztán az övék, hanem Isten kegyelme, a Szentélek ereje kíséri, amikor tanúskodni akarnak Krisztus mellett.

Krisztus az Isten testté lett Igéje. Aki második Krisztus lett, Krisztus életének folytatója, annak a maga lehetőségei szerint, az Istentől kapott ajándék mértéke szerint szintén Isten igazsága nyilvánítójává kell válnia.

A zsinat ismételten hangsúlyozza, hogy *a tanúságtétel első és legfontosabb helye a család*. A család tagjai tartoznak legszorosabban egymáshoz, ott lesz leginkább mindenkié, ami egyik-másiké eredetileg: az öröm, bizakodás, türelem, vagy a szomorúság, reménytelenség, türelmetlenség. A családi légkört kell tehát elsősorban a hit, a gondviselésbe vetett bizalom, az egymás iránti megértő jóság szellemével telíteni. Életünkben meg kell mutatkoznia az Istentől kapott erőnek. A kiábrándult, kételkedővé vagy hitelenné vált emberek is azt várják szinte kivétel nélkül — bár maguk sem tudnak talán róla —, hogy valaki meggyőzze őket arról, hogy mégis van értelme jónak lenni, küzdeni, Istenhez ragaszkodni. Az a baj, hogy a hit, remény és szeretet sorsa nagyon emlekedtet az eszeprantóéra: többet beszélnek róla, mint rajta.

Az apostolkodáshoz az is szükséges, hogy *embertársainkat nézeteikkel együtt komolyan vegyük*. Ennek nemcsak abban kell megnyilvánulnia, hogy türelmesen és igazán érdeklődve meghallgatjuk nézetüket az élet nagy kérdéseivel kapcsolatban, hanem abban is, hogy nem tartjuk feleslegesnek a problémák alapos átgondolását, az általunk látott megoldás folytonos tökéletesítését. Tudatában vagyunk annak, hogy minden kor felvet olyan új kérdéseket, melyekre a kinyilatkoztatás fényénél új válaszokat kell adnunk és ezzel egyszersmind a kinyilatkoztatás gazdagsága is

egyre jobban feltárul előttünk. Ilyen szempontból is megvan életünkben a kettőség: birtokában vagyunk az igazságnak, de folyton megújuló küzdelemmel meg is kell szerezniünk.

Minél jobban azonosulunk Krisztussal, annál inkább tudjuk őt nyújtani a világnak, az embereknek. Neki folyton növekednie kell, nekünk pedig csökkennünk. A mi tanításunk nem a miénk, hanem azé, aki minket küldött.

Newman: Jézus, az elrejtett Isten

... A hitből élnem mai állapotomban szükséges a bűn folytán, Te áldásodat adtad reá. Boldognak jelentetted ki azokat, kik nem látnak és mégis hisznek. Tehát boldogabb vagyok, ha hiszek Benned, mintha látnálak. Részesíts bőségesen ebben a boldogságban! Engedd, hogy higgyek, mintha csak látnálak! Add, hogy mindig úgy légy szemem előtt, mintha valóságban és érzékelhetően előtttem állnál. Engedd, hogy élő közösségben legyek Veled, állandóan a rejtett, de mégis oly élő Istennel. Szívem legbelsejében tartózkodom, életem élete vagy. Keblem minden lehellete, értelmem minden gondolata, szívem minden jó iránti törekvése láthatatlan jelenléd eredménye. Természet és kegyelmed folyton élsz bennem. Testedet csak homályosan sejtem, de lelkiismeretem mélyén tisztán hallom hangodat. Arra akarok figyelni és úgy akarok Hozzád szólni, mint a bűnbánó nő: Jó Mesterem! Légy mindig így velem! Ha kísértésbe esnék és el akarnálak hagyni, akkor, Istenem, ne hagyj el engem ...

Newman: Hit és kétség

A hit Isten adománya és nem valami pusztán belőlünk való, mellyel tetszésünk szerint bánhatunk. Teljesen különbözik az ész meggyőződésétől, ámbár nyomon követi ... A hit nem pusztán az értelem meggyőződése, hanem szilárd elismerés, világos bizonyosság, nagyobb, mint valami más bizonyosság; a lélekben jött létre Isten kegyelmével és csakis általa. Amint tehát meggyőződhetnek az emberek valamiről és mégsem cselekednek meggyőződésük szerint, ugyanúgy meggyőződhetnek valamiről anélkül, hogy meggyőződésük szerint higgyenek ... Értelmük meggyőződött, és kétségeik erkölcsi jellegűek, mert gyökereikben az akarat hibájából származnak. Egyszóval a vallás melletti érvek senkit sem kényszerítenek hívésre, ugyanúgy, amint a jó magatartás mellet-

ti érvek senkit sem kényszerítenek engedelmességre. Engedelmesség az engedelmeskedni akarásból következik, a hit pedig a hinni akarásnak folyománya; beláthatjuk magunktól a hit dolgai-ban éppúgy, mint az engedelmisség terén, hogy mi a helyes —, de megtenni azt, ami helyes, ezt nem tudjuk Isten kegyelme nélkül. Ez a különbség az ész egyéb megállapításai és a vallás igazsága melletti érvek között. Nem kell hittény hozzá, hogy a $2 \times 2 = 4$ -et igaznak elismerjük; nem tehetünk mást, mint hogy elismerjük; és ezért semmi érdemünk sincs benne; azt azonban már érdem hinni, hogy az Egyház Istentől van; mert jóllehet bőségesen bizonyítják érvek, a végkövetkeztetés levonásától mégis esztelenség nélkül húzódozhatunk; panaszkodhatunk talán, hogy nem világos előttünk, halaszthatjuk elismerésünket, kételkedhetünk, ha akarunk . . .

. . . Az Isten nagyon különbözően bánik velünk; az egyik embernél lassan érlelődik a meggyőződés, a másiknál felvillanó megvilágosodás eredménye. Az egyik ember egyszerre meggyőződik, úgy miként Szent Pál leírja: „Ha valamennyien prófétálnak — mondja a tan magyarázásáról szólva —, és belép egy hitetlen vagy avatatlan, azt megcáfolja mindenki, megítéli mindenki. Szívének titkai nyilvánvalóak lesznek; és így arcra borulva imádja az Istent, és megvallja, hogy valóban Isten van bennetek.” (1Kor 14,24 —25) Megismétlődik ez most is; egyesek megtérnek már egy katolikus templomba való belépés alkalmával; másokat egy könyv olvasása, ismét másokat egy tan térít meg. Érzik bűneik súlyát és belátják, hogy Istentől kell erednie annak a vallásnak, melynek egyedül vannak eszközei megbocsátásukra. Vagy erőt vesz rajtuk a katolikus vallás nyilvánvaló szentsége, szépsége és (úgy mondhatnám) kellemes illata, s megilletődnek tőle. Vagy vezető után sóvárognak a vélemények viszálykodásában és éppen az Egyháznak a hitről szóló tana győzi meg őket, ami oly kemény sokak számára. Mások ismét számos kifogást hallanak az Egyház ellen és az egész dolognak minden utánajárnak: ezek nehezen, legfeljebb hosszú kutatás végeztével győződnek meg. . . . Az Isten különbözően bánik velük; de ha hűek világosságukhoz, végül is a maguk idejében, bár talán egymástól különböző időben, egy és ugyanazon nagyon határozott és kétséget nem hagyó lelki állapotot szerzi meg nekik, mit *meggyőződésnek* nevezünk. Nem lesz kétségük, bármily tárgyi nehézségei is lehetnek még, hogy az Egyház az Istentől van; nem fognak talán erre vagy arra az ellenvetésre válaszolni tudni, de ennek ellenére bizonyosságuk lesz.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Ha másképp nem tudsz segíteni . . .*

Éhező, rongyoskodó emberre nehezen lehet akadni. De sok olyannal hoz össze az élet, aki egy kis törődésre éhezik, talán csak arra, hogy valaki meghallgassa. Gondolj arra, milyen jólesik némi-lyenkor neked is kibeszélni, kipanaszkodni vagy kidicsekedni magad. Milyen jólesik úgy érezni, hogy mást is érdekel a sorsod, életed. Tedd meg te is szívesen másoknak ezt a szolgálatot!

Elsőrendű kötelesség, sőt érdek ez a családon belül. A házasság egy életen át tartó párbeszéd kell legyen. Milyen szomorú, ha azok, akik házasságuk előtt, az udvarlás idején ki nem fogytak a témából, az évek múltával nem tudnak többé egymásnak semmit sem mondani. Ha félnek a vasárnaptól, mert összehozza őket hosszú órákra, de idegesítő, sőt ellenségesse váló csend teleoszlík rájuk. Persze, lenne mondanivalójuk, de rájöttek és az évek folyamán beletörődtek, hogy a másikat nem érdekli, amit mondanak, nem érdekli házastársukat az ő gondolatuk, élményeik, érzéseik, ügyeik. Ez az érdeklődéshiány pedig egyenlő a szeretet hiányával. Akit szerettek, annak az egész lénye érdekel. Ha nem, az a legteljesebb önzés jele, annak a jele, hogy csak kapni akarok, adni nem.

Aki szép házaseletet akar, olyat, amely neki is kellemes, Isten előtt is kedves, az érdeklődő, együttérző, sőt együttélő figyelemmel hallgassa meg mindig hitvestársát. Akkor is, ha nehéz, mert nem ér rá, mert ideges, mert neki is megvannak a maga, de egészen más problémái. És nem szabad a meghallgatást összekapcsolni akadékoskodással, bírálgatással, ledorongolással, gúnnyal.

Ha másért nem, azért kell szeretettel figyelni házastársamra, nehogy megértőbb lelket találjon. Sok felbomlott házasság alapvető oka az ilyesfajta helyet: A feleségem, férjem nem ért meg, de X. igen. Tehát nem faggatózom, de mindig és mindent szívesen meghallgatok.

Meg kell hallgatnom gyermekeimet is, mindenképpen, akármi-

lyen semmiségekkel áll is elő. Megértéssel, kedves érdeklődéssel. Ez döntő a nevelésben. Ne érezzék gyermekeim, hogy nekem „semmit sem érdemes elmondani.” Kicsi koruktól szokják meg, hogy apjuknak, anyjuknak el lehet és érdemes is elmondani „mindent”. Nagy áldás ez, különösen a kritikus életkorokban.

Ahogy én bánok az emberekkel, úgy bánik velem az Úr. Ha azt szeretném, hogy meghallgasson, én is meg kell, hogy hallgassak másokat. Mindenkit, de elsősorban családtagjaimat.

2. A megfeszített Jézus bölcsessége

Pál apostol nem saját emberi bölcsességét akarta terjeszteni, hanem a megfeszített Krisztusét. Nehéz dolog volt, mert ezt a bölcsességet oktalanságnak tartják az emberek. Akkor is, most is, még a vallásosak is. A régiek is csodákat és emberi bölcsességet óhajtottak, ma is a sikeres élet csodájáról és a pénz bölcsességéről szeretnék hallani. Olyan üdvösségről, amely csak ráadás az egészségesen, jólétben, vagyonosan, sikeresen leélt életre.

Nincs más üdvözítő bölcsesség, csak a Kereszté. Mit jelent a Kereszt bölcsessége?

Elsősorban azt, hogy nem magamtól, nem élettelen dolgoktól, nem is emberektől várom életem beteljesedését, nagy boldogságát, hanem a keresztre feszített Jézustól. Nem követelni akarok élettől, emberektől, Istentől, hanem szeretni akarok, a szeretetben odaadni életemet, Istennek, embertársaimnak. Nem kiélni akarom magamat, hanem keresztre feszíteni nemtelen vágyaimat, mindazt, ami bennem nem szeretet, nem jóság, nem tisztaság, nem irgalom.

Lehet, hogy mindez értelmetlenség, gyengeség a világ szemében, de „Istennek balgasága bölcsőbb az embereknél, és Istennek a gyengesége erősebb az embereknél.”

3. A föld sója

Minden (!) kereszténynek Jézustól kapott, kötelező hivatása, hogy a föld sója legyen, vagyis hogy alakítsa a világot. Ha nem teszi, haszontalanná válik, csak arra jó, hogy kidobják és eltapsák.

De hogyan változtassa meg a világot pl. egy idős néni? Hiszen nemcsak a világ, de még saját családja dolgaiba sincs beleszólása. Dehát nem is azt kívánja Isten, hogy irányítsuk a világot, hanem

hogy jobba, ízesebbé tegyük. A sónak sincs vezérszerepe az ételekben, mégis nélküle sok étel élvezhetetlen. Nem vezérnek kell lennem, hanem életemnek Istent kell sugároznia. (Feltűnés nélkül! Gondolj az elsózott ételre!) Nem is kell ezt külön akarnom. A só is egyszerűen azzal, hogy só, máris ízesít. A keresztény azzal, hogy valóban keresztény, máris alakítja maga körül Isten Országát, mert a kegyelem ízét adja az életnek.

Ha lelkiismeret vizsgálatot tartok ebben a dologban, ne azt próbáljam kielemezni, betöltöm-e a só hivatását, hanem inkább azt vizsgáljam, milyen környezetemben az élet. Ha nem elég ízes, akkor tudnom kell, hogy bennem is hiba van, az én kereszténységemben, vallásosságomban. Ha pl. nem valami szép családom élete, nem keseregni, panaszkodni kell, hanem megpróbálni őszintebben szeretni Istent és családom tagjait, tökéletesebbé válni magatartásomban.

Ha szeretem Istent, szeretem az embereket, szeretek mindent, ami tiszta, becsületes, irgalmas, önzetlen, akkor ízt kell kapnia körülöttem a világnak.

4. „Ügy világítson . . .” (Mt 5,16)

Minden kereszténynek fénnye kell válnia, mert a Világ Világosságának kell élnie benne.

Életünknek, némelykor szavainknak is, világosságot kell gyűjtania azok értelmében, akik nem ismerik Jézust. Prédikációt kevés ember hallgat; Isten igéjét a prédikációk hallgatóinak kell tovább adniok. A keresztények életét látva kell rájönnie a kívülrőlőknek is, nem felesleges és nem ostobaság hinni Jézusban.

Hitből fakadó életünknek melegítenie is kell. A hideg tökéletesség nem vonzó. De nem is keresztény tökéletesség. Jézus szeretetének kell bennünk élnie, hogy melegítse az önzésben oly hideg világot. A szeretet melege kell ahhoz, hogy a hit magja termést hozzon.

A fény és meleg együtt életet támaszt. A Jézusban élt élet új életet indít azokban, akikkel együtt él.

A legtöbb ember olyan könyvet szeret, amelyben sok kép van. A keresztények életének kell ragyogó és meleg színekkel megfestett képeskönyvnek lennie, amelyből bárki kedvet kaphat megismerni Jézust.

5. A Lélek tesz sóvá, világossággá

Jézus adta nekünk vallásunkat, de nem ő terjesztette el, hanem a Szentlélek. Ő győzte meg az embereket arról, hogy Jézus az Isten Fia, és hogy tanítása az Atyától ered.

A Lélek legszembetűnőbb, de egészen ritka eszköze a csoda. (Ma is előfordul.) Csodáknál jóval fontosabb a hit, amelyet a Lélek a szívekben támaszt, nélküle a csodák önmagukban még nem keltenek hitet.

A csodákkal egyenértékű, sőt talán nagyobb hatású eszköze a Léleknek az, hogy átalakítja azokat, akik rábizzák magukat. A legtöbb ember szemében ugyanis csak akkor van hitele Jézus vallásának, ha az mássá, jobbá teszi híveit.

Az ősegyház sikereinek is ez volt a titka. Az addig kapzsi gazdagok szétosztották vagyonukat a szegények között, az erkölcssten nép erkölcsössé vált, a gyávák vértanúkká, a farkasok a szeretet hőseivé. Nemcsak az apostolok változtak meg pünkösd napján, nemcsak Saulból lett Pál, hanem ezrek és ezrek alakultak át a Szentlélek hatására, és lettek így a hit terjedésének eszközeivé, sóvá és világossággá.

Ma is ezt és így akarja a Lélek. Az, hogy Jézus híve vagyok, bizonyítja, hogy engem is át akar alakítani és eszközéül akar használni Jézus Lelke.

Kisgyermek kérdésére, hogy kik azok, akik a színes üvegablakokon vannak a templomban, édesanyja azt felelte, hogy azok a szentek. Később hittanórán arra a kérdésre, hogy kik a szentek, a gyerek azt felelte: Szent az, akin átsüt a Nap. — Életemen süssön át a kegyelem!

B)

1. *Harc a szenvedés ellen*

Az emberiség történelme harc a szenvedés ellen. Ezért a lakás, a ruha, a gyógyítás, a szórakozás stb. Nagyon jó törekvés ez. Legyen áldott mindenki, aki enyhíti az emberiség szenvedéseit, akár a tudomány, akár a technika, politika vagy a termelés síkján küzd a szebb életért. Én magam is harcolhatok saját szenvedésem ellen. Jézus is csak azért itta ki önként a szenvedés kelyhét, mert „nem múlhatott el tőle.” Mások szenvedésének enyhítésében pedig fáradhatatlan volt.

De nem szabad minden áron küzdeni a szenvedés ellen. Mert van nagyobb rossz is, a bűn. Bűn árán nem szabad menekülni a fájdalomtól. Nem szabad pl. „megoldani” a pénzbeli problémákat sikkasztással, a házasetlet problémáit válással, a nevelés nehézségeit nemtörődéssel. A bűn árán elhárított szenvedés nagyobb szenvedést szül. Az örökkévalóságban mindenekelőtt, de már jelen életünkben is. Pl. elkerüli valaki nagy kényelemszeretetében a gyermeknevelés problémáit, de milyen öregkor vár rá? És hogyan fog számotadni Istenének?

Magamat és gyermekeimet rá kell nevelnem arra, hogy az elkerülhetetlen szenvedéseket hasznunkra fordítsuk. Közelebb vihetnek ugyanis az igaz emberséghez és Isten szívéhez. Minden szenvedésben a legnagyobb kérdés a hozzáállás. Ettől függ, hogy porba sújt vagy felemel, merő kín lesz csupán, vagy örömök forrása is.

2. Mindenkinek szolgája, mindene

Pál azt tette, amit Jézus. És nekünk is azt kell tennünk: Mindenkinek mindene, szolgája lenni. Így szolgálom magam és mások üdvösségét.

Mindenki életének célja, nemcsak a papoké, saját és mások üdvösségének munkálása. Mindkettőt úgy szolgálom, ha mindenkire alkalmazkodom és mindenkit szolgálók. Ne a szolgálalkúság, hanem az őszinte szeretet indítson erre.

Tehát: Nem akarom a magam gondolatát, ízlését, életstílusát, hitét ráerőszakolni senkire sem. Még házastársamra, sőt gyermekeimre sem. A jézusi életet akarom sugallni mindenkinek, de a jézusi életnek millió formája és árnyalata lehet. Minden embernek más a stílusa, ezt tiszteletben kell tartanom. Mindenkiel próbálok a maga nyelvén, az ő stíusa, beállítottsága alapján beszélni. Nem uralkodni akarok, hanem szolgálni. Így lehetek csak jó házastárs, barát, munkatárs, szülő, gyermek, embertárs. Bármilyen hivatásom, foglalkozásom, azt is így tölthetem be legjobban. Így építhetem csak Isten országát. Ezt pedig építenem kell, ha azt nem akarom, hogy eldobjon Isten.

Isten országának örömhírében csak annak lesz része, aki életével, magatartásával építi azt.

3. *Ki a legboldogabb?* (Andersen-mese nyomán)

A teáskanna gyönyörű volt, csodálták, simogatták. Képe volt a fiatal és csinos leányoknak, asszonyoknak. Aztán kicsorbult, a konyhába került, aprópénzt, majd zsírt tartottak benne. Képe volt az olyan asszonyoknak, akik családjuk anyagi gyarapítását tartják a legnagyobbknak. Végül földdel tömték tele, mert tulipánhagymát ültettek belé. Mihelyt a tulipán igazán szép lett, díszcserepbe ültették át, ott pompázott az ablakban. A teáskannát kidobták a szemétre.

Ott elmondotta sorstársainak élete történetét. Megkérdezték, mikor volt a legboldogabb. Azt mondta, most. Nem hittek neki, csak az öreg szita. Ő ötven évig élt az emberek között, és rájött, csak az az ember lesz boldog, aki másokért áldozza életét. A teáskanna is boldog volt, mert a tulipánért áldozta életét.

Az az asszony lesz boldog itt és az örökkévalóságban, aki mint édesanya másokért áldozza életét. Az igazi édesanya nemcsak gyermekeinek, hanem férjének és idős szüleinek, esetleg idegeneknek is anyja a maga gondviselő jóságában, áldozatosságában.

4. *Betegápolás*

Jézus csodái nemcsak küldetését igazoló jelek, hanem jóságának megnyilvánulásai is. („Ne mondd senkinek!”) Mennybemenetele utánra is gondol a betegekre, és szinte végrendeletileg bízta ránk: Beteg voltam . . .

Saját betegeimet ápolni kötelességem, amelyen üdvösségem fordul. Más betegekkel törődni is kötelesség. Jézus egészen világosan értésünkre adja a végítéletéről szólva, hogy az ilyesmiben való mulasztások kárhozatra juttatják a bűnöst.

Némelykor rettenetes tehernek tűnik betegeink ápolása, és sokan mindenképpen szabadulni igyekeznek tőle. Pedig csak a hozzáállástól függ. Ha előre kétségbeesek miatta, akkor valóban borzasztó teher lesz. De ha tudatosan vállalom Krisztusért, szeretetből, a magam üdvösségéért, akkor máris sokkal könnyebb lesz. Akik így állnak neki a betegápolásnak, azok évekig tartó ápolás után is őszintén siratják elhunyt betegeiket, mert hiányoznak, nélkülük kicsit üresebb lett az élet. Az áldozatos, kedves, figyelmes betegápoló érzi, hogy szükség van rá, hogy van értelme életének, és ez igen nagy dolog. Öröm.

A beteg a családban vizsgafeladat számomra: Mutasd meg, tudsz-e szeretni! Mert Isten ezt feltétlenül tudni akarja. Nem az

eszemre, ügyességemre, erőmre, vagyonomra, pozíciómra kíváncsi, hanem arra, tudok-e szeretni, önzetlen lenni. Ha valaki megbukik a vizsgán, az a kárhozat.

Törődnöm kell a beteg lelkével is. Állapota jó talaj lehet az Istennel való összeédesedésre.

Gondolj Erzsébet legendájára, az ágyba fektetett, Jézussá változott betegre! Legenda csak, mégis mindig érvényes valóság.

C)

1. „Itt vagyok én, engem küldj!” (Iz 6,8)

Jézus munkatársakat keres, nemcsak a papokat. Aki valóban szeret, az segíteni akar a szeretet művében.

A segítség egyik módja: Tovább adom, amit a papon keresztül az Istentől hallottam. Ezt azonban a méhecske módjára kell csinálni. Vagyis a hallott ígét saját szívemben, életemben mézzé kell alakítani, úgy tovább adni. Ha a méhecske csak virágport gyűjtene, nem lenne számunkra élelemforrás. Ha csak a szám mondja a hit igazságait, nem fogja senki élet-tápláléknak nézni, csak üres fecsegésnek, akadékoskodásnak, tolakodásnak, kellemetlenkedésnek.

Legeredményesebben pedig akkor szolgálom Isten ügyét, ha hernyó-mivoltomat beletemetem a bűnbánatba, vezeklésbe, imádságba, önnnevelésbe, Jézus kegyelmébe, és pillangóvá változva magam után csalogatom a szíveket. Magam után, de úgy, hogy Jézushoz találjanak, hiszen övé az én szívem is.

2. „Utolsó vagyok, s arra sem méltó...” (1Kor 15,9)

Pál apostol nem akar tekintélyt tartani, nem akar bálványt csinálni magából. Nem akarja feledtetni a múltat, hogy ti. üldözte Isten egyházát. Ezzel a magatartásával csak nőtt a hívek szemében. A dicsekvéssel, pózolásal kevésbé megtisztelő érzelmeket váltott volna ki. Aki magát felmagasztalja, megáláztatik.

Nekem sem érdemes „megjátszanom magam”, sem mint szülőnek, sem mint vezetőnek, sem mint embernek. Ilyesmivel tekintélyt tartani, megbecsülést szerezni csak igen rövid távra lehet. Bálványt építeni könnyű, csak szilárd alapot találni vagy készí-

teni alája, az lehetetlen. Előbb-utóbb „rájönnek”, és akkor egy pillanat alatt összedől az egész, és darabokra törik.

A tekintélytartás egyetlen módja a valóban makulátlan élet. Ha meg nem sikerült, hibák csúsztak be, akkor egyedül tiszteletreméltó az egyenes, őszintén bűnbánó beismerés.

Aki magából bálványt akar csinálni, megvetést arat a maga számára, és roppantul árt az ügynek is, amelyet képvisel, akár nevelésről, akár fegyelemtartásról, akár irányításról, akár keresztény tanúskodásról van szó.

„Mindegy tehát, hogy én vagy ők . . .” Nem szabad soha semminek az ügyét a magam személyéhez kötnöm. Ne azért tegye e gyerekek a jót, mert én mondom neki, vagy az én kedvemért. Tegye, mert jó. Bennem ugyanis bármelyik pillanatban csalódhat, a jószágban, Istenben sohasem. A vezető se csináljon semmiből a személyéhez fűződő ügyet. A célt szolgálja és szolgáltassa.

Az emberekkel ne magunkat akarjuk csodáltatni, hanem az Urat. Ne magunkat akarjuk megszerettetni, hanem az ügyet. Isten a bálványokat úgysem tűri, hanem összetöri, az emberek pedig kinevetik.

3. *Emberhalászok*

A mai evangélium tanúlsága: Jézus a bűnös emberek közül választja ki apostolait, papjait. Mi mást is tehetne? Honnét venné a nem bűnös embereket?

Tehát a papban nem a bűntelen embert keresem, hanem Isten igéjének és kegyelmeinek közvetítőjét.

Ezek szerint a pap lehet nyugodtan bűnös? Senki sem törődhet bele, hogy bűnös, a pap a legkevésbé. Ő is számot fog adni az ítéleten, mint bárki más, és szigorúbb mérce szerint fog megmérteni. De nem az én dolgom ítélni, sem a pap, sem senki felett. Imádkozom a pap tiszta, hivatásához méltó életéért. De nem erről ítélek és nem ezt várom elsősorban. Az ígét várom és a kegyelmet.

4. *„Uram, menj el tőlem!” (Lk 5,8)*

Miért éppen Péter lett az első pápa? Jézus titka. De talán bűnbánó lelkiületéért. Mert különben tele volt emberi gyengeségekkel, talán inkább, mint a többi apostol. De bűnbánata nagy volt. Közismert nagypéntek hajnali keserves sírása. Bűnbánatának mélységét jelzi kivégeztetésének formájára vonatkozó kérése is:

Ne úgy, mint Mesterét! A mai evangéliumban a csoda pillanatában megérteni Isten jelenléte. Első érzelme, gondolata most is a bűnbánat: „Uram, menj el tőlem, mert bűnös ember vagyok.”

Első tanulság: Tökéletes, büntelen senki sem lehet. Ezért kell mindenkinek bűnbánónak lennie. Ezzel nemcsak megmenekül, de akár a csúcsra juthat.

Másik tanulság: Pétert az isteni jelenlét indítja bűnbánatra. A Szent, a Tökéletes, a végtelenül Tiszta közelében döbben rá saját bűnösségére. Nekem is keresnem kell Isten jelenlétének érzését. Nem azért, hogy élvezzem, hanem hogy igaz bűnbánatra induljak. Alkalmak: Ima, szentséglátogatás, liturgia, természet csendje, szentségekhez járulás stb.

Aki őszinte szívvel tudja mondani: Menj el tőlem, bűnös ember vagyok, annál marad ott igazán Jézus.

5. *Nem a papokon múlik*

Jézus csodái nemcsak igazolásai küldetésének, hanem jelképes cselekedetek is. Mielőtt emberhalásszá hívja Pétert és a Zebedeus-testvéreket, csodát tesz: A halfogás csodáját.

A három halász egész éjjel vesződött, de semmit sem fogtak. Jézus parancsára azonban, alkalmatlannak látszó időben, teljes reménytelenségben kivetik a hálót, és roppant mennyiségű halat fognak. A jelkép értelme: Az emberhalászok is alkalmas és alkalmatlan időben vessék csak ki az Úr szeretetének hálóját. A siker úgysem tőlük függ, hanem a kegyelmet adó Istentől.

A pap tehetségétől, buzgalmától tulajdonképpen csak külső eredmények várhatók, azok sem feltétlenül. A valódi sikerek, vagyis hogy az emberek tényleg Istenéi legyenek, külsőségekkel nem mérhetők, és végeredményben az isteni kegyelem művei. Ebből viszont az következik, hogy a hit- és az istenszeretet terjedéséért a hívek pontosan annyira felelősek, mint a papok. A kegyelem áradása ugyanis éppen annyira függ tőlük is. Imájuktól, istenszeretől, vezeklő életüktől.

Imádkozz, és életeddel tanúskodj Jézusról!

6. „Ha megtartjátok . . .” (1Kor 15,2)

Pál apostol leírja, mi az evangélium lényege: Jézus meghalt bűneinkért, azután feltámadt. Valóban ez a lényege. Mert Istenhez jutásunkat egyetlen valami akadályozta, a bűn. Jézus meghalt bűneinkért, vérének ontásával kért bocsánatot számunkra az Atyá-

tól. Hogy feltámadott, azt jelenti, hogy Isten elfogadta Fiának helyettesítő, engesztelő elégtételét, áldozatát, hajlandó tehát magához ölelni bennünket.

Ez az evangélium lényege. De Pál apostol nem azt mondja, hogy ezt hinni kell, hanem azt, hogy megtartani, „másképp hiába letünk volna hívői.” Dehát mit kell ezen megtartani?

Jézus helyettesítő áldozata, az Atya elfogadó gesztusa nem tőlünk független, a fejünk felett elintézett ügy, amelyet mi legfeljebb hálásan tudomásul vehetünk, megköszönhetünk, hittel elfogadhatunk. Nekünk bele kell kapcsolódnunk Jézus halálába és feltámadásába, hogy üdvözölhessünk.

Jézus halálába és feltámadásába alapvetően a keresztség kapcsol be bennünket. Meghaltunk a bűnnek, és új életre keltünk, isteni életre. Ezt erősíti, teszi egyre mélyebbé minden szentség, a szentmisében való részvétel. És ezt kell kifejeznie egész életvitelünknek: Egyre inkább meghalunk a bűnnek, egyre inkább alakul bennünk Jézus élete az ő Lelke által.

ÉVKÖZI 6. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Sir 15,16—21): *„Ha meg akarod tartani a parancsokat, azok megtartanak téged, ha állandóan gyakorlod a hűséget, mely előtte kedves. Vízet és tüzet helyezett eléd, amelyiket akarod, az után nyújtsd ki kezedet! Élet és halál, jó és rossz vagyon az ember előtt, s azt kapja, ami kedvére van. Mert nagy az Isten bölcsesége, erős a hatalma, és lát mindent szüntelen. Az Úr szemei vannak azokon, kik félik Őt, és számon tartja az ember minden cselekedetét. Senkinek sem hagyta meg, hogy gonoszul cselekedjék, és senkinek sem engedi meg, hogy vétkezzék.”*

Az első mondat a héberben így szól: „Ha úgy akarod, megtartathatod a parancsokat, és okosság is teljesíteni az Ő akarátát; — ha bizalommal vagy hozzá, te is élni fogsz.”

Az utolsó mondat pedig így van a héberben: „... hogy gonoszul cselekedjék és nem küld gyógyulást a hazugság híveire és nem kegyelmez meg annak, ki hívságot művel, sem annak, ki titkot felfed.”

Isten szabadnak teremtette az embert, de ez nem azt jelenti, hogy teljesen szabadjára engedte és nem is törődik vele: szeme rajtuk van (a héberben: az Úr szemei látják az Ő műveit) és Ő fogja majd értékelni és érdeme szerint jutalmazni az ember tetteit.

II. OLVASMÁNY (1Kor 2,6—10): *„Testvérek: a tökéletesek körében mi is bölcsességet hirdetünk. Nem ennek a világnak bölcsességét, sem e világ pusztulásra ítélt fejedelmeit, hanem Isten titokzatos, rejtett bölcsességét, amelyet Isten öröktől fogva megdicsőülésünkre szánt. Ezt senki sem ismerte fel a világ fejedelmei közül, mert ha felismerték volna, nem feszítették volna keresztre a dicsőség Urát. Így érvényes az Írás szava:*

*Szem nem látta, fül nem hallotta,
Emberi szív föl nem fogta,
Amit Isten azoknak készített, akik őt szeretik.*

Nekünk azonban föltárta az Isten a Lélek által.”

Előzőleg az apostol megírta, hogy nem akart az emberi bölcsesség és ékesszólás eszközeivel hatni a korintusiakra. Nem akarta kiüresíteni Krisztus keresztségét az emberi bölcsességgel. De az igazi, isteni bölcsességet hirdeti azoknak, akik már képesek befogadni, felfogni. E két bölcsesség között nagy különbség van. A világ bölcsessége nem képes Isten terveit felfogni, mert csak saját erejére hagyatkozva akar boldogulni. Ennek eredménye az, hogy óriási tévedésekbe esnek: keresztre feszítették a dicsőség Urát. Isten bölcs, magasztos tervét az emberek üdvözítésére, örök boldogsággal való boldogítására csak hittel, a Szentlélek vezetésével, felvilágosításával lehet felismerni. Értelem szerint idézi Iz 64,3-at és Jer. 3,16-ot. Isten olyan nagy ajándékot készít az embernek, amit szem nem látott, fül nem hallott; a világ fejedelmei: a gonosz lelkek és általuk vezetett hatalmasságok nagyralátó terveikkel gyakran ezt akarják utánozni. Okosságuk, következetességük, jó szándékuk sem elegendő azonban ahhoz, hogy az embert valóban boldoggá tudják tenni.

Az emberi bölcsesség gyakran homlokegyenest ellenkező tanácsot ad a boldogság elérésére, a rossz elleni küzdelemre, mint Isten. Az igazi boldogságra, megoldásra azonban csak a Lélek irányítása szerint juthatunk el. A Lélek feltárja előttünk egyebek közt azt is, hogy aki Istent szereti, annak felebarátait is szeretnie kell.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 5,17—37, ill. 20—22a,27—28,33—34a, 37): „*Ne véljétek, hogy eltörölni jöttem a törvényt vagy a prófétákat. Nem eltörölni, hanem beteljesíteni jöttem. Bizony mondom nektek, hogy amíg az ég és föld el nem pusztul, egy i betű vagy egy vessző sem szűnik meg a törvényből, míg csak minden be nem teljesedik. Aki tehát a parancsok közül egyet, ha a legkisebbet is, eltörli és így tanítja az embereket, a legkisebbnek mondják a mennyek országában; aki pedig teljesíti és tanítja, azt nagynak mondják a mennyek országában. Mondom ugyanis nektek, ha nem lesz a ti igazságtok az írástudóké és farizeusoké fölött, nem mentek be a mennyek országába. Hallottátok, hogy a régieknek mondták: Ne öl! Aki pedig öl, méltó rá, hogy a bíróság elé kerüljön. Én pedig*

mondom nektek, hogy aki haragszik embertársára, méltó rá, hogy a bíróság elítélje. Aki pedig embertársának azt mondja: Üresfejű, méltó a főtanácsra. Aki pedig azt mondja: Bolond, méltó a gehenna tűzére. Ha tehát ajándékokat az oltárra viszed és ott eszedbe jut, hogy embertársadnak van valami kifogása ellened, hagyd ott ajándékokat az oltár előtt, menj előbb kibékülni embertársaddal, csak aztán gyere ajándékokat felajánlani. Idejében légy jóindulatú ellenfeleddel, míg az úton vagy vele, nehogy átadjon ellenfeled a bírónak, a bíró pedig a poroszlónak és börtönbe kerülj. Bizony mondom neked, nem jössz ki onnét, amíg az utolsó fillért is meg nem fizetted.

Hallottátok, hogy mondták: Ne törj házasságot! Én pedig mondom nektek, hogy mindenki, aki asszonyra néz és megkívánja, már szívében házasságtörést követett el vele. Ha pedig a jobb szemed botránkoztat meg téged, vágd ki és dobd el, mert jobb neked, hogy egy tagodat elveszítsd, mint hogy egész tested a gehennába kerüljön. És ha jobb kezed megbotránkoztat, vágd le és dobd el, mert jobb neked, hogy egy tagodat elveszítsd, mintsem egész tested a gehennába kerüljön.

Ezt is mondták: Aki elbocsátja feleségét, adjon neki válólevelet. Én pedig mondom nektek, hogy mindenki, aki feleségét elbocsátja, a paráznaság esetét kivéve, házasságtörővé teszi, és aki az elbocsátottat nőül veszi, házasságot tör.

Azt is hallottátok, hogy a régieknek mondták: Hamisan ne esküdjél, hanem teljesítsd az Úrnak tett esküdet. Én viszont azt mondom nektek, egyáltalán ne esküdjetek: sem az égre, mert ez az Isten trónja; sem a földre, mert az az ő lábának zsámolya; sem Jeruzsálemre, mert a nagy király városa. Ne esküdjél a fejedre, mert nem áll hatalmadban egy hajszálat sem fehérre vagy feketévé tenned. Legyen beszédetek: Igen, igen: nem, nem. Ami ezenfelül van, a gonosztól ered.”

Az írástudók — mint nevük is utal rá — főleg az Írás tanulmányozásával akarták mind tökéletesebben megismerni Isten akaratát és arra a népet is megtanítani. Tőlük tanult a nép apraja-nagyja, mik a kötelességeik Istennel és felebarátaikkal szemben, hogy kell igaznak lenni. Az írástudók — más néven rabbik — visszaéltek tekintélyükkel: „Jaj nektek, törvénytudók, lefoglaltátok a tudás kulcsát, magatok nem mentek be, és akik meg bemennének, azokat akadályozzátok.” (Lk 11,52)

A farizeusok nem annyira az igazság elméleti kutatásával tűntek ki, mint inkább annak gyakorlati, tökéletes megvalósításával.

A nép előtt óriási volt a tekintélyük, de Jézus ismételten szemükre vetette, hogy gyakran beérik a külsőséggel és elhanyagolják a szív tisztaságát.

Jézus e nagy tekintéllyel bíró két csoportra vonatkozóan mondja apostolainak, hogy az ő igazságuknak felül kell múlnia azok igazságát. Nem abban, hogy még több parancsot tartanak meg és még pontosabban. A lelkület legyen különb. Ez jól megérthető azokon a példákon, melyekkel Jézus mondanivalóját megvilágítja. Lényeges az a gondolat is, hogy ezt a tökéletesebb igazságot Isten adja meg az embernek, ő segít rá bennünket.

A felebarát szeretetének parancsát az ószövetségben is ismerték. Felebarátnak mindenekelőtt a választott nép tagjait számították. Lassan kiterjesztették a felebarát fogalmát az országban lakó más népcsoportok tagjaira is. Megmaradt viszont az ellenséggel szembeni gyűlölet, amelyre írásos parancsot ugyan nem találunk az egész Ószövetségben, de egyik legfontosabb íratlan törvénynek számított.

Az ellenség szeretetét Jézus azzal indokolja, hogy ezáltal utánozzuk a mennyei Atyát, aki jótéteményeit jókra és rosszakra egyaránt kiárassza. A tökéletesség tulajdonképpen a szeretet tökéletességében áll. Tökéletesnek kell lennünk, mint a mennyei Atya: szeretetét szívünkbe kell fogadnunk, ösztönzésének át kell engednünk magunkat és *azáltal leszünk tökéletesek, hogy tárgyilag fogyatékos tetteinket ennek az Istentől kapott szeretetnek erejében végezzük.* Istent utánzó, sőt Istentől kapott szeretettel végzett tettek: ez az tökéletesség, mely az írástudókét és farizeusokét felülmúlja.

Jézus a régi törvényhez való viszonyát így jellemzi: nem felbontani jöttem, hanem beteljesíteni. A régi tehát nem elvetni való, hanem magasabb szinten kell megvalósulnia. Nemcsak a gyilkosság tilos most már, hanem annak forrása, a haragtartó, gyűlölködő lelkület is; nemcsak a házasságtörés, hanem a bűnös kívánság is stb. Az esküvel kapcsolatos farizeusi köntörfalazást is elítéli. Ők ui. azt tartották, hogy ha az ember nem kifejezetten Istenre esküszik, hanem az égre, Jeruzsálemre, vagy saját fejére, akkor esküje nem kötelezi. Ehelyett Jézus az egyszerű, őszinte lelkületet sürgeti, mely mindig Isten jelenlétében él: az ég Isten trónja, a föld lábainak zsámolya. Életünk is Isten adománya, folytonos ajándéka.

Isten szabadságot adott az embernek, és ezt a szabad akaratot kegyelmével is támogatja. *Isten mellett döntenünk kell.* Magas a cél, nagyok a követelmények. A szentáldozásban Jézus szívembe költözik, mert igazságát, szeretetét nekem akarja adni. Olyan lel-

kültre és magatartásra kell törekednem, mely Jézushoz valamennyire illik, hiszen Ő akar bennem élni, akarja bennem, életemben is a mennyei Atyát megdicsőíteni.

B)

I. OLVASMÁNY (3Móz 13,1—2,44—46): „Szóla az Úr Mózeshez és Áronhoz mondván: Az olyan embert, kinek teste bőrén színbeli különbség, vagy fakadék, vagy valami fehér folt, vagyis poklosságszerű kiütés támad, el kell vinni Áronhoz, a paphoz, vagy valamelyik fiához. Mindaz pedig, kit a poklosság tisztátalanná tett, s a pap ítélete elkülönített, megszaggatott ruhában, s hajadon fővel járjon, száját fedje be kendővel, s kiáltsa magáról: Tisztátalan, tisztátalan! Mindaddig, míg poklos és tisztátalan, egyedül lakozzék a táboron kívül.”

A lepra tisztátalanná tette az embert és kizárta az emberi közösségből. Míg a többi betegség általában a bűnnek következménye, ez jelképe is, hiszen a bűn nemcsak rituálisan, de a szívünkben tesz tisztátalanná bennünket és kisebb-nagyobb mértékben elválaszt embertársainktól, elszakít vagy majdnem elszakít az egyház tagjaitól.

II. OLVASMÁNY (1Kor 10,31—11,1): „Akár esztek, akár isztok, vagy bármi mást tesztek, tegyetek mindent Isten dicsőségére. Se zsidót, se pogányt, se az Isten egyházát ne botránkoztatassatok, mint ahogy én is mindenkinek kedvében járok. Nem azt keresem, ami nekem hasznos, hanem ami másoknak van javára, hogy üdvözüljenek. Legyenek követőim, mint ahogy én Krisztus követője vagyok.”

Konkrét problémával kapcsolatban adja ezt az általános érvényű szabályt az apostol. Az volt a kérdés, részt vehetne-e a keresztények a pogány templomban az áldozati lakomán. Ezt egyebek mellett azért se tegyék, mert — bár a bálványisten semmi, nem isten — ezáltal beletestesülnének abba a közösségbe, melyet a bálványisten tisztelete tart össze, végeredményben pedig a gonosz lélek imádtatja magát velük. De azért se tegyék, mert az nem szolgálna Isten dicsőségére, sőt annak kárára és megütköznének felebarátaik is. Márpedig nem a saját hasznunk és nem is a saját szabadságunk a legfőbb. Azon kell lennünk minden erővel, hogy felebarátaink üdvét szolgáljuk.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 1,40—45): „Az időben egy leprás jött Jézushoz, térdre borult előtte s így kérte: „Ha akarod, megtisztíthatsz.” Jézusnak megesett rajta a szíve, kinyújtotta kezét, és így szólt hozzá: „Akarom, tisztulj meg.” Erre rögtön elmúlt a leprája és megtisztult. De Jézus szigorúan ráparancsolva elküldte: „Vigyázz, ne szólj róla egy szót sem senkinek, hanem menj, mutasd meg magadat a papnak, és ajánd fel tisztulásodért a Mózes rendelte áldozatot, bizonyságul. Ám az, alig hogy elment, mindenfelé híresztelni és terjesztetni kezdte a dolgot. Emiatt Jézus nem mehetett nyilvánosan be a városba, inkább távolabbi, csendesebb helyeken tartózkodott. Az emberek mégis mindenünnen tódultak hozzá.”

Krisztus korában is érvényes volt még a régi törvény, mely a leprásokat kizárta a közösségből, ugyan nem a fertőzés veszélye miatt, hanem mivel tisztátalanok voltak és tisztátalanná váltak azok is, akik velük érintkeztek, sőt a ház is, amelybe beléptek. A lepra szóval egyébként igen különböző betegségeket jelöltek. A papok feladata volt a ritkán bekövetkező gyógyulást megállapítani és rendkívül bonyolult szertartással visszavenni a közösségbe. Jézus is ezért küldte a papokhoz az embert, nem azért, hogy csodájáról tanúskodjék előttük.

Bűneink nemcsak Istenre és magunkra tartoznak. Az egyház közösségének tagjai vagyunk és ami fogatkozása van bennünk, azt az egész test megsínyli. A közös bűnvallomás a szentmise elején, valamint a gyónás kötelezettsége ezt is kifejezi: bűneimet testvéreimnek is gyónom, a feloldozást az egyházi közösség képviselőjétől kérem.

C)

I. OLVASMÁNY (Jer 17,5—8): „Így szól az Úr: Átkozott az az ember, ki emberben bízik és halandóra támaszkodik, és szíve eltávozik az Úrtól! Mert olyan lesz, mint a cserje a pusztában; Ha valami jó jön, semmit sem lát belőle, hanem a kiaszott sivatagban tanyázik, sós és lakhatatlan földön. Áldott az az ember, kinek az Úrban van bizodalma, és az Úr neki a reménysége! Olyan lesz, mint a folyóvíz mellé ültetett fa, mely nedves talajba bocsátja gyökereit, és nem fél, ha eljő a nyár. Lombja zöldelleni fog, s a szárazság idején nem kell aggódnia, nem is szűnik meg sohasem gyümölcsöt teremni.”

Valószínűleg Jóákim király lebegett a próféta szeme előtt, aki az Úr határozott tilalma ellenére Egyiptommal kötött szövetséget Babilónia ellen — és általános érvényű megállapítást tesz: aki „testet tesz karjává”, az nyomorúságos életre ítéli saját magát. Aki földi segítségben bizakodik és nem az Úrra építi életét, boldogságát, annak pusztai cserjéhez hasonlóan sivár az élete. Aki ellenben az Úrban bízik, az valóban az élet forrásához férkőzik és bőséges gyümölcsöt terem. (Vö. Zsolt. k, 3.)

II. OLVASMÁNY (1Kor 15,12; 16—20): *„Ha tehát hirdetjük, hogy Krisztus föltámadt a halálból, hogy állíthatják egyesek közületek, hogy nincs föltámadás? Ha ugyanis a halottak nem támadnak föl, akkor Krisztus sem támadt föl. Ha pedig Krisztus nem támadt föl, semmit sem ér a hitetek, mert még mindig bűneitekben vagytok. Sőt azok is elvesztek, akik Krisztusban haltak meg. Ha csak ebben az életbe reménykedünk Krisztusban, minden embernél szánalomra méltóbbak vagyunk. De Krisztus föltámadt a halálból, elsőként a halottak közül.”*

A korintusi egyházban egyesek kétségbevonták a feltámadást. Az apostol rámutat arra a szoros összefüggésre, ami Krisztus feltámadása és a mi feltámadásunk között van. Aki tagadja a feltámadás lehetőségét, az tagadja a megváltást is, hiszen Krisztus feltámasztásával mutatta meg az Atya, hogy a Fiú áldozatát elfogadta. Ha Krisztus feltámadását nem hisszük, mi marad még hitünkéből? És mi marad reményünkéből? Ha csak evilági életünkre vonatkozóan remélünk Krisztusban, egész életformánk szánalmas, nevetséges. A sok áldozatnak, lemondásnak az elérhető örök értékek adnak értelmet.

Vajon olyan a mi keresztyén életünk, hogy a feltámadás reménye és hite nélkül valóban értelmetlennek, szánalomraméltónak lehet mondani? A testvéri szeretetnek, az ellenséggel szembeni megbocsátásnak, a gazdagság önkéntes fékezésének, nagylelkű adakozásnak stb. szinte oktalanságig fokozódó mértéke megkísértett-e már bennünket? Van-e, volt-e életünkben valami, ami csak a feltámadásba vetet erős hitünkkel magyarázható?

AZ EVANGÉLIUM (Lk 6,17.20—26): *„Jézus lejött a hegyről apostolaival és egy sík terepen rengeteg tanítvány se-reglett oda és hatalmas tömeg gyűlt köré egész Júdeából, Jeruzsálemből, valamint a tirusi és szidóni tenger mellékről.*

Ekkor tanítványaira emelte tekintetét és megszólalt: „Boldogok vagytok ti szegények, mert tietek az Isten országa. Boldogok vagytok, hogy most éheztek, mert jutalmul bőségben lesz részetek. Boldogok vagytok, hogy most sírtok, mert sírástok netvetésre fordul. Boldogok vagytok, ha gyűlölnék benneteket az emberek, kizárnak körükből és megrágalmaznak, s neveteket, mint valami szégyenletes dolgot úgy emlegetik az Emberfia miatt. Örüljete, ha majd ez bekövetkezik és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben. Atyáitok is így bántak a prófétákkal!

De jaj nektek gazdagok, mert már megkaptátok vigasztokat.

Jaj nektek, akik most jól vagytok lakva, mert éhezni fogtok.

Jaj, akik most nevettek, mert sírni és jajgatni fogtok.

Jaj nektek, ha az emberek hízelegnek nektek. Hisz atyáik is így tettek a hamis prófétákkal.”

A Lukács-féle hegyi beszédből való ez az evangélium. Jézus próféta módjára beszél apostolaihoz. Négy boldogság és négy jaj a beszéd tartalma. Az első három boldogság, gratuláció igazában egy embercsoporthoz szól: azokhoz, akik szegények, és így éheznek, sírnak. Nagyon szegények, ha gyakran éhezniük kell; kiszolgáltatottak, védtelenül, ezért sírnak. Jézus azzal vigasztalja őket, hogy éppen nyomorúságos sorsuk miatt övék a mennyek országa. Ők fogékonyak annak befogadására és Isten sokkal jobban, tökéletesebben ki fogja elégíteni őket, mint ahogy remélnék.

Boldogok követői is, akiket miatta üldöznek és így a próféták sorsában van részük. Jutalmuk is a prófétákéhoz fog hasonlítani.

A gazdagok, jóllakottak, nevetők szintén egy csoport. Jézus nem végérvényes elvetésükről beszél; a rájuk mondott „jaj” helyzetük veszélyességére kell, hogy rádöbbenste őket. Aki belemerül önelégülten és a hamis biztonság érzetében a földi javak élvezetébe, Isten országának vigasztalása és jóllakottsága helyett ezt kapja, a földit, a másokra nem formálhat jogot. A negyedik „jaj” azoknak a tanítványoknak szól, akik Isten igazságát eltorzítják az emberi szívek bűnös vágyai, igényei szerint. Osztozni fognak a hamis próféták sorsában.

Boldog, aki az Űrban bízik és nem a földi javakban, értékekben. Boldog, aki életét Isten szavára tudja alapozni. Amikor összegyülekezünk a szentmisére, az Ige liturgiájának hallgatásakor ves-

sünk számot szívünkkel: azért ragaszkodunk-e Istenhez, mert Országának javait nagyra tartjuk és boldogságunkat azoktól reméljük, vagy inkább azért, hogy így a földi javakat: gazdagságot, hatalmat, egészséget, stb. biztosítsuk. Igyekezzünk „üres szívvel” jönni a szentmisére: éhes szívvel, igazságot és jóságot, tisztaságot zomjazó szívvel, felismert nyomorúságunk miatt kesergő szívvel, hogy az Úr valóban kielégítsen bennünket. Hallgasd ma így az Igét: gratulál Isten ma a szavával vagy jajt mond rám?

II. TEOLÓGIA

Krisztus tanításának négy főgondolata

Isten atyasága ismeretes volt a pogányok között is, még inkább a zsidóságban. Ugyanaz a szó, azonban különböző a tartalom. Azt, Akiről minden atyaság neveztetik égen-földön, csak annak tanításából ismertük meg igazán atyánknak, akiről meg Isten fiainak neveztetünk, és akiről a fiúság neveztetik égen és földön. Jézus örök istenfiúi viszonyát az Atyához emberi természetében is megélte és ennek szellemét igyekezett hallgatóiba plántálni. Példákat mondott, történeteket közölt, amelyekből megértheti mindenki, hogy Isten jobb a legjobb földi Atyánál is. Mindig kész megbocsátani, ha őszinte javulási szándékot lát, minden gyermekét örök boldogságra akarja juttatni és nem fárad bele a biztatásba, hívásba. A céltalanul ógyelő munkásokat még az alkonyati órában is meghívja. Úgy mindenható, hogy szabadságunkat nem korlátozza, hanem inkább tökéletesíti. Szeretete nagy erő, mely viszontszeretetet akar és tud ébreszteni szívünkben és ez a szeretet tesz szabaddá, megkötöttségeinket, korlátainkat egyre teljesebben lebontva. Jézusnak a mennyei Atyáról rajzolt képe, amely az evangélium mozaikjaiból összeállítható, szebb és mégis valósabb, mint hogy pusztán kitalálás, vágyalom lehetne.

Isten gondviselése a másik központi gondolata Jézus igehirdetésének. Realista az Úr, aki tisztában van azokkal a súlyos gondokkal, bajokkal, melyek az emberekre nehezednek és nem is ámtítja őket azzal, hogy a gondviselés előbb vagy utóbb mindezt megszünteti, az életet könnyűvé, kényelmessé teszi. Az egész emberi életet az örök élet távlatában szemléli és a gondviselés szerepét abban jelöli meg, hogy mindezen problémák ellenére gondoskodik Isten arról, hogy mindenki, aki igazán akarja, elérhesse az élet igazi értelmét, teljességét, az örök életet. Világosan megmondja, hogy először az Isten országát és annak igazságát

kell keresnünk és a többi, ami addig is és ennek elnyeréséhez szükséges, hozzáadatik.

Isten országa, mely a zsidók elképzelése szerint abban állt volna, hogy Messiás-király leigazza a többi népeket és a zsidók alattvalóivá teszi őket, a zsidókat pedig elhalmozza minden jóval, Jézus tanítása szerint lelki ország, mely azokból az emberekből áll, akik a Fiú tanítása szerint készséges szívvel vállalkoznak a mennyei Atya akaratának teljesítésére. Kegyelemből leszünk tagjai ennek az országnak, de a kegyelem kötelezettséget is ró ránk: nem elégedhetünk meg a régi törvény követelményeinek teljesítésével, hanem a szív tisztaságára és a mennyei Atya tökéletességének utánzására kell törekednünk.

A *főparancs* ennek az országnak alapvető törvénye: az Isten és felebarát iránti szeretet. Egész szívből-lélekből kell szeretni Istent, vagyis minden ízünkkel felé kell irányulnunk és senkinek-semminek a kedvéért nem szabad elfordulnunk tőle. Felebarátunkat pedig úgy kell szeretnünk, mint önmagunkat: azt tenni-kívánni neki, amit magunknak is szeretnénk. Nem engedi Jézus, hogy a szeretet érzelgősséggé fajuljon, öncsalás áldozatai legyünk: amennyire felebarátodat, ellenségedet, ellenszenves embertársadat szereted, annyi benned az igazi szeretet. Tetteket kíván, melyek ebből a szeretetből fakadnak. Amelyik szeretet nem terem tetteket, az nem igazi. Viszont az is igaz, hogy amely tetteket nem a szeretet termette, azok is értéktelenek.

A szeretet az a súly, amely Isten felé viszi a lelket. Amikor az ember szívében az igazi szeretet megvan, ez mint a mágnes, úgy vonzódik Istenhez. A rendetlen szeretetnek három fő faját különbözteti meg a szentírás: a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevésége. Akinek lelke súlya a *test kívánsága*, az állatokkal teszi magát egyenlővé. Az emberek ellenséggé állnak egymással szemben és szükség esetén — mint az állatok — fel is falják egymást. Akit viszont a vagyon szeretete ígézett meg, a *szemek kívánsága*, az az állatoknál is alacsonyabb szintre süllyed. A vadállatok csak szükség esetén falják fel egymást, a kapzsi emberek a még nagyobb vagyon megszerzéséért is. Háborúk, iszonyú pusztítások, rengeteg értéknek, főleg emberi életnek pusztulása jár a vagyonszeretet nyomában. Az *élet kevésége* nemcsak az állatok alá süllyeszteti az embert, hanem még az élettelen létezők alá is. Ezek ugyanis, bár öntudatlanul, mégis vallják Istent, alkalmazkodnak az Istentől szabott rendhez. Minden teremtmény jobban szereti, kell, hogy szeresse Istent, mint önmagát, mert létét és fennmaradását Istennek köszönheti. Amint karunkkal kivédjük, ha veszély fenyegeti fejünket vagy szívünket, úgy

kellene az embernek is Isten létét, fenségét kívánni, és késznek lennie mindannak fölládozására, ami őt Istentől elszakíthatná. A kevélységgel az ember érületével, akaratával kivonja magát Isten fennhatósága alól és saját maga akar sorsának intézője, kötelességeinek kiszabója lenni. E magatartás képtelensége elméletileg és gyakorlatilag egészen nyilvánvaló.

Csak a helyes szeretet tudja megmenteni és boldoggá tenni az embert. Jézus úgy állította elénk a mennyei Atya alakját, hogy nem nehéz őt szeretni. Csak arra van szükség, hogy rendetlen önszereteti kezdődő hajtásait igyekezzünk már nyesegetni.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. „Élet és halál vagyon az ember előtt.” (Sir 15,18)

Aki a test bűnös kívánságai szerint él, az meghal. Nem arról a halálról van szó, amelynek vége a temetés. Hiszen a legjobb, legszentebb ember sem él örökké, esetleg fiatalabb korban hal meg, mint a legvadabb kicsapongó. Miről van tehát szó?

Krisztus feltámadása nekünk is meghozta az egykori, világvégi feltámadást. Ez új, a mostani élettől különböző élet lesz. Nemcsak abban fog különbözni a mostani élettől, hogy nem lesz vége, hanem nagyon sok másban is. Hogy pontosan milyen lesz, elképzelni sem tudjuk. Annyit tudunk róla, hogy részvétel lesz a Szentháromság életében. Ahogyan Isten belső életéről is alig tudunk valamit, ugyanígy az ebben az életben való majdani részvételünkről.

Erre a boldog örök életre kell gondolnunk, midőn a Szentírásban azt olvassuk, hogy előttünk élet és halál lehetősége, nekünk pedig választanunk kell. Nem szóval, hanem életünkkel. A test bűnös kívánságai szerint élő ember ezt az örök életet vesztí el végérvényesen. Ezt a természetfeletti halált nem szabad hasonlónak gondolni a sírban porladó test halálához, hogy ti. szintén semmiről nem tudó, semmit nem érző halál lesz az. Örökké tudatos, kínlódó hiánya lesz az isteni életnek.

Előttünk élet és halál. Amelyik után kinyújtom kezem, az lesz az enyém. Aki a bűn után nyúl, a halált ragadja meg. Aki vállalja, hogy a kegyelemmel együttműködve legyőzi önmagában a halált, azé lesz az örök élet.

2. „Lát mindent szüntelen.” (Sir 15,19)

Sokszor szeretném, ha szívembe látnának az emberek. Olyankor, midőn a külső látszat szerint bűnös vagyok, pedig a szívem tiszta és jóindulatú. Milyen jó lenne, ha megmutathatnám a szí-

vetet pl. annak, aki azt hiszi, meg akartam sérteni, pedig igazán tisztelem. Sokat szenved az ember amiatt, hogy Isten elrejtette a szívünket, és nem tudjuk megmutatni úgy, amint szeretnénk.

De van az éremnek egy másik oldala is. Nagyon sok szégyentől, bajtól, szenvedéstől szabadulunk meg azért, hogy nem látnak belénk. Nyugodtan lehet mondani, hogy szinte naponta „jól jön”, hogy el van rejtve a szívünk. Mi lenne, ha az emberek rájönnének minden moskos és aljas indítékunkra, gondolatunkra, vágyunkra! Ki előtt tudnánk megállni, ha tárva-nyitva lenne a lelkünk? Mert észrevennék, hogy még a legőszintébb jóindulatunk, legtisztább szeretetünk mélyén is mennyi önzés, haszonlesés stb. lapul.

Tulajdonképpen magam sem ismerem a saját szívemet, cselekedeteim végső rugóit. „Csalfább a szív mindennél és kifürkészhetetlen: Ki ismeri meg azt?” Egyetlen valaki: Isten. Ő „lát mindent szüntelen, és számon tartja az ember minden cselekedetét.”

Vajon jó-e nekem, hogy egészen pontosan ismeri szívemet az Űr, és aszerint ítél? Rajtam áll, hogy jó-e. Lelkiismeretvizsgálatkor ne csak szavaimat, tetteimet gondoljam át, hanem vizsgáljam a szívemet is. Talán akkor nem azt fogom gyónni, hogy pénteket nem tartottam, hanem verem a mellemet azért, hogy pl. kárörvendő voltam, vagy hogy csupa önzés a szeretetem még családtagaim iránt is.

Örök emberi hiba, hogy mások szavai és tettei mögött nagyon könnyen rosszindulatot tételezünk fel, míg a magunk viselkedéséről könnyen elhiszük, hogy csupa jóindulat hatja át. Biztos, hogy nem a valóságnak megfelelően gondolkozunk. Kérnem kell az Isten Lelkét, aki a szíveket vizsgálja, adjon nekem több, őszintébb belelátást saját lelkembe.

3. *„Nem eltörölni, hanem beteljesíteni...”* (Mt 5,18)

Mindig büszkék voltunk arra, hogy „vallásunk nem változik”. A legutóbbi Zsinat óta pedig sok a változás. És mégsem a vallásunk változik. Csak a vallásunk „ruhája”. Embernél is az ember fontos, a ruhája változhat a divat szerint, attól még nem változik az ember. És nemcsak nem baj, ha változik az ember ruhája, de ez szükséges is. Nem járhat senki 30—40 évvel ezelőtti divat szerint, mert megmosolyogják.

De azért a vallásunk körüli változásoknál nem csupán ilyen ruha-cseréről, nem csupán a külsőségek modernizálásáról van szó.

Hanem arról is, hogy Jézus tanítását egyre jobban átéljük és egyre jobban a mélyére hatolunk, mind teljesebb megértésben. Jézus tanítása végtelenül gazdag. Nemcsak az egyes ember, de maga az egyház is egyre több szépséget és mélységet fedez fel benne. És azt is észreveszi, hogy eddigi magatartása nem felel meg ennek a mélyebb ismeretnek, tehát változtatni kell rajta. Mindez nem megváltoztatása Jézus szavának, Isten üzenetének, hanem egyre alaposabb felfedezése.

Példa erre a szentmise. Mindig értettük, hogy ez Jézus áldozata, benne Jézus jelenik meg, és megújítja a keresztségét. Azt is értettük, hogy a miseáldozat bemutatását a papokra bízta az Úr. Most rájöttünk arra, hogy a híveknek az eddiginél sokkal inkább bele kell kapcsolódnok az egyház áldozatába. Ennek lehetővé tétele a célja a mise új szerkezetének, a népnyelvnek, a szembemiséző oltárnak. Nem megváltoztatása ez a misének, hanem ugyanannak a misének a jobb átértés folytán való kiteljesedése.

Nem szabad tehát háborogni a változások ellen. Inkább azért kell imádkozni, hogy Jézus szavát egyre jobban megértsük, és mindig tudjuk a kornak megfelelő ruhába öltöztetni.

4. Harag és véték

A harag önmagában nem bűn. Vagy azért, mert jogos, vagy azért, mert nem szándékos. Hogy a harag lehet jogos, világos abból, hogy Jézus is volt haragos.

Még kötelesség is lehet a harag. Így a szülőknek, elöljáróknak haragudniuk kell a rájukbízottak bűnei miatt. Kötelesség némelykor az erkölcsi felháborodás. Nem lehet mindent megérteni, elkenni, könnyen venni.

Vizont a harag nem fordulhat soha a személy ellen úgy, hogy gyűlöletté válik. Ne összetörni akarjon, hanem kijavítani. Tehát nem a személyt gyűlölöm, akarom összezúzni, hanem haragszom a tette, viselkedése, szavai, mulasztásai miatt. Azért, hogy felemelkedni segítsem, rádöbbszem hibájára, megjavítsam, másokat ellene megvédjek.

A harag indulata, még ha jogos is, ne ragadjon bűnre. Nem szabad összekapcsolni öncélú sértegetéssel, gyalázkodással, megszólással, bűnös tettelegességgel, bosszúval, lenézéssel stb.

A jogtalan harag sem bűn, míg nem szándékos. Ha jelentkezik, meg kell fékezni, ellene kell tenni, nem szabad hagyni, hogy ki-robbanjon.

Nem rendes ember, aki soha nem haragszik, sokkal inkább elvtelen, nemtörődöm, fásult stb. De az sem rendes ember, akit a harag bűnre visz. „Haragudjatok, csak ne vétkezzetek!” És a harag ne legyen tartós, ne élje túl a bűnt. Azt is észre kell venni, mikor hasznosabb a szelídség.

Mindenkinek más a természete, szelídebb vagy indulatosabb. A Szentlélek vezetése alá kell adnom magam, ő irányítson, hogy mindig eltaláljam, mi a legjobb.

5. *Miért kell kibékülni?*

Sirák fia több meggondolásra figyelmeztet.

„Gondolj a végső dolgokra, a rothadásra és halálra!” (28,6—7) Talán úgy kell érteni, ahogyan a Jobbátor mondotta: Ne bánts, hiszen ugyanazt szenved, mint mi. De érthetjük így is: Ki vagy te, rothadásra ítélt ember, hogy bírónak képzeld magad, holott Istené a megtorlás? Újszövetségi ember, ha a végső dolgok fényében nézi a dolgot, arra kell gondolnia: A menny az örök Szeretet országa, oda csak a szeretet mehet be, ellenséges érzésből egy csöpp sem.

„Gondolj az Isten félelmére!” (28,8) Ezt már maga magyarázza meg a Szent Író: „Ki bosszút akar állni, az Úr áll bosszút rajta, és ugyancsak megtartja bűneit.” (28,1) Aki megbocsát, annak az Úr is kegyelmez: „Bocsáss meg társadnak, akkor te is, mikor könyörögsz, elnyered bűneid bocsánatát.” (28,2) Aki nem akar megbocsátani, szintén nem fog irgalmat találni, ha bűnbocsánatért könyörög.

„Gondolj a Magasságbeli szövetségére!” (28,9) Ez a mondat sokirányú meggondolásra készítet. Gondolj arra, hogy Isten az emberrel kötött szövetségében előírásokat, parancsokat adott, köztük az ellenségszeretet követelményét, tehát a megbocsátás a szövetség lényegéhez tartozik. És gondold meg: A szövetségeseknek egyformán kell gondolkodniuk. Világos tehát, hogy gondolatainkat Istenéhez kell szabnunk. Azt is vedd észre, hogy a szövetség révén nemcsak az Úr szövetségese lettél, de Isten népe minden tagjának szövetségese is. Ne ellenséget láss tehát embertársadban, hanem szövetségeseidet. Amit ellened vétett, ne elvetemültségnek, csak gyengeségnek, tévedésnek fogd fel, hogy könnyebben megbocsáthass.

Tehát: „Idejében légy jóindulatú ellenfeleddel” (Mt 5,25), hogy Isten is jóindulattal kezeljen most és a halál óráján.

6. Miért nem szabad válni?

Ajándékot visszaadni vagy eldobni sértés. A házastársak nem valamit ajándékoznak egymásnak, hanem saját személyüket. Tárgyat lehet csak egy időre birtokba venni, használni, aztán, ha elkopott vagy nem megfelelő, akkor eldobni. Aki viszont személyt dob el, az ezzel tárggyá alacsonyítja, önző vágyainak ideglenes tárgyává. Az emberi személyiség meggyalázása ez. Nem is juthat mennybe senki, aki tárgyként kezel embert. Megegyezéssel sem szabad válni, mert ebben az esetben nemcsak házastársamat nézem tárgynak, hanem saját magamat is.

Azért sem szabad válni, mert a házasság harmóniájának megteremtése, a házastársak szép összehangolódása egy élet feladata, mégpedig igen nehéz feladata. Csak akkor érdemes minden energiát beleadni, ha biztos lehetek benne, hogy egy életre szól életsszövetségünk.

A gyermek szempontjából felesleges bővebben beszélni, minden emberszívú ember előtt világos ügy ez.

B)

1. Az önzés leprája

Testi lepra nincs a mi vidékeinken, de lelki rengeteg. Az önzés hasonlít nagyon erre a borzalmas betegségre.

Az önzés fokozatosan rágja, öli a lelket, akár a lepra a testet. Első jele az érzéketlenség mások dolgai, szenvedései, érzései iránt. Lassan tökéletesen süket és vak lesz. Kizárólag a maga érdekeit, vágyait ismeri, különben nem lát és nem hall.

A leprást elkülönítik az emberek közül. Az önző magamagát közösíti ki. Kapcsolatai az emberekkel csupán felületesekek, távoliak. Mélyebben nem is érdeklik mások. Tárgynak néz tulajdonképpen mindenkit, amelyet a maga hasznára fordíthat valamilyen módon, vagy nem használhat. Megbecsüli, akiből haszna van, és habozás nélkül eldobja, ha már nem vár tőle semmit. Házastársa csak az érzékiséért, a kényelemért, a pénzéért kell neki. A gyermek csak azért, mert jólesik babusgatnia vagy hancegni vele.

Nincsenek tehát igazi emberi kapcsolatai, csupán ember-tárgy viszonyai. Tragédiája, hogy azért előbb-utóbb az ilyen ember is megéhezik a szeretetre, de nem igen számíthat rá, hacsak nem talál egy egészen hősiecs lélekre.

A lepra az evangéliumi időkben gyógyíthatatlan volt. Az önzésen ma is csak Jézus kegyelme segíthet. Sokszor csak úgy, hogy összetöri az önzőt. Talán jobb lenne annak, akit megfertőzött az önzés, idejében kegyelemért imádkoznia és akarnia a gyógyulást.

„Mutasd meg magad a papnak!” A gyóntatószékben fel kell tárni az önzés bűneit. Természetesen ez csak igazán jó lelkiismeretvizsgálat nyomán lehetséges. Kérnem kell a Szentlelket, hogy észrevegyem a bajt.

Nagy kegyelem megszabadulni a leprától, de összehasonlíthatatlanul nagyobb meggyógyulni az önzésből.

2. „Tegyetek mindent Isten dicsőségére!” (1Kor 10,31)

Nagyon sokra képes az ember, ha arról van szó, hogy szebbé tegye az életet: Tudomány, technika, a gazdasági és társadalmi élet alakítása, művészetek, szórakozás stb. De bármennyit is tesznek ezek az emberért, nem elegendő önmagában. Először azért, mert Isten az embert emberfeletti boldogságra hívta, és kevesebb nem lehet számára kielégítő. Másodszor azért, mert az ember a fentiek vívmányait sem tudja úgy élvezni, mint várni lehetne. Valami baj van ugyanis az emberi természettel. Mindebből az következik, hogy a tudomány stb. vívmányait, eredményeit össze kell fognia és magasabb szintre kell emelnie ennek: „Tegyetek mindent Isten dicsőségére!”

Egyedül Isten tudja önmaga fölé lendíteni az embert, az Isten világába, ahová meghívatott. És egyedül Isten tudja meggyógyítani az emberi természet gyökerét érintő bajt, a bűnt és annak következményeit.

A tudomány stb. nem felesleges, sőt! De csak akkor igazán hasznos, ha végeredményben Istenre irányul. Isten dicsősége és az emberi erőfeszítések nem ellentétesek, Isten dicsősége nem elnyomja ezeket, inkább lendületet, magasbaemelkedést ad nekik. Ha ez nem így volt mindig a történelem folyamán, az az emberek sajnálatos tévedése volt.

A keresztény életfelfogás: Minden érdekel, ami emberi, mindenben résztveszek, ami emberi. De mindezt Jézusért, Jézus által, Jézusban. Mindent a lehető legtokéletesebben akarok csinálni, mert tudom, hogy Jézus mindezt, velem és az egész emberiséggel együtt Atyjának akarja átnyújtani a végén. Az ő tekintete fogja kiválogatni életem művéből, mi az örök érték és mi a tűzrevaló.

3. Felelősségérzet

Pál apostol nagy felelősségérzetére gondolok zsidókért, pogányokért, a hittestvérekért, és megvizsgálom, bennem megvan-e a köteles felelősségérzés.

Házasságkötéskor felelősséget vállaltam hitvestársam szép életéért. Gondolok erre, teszek érte valamit? Vagy csak tőle várok, fanyalgok, bírálatok, kiszolgáltatom vele magam?

Mikor gyermekeknek adtam életet, felelősséget vállaltam testükért, szellemükért, jellemükért, a keresztelekorkor lelkükért. Ezzel hogyan állok?

Felelős vagyok idős szüleimért. Érzem?

Felelős vagyok beosztottjaimért, de egyszerűen minden emberért.

Függetlenül érzéseimtől, valóban felelős vagyok, Isten tett az-za. Az embert társaslénynak teremtette, egymás nélkül élni nem tudunk, jellemünk nem alakulhat kölcsönhatások nélkül, a hitet egymástól kapjuk és adjuk tovább, gyámolításra szorulunk csecsemőkortól a halálig, Isten elé is együtt kell mennünk. Életünk milliók életével fonódik össze, akár akarjuk, akár nem. Ha ebben a nagy testben egyetlen szerv rosszul működik, megérzi valamennyi. Minden szavam, tettem, még a tekintetem is épít vagy ront. Hanyagságom, nemtörődomségem testi és lelki katasztrófák kiindulópontja lehet.

Áz ítéleten számot kell adnunk sáfárkodásunkról. Ezek és ezek életéről is, akikre jó vagy rossz hatással voltunk.

4. „Nem azt keresem, ami nekem hasznos.” (1Kor 10,33)

Pál apostol Jézus követője, aki a saját javára a negyven napos böjt után sem csinált kenyércsodát, másokért kétszer is, sőt borsodát is. Ha Jézus életét akarom élni, nekem is ilyennek kell lennem.

Munkámban pl. ne legyen főszempont a mindenáron való dagadás, hanem a köz és családom java. A „kenyérharc” valóban a kenyérért folyjon, ne munkatársaim ellen. Közös, vállvetett harc legyen, együtt testvéreimmal.

Ha okos, erős, ügyes vagyok, legyen az mások hasznára is. Örüljek mások sikerének, szerencséjének, jólétének. A gyengét, szerencsétlent segítsen.

A házasságban ne kapni akarjak, hanem adni, ne boldoggá lenni, hanem boldoggá tenni. A gyerekeket ne magamnak neveljem,

hanem hivatásuknak, jövődő családjuknak. Szüleimmel kapcsolatban döbbenjek rá, hogy nemcsak mindig elfogadnom kell, hanem adni is: Szeretetet, gyengédséget, megértést, ápolást, anyagiakat, megbecsülést.

Még vallásosságom sem lehet önző magam-lelke mentés, privát üdvözülés. „Mi ugyanis sokan egy test vagyunk.” Együtt akarok Istenhez jutni testvéreimmel. Nem szentimentális érzélgősségből, hanem egyszerűen azért, mert másképp nem lehet. Isten nem kedveli a „magánkihallgatást”, és a mennyben sem rendezett be „különszobát”.

Aki a magáét keresi, nem is találhat mást, mint a „magáét”, vagyis amit az önző érdemel, Isten és emberek értékelése szerint egyaránt. Azt kell keresnem tehát, ami mások javára van, így fog bennem gyermekére, Egyszülöttje mására ismerni az Atya.

C)

1. „*Mint cserje a pusztában.*” (Jer 17,6)

Több tiszteletet érdemel az az ember, aki élete boldogságát nem pusztán anyagiakban keresi, hanem inkább emberi viszonylataiban: Házasságban, szülő-gyermek viszonyban, barátságban, munkatársi kapcsolatokban, más közösségekben. Mégis, az Írás szerint „átkozott, aki emberben bíz, és szíve eltávozik az Úrtól.”

Emberi viszonylataink azért nem sikerülnek vágybeli elképzeléseink szerint, mert bennük pusztán emberekre építünk, halandóktól várjuk boldogságunkat. Csakhogy ember nem adhat boldogságot; sem én másoknak, sem mások nekem. Emberi kapcsolataink csak akkor sikerülhetnek igazán, ha ezekben is Istent keressük. Ha alapállásunk ez: Isten a Minden, őt szeretem minden erőmmel, az embereket, házastársamat és gyermekeimet is benne és általa. Az emberek iránti szeretetemmel Isten iránti szeretetemet akarom kifejezni. Isten képmását szeretem házastársamban, gyermekemben stb. A szerelem, az anyai érzés csak színezi ezt, melegebbé teszi.

Aki Istentől megfélekedve épít emberek szeretetére, előbb-utóbb úgy fogja érezni, hogy „kiaszott sivatagban tanyázik, sós és lakhatatlan földön”. Aki mindenkit Istenért és Istenben szeret, „olyan lesz, mint a folyóvíz mellé ültetett fa”, és „nem is szűnik meg sohasem gyümölcsöt teremni.”

2. *Fel tud támasztani*

Hihető, hogy a világ végén feltámadunk? Isten feltétlenül meg tudja tenni. Ha létre tudta hozni semmiből az egész világot, porjaiból miért ne tudná újjáteremteni testünket? Gondoljunk a természet csodáira, mind Isten műve, és bármennyire megszokott, csodálatos: Makkból hatalmas fa, búzaszemből dús kalász, a csúnya, magát nehezen vonszoló keserű leveleken élő hernyóból szép, könnyen szálló, virágmézet szürcsölő pillangó, és hogy az analógia teljes legyen, a makk és a búzaszem a földbe, a hernyó a gubóba temetkezik előbb.

Valahogyan illik is, hogy feltámasszon az Úr. A test-lélek szoros egység, elválasztva nem az „igazi”. Pedig a lélek, ha nem örökéletű, akkor csak folyó közepéig épített híd. (Vö. Advent I. vas. C/3.)

Isten mondta is, hogy megteszi: „Bizony, bizony mondom nektek: Eljön az óra, s már itt is van, amikor a holtak meghallják az Isten Fiának szavát, s akik meghallották, élni fognak. Amint ugyanis az Atyának élete van önmagában, úgy megadta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagában; és hatalmat adott neki, hogy ítéletet tartson, mert ő az Emberfia. Ne csodálkozzatok ezen, mert eljön az óra, melyben mindnyájan, akik a sírokban vannak, meghallják az Isten Fiának szavát és előjönnek, akik jót cselekedtek, az élet föltámadására, akik pedig gonoszat tettek, az ítélet föltámadására.” (Jn 5,25—29)

3. *Te is megtennéd*

Jézus több halottat támasztott, de a világvégi feltámadás egészen más lesz. Először is végleges lesz, nem látunk többé halált, azután pedig a testünk átalakul. Az új élethez új test kell, szenvedésmentes, romolhatatlan, előregedéstől ment, szellemi test.

Hihetetlen? Isten mindenhatósága előtt nincs akadály. Ez biztos. De ha meg tudja tenni, biztosra vehetjük, hogy megteszi, mert Atyánknak nevezi magát, és annyira szeret bennünket, hogy Fiát adta értünk. Márpedig minden szeretőszívű szülő feltámasztaná gyermekét, ha tehetné. Isten nem lehet rosszabb Atya a földi apáknál.

Az én dolgom, hogy ezt boldogan higgyem, és igyekezzem úgy élni, hogy feltámadásom boldog legyen.

4. Mégiscsak komolyan kell venni

Hallottuk Jézus szavát arról, milyen elképzelhetetlenül nehéz a gazdagnak bejutni a mennyek országába. (Könnyebb a tevének...) Ismerjük a dúsgazdag ember és a szegény Lázár paraboláját. De valahogyan számunkra nagyon is elméleti marad a jézusi szó. Gyakorlatban a legjobb hívők is azt tartják életcélnak, Isten áldásának, ha van mit aprítani a tejbe, ha szépen gyűlik a vagyon, ha vidám az élet, ha megsüvegelnek az emberek, ha karriert csinálok.

A mai evangélium azonban mégiscsak gondolkozóba kell ejtsen bennünket. Jézus négy boldogsága és négy jaj-a sehogysem egyezik a mi gondolatainkkal, vágyainkkal, elképzeléseinkkel. Ha pedig nem egyezik, a hiba csak egy helyen lehet, nálunk. Jézus keresztjének felvétele, amely egyedüli mód az üdvösségre, többek között azt is jelenti, hogy gondolatainkat az övéhez igazítjuk.

Tehát a bajban, szenvedésben, szegénységben, éhezésben, betegségben, üldözöttségben, megvetettségben éreznem kell ennek az állapotnak alapvető boldogságát. Ha engedem magam a Szentlélektől vezetni, meg is érzem százszorosán.

A szerencsében, jólétben, sikerben pedig legyen bennem üdvös félelem, nehogy a felfuvalkodottság szelleme elzárja előlem Istent. Meg kell próbálnom úgy gazdagnak lenni pénzben, egészségben, sikerben, bármiben, mintha nem lennék az.

Nehezebb, mint a tevének átjutni a tű fokán, de Istennél semmi sem lehetetlen.

ÉVKÖZI 7. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (3Móz 19,1—2,17—18): „Szóla az Úr Mózeshez mondván: Szólj Izrael fiainak egész gyülekezetéhez és mondd nékik: Szentek legyetek, mert én az Úr, a ti Istenetek, szent vagyok.

Ne gyűlölöd testvéredet szívedben, hanem fedd meg nyíltan, hogy ne legyen bűnöd miatta. Ne állj bosszút s ne emlékezzél meg polgártársaid igaztalanságáról: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat: — én vagyok az Úr!”

Ha a Úrhoz tartoznak, aki szent, nekik is szentnek kell lenniük. Valódi egység, összetartozás másként nem lehetséges. Ti az enyém — én a tiétek — szentnek kell lennetek. Előzőleg a 11,14-ben az egész testükkel földön járó állatok húsnak élvezését megtiltotta nekik Isten. Jelképes értelműnek is felfoghatjuk ezt a tilalmat: szent az, ami Istennek le van foglalva, a világi használattól el van különítve (Isten szentségében ott van az ő egészen-más volta a világ felett álló és a világgal össze sem hasonlítható lényé. A szinte teljesen a földhöz tapadó állatok a szentség ellentétének mintegy szimbólumai. Izrael szent, az Úrhoz tartozó, nem is támaszkodhat elsősorban a földi eszközökre, nem merülhet ki élete földi célok hajszolásában. Talán éppen ezzel a szentséggel függ az is össze, hogy Izrael egészen más, mint a többi népek .

II. OLVASMÁNY (1Kor 3,16—23): „Nem tudjátok, hogy Isten temploma vagytok s az Isten Lelke lakik bennetek? Aki pedig Isten templomát lerontja, azt Isten elpusztítja. Isten temploma ugyanis szent s ti vagytok az.

Senki se ármítsa önmagát. Aki közületek bölcsnek tartja magát ezen a világon, váljék oktalanná, hogy csakugyan bölcs lehessen. Hiszen a világ bölcsessége oktalanság Isten előtt. Amint írva van: „Saját ravaszságukkal fogja meg a bölcsenket”. Továbbá:

*Tárva az Úr előtt az emberek gondolata:
Csupa hiúság azok foglalata.*

Ezért senki se kérkedjék az emberekkel. Hisz minden a tietek: Pál, Apolló, Kéfás, a világ, az élet, a halál, a jelenvalók, az eljövendők: minden a tietek. Ti viszont a Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig az Istené.”

Isten megigérette prófétái által, hogy választottai között lakik majd. Ez az ígérete nemvárt módon teljesedett: templomai vagyunk, Lelke lakik bennünk. Ezáltal szent az egyház és szentsége kiárad az építőkövekre, a hívekre is. Súlyos büntetés vár azokra, akik megbontják az Isten templomát, mert az emberi értékeket fölébe helyezik az Isten akaratának és ajándékának. Mellékes ui. minden, ami elválaszthat bennünket, a lényeges az, ami összekapcsol. Az igehirdető személyi adottságai, az isteni igazságfelfogásának különböző módjai stb. mind-mind tizedrangúak. Azt kell keresnünk, hogy mi az Isten által kinyilatkoztatott, az Egyház által ilyennek hirdetett igazság. Aki az Egyháztól elszakad, az Krisztustól és az Istentől is elszakad. Aki viszont kegyelmet kap, Istennel életközösségben marad, az az Egyházon keresztül éri el ezt, még ha jószándékú tévedőként nincs is tudomása erről. Nagyon fontos tudnunk, hogy az Egyházon keresztül kapjuk a szentség Lelkét. Igaz, hogy az egyes hívó is Isten temploma, mert a Szentlélek lakik benne, de — folytathatnánk az apostol hasonlatát — úgy van a helyzet, mint a testem sejtjeivel: azokat is addig élteti a lelkem, amíg a szervezet egységébe tartoznak.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 5,38—48): „Hallottátok a mondást: Szemet szemért és fogat fogért. Én pedig mondom nektek, ne legyetek kihívók a gonosszal szemben. Annak, aki jobbat megüti, tartsd oda a másikat is. Aki pedig perelni akar veled, hogy elvegye ruhádat, engedd át neki kabátodat is. És aki egy mérföld útra kényszerít, menj vele kettőt. Aki kér tőled, adj neki és ne fordulj el attól, aki kölcsönt akar kérni tőled.

Hallottátok a mondást: Szeresd embertársadat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért, hogy fiaik legyetek mennyei Atyátoknak, aki napját felkelti rosszakra és jókra egyaránt, esőt ad igazaknak is, hamisaknak is. Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, milyen jutalmatok lesz?

Vajon nem ezt teszik-e a vámosok is? És ha csak testvéreiteket üdvözlitek, milyen különös dolgot tesztek? Vajon nem ezt teszik-e a pogányok is? Legyetek tehát tökéletesek, mint mennyei Atyátok is tökéletes.

L. az előző vasárnap evangéliumához fűzött megjegyzéseket.

Az ellenséget nem elég nem gyűlölni: szeretni kell. A szentmise a kereszten függő Jézust idézi emlékezetünkbe, aki ellenségeiért imádkozott. A neki okozott szenvedéseket értük mutatta be áldozatul. Jöjjünk ezzel a lelkülettel a szentmisére olykor: mindazt a szenvedést, amit ellenségeim okoztak, ma értük ajánlom fel, megtérésükért, a szeretet kegyelméért. Meg azért is, hogy én is jobban tudjam szeretni őket, mert talán ez is hiányzott ahhoz, hogy ők is szeressenek. Ők is hivatalosak ehhez az asztalhoz, őket is a mennyei Atya gyermekévé szülte a keresztség.

B)

I. OLVASMÁNY (Iz 43,18—19,21—22,24b—25): *„Ne gondolatok a múlt, s a régi dolgokat ne nézzétek. Íme én újat cselekszem, most keletkezik az, bizony megtudjátok. Utat készítetek a sivatagban, és folyamokat a járatlan helyen. Ezt a népet magamnak alkottam, hogy hirdesse majd dicséretemet.*

Nem hívtál engem segítségül, Jákob, és nem törődtél velem, Izrael, de terhemre voltál vétkeiddel, kifárasztottál gonoszságaiddal. Én vagyok, én magam vagyok, ki eltörlöm gonoszságaidat önmagamért, és vétkeidről meg nem emlékezem.”

Az Úr az egyiptomi szabadulásnál nagyobb csodát fog művelni választottjával, melyet magának teremtett és így megdicsóíti nevét. A nép nem érdemli meg a könyörületet, hiszen még arra sem törekedett, hogy áldozatokkal kiengesztelje Istent, ha már a bűnöket nem kerülte el. A legnagyobb ajándék az lesz, hogy eltörli vétkeiket.

II. OLVASMÁNY (2Kor 1,18—22): *„Isten a tanúnk, hogy szavainkban, melyeket hozzátok intéztünk, nem mindegy az igen és a nem. Az Isten fia, Jézus Krisztus ugyanis, akit mi — én, Szilvánusz és Timóteus köztetek hirdettünk, nem volt Igen és Nem, hanem Igen valósult meg benne. Isten valamennyi ígérete Igenné vált benne. Ezért hangzik föl általa ajkunkon az*

Amen Isten dicsőségére. Isten az, aki minket veletek együtt megerősít és fölken Krisztusban. Pecsétjével megjelölt minket és foglalóul a szívünkbe árasztotta a Lelket."

Az apostolt azzal vádolták ellenfelei, hogy nem nyílt és őszinte a beszéde, látogatására vonatkozólag is könnyelműen tett ígéretet. Pál visszautasítja a vádat és azt mondja, Krisztus példáját követte magatartásában. Különben is az Igazság Lelkének pecsétje van szívünkön — hogyan illenék hozzánk a kétszínűség?

AZ EVANGÉLIUM (Mk 2,1—12): „Az időben Jézus néhány nap múlva visszatért Kafarnaumba. Mihelyt elterjedt a híre, hogy ott van, annyian összejöttek, hogy még az ajtó előtti téren sem fértek el. Hirdette nekik az evangéliumot. Közben hoztak egy bénát; négyen cipelték. Mivel a tömegtől nem tudták eléje vinni, kibontották fölötte a tetőt és a nyíláson engedték le a hordágyat, amelyen a béna feküdt. Hitüket látva Jézus így szólt a bénához: „Fiam, bűneid meg vannak bocsátva.” Últ ott néhány írástudó is. Ezek ilyen gondolatokat forgattak magukban: „Hogy beszélhet ez így? Káromkodik. Ki bocsáthatja meg a bűnt más, mint az Isten? Jézus lelke mélyén rögtön belátott gondolataikba. „Miért gondoltok ilyeneket magatokban?” — kérdezte. „Mi könnyebb: azt mondani a bénának: Bűneid meg vannak bocsátva, vagy azt mondani: Kelj föl, fogd az ágyadat és menj? Tudjátok hát meg, hogy az Emberfiának van hatalma a földön a bűnök megbocsátására.” Ezzel odafordult a bénához: „Mondom neked, kelj fel, fogd ágyadat és menj haza.” Az felkelt, fogta a hordágyat s mindenki szeme láttára elment. Mindnyájan ámultak, dicsőítették Istent, megjegyezve: „Ilyet még nem láttunk soha.”

Három módon nyilvánul meg itt Jézus isteni hatalma: kitalálja ellenfelei gondolatait, megbocsátja a beteg bűneit és meg is gyógyítja. Jézus szavai tulajdonképpen csak azt fejezték ki, hogy Isten megbocsátja a beteg bűneit, erről ő biztosíthatja a beteget (ezért a szenvedő szerkezet, mely a szentírás egyéb helyein is az isteni tevékenység körülírása), a zsidók azonban úgy értik ezt, hogy Jézus maga fogja megbocsátani a bűnöket. Ezt minősítik káromkodásnak, magát Istenné tevő gőgnek. Jézus a beteg meggyógyításával bebizonyítja, hogy valóban isteni hatalma van, a látható csoda garancia lehet számukra bűnbocsátó hatalma mellett, hasonlóképpen az a tény is, hogy kitalálta gondolataikat.

Ez az egyetlen evangéliumi gyógyítás, melyhez Jézus bűnbocsánatot is kapcsol. A szinoptikusok egyébként nem utalnak a bűn és a betegség kapcsolatára. A zsidók körében azonban ismert volt ez a felfogás. Pl. a vakonszületett ifjúval kapcsolatban kérdezték: ki vétkezett, ez-e vagy a szülei; továbbá Jn 5,14: menj és többé ne vétkezzél.

Isten elküldte a Megváltót, valóban eltörölte bűneinket. Jézus vére tisztára mosta szívünket. Megtörtént ez már a keresztségekben, megismétlődik a szentmisében, szentáldozásban. Minden bűn életellenes: istengyermeki és földi életünknek egyaránt kárára van. Valahányszor Istenhez tértünk és meggyógyult a szívünk, ebben mindig része volt másoknak is. Gondoljak arra, hogy az egyház nagy közösségében hányszor imádkoznak a bűnösök megtéréséért, hány nagylelkű ember vállal sok áldozatot azért, hogy a bűnösök számára a megtérés kegyelmét kiesdje. Bennünket is mások vittek Jézushoz, mint a bénát: imáikkal, buzgóságukkal, szeretetükkel, jó példájukkal stb. Nekem is gondolnom kell másokra is, mert a keresztségek óta úgy összetartozunk, mint a testünk részei.

C)

I. OLVASMÁNY (1Sám 26,2,7—9,12—13,22—23): „*Ama napokban felkerekedék Saul s leméne Zif pusztájába s vele háromezer ember Izrael válogatottjai közül, hogy felkutassa Dávidot Zif pusztájában. Éjjel Dávid és Ábizáj el is jutának a néphez és Sault sátrában fekvő és alva találták; dárdája a földbe szúrva a feje mellett volt, Abner és a nép pedig aludt körülötte. Mondá ekkor Ábizáj Dávidnak: Kezedbe adta ma az Isten ellenségedet: nos hát, hadd szegezzem a dárdával a földhöz, — csak egyszer, mert másodszor nem lesz szükséges. Am Dávid azt mondá Ábizájnak: Meg ne öld, mert kicsoda nyújthatná ki kezét az Úr felkentje ellen büntetlenül? Dávid aztán magához vevé a dárdát és a vizeskorsót, mely Saul feje mellett volt és elmenének; nem volt senki, aki látta vagy észrevette volna, vagy aki felébredt volna, mert mindannyian aludtak, mivel az Úr mély álmot bocsátott rájuk.*

Mikor aztán Dávid átért a túlsó oldalra s a hegy tetején, jó messze, úgyhogy nagy távolság volt közöttük, megállott, és átkiáltott hozzájuk, mondá: Íme a király dárdája: jöjjön át valaki a király legényei közül s vegye át. Az Úr pedig majd megfizet kinek-kinek az Ő igazsága és hűsége szerint: azért is, hogy az Úr a kezembe adott ma téged s én nem akartam kinyújtani kezem az Úr felkentje ellen.”

Dávid Istenre való tekintettel — mivel Saul az Ő felkentje — nem számol le ellenségével; az Úrra bízta, hogy megfizessen kinek-kinek tettei szerint.

II. OLVASMÁNY (1Kor 15,45—49): *„Ha van érzéki test, van szellemi is. Ahogy az Írás mondja: „Ádám, az első ember élő lénné lett, az utolsó Ádám pedig éltető lélekké. De nem a szellemi az első, hanem az érzéki, aztán következik a szellemi. Az első ember földből való, földi; a második ember a mennyből való. Amilyen a földből való, olyanok a földiek is, s amilyen a mennyből való, olyanok a mennyeiek is. Ezért ahogy a földi ember alakját magunkon hordoztuk, a mennyeinek az alakját is magunkon fogjuk hordozni.”*

A feltámadásra vonatkozó tanítás keretében szerepel ez a szakasz a korintusi levélben. A feltámadt test szellemi test lesz. Ezt az apostol a következő gondolatmenettel igazolja és próbálja megértetni: az első Ádám földből való testet kapott, amelyet a lélek tett élő lénné. Utódainak csak ilyen földi testet örökíthetett át. Kiegészíthetjük így: ha nem követett volna el bűnt, a halhatatlanság és integritás adományát is átörökíthette volna. Így azonban csak halandó, szenvedő földi testet örökített át, mely nem akar engedelmeskedni a léleknek. De van egy másik Ádám is, Krisztus, akivel szintén életközösségbe kerültünk, akinek mintájára és erejéből alkotott emberi természettel újjászületünk. Ő feltámadt, teste megdicsőült és ezt örökíti át nekünk. Isteni ereje, „a szentség lelke”, mely megdicsőült testét áthatja, lesz számunkra is az éltető lélek. Amennyivel különb az emberi léleknél, annyal inkább életet is ad belénk. Ez szükséges is, mert a test és vér nem örökölheti Isten országát: ahhoz, annak élvezéséhez szellemivé kell válnunk egész valónkban.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 6,27—38): *„Az időben így szólt Jézus tanítványaihoz: „Nektek, akik hallgattok, ezt mondom: Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót a gyűlölőköddökkel. Azokra, akik átkoznak benneteket, mondjatok áldást és imádkozzatok rágalmazóitokért. Ha arcul üt valaki, tartsd neki oda a másik arcodat is. Annak, aki elveszi köpenyed, add oda az öltönyödet is. Mindenkinek, aki kér tőled, adj és aki elviszi, ami a tied, attól ne kérd vissza. Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek is bánjanak. Mert ha csak azokat szeretitek, akik benneteket is szeretnek, milyen hálát várhattok érte az Istentől. Hisz azokat, akik őket szeretik, a bűnösök is szeretik. Mert ha azokkal tesztek jót, akik veletek*

jót tesznek, milyen hálaára számíthattok? Hiszen így a bűnösök is tesznek jót. Ha csak a visszafizetés reményében adtok kölcsönt, milyen hálát várhattok érte? Szeressétek inkább ellenségeiteket: tegyetek jót, adjatok kölcsön és semmi viszonozást ne várjatok. Így nagy jutalomban részesültök, a Magasságosnak lestek a fiai, hisz ő is jó a hálátlanokhoz és a gonoszokhoz. Legyetek hát irgalmasok, mint Atyátok is irgalmas.

Ne mondjatok ítéletet senki fölött s akkor titeket sem ítélnék meg. Ne ítéljetek el senkit s akkor benneteket sem ítélnék el. Bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak. Adjatok és akkor ti is kaptok. Jó, tömört, megrázott és túlcserdülő mértékkal mérnek öletekbe. Mert amilyen mértékkal ti mérték, olyannal mérnek majd nektek is.”

Vö.: A) év.

Jézus példái, a belőlük megismert követelmények emberi természetünkkel ellenkeznek, talán fel is háborítanak bennünket. Világos jele ez annak, hogy mennyire nincs meg bennünk Isten „érzülete”. Természetesen Jézus szándékosan ki is élezi a dolgot, hogy mehökkentsen, felrázzon bennünket. Nem is úgy kell fel fogni példáit, mintha az első katekizmus vagy egyházi törvénykönyv részletét alkotnák; nem olyan jellegűek, mint az, hogy vásár- és ünnepnap misét becsületesen hallgass, pénteken tarts bűnbánati napot... Végletekig feszített helyzetek, melyekből az új törvény szellemét kell kiérezni. Jézus feltételezi rólunk, hogy nem az írástudók és farizeusok szellemével közeledünk törvényeihez. Nem a betűt látjuk csupán, hanem a lényegét is megértjük.

Az ószövetségi emberek is ismerték, sőt a sztoikusok is azt a szabályt, hogy ne tegyünk rosszat másnak, hiszen magunknak sem kívánjuk; Jézus kiegészíti azzal, hogy még ellenségeinknek is a jót tegyük. Ez illik Isten gyermekeihez.

A szentmisében boldogan ünnepeljük, hogy Jézusban elfogad bennünket az Atya. De valamennyiünket elfogad, azokat is, akik engem megbántottak. Minél közelebb kerülök életem középpontjához, Jézushoz, annál közelebb kerülök azokhoz is, akiket szeretetében magához fogad. A szentáldozásban szívembe is adja szeretetét, hogy azzal tudjam szeretni még ellenségeimet is. Mert ő is ezzel az ellenségnek megbocsátó szeretettel szeret engem is. Merjem kérni is ezt a szeretetet.

II. TEOLÓGIA

Az új Ádámban egybefoglalt emberiség

„Az egyház mindannak befejezését, beteljesedését és zárókövét látja saját magában, amit Isten az emberiség megváltásáért tett. Az I. Vatikáni zsinat az egyházzal szóló fejtegetéseit ezzel a mondattal vezette be: „Hogy a megváltás üdvözítő művét tovább folytassa, lelkünk örök pásztora és őrzője úgy határozott, hogy felállítja az egyházat.” (D.1821.) XII. Pius pápa is Krisztus megváltásművére való utalással vezeti be encikliáját: „Amikor elhatalmasodott a bűn, még bőségesebb lett a kegyelem (Róm 5,20). Tudjuk, hogy Isten az egész emberiség ősatyját oly fenséges állapotba helyezte, hogy a földi élettel együtt az égi kegyelemnek természetfölötti életét is átadta volna utódainak. De Ádám sajnálatos bukása után az egész emberi nem, az eredeti bűnnel megfertőzve, az isteni természetben való részesedést (2Pét 1,4) is elveszítette és mindnyájan a „harag fiai” (Ef 2,3) lettünk. De az irgalmas Isten „úgy szerette . . . e világot, hogy egyszülött Fiát adta érte” (Jn 3,16) és az örök Atya Igéje ugyanazzal az isteni szeretettel Ádám nemzetségéből vett magának emberi, de ártatlan, minden tisztátalanságtól mentes természetet, hogy az új és mennyei Ádamból a Szentlélek kegyelme áradjon ki az összülők minden fiára. Ezek az első ember bűne által elvesztették ugyan az istenfiúságot, de a testté lett Ige által Isten egyszülött Fiának testvéreivé váltak és hatalmat kaptak, hogy Isten gyermekeivé lehessenek (Jn 1,12). Így a kereszten függő Jézus Krisztus nemcsak az örök Atya megsértett igazságosságának tett eleget, hanem nekünk, vérrokonainak, a kegyelmek kimondhatatlan bőségét is kiérdemelte. Önmaga közvetlenül is kioszthatta volna ezt a kegyelmet az emberi nemnek, de a látható egyház által akarta ezt megtenni, hogy az emberek egyesüljenek és általa mindnyájan valamiképpen közös munkát fejtsenek ki a megváltás isteni gyümölcseinek szétosztásában. Amint ugyanis Isten igéje a mi természetünket akarta felhasználni arra, hogy szenvedései és gyöt-

relmei által az embereket megváltsa, hasonlóképpen a századok folyamán az egyházat használja fel arra, hogy megkezdett művét tovább folytassa.”

(Dr. Cserháti József: Az egyház. 386—7. o.)

A gyűlölet

A legfőbb parancs a szeretet. A szeretettel szöges ellentétben álló bűn a gyűlölet. Amint a szeretet Istenre és a felebarátra irányulhat, éppen úgy a gyűlölet is. Igaz, hogy Isten a végtelen jóság, semmi rossz nincs benne, ezért ha őt önmagában tekintjük, nem is lehet gyűlölni. Ám Isten kapcsolatba lép velünk: tiltja és büntetéssel fenyegeti a rosszat. Az ember pedig kedvét tudja találni az erkölcsi rosszban és így szembekerül a jó Istennel. Örömeinek elrontóját tudja látni benne.

Ha az ember a bűnben megátalkodik, bűnéhez egész szívével ragaszkodik, akkor Istent ellenségének tekinti és azt kívánja, bár csak ne lenne Isten. A bűn szörnyűsége, abszurditása itt mutatkozik meg igazán. Az ember létét, életét, természetes és természetfeletti tevékenységét Istennek köszönheti. Senkinek nem köszönhet annyit, mint Istennek. Mindenki másnak a jósa, — akár személyekről van szó, akár nem — csak eredeztetett jóság, mely végső soron Istenre megy vissza. A bűn elérhet olyan intenzitást az emberben, hogy létének, életének forrásával állítja szembe.

Amint Isten szeretete a legfőbb parancs és a legnagyobb jó, úgy gyűlölete a legnagyobb bűn. Amint az ember nem szeretheti igazán úgy magát, hogy Isten ne szeretné, és nem szeretheti Istent úgy, hogy önmagát ne szeretné, viszont Istent sem gyűlölheti úgy, nem kívánhat úgy rosszat neki, hogy önmaga ellen ne fordulna.

Felebarátaink elleni bűneink közül is legsúlyosabb a gyűlölet. Igaz, hogy az egészségében, vagyonában, becsületében okozott kár nagyobb súllyal esik latba, ha jelentős. Lényegében azonban a gyűlölet a nagyobb rossz. Mert a kártékony tett lehet pillanatnyi felindulás következménye is, amit hamarosan őszinte megbánás követhet. De a gyűlölet az egész embernek helytelen, fordított beállítottsága és nagyon sok rossz cselekedet forrása lehet. A szívet vizsgáló Isten nem elégszik meg azzal, hogy az ártó tettektől visszatartjuk magunkat.

A szeretet révén egyre jobban hasonlítunk Istenre. Az elmondottak alapján a gyűlölet egyre jobban elcsúfítja bennünk Isten képét. Jobban, mint más bűnök. Hogyan is hasonlíthatna Istenre az, aki Isten képmását, életének emberszívbe plántált fáját gyűlöli és el akarja pusztítani?

III. HOMILIA VÁZLATOK

A)

1. „*Váljék oktalanná . . .*” (1Kor 3,18)

Mindenkinek van valami elképzelése az életről, az élet céljáról. Van elgondolása arról, mi fontos és mi nem az. Van a szerinte helyes életmódról. Mindenkinek más és más az elképzelése ezekről a dolgokról. Van, aki pl. a szerzést, a gyarapodást, a túlfeszített munkát tartja a legfontosabbnak, más az élet élvezését, ismét más a nyugalmat, és így tovább. Ezeket az elgondolásokat a vérmérséklet, az élmények, a mások véleménye, az életviszonyok alakulása, a szerencse forgandósága, a divatos áramlatok alakítják ki. A végén úgy érzi az ember, hogy megszerezte a bölcsességet, mert tud ítélni a dolgokról.

Pál apostol: „Aki bölcsnek tartja magát ezen a világon, váljék oktalanná, hogy csakugyan bölcs lehessen.” Ez azt jelenti: Bármilyen okos és tapasztalt vagyok, emberi erővel nem tudhatom, miért élek, és mi a fontos. Nem lehetek tehát bölcs a „magam kenyerén”. Oktalanná kell válnom, azaz be kell ismernem, hogy tanulnom kell ezekben a dolgokban, mégpedig Istentől. Csak ha a hitben Isten szemével nézem az életet, a dolgokat, akkor válok valóban bölcsé. És rájövök, hogy a „világ bölcsessége oktalanság Isten előtt”.

Aki csak a maga esze után akar menni, annak hamarosan kátyúba jut az élete. „Uram, te mutasd meg, mi a fontos, mit akarsz velem, mit tegyek. Elismerem, hogy az én bölcsességem oktalanság. Taníts engem!”

2. „*Minden a tietek.*” (1Kor 3,22)

Nagyon fontosnak tartjuk, mit kapunk Istentől. Pedig ennél sokkal fontosabb, hogy engem elfogadjon Isten. Kizárólag ez a boldogság. Hogy pedig elfogadjon Isten, fel kell ajánlanom magam neki.

Önmagam Istennek ajánlása a szentmisén való részvétel. A mi-

sének az áldozati oltárnál végzett része a felajánlással kezdődik. A pap aranyozott tányérkán kovásztalan kenyeret, helyben bort ajánl fel az Úrnak, mégpedig valamennyiünk nevében. Jelképek ezek, jelentik egész önmagunkat. A kenyér verejtékes munkánkat, gondjainkat, vagyonunkat, reményeinket, csalódásainkat. A bor erőnket, egészségünket, jókedvünket, szórakozásainkat, örömeinket. Ezt mind oda kell adnunk lelkünkben Istennek felajánlaskor. Odaadom elsősorban egész következő hetemet előre. Mindent úgy akarok végezni, hogy ajándék lehessen Istenemnek.

De kellek-e Istennek? Megadja erre a feleletet a szentmise további szertartása. Kenyerünket és borunkat úgy fogadja el Isten, hogy azok átváltoznak Jézus testévé és vérévé. Engem is úgy fogad csak el, ha átváltozom Jézussá. Ha egyesülök vele a kegyelemben, magamévá teszem gondolatait, akaratát. Tehát nemcsak felajánlom magam, de Jézussá akarok alakulni. Ezt a szándékomat, egyben kérésemet terjesztem elő úrfelmutatáskor.

Hogy ebből a szándékomból minél teljesebb valóság legyen, ahhoz segít hozzá a szentáldozás. A gyakori szentségi egyesülés lassan Jézussá alakít, hogy én is egészen Istené legyek, mint ő.

Ha megpróbálom így élni a szentmisét, életem középpontja lesz. Annak is szánta Urunk.

3. Az élet legnagyobb realitása

Elveszett ember, aki ábrándokat, felhőket kerget. Még hősből is csak tragikomikus lehet. Egyedül az él helyesen, aki alkalmazkodik a valósághoz, az élet realitásaihoz.

Az élet legalapvetőbb valósága az, amit Szent Pál ír: „Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig az Istené.”

Tehát nem vagyok a földé. A föld az enyém, hogy használjam. Nem én vagyok az övé, hogy szolgáljam, hogy rabszolgája legyek. Nem vagyok a földé, hogy javait szerelmes bódulattal hajszoljam.

Nem vagyok a családomé. Dolgozom érte, szeretem, gondoskodom róla, de nem lehet életem végső célja, nem lehet a mennyországom. Elviselhetetlenül keserves csalódás a sorsa annak, aki szó szerint veszi, hogy a családja a mindene.

Nem vagyok a magamé, nem élhetek csak magamnak és csak magamért. A magányos önzés megöli az életet.

Magának teremtett Isten. Tetszik vagy nem, övé vagyok. Életem csak akkor értelmes, ha valóban az övé akarok lenni, neki élni, neki halni. Istené vagyok, de nem akárhogyan fogad el az Úr. Csak Jézus által, Jézussal, Jézusban. Jézussá kell változnia életemnek a szentségek és a szeretet élete által.

Végső és visszavonhatatlan tragédia, ha nem fogad el Isten. Mivel csak az övé lehetek, ez azt jelentené, hogy nem vagyok senkié. Örökre senkié. Ez a kárhozat.

Az értette meg élete alapvető realitását, akinek ez az imádsága és ez az élete: „Tied vagyok, Uram. Tégy olyanná, hogy elfogadhass engem!”

4. *Ellenségszeretet*

Isten parancsa: Szeressétek ellenségeiteket; imádkozzatok üldözőitekért; jót tegyetek azokkal, akik gyűlölnek benneteket; adjatok kölcsön nekik, és ne várjatok vissza semmit; ha ellenséged éhezik, adj neki enni; ha elveszett jószágát megtalálod, vidd vissza neki; ne ujjongj ellenséged baján!

Ha nem eszerint élek, nagyon kétséssé teszem üdvösségemet. Tehát nem állok bosszút, semmiféle formában, még szóval sem. Megbocsátok, az esetleges közeledést bátorítom és elfogadom. Ha én vagyok a hibás, kezdeményezem, hibámat elismerve, jóvátéve a kibékülést. Szeretem ellenségemet, és amit a szeretet diktál, megteszem. Ha nem is vagyok köteles bensőséges barátságban lenni rosszakaróimmal, de ami általában megjár tőlem az embereknek a különböző viszonylatok szerint, azt nekik is megadom.

Lehetséges ez? Ha Isten parancsolja, biztosan. Ő nem kíván lehetetlent. Az érzelmek esetleg nem fognak engedelmeskedni, de ez nem is lényeges. Az érzelmeim nem én vagyok, csak az idegeim. Én az akaratom vagyok. Az pedig tud parancsolni szavaimnak, viselkedésemnek, tetteimnek. Az érzelmek meg csak hadd csaholjanak. Ha az akaratom nem engedi őket szabadjárára, lassankint azok is megjuhászodnak.

Nagyon természetes, hogy mindez nem megy kegyelem nélkül, azért ilyen ügyekben igen buzgón kell imádkozni.

5. *Nem alakoskodás.*

Az ellenségszeretet parancsát hajlandók vagyunk azzal elhátrítani, hogy mi nem tudunk, de nem is akarunk alakoskodni, mi az őszinteséget szeretjük, ha egyszer tele vagyunk gyűlölettel, nem fogjuk megjátszani magunkat. Ami a szívünkben, az van a szánkban is.

Csakhogy nem alakoskodás szeretetet mutatni akkor, midőn ellenszenvet, sőt gyűlöletet érzek, Mert ha jószándékú ember va-

gyok, a Szentlélek vezérel, akkor nem én gyűlölök, nem én akarok piszkolódni, bosszút állni, hanem csak az ösztöneim, idegeim, tőlem független indulataim. Csak azt teszi bennem az én, amit akarok, vagy amit akaratommal megengedek. Az akaratom pedig sohasem kerül olyan helyzetbe, hogy kénytelen gyűlölni, bosszút állni, megvetést kimutatni.

Tehát: Ha akaratom úgy dönt, hogy szeret, akkor én szeretek, legfeljebb gyűlöletet érzek, de az nem én vagyok, csak bennem valami. Nem alakoskodás ilyenkor szeretetet mutatni, és elrejteni magamban azt, ami nem én vagyok. Mint ahogyan nem alakoskodás bevenni az utált orvosságot vagy kedvem ellenére megadni az adósságot.

Aztán ha olyan nagyon őszinte akarok lenni, annak is megvan a maga rendes útja: Meg kell nevelnem érzelmeimet Isten segítségével, szívós akarattal, hogy minél tökéletesebben tudjak engedelmeskedni a szeretet törvényének.

B)

1. *Pecsét és foglaló*

A keresztség eltörölhetetlen pecséttel jelölt meg engem. Azt jelenti ez az örök jel, hogy Istené vagyok. Nem mint birtoka, nem mint rabszolgája, nem is mint alkalmazottja. Isten legbelső házanépéhez tartozom, a gyermeke vagyok. Jogom van örökölni a Szentháromság végtelen gazdagságát, és jogom van élvezni vég nélkül, olyan mértékben, amilyen mértékű természetfeletti befogadóképességem a nekem juttatott kegyelem és érdemeim folytán. Jelenti ez a pecsét az egy életre szóló jogomat, hogy megkapjam Atyámtól a Szentlélek által mindazt a természetfeletti segítséget, amely lehetővé tesz elfoglalnom örökségemet. Ha van jogos öntudat, ez a pecsét felhatalmaz rá. Ha van jogos reménység, ez a jel valóban az. De van egy szörnyű lehetőség: Ez a pecsét örök szégyenemmé, kétségbeesésemmé válhat. Ha ugyanis méltatlanná válnék hozzá. Ha életemmel meggyaláznám Atyámat, ha elhárítanám segítő kezét. Bár örök dicsőségemmé válna e pecsét!

Nem Istennek jó, hanem nekem, hogy az övé vagyok. Mégis, végtelen jóságában, foglalót ad addig, míg véglegesen övé leszek a mennyben. Ez a foglaló Isten Lelke, akit szívembe árasztott az Atya és a Fiú a keresztségben. A Szentlélek az isteni élet szépségével ruházott fel, és egész életemben alakít, hogy egyre méltóbbá

váljak Atyámhoz, egyre alkalmasabbá váljak a Szentháromság boldogságának befogadására.

Átadom magam Isten Lelkének, hűségesen követem indításait.

2. „Miért gondoltok ilyeneket?” (Mk 2,8)

Nem szabad még gondolatban sem ítélnem mások felett, mert ez naiv önteltségre vall.

Igazságosan ítélni másokról egyszerűen lehetetlen. A bíróság és a nyomozó hatóságok hosszú ideig vizsgálnak egy-egy ügyet, mégsem lehet kívánni tőlük, hogy abszolúte igazságosak legyenek, vagy hogy a belső szándékokról ítélni tudjanak. Én sem vagyok Isten, hogy egyetlen pillantással fel tudjam mérni a valódi tényállást, és a szívekbe lássak. Érthetetlen, hogyan merek olyan magabiztosan és megfellebbezhetetlenül ítéletet mondani élőkről és holtakról.

Amellett rendszerint elfogult vagyok. akárhogy tiltakozom is ellene. Csak figyelem meg magam, mennyire másképp ítélem meg a magam gyermekeinek viselkedését, mint a szomszéd gyerekeit.

Aztán hányszor esem az általánosítás hibájába. Egyszer hazugságon kaptam, erre azt mondom, hazug ember, soha egy szavát nem lehet elhinni, sőt, hazudós az egész családja. Én magam persze a századik hazugság után is a legőszintébb, legegyszerűsebb valaki vagyok a magam szemében.

De nemcsak naiv önhittség ítélni, hanem roppant veszedelmes dolog is.

Lenéző ítélkezéseimmel eljátszom az emberek jóindulatát. Nemcsak azét, akiről ítélni, hanem mindenkiét, aki ilyen ítélkezőnek ismer. Nem rokonszenves az ilyen magatartás.

Nagyobb baj, hogy nem is teszem jobba ítélkezésemmel az embereket. Sokkal inkább sarkallná őket a jóra, ha éreznék, hogy jó véleménnyel vagyok róluk, és bízom bennük, képesnek tartom őket minden jóra.

De a legnagyobb veszedelme az ítélkezésnek az, hogy így magam ellen hangolom Istent. Amilyen mértékkel mérek, olyannal fog nekem is visszamérni az Úr. Ha megértő, irgalmas, bennem a jót kereső bíróra akarok találni Istenben, nekem is hasonlóképpen kell cselekednem. Csak így remélhetem, hogy figyelembe veszi az enyhítő körülményeket, a nehézségeket, körülményeim, gyengeségeimet.

Az ítéleten valószínűleg nem dicsekedhetünk majd azzal, hogy

tökéletesek vagyunk. Legalább azt mondhassuk az Úrnak: Jézusom, igaz, kemény ítéletet érdemlek, de emlékezz rá, hogy én sem ítéltél el senkit, légy hát irgalmas hozzám, szegény bűnőshöz!

3. A lélek bénasága

A bénaság részleges halál. A lélek is lehet béna, ennek oka a halálos bűn. Az akarattal elkövetett súlyos bűn, amely elűzte a Szentlelket. Ameddig a halálos bűn el nem tűnik a lélekből, addig nem tér vissza Isten Lelke, és az emberi lélek béna marad.

Miben áll ez a bénaság? Abban, hogy nem tud Isten kedve szerint mozogni. Nem tud olyan cselekedeteket véghezvinni, amelyek megmaradnak az örök életre, amelyek alkalmasak arra, hogy mennyei jutalmazza őket az Úr. A menny boldogságának mértéke a lélek természetfeletti befogadóképessége. Halálos bűn állapotában nem nőhet a léleknek ez a képessége, hiszen béna, és a béna tag nem erősödhet. Sőt, a halálos bűn olyan görcsbe húzza a lelket, hogy képtelen Isten boldogságának legkisebb mértékű befogadására is, így örök ürességre van kárhozthatva, mely már maga is pokol.

Miért béna a Szentlélek nélkül a lélek? Mert Isten nem emberi, hanem természetünket meghaladó, isteni cselekedeteket vár tőlünk. Ilyenekre pedig csak a bennünk lakozó Szentlélek kegyelmében vagyunk képesek. A halálos bűnben eltöltött idő elveszett idő az örökkévalóság szempontjából. Ezért olyan végzetesen esztelen az élet végére halogatott megtérés.

Az emberi lélek bénaságát csak Isten gyógyíthatja meg, mert csak ő bocsáthatja meg bűneinket, ebben igazuk van a zsidóknak. Isten pedig a bűnbánat szentségében hajlandó csak megbocsátani, másképp nem.

Bár minden bűnös megérezné a pap feloldozó szavai nyomán, hogy visszatér lelkébe az élet, ismét megindul a természetfeletti vérkeringés, és vele a növekedés.

4. Az egyház bénasága

Az egyházat Isten nem engedi meghalni; élni fog a végső beteljesedésig. De a bénaság, a részleges halál, utolérheti. Meg is történt ez nem egyszer a történelem folyamán.

Ilyen bénaság vett erőt az egyházon a reneszánsz pápák korában, a reformáció idején stb. A bénaság jelei mutatkoztak a közelmúlt egyházi életében is. Ez a bénaság maradiságban, túlzó cent-

ralizmusban, a világtól, az élettől, sőt a hívektől való elszakadásban, jogi merevségekben nyilvánult meg.

Azóta elhangzott ismét, mint már annyiszor, a velünk lévő Jézus szava: „Kelj fel és járj!” A II. Vatikáni zsinat a gyógyulás első örömét hozta. A „járás” első mozdulatai: Az egyház lelkiismeretvizsgálása, a testvéri szeretet felszítése, az aggiornamento meghirdetése, az új ökuménikus lelkület, a liturgia megújulása, új törvénykönyv, új kollektív felelősségvállalás stb.

Ami változást a hívek látnak az egyház életében, szellemében, istentiszteletében, azok a gyógyuló béna első lépései. Természetes, hogy ezek a lépések némelykor bizonytalanok, botladozók, fájdalmasak. Mégis bizalmat és örömet keltők. Az új élet, az új vérkeringés jelei.

Feladatunk: Imádság a teljes a gyógyulásért, a visszaeséstől való megmenekülésért, és ezen felül aktív részvétel a gyógyulás folyamatában. A járni tanulónak eleinte nem kellemes a járás, nekünk sem mindig öröm együttmenni az egyházzal. De ha rászánjuk magunkat, egyszercsak nem fogjuk érezni a kellemetlenségeket, hanem eltölt majd valamennyiünket az új élet és az új erő jóleső öröme.

5. Jézus igazolta magát

Jézus a mai evangélium szerint nemcsak állította hogy ő egyenlő Istennel, hanem csodákkal igazolta is. „Legalább a cselekedeteknek higgyetek!” Igazolta magát a szemtanúk előtt. De én honét tudjam, hogy valóban megtörténtek Jézus csodái?

Kikövetkeztethetem. Például abból, hogy Jézust és az apostolokat nem nevelték ki a zsidók, mikor azt állították, hogy ő Isten. Ezért Jézust is, az apostolokat is többször meg akarták ölni, végül halálra is ítélték az Urat. Ha Jézus pogányok előtt mondja magát Istennek, az nem lett volna olyan nagy dolog, hiszen azok istenítették embereket, istenfogalmuk különben is egészen zavaros volt. De Jézus zsidók előtt mondta Istennek magát, nekik pedig egészen tiszta istenfogalmuk volt. Egyetlen, végtelen, mindenható, mindent teremtő, mindentudó Istenben hittek, aki végtelenül szent, azaz egészen más, mint az ember. Jézus ezzel az egyetlen Istennel mondta azonosnak magát. Hallgatói közül sokan hittek neki, sokan pedig életére törtek megbotránkozott dühükben. Mind a két magatartás csak akkor érthető, ha a csodák valóban nyilvánvalóan megtörténtek. Enélkül ugyanis senki sem lett volna ellene vagy mellette Jézus Isten-mivoltának, hanem együtt nevettek,

szórakoztak volna „az ácslegényen, aki azt meséli magáról, hogy ő az Isten”.

A csodák megtörténte mellett szól a jeruzsálemi őskommunizmus. Nagy elképzelhető, hogy csodák látása nélkül számos gazdag zsidó koldussá teszi magát csak azért, mert Jézus azt mondta, hogy a gazdagnak nehéz üdvözülnie? És csodák nélkül azt is nehéz elképzelni, hogy ezrek és ezrek vállalkoztak volna erre a semmi földi előnyt nem ígérő, sőt akkor „életveszélyes” vallásra.

C)

1. „Az Úr felkentje ellen.” (1Sám 26,9)

Az „ellenségszeretet vasárnapján” Dávid önmagát legyőző tetéről olvasunk, hogy nem emelte fel kezét személyes ellensége, Saul király ellen, pedig könnyű alkalmat adódott rá. Dávid azonban nem az ellenségszeretet parancsára gondolt, hanem arra hivatkozott, hogy „nem akarta kinyújtani kezét az Úr felkentje ellen”.

Ha jól utánagondolunk, tulajdonképpen minden bosszúálló az Úr felkentje ellen vét, ha nem is király vagy pap az ellensége. Mert kell-e magasztosabb felkentség az ember-mivoltnál? A királyi méltóság ugyancsak keveset ad ehhez.

Embernek lenni annyi, mint Isten képmásának lenni, mint Isten rendeléséből született úrnak lenni a világ felett. De még annél is többet jelent: Hivatást az istengyermekségre, az Istennel való örök együttélésre. Bennünket nem szentelt olaj, hanem maga a Szentlélek kent fel a keresztségben.

Felemelhetem hát kezem valaki ellen, aki ember? Isten képmását sérténém meg, Isten gyermekét, tehát magát Istent.

Tehát mindent tehet, amit akar, a gonosz, azon a címen, hogy ő Isten gyermeke? Nem. „Az Úr majd megfizet kinek-kinek az ő igazsága és hűsége szerint.” Ha pedig a közösség kára nélkül nem lehet kivárni Isten ítéletét, a közösségnek joga és kötelessége büntetni, megfékezni, kényszeríteni. Önbíráskodásnak azonban nem lehet helye.

Ha mindenkiben, ellenségemben is, tisztetem Isten gyermekét, Isten is gyermekeként, örököseként fog bánni velem.

2. Ellenségszeretet és feltámadás

A lecke feltámadásunkról beszél, arról, hogy fel fogjuk venni a feltámadt és mennybement Krisztus alakját. Az evangélium viszont az ellenségszeretetről szól. Van-e összefüggés a kettő között? Van, mégpedig egészen szoros.

A feltámadást felfoghatjuk „eredményhirdetésnek”. Napvilágra jön ugyanis minden vonatkozásában, ki győzött bennünk életünk nagy belső harcában, a test-e vagy a lélek. Akiben a bűnös test győzött, annak a feltámadáskor a lelke is osztozik a győzelmében igazán vesztes test tulajdonságaiban, a szenvedésre való fokozott alkalmasságban, a véget nem érő pusztulásban, az örök csömörben. Akiben a lélek győzött, annak teste is részesül a lélek halhatatlanságában, szellemiségében, természetfeletti örömekre való képességében. Tulajdonképpen nem is lélek győzelméről van szó, hanem a kegyelmet, az isteni életet, a Szentlelket hordozó, a Szentháromság boldog életáramába bekapcsolt lélek győzelméről. Ennek végső boldogságában osztozik a „vesztes” test.

Az ellenségszeretet a test legyőzése, a lélek győzelme. Mert az idegek, az őszitők, a felforrt vér tud haragudni, gyűlölni, bosszúra áhítózni, visszafizetést szomjazni. Isten példájára mindenkit szeretni, mindenkire jónak lenni, mindenkit segíteni, mindenkinek adni, ezt csak az a lélek tudja, aki a kegyelemben Isten gyermeke, és legyőzte a test nemtelen vágyait.

3. Gyűlölködés

A gyűlölet hatása olyan, mint a tömény szeszé. Megzavarja a tisztánlátást, a helyes gondolkodást, csökkenti az önuralmat, a lelki rugalmasságot. Óriásira nagyítja a gyűlölt személy hibáit, sőt nemlétezőket is felfedez. A jót viszont nem tudja észrevenni. Elfelejt régi barátságot, vérrokonságot, hálát, mindent. Gyakran szinte nem tudja, mit beszél, törve-zúzva gázol mások becsületében, sérteget, áskálódik, vádaskodik, egészen kivetkőzik magából. Még azoknak is nekitámad, akik jobb belátásra próbálják bírni. Gondolatai, érzelmei olyanok, mint a felkavart iszap.

Szesztől lerészegedni bűn és veszélyes. Gyűlölettől még nagyobb bűn és még veszélyesebb. Sokkal nehezebb is kijózanodni. Gyűlölet nem léphet be Isten országába. És nincs rá mentség. Még akinek igaza van, az sem gyűlölhet. A gyűlölet tehát a szív egyik legveszedelmesebb vihara. Indokolt az ima: Uram, segíts, mert elveszek!

A San Jago-i kegyhely felirata: „Ha ellenségednek szívből megbocsátasz, és jó vagy hozzá, többet ér az, mintha mezítláb zárando-kolnál kegyhelyemre, és útközben minden mérföldnél órák hozs-zat ostoroznád magad.”

4. *Ha megbántanak*

Először is ne láss rémeket! Vagyis ne vegyél könnyen sértésnek valamit. Lehet, hogy csak te vagy sértődős természetű. Az is lehet, hogy az önmagában talán sértő dolgot nem szánták sértésnek, csak ügyetlenség volt az illető részéről. Szeretné az ember, hogy az ítéletkor majd mentségei legyenek az Úr előtt. Nagy erejű mentségem lehetne, ha életemben mentegettem volna magam előtt is az embereket. Ha így teszek, még az igazsághoz is közelebb járok, mint a sok sértődősdível.

Aztán nem szabad a bolhából elefántot csinálni. Apró szúrásokat felesleges halálos sebnek érezni. A sértődékenység különben is oktalanságra, szellemi szegénységre vall. Meg kell értenem, hogy senki emberfia nem angyal, és én is, akarva vagy akaratlanul, legalább annyiszor viselkedem sértő módon másokkal szemben, mint mások velem szemben. Akkor is ez az igazság, ha nem vagyok hajlandó belátni ezt. És nem szabad elfelejteni, hogy sértődékenységgel éppen úgy, esetleg jobban meg lehet sérteni másokat, mint egyenes sértésekkel.

Légy Jézus tanítványa! Ő gyűlölte a bűnt, de nagyon szerette a bűnöst. Még Júdással is szépen bánt. És sohasem volt sértődött, pedig igencsak lett volna alkalma rá.

Ha megbántanak, megsértenek, akaratomtól függetlenül szenvedélyes érzések támadhatnak bennem. De nem szabad engedni, hogy elsodorjanak. A szeretet viharának kell tekintenem az ilyesmit, Jézus Szívéhez kell menekülnöm, ő majd parancsol a vihar-nak.

5. *Modell: Önszeretet*

Ellenszenves, ellenséges emberekkel kapcsolatban nehézséget okoz a szeretet parancsa. Segít a megoldásban, ha arra gondolok, hogy úgy kell szeretnem mindenkit, mint önmagamat.

Tehát először is nem számít az érzelem. Beteg ember, aki saját magát érzelmesen szereti. Pedig senkit nem szeretek olyan őszin-tén, mint magamat. A szeretet jóakarát, magamat is úgy szeretem, hogy a legjobbat óhajtom magamnak. Így kell szeretnem másokat

is, és ezt meg lehet tenni az érzelmek ellenére is. Magamat is megutálom néha, haragszom magamra, ez a jóakarat mégis megmarad. Így legyen ellenségeimmel szemben is. Bármilyen ellenszenves valaki, ha őszintén jót akarok neki, máris szeretem.

Szeressem a gazembereket is? Igen. Ha gazember lennék én, akkor is jót akarnék magamnak. Ha utálom is bűnömet, szenvedélyemet, gyengeségemet, továbbra is jót akarok magamnak. Mert önmagamban érzem, hogy más vagyok én és más a bűnöm. Csak-hogy ez nemcsak bennem van így, hanem mindenkiben, ellenségemben is. Így is kell felfogni. Így csinálja Isten is: Gyűlöli a bűnt, de szereti a bűnöst.

Melyik életem legfontosabb pillanata? Mindig az, amelyiket éppen élem. Tehát ebben a pillanatban kell elkezdenem szeretni mindenkit. Úgy, mint magamat. Úgy, mint Jézus szeret.

ÉVKÖZI 8. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (Iz 49,14—15): „Azt mondotta Sion: „Elhagyott engem az Úr! Megfeledkezett rólam az Úr!” Hát megfeledkezhetik-e gyermekéről az asszony, hogy ne könyörüljön méhe fián? De még ha az meg is feledkeznék, én akkor sem feledkezném meg rólad!”

Az egykor vakmerően bizakodó Sion most kétségbeesik; bűnei emlékei nyomasztóan hatnak rá és nem mer remélni. Ám az Úr biztosítja szeretetéről. Az anya szeretetéhez hasonlítja népe iránti gyengéd szeretetét.

II. OLVASMÁNY (1Kor 4,1—5): „Úgy tekintsenek minket az emberek, mint Krisztus szolgáit és Isten titkainak gondnokait. A gondnokoktól természetesen egyet követelnek meg: hogy hűségesnek bizonyuljanak. A magam részéről nem törődöm azzal, hogy ti vagy más emberi bíróság mint ítélték felőlem, hiszen önmagam felett sem ítélek. Nem érzem ugyan magam semmiben sem bűnösnek, de ez még nem jelent megigazulást. Az Úr mond fölöttem ítéletet. Ne ítélezzetek tehát időnap előtt, míg el nem jön az Úr. Ő majd megvilágítja a sötétség titkait és földeríti a szívek szándékait. Akkor majd mindenki megkapja az elismerést az Istentől.”

Az Úr napja derít majd fényt az emberi szívek rejtekeire. Isten ismer igazán bennünket, nem mi önmagunkat. Tőle fogjuk megtudni, hogy kik-mik vagyunk igazában. Minden jócselekedet, buzgóság ellenére is függőben kell tartanunk ítéletünket: majd az Úr mondja meg, mit érek. Lelki szabadságunk forrása ez a tény. Akár az emberek véleményét fogadjuk el mérvadónak, akár a magunkét vesszük komolyabban, mint lehet, mindkét esetben megbéklyóz bennünket ez az ítélőszék.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 6,24—34): „Jézus így tanította hallgatóit: Senki két úrnak nem szolgálhat, mert vagy az egyiket gyűlöli és a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok az Istennek és a Mammonnak.

Ezért mondom nektek, ne aggódjatok éltetekről, hogy mit esztek, vagy mit isztok, sem testetekről, hogy mibe öltöztök. Az élet nem több-e tápláléknál és a test a ruhánál? Nézzétek az ég madarait. Nem vetnek, nem aratnak, csűrbe sem gyűjtenek és mennyei Atyátok táplálja őket; nem értek-e többet náluk? Ugyan ki adhat közületek életéhez aggódásával egy könyöknyit is? És a ruha miatt miért aggódtok? Figyeljétek meg a mezők liliomait, hogyan nőnek. Nem fáradoznak, sem nem fonnak. Mondom pedig nektek, hogy Salamon dicsősége teljében sem volt úgy felöltözve, mint egy ezek közül. Ha tehát a mező fűvét, mely ma van és holnap a tűzre dobják, az Isten így ruházza, nem sokkal inkább titeket, kishitűek? Tehát ne aggódjatok és ne mondjátok: Mit eszünk? vagy: Mit iszunk? vagy: Mit veszünk fel? Mert ezeket a pogányok keresik. Hisz tudja mennyei Atyátok, hogy minderre szükségték van. Keressétek tehát először az Isten országát és igazságát, s a többi ráadásul megkapjátok. Ne aggódjatok tehát a holnapról, mert a holnap gondoskodik magáról. Elég a napnak a maga baja.”

Isten nem feledkezik meg rólunk. Vigyázzunk, hogy a jövőnkért való hiábavaló aggódás a Mammon-vagyon szolgálivá ne tegyen bennünket. Észre kell vennünk, hogy az ilyenfajta biztosítás semmivel sem realisabb, mint az Isten gondviselő jóságába vetett gyermeki bizalom.

Különösen bizalomra hangol bennünket az a tény, hogy Isten gyermekeivé fogadott bennünket. Még szent Fiát is értünk adta, Szentlelkét szívünkbe árasztotta. Ha ennyire nekünk adta mindenét, az örök és isteni értékeket, milyen jogunk-okunk van kétkedni abban, hogy földi életünk fenntartásában is segítségünkre lesz, ameddig Ő azt az életet fenn akarja tartani? Az égi kenyér, melyben részesülhetünk minden szentmisében, legyen biztosíték arra is, hogy földi kenyerünk biztosítása érdekében is megtesz mindent Isten, ami az ő feladata: többek között arra is erőt ad, hogy a mi feladatunkat el tudjuk végezni.

B)

I. OLVASMÁNY (Oz 2,14b,15b,19—20): „Ezt mondja az Úr: Kiviszem a pusztába, hogy szívére beszéljek; hogy énekeljen ott, mint ifjúsága napjaiban. És eljegyezzek magamnak örökre, eljegyezzek annak rendje és módja szerint jósággal és szeretettel, eljegyezzek magamnak hűséggel, és te majd megtudod, hogy én vagyok az Úr.”

Isten azért vitte választottját a pusztában, azaz az asszír és babiloni fogságba, hogy megátalkodottságát megtörje, szívét a bálványistentől elfordítsa. A nép ifjúságának napjai: az Egyiptomból való szabadulás kora. Isten a fogságban majd reményt önt szívébe, örömteli bizakodást, ami a megtörő szívhez illik is. Megbocsátásának teljes, sőt túláradó voltát azzal mutatja meg majd az Úr, hogy eljegyzi magának hűséggel Izraelt és az „majd meg fogja ismerni Jahvét” (a héber szerint), azaz a szövetség Istené. A legbensőbb emberi életközösséget, a férj és feleség szeretetkapcsolatát használja hasonlatnak Isten, hogy választottaival létesítendő viszonyát leírja.

II. OLVASMÁNY (2Kor 3,1b—6): „Testvéreim, talán csak nem szorulunk nektek szóló vagy tőletek kapott ajánlólevélre, mint némelyek? Ti vagytok a mi ajánlólevelünk, a szívünkbe írva. Olvassa és megérti minden ember, mert meglát-szik rajtatok, hogy Krisztus level vagytok, amelyet mi írtunk, nem tintával, hanem az élő Isten Lelkével, nem is kötáblára, hanem az élő szív lapjaira. Ez a bizalmunk Isten iránt Krisztusból ered. Nem mintha magunktól képesek volnánk valamit is kigondolni, mintegy a saját erőnkéből, hiszen az alkalmasságunk Istentől való. Ő tett arra alkalmassá, hogy az Újszövetségek szolgálói legyünk, nem a betűé, hanem a léleké. Hiszen a betű öl, a lélek pedig éltet.”

Bírálták szt. Pál apostoli méltóságát olyan idegenből jött zsidó-keresztények, akik valamelyik tekintélyes egyháztól hoztak ajánlólevelet. Alighanem rájuk céloz az apostol, amikor azt mondja, hogy neki nincs szüksége ajánlólevélre. Furcsa is, hogy a korintusiak előtt beszél apostoli küldetéséről, hiszen apostol-voltának egyik legbeszédesebb bizonyítéka éppen a korintusi egyház. Krisztus levelének nevezi őket, melyet ő írt, Isten Lelkével, élő szív lapjaira. Tudatában van annak, hogy emberi erő nem elégséges az eredményes apostoli munkához. Isten adja az erőt, az Ő országát csak a Tőle kapott erővel lehet terjeszteni. Hiszen az újszö-

vetség szolgálai nem a Törvényt, a betűt hirdetik, mely inkább okozta a bűnt és a halált, mint az életet, hanem az éltető Lelket hirdetik és közlik az emberekkel. Ez csak úgy lehetséges, hogy a Lélek veszi birtokba az apostolokat és utódaikat. — Az egyház egyébként azt vallja, hogy nemcsak az apostolkodáshoz, hanem mindenféle üdvösséges cselekedethez Isten kegyelmére van szükségünk.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 2,18—22): „János tanítványai és a farizeusok böjtöltek. Ezért akadtak, akik odamentek hozzá és megkérdezték: „Miért van az, hogy János tanítványai és a farizeusok tanítványai is böjtölnek, a tied meg nem böjtölnek?” Jézus így válaszolt: „Böjtölhet a násznép, míg vele a vőlegény? Amíg velük a vőlegény, nem böjtölhetnek. De eljön az idő, amikor a vőlegényt kiragadják körükből akkor majd böjtölnek. Senki sem varr régi ruhára új szövetből való foltot. Vagy ha igen, akkor az új szövet kiszakítja a régit és a szakadás még nagyobb lesz. És senki sem tölti az új bort régi tömlőbe, vagy ha mégis, a bor szétveti a tömlőt és a bor is, a tömlő is tönkre megy. Az új bor új tömlőbe való.”

A mózesi törvény csak az engesztelés napjára írta elő a böjtöt. Később Jeruzsálemnek Nabukodonozor által történt elfoglalásának és lerombolásának évfordulóját is böjtté nyilvánították. Jézus korában a farizeusok minden héten hétfőn és csütörtökön böjtöltek és ezt kifelé is mutatták szomorú arcukkal stb. Jézus nem akarta, hogy tanítványai kövessék ezt a szokást. Ez sokaknak furcsa volt, hiszen a buzgó farizeusok és Keresztelő János ugyancsak többre törekvő tanítványai sokat böjtöltek. Jézus éppen Ker. János szavaihoz kapcsolja magyarázatát, aki Jézust vőlegénynek nevezte. Addig, amíg a vőlegény a násznéppel van, illő, hogy mindenki jókedvű legyen. Eljön majd az idő, amikor tanítványai is többet fognak böjtölni. Mindenesetre más szellemben, más lelkülettel, mint a zsidók. A farizeusok lelkületét a sok böjt sem változtatta meg. Jézus először a lelkületet akarja megváltoztatni, aztán abból fakad majd az igény engesztelésre, a világhoz való ragaszkodás megnyesegetésére. Az új lelkület (azaz Jézus szavával: az új bor) és a régi forma, a külsőség azaz a régi tömlő nem illenek össze.

Jézusban kötötte meg Isten azt a házasságot új választottjával az Egyházzal, melyet Ózeás által is ígért. Isten egészen nekünk adja magát és erre csak egy méltó felelet van: mi is egészen átadjuk magunkat neki. Életközösségünknek jelképe és egyre tökéletesebb megvalósítója a szentmise, ill. a szentáldozás. Érdemes egyszer végiggondolni a párhuzamot, ami Isten iránti szeretetünk, ill. a jegyesek, házások egymás iránti szeretete között van. A há-

zastársban is hinni kell, szívébe látni, teljesen kiismerni nem lehet. Vannak dolgok, amik bizalmunkat, hitünket ésszerűvé teszik, de végsősoron személyes döntés, szabad és önkéntes önátadás az, ami a kapcsolatot megalapozza. Ez a szeretetből fakadt odaadás teszi lehetővé egymás egyre tökéletesebb megismerését és a teljesebb megismerés következményeként egyre teljesebb önátadás válik lehetségessé.

C)

I. OLVASMÁNY (Sir 27,5—8): *„Visszamarad a polyva rostáláskor, így az ember gyengéje is, ha elgondolkodik felette. A kemence próbára teszi a fazekas edényeit, az igaz embereket pedig a nyomorúság kísértése. A fa gondozásáról gyümölcse tanúskodik, az ember szívének gondolkodásáról pedig a beszéde. Senkit se dicsérj, mielőtt nem beszélt, mert ez az ember próbája.”*

Az exegéták nagyon eltérnek ezeknek a verseknek értelmezésében, aminek egyik alapja egyes szavak többféle fordítási lehetősége. Mivel szövegünk az evangéliummal való összefüggésében tekintendő, a fordításban tükröződő értelmezést fogadjuk el, mint az evangélium szövegével összhangban állót.

II. OLVASMÁNY (1Kor 15,54—58): *„Testvérek: Amikor pedig a romlandó magára ölti a romlatlanságot, a halandó a halhatatlanságot, akkor teljesedik be az Írás szava:*

*A győzelem elnyelte a halált.
Halál, hol a te győzelmed?
Halál, hol a te fullánkod?*

*A halál fullánkja a bűn, a bűn ereje pedig a törvény. De hála legyen Istennek, mert ő győzelemre segít minket Jézus Krisztus, a mi Urunk által.
Legyetek tehát állhatatosak és kitartók, szeretett testvéreim. Tegyetek mindig minél többet az Úr ügyéért, hiszen tudjátok, hogy fáradozástok az Úrban nem hiábavaló.”*

Akkor lesz teljes Krisztus győzelme, amikor a halottak feltámadnak romolhatatlan testtel, s a még élők teste is így átalakul. Ekkor a halálnak semmi zsákmánya nem marad: senki sem hal meg többé és semmilyen formában sem tud tovább ártani a halál.

Erről jövendőlt Izaiás próféta is: „Örökre megsemmisíti a halált, és letörli az Úr Isten a könnyeket minden arcról.” (25,8)

Győzelmi énekként hangzanak a következő mondatok: „Halál, hol a te győzelmed? Halál, hol a te fullánkod?” Némi változtatással Ózeás 13,14-ből valók e felkiáltások. A próféta a választott nép szabadulására vonatkozóan mondta ezt, de teljes értelmében akkor teljeseedik be, amikor Krisztus másodszor is eljön.

A halál fullánkja a bűn, hiszen azért van halál, mert van eredeti bűn. A törvény is csak a kötelesség ismeretét adta, de kegyelmet nem és így a bűnt szaporította. Krisztus kegyelme ad erőt, hogy a halált hozó bűnt legyőzhessük.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 6,39—45): „Jézus ezt a hasonlatot mondta egyszer hallgatóinak: „Vajon vezethet-e vak vakot? Nem esnek-e bele mind a ketten a gödörbe? Nem nagyobb a tanítvány mesterénél: Akkor tökéletes az ember, amikor már olyan, mint a mestere.

Miért látod meg a szálkát embertársad szemében, ugyanakkor a magad szemében a gerendát sem veszed észre? Avagy mondhatod embertársadnak: Testvér, engedd, hogy kivegyem a szálkát a szemedből, holott a te szemedben nem látod a gerendát? Képmutató! Előbb vedd ki a gerendát a saját szemedből, és csak aztán láss hozzá, hogy kivedd a szálkát embertársad szeméből.

Mert nincsen jó fa, amely rossz gyümölcsöt terem, sem rossz fa, amely jó gyümölcsöt hoz. Minden fát a gyümölcseről lehet megismerni. Nem szednek tövisről fügét, gyalogszederről sem szüretelnek szőlőt. A jó ember szívének jó kincséből jót hoz elő, a rossz ember pedig a rosszból rosszat. Hisz a száj a szív bőségéből beszél.”

Nem uralkodik felettünk a halál, tehát az örök életre szóló gyümölcsöket kell teremnünk. Az igazi jócselekedet belülről, a szívből fakad, méghozzá a kegyelem által felemelt szívből. Nem az a jócselekedet legfőbb mércéje, hogy a törvény előírásaival összhangban van-e. Az Isten életével beoltott fának gyümölcse kell, hogy legyen. Az a jó, értékes gyümölcs, melyet ennek az életnek nedvei termettek. Más képpel: olyan kincs legyen, mely a szívből, mint kamrából kerül elő. Ezt a kamrát Isten tölti meg jóra való erővel és ösztönzéssel, ha alázattal kérjük segítségét.

Másokat is rá kell segítenünk, hogy gyümölcsöt tudjanak teremni. Vigyáznunk kell azonban, hogy képmutatásra ne fajuljon ez a segítség. Nem ítélkezésre és botránkozásra van megbízatásunk Istentől, hanem szerető segítségre. Aki ítélkezik, botránko-

zik, az ezzel saját szívének silány tartalmát hozza felszínre. Nagyön gyarló az, aki mindenkiben csak a rosszat tudja meglátni és csak azt tudja szóvá tenni. Mintha a mágnesség törvényének fordítottja érvényesülne: saját szívének rosszasága jelzi, kimutatja a másikat is, de csak arra érzékeny, az számára a másik pólus.

A szentmise ünneplése először is annak az életnek gazdagodásával jár, amely az örök élet gyümölcseit termi. Az értünk feláldozott életben újból részesedünk, az újból gazdagon eláraszt bennünket. Átéljük a közösségben és hatékonyabbá tesszük Krisztustagságunkat, hogy aztán úgy tudjunk élni, amint Krisztus elvárja tőlünk, amint Krisztus képviselőihez illik. De arra is figyelmeztet a liturgikus közösség, hogy Isten mindenkit gazdagon megajándékoz. Becsülnöm kell testvéremben Isten ajándékát. Ha még csak mag, imádkoznom kell azért, hogy kihajtszon. Ha már kezdett fejlődni, segítenem kell. Ha őszintén, színlelés nélkül becsülni tudnánk egymás értékeit, ezzel növekedésüket is elősegítenénk.

II. TEOLÓGIA

Halál és élet

Isten az embert képére és hasonlatosságára teremtette. Az ember nem kész képe és hasonmása az Istennek, hanem folyton alakul. Annyira hatékony ez a teremtoi indítás, hogy az ember nem tud lemondani róla. Még a bűnben is ezt keresi, de éppen mivel bűn, irreális, lehetetlen módon és vége a halál — az élet teljessége helyett.

Szépen ír erről szt. Ágoston a Vallomásaiban:

„A fennhéjázás is a fenséget utánozza, holott te vagy a felséges Isten mindenek felett. És nagyravágyás mi mást keres, mint tiszteletet és dicsőséget, holott téged kell minden előtt tisztelnünk és a tiéd a dicsőség mindörökké? A hatalom kegyetlensége azt akar-ná, hogy féljenek tőle; de van-e valaki az egy Istenen kívül, akitől félnünk kellene? Az Ő hatalma köréből ugyan mit, mikor, hol, mi által és ki szabadíthat meg vagy vonhat el? A szerelmeskedők gyengédsége a szeretetet keresi —, de nincsen gyengédebb, mint a te szereteted és semmi üdvösebbet nem szeretünk, mint a te mindenekfelett szépséges és ragyogó igazságodat. A kíváncsiság a tudást mímel, holott te tudsz mindent felsőségesen. Maga a tudatlanság és a balgaság az egyszerűségnek és ártatlanságnak nevével leplezkezik, bár egyszerűbbet találni nem lehet, mint te vagy. Mi ártatlanabb tenálad, amikor a gonoszok cselekedetei elkövetőiknek is ellenségei? A renyhesség is mintha nyugalomra áhítoznék —, de van-e biztos nyugalom az Űron kívül? A fényűzés azt óhajtja, hogy „beteltségnek” és „gazdagságnak” hívják; ám te vagy a romolhatatlan édességnek teli és hiánytalan bősége. A pazarlás a bőkezűségnek képét hordozza —, de minden javaknak legnagyobb osztogatója te vagy. A fukarság sokat a magáénak akar —, és minden a tiéd! Az irigykedés a kiválóságon verseng, de mi kiválóbb tenálad? A harag a bosszúért kiált —, ki igazságosabb bosszú-ló, mint te vagy? A félelem minden szokatlantól és váratlantól retteg, ami kedves dolgainkat fenyegethetné és biztosságukon ör-

ködik. De neked ugyan mi szokatlan? mi váratlan? ki választ el attól, amit szeretsz? Másutt, mint körülötted, van-e szilárd biztonság? A szomorúság az elveszett dolgok felett bánkodik: míg megvoltak, a kapzsi vágy gyönyörködött bennük; hasonlítani kívánna hozzád, akitől semmit elvenni nem lehet.

Így szóródik szét olcsó szerelemre a lélek, mikor tőled elfordul és rajtad kívül keresi mindazt, ami kristályos és tiszta, s amit csak akkor talál meg, ha hozzád visszatér. Romlott utánzóid mindazok, akik eltávolodnak tőled és ellenszegülve fennhéjázók. De még így is, utánozgatva téged, azt tanúsítják, hogy az egész természet teremője te vagy és azért nincsen olyan hely, ahova előled egészen el lehetne menekülni.” (Lib. II. 13—14.)

Létezik olyan út, amely az Istenhez való hasonlósághoz vezet. Ez Krisztus útja. Ő legyőzte a halált hozó bűnt és kiosztja ajándékait azoknak, akik hisznek benne. Jövendölés, gyógyítás, általában csodatevő hatalom jelei annak a hasonlóságnak, mely Istennel összekapcsol bennünket.

Krisztus nem tekintette olyasminek az Istennel való egyenlőségét, amihez mindenáron ragaszkodják, hanem kiüresítette önmagát és szolgai alakot vett fel — írja szt. Pál. Isten ezért felmagasztalta őt és olyan nevet adott neki, amely minden más név felet van. Ez a mi utunk is. Az emberré lett Isten sorsát kell vállalnunk, hogy istenségének fenségében részesüljünk, hozzá egyre hasonlóbbá váljunk.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Istennek szíve van*

Egyiptomi legenda szerint Isten az első ember testét a Nilus iszapjából alkotta. Mikor az iszapba markolt az Úr, valami megharapta az ujját, kicsordult néhány csepp vére. Isten féltette ezt az ő vérével keveredett marék iszapot, hogy majd abból gyúrja az anyaszívet. Akinek volt édesanyja, annak éreznie kell, hogy igazat beszél a legenda.

Nemcsak azért igazat, mert az édesanyák szíve valóban jóságos, hanem azért is, mert a legjobb anya szeretete is csak néhány csepp Isten végtelen szeretetéből. Izaiással meg is üzeni Isten népének, hogy az édesanyánál is jobban szereti őket. Ma mi vagyunk az ő népe, bennünket szeret kimondhatatlanul.

Isten Atyánk, akinek szíve van, az anyaszívnél is végtelenül gyengédebb. Kiérezhetjük ezt a teremtésből, a megváltás művéből, a bűnbánat szentségének, az Oltáriszentségnek rendeléséből. A bűnöst is elsősorban szereti és sajnálja. Mert tudja, mit veszít azzal, hogy megmarad bűnében. Elveszti a földi élet igazi élvezetét és elveszti az Istennel való örök egyesülést a szeretetben.

Istennek szíve van, ezért tőlünk is szeretetet vár, nem parancsteljesítést. Azt akarja, hogy szeressük őt és szeressük egymást.

Istennek szíve van. Bár nekünk is lenne, mely megérzi Isten kimondhatatlan szeretetét! Sok mindent kértünk már imáinkban. Kérjünk ma olyan szívet, amely meg tud melegezni Isten szívének végtelen szeretetétől.

2. *Isten mindennel törődik*

Idős néni sokat szenvedett menyétől. Egyszer aztán kitört, hogy Isten majd így-úgy megveri a gonosz fiatalasszonyt, nem hagyja őt szenvedni. A meny nevetve mondta, hogy Istennek más dolga is van, mint hogy rájuk figyeljen, veszekedéseiket számontartsa. — Melyiküknek volt igaza?

Egészen egyiknek sem. Abban a néni gondolkozott helyesen, hogy Isten gondviselő Atyánk, aki szívén viseli minden gyermeknek minden ügyét, kicsit is, nagyot is. Istent minden érdekli. És képes is mindenre odafigyelni, mindent mindig észben tartani. Nem hagyja úgy forogni a világot, ahogyan annak kedve tartja. Isten titokzatos módon mindent a kezében tart, mindent irányít. És az őt szeretőknek javára válik minden.

Abban azonban már tévedett a néni, hogy Isten úgy és akkor szól bele a világ és az emberek ügyeibe, ahogyan mi szeretnénk vagy elgondoljuk. A mese szerint az egerek azt gondolták, az emberek azért építették a székesegyházat, hogy be ne essen az eső az egérlyukba. Mi is azt képzeljük némelykor, hogy az egész világnak a mi szűkös elképzeléseink szerint kell forognia. Ha valami aztán nem úgy történik, ahogyan elvártuk, rögtön kételkedni kezdünk a Gondviselőben.

Megbízhatok Istenben, hogy mindent jól csinál, mindent a javamra fordít, ha én magam meg nem akadályozom bűneimmel. De ostobaság lenne abban bíznom, hogy Isten majd az én eszem szerint igazítja a mindenséget. Mert mi lenne akkor a mindenségből!?

3. Isten fizet

Mindenkinek, mindenért. A pohár vízért is. Megfizet egy élet jóságáért, de az utolsó pillanat megtéréséért is. Ezért soha senki nem mondhatja, hogy ő „hiába jó”. Az elszámolás csak a halál után lesz, ezt nem szabad elfelejtenünk. Addig nem várhatunk mást, csak mint a napszámosok, egy-egy pohár bort, egy kis előleget. Oktalanság lenne Isten igazságosságát és bőkezűségét ahhoz mérnünk, mennyit kapunk földi életünkben.

Fizetést csak az kaphat, aki végig kitartott. Aki élete vége előtt „felmond” az Úrnak, bálványok, a bűnös élet rabszolgájává szegődik, az nem kaphat fizetést. Még ha évtizedekig szolgált is. Imádkoznom kell tehát a végső kitartásért.

Kevesebbet egyetlen hűséges munkása sem kap az Úrnak annál, amit várt, legfeljebb többet. Hogy mennyit, nem annyira a teljesítmény nagyságától függ, inkább a szeretet intenzitásától. Gondoljunk csak Magdolnára, illetve a gazdag ifjúra!

A fizetés nem „valami”, nem jutalom, hanem maga az Isten. A jóság tehát nem természetfeletti haszonlesés. A szeretet minél szorosabban akar hozzásimulni ahhoz, akit szeret, Istenhez, és ez nem haszonlesés.

Nem méregetem, mit tettem, mit tett más, mit kaptam eddig, mit kapott más. Szeretek, szolgálok, bízom Istenben. Isten szeret, nem fogok csalódni, nem fogok rosszul járni.

4. *Hamis mammon*

Papini a pénzt az ördög ganájának nevezte. Maga az Úr többszörösen hangsúlyozta, milyen nehéz a gazdagnak üdvözülnie. Hogy mégsem lehetetlen, azt bizonyítja az a tény, hogy voltak gazdag, halálukig gazdag szentek is. Mert van lelki szegénység is. Az ilyeneknek szíve nem ragadt hozzá a pénzhez, nem csináltak belőle bálványt, hanem úgy használták, ahogyan kedves Isten előtt.

Hogyan kell bánnunk a pénzzel, ha a megszerzéséről van szó? Pénzt szerezni szükséges. De mindenben meg kell tartani a helyes sorrendet. Így: Isten nagyobb, mint a pénz. Kifejezhetem ezt a vásárnapi munkaszünettel, de alkalmam van rá ezer más helyzetben is. Aztán: A szeretet nagyobb a pénznél. Tehát nem szerzek pénzt más megkárosításával, nem hajszolom bele magam örökségi vitákba stb. Még az egészség is nagyobb a pénznél. Nem hajszolom agyon magam, de családtagjaimat sem. A családi élet szépsége, békessége is nagyobb. Nem borulhat fel pénzügyeken. A gyermekek nevelése is nagyobb. Az erre szükséges időt nem „fusizom” át.

És ha a pénz kiadásáról van szó? Nem pazarlok, de tudom, hogy az élet több a pénznél, tehát nem fosztom meg magamat és családomat a szép élettől csak azért, hogy gyűljön a pénz. Ez vezet bálványimádásra. Azt is meg kell mutatnom, hogy nem vagyok önző, hogy jószívű vagyok, hogy szívem van, hogy együtt érzek a közösséggel és a szerencsétlenekkel. Szerezgetek barátokat a hamis mammonból!

Nem lehet két úrnak szolgálni, mint pl. Géza fejedelem akarta. A bálványokat össze kell törni. A főbálvány legtöbb ember számára mindig a pénz volt. Aki azt nem imádja, legalábbis közel van Istenhez.

5. *Mersz hinni benne?*

Jézus azt ígérte, hogy aki Isten országát építi, és azon van, hogy igaz ember váljék belőle, annak a többi hozzáadja Isten.

Mit jelent ez? Talán azt, hogy legyünk csak vallásosak, akkor Isten majd táplál bennünket és ruház, munka nélkül, gond nélkül is? Semmiképpen sem jelentheti ezt. Nem arról van szó, hogy a

vallásos jámborság gyakorlatait kell végezni, másra nem is kell, nem is szabad gondunknak lenni.

Aki igaz ember akar lenni, annak dolgoznia kell becsületesen, legjobb tudása szerint, a közért, családjáért, önmaga fenntartásáért. Ez Isten akarata: Hajtsátok uralmatok alá a földet, és aki nem dolgozik, ne is egyék. Tehát dolgozni kell, csak azután bízni kell az Úrban, hogy a becsületes munka elég, nem szükséges hamis utakon járni az „éhenhalástól való félelemben”. Nem kell csalni, lopni, fősvénynek lenni, mástól elirigyelni a kenyeret. Bízni kell abban, hogy a szorgalmas, becsületes embert nem hagyja az Úr. Bajokban sem kell kétségbeesni, rágódni, van Gondviselés. Ha mersz bízni az Úrban, nem fogsz csalatkozni.

Legnagyobb gazdagság a lélek gazdagsága, legízesebb táplálék a tiszta, becsületes, jóakarató élet öröme. Legszebb ruha a jóság, a szerénység, az udvariasság. Ezt akarja mondani Jézus. Aki megérti, nem fog aggódalmaskodni, és nem fogja ezzel elrontani maga és családja életét. Nem fog letérni az igaz útról, hogy minél jobban bebiztosítsa földi életét. Bízik abban, hogy Isten tenyerén él, a legfőbb gondja, hogy jobban legyen Gondviselőjével.

B)

1. *Nem velem kötött szövetséget*

Isten szövetséget kötött választott népével, Jézusban pedig szövetséget kötött az új választott néppel, a mai Isten-népével. Erre a szövetségre kell gondolnunk, midőn Ozáson keresztül jegyességet ígér az Úr népnek. A jegyesség és az azt követő házasság élet-szövetség.

Ezzel kapcsolatban valamit jól meg kell értenem. Azt, hogy Isten nem egyes emberekkel kötött szövetséget, sem az ó, sem az új szövetségben. A népével kötött szövetséget. Velem csak mint az Isten népe tagjával.

Tehát: Isten szövetségében csak addig maradhatok, míg tagja vagyok az egyháznak. Magán-szövetségre nem hajlandó az Úr.

Jól eszemben kell tehát tartanom, hogy Isten nem szövetségesem más emberek ellen. Szövetségesem a bűn ellen, de nem a bűnösök ellen. Nem kérhetem, és nem számíthatok szövetségére védtársaim, ellenségeim, rosszakaróim ellen. Vezet, segít, oltalmaz engem, de nem testvéreim ellen, hanem velük együtt.

Aztán nem érezhetem és gondolhatom úgy, hogy nem törődöm más emberekkel, velem szövetséges az Isten, a többivel nem törő-

döm. Mivel a szövetséget Isten népével kötötte az Úr, én annál inkább számítok szövetségesének, minél inkább egy vagyok Isten népével. Aki idegen a hívek közösségétől, az idegenné válik Isten számára is.

Isten hűséges szövetséges, de nekem is hűségesnek kellennem. Nemcsak hozzá, de szövetségben velem egy testvéreimhez is. Gyakoroljam a szövetségi hűséget a közös liturgiában és a felebaráti szeretetben. Egynek kellennem testvéreimmel, hogy egy lehessék az Úrral.

2. Betű és Lélek

A betű öl, csak a Lélek éltet, ad megigazulást, igaz emberré levest. A betű, azaz Isten parancsai, ölnek, ti. ha nem tartják meg őket. De megtartásuk önmagában még nem ad isteni életet, nem tesz igazzá Isten előtt. Hozzátehetjük: Emberek előtt sem. Tehát a parancsok pusztá megtartása nem emel fel Isten világába, nem tesz alkalmassá a mennyre, nem üdvözít.

Az embert arra hívta Isten, hogy Isten életének részese legyen. Csíraszerűen most, kibontakozva a Szentháromság keblén. Ezt az isteni életet a Lélek adja, mégpedig a keresztségben. A Lélek éltet tehát, a parancsok tartása csak feltétele a Lélek maradásának, csak igen mondás a Lélek bennünk lakozására. Ezért olyan jelentős a szentségi élet, elsősorban a Kenyér vétele. Ez erősíti, mélyíti bennünk a Lélek uralmát. Nem lehet nyugodt, aki tartja ugyan a parancsokat, de nem él a szentségekkel.

De más szempontból is igaz, hogy a betű öl. Isten nem paragrafusok megtartását óhajtja tőlünk, hanem szeretetet. A betű szerinti vallásosság nemcsak nem elég (mint ahogyan a szép házaselethez sem elég a házasság írott törvényeinek megtartása), de képes megölni a szeretetet, vagy legalábbis háttérbe szorítani. A Lélek a Szeretet Lelke. A szeretet életstílusát akarja bennünk kialakítani. A betűhöz való ragaszkodás sokszor egyenesen ellene van ennek. Egyetlen példa: Pénteken nem szabad húst enni (legalábbis nagyböjtben). Mármost, valaki nem szereti a húst, örül, ha nem kell ennie. Pontosan meg is tartja a hústilalmat. De közben eszébe sem jut a cél, a szeretetből fakadó engesztelés, amely egyesül Jézus engesztelésével. Vagy szereti valaki a húst, de megszokta gyermekkorától, hogy pénteken nem eszik. A betű megtartása automatikussá válik, az élet kiszárad. Ilyennek azt lehet ajánlani, hogy nagyböjt kivételével a pénteken inkább tudatosan egyék húst, de másképpen vezekeljen. — Ennél sokkal lényegesebb esetek is vannak, amelyekben a betűtartás megöli a szeretetet Isten

íránt, mint ahogyan millió példát lehet felhozni arra, hogy a paragrafusokhoz való ragaszkodás mennyire tönkre tudja tenni emberek egymáshoz való viszonyát.

Lelkiismeret-vizsgálat alkalmával ne a parancsokat nézd át, inkább arról elmélkedj, Isten lelkületével élted-e le a mai napot. Halál a léleknek a parancsok meg nem tartása, de halállá válik a parancsok kizárólagos istenítése is. Kérd a Szentlelket, vezessen ő Isten útjain!

3. Isten nélkül semmik vagyunk

Pál volt a legeszesebb, legtanultabb apostol, a legnagyobb lelki-erő lakott benne. Mégis azt írja, hogy még kigondolni sem tud az ember magától valamit, és hogy erőnk kizárólag Isten.

Az ember főfeladata életében, hogy önmagát és a rábízottakat alakítsa, nevelje. Az emberek nagy többségében túlteng az önbi-zalom. Ez többek között abban nyilvánul, hogy a maguk elképze-lései szerint akarják alakítani önmaguk, gyermekeik és mások éle-tét. Pedig jobban járnának, ha felfigyelnének az Apostol szavára, és saját gondolataik helyett inkább Isten gondolataira, üzenetére figyelnenek. Az élet- és jellemalakítás általános alapelveit az ige-hirdetésből igyekeznének kihámozni, ezeket aztán imádságos megfontolással próbálnák alkalmazni saját körülményekre, ké-pességeikre, kérve és követve a Szentlélek sugallatait. Kigondol-ni magától csak tud az ember, de az nem „valami”, inkább semmi.

A túlzott önbizalom másik tévedése, ha saját erejében bízik az ember. Pedig cserépedények vagyunk, gyengék, törékenyek. Is-ten minden kegyelmi segítsége ellenére is botladozunk, hátha még valaki nem is akar Istenre támaszkodni! Látni a jót nem elég, még kívánni, elhatározni sem. Erő kell, külső erő, mert gyenge és rosszra hajló minden ember. Az erő Istentől jön. Szentségek, szent-telmények, imádság!

Nevelésnél sem elég csak megismertetni a jót, és buzdítani rá. Erő kell neveltnek is, még ha jószándékú is. Neki is csak Isten ad-hat, meg kell tehát tanítani, hogyan kaphatja meg.

Feladatunk, vágyunk egész emberré lenni. Hogy milyen is az „egész ember”, csak Isten mondhatja meg. Általában is, konkrétan magamra vonatkoztatva is. Azért kérem a Lélek világosságát. Az eszményt megvalósítani is csak Isten kegyelmével lehet, azért kérem a Lélek erejét.

Magamtól semmi vagyok és maradok. Isten tud belőlem valamit csinálni.

4. A nyelv böjtje

Nemcsak az evésben lehet böjtölni, lehet a beszédben is. Ugyanolyan nehéz és ugyanolyan hasznos.

Beszélni könnyen megtanul az ember. Hallgatni, mikor kell, ezt nagyon kevés ember tudja. Pedig jó lenne megtanulni hallgatni, mert gyufa a nyelv, sokféle és igen nagy tüzet tud gyújtani. Kicsiny kormánylapát a nyelv, és az életet igencsak tudja irányítani, jó és rossz irányban is.

Próbálj hallgatni pl., mikor megbántanak. Gondolj arra, hogy legtöbbször nem is neked szól a bántás, hanem az egész világra mérges az illető. Sok összegyűlt keserűségének, idegességének te vagy a levezetője. Vállald ezt a szerepet szeretetből, különösen, ha családtagról van szó.

Próbálj hallgatni, ha csak rosszat tudnál mondani másokról! Szokrátesznek mondta egy tanítványa: Tanár úr, hogy mit hallottam a barátjáról! Szokrátesz: Mielőtt rákezesz, monddad, három rostán megszíttad-e? — Milyen rostán? — Első: Igaz-e? Második: Jó-e. Harmadik: Feltétlenül el kell mondani? — Hát, hogy igaz-e . . . Hallottam. Jónak nem mondható. Hogy el kell-e mondani? . . . — Hát akkor hallgass; ne keserítsd sem az én, sem a te szívedet!

Hallgass, ha csak kedv- vagy ünneprontó tudnál lenni. — „Milyen rosszul áll rajtad ez a ruha!” — Kislány: Apa, ma két ötöst kaptam! Apa: Megtörölted a lábad? Már megint hogy áll a hajad!?

Feltétlenül hallgass, ha indulatos vagy. Várd meg, míg higgadtan, tárgyilagosan tudsz gondolkozni és beszélni!

Aki jó ember akar lenni, annak feltétlenül meg kell tanulnia hallgatni. A nyelv böjtje fontosabb, mint a hústól való megtartóztatás.

C)

1. Pletyka

Ki nem szenvedett már pletyka nyelvtől? Mindenki tudja, milyen rossz az. Parancs: Amit nem kívánsz magadnak, ne tedd másnak. Ha rólam pletykálnak, elítélem; ha én pletykálok, azt rendben lévőnek érzem. De van, aki elítél: Isten. Jakab apostol így ír erről: „Ha valaki vallásosnak tartja magát, nyelvét azonban nem fékezi . . . , annak vallásossága mit sem ér.” (1,26)

A pletyka vagy igaz, vagy nem igaz. Hogy igaz-e, vagy hogy a teljes igazságról van-e szó, azt nem tudhatom, még ha szemtanú

voltam, akkor sem. Nem vagyok isteni mindentudással, szívekbe-látással rendelkező valaki. A látszat sokkal többször csal, mint gondolnánk. Meg aztán engem is, mást is könnyen elragad az érdekességmondás vágya, elvakít irigység, káröröm, bosszú. Nagyítunk, általánosítunk, egyoldalúak vagyunk, belemagyarázunk, rosszhiszeműek vagyunk. A pletykára nagyon sokszor lehet rámondani, hogy igaz, de talán soha, hogy a teljes igazság.

És ha mégis igaz? Sokat nem változtat a dolgon. Mások hibáit szellőztetni akkor sem szabad, ha történetesen igaz. Sőt, még akkor sem, ha úgy érezzük, hogy az illető „megérdemli”. Mert ez ellenkezik a szeretettel, és erre ugyanúgy áll az „amit nem akarsz . . .” A szeretet inkább be akarja fedni mások bűneinek sokaságát, így befedi a magáéit is.

A pletyka súlyos bűn is lehet, poklot érdemlő. Akkor, ha nagy kárt okozok vele. Akár becsületben, akár anyagiakban, akár egy család békéjének feldúlásában, akár a tekintélytisztelőben, vagy barátságok szétrobbantásában. Pletykával egyenértékű bűn a becsületsértő célozgatás, a sokat sejtető pillantás vagy magatartás, jelentőségteljes hallgatás, mérgezett dicséretmondás stb.

A pletykázó felebarátját nem felemeli, ahogyan Isten kívánná, hanem sárba nyomja. Nem békességszerető, hanem békétlenséget szító. Nem a szépnak örül, hanem a mocskokban szeret túrkálni. Életeleme a piszok, a szenny. Vagyis kihez hasonlít? A Sátánhoz. Szívére ölelheti Isten?

2. Tudj néma lenni!

Minden hiábavaló szóról számot kell adnunk az ítéleten. Bűnös minden szó, amelyet el kellett volna hallgatni.

Hallgatni kell mások hibáiról, akár igaz, akár nem. Kivétel, ha az illető vagy a köz java kívánja, hogy szóljak. De csak akkor, ha biztosan így van, és akkor is csak kellő helyen, kellő időben, kellő módon. A jóakarát vezethet csak, vigyáznom kell, nehogy becsapjam magam, Istent úgysem lehet becsapni, ismeri hátsó gondolatainkat. Sajnos, mások hibáiról mindenhol szoktunk beszélni, csak a kellő helyen nem.

Hallgatni kell a családi titkokról. Még a házastárs, gyermekek apró hibáiról, szokásairól is. Nem fognak jobban szeretni, ha ilyesmit kifecsegek. De nagyot nőhetnek a szemükben, ha rájönnek, hogy nálam el van temetve minden. Nagy bajok kitergetéséből meg mi haszna van az embernek? Csak rontja a dolgot, mások le-sajnálhatnak, pletykálnak, kárörvendenek.

Némának kell lennem, ha valaki bizalmába fogadott, és elmondta titkait. Különösen a gyermekek titkát kell mindenképpen megőrizni, még szűk családi körben is. Ha a gyerekek megtudják, hogy apró titkaikat megtudják pl. a nagynénik, be fognak zárulni, és ez lehetetlenné teszi a nevelést, irányítást. Nem szabad fecsegéssel eljátszani a bizalmukat.

Aki nyelvében nem hibáz, tökéletes. Isten akarja, hogy tökéletesek legyünk.

3. *Halál*

Az, hogy meg kell halnunk, természetes. Test vagyunk, az pedig, mint minden élő, ami anyag, kopik, hervad, elhal, veszendő. Isten azért halhatatlan, mert tiszta szellem, semmiféle anyag nincs benne.

Bennünk is van valami halhatatlan: A szellemi lélek. Ezért van élet a síron túl is. Testünk halandó, lelkünk halhatatlan, de a kettő egymásra van utalva. Ezért döntött úgy Isten, hogy halhatatlanságot ajándékozik a testnek is, természetfeletti módon. Ez a testi halhatatlanság azonban csak terv maradt. Az ember ugyanis fellázadt Isten ellen, maga akart a maga istene lenni. Isten a halállal ébreszti rá az embert, hogy nincs miért „ugrálnia”. A halál, a test pusztulása van hivatva nyilvánvalóvá tenni a magát istennek képzelő ember számára a valóságot: Ez vagy, egy marék por; ne álmodozz arról, hogy isten leszel.

Isten megelégszik ezzel a kemény oktatással. Nem hagy bennünket véglegesen porrá válni. Feltámaszt bennünket a tetszése szerint meghatározott, előttünk rejtve tartott napon. Kicsit nehez elhinni nagy szerencsénket, de Jézus szava nem hagy kétséget, a hívő tehát biztos benne.

A halál ezek szerint nem a vég, még a test számára sem. Nem is szabad annak tekintenem. A halálnak beérésnek kell lennie. Hogy valóban az legyen, már ebben a pillanatban el kell kezdenem a tökéletessé-érlelődést.

A halál a keservesen szenvedő számára nem szükségképpen a kínok vége. Csak a jó halál az, az olyan halál, amely teljes beérés. Különbözik a halál még nagyobb kínok kezdete, vagy egy időre csak a tisztítótűzben, vagy örökre a kárhozatban.

Egy valamivel biztosan nem lehet könnyelműsködni: A halállal. Amerre dől a fa, ott is marad. Még ma el kell kezdenem a készüldést a jó halálra.

4. Feltámadok

A népmese az alapvető emberi vágyak kifejezője. Azért a mesében a szép egyúttal jó is, a jó pedig erős is. Így gondolja a gyermek is. Nála a jó néni szép néni, a csúnya néni rossz néni. A valóság persze más, ez nyilvánvaló.

De végeredményben mégsem más. Mert teljesülni fog ez az emberi vágy. Egyszer feltámadunk, és akkor a jó valóban szép lesz és erős, a gonosz pedig csúf és erőtlén. Olyan lesz a test, amilyen volt a lélek, mikor távozott a testből.

A feltámadásban sokaknak nehéz hinni. E hit megszerzésének egyetlen biztos útja van: Úgy kell élni, hogy érdemes legyen feltámasztani. Aki hívő léteire ingadozik a feltámadás hitében, az talán úgy él, hogy inkább félnie kell a feltámadástól, mint örülnie neki. Aki éli Jézus életét, az hinni fogja, hogy Jézussal együtt meg fog dicsőülni teste is.

A Makkabeus Anya így biztatta gyermekeit, míg testüket megtették: Visszaadja tagjaitokat az Úr. — Érdemes mindent feláldozni, a testi vágyakat, sőt még magát az életet is, mert mindent visszaad Isten, százszorosan. Ezt a „százszorosat” megsejtjük, ha mostani és a feltámadás utáni testünk különbségeire gondolunk.

Ha úgy érzi valaki, hogy tisztátalan, földiekhez tapadt a teste, beszennyezte a lelkét is, annak számára van egy csodaszer, amely olyanná teszi ismét, akit érdemes feltámasztani. Ez a csodaszer a bűnbánat szentsége és az Oltáriszentség, az örök élet záloga.

5. „Aztán láss hozzá!” (Lk 6,42)

Ki van megelégedve az emberekkel? Talán senki. És igazunk is van. Az emberek nem tökéletesek, sokszor rosszak. Sok bánatot, szenvedést, veszekedést, gyűlöletet, pletykát, begubózást szül a más emberek gonoszsága.

Parancs: Ne ítéljete, bocsássatok meg, viseljétek el egymást! Ez kötelező, de van az éremnek másik oldala is. Jézus csak azt mondja, hogy először a magunk gerendáját vegyük észre és vegyük kezelésbe. De nem mondja, hogy a mások szálkájával egyáltalán ne törődjünk. A magunk gerendájának elintézése után hozzá kell látnunk az idegen szálkák kiszedéséhez. A megbocsátás, elviselés parancsa nem belenyugvást követel tőlünk, hanem szeretetet. A szeretet pedig csak akkor méltó nevére, ha jót akar az embertársnak. Márpedig csak jó neki, ha megszabadul a szálkától. Felelősek vagyunk egymásért.

A mások javító alakításának szabályai vannak. Így: Nem a magam érdekét kell néznom, hanem Istenét és az embertársakét. Önszeretetet nem mozgathat mások alakításában. És nem szabad a magam ízlése szerint megpróbálni az alakítást. Isten ízlése szerint kell. Az ő ízlése pedig mindenképpen a sokféleség. Nem minden rossz, ami nem felel meg az én ízlésemnek. A szekfűt nem kell rózsává alakítani, ha én jobban kedvelem is a rózsát. Mást ne akarjak megváltoztatni, még saját gyermekemnél sem, csak ami bűn.

Sokféle módja van mások alakításának. Szépszó, kedvesség, piszkálódás, határozott fellépés, nyílt és burkolt beszéd, szótlan túrés, büntetés, jutalmazás stb. Érdemes imádkozni azért, hogy eltaláljam, ebben és ebben az esetben melyik célravezető.

Minden ilyesfajta próbálkozásom csak akkor lehet sikeres, ha megfelelő a saját életem. Nehezen fogok türelemre nevelni valakit, ha magam is türelmetlen vagyok. Tisztaságra, ha az én életem mocskos. Szülőtiszteletre, ha én rossz vagyok szüleimhez. Mások alakításának alapja az önnevelés. Szóval először a saját gerenda.

Egyedül nem szívesen enged mennybe az Úr. Meg kell próbálnom minél többeket magammal vinnem.

ÉVKÖZI 9. VASÁRNAP

I. SZENTÍRÁS

A)

I. OLVASMÁNY (5Móz 11,18,26—28): *„Mózes így szólt a néphez: Véssétek e szavaimat szívetekbe-lelketekbe, s kössétek jel gyanánt a kezetekre, s tegyétek a szemetek közé. Ím áldást és átkot terjesztek ma elétek: áldást, ha engedelmeskedtek az Úr, a ti Istenetek parancsolatainak, melyeket ma meghagyok nektek, s átkot, ha nem engedelmeskedtek az Úr, a ti Istenetek parancsolatainak, hanem letértetek arról az útról, melyet most mutatok nektek, s más istenek után jártok, kiket nem ismertek.”*

Mózes lelkére köti a népnek, hogy maradjon hű az igaz Istenhez. Szavainak azzal ad súlyt, hogy a kétféle út végét is megmutatja. A hűség jutalma Isten áldása, a hűtlenség átkot von magára.

II. OLVASMÁNY (Róm 3,21—25a,28): *„Most az Isten előtti megigazulás a törvénytől függetlenül lett nyilvánvalóvá, mint a törvény és a próféták is tanúsítják: az az Isten előtti megigazulás, amely a Jézus Krisztusban való hitből ered és amely minden hívőnek szól. Ebben nincs különbség. Mert mindnyájan vétkeztek és nélkülözik az Isten dicsőségét. Megigazulásukat azonban ingyen kapják, Isten kegyelmének erejéből, Jézus Krisztus megváltása árán. Őt adta oda Isten véres engesztelő áldozatul a hitben, hogy kimutassa igazságosságát. Mi azt valljuk, hogy az ember a hit által válik igazzá, a törvény szerinti tettektől függetlenül.”*

Mindenki irgalomból üdvözü. Előzetes érdemek alapján senki nem formálhat jogot a kegyelemre. Krisztus szerezte meg nekünk a megváltást és felkínálja, ingyen adja, előzetes érdemeink nélkül. Az eredetiben „engesztelő áldozat” helyett „hilasztérion” áll; ez a szó azt az aranylapot jelenti, mely a frigyszekrény tetejét bo-

rította és amelyre a főpap az engesztelés napján az áldozati állat vérént hintette. Krisztus vére nem anyagi mivoltában bír engesztelő erővel. Kiontott vére foglalata a Fiú hódolatának, engedelmes szeretetének. Élete feláldozása árán is kész volt az Atyát kiengesztelni. Csak a belé vetett hit által részesedhetünk áldozatának gyümölcseiben és üdvözülhetünk. A törvény megtartása senkit nem tesz megigazulttá. A hit lényegesen többet jelent, mint bizonyos igazság elfogadását. Jelen esetben sem annyit jelent csupán, hogy igaznak fogadom el, miszerint Jézus Krisztus váltott meg a bűntől, általa igazultam meg. Egész valóm átadását jelenti: „megnyilatkozik benne a tisztelet, bizalom, engedelmesség, sőt a teljes ráhagyatkozás és kiszolgáltatottság.” (Gál F.: Az üdvőtörténet misztériumai, 39. o.) A hit külső tárgyra irányul: Krisztusra, megváltói művére, de éppen a hit által megszűnik pusztán külső tárgy lenni. Szt. Pál azt mondja, hogy a hit által Krisztus lakik szívünkben. (Ef 3,17)

AZ EVANGÉLIUM (Mt 7,21—27): „Így szólt Jézus hallgatóihoz: Nem mindenki, aki mondja nekem: Uram, Uram! jut be a mennyek országába, hanem aki teljesíti mennyei Atyám akaratát. Sokan mondják majd azon a napon: Uram, uram, vajon nem a te nevedben prófétáltunk-e és nem a te nevedben üztünk-e ördögöket, és nem a te nevedben tettünk-e sok csodát? Ekkor majd kijelentem ezeknek: Sohasem ismertelek titeket. Távozzatok tőlem, gonosztevők!

Tehát mindenki, aki hallja e beszédemet és megtartja, hasonló ahhoz az okos emberhez, aki sziklára építette házáat. És zuhogni kezdett az eső, jött az árvíz, fújtak a szelek és a házra zúdultak, de nem omlott össze, mert szikla volt az alapja. Aki pedig hallgatja e beszédet, de nem teszi meg, hasonló az ostoba emberhez, aki házáat homokra építette. És zuhogni kezdett az eső, jött az árvíz, fújtak a szelek és a házra zúdultak. Az összeomlott és pusztulása nagy volt.”

Az áldás és átok megfelelője (l. I. Olv.) Jézus beszédében az épen maradt és az összeomlott ház. Mindenki látja majd tettének, életének következményeit. Igaz, hogy a megigazulást nem lehet kiérdemelni, cselekedeteinkkel megszerezni, viszont az is igaz, hogy Jézus ingyenes kegyelmével együtt kell működni, annak az életnek, amit tőle kaptunk, ki kell bontakoznia. Semmi más nem számít: lehet valakinek prófétáló tehetsége vagy ördögűző hatalma, ha nem adta át magát Jézusnak és volt azon egész erejével, hogy Jézus életének folytatása legyen az élete, akkor Jézus nem ismeri.

Mi mindennel lehetne sok embert ide csalni a szentmisére? Ha gazdagságot, egészséget, szerencsét stb. garantálna a misérejárás. Hányan jönnek tényleges földi javak reményében. Pedig egy igazán fontos kérésünk van: add Uram, hogy a szent misztériumokban való részesedés gyümölcsöző legyen bennem! Tudom, hogy ha áldás nem lesz számomra ez a misehallgatás, akkor átok lesz, vád lesz, mert eltékozlom Isten kegyelmét. Ha csak hallgatom Isten igéjét, de nem váltom valóra, homokra építem házamat és szégyent vallok vele. Ha csak ünneplem a testvéri közösséget a szentmisében, de életemben semmi nyoma nincs ennek, jobb lenne talán el sem jönnöm.

B)

I. OLVASMÁNY (5Móz 5,12—15): „Így szól az Úr: *Ügyelj a szombat napjára, hogy azt megszentelj, amint megparancsolta néked az Úr, a te Istened. Hat napot dolgozzál s végezd minden munkádat, a hetedik nap szombat, azaz nyugalomnap legyen az Úrnak, a te Istenednek tiszteletére. Ne végezz rajta semmiféle munkát, se te, se fiad, se leányod, se rabszolgád, se rabszolgád, se marhád, se szamarad, se a jövevény, ki kapuidon belül vagy, hogy nyugodjék rabszolgád és rabszolgád, épen úgy, mint tenmagad. Emlékezzél meg arról, hogy magad is szolga voltál Egyiptomban s az Úr, a te Istened hozott ki téged onnan erős kézzel és kinyújtott karral: azért parancsolta neked, hogy tarsd meg a szombat napját.*”

Az Istennel szemben tanúsítandó hála és az ember védelme: a szolgálóé is összekapcsolódik ebben a parancsban. Arra emlékezteti a választottakat, hogy ők is szolgák voltak Egyiptomban, legyenek hát belátók a szolgákkal szemben. Az Úr rájuk tekintett szolgaságukban és enyhített sorsukon: viszonozzák ezt azzal, hogy Isten kedvéért a szombati pihenőt megadják szolgálóiknak.

II. OLVASMÁNY (2Kor 4,6—11): „Isten ugyanis, aki azt mondta: „A sötétségből támadjon világosság”, a mi szívünket is megvilágosította, hogy Isten dicsőségének ismerete (Jézus) Krisztus arcán felragyogjon nekünk.

Ez a kincsünk azonban cserépedényben van, hogy a nagy-szerű erőt ne magunknak, hanem Istennek tulajdonítsuk. Mindenfelől szorongatnak minket, de össze nem zúznak, bizonytalanságban élünk, de kétségbe nem esünk. Üldözést szenvedünk, de elhagyottak nem vagyunk. Földre terítenek

bennünket, de el nem pusztulunk. Testünkben folyton-folyvást viseljük Jézus szenvedését, hogy egyszer Jézus élete is megnyilvánuljon testünkön. Eletünkben állandóan ki vagyunk téve a halálnak Jézusért, majd Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön.”

A damaszkuszi úton Pál Jézust látta, Jézus arcán ragyogott fel számára Isten dicsősége és elűzte lelkének sötétségét, új emberré teremtette. Valamennyiünk számára Jézuson keresztül válik igazán ismertté az Atya.

Nem is volt kérdés az apostol számára, hogy hirdesse-e Krisztust. Emberi gyengesége, szorongatásai arra voltak jók, hogy bizalma Istenben gyökerezze. Kétségek is gyötörték, de kétségbe nem esett, mert biztosra vette, hogy Isten a szükséges segítséget megadja mindahhoz, amit vár tőle. Ellenségei vannak, de segítőtje hatalmasabb és nem engedi elpusztulni. Nem akkor fog meghalni, amikor ellenségei akarják, hanem amikor Ura magához szólítja. Részesedik Krisztus szenvedésében, halálában, hogy majd megdicsőült életében is részesedjék.

AZ EVANGÉLIUM (Mk 2,23—3,6, ill. 2—23—28): „Egy szombaton Jézusnak vetésen vitt keresztül az útja. Tanítványai útközben szedegették a kalászt. Erre a farizeusok megszólították: „Nézd, olyat tesznek szombaton, amelyet nem szabad.” De ő megfelelt nekik: „Sose olvastátok, mit csinált Dávid, amikor inséget szenvedett, és társaival együtt éhezett? Abiátár főpap idejében bement az Isten házába és megette a szent kenyereket, amelyeket csak a papoknak volt szabad megenniük, s adott a társainak is.” Aztán hozzáfűzte: „A szombat van az emberért, nem az ember a szombatért. Az Emberfia Ura a szombatnak is.

Egy alkalommal ismét betért a zsinagógába. Volt ott egy bénakezű ember. Figyelték, vajon meggyógyítja-e szombaton, hogy vádat emelhessenek ellene. Felszólította a bénakezű embert: „Állj középre!” Aztán megkérdezte őket: „Szabad-e szombaton jót vagy rosszat tenni, életet megmenteni vagy veszni hagyni?” Hallgattak. Erre keményszívűségükön elszomorodva haragosan végignézt rajtuk, majd az emberhez fordult: „Nyújtsd ki a kezed!” Az kinyújtotta és meggyógyult a keze. A farizeusok erre kimentek, a Heródes-pártiakkal együtt tanakodni kezdtek, hogyan tehetnék ártalmatlanán.”

Jézus két példán is megmutatja ellenfeleinek, hogy amit a törvény tilt, azt a szükség megengedetté teszi. Dávidnak Achimelek főpap (és nem Abiátár) adta oda az áldozati kenyereket, pedig ezt csak papok fogyaszthatták. A törvény célja éppen az volt, hogy az emberek életét megkönnyítse. Az a tevékenység, amely ilyen nagy megkönnyebbülést szerez embereknek, mint pl. egy béna meggyógyítása, nincs ellentétben a törvénnyel.

Az egyház időnkint megváltoztatja törvényeit. Helytelen törvénytiszteltet az, amely az idejétmúlt, az életet gátló törvények eltörlésén megütközik. A szentmise új rendje és a várható több változás az egyház törvényeiben azt a célt szolgálják, hogy az élet gazdagodjék. De minden törvény annyit ér, amennyit megtartanak belőle és ahogyan megtartják. Az egyház közösségének érdeke és a magam érdeke is azt kívánja, hogy a törvénynek mindig a szellemét is nézzem. Akkor is, ha ezáltal könnyeb lesz a megtartása, akkor is, ha így nehezebb. Töltekezzem a szentmisében a Lélekkel, hogy útmutatásai szerint tudjak a törvény útján járni.

C)

I. OLVASMÁNY (1 Kir 8,41—43): *„Salamon így imádkozott: Még az idegent is, ki nem népedből, Izraelből való, ha eljő messze földről neved hírére (hallani fognak ugyanis nagy nevedről, erős kezetről és kinyújtott karodról mindenütt), ha eljő s imádkozik e helyen, hallgasd meg az égben, erős lakóhelyeden s tedd meg mindazt, amiért segítségül hí téged az idegen, hogy a föld minden népe megtanulja félni nevedet úgy, mint néped, Izrael s tapasztalja, a te nevedet viseli e ház, melyet építettem.”*

Salamon végeredményben azt kéri: légy a többi népnek is Istene, legalább annyiban, hogy ha itt a templomodban kérnek téged, hallgasd meg őket.

II. OLVASMÁNY (Gal 1,1—2,6—10): *„Pál, aki nem embertől, nem is ember által, hanem Jézus Krisztustól, s az őt hallalából föltámasztó Atyaistentől kapta apostoli küldetését, és minden itteni testvér Galácia egyházainak. Csodálkozom, hogy attól, aki meghívott titeket Krisztus kegyelmére, ilyen hamar átpártoltatok egy más evangéliumhoz; pedig nincs más, legföljebb néhány ember akad, aki megzavar titeket és igyekszik elferdíteni Krisztus evangéliumát. De ha akár mi, akár egy mennyei angyal más evangéliumot*

hirdetne nektek, mint amit mi hirdettünk: átkozott legyen! Amint már kijelentettük, most újból megismétljük: Ha valaki más evangéliumot hirdetne nektek, mint amit tőlünk hallottatok, átkozott legyen. Az emberek kedvét keresem ezzel vagy Istenét? Talán embereknek akarok tetszeni? Ha még emberek tetszését keresném, nem volnék Krisztus szolgája.”

Hamis tanítók zavarták meg a galaták fejét: azt hirdették, hogy az üdvösség csak úgy érhető el, ha az ember megtartja a Törvényt. Az apostol először is megalapozza tekintélyét, hogy aztán annál eredményesebben tudjon fellépni e veszélyes tévtan ellen. Hangsúlyozza, hogy *nem embertől* nyerte az apostoli megbízatást, hanem *Jézus Krisztustól* és az *Atyaistentől*, aki Jézust feltámasztotta halottaiból.

Ezután a híveket arra figyelmezteti, hogy még akkor sem lenne szabad az általa hirdetett egyetlen evangéliumtól eltérni, ha égből szállott angyal hirdetne mást. Az ilyesmit hirdetőtől el kell fordulni, a közösségből ki kell zárni.

Határozott fellépéséve nem emberek tetszését keresi, hanem az evangélium tisztaságán öröködik minden erejével.

Egyáltalán nem mindegy, hogy mit hisz az ember. Az apostol nemcsak az erkölcsi lazaságok ellen küzdött erélyesen, hanem a **hitbeli eltévelyedések** ellen is. Gyakran hajlamosak vagyunk arra a felfogásra, mely szerint az a fontos, hogy jó legyen az ember, mellékes az, hogy mit hisz. Gondolkoztasson el bennünket az apostol magatartása.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 7,1—10): „Mikor (Jézus) a néphez intézett beszédét befejezte, betért Kafarnaumba. Ott betegesen feküdt egy századosnak a szolgálója, akit sokra tartott s már-már a halálán volt. A százados már hallott Jézusról s ezért elküldte hozzá a zsidók véneit azzal a kéréssel, hogy jöjjen el és gyógyítsa meg a szolgáját. Amikor ezek odaértek Jézushoz, nagyon kérték: „Megérdemli, hogy teljesítsd kérését. Szereti nemzetünket, a zsinagógát is ő építette nekünk.” Jézus tehát velük ment. Mikor már nem messze voltak a háztól, a százados elé küldte a barátait ezzel az üzenettel: „Uram, ne fáradj. Nem vagyok rá méltó, hogy betérj házamba. Magamat sem tartottam elég érdemesnek, hogy elmenjek érted. Csak szólj egy szót és meggyógyul a szolgám. Magam is alárendelt ember vagyok. Mégis szolgáljak alattam katonák, s ha azt mondom az egyiknek: Indulj! elindul; a másiknak pedig: Gyere! odajön; a szolgámnak meg: Tedd ezt! és megte-

szi.” Ennek hallatán Jézus elcsodálkozott. Megfordult s így szólt a nyomába szegődött tömeghez: „Mondom nektek, ekora hittel még Izraelben sem találkoztam.” Amikor a küldöttek hazaértek, a szolgát egészségesen találták.”

A százados nagy hitét kérése is mutatja: Jézus szava a távolba is hatásos. Jézusnak nem kell belépnie a pogány házba, erre ő, a százados különben sem érzi méltónak magát. Saját foglalkozásából vett analógiával magyarázza, hogy gondolja a dolgot. A parancsnoknak nem szükséges személyesen is jelen lennie ott, ahol parancsát végrehajtják. Jézus nagyon megdicséri a százados nagy hitét. Nem is odázza el kérése teljesítését azzal, hogy a zsidókhoz szól a küldetése, nem a pogányokhoz. (Vö. a kánaanita asszony: Mt 15, 21—28) Az sem akadály a kérés teljesítésének, hogy aki hisz, nem a maga számára kéri a csodát. *Az elbeszélés hangsúlya nem a csodán van, hanem a százados hitén.* Ez Jézus zárószavai-
ból is kitűnik.

Amikor tehát megjelent a földön az, akiben az istenség egész teljessége lakozik, az igazi új templom, meghallgatást talált a pogány imája is, ahogyan Salamon kérte. A Jézusba vetett hit a döntő. Isten a pogányokat is hívja országába. Sokan közülük talán közelebb állnak az Isten országához, mint némelyik anyakönyvezett katolikus, aki a „választottak”-hoz tartozik. Mindenkinnek a meggyőződését tisztelnünk kell és komolyan kell vennünk, amit a zsinat a lelkiismereti szabadságról tanított. Amikor a szentmise összegyűlekezünk, imádkozunk azokért is, akik testileg, formailag távol, de lélekben már közel vannak hozzánk. Kívánjuk, hogy Titokzatos Testét növelje Krisztus.

II. TEOLÓGIA

Newman: Kockáztatunk-e valamit Krisztusért?

Mint kereszténynek kötelességünk, hogy kockáztassunk valamit az örök életért a siker föltétlen bizonyossága nélkül... Különös kockázat lenne az olyan, amelyben semmi félelem, tét, veszély, gond, bizonytalanság nem lenne. Igen, ez kétségtelen, és ebben rejlik a *hit* nemessége és szépsége, ez az oka annak, hogy a *hit* minden erényt megelőz és hogy mint megigazulásunk eszközlőjének, különös jelentősége van: mert ha hitünk van, akkor szívünk is van rá, hogy kockáztassunk valamit...

Ha tehát a hit a keresztény élet lényege: akkor kötelességünkül adódik, hogy Krisztus szavára kockára vessük azt, amink van, azért, amink nincs. És bátor szívvel, nemesen kell ezt cselekednünk, — nem gyorsan és könnyelműen ugyan, de mégis anélkül, hogy kínosan vizsgálnáunk, mit tegyünk, hogy latolgatnánk, mit adunk oda és mit kapunk érte; bizonytalanságban jutalmunk nagysága felől, bizonytalanságban áldozatunk tejedelméről, minden tekintetben Reá támaszkodva. Reá várakozva és bízva benne, hogy megtartja ígéretét, — bízva Benne, aki erőt ad nekünk, hogy a magunk ígéretét megtartsuk és így minden nyugtalankodás és gond nélkül haladjunk előre.

... Kérdezze meg kiki magától, mit kockáztatott Krisztus ígéretének az igazságaért? Milyen tekintetben járna rosszabbul, feltéve — amit lehetetlen, — de mondjuk ki, feltéve, hogy reménye nem teljesednék...? Mit kockáztattunk Krisztusért? Mit adtunk oda az Ő ígéretének hitében? Az apostol azt mondja, testvéreivel együtt a legnyomorultabb lenne minden ember között, ha a holtak nem támadnának fel. Alkalmazhatjuk-e ezt valami mértékben magunkra? Azt gondoljuk talán pillanatnyilag, hogy bizonyos reményünk lehetett volna a mennyre. Igen, ezt természetesen elvesztenénk. De mégis milyen tekintetben járnánk rosszabbul *mostani* életünkben? A kereskedő, aki vállalkozásába bizonyos tőkét fektetett és rajta vesztett, nemcsak a nyereségre való reményét

veszti el, hanem a nyereség *reményében* kockáztatott korábbi vagyona egy részét is. Az a kérdés, mi a *mi* tétünk?

Valóban félek, hogy ha egyszer elkezdjük vizsgálni, akkor ráeszmélünk, hogy semmi olyan nincs, amit elhatározzunk, semmi, amit megteszünk, semmi olyan, amit nem teszünk, semmi, amit elkerülünk, semmi, amit választunk, semmi, amiről lemondunk, semmi, amire törekszünk: amit el ne határoztunk, amit megtettünk vagy meg ne tettünk, el ne kerültünk, ne választottunk volna, amiről le ne mondtunk, amire ne törekedtünk volna éppenúgy, mintha Krisztus nem halt volna meg és a mennyet nem ígérte volna.

Komolyan félek, hogy nagyon sok magát kereszténynek mondó ember, bármilyen hitvallású legyen is, bármiként gondoljon és érezzen, bármilyen benső melegséget és megvilágosodást vagy szeretetet tulajdonítson is magának, ugyanúgy cselekednék, amint cselekszik, — se sokkal jobb, se sokkal rosszabb nem lenne, ha a kereszténységet csak regének tartaná . . . Nincs bennük semmi — bár a keresztény hitet vallják —, ami valami vallási alapelvről tanúskodnék bennük, semmi, amit nem tennének meg akkor is, ha semmi más jutalom nem lenne várható, mint a síron inneni. Jutalmuk valami mostani, kielégítik pillanatnyi vágyaikat, nyugodtak és tisztességesek, mert ez valamiképp saját érdekük és hajlandóságuk, — de nem *kockáztatnak* semmit, semmi tétet, semmi áldozatot, semmi károsodást, semmit Krisztus szavának hitében.

Szent Bernát gondolataiból

Tudom, hogy minden teremtmény, akár akarja, akár nem, a Teremtő akaratának van alárendelve. Értelmes teremtményétől azonban Isten szabadakaratból eredő meghajlást kíván, hogy önként áldozzon az Úrnak és dicsóítsa az Ő nevét: nem azért, mert rettegett, félelmes Fenség, nem is azért, mert végtelenül Szent, Mindenható és így tovább, hanem mert maga a Jóság.

Hogy mások nyomorúsága iránt részvétellel légy, meg kell ismerned sajátmagad nyomorúságát: hogy így felebarátod helyzetét megértsd, tudj segítségére sietni, miként Megváltónk is szenvedni akart, hogy együtt tudjon szenvedni velünk, magára vállalta az emberi nem nyomorúságát, hogy könyörölni tudjon rajtunk.

Csak a vidám és szabad lélekből fakadó alázat kedves az Isten előtt.

Ó ha tudnád, milyen semmisség az, amid van; s mily hamar elveszítenéd azt is, ha nem őrizné, aki adta.

A felfuvalkodottságnak csak egy lába van: az egyéni kiválóság helytelen szeretete; éppen azért biztosan nem állhat a gőgös, mint ahogyan senki sem, aki féllábon áll.

Ha úgy látod, hogy Isten megalázott, tekintsd ezt „jó jelnek”, a közelítő kegyelem bizonyosságának.

Ha a megdicsőült Jézust kívánod látni, előbb az alázatos Jézusra tekints.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

A)

1. *Hit vagy cselekedetek?*

A mai olvasmányok mintha ellentmondának egymásnak. Az első lecke, de méginkább az evangélium a tetteket hangsúlyozza, hogy ti. tettek nélkül mit sem ér a vallásosság. Pál apostol viszont a második leckében azt mondja, hogy nem a törvény megtartása üdvözít, tesz megigazulttá, hanem a hit, ingyen kaptuk megigazulásunkat a hitben. Manapság is felvetődik, ha más formában is, ez a kettősség: Vallásos, vagy becsületes legyen az ember?

Az Istennek tetsző élet alapja a hit. Becsületes ember lehet valaki hit és vallásosság nélkül is, esetleg becsületesebb a hívők átlagánál. De ez a becsületesség önmagában nem tesz bennünket igazzá Isten előtt, tehát nem elégséges az üdvösségre sem.

Isten ugyanis nem pusztán emberit vár tőlünk, hanem természetfelettit, olyat, ami meghaladja emberi természetünk erejét, lehetőségeit, sőt még legmerészebb elképzeléseinket és vágyainkat is. Nem tökéletes emberséget, hanem isteni életet vár tőlünk. Világos, hogy ezt vagy „ingyen” kapjuk, vagy sehogyan, mert kiérdemelni ugyan hogyan tudnánk? És nem is azt várja tőlünk, hogy kiismerjük létét, és imádjuk mint Teremtőnket és Gondviselőnket. Ő azt akarja, hogy ismerjük meg benső titkait, gondolatait, terveit, hogy mindent az ő szemével nézzünk, magunkat, a világot, rendeltetésünket, az életet és az élet értelmét. Nyilvánvaló, hogy ez csak a hitben lehetséges, a magunk erejével nem hatolhatunk be Isten gondolataiba.

Aki csak parancsokat teljesít, legfeljebb szolgája vagy napszámosa lehet az Úrnak. Csak a hitben válhatok gyermekké, aki egy Atyjával aki ismeri ízlését, terveit, akit Atyja szívére ölel.

És a becsület, a cselekedetek? Azok is kellenek. De nem önmagukban, hanem mint a hit folyományai. Hogy cselekedeteinkből, egész életvitelünkéből bizonyítani lehessen hitünket, istengyermekségünket. Az elvont hit, a csupán vallásoskodásban megnyilvánuló hit kevés. Minden mozdulatomnak, minden akaratrezdülé-

semnek hitemből folyó szeretetemet kell kifejeznie. Különben hi-tem halott lesz, vallásosságom üres formaság, sőt képmutatás.

Hiszek, és hitemből élek. Hogy igaz legyek Atyám előtt, aki vár, akinek házanépéhez tartozom, mint gyermek, és aki már elkészítette helyemet otthonában, az atyai házban.

2. Választóvíz: Isten akarata

Mi különbözteti meg Jézus barátait és ellenségeit? Nem a jámbor vallásoskodás, mint sokan, hívők is, kívülállók is gondolják. Elég a farizeusokra, illetve a Jobblatorra gondolni. Az előbbiek igazán vallásosak voltak, mégsem lehet Jézus barátainak nevezni őket, sőt! Hiszen ők vitték kínhalálra! A Jobblator meg nem-igen lehet vallásos embernek tartani. Mégis annyira Jézus barátja volt, hogy neki egyedül ígérte meg Jézus kifejezetten, személy szerint az üdvösséget. Nem lator-mivolta miatt, hanem mert hitt és akaratát, ha az utolsó pillanatban is, hitéhez igazította.

Sokak vallásossága léggömb, amelyet nagyra fújnak a vallásos gyakorlatok, és az ezekből fakadó öntudat. De egy pici tüske is végezhet vele. Ilyen tüske lehet valami, érzése szerint „meg nem érdemelt” szenvedés, vagy valamilyen szájaíze szerint való isteni parancs, egyházi rendelkezés.

Jézus barátja csak az lehet, aki Jézus életét éli. Az pedig nem csak ima, templomjárás, vallásos jámborkodás volt, hanem az Atya akaratának teljesítése, tökéletesen és kivétel nélkül.

Hönnét ismerem meg az Atya akaratát? Az igehirdetésből, hivatásom követelményeiből, életkörülményeimből, kegyelmi indításokból (a Lélek sugallatai).

Nagyon tevékeny, dolgos ember éveken át fekvőbeteg lett. Mégis bírta kedéllyel, lelkierővel. Titka: Mindig, mindenben Istent akarta szolgálni, ezt pedig mindig, mindenkor, bármilyen helyzetben lehet.

3. Hármás út

Csongor módjára három út közül választhat az ember, és szintén csak egyik vezet célra. Íme, a három út:

„Legyen meg az én akaratom!” — Ilyennél a vallásosság leg-feljebb le-lepergő külső máz. Ha megszokásból vallásoskodik is néha, tulajdonképpen a maga feje után megy, nincs szüksége Istenre, csak akadályozná. Maga magának az istene, akárcsak Ádám és Éva.

„Istenkém, legyen meg az én akaratom!” — Sok ilyen ember van. Azt hiszik magukról, hogy vallásosak, pedig végeredményben csak babonások. Nem Istenben hisznek, aki nekik parancsol, aki számonkér és uralkodik; hanem csak valami istenkében, akit ők irányíthatnak, saját szolgálatukba állíthatnak, csak kicsit kedvesnek kell lenniök vele. Ha aztán istenke nem paríroz, megsértődnek, zúgolódnak, esetleg abbahagyják az egészet. Ennél a fajtánál jobb a nyílt istentagadás. Mindenesetre értelmesebb dolog azt gondolni, hogy nincs Isten, mint valamiféle automataistenkében hinni, akinek jóindulatát olcsón meg lehet szerezni.

„Legyen meg a te akaratom!” — Egyetlen út, amely célra jut. Senkinek nem volt nehezebb ezt kimondania, mint Jézusnak az Olajfák hegyén. Mégis, habozás nélkül ezt az imádságot választotta. Jézusé csak akkor vagyok, ha nekem és ez életem alapja. Egyedül ezzel a magatartással bizonyíthatom hitemet, vagyis hogy olyan Istenben hiszek, aki a valódi Isten, nem magamban vagy valami babonás ködképben. Ha hiszek Istenben, a valóságos Istenben, a kinyilatkoztatás Istenében, akkor ráhagyatkozom, feltétel nélkül, egészen. Még ha engem is a Kálvárián át vezet.

Nincs más út Istenhez, csak Jézus útja: Legyen meg a te akaratom!

4. Isten nem udvariasságot vár

Szép dolog az udvariasság, de csak akkor, ha nem pusztá külsőség, hanem a belsőből, a meggyőződésből fakad, ha valóban ott van mögötte az, amit jelent. Különben képmutatás. Mivel sok a képmutató udvariasság, sokan, különösen a fiatalok, minden udvariasságot képmutatásnak gondolnak. Nincs igazuk. A valódi udvariasság kifejezője az igaz tiszteletnek, jóindulatnak, megbecsülésnek, szeretetnek, amellyel mindenkinek tartozunk, aki ember.

A vallás gyakorlatait felfoghatjuk Isten iránti udvariasságnak. Legalábbis áll rá minden, amit az udvariasságról elmondtunk. Ha a vallásos jámborkodás pusztá külsőség, utálatos Isten és emberek előtt, képmutatás, farizeuskodás, önbecsapás, mely magát Istent is be akarja csapni. Mivel meglehetősen sok az emberek között az ilyesfajta magatartás, azért terjedt el az a vélemény, amely a jámborkodást képmutatásnak tartja. Biztos, hogy nem így van. Ha emberek iránt udvariasaknak kell lennünk, ezerszer inkább Istennel szemben. De vallásosságunknak életünk valódi kifejezőjének kell lennie, annak, hogy valóban szeretjük Istenünket, aki nek mindenben és mindig kedvében akarunk járni. Ha nem tesz-

szük az Atya akaratát, minden vallásos cselekedetünk képmutatás, szégyellnivaló, mert szégyent hoz Istenre, és Isten egyházára, a hívők tömegeire.

Isten utálja az üres vallásos formákat. Igazzá kell lennünk, belsőleg is, egészen, a szeretetben és a halálig való engedelmisségben.

5. Azt add Istennek, amit kér!

Vannak nagyon érdekes emberek a vallásos emberek között. Van például olyan, aki minden szerdán és pénteken böjtöl, de misére nem jár. Van olyan is, aki roppant szereti a bűcsújárásokat, de életén nem hajlandó semmit változtatni Isten kedve szerint. Vagy jelen van minden litánián, de gyónni nem akar. Nagy bűnnek tartja, ha egy falat húst lenyel pénteken, de nem tartja bűnnek, ha elválík házastársától. Mások siratják a szentséges misét, de eszük ágában sincs áldozni.

Jól meg kell értenünk, hogy nem az a baj, ha valaki szerdán is böjtöl, vagy nagyon szereti a litániát, bűcsújárást stb. Az a végzetesen nagy baj, ha valaki maga akarja eldönteni, mit ad Istennek, és mit nem. Ha valaki azt akarja adni Urának, ami neki magának jólesik. Már emberek közt is furcsa lenne, ha a feleség férje névnapjára sokmindent készítené, de csupa olyat, ami neki magának kedvenc étele, férje ízlését egyáltalán nem venné tekintetbe. Ostobaság az ilyen emberek közt, de Istennel így bánni végzetes. Mert az Úr egyszerűen nem áll szóba az ilyennel.

Miért kell prédikációt hallgatni? Mert abból értem meg, mit kíván tőlem Istenem. Lehet, úgy gondolja valaki, ő mindent tud a vallásból, de könnyen lehet, hogy rosszul tudja. Csak a maga ízlését ismeri vallásos ügyekben, nem Isten ízlését és akaratát. Ha valami nincs kedvem szerint a prédikációban, ha gyónásban a pap nem kedvem szerint nyilatkozik, okosabb nem a papot leszólni vagy háborogni, mert Isten szolgája legjobb tudása szerint Isten ízlését, akaratát közvetíti.

Nem az a lényeg, hogy valaki vallásos legyen, hanem az, hogy Ura akaratát keresse, lesse és tegye. És vallásossága is olyan legyen, amilyennek Isten szereti.

1. Az Úr napja

Miért kell az Úr napját megszentelni? Mert Isten ragaszkodik hozzá ősidőktől fogva. (Minden népnél megvan!) De miért ragaszkodik hozzá? Nem annyira magáért, hanem miéértünk.

Az ember könnyen rabszolgája lesz a földnek, munkának. Elfelejtji, hogy úrnak alkotta Isten. Elfelejtji, hogy ha dolgoznia, vesződnie is kell az anyaggal, Isten magasabbra hívta. Az anyagvilág tölti ki az ember mindennapját, könnyen beleragad a lelke is, vágyai is. Ezért kell hetente egy nap, amely méltóságunkra (istengyermekség, társörökösség Jézussal), hivatásunkra ébreszt bennünket. Szellemi országba vagyunk hivatalosak, erre ébreszt rá újra és újra az Úr napja.

A munka is istentisztelet, a jó munka is Istent dicsőíti, az Úr akaratát teljesíti. De egész lényemnek dicsőítenie kell Istent, nemcsak az eszem vezette két kezemnek. A vasárnap a lélek, az érzelmek, a szellem istentisztelete.

Vándorút az élet, és a vándornak többszörösen meg kell vizsgálnia, jó úton halad-e. Ezt tesszük vasárnapokon. Életünket újra és újra Istenhez igazítjuk, megbeszéljük vele ügyeinket, múltunkat, jövőnket, „egyeztetjük terveinket”. Igehallgatás és imádás szent párbeszéde ez.

Az Úr napjának betűjét (munkaszünet, mise) kell megtartanunk, hanem keresnünk kell a lelkét. Legyen Isten napja valóban. Legyen tehát Isten akaratának kutatása, az Istennel való szorosabb érintkezés alkalma, készülődés a végső találkozásra.

2. Miért a vasárnap?

Isten egykori választott népe a szombatot szentelte meg, mégpedig Isten egyenes parancsa értelmében. Mi a vasárnapot. Miért?

Mert az újszövetségi Úr napja többet jelent a régi „nyugalom napjánál”, és ezt a többletet a vasárnap fejezi ki, mert ez Jézus nagy napja.

A szombat egyszerűen az Istenre való emlékezés, az istenkérés, az istentisztelet napja volt, mintegy adó az Úrnak, világghasználati adó-féle. A keresztyén vasárnapban is megvan ez, de még más is. A mi Úrnapunk annak a szent titoknak a napja, amelyet élnünk kell, hogy üdvözülhessünk.

Isten csak azt tekinti és fogadja el egykor magáénak, aki Jézus-

ba öltözik, aki vállalja Jézus halálát és örök életét, aki hajlandó meghalni a bűnnek, és él Istennek, nem is emberi, hanem emberfeletti, isteni étellel. Jézusban a halál és az élet misztériuma vasárnap (húsvét) teljeseedett be. És vasárnap küldte el nekünk Szentlelkét (pünkösdt), aki bekapcsol bennünket Jézus misztériumába, az Istennek mindent odaadó halál és az önmagunk fölé emelkedő isteni élet titkába.

Minden vasárnapon ezt a Jézusba-kapcsolódást kell megújítanunk, erősíteniünk. Ezért kívánja az egyház a szentmisén való részvételt. Mert a miseáldozat megújítása Jézus húsvéti titkának, és alakom számunkra az ebbe való bekapcsolódásra. Aki valóban bekapcsolódik az áldozatba, az Jézussal együtt vállalja az élet szenvedéseit, a halált, az Istennek-adottságot Jézus által, Jézussal és Jézusban. És eltölti Jézus élete, mely már a megkezdett örök élet.

A vasárnap tehát az istenregondolás, az imádság, az igehallgatás, a lélek felemelésének napja. De ezen túl a krisztussáválásé, a Jézusba való kapcsolódásé. Tanítson meg erre bennünket Jézus Lelke!

3. Vállald hernyó-létedet!

„Testünkben folyton-folyvást viseljük Jézus szenvedését, hogy egyszer Jézus élete is nyilvánvaló legyen testünkön.” (2Kor. 4,11.)

Testünk világvégi feltámadásának és örök életének jelképe a hernyóból lett pillangó. Ha Isten ezt a csodálatos dolgot ki tudta „találni”, és véghez tudja vinni, akkor földi testünket is mennyei létre tudja kelteni a sírból.

De észre kell vennünk ezzel a hasonlattal kapcsolatban azt is, hogy nem egyszerűen arról van szó, hogy földi életünk a hernyóéhoz hasonlít, mennyei életünk pedig a pillangóéhoz. Hanem nekünk ezt a „hernyó-életet” vállalnunk is kell. Vagyis fel kell vennünk Jézus keresztjét, hasonlóvá kell lennünk Isten szenvedő Szolgájának formájához, aki érettünk eltaposott féreg lett, így engesztelve az Atyát, így könyörögve kegyelemért nekünk.

Tehát vállalnom kell a hernyó megvetettségét, vállalnom kell, hogy mint hernyó a keserű leveleket, én is lenyelem az élet keserűségeit, és hogy hasonló lassúsággal és vonaglással vánszorogjak örök célom felé. Ha vállalom a szenvedő Krisztus életét, és semmi sem szakíthat el tőle, akkor részem lesz Jézus dicső életében, melynek jelképe a szép, ragyogó színekben pompázó, könnyed, földtől elszakadó, boldogan repdeső, virágmézen élő pillangó.

A hernyó-lét vállalása, egyben a pillangó-lét csíraszerű birtoklása titokzatos gyümölcse a szentmisének. Amint a kenyér és bor Istené lesz a misében, és átalakul Jézussá, úgy kell az én életem egészét is Istennek ajándékoznom, hogy kegyelme révén jézusivá alakulván, örökre elfogadjon Istenem.

Aki ezt megértette, és élete központi gondolatává tette, annak életében valóban világosság támadt a sötétségből, mert Jézus arcán értette meg, hogyan juthat el Isten dicsőségébe.

4. Önzetlen istentiszteletet kíván az Úr

A vasárnap lelke a szentmise. Az egész nap Isten napja, azzá is kell tenni, de mégis a szentmise a nagy találkozás a Szentháromsággal. Ott a menny előízét érezhetjük, felemelkedik a lelkünk. Nemcsak kötelességteljesítés, de igazán jóleső órája az ünnepnapnak.

Szeretjük, ha minél szebb a szentmise. Ez jól van így, mert Isten is azt szereti. Valamit azonban nagyon jól meg kell értenünk. Azt, hogy a mise Isten szemében nemcsak a paptól, kántortól, oltárok díszítőitől függ, hanem valamennyi jelenlevőtől. Sőt, mi magunk is úgy élvezhetjük igazán a szentmise szépségét, ha nem ezek „produkcióját” élvezzük szemmel és füllel, hanem ha magunk is szívvel-leléssel résztveszünk az istentisztelet széppétevéseiben.

A misét nem szabad színdarabként, hangversenyként kezelni, amelyet élvezünk, és ha megragad bennünket, beleéljük magunkat. A szentmisén senkisémet lehet néző, itt mindenki szereplő. Nekünk kell széppé tenni a szentmisét. Ne kapni akarjunk, hanem adni Istennek.

Így adnom kell az Úrnak készségemet arra, hogy az igehirdetés nyomán akaratahoz, tetszéséhez szabom életemet.

Adnom kell részvételemet a közös imában, énekekben. Mi ezzel kapcsolatban a saját ízlésem? Nem fontos. Istennek olyan ajándékot kell adnom, amely az ő ízlésének felel meg. Isten pedig az olyan imát szereti, amelyben az egyének kimutatják, hogy egyik Jézussal, egyik egymással, hogy szeretik egymást. Ez leginkább a közös imában jut kifejezésre.

Az áldozatba bele kell kapcsolódnom azáltal, hogy felajánlom magamat, életemet, mindenemet az Úrnak, együtt Jézussal, hozzákapcsolódva Jézushoz.

És azt adom még Istennek, hogy elfogadom ajándékát, őt magát a kenyér színében. Nem utasítom vissza Isten kimondhatatlanul bensőséges közeledését. Sokszor nagyobb örömet lehet szerezni

az ajándék boldog elfogadásával, mint bármilyen nagy ajándék nyújtásával.

Tegyük széppé a szentmisét, Isten kedvéért, Isten ízlése szerint!

5. Az újtól való félelem

Sok új van ma az egyház életében, sok hívőnek nem is tetszik ez. De gondoljunk arra, hogy Jézus, bár nem akarta megváltoztatni a törvényt, mégis sok újat hozott. Egy ilyen szerepel a mai evangéliumban. Jézus új értelmezését, új felfogását hozza az Úr napjának, a betű tartása helyett a lelket. Ez együtt jár a külsőségek megváltozásával is. Így megvédi a tanítványok ünnepi kalászszedését, és gyógyít szombaton. Az egyszerű, nyitott lelkek szomjasan isszák igéit, a farizeusok, írástudók nem akarják ezt túrni, ártalmatlanná szeretnék tenni.

Nem tetszett nekik a betűragástól való szabadulás, és nem tetszett a belső tartalmi változás, amely az emberszeretetet helyezi a külsőségek fölé. És mi? Ha háborgunk az újítások miatt, ugyan ebbe a hibába esünk. A külső változások magukban is észszerűek, szükségesek, de új lelket is fejeznek ki, az isteni igazságok mélyebb megértését. Hogy ezeket az újításokat nem Jézus hozta? De igen, a továbbélő Jézus, az egyház. Aki ellenáll, a farizeusok mellé áll, — Jézussal szembe.

Nem lehet a szemére vetni senkinek, ha ezeket a kicsit hirtelen jött változásokat nem érti meg rögtön, a szokatlanságuk miatt egy kicsit visolyog tőlük, ha eleinte nem „ízlenek”. De azt megkívánja mindenkitől az Úr, hogy bízzék az egyházban, hogy felületes kritizálás helyett próbálja megérteni, mi miért van. Aki megpróbál mindent együtt csinálni az egyházzal, annak lelkében majd világosság gyúl.

Az újítások értünk vannak, bennünket akarnak mind közelebb vinni ahhoz, ami Isten akarata. Nem változtatják, hanem tökéletesítik Jézus egyházát, és ez mi vagyunk.

C)

1. *Segítsd testvéreidnek keresni az Istent!*

Vannak istenhívő emberek, akik mégsem találták meg még Istent. Hányszor lehet hallani: „Én elhiszem, hogy van Isten, de a papok ceremóniáiban nem hiszek.” Csakhogy a „papok ceremóniái” Jézust jelentik, márpedig másképp, mint Jézus által, nem lehet eljutni Istenhez. Mások azért nem találták meg Istent, mert erkölcsileg nem tudnak olyanok lenni, hogy közelebbi kapcsolatba kerülhessenek vele. És még sok más oka lehet, hogy valaki Isten létének elismerése ellenére távol van Urától.

Mi közünk ehhez? Segítenünk kell ezeknek a testvéreinknek, hogy rátaláljanak arra, akiben tudajdonképpen már hisznek. Rátaláljanak Jézusra, és Jézus egyházára, Isten népére.

Először is senkiről nem szabad eleve lemondani. Ki „nézte volna ki” az István diakónus kivégzésében résztvevő Saulból, hogy Jézus legbuzgóbb apostola lesz? Ki gondolta volna az assisi örökifjúról, hogy Szent Ferenc lesz belőle, vagy a kalandokra éhes katonatisztból, Szent Ignác? Vagy ki sejtette volna az utcalányról, Magdolnáról, hogy olyan közel kerül az Úrhoz? És Ágostonban még saját szent édesanyja sem sejtette a jövőendő egyházdoktort, boldog lett volna, ha éppencsak „becsúszik” a mennybe. Vigasz ez számunkra, ha szereteteinkre gondolunk, akik látszólag elérhetetlenül messze vannak Istentől.

Hogyan segíthetem őket? Konkrétan megmondani lehetetlen. Monika sem tudta, mit tehetne fiáért. Fel kell ajánlanom magam Istennek, hogy ha neki úgy tetszik, használjon eszközüül engem, és irányítson Szentlelke által. Ima, alkalmas pillanatban az alkalmas szó, életem példája — ez álljon készen mindenkor. Kell sok türelem, bizalom, kitartás. Az utolsó pillanatig remélnem kell, hogy mégis együtt leszünk a jó Istennel.

Akiben szeretet van, az segíti testvéreit az istenkeresésben. Mert aki valóban szereti Istent, az óhajtja, hogy minél többen szeressék. Aki szereti embertársait, az óhajtja, hogy megeléjék életük legnagyobb boldogságát.

2. *Nemcsak a jámborkodás keresi Istent*

Talán hajlandók vagyunk csak a vallásos megnyilvánulások alapján osztályozni az embereket istenkereső buzgóságuk tekintetében. Pedig könnyen lehet, hogy aki kevesebbet imádkozik, rit-

kásban lehet templomban látni vagy áldozni, hűségesebb istenkereső, mint a legbuzgóbb jámborkodó. (Az „idegenek”, akikért Salamon imádkozik és a kafarnaumi százados.)

Mert nemcsak az imádságban, templomban, börtben lehet Istent keresni. Mindenki őt keresi, tudatosan vagy tudattalanul, aki az igazságot, az igazságosságot, a jóságot, a szépséget keresi. Mert mindennek teljessége Isten, aki ezeket keresi, feléje halad. Aki ezeket előréviszi, Isten ügyét szolgálja, Isten országának kialakításán dolgozik. Mert Isten országa nem egy nagy templom, hanem igazság, béke, szépség, emberség, jóság, munka.

Öszintén becsülök tehát mindenkit, aki szereti az igazságot, aki küzd a békéért, az elnyomottakért, a szépségért. Becsülöm az ilyenek minden eredményét, nem nézem le azért, mert nem a templomból vagy az egyházból indult ki. Kész vagyok együtt dolgozni mindenkivel, aki olyan értékekért küzd, amelyek valódi értékek. Nem gondolhatom, hogy mindaz jó ami vallásos mártással van leöntve, és minden rossz, amiről ez a mártás hiányzik.

Hogy szeretném, ha mindenben „benne lenne” Isten? Természetes, hiszen szeretem őt. De ez nem jelenti azt, hogy Isten előtt is kedves értékekről nem akarok tudni, csak azért, mert nincs rámozdítva az Úr neve. És semmiképp nem térítgetek erőszakosan. A liszt nem lesz kenyérré sem erőszakkal, sem rábeszélésre. De kenyérré válik, ha érintkezésbe lép a kovásszal. Tehát én magam keresem, szeretem Atyámat, ezzel máris kovász vagyok, a többi rábízom az időre és a Szentlélek melegére.

3. Mindenki Jézus számomra

Salamon király külön imádkozott, hogy a választott nép templomában meghallgatást nyerjenek azok is, akik idegenek. A zsidók is szót emelnek Jézusnál a százados érdekében, aki pedig pogány népből származik. És mi hogyan állunk azokkal szemben, akik nem tartoznak az egyházhoz?

Kezdjük azzal, hogy Isten nem vár tőlünk sem vitatkozást, se erőszakoskodó térítgetést (még családon belül sem), sem a vallásosakra gyakran jellemző „igazságbirtokló” fölényeskedést. A hívők a nemhívőkben nem láthatnak sem ellenséget sem kárhozatrasszantat. Nekünk mindeniben, hívőben és nemhívőben egyaránt Jézust kell látnunk.

Jézust! Mindegy, hogy milyen ember az illető, hívő vagy nem hívő. Átváltoztatáskor a tokaji szamorodni is átváltozik Jézus vérévé, de éppenúgy a leghitványabb, ecetesedni kezdő bor is. És

egyik sem inkább Krisztus vére, egyik sem készíthet nagyobb áhítatra. A legjobb és a legellenszenvesebb embert is egyformán Jézusnak tekintem, ha egyszer ember. Az Úr parancsolta így. Tehát minden embert eszerint kell tisztelnem, becsülnöm, szeretnem, kezelnem.

És ha már azokról van szó, akik kívül állnak az egyházon, ez a dolog sokszor nem is olyan nehéz számunkra. Nem a kafarnaumi százados az egyetlen, aki nem tartozik Isten választott népéhez, és értékes, egész ember. A százados Jézus értékelése szerint is túltett a választott nép fiain, ma is sokan túltesznek az egyház tagjain.

Felelősek vagyunk Isten előtt egymásért, valamennyien emberek. Nem szeretsz predikálni? Annál jobb! Bánj kivétel nélkül mindenkivel úgy, mint Jézussal, és mindent megtettél.

4. Vallásos férfi

A vallásosság segít a teljesértékű férfiasság kialakításában.

A hívő embernek biztos talaj van a lába alatt. Tudja, miért él, ismeri életének végső értelmét, célját. Ez magabiztosságot, határozottságot tud adni. A hitből élő könnyebben meg tudja állapítani, mi a feladata, mi a jó és mi a rossz családja számára. Nem jelent ez persze tévedhetetlenséget vagy mindenre kész receptet, de jelent egy bizonyos belső erőt, amit el is várnak a férfitől.

A vallásos férfi erős. Meghódolni Isten előtt, nem gyengeség, hanem bizalmon alapuló erő. Aki egy akar lenni a végtelen Értelmmel, Bölcsességgel, Jósággal, Erővel, az mindenre képes Istenben.

A vallásosnak fokozott a köteleességtudata. Számol azzal, hogy felelős önmagáért, családjáért, munkájáért, feladatainak elvégzéséért nemcsak önmaga és a társadalom előtt, de Isten ítélőszéke előtt is.

Jézustól megtanulja, hogyan kell összeegyeztetni erőt és gyengésséget, következetességet és megértést, szigort és szeretetet.

A férfi Isten képének hordozója a családban. Ez a hivatása, erről nem „mondhat le”, sem lustaságból, kényelemszeretetből, sem engedékenységből, a békesség kedvéért. Hitvесе, gyermekei az idős szülők előtt az erős, gondviselő, büntető, szelíd irgalmas, követelő, megértő, megbocsátó Urat.

5. Férfias szeretet

Azt szokták mondani, a férj, a fej, az asszony a szív; a férfi az ész, az erő, a határozottság, az asszony a szeretet. Mégis, a férfinak is kell szeretnie. Jézus rengeteget beszélt a szeretetről, és nagyjából férfiak előtt. Az igazsághoz tartozik az is, hogy a férfi jobban tud szeretni, mint a nő, ha szeretete nem is olyan ösztönös és puha.

A férfi szeretete legyen férfias, ne lány érzelgősség. Ami jól áll a nőnek, visszataszító lehet a férfinál. A férfias szeretet értelmes, sokkal inkább, mint a nőé. (A százados nem kívánja a „házhozmenést, egy nő már nem engedte volna el.) A férfiszeretet önzetlenebb, mint a nőé, aki magának szeret. (Salamon az idegenekért imádkozik, a százados szolgáért kéri Jézust.) A férfi szeretete tisztábban látó, a nő könnyen elfogult. A férfi valóban jót akar, a nő esetleg csak birtokolni akar. A férfi nevel, lendít, felemel, erősít, utat mutat. A nő könnyebben kényeztet, elront, lehúz. A nőben több az ösztönösség, megérzés, odaadás, a férfi emberibb, krisztusibb.

Mindebből nyilvánvaló, hogy a férfi szeretetét nem nélkülözheti a család. A gyerekek „lázáda” gyakran azért tör ki, mert unják az anya csak testre irányuló, sokszor elvtelen szeretetét. A gyerek született lelkesedő, eszményekért hevülő, ezért vágyik férfias szeretetre is, nemcsak gondoskodásra, féltésre, babusgatásra.

Isten a férfiakat is a szeretetről ítéli meg. Nem az ész és erő fog számítani, hanem hogy mire használtuk, a szeretet irányította-e. Hogy mit jelent ész és erő szeretet nélkül, tapasztalhattuk a háborúkban és tapasztalhatjuk sok család tragédiájában. A férfi, a férj, a családapa legyen Isten mása, aki végtelen Értelem és Erő, de ugyanakkor maga a végtelen Szeretet.

SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS

(DEC. 8.)

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (1Móz 3,9—15,20): „Szólítá az Úr Isten Ádámot és mondá néki: Hol vagy? Azt mondá: Hallottam szavadat a paradicsomban s megijedtem, mivel mezítelen vagyok; elrejtöztem tehát. Mondá néki az Úr Isten: Ugyan ki adta tudtadra, hogy mezítelen vagy, hacsak nem ettél arról a fáról, amelyről megparancsoltam néked, hogy ne egyél? Mondá erre Ádám: Az asszony, kit társul adtál nekem, adott nékem a fáról és ettem. Mondá erre az Úr Isten az asszonynak: Miért tetted ezt? Az felelé: A kígyó rászedett és ettem. Mondá erre az Úr Isten a kígyónak: Mivel ezt tetted, átkozott légy minden állat s földi vad között: melleden jársz s földet egyél élted valamennyi napja alatt. Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékod és ivadéka közé: Az széttiporja fejedet, te pedig a sarka után leselkedel. És elnevezé Ádám a feleségét Evának, minthogy ő lett az anyja minden élőnek.”

A latin szöveg szerint az Asszony lesz az, aki széttiporja a kígyó fejét, a héber szerint az Ivadék.

Ennek a protoevangéliumnak is nevezett résznek a hagyomány által szentesített teljes értelme az, hogy az a küzdelem, amely az emberiség kezdete óta tart az emberek és a bűn erői között, végül is a bűn erőinek vereségével végződik. A fej széttiprása a megsemmisülést, teljesen erőtlenné válást jelenti. Akár az Asszonyra vonatkoztathatjuk a latin szöveggel a győzelmi aktust, akár az Ivadékra a héber szöveggel, mindenképpen az az értelme a szövegnek, hogy a győzelemben az Asszonynak és Ivadékának döntő szerepe lesz. Az egész kinyilatkoztatás fényében nézve a jövendölés-szerű ítéletet, mely a kígyó felett elhangzott, tudjuk, hogy Mária nem pusztán testi segítséget adott üdvösségünkhöz azzal, hogy a Megváltót világra szülte. Hite és engedelmissége által lett Isten anyja, kegyelmek közvetítője, Krisztusnak új értelemben is rokona, legközelebbi hozzátartozója.

II. OLVASMÁNY (Ef 1,3—6,11—12): „*Testvéreim: Aldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja; Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert őbenne választott ki bennünket a világ teremtése előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által — akarata szerint — gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket. Igen, mi is őbenne nyertük el az örökséget annak végzéséből, aki mindent szabad elhatározása szerint tesz. Szolgáljunk hát fönsége dicsőségére, mi, akik már korábban is Krisztusba vetettük reményünket. Benne kaptátok meg ti is a megígért Szentlélek pecsétjét.*”

Isten előre látta az emberek bukását és Krisztust rendelte, hogy Fő legyen, mi pedig testének tagjai és így részesüljünk az isteni kegyelemben. Így tudunk győzni a gonosz erői felett, melyek vesztükre törnek. Vö. Kar. u. 2. vas.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 1,26—38): mint Ádv. IV. vas. B).

Isten örök terve most kezd megvalósulni. Feltűnik annak magasztos alakja, aki valóban élők anyja, mert természetfeletti életünket közvetítette. Ő teljes a kegyellemmel, tökéletes az ellenkezés közte és a sátán között. Annnyira tökéletes ellenkezés, mely minden közösséget kizár. Mária léte első pillanatától kezdve mentes az eredeti bűntől.

Isten szabad választása, a kegyelem ingyenessége, a tetteinket átfogó isteni irgalom — ezek a főbb témái az ünnep olvasmányainak. A Kígyó feletti győzelem teljes volt a Szűzanyában. Szeplőtelen-sége biztatás és biztosíték számunkra is: az isteni kegyelem segítségével egyre jobban úrrá lehetünk magunkban is a bűn felett. Annak az Istennek ereje működik bennünk is, aki őt győztessé tette az ősellenség felett.

Kereszttségünk volt az első csata lelkünkben az Asszony és Iva-déka, valamint a Kígyó között. Az első győzelem, melyet Isten nélkülünk aratott. A többiben nekünk is harcolnunk kell. Ebben a harcban segít a Szeplőtelen hathatós anyai közbenjárása és tisztaságának, bűntelenségének vonzó ragyogása. „Egészen szép vagy ó Mária!” A világban láthatjuk — legalább némileg — a bűn utálatos voltát. Viszont ami szépet, nemeset, tisztát látunk, azt mind együtt és felfokozva lássuk megtestesülve a Szűzanyában és szemléljük kitartóan, áhítattal, hogy szívünk felgyulladjon az iránta való szeretetre, mely egyben a jóság, tisztaság, szeplőtelen-ség iránti szeretet is.

II. TEOLÓGIA

Prohászka Ottokár: A Szent Szűz arca

„Ostende mihi facien tuam”, mutasd meg arcodat, ... ez az én vágyam; szeretném jobban megismerni az Isten elsőszülött, „praedilecta” leányát. Lelkébe közvetlenül nem nézhetek, de mivel a lélek az Isten műve, az Isten műhelyében szeretném ellesni azokat a motívumokat, melyek a szent Szűz arculatát jellemzik.

Az első és fő motívum, mely a Szent Szűz lelki faciesén előmlik, s mely alapszínezetét és hangulatát adja

a) a teremtető Isten előszeretete iránta, s következőleg teremtető alkotásában a több-erő s a több-szépség. A Szűz eszméje az Úr lelkesülése; a lelkesülő, inspirált szeretet mindenütt tud remekelni; ha pedig ez a lelkesülés isteni, akkor istenileg remekel; ha végtelen vonzalom és édesség inspirálja, akkor remeklésén is a bájnak s szépségnek tavaszi, zsenge ihlete ömlik el. Itt ez vezet; a Szent Szűzről elmondhatni: „primitiae amoris et praedilectionis divinae”, vagyis rajta pihen az isteni szeretetnek hajnali sugára; ő nemcsak az Úr hajléka, temploma ... sokkal több: „sponsa ornata”, menyegzős jegyese. Az a szeretet hat s alkot tehát itt, mely-lyel első szeretetét viszonzni tudó lelket alkot magának, amely szeretettől elragadtatva, a hozzátartozás végtelen boldogságával nyomósíthatja a „praedilecta”: Dominus possedit me ... az Övé vagyok. „Porta clausa”, zárt paradicsom kapuja a lelkem; csak Neki nyílik. „Hortus conclusus”, az Isten pihenője a szívem; „Senki szigete” vagyok senkié, azaz csak az övé ...

Jellemzi a primogenita lelkét, hogy eredeti szépség, s hogy semmiben sem kópia. Nincs hozzá hasonló. Neki az üdv rendjében teljesen különálló helye van, s ez az ő pszichológiájának páratlan bűbája. Valóban az ő Istene az ő gyermeke! Ez a páratlan „Credo”. Az ő Megváltója nem vette le róla a bűn szennyét, hanem megakadályozta, hogy beszennyeztessék, tehát az ő megváltása páratlan megváltás! Az ő ünnepei kizárólag az övéi, összehasonlítást sem tűrnek a miénkkel. ... Ő más klímának gyermeke; fölötte

más csillagok járnak! Az elesett világ, még szentjeink világa is, egy rombadőlt mennyország árnyékában állnak. Felhős fölöttünk az ég; az ő ege derült. Az ő üdesége nem a letört virág szépsége. Klíma, fény, üdeség tekintetében neki különleges világa van. Amennyit el bír nyelni az Isten-szeretet hevéből, amennyi nap-sugár kell a belefektetett energiáknak, annyit nyer. Benne a természet a maga meg nem szentségtelenített eredeti pompájában lép föl s kegyelmének mértékét a szentekéhez nem hasonlíthatni. Ezt a szép lelket különálló gondviselés vezeti, s az isteni remeklés ez új paradicsomának külön oltalmazó kerubja, külön őrangyala van. Ki ne vágyódnék látni őt? ki ne kérné forrón: „ostende mihi faciem tuam!” mutasd meg nekem arcodat! ... A mi szívünk ... a vulkán szenvedélyes, tüzes s füstös kráterja; vérünk gyakran tüzet fog s lelkünket elhervasztja. Tisztátalan képek, vágyak, kísértetekké lesznek; járnak bennünk, mintha otthon volnának; levernek, megaláznak. — Nyomódjék ezzel szemben lelkünkbe a Szent Szűz tiszta alakja; mosolyogjon felénk biztató, virágos, szép arca; leheljen ránk erőteljes lelkiséget, hogy az érzéki embert az ő gondolatai szerint idomíthassuk. Ne csüggedjünk; nálunk a lelki szépség „manufactura”, hosszú, lelkes munkánk terméke. ... A Szent Szűz szeplőtelen fölsége öntudatunkra hozza a mi szeplős nyomorúságunkat. A hegyek lábánál érezzük kicsinységünket; de magaslataik provokálnak; a tenger mondja: evezd a mélybe; a hegyek mondják: jöjj fel. Ne panaszkodjál; galambszárnyaid lesznek imádban s evezőcsapásod lesz önmehtagadásod gyakorlásában. Légy ruganyos testben s lélekben.

Ugyancsak megtanuljuk nagyrabecsülni a kegyelmet. Kegyelem által lett ő nagygyá. E kegyelemben gondozta az Urat, gondosan gondozta; lelke csupa érzék. Érzék kell nekem is; finomodnom kell; diszkrétnek kell lennem önmagammal, hajlamaimmal s szemérmemmel szemben; szemmel kell kísérnem lelkiismeretem föl-jajdulásait, nemcsak abban, hogy ez vagy az bűn, hanem abban is, hogy mi vezet a bűnre. — Az ilyen finomság biztosítja a kegyelmet; érzékem lesz az Isten illetései iránt.

Gyűjtsd az örömet!

Vak sikátorban van az ember; ott keres, ahol soha nem találhat. Vagy beletörődik ebbe és elhatározza, hogy a pillanat örömeit gyűjti, vagy elbátortalanodik és azt gondolja, hogy a boldogság ábránd csupán. Pedig a boldogság létezik. Rajtad áll, hogy megtalálod-e.

Harcolsz, túrsz, küszködsz, hogy elérd a boldogságot, de olyan

vagy, mint a futó, aki szeretne győzni egy futamban anélkül, hogy ismerné a célt. Állj meg és keresd az utat.

Egész belső lényed a boldogságot áhítja. Isten az, aki minden ember szívébe elhelyezte ezt az éhséget és ezt a szomjúságot. Boldogságra vagy teremtvé és ez a benned levő vágy Isten hívása, mely az örökkévalóság mélységéből jut el hozzád. Ha akarod, boldog lehetsz, mert Isten nem vet, ha az aratást nem akarja. Figyelj és légy hálás. Van élvezet és van öröm. Az élvezet a test boldogsága. Az öröm a léleké. Ne elégedj meg az élvezettel; soha nem fog igazán, tartósan kielégíteni.

Szomorú vagy, amikor érzed, hogy elfog az élvezet utáni éhség: többet eszel, jobban éhezel és még szomorúbb leszel. Így tehát — ha kizárólag az élvezetet keresed — szomorúságra kárhoztatod magad. Az élvezet egy pillanatig él és aztán meghal: íme ezért marad utána a halál íze, amikor ettél belőle. Az öröm szellemi, nem tud meghalni. Fogadd be és az örökkévalóság ízét őrzöd magadban.

Az élet nehézségeivel szemben, a megpróbáltatásokban, szenvedésben, a halálban jogod van sírni, de a könnyek között sincs jogod elválasztani magadat az örömtől. Az élvezet valóban nem létezhet ott, ahol szenvedés van, de az öröm társulhat a legnagyobb fájdalomhoz is.

Az élvezet nem rossz, ha nem csinálsz célt belőle. Elfogadhatod, amit Isten nyújt neked, hogy kellemesebbé tegye utadat és segítsen az előbbrejutásban, de ha megállsz, hogy élvezetet hajhássz, abban a pillanatban eltűnik az öröm.

A boldogság útja nem másoktól vezet hozzád, hanem tőled másokhoz. Szomorú vagy. Miért? Senki sem vette észre munkádat, sikereidet, erőfeszítéseidet. Van valami mondanivalód és nem hallgatnak meg, nem szeretnek. Kérj bocsánatot Istentől ezért a szomorúságodért, aztán figyelj másokra. Kérdezd meg őket, hallgasd meg mondanivalójukat, érdeklődj munkájuk iránt, csodáld meg jótulajdonságaikat, értékeld érdemeiket... és a többiek öntudatlanul megszabadítanak kínoztól és örömet szereznek.

Az öröm abban a pillanatban születik meg, amelyben felhagysz boldogságod keresésével és megpróbálsz másokat boldoggá tenni.

Tehát ha szomorú vagy, állj meg és keresd az okát, szíved mélyén mindig felfedezed annak a nyomát, hogy visszatértél magadhoz. Ne nyugodj bele ebbe. Ajándékozd Istennek, amit féltékenyen őriztél, aztán feledkezz el magadról és legközelebbi felebarátodra gondolkodj. Az ajándékozásban virágzik ki az öröm, de az ajándékozás önfeledtséget kíván, önmagunk halálát. Az öröm a megtalált élet; megtaláljuk, miután belenyugodtunk, hogy elveszítjük.

Krisztusban és Krisztus által az ÖRÖM misztériuma a feltámadás misztériuma.

Hol tartasz a Krisztussal való barátságban? Ennek a kapcsolatnak szilárdsága a mértéke örömöd életrevalóságának.

Istenben nincs más, mint öröm, mert nincs más, mint ajándék. Isten maga az ÖRÖM, és ha Istenre hagyatkozol, az ÖRÖMnek adod át magad.

(Michel Quoist után szabadon)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Mindig Igen Istennek*

A szülők és nagyszülők saját vonásaikat, mozdulataikat, természetüket keresik és fedezik fel gyermekeikben. Hitünk tanítja, hogy minden ember öröklí az Ósapa ősi mozdulatát, mellyel nemet mondott Istennek. Minden újszülöttben folytatódik ez a Nem, amelyet Ádám mondott ki első bűnével. Ez az eredeti bűn: A létünk első pillanatától bennünk levő dacos Nem. Nem az akarat Nem-je, hanem egész létünké.

Egy kivétel van: Mária. Ő szeplőtelenül fogantatott, vagyis lényében nincs, nem is volt soha egy szemernyi Nem sem, léte első pillanatától kezdve mindörökre tökéletesen Igen Istennek. Azért Boldogasszony, mert mindvégig színtiszta Igen maradt.

A mi lelkünkben élő ősi Nem Igenné változott a keresztségben. Belejojtódtunk ugyanis Jézusba, aki az Örök Igen, isteni lényénél fogva Igen Istennek. Ezt az Igen-t kell kifejeznie, egyre inkább megerősítenie egész életünknek.

A 12 éves francia Guy de Fontgalland mondotta: „A legszebb szó, amit a jó Istennek mondhatok, az, hogy igen.” Méltán érezhette úgy halála előtt, hogy az nem lesz más, mint hogy édesanyja karjából átveszi a Szűzanya.

A Szűzanya tisztelete nem lehet valódi, ha nem jelent állandónak akart csatlakozást Mária Igen-jéhez.

2. *Sérelem nélkül való Anya*

Minden szülő tapasztalhatta, hogy a gyermekeket nem kell rosszra tanítani, azt tudják maguktól. Következménye ez annak az ősi Nemnek, amelyet Ádám mondott Istennek, és amelynek folytatása ott van minden újszülött lényében. Akinek rendezetlen a viszonya Istennel, annak rendezetlen az egész lénye, vagyis nincs összhang értelme, akarata, érzelmei, ösztönös vágyai között.

A keresztség ugyan Igent csinált a Nemből, de ez a belső rendezetlenség megmaradt. Ennek leküzdése, a belső harmónia létrehozása egyéni feladat marad.

Egyetlen kivétel Mária. Lénye mindig Igen volt Istennek, már fogantatása pillanatában is, ezért mindig rendezett volt belső világa, hajlam sem volt benne a bűnre. Ezért tiszteljük Sérelem nélkül való Anyának.

Ami Máriában kegyelmi adottság volt, az nálam életfeladat, melyet sugalmaz és segít a kegyelem. Egyre inkább rendezetté kell válnia életemnek. A rámbízottakat (elsősorban gyermekeimet) is segítenem kell ebben a személyes feladatukban. Ennek egyetlen módja van: Gyökerében kell megtámadni, irtani, nemcsak a bűnt, de magát a bűnös hajlamot is. Azt tudnom kell, hogy végső és teljes siker nem várható a földi életben, a harcot tehát nem lehet sohasem befejezettnek tekintenem, de egyre jobban megközelíthetem a Példaképet.

Eszközök: Szentségek, lelkiismeret-vizsgálat, önmegtagadás, vezeklés, imádságos elmélkedés, lelkivezetés, jó társaság stb.

3. *Nem hideg fehérség*

A Szeplőtelen Szűz hófehér, erkölcsileg tökéletes. De rossz tapasztalataink vannak a „tökéletesekről”. Sokukra áll: Tiszta, mint az angyal, de kevély és hideg, mint az ördög.

A Szeplőtelenül Fogantatott fehérsége nem hideg jég és nem kevély ragyogás. A Szeplőtelen Szűz örök Igen Istennek, tehát szeretet. Igen Isten lényére, aki maga a Szeretet. Igen Isten akaratára, akinek főparancsa az isten- és emberszeretet. Igen Isten mozdulatára az emberek felé, ez is csupa irgalom és szeretet. Mária szeplőtelenisége meleg és vonzó. Rokonszenves. (Werfel Bernadettjének Hölgye.)

Nem szabad erről megfeledkeznem, ha utánozni akarom a Szűanya tisztaságát, tökéletességét. Az igazi tisztaság meleg és rokonszenves, az igazi tökéletesség csupa szeretet és jóság. Erre kell törekednem.

4. *Sohasem a Sátáné*

A tudomány egyre több titkot fed fel. De vannak titkok, amelyekre teljes választ csak a kinyilatkoztatás adhat. Ilyen a gonoszság titka.

Van olyan gonoszság, amely emberileg már érthetetlen. Világ-

méretekben is, egyes embereknél is. Annyira szembeötlő ez, hogy némelyik vallás a jó Isten mellett rossz istent is feltételez. A keresztény hit szerint nincs rossz isten, de van földöntúli Gonosz, vannak gonosz lelkek. A Sátán és társai angyalok voltak, de felázadtak az Úr ellen, így lettek kárhozott lelkek. Ezek az „ördögök” vonták bele az Isten elleni harcba az emberiséget. Az őszülők bűne valamiképpen a Sátántól indult ki. Ádám azzal, hogy nemet mondott Istennek, csatlakozott a Szellemek lázadásához. Ezzel a Világ Fejedelmévé tette a Gonoszt. Minden újszülött titokzatos módon hozzátartozik. (A kereszttség exorcizmusai.)

Szeplőtelen Fogantatás: Mária egy pillanattig sem volt a Sátáné. Lénye az első pillanatban is már Igen Istennek, tehát kezdettől Isten táborához tartozott, nemcsak a kereszttség óta, mint mi. Nála nem kellett távoznia a Sátánnak, és helyet adnia a Vigasztaló Szentléleknek. Ő a Sátántipró Asszony, akinek Ivadéka kivetette e Világ Fejedelmét.

A kereszttségben mi is kikerültünk a Gonosz hatalma alól. De a Sátán ezzel még nem adta fel ellenünk a harcot. Életünk utolsó pillanatáig mindent megtesz, hogy övéi legyünk. Ebben a harcunkban nagy erőnk a Szeplőtelen Anya. Segítünk az ő közbenjáró ereje, amelyet buzgón kérünk. Segítünk az ő szívet melegítő szeplőtelenisége, amelyre gondolva érzelmeink átpártolnak Istenhez. Segítünk az ő anyai jósága, mely könnyűvé teszi a visszatérést Atyánkhoz.

5. *Ünnep a mennyben*

Az Atya úgy tekint Máriára, mint a művész tökéletesre sikerült remekművére. Minden, ami a Teremtő kezéből kikerült, az ő tökéletességét, jóságát, szépségét tükrözi. Mária az a harmatcsepp, aki minden teremtmény közül a legragyogóbban sugározza vissza az Örök Nap fényét. Gyönyörű tájakra mondják, hogy jókedvében teremtette az Isten. Mennyivel inkább illik ez a Kegyelemmel Teljesre! Szépsége meghaladja az egész teremtet világ szépségét, beleértve az angyalokat és minden szentet.

Jézus érzelmei a mai napon: Végtelen szeretet az Atya iránt, hogy ilyen édesanyát alkotott számára. Isten Fia a megtestesülés pillanatában a menny tökéletes tisztaságából lépett a bűntől szennyes földre. Ezt a visszataszító különbséget enyhítette az Atya szeretete Jézus számára azzal, hogy mikor a mi világunkba lépett, először Mária szeplőtelen Szívével találkozott. Így szebbet, tökéletesebbet talált itt az angyaloknál. Talán a Getszemáni kert vérverejtékesen borzalmas látomását is enyhítette a Szeplőtelen

lőtelen felidéző gondolat: Őrte, és hogy hasonló lehessen hozzá minden ember.

A Szentlélek pedig mátkáját, legtökéletesebb munkatársát látja Máriában, aki mindig az ő temploma volt, és aki oly nagy részt kapott az emberek szenttétevésének munkájában is.

Az angyalok Gáborral együtt zengik az Isten-tanította köszöntőt: Üdvözlégy, kegyelemmel teljes! Azt köszöntik, aki az ő Királynéjuk is, mert náluk is szebb, ragyogóbb, náluk is jobban szereti Istent.

A dicsőült szentek érzelve az elragadtatott hála, mert ő ihlette és ő segítette szenttéérelődésüket.

6. Az ihlet forrása

Érzed, milyen gyönyörű, milyen felemelő Mária szeplőtelen tisztasága? Tudod-e csodálni ezt az Istent tükröző tökéletességet? Sejtet-e, hogy szebb minden természeti és művészi szépségnél? Hogy bájosabb ez a tökéletes harmónia a legszebb dallamnál?

Próbáld komolyan venni, és lelkiismeretesen felelni ezekre a kérdésekre. Aki őszintén ad választ rájuk saját magának, az támpontot nyer arra vonatkozólag, közel van-e hozzá az Isten országa. Hogy ráhangolt-e a lelke Istenre, mennyre, természetfelettire.

Utolérni a Szeplőtelen tisztaságát lehetetlen, de ihletet ad. Gondolj sokat a szépőtelen Szűzanyára, talán kedvet kapsz, hogy te is örök Igen légy Istennek, hogy megízleld a tiszta szív harmonikus örömét. Kísértés ha lehúsz, csalogat, gondolj a Szeplőtelen tisztaságára, talán kijózanít.

7. A gyónás hasonlóvá tesz a Szeplőtelenhez

Bár ihletet adna ez a mai ünnep a tiszta élethez! A bűnbánat szentségében a Szentlélek hasonlóvá alkotna a Szeplőtelenhez.

Lennék én is feltétlen Igen Istennek.

Lelkem tükröznék az Isten szépségét.

Szeretet és jószág ömlene el szívemen.

Tiszta lennék, mint a frissen esett hó.

Könnyű szívvel mosolyognék Istenre és emberekre.

Csírázni kezdene bennem a menny öröme.

Szűzanyám, ihless, vezess, segíts!

8. *Lelked sugárzása nevel*

A szülők felelősek azért, hogy gyermekük milyen jellemmel vág neki az életnek.

Nem az neveli tulajdonképpen a gyermeket, amit mondasz neki. Nem is az, amit teszel előtte. Legalapvetőbben az neveli, ami vagy.

Az ősszülők elsőszülöttje, Kain, testvérgyilkos lett. Biztosan „nem erre nevelték”, nem is adtak gyilkosságra rossz példát. Mégis felelősek voltak érte. Mert lelkük sugárzása hajtotta a bűn felé fiukat. Az ő lelkületük ez volt: Nem túrni senkit magam felett. Ádám azért tett bűnt, hogy ne legyen felette az Úr, hogy ő is olyan legyen, mint az Isten. Káin azért gyilkolt, mert maga felett érezte Ábelt.

Mennyire más a Szűzanya! Csak gondolni rá, már ihlet a jóságra, tisztaságra, szelídségre. Az ő szeplőtelen lelkének sugárzása évezredekén át is erőt ad a bűn ellen, és szenteket nevel.

A te életed mire ihleti gyermekeidet? A gyermek szeme mélyen lát, és megérzi lelked sugárzását. Emelje ez a sugárzás, ne sárba húzza!

SZENT ISTVÁN ELSŐ VÉRTANÚ

(Dec. 26.)

I. SZENTÍRÁS

I. OLVASMÁNY (ApCsel 6,8—10; 7,54—59): *„István kegyelemmel és erővel eltelve csodákat tett és jeleket mutatott a nép előtt. Erre a libertinusok, cireneiek, alexandriaiak, ciliiciaiak és ázsiaiak zsinagógájából némelyek ellen támadtak és vitatkozni kezdtek Istvánnal, de bölcsességével és a Lélekkel szemben, amellyel beszélt, nem tudtak helytállni. Miközben hallgatták, elöntötte őket a harag és fogukat vicsorogtatták ellene. Ő azonban a Szentlélekkel eltelve föl nézett az égbe s látta az Istent és Jézust az Isten jobbján állva. Felkiáltott: „Látom, hogy nyitva az ég és az Emberfia ott áll az Isten jobbján.” Erre ordítózni kezdtek, befogták fülüket s egy akarrattal rárontottak, kivonszolták a városból és megkövezték. A tanúk egy Saul nevű ifjú lábához rakták le ruhájukat. Míg kövezték Istvánt, így imádkozott: „Uram Jézus, vedd magadhoz lelkemet!” Majd térdre esett és hangosan felkiáltott: „Uram, ne ródd fel nekik bűnül.” Ezekkel a szavakkal elaludt az Úrban.”*

„Olyan ékesszólást és bölcsességet adok nektek, hogy annak egyetlen ellenfelet sem tud ellenállni.” (Lk 21,15) Jézusnak ez az ígérete fényesen megvalósult István diakonus esetében. István maga is hellenista volt, azaz a görögül beszélő zsidók közé tartozott. Felkereste őket zsinagógaikban és csodajelek kíséretében hirdette nekik Krisztust. (A libertinusok azok voltak, akiknek őseit Jeruzsálem elfoglalásakor — Kr. e. 63-ban — fogságba vitte Pompejus, de később visszanyerték szabadságukat és újból Palesztinába költöztek.) Istvánt ellenfelei a főtanács elé hurcolták és vádat emeltek ellene. Védőbeszédét nem hallgatták végig. Amikor pedig István látomását is közölte velük, melyben Jézus leendő vértanúját vigasztalja és pártfogásáról biztosította, betelt a pohár. Még fülüket is befogták, hogy ne kelljen a véleményük

szerint káromló beszédet hallaniok. Kihurcolták a városon kívülre és megkövezték. Méltó tanítványnak bizonyult a diákonus: a Mesterhez hasonlóan haldokolva is ellenségeiért imádkozott.

Lukács szándékosan említi meg, hogy a tanúk egy Saul nevű ifj úlabához rakták le ruhájukat. Könnyen lehet, hogy Saulnak jelentős szerepe volt az István elleni támadás megindulásában. Ez még érthetőbbé tenné, hogy Krisztus lelkületével elviselt halála nagy hatással volt rá.

AZ EVANGÉLIUM (Mt 10,17—22): „Jézus ezt mondta apostolainak: Óvakodjatok az emberektől, mert átadnak a bíróságnak és zsinagógáikban megostoroznak titeket. A helytartókhöz és királyokhoz hurcolnak titeket miattam, hogy tanúságot tegyetek előttük és a pogányok előtt. Amikor pedig bíróság elé állítanak, ne töprengjete, hogyan vagy mit mondjatok. Megadatik ugyanis nektek abban az órában, hogy mit mondjatok. Mert nem ti beszéltek, hanem Atyátok Lelke szól bennetek. Halálra adja a testvér a testvért, és az apa a gyermeket, s a gyermekek a szülőkkel szállnak szembe s halálra adják őket. Gyűlöletesek lesztek mindenki szemében az én nevemért. Aki azonban mindvégig kitart, az üdvözülni.”

Jézus jövődöleése gyönyörűen megvalósult szent István esetében. Ő ahhoz tartotta magát, amit Jézus mondott: nem töprengett azon, hogy mit mondjon, hanem biztosra vette, hogy a Lélek, aki a mi ügyvédünk, ajkára adja majd a szót. Teljes bizalommal átadta magát a Léleknek és így természetes, hogy ellenfelei nem tudtak ellenállni a belőle szóló Szentlélek bölcsességének. Nem rettent meg akkor sem, amikor nyilvánvalóvá vált számára, hogy fiatal életét fel kell áldoznia. Kitartott a végsőkéig: odaadta a legvégsőt is, amit az ember adhat és szíve utolsó dobbanásáig tanúskodott arról, hogy hatalmas az Isten, mert ilyen bölcsességet és erőt tud adni szolgáinak.

Jézussal való találkozásunknak, áldozatában való részesedésünknek missziós célja is van: tanúságot kell tennünk róla az emberek között. Igéje is, szentsége is formál bennünket, eltelünk Szentlélekkel, de nemcsak azért, hogy magunk kedvesebbek legyünk mennyei Atyánk előtt, hanem azért is, hogy hatalmáról, szeretetének erejéről mások előtt is tanúskodjunk. Akkor is, ha formális kérdést nem intéznek hozzánk. A Lélek kérdez, ha a száj egy szót sem szól, akkor is. Ha szentmisében kitárjuk szívünket és őszinte vágygal kérjük az Isten ajándékát, eltelünk Szentlélekkel, de nemcsak azért, hogy hatalmáról, szeretetének erejéről mások előtt is tanúskodjunk. Akkor is, ha formális kérdést nem

intéznek hozzánk. Ha szentmisében kitárjuk szívünket és őszinte vágygal kérjük az Isten ajándékát, eltelünk Szentlélekkel és akkor mindennapi életünk egyre több apró mozzanatában is a Szentlélek szól belőlünk akár tettekkel, akár szavakkal, akár egyszerűen lényünk egészével, megnevezhetetlen sajátosságával. Sokakat vonzani fog a belőlünk szóló Lélek, sokakat taszítani, gyűlöletre hangolni. Amint Jézussal is történt. Boldog az az ember, aki vállalkozik arra, hogy Jézus sorstársa legyen.

Alkalmazás

Imponáló fiatalembert állít elénk az olvasmány. Sokat tud, nagyon ismeri népe történetét, Isten üzenetét, amellet okos és bátor. A meggyőződés heve fűti szavait. Nem csúri-csavarja a dolgokat, nem akarja az Isten szavát emberi igényekhez alkalmazva eltorzítani. Nemcsak szavai, de egész egyénisége is vád azok ellen, akik előtt áll. Érthető, hogy erre a vádra egy igazán hatásos védelmet tudnak kigondolni a vádlottak: ennek az embernek meg kell halnia. Amikor István eltorzult arcukat, vérbeborult szemüket látta, izgatott, rekedt ordításukat hallotta, akkor már tudta, hogy ütött az utolsó óra.

És mi volt a válasza a gyűlöletre? A szeretet. Imádkozott értük, mentegette őket Isten előtt. Ha nem ezt tette volna, ha gyűlöletükre gyűlölettel válaszolt volna, akkor rácáfolt volna saját szavaira. Nem! Elfelejtette a sérelmeket. Erre nem is volt ideje. Még érezte az éles fájdalmat, csorgott a vére a kövek feltépte sebekből és ő már megbocsátott.

Nem rájuk nézett. Az égre emelte tekintetét és Krisztust látta, akinek sorsában osztozott, aki saját testében nem tud már szenvedni, de szenvedni akar hívei testében, szenved az egyházban.

Tanítása: igazság, szeretet és szenvedés összetartozik. Az igazság és szeretet egymagában: rombol, együtt: épít. Akkor teszünk igazán jót, ha szeretetből, szeretettel hirdetjük az igazságot és szenvedni is készek vagyunk azokért, akiket az igazságra el akarunk vezetni. Az Igazság Lelke egyszersmind a Szeretet Lelke is!

II. TEOLÓGIA

Az igazság birtokosa, őrzője és hirdetője az egyház

A földre szállt Ige meghozta az igaz hit világát. Így mondja ezt az ősi karácsonyi ének. A zsinat meg így fogalmazza meg: „Az isteni kinyilatkoztatásban Isten önmagát és akaratának az emberek üdvösségére vonatkozó örök döntéseit akarta kinyilvánítani és közölni, mégpedig avégett, hogy részt adjon az emberi értelem felfogókéességét meghaladó isteni javakból.” (Kinyilatkoztatás 6.) A kinyilatkoztatott igazságokat Jézus Krisztus az egyházra bízta. Az egyház őrzi és kínálja mindenkinek a rája bízott kincset.

A kinyilatkoztatás, amit kaptunk Istentől, elsősorban maga Jézus Krisztus, Jézus Krisztus istenemberi személye. Jézus élete és működése. Mert ebből tudtuk meg, hogy mit is tett Isten valójában az emberért, üdvösségünkért. Hiszen Jézus csodái és általában tette: mindennél ékeesebben beszélnek Isten emberszeretetről és irgalmáról. Jézus földi élete meggyőzően bizonyítja, hogy velünk az Isten. Éppen őbenne jött közénk, jött segítségünkre és szabadít meg a bűn meg a halál sötétségéből és örök életre támaszt fel. (Kinyilatk. 4.)

Jézusban az Isten terve megvalósult. Általa nyílt meg az üdvösség útja. Jézus azt akarta, hogy az üdvözítés munkáját — az embereket Istenhez vezetni és felemelni — az egyház folytassa. Az egyház úgy tesz eleget Jézus kívánságának, hogy fáradhatatlanul hirdeti az üdvösség útját és — elsősorban a szentmise és a szentségek által — lelkünkbe oltja az örök élet kegyelmét, átítat Jézus lelkével. Joggal mondjuk ezért, hogy az egyház a köztünk tovább élő Krisztus. Ahogy Jézus, úgy az egyház is az út, az igazság és az élet.

A kinyilatkoztatás, abban az értelemben, ahogy általában használni szoktuk, szóbeli, fogalmi közlést jelent az Isten részéről. Hajdanában a próféták, isteni küldöttek szájával szólt hozzánk az Isten. Tanításuk nem mindig tetszett a népnek, ezért többet közülük megöltek, megverték, elűldöztek. (Mt 23,35) „Ebben a leg-

végző korszakban Fián keresztül beszélt hozzánk.” (Zsid 1,2) A próféták megváltásunk és üdvözítésünk isteni tervét részletekben, töredékesen tárták fel, ezért tanításuk ellentéteknek sincs híjával. A világos és egyértelmű fogalmazást Isten üdvözítő tervéről Jézus Krisztus adta. A kinyilatkoztatást Jézus Krisztus zárja le, pontosabban: Jézus Krisztusra támaszkodva az apostolok. „A mi Urunk Jézus Krisztus dicsőséges eljöveteléig már nem kell várunk semmiféle új, nyilvános kinyilatkoztatást.” (Kinyilatkozt. 4.)

Az örök igazság és a változó kor

Az isteni kinyilatkoztatást a Szentírás és a Szentagyomány rögzíti számunkra. Mindkettőt az egyház őrzi és magyarázza. Emberi szavakban, emberi fogalmakban kerül tehát elének az isteni igazság. Az emberi szavak csak analóg módon, több-kevesebb megközelítéssel fejezik ki az isteni valóságot. Ezért a hitigazságok kifejtésében már eleve adva van a fejlődés lehetősége. Elvileg mindig lehetséges a mélyebb megértés és a tökéletesebb megfogalmazás. „Az egyház a századok folyamán állandóan az isteni igazságok teljessége felé tart, amíg csak be nem teljesedik benne az Isten ígéje.” (Kinyilatkozt. 8.) Mind életében, mind pedig tanításában törekszik a teljességre. Az egyház az a házigazda, aki kamrájából — a rábízott hitletéteményből — újat és régít hoz elő.

A kinyilatkoztatott tanítás örök, de megfogalmazásában korhoz és miliőhöz kötött. János pápa mutatott rá zsinati megnyitóbeszédében: meg kell különböztetni magát a tant, mely az ősi hitletéteményben foglaltatik és a tan rögzítését, megfogalmazását. Állandóan időszerű feladat e kettő különválasztása. Tartozunk vele Istennek és az embereknek. Isten szándékát kereszteznénk és vétenénk embertársaink ellen, ha az egész emberiségnek és minden kor emberének szánt isteni üzenetet egyetlen kor vagy csoport kisajátíthatná a maga számára azáltal, hogy a maga nyelvét és fogalmi rendszerét tekintené az egyedül alkalmasnak és hitelesnek az isteni üzenet közvetítésére.

Az isteni igazság terjesztése és a szabadság

Az örök igazságok terjesztése során az egyház nem alkalmazhat semmiféle erőszakot. Aki másként gondolkodik, az nem értette meg a szelíd Jézust, aki „a megroppant nádat nem törí el és a füstölő mécsbelet nem oltja ki”. (Mt 12,20) A helyes magatartás-

ra az Ūristen ad példát. Senki sem respektálja annyira az ember szabadságát, mint éppen ő. Az Isten csak hívja az embereket, de nem kényszeríti őket. „Mert tekintettel van az általa teremtet emberi személy méltóságára, aki saját belátása és szabad elhatározása szerint él.” (Vallásszabadság. 11.)

Az egyház azt vallja, hogy „akarata ellenére senkit sem szabad a hit elfogadására kényszeríteni”. (Vallásszabadság. 10.) A hit aktusa ugyanis csak akkor ér valamit, ha szabad elhatározásból fakad, ha önkéntes. Valódi hit csak a szabadság levegőjében tenyészhet.

Az egyház Jézustól tanulta a szabadságnak ilyen magas fokú értékelését. Jézus nem kívánt földi hatalmat, nem akart erőszakkal uralkodó politikai Messiás lenni. Még a maga védelmében sem volt hajlandó a kardot igénybe venni. Tudta előre, akadnak majd olyanok, akik konkolyt hintenek tiszta vetésébe, mégis megtiltotta, hogy erőszakkal lépjenek föl ellenük. Az apostolok is arra törekedtek, hogy az embereket „ne erőszakkal, nem is az evangéliumhoz nem méltó mesterkedéssel, hanem elsősorban Isten igéjének erejével térítsék meg”. (Vallásszabadság. 11.)

Sajnos, olykor még maguk az egyháziak is letértek a helyes útról. „Néha az evangélium szellemének kevésbé megfelelő, sőt azzal ellenkező cselekvésmód is előfordult, mégis mindenkor megmaradt az egyház tanítása, hogy a hitre senkit sem lehet kényszeríteni.” (Vallásszabadság. 12.) Az e téren mutatkozó hibákat legalább részben ellensúlyozzák az egyháznak az emberi jogok megbecsülése és a szabadságjogok előmozdítása érdekében tett erőfeszítései.

Üldözni fognak titeket

István diakonus kiömlő vére arról beszél, hogy igen gyakran bennünket akarnak erőszakkal eltéríteni hitünköt, hogy minket gyölölnek majd és ontják vérünket. A vértanúk megszámlálhatatlan serege követi István diakonust.

Jézus igazi követőit az üldözés nem lepte meg. Az Üdvözítő ezt a spontán fellépő ellenszenvet sőt gyűlöletet meg is magyarázta: a világ gyűlöl titeket, mert nem vagytok evilágból valók. Ha evilágból valók volnátok, a világ szeretne titeket. Más szavakkal: Krisztus tanításának elutasítása végső elemzésben abból az összeférhetetlenségből fakad, amely Isten Országá és a Gonosz hatalma alatt álló világ között fennáll. A világ csalóka örömeit, a pogány gyönyöröket félti Krisztustól. Ragaszkodik rosszul értelmezett szabadságához, függetlenségéhez, ezért elveti és üldözi Krisztust.

Nem akarja befogadni azt, aki tulajdonába jött. A vigasztaló szó is ott van Jézus ajkán: „Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.” (Mt 5,10)

Az áldozatok vére sosem hull hiába. Élet fakad belőle. „Ha csak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad, ha pedig elhal, bő termést hoz.” (Jn 12,24)

A vértanú halálával tesz tanúságot Krisztusról. Legfőbb erénye a hűség és a ragaszkodás. A vértanúság nem is annyira a hit, a megingathatatlan meggyőződés apotheózisa, mint inkább a szereteté.

István vértanúságához még egy megfontolást fűzhetünk. Istvánt törvényesen végezték ki, előírás szerint. Kivégzői bizonyára meg voltak arról győződve, hogy helyesen járnak el. Így szokott ez már lenni. Amikor eszmék, vallások állnak egymással szemben, mindkét fél meg van győződve a maga igazáról. Mindegyiknek megvan a maga igazsága. Éppen ennek az igazságnak a nevében hadakozik egy másik ellen. Az igazság persze valójában egy, de nem könnyű felismerni. Sok ember számára adott körülmények között úgyszólván — erkölcsileg — lehetetlen. Ezt feltétlenül tudomásul kell vennünk.

A világban szükségképpen egymás mellett élnek a különböző meggyőződésű és hitű emberek. Minden ember meggyőződését tisztelnünk kell, még ha biztosan téves is. Az erőszakkal történő térítés minden formája elítélendő. Az az igazság, mely erőszakkal kíván terjeszkedni, nem méltó az igazság névre. Ne feledjük, hogy a legfőbb igazság a jóság és a szeretet, vagyis: az igazságot csak jósággal és szeretettel lehet valóban szolgálni. A legfényesebben mindig a szeretet és az igaz emberség csillaga ragyog.

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Nehogy giccsé váljék*

A karácsony édes, de az édessel mindig vigyázni kell, nehogy édeskés legyen, nehogy szirupos giccsé váljék. Karácsony édes-ségének ellenpontja a vérszínű miseruha, Szent István szétron-csolt teste.

A karácsony az érzelmek ünnepe, a felemelő, tiszta, szent érzel-meké: Tisztaság, jóság, szeretet, az együvé tartozás érzése, a csa-ládi melegség, az emelkedettség. Az érzelem szükséges. Mert az akarat megtehet ugyan sokat érzelmek nélkül is, sőt az érzelmek ellenére is. De ezt huzamosabb ideig bírni nem lehet, nem is lenne emberi és vonzó. A pusztán akaratember előbb-utóbb összetörik, de addig is, lehet ugyan tiszteletreméltó, de vonzóvá nem lesz; sem ő, sem az ügy, amelyet képvisel. Az emberek jobban szeretik, ha valaki „szívből” tesz valamit. Tehát ápolni, nevelni kell a ne-mes érzelmeket, meg kell ragadni minden alkalmat felkeltésükre. Ezzel kell alapot adni a nemes tetteknek, színt a nemes életnek. Nagy eszközei ennek az ünnepek, elsősorban a karácsony.

De mindig tudnom kell: Az érzelem, bármilyen nemes és lán-goló, csak segít, csak lendületet, kedvet, színt, melegséget ad, de önmagában nem elég. Elég csak a tett. Hiába szereti valaki lán-golóan a családját, ha áldozatra nem hajlandó érte, de még csak alkalmazkodásra sem. Áll ez minden vonatkozására az életnek, a vallásosságra is.

A szép érzelmekből fakadó tettekkészség, az egész-emberség gyönyörű példája a szeretettől lángoló, tüzes buzgalmú, tette-re-kész, Istenhez utolsó leheletéig ragaszkodó, még gyilkosait is sze-rető Diakonus.

A karácsony ünneplésében követnek bennünket nem vallásos és nem hívő emberek is. Keresztény voltom nem karácsony ünnep-lésében nyilvánul meg tehát, hanem abban, tudok-e hasonló lenni Istvánhoz.

2. „Amíg majd nem mondjátok . . .”

Akik megkövezték Istvánt, vallásos, hívő emberek voltak. Bűnük az volt, hogy a maguk hagyományai és egyéni elképzeléseik szerint akarták megtalálni Istent. Ami más volt, az elől befogták a fülüket. Pedig csak egy út van és egy ajtó Istenhez: Jézus. Ő hozta Isten üzenetét, és ő hozta Isten kegyelmét. Akik István kövezték, Jézust ölték meg. Mert Istvánra is állt: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek benneteket; aki titeket hallgat, engem hallgat.”

Ma sem találhatja meg Istent, bármennyire vallásos, akinek „más a véleménye”. Isten egy üzenetet küldött, azt Jézus hozta. Egyféleképpen ad kegyelmet: Jézusban és Jézus által. Jézus pedig az üzenetet is, a kegyelem csatornáit is az egyházra bízta. Más út, más kapu nincs tehát Istenhez. Ha meg akarom találni őt, nem lehet más véleményem a hit dolgában, nem kereshetem máshol a kegyelmet, csak az Egyházban. Önmagát senki sem válthatja meg, Jézus a Megváltó, ő pedig a megváltás kincseit egyházára bízta.

Nem láthatja meg senki Istent, míg így nem üdvözli Jézus Egyházát: „Áldott, akik az Úr nevében jön.”

4. Világot változtató Jézus

A betlehemi Gyermekek nem mosolyogni jöttek, hanem megváltoztatni a világot. Isten országát akarja kialakítani belőle. Ebből a világváltoztatásból sokmindent sikerült elvégeznie Jézus egyházának 19 évszázad alatt. Aki kicsit is ismeri a történelmet, tudja, mennyivel inkább lehet Isten országának nevezni a mai világot, mint a jézuskorabelit. Mennyire megváltozott az emberi személyiség megbecsülése a rabszolgatársadalomtól napjainkig, mennyire más a nők, gyermekek, öregek, betegek helyzete. A világ jobbátételének egy részét maga az egyház végezte, de nagyon nagy részt mások, esetleg éppen olyanok, akik szemben álltak az egyházzal. De ezek is az „ötletet” valamiképpen Jézus tanításából vették, azt valósították meg, az egyház nélkül, némelykor ellenére is. Ezt becsületesen be kell vallanunk.

Az egyház és a keresztények feladata nem változott, nem is fog sohasem: Kovászává kell lennie annak a folyamatnak, amelyben egyre inkább megvalósul Isten országa. Nekem személy szerint is ez a feladatom. Alkalmassá csak úgy lehetek rá, hogy a magam életében alakítom Isten országát, ezen keresztül közvetlen környezetemben. Szent István a nagy példakép ebben.

A karácsony igazi szelleme: Emberi világunknak részese lett az Isten, hogy bennünk és általunk alakítsa emberi világunkat.

5. „Hányszor akartam összegyűjteni . . .”

Sokan szeretik azt a Jézuskát, akit maguknak elképzelnek. A jászolban fekvőt, a mosolygót, aki még beszélni sem tud, nem szól, nem parancsol, nem tanít, nem fenyeget, nem kíván semmit, megelégszik az istállósarokkal. Csakhogy ez nem az igazi Jézus. Az igazi hitet követel, engedelmességet, bűnbánatot, az életnek Istenhez való igazítását.

Ez már sokaknak nem tetszik. Nem telt el negyven év Jézuska születése után, és már megöltek egy fiatalembert, mert Jézus szavát adta tovább. Figyelemre méltó, hogy nem hitetlen emberek tették, hanem a „vallás bajnokai”.

Istvánnal kezdődött, tart napjainkig. 1969 közepén Brazíliában megöltek golyóval, késsel, végül akasztással egy 28 éves papot, mert Jézus gondolatai szerint szerette és védte a szegényeket.

De gondoljunk magunkra! Nem valószínű, hogy pap ellen követ vagy kést ragadnánk. De azért nem állíthatjuk, hogy soha nem kövezzük meg Jézus küldötteit. Nem a pletykák a legsúlyosabbak. Ezeknél sokkal rosszabb a közöny által történő megkövezés. „Beszélhetsz! Engem ne tanítson senki!” Pedig nem elég, hogy vallásos vagyok. Van hibás, babonás, önzésbe fulladó, osztályérdekeket, saját elképzeléseket körülbástyázó vallásosság. Baj, ha befogjuk fülünket, mikor a szószékről mást hallunk, mint ami egyéni elképzeléseinknek, ízlésünknek, szokásainknak megfelel. Istent hallgatom, ha küldöttjét hallgatom. Istent sértem meg, ha nem vagyok kíváncsi szavára.

6. Isten szólt, az embernek válaszolnia kell

A karácsony kettős ünnepe Isten és ember párbeszédének jelképe. Karácsony: Megszólít bennünket Isten. Másnapja: Hogyan válaszol az ember?

Isten szava a karácsony titkában: Komolyan veszek benneteket, mindenre kész vagyok értetek, szeretlek benneteket, egy akarok lenni veletek. Én az istállóhoz hasonló világból karácsony szépségét akarom előhozni. Az én békémet akarom az élet alaphangjává tenni.

Az emberek válasza nagyon különböző. A betlehemi polgároké és később honfitársaiké negatív. Nem veszik komolyan Istent, csak saját elképzeléseiket, vélt érdekeiket. Nem Istent szeretik, csak saját magukat. Nem Isten békéje kell nekik, csak a maguk szűk világának zavartalansága. Ez az elutasítás elmegy egészen Jézus megöléséig és azok üldözéséig, akik Jézuséi.

István válasza pozitív. Halálosan komolyan veszi Jézust, az isten- és emberszeretet létének alapjává válik, élete Isten országáé. Itt nem csak békét talált, hanem nyitva látta az eget.

Hozzám is szól karácsony, benne az Isten. Nekem is válaszolnom kell. Nem szóval, hanem az életemmel. Mít válaszolok?

7. *Van-e gyökér?*

A karácsonyfát előbb-utóbb ki kell vinni a szobából, mert hullanivali kezd. A karácsonyfa a sok dísz ellenére is halott, mert nincs gyökere. Mint ahogyan sokan a szép karácsonyi hangulat, ünnepelés ellenére is halottak, mert nincsenek belegyökerezve Jézusba. A karácsonyi érzelmek csak ideiglenesen rájuk aggatott dísz.

Ma István vértanút ünnepeljük, aki annyira bele volt gyökerezve Jézusba, hogy az életét ki lehetett ugyan tépni, de hitét és isten- meg emberszeretetét nem.

A Jézusba gyökerezettség alapja a keresztségben kapott szentté, istenivé tevő kegyelem. Ezt erősítik, növelik, ha szükséges, felélesztik a szentségek. Ezt mélyíti bennünk minden egyes hitből és szeretetből fakadó tett. István is a keresztségben lett eggyé Krisztussal, ezt a belegyökerezettséget erősítette, tette tökéletesebbé a benne részvétel a kenyértörésben, a bűneinek megvallása, a Jézus hitéről való tanúskodás, a szeretet állandó gyakorlása, az imádságban való állandó hozzásimulás Jézus gondolataihoz, akaratához. Számomra is ugyanez az út, az eszközök, más nincs.

Szép hangulat a karácsony, ez a hangulat legyen segítője a Jézusba való minél teljesebb belegyökerezettségemnek!

8. *A tökéletesség szeretet*

Mese: Egy kis ország népe roppant büszke volt saját tökéletességére. Ez a „tökéletesség” abban nyilvánult meg, hogy olyan karácsonyfát állítottak fel a királyi palota udvarán, amely tele volt valódi, drága ékszerekkel; ezekből aztán évtizedekig soha egyetlen el nem tűnt, pedig a fát soha nem őrizték. Egyszer aztán mégis hiányzott egyetlen egy. A saját tökéletességében csalódott nép addig nem nyugodott, míg elő nem kerítette a tolvajt. Egy nyomorúságban élő ember volt az, aki így akarta megmenteni éhező családját. A nép először agyon akarta verni, de aztán rájöttek, hogy nem is olyan tökéletesek ők, hiszen hagyták, hogy ez és sok más család éhezzen, nyomorogjon, és nem segítettek rajtuk.

Emberi dolog egy vagy pár dolgot engedni csak a tudatba er-

kölcsi, jellembeli tulajdonságainkból, a kedvezőket persze, és azok alapján tökéleteseknek érezni magunkat, akiknek nincs mit gyónni, legfeljebb néhány apróság. Nagyon jó lenne fülön csípnünk magunkat, nehogy Isten legyen kénytelen erre, mert akkor már késő lesz. Különösen ne feledjük, hogy a tökéletesség lényege a szeretet. Isten iránt, minden ember iránt. A parancsok betűje szerinti „tökéletesség” steril, inkább taszító, mint vonzó, és nemcsak a talán lepézett emberek véleménye szerint, de Isten szemében is.

A szeretetet hirdeti karácsony ünnepe, István diakonus példája, aki az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek, valamint az ellenségszeretetnek a hőse.

GYERTYASZENTELŐ BOLDOGASSZONY

(Febr. 2.)

I. OLVASMÁNY (Mal 3,1—4): *„Íme én elküldöm angyalomat, hogy elkészítse az utat szíнем előtt, és csakhamar eljő templomához az Úr, akit ti kerestek, s a szövetség angyala, akit ti óhajtottok. Íme eljő, úgymond a sereg Ura. De ki tudja elviselni az ő eljövetelének napját, és ki állhat meg az ő látára? Mert ő olyan, mint az olvasztó tűz, és mint a posztóványolóknak lúgja. Leül, mint az ezüstolvasztó és tisztító mester, és salaktalanná teszi Lévi fiait; és megtisztítja őket, mint az aranyat és mint az ezüstöt, hogy igazságban mutassanak be áldozatot az Úrnak, és tessenek az Úrnak Juda és Jeruzsálem áldozata, mint a hajdankor napjaiban, és mint a régi esztendőknél.”*

Maga Jézus magyarázza meg (Mt 11,10; Lk 7,27), hogy az „angyal”, aki utat készít, Keresztelő szt. János volt. Az Úr, akit keresnek, a szövetség angyala, Jézus Krisztus. A „szövetség angyala” elnevezés leginkább azért illik rá, mert új és tökéletes szövetséget létesített, mint az új választott nép feje. A jövődölésnek az a része is beteljesedett, hogy áll még a (Zorobábel-féle) templom, amikor az Úr eljön. Megosztja népet, és így megtisztítja. Ez ugyan csak a végső időben fog beteljesedni, de a vele való kapcsolat, az állásfoglalás mellette vagy ellene fényt derít az emberek igazi lelkiületére. Olyan áldozatról gondoskodik majd, amely tettszen fog az Úrnak.

II. OLVASMÁNY (Zsid 2,14—18): *„Minthogy (pedig) a gyermekeknek közös a testük és a vérük, ő is részt kapott belőle, hogy így halálával legyőzze azt, aki a halálon uralkodott, tudniillik a sátánt, és felszabadítsa azokat, akiket a haláltól való félelem egész életükre rabszolgává tett. Hiszen nem az angyalokat, hanem Ábrahám leszármazottait karolta föl. Ezért min-*

den tekintetben hasonlóvá kellett válnia testvéreihez, hogy irgalmas és Istenhez hűséges főpap legyen és kiengesztelje a nép bűneit. Így mivel maga is kísértést szenvedett, tud segíteni azokon, akik a kísértéssel küzdenek.”

Jézus valódi emberi természetet vett fel és valóban meghalt. Ezáltal egyrészt növelte bizalmunkat: ő is érzett emberi fáradtságot, szenvedett testileg-lelkileg, tehát meg tud érteni bennünket; másrészt magára vállalta a halált is, abban sem vagyunk magunkra hagyatva. Látjuk, hogy szenvedése érdemszerző, élet forrása lett, ebből bizalom fakad lelkünkben saját szenvedéseinket illetően is. Egészen közel került hozzánk, sorstársunk lett. Így ha nem tudunk bizalommal lenni iránta, csak saját magunkban kereshetjük a hibát.

AZ EVANGÉLIUM (Lk 2,22—40, ill. 22—32): a hosszabb változat azonos a Szentcsalád vas. B) változatával, a rövidebb Simeon énekével végződik: „... és dicsőségül népednek, Izraelnek.”

Eljött templomába az Úr és Simeon máris megjövendöli róla, hogy lesz olyan, aki felemelkedik általa, és lesz, aki megbotlik benne. Az ezüstolvasztó és tisztító mester már újszülött korában kettéosztja az embereket: a pásztorok imádják, Heródes életére tör. Bennem, szívemben is végbeviszi ezt a választást, határozott állásfoglalást sürget. Vagy az egyik, vagy a másik csoportba kell tartoznom nekem is. Milyen a szívem? Valóban az övé, hozzá tartozik? Jézussal kapcsolatba kerültem és Ő számomra is vagy felemelkedés, vagy mély bukás. A keresztségben megvilágosított fényével, kiragadott a bűn sötétségéből. Világosságban járok-e, kerülöm-e a sötétség cselekedeteit? Világít-e életem másoknak is? Akik ismernek, akikkel kapcsolatba kerülök, világosságot merítenek-e belőlem? Úgy világosodik-e világosságom az emberek előtt, hogy jótetteimet látva, dicsőítik a mennyei Atyát? Olyan szándékkal akarok a szentmisére menni, amilyen szándékkal Jézust vittek a templomba: hála az Atyának, hogy gyermeke lettem és készség mindannak megtételére, amivel neki, mint Atyámnak tartozom.

II. TEOLÓGIA

Önmegtagadás

Ha lemondasz valamiről, szeretetből tedd.

Ha feláldozod magad, ezt azért tedd, hogy közelebb kerülj testvéreidhez és Istenedhez.

Ha meghalsz magadnak, ez azért történjék, hogy Krisztus éljen benned. A halálnak csak a feltámadás ad értelmet.

Minden energiád között legtöbb gondot a szenzibilitásod okoz. Ne vesd meg, mert rendkívüli gazdagságot jelent; ez teszi lehetővé számodra, hogy megragadjon egy szép látvány vagy felebarátod szenvedése; hogy reszkess a gyönyörűségtől egy remek műalkotás vagy barátod öröme láttán; hogy könnyen találd meg a kapcsolatot másokkal és teljes mélységükben tudd felfogni a személyeket és helyzeteket; hogy megismerd az ellenállhatatlan erejű felhívást önmagad ajándékozására és megtapasztald az érzelmi szeretet lenyűgöző erejét.

De nagyon fontos, hogy szenzibilitásod és értelmed jóbarátok legyenek és ne külön-külön dolgozzanak, saját számlájukra.

Ha megindított vagy pláne felkavart egy tény vagy egy személy, állj meg és tárgyilagosan vizsgáld meg a tény, mely érintett és ösztönös reakciódat. Derítsd ki, mekkora része volt ebben a reagálásban intelligenciádnak, és mekkora szenzibilitásodnak. *Fogadd* el bensődben ezt a tény, és ezt a reakciót, végül határozd meg és dönts el, milyen magatartást kívánnak eszményeid és hited. (Ha lehetséges, végezd ezt a gyakorlatot hetenként kétszer vagy háromszor írásban.)

Az igazi lelkiélet nem olyan élet, amelyből hiányzik a szenzibilitás, hanem olyan, amelyben a szenzibilitást teljes egészében az értelem irányítja, a kegyelem pedig megtisztítja és így nem jelent akadályt az Istennel való találkozás útjában.

Krisztus nem azért jött, hogy erőidet szétrombolja. Azért jött, hogy harmóniába hozza és isteni élettel töltse meg azokat.

Testvéreidet és Istenedet „teljes szívedből, minden erődből, egész valóddal” kell szeretned; igen, egész valóddal, melyet azonban a kegyelem isteni élettel hatott át. (Michel Quoist után)

III. HOMÍLIA VÁZLATOK

1. *Tanulj adni!*

„Máriáé volt a gyermek.” De a Szűzanya nem akarta magának megtartani. A templomi bemutatás szertartásával elismeri, hogy gyermeke Istené, ezért megváltja az Úrtól. De megint csak nem azért, hogy megtartsa magának, hanem hogy most már mint az egészen magáét, Istennek adja. Nem magának táplálta, gondozta, nevelte, hanem Istennek és az egész emberiségnek. Nem is próbálta visszatartani, mikor elindult Názáretből, hogy beteljesítse hivatását. Később se próbálta soha hazacsalogatni, bármilyen vészjósló hírek érkeztek. Nem próbálta visszatartani a kereszttől, a kínhaláltól. Inkább egyesült áldozatával.

Mária azzal, hogy odaadta Jézusát Istennek az emberekért, nem veszítette el őt. Éppen ezzel lett Gyermeke egészen az övé, és ő egészen Fiáé. Így vagyunk valamennyien, mindennel. Tulajdonképpen csak az a miénk, amit odaadunk Istennek, embereknek.

Így a szülő, aki magának akarja nevelni gyermekét, nagyon hamar elveszti. A gyermek, ha észreveszi, hogy szülei tulajdonuknak tekintik, fellázad és „kitör”. De ha hivatásának, jövőendő élettársának, jövőendő családjának nevelik, és főleg Istennek nevelik, akkor az övék marad a szeretet kötelékében. Csak a valóban önzetlen szülők várhatnak hálát, hűséget. Aki mindent megenged, mindent megad, azért, mert ezzel szeretetet akar vásárolni, az tragikusan fog csalódni.

Amit másnak adok anyagiakban, az inkább az enyém, mint amit magamnak tartok meg. Mert semmit sem vihetünk magunkkal ebből az életből az örök életbe, csak jótetteinket. Ugyanígy, bármit teszek másokért, inkább teszem magamért, mint amit magamért teszek, mert az érdem az egész örökkévalóságban javamra szolgál.

Ha életemet, enyéimet, javaimat, magamnak akarom megtartani, valamennyit elvesztem. Ha mindent odaadok Istennek, és Istenért az embereknek, akkor minden az enyém, százszoros kamattal, és enyém ráadásul Isten boldogsága.

2. A gyertya

Az egyház szereti a gyertyát. A keresztelőtől a sírig végigkíséri vallásos életünket. Célszerűbb lenne, talán szebb is, a villanyvilágítás, mégis ragaszkodunk a gyertyához. Mert sokféleképpen jelképezi a keresztény életet.

Fehérségével erkölcsi tisztaságra hív.

A világosság jelképe a bűnös lélek elvakultságával szemben.

A szeretet tűzének kitartó lobogását jelzi.

A gyertya azzal, hogy másoknak világít, a világoskodó élet példája.

Azzal, hogy csendesen elég másokért, az önfeláldozás jelképe.

Elsősorban Jézus és a Szűzanya életét jelképezi így a gyertya. De bennünket is az ő életük élésére hív, hogy legyünk tiszták, szeretettől lángolók, világosságban járók és világosságot árasztók, magunkat Istenért, emberekért feláldozók. Jó lenne, ha megihletnének az oltár csendesen égő gyertyái.

3. Simeon és az ígéret

Nagy ígéret birtokosa volt Simeon. Mi nagyobb ígéretre vágyunk. Hogy nem halunk meg addig, míg nem leszünk végleg Jézuséi, míg nem vesz birtokába bennünket véglegesen az Isten Lelke, míg nem vagyunk alkalmasak a mennyre, legalább annyira, hogy kisebb „javítással” a purgatóriumban beléphetünk oda. Birtokába kerülhetünk ennek az ígéretnek a nagykilenced által.

Nincs fontosabb kegyelem, mint a végső állhatatosság. Ezen fordul meg üdvösségünk vagy kárhozatunk. Kérdemelni ezt a kegyelmet nem lehet, de kiimádkozni igen. Ennek leghathatósabb módja, Jézus Szíve ígéretének folytán, a nagykilenced.

Aquinói Sz. Tamástól megkérdezte a nővére: Hogyan szerezhetem meg a mennyet? — Akard! — felelte Tamás. Hogy akarom a mennyet, annak nagy kifejezője, ha elvégzem a nagykilencedet.

4. Találkozás Jézussal az élet vége felé

Az idős kor bajait, fájdalmait, betegségeit, az elszenvedett szeretetlenségeket, a magányosságot, a halátlanságok sorozatát lehet úgy is felfogni, mint Isten üzenetét, talán utolsó hívását.

Azt üzeni az Úr: Vedd észre végre, hogy nincs a földön marandó lakásod! Túláságosan beleélted magad abba, hogy örökké itt

maradsz. Nem nagyon készültél az örökkévalóságra. Kezdd el végre! Siralomvölgyének érzed a földet, de ez emlékeztessen arra, hogy vár az örök haza!

Azt üzeni az Úr: Sok szeretetet hajszoltál életedben. De megfelledekeztél arról, ki szeret legjobban, és hogy kinek a szeretete a legboldogítóbb. Nem sokat gondoltál Istenre. Vedd észre, milyen gyarló minden földi szerelem! Akikre rápazaroltad szívedet, azoknak nem kellesz. Próbáld meg szeretni az Örök Szeretetet! Ne félj, hogy ez elvon unokáid, gyermekeid szeretetétől, inkább Istenen keresztül erősebben és okosabban, önzetlenebbül tudod szeretni őket.

Azt üzeni az Úr: Ideje már, hogy elkezd a vezeklést. A magad bűneiért, hiszen volt elég, még ha esetleg magadnak sem akartod bevallani. Aztán azokért a bűnökért, amelyeket mások követtek el, de a te hibádból. Pl. mert nem neveltél elég odaadással és következetességgel. Van elég alkalmad a vezeklésre. Vállald Krisztus keresztként az idős kor sok szenvedését, testi és lelki gyötrelmét. Felfoghatod úgy is: Megkezdődött a purgatórium. Magam nem igyekeztem eléggé tökéletesedni, most Isten vette elő a vésőt és kalapácsot, hogy legalább a végén valamit mégis kihozzon belőlem.

El kell hagyni a földet, és itt kell hagyni mindent. Ne kapaszkodj görcsösen senkibe és semmibe. Mondd azt Istennek: Nem baj, Uram, most legalább egészen a tiéd lehetek!

5. Az idősek élete is lehet szép

Euripides: Átkozott az öregkor, csak szenvedést, fájdalmat, halált hoz. — Nincs igaza. A télnek is megvannak az igaz szépségei. A szép öregkor függ az egészségtől, az életkörülményektől, a környezet magatartásától, de mindezekről csak kicsit. Függ saját magamtól, nagyon.

Mi teheti széppé az utolsó éveket, évtizedeket?

Ha őszinte vagyok magamhoz. Vagyis ha beismerem, sőt kutatom, és természetesen javítom hibáimat. Ez kötelező és szükséges minden életkorban, de végzetesen fontos időseknél. Nemcsak mert veszedelmesen közeledik az ítélet, hanem mert az emberek is sokkal kevesebbet bocsátanak meg az öregnek, mint a fiatalnak. Az üde arc sok mindent felejtet.

Idős korban fokozott a szeretetvágy, mégis kevesebb jut belőle. Azért nem érdemes zsörtölődni, begubózni. Célravezetőbb megpróbálkozni azzal, hogy szeretetreméltóvá válok. Ha így nem szeretnek, megpróbálok más lenni. Nehezebb ez, mint fiatal korban,

dehát kell. Más lehetőség nincs. És ha mégsem szeretnek meg? De, látván igyekezetemet, biztosan megszeret Isten.

Az ősz haj még nem érdem, csak az ősz hajhoz méltó magatartás. A fiatalok magatartását érdemes tükörnek felfogni. Ezt érdemlem? Lehet, hogy ezt. Mert én sem voltam és vagyok angyal. Aki legalább ennyit hajlandó elismerni, az már ott van a menny kapujában. „Uram, ne vess el engem vénségem idején; mikor erőm megfogyatkozik, ne hagyj el engem!” (Zsolt 70,9)

6. Szentelmények

„Annyit ér, mint halottnak a szenteltvíz.” Valóban, mit használ a halottnak, de az élőknek is a szenteltvíz, a szentelt gyertya és a többi szentelmény?

A szentelmények az én gyenge imámhoz hozzáadják az egyház imáját. Pl. a templomba érve kérem, bocsássa meg bűneimet az Úr, hogy tiszta lélekkel vehessek részt a közös imában és az áldozatban; ha ugyanakkor szenteltvízzel is meghintem magam, akkor már nemcsak én kérem ezt magamnak, hanem az egyház is kéri számomra. Ha imádkozom magamért vagy halottaimért, a közben égetett szentelt gyertya hozzáteszi könyörgésemhez az egyház imáját.

Ha megáldatok valamit, azzal nemcsak az egyház imáját kapcsolom a magaméhoz, de azt is kérem, hogy a megáldott tárgy ne csak földi hivatását töltse be, hanem üdvösségemre is szolgáljon, igaz, tehát egyben lelki haszonnal használjam. Ez az értelme a lakásszentelésnek, autómegáldásnak, búzaszentelésnek, jeggyűrűmegáldásnak stb.

Az áldások, szentelmények nem varázslások, amelyekkel szolgálatomba hajthatom Isten erejét. Nem is felesleges, divatból kiment régi szokások. Az egyház imája sohasem felesleges, mert hatékonyabbá teszi az én gyarló imámat.

7. Balázs-áldás

Balázs-áldás helyett nem lenne jobb egyrészt vigyázni az egészségemre, másrészt a betegségben orvoshoz fordulni? Nincs a kettő között ellentét, nincs vagy-vagy. Az elővigyázatosság és az orvosság mellett nagyon jó a Balázs-áldás is. Miért?

Az élet csupa „véletlen”. Ez azt jelenti, hogy nem tudunk mindenre gondolni, mindent elintézni, mindent előre kiszámítani, mindent ellenőrzésünk alatt tartani. Kapok-e fertőzést, eltalálja-e

az orvos a számomra legmegfelelőbb gyógymódot, ami nem árt más oldalról stb. Mindez „véletlen”. De hitünk szerint véletlen nincs, minden a Gondviselő kezében van. Nem felesleges tehát imádkozni, hogy a véletlenek a javamra alakuljanak. Az én imádságomhoz pedig a balázsolás hozzáadja az egyház imáját, hogy mentsen meg az Úr minden bajtól, különösen a torokbetegségektől.

Aztán a betegség-egészség ügyében van valami, ami nem tartozik az egészségügyiek hatáskörébe. Az, hogy az egészség vagy betegség a lelki üdvömet szolgálja, ne kárhozatra vigyen.

Isten kérésünk nélkül is tudja, hogy szeretnénk egészségesek lenni, megszabadulni minden bajtól, üdvözülni. Miért akkor kérni? Mindent kérni úgysem tudunk, sok mindenben kérés nélkül segít Isten, észre sem vesszük. De elvárja, hogy kérjük őt, mert személyes viszonyban akar lenni velünk. Szeret bennünket, és szeretetet vár. Nem elégszik meg tehát automatikus kapcsolattal. A személyes kapcsolat sokkal jobban sikerül, ha nem magánszemélyként, hanem az egyház tagjaként lépek eléje. Ezért jobb a Balázs-áldás, mint a pusztán egyéni ima a torok- és más bajok ellen.

8. Add tovább a világosságot!

Minden kereszténynek fénnye kell válnia, ha a Világ Világossága él benne.

Életünknek, némelykor szavainknak is világosságot kell gyűjtania azok értelmében, akik nem ismerik Jézust. Prédikációt kevés ember hallgat. Isten ígését a hívek életének kell továbbadnia. A keresztények életét látva kell rájönnie mindenkinek, hogy nem ostobaság és nem felesleges hinni Jézusban.

Hitből fakadó életünknek melegítenie is kell. A hideg tökéletesség nem vonz. De nem is keresztény tökéletesség. Jézus szeretetének kell élnie bennünk, hogy melegítse ezt az önzésében oly hideg világot. Meleg kell ahhoz, hogy a mag termést hozzon.

A fény, a meleg, életet támaszt. A Jézussal egybeforrott élet új életet indít el azok lelkében, akikkel érintkezik.

Legtöbb ember olyan könyvet szeret, amelyben sok kép van. A keresztények életének kell ragyogó és meleg színekkel megfestett képeskönyvnek lennie, amelyből bárki megismerheti Jézust és Jézus üdvözítő tanítását.

90,—